

Lomsdal-Visten
nasjonalparkstyre

Møteinnkalling

Utvalg: Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre
Møtested: Kred Cafe, Brønnøysund
Dato: 30.04.2026
Tidspunkt: 10:00

Eventuelt forfall må meldes snarest til nasjonalparkforvalter. Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Styret får orientering fra Statens naturoppsyn sentralt om utlyst naturoppsynsstilling med fagansvar for Lomsdal-Visten nasjonalpark.

Lunsj kl 12.00

Vara møter etter nærmere beskjed.

Saksliste

Utvalgs- saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv- saksnr
ST 16/26	Godkjenning av innkalling og saksliste		
ST 17/26	Referatsaker		
RS 6/26	Adkomst fra Nevernes og Storbørja - infrastruktur - Lomsdal-Visten nasjonalpark - orientering om bru- og kai på Børjeøra i Brønnøy kommune		2026/2526
ST 18/26	Delegerte saker		
DS 2/26	Søknad om dispensasjon for utvidelse av sesong for bruk av snøskuter til Gåsvatnet i Lomsdal- Visten nasjonalpark		2014/1481
ST 19/26	Uttalelse til høring - Utredning om organisering av verneområdeforvaltere fra Miljødirektoratet		2024/8850
ST 20/26	Søknad om dispensasjon fra verneforskrift for Lomsdal-Visten nasjonalpark for restaurering av kulturminne og motorferdsel til Gippegamma i Sørvassdalen - Helgeland museum		2013/3076
ST 21/26	Forvaltningsplan for Stavasselva naturreservat til faglig gjennomgang		2021/7424
ST 22/26	Forvaltningsplan for Sirijorda naturreservat til faglig gjennomgang		2021/7424
ST 23/26	Forvaltningsplan for Innervisten marine verneområde til faglig gjennomgang		2021/7424
ST 24/26	Forvaltningsplan for Strauman landskapsvernområde til faglig gjennomgang		2021/7424
ST 25/26	Forvaltningsplan for Lomsdal-Visten nasjonalpark/Njaarken vaarjelimmedajve til faglig gjennomgang		2021/7424
ST 26/26	Eventuelt		

ST 16/26 Godkjenning av innkalling og saksliste
ST 17/26 Referatsaker

**Lomsdal-Visten
nasjonalparkstyre**

Postadresse
c/o Statsforvalteren i Nordland
Postboks 1405
8002 Bodø

Besøksadresse
Grane rådhus
8680 Trofors

Kontakt
Sentralbord: +47 75 53 15 00
Direkte: +47 +4775547819
sfnopost@statsforvalteren.no
www.fylkesmannen.no/nordland

BRØNNØY KOMMUNE
Sivert Nielsens gate 24
8904 BRØNNØYSUND

Saksbehandler Bjørnar Aarstrand

Vår ref. 2026/2526

Deres ref.

Dato 08.04.2026

Adkomst til Lomsdal-Visten nasjonalpark fra Nevernes og Storbørja - Infrastruktur.

Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre er bekymret for adkomst til nasjonalparken via Børjeøra i Brønnøy kommune. Det har over flere år vært jobbet med løsning mellom flere parter for å kunne bedre infrastrukturen, bru over Tettingselva og kai på Børjeøra.

Brønnøy kommune har i verneplanprosessen pekt på Nevernes og Storbørja som hovedinnfallsport til nasjonalparken med turer inn til Strompdalen og Lomsdalen. Nasjonalparkstyret har i flere omganger satt av midler til infrastrukturen her, men midlene er ikke benyttet.

Det har blitt utført midlertidige reparasjoner på brua, men etter befaringer gjort i 2025 vil nasjonalparkstyret uttrykke skepsis til å sende folk på tur hit med tanke på sikkerhet. Nasjonalparkstyret har også et samarbeid med Brønnøyskolen i Strompdalen, hvor elever får utøve skjøtsel i nasjonalparken. Dette er avhengig av god og sikker infrastruktur i Børjeøra. Ved andre innfallsporter rundt Lomsdal-Visten nasjonalpark er det enten kommunen selv, private eller lag og foreninger som eier infrastruktur.

Vi ber derfor nå Brønnøy kommune om å gjøre en snarlig avklaring med aktørene her, slik at vi kan sikre framdrift på arbeidene i år. Nasjonalparkstyret er fremdeles positive til å delta i arbeidet videre både med ressurs og eventuelle midler.

Det sendes kopi til samarbeidsaktører i området.

Med hilsen

Ken-Richard Hansen
Leder, Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre

Bjørnar Aarstrand
Nasjonalparkforvalter

Dette brevet er godkjent elektronisk og har derfor ikke underskrift.

Nasjonalpark	Lomsdal-Visten nasjonalpark/Njaarken vaarjelimmiedajve
Landskapsvernområde	Strauman landskapsvernområde
Forvaltningsansvar	Sirijorda naturreservat, Stavasselva naturreservat og Innervisten marine verneområde

Kopi til:

DNT SØR-HELGELAND
BRØNNØY JEGER OG
FISKERFORENING

HELGELAND KRAFT VANNKRAFT AS
Robert Storvik

Torgnesveien 12
Postboks 436

Postboks 702
Nevernesveien
81

8907 BRØNNØYSUND
8901 BRØNNØYSUND

8654 MOSJØEN
8960 Velfjord

ST 18/26 Delegerte saker

**Lomsdal-Visten
nasjonalparkstyre**

Postadresse
c/o Statsforvalteren i Nordland
Postboks 1405
8002 Bodø

Besøksadresse
Grane rådhus
8680 Trofors

Kontakt
Sentralbord: +47 75 53 15 00
Direkte: +47 +4775547819
sfnopost@statsforvalteren.no
www.nasjonalparkstyre.no/Lomsdal-Visten

STATSKOG SF
Postboks 63 Sentrum
7801 NAMSOS

Saksbehandler Bjørnar Aarstrand

Vår ref. 2014/1481

Deres ref.

Dato 17.04.2026

Delegert vedtak

Delegasjonssak	
-----------------------	--

Søknad om dispensasjon for utvidelse av sesong for bruk av snøskuter til Gåsvatnet i Lomsdal-Visten nasjonalpark

Her kommer svar på søknad om bruk av snøskuter til transport av utstyr til Gåsvasstua. Søknaden innvilget med vilkår for perioden frem til og med 20. april 2026.

Vedtak

Statskog SF får dispensasjon fra forbudet mot motorisert ferdsel i Lomsdal-Visten nasjonalpark/Njaarken vaarjelimmiedajve for bruk av snøskuter på snødekt mark for frakt av ved, varer og utstyr til utleiehytte ved Gåsvatnet i Grane kommune. Dispensasjonen gis med hjemmel i verneforskriftens § 3, punkt 6.3, bokstav f, og i henhold til delegert myndighet fra Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre.

Dispensasjonen gis med følgende vilkår:

- Dispensasjonen gjelder frakt av ved ved til hytta.
- Dispensasjonen gjelder for en dag med inntil to snøskutere på frossen og snødekt mark i perioden frem til og med 20. april 2026.
- Dersom det er rein i området må dere vise særlig hensyn. Sakk ned på fart og stopp om nødvendig slik at reinen får forflyttet seg.
- All ferdsel skal registreres i forkant i tidligere tilsendt kjørebok (dato og signatur).
- Dispensasjon og kjørebok skal være med under kjøring.

Vedtaket sammen med søknaden sendes med kopi til Grane kommune, som behandler søknaden etter motorferdselloven.

Klage på vedtak

Dere kan klage på vedtaket. Klagen må sendes til nasjonalparkstyret i løpet av tre uker etter at dere har fått dette brevet. Nasjonalparkstyret vil da se på saken en gang til. Hvis vedtaket ikke blir omgjort blir klagen oversendt Miljødirektoratet for behandling.

Nasjonalpark	Lomsdal-Visten nasjonalpark/Njaarken vaarjelimmiedajve
Landskapsvernområde	Strauman landskapsvernområde
Forvaltningsansvar	Sirijorda naturreservat, Stavasselva naturreservat og Innervisten marine verneområde

Bakgrunn

I samtale med Statskog, Lars Lorentzen ønsker Statskog en utvidet tidsramme for kjøring av ved til Gåsvastua i 2026. Det har tidligere i sesongen vært gode snøforhold, men av flere årsaker har ikke inntransport av ved kunne blitt gjennomført. Kjøringen som gjenstår kan gjennomføres på en dag.

Statskog har en gjeldende dispensasjon fra nasjonalparkstyret og Grane kommune som gir anledning til å kjøre på frossen og snødekt mark i perioden 2024 – 2027 frem til 15. april. Det søkes om å få denne rammen utvidet i år, 2026.

Gåsvasshytta i Grane er ei av statskogs best besøkte hytter og behovert for å transportere inn ved årlig er derfor tilstede.

Lovgrunnlag

Lomsdal-Visten nasjonalpark/Njaarken vaarjelimmiedajve ble opprettet ved kgl.res. av 29. mai 2009. Verneforskriften forvaltes av Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre.

Formålet med Lomsdal-Visten nasjonalpark er å:

Bevare et stort, egenartet og tilnærmet urørt naturområde. Bevare det biologiske mangfoldet med økosystemer, arter og bestander, geologiske forekomster, og kulturminner. Sikre variasjonsbredden av naturtyper og store sammenhengende barskogområder i regionen. Sikre grotter og karstformer mot all skade og mot at det fjernes biologisk eller geologisk materiale fra dem. Bevare, sammen med landskapsvernområdet i Indre Visten, et variert kystlandskap fra fjord til fjell på Helgeland.

Allmennheten skal gis anledning til naturopplevelse gjennom utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging. Ivaretagelse av naturgrunnlaget innenfor nasjonalparken er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området brukes til reindrift.

Motorferdsel på land, i ferskvann og i luften under 300 meter forbudt i nasjonalparken. Dette står i verneforskriftens § 3, punkt 6.1. Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bruk av snøskuter på vinterføre for transport av varer og utstyr til hytter og gammer, dette står i verneforskriftens § 3, punkt 6.3 bokstav f.

Alle saker som berører natur skal i tillegg vurderes ut fra naturmangfoldlovens §§ 8-12.

Vurdering av søknaden

Søknaden er innenfor verneforskriftens mulighet til å gi dispensasjon.

Naturmangfoldlovens § 8 sier at vedtak som berører naturmangfoldet skal bygge på vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap om naturmangfoldet og virkningen på det.

Området rundt Sarvejællanjaevrie/Gåsvatnet ble godt kartlagt i arbeidet med verneplan for Lomsdal-Visten ([Miljøfaglig utredning, rapport 2004:3](#)) Opplysningene om naturmangfoldet er hovedsakelig henta fra denne og fra [naturbase](#).

Sarvejælla/Gåsvatnet er et av de rikeste områdene i nasjonalparken med svært variert vegetasjon og topografi. Vi finner også flere svært verdifulle lokaliteter i området. I området er det store kalkforekomster, noe som gir store areal med svært frodige og rike skogsområder. Rundt Sarvejællanjaevrie er det variert gran- og bjørkeskog. I vestenden av Sarvejællanjaevrie og i liene fra Setertjønna via Engibekkskardet til Ohtje Raandurrie/Litle Hjortskardet er det områder med stor, grov granskog med naturskogpreg. I andre deler av området bærer granskogen større preg av hogst, særlig under engelskbruk-tida.

Det er registrert en rekke sårbare arter i området som helhet. I nærheten av Gåsvasstua er det registrert sukkernål, rotnål og svartonejuke arter som er nært truede i følge norsk rødliste. Norsk rødliste er en oversikt over arter som har risiko for å dø ut i Norge (for mer informasjon se <http://www.artsdatabanken.no/Rodliste>). Det er også gjort observasjoner av rødlisteartede rovfugler i området, men det er ikke registrert hekking i nærhet av omsøkt trasé.

Sarvejælla er et viktig beiteområde for rein, med sommer-, høst- og vinterbeiter.

Det er gode nok kunnskaper om naturmangfoldet, dette betyr at naturmangfoldlovens § 9, «føre-var prinsippet», ikke brukes i denne saken.

Naturmangfoldlovens § 10 sier at økosystemtilnærming og samlet belastning på et område skal vurderes. Det skal også vurderes om en dispensasjon kan skape presedens og på den måten bidra til en gradvis forringing av området og forvitring av verneforskriften.

Til Gåsvasstua går det ei mye brukt, klopplagt sti. Sarvejællanjaevrie er et godt fiskevatn og i tillegg til båt som brukes ved utleie har nasjonalparkstyret en båt som ligger til fri benyttelse ved vatnet. Ut over dette er ferdselen i området begrenset. Hele området er gammel samisk kulturmark, men den tradisjonelle samiske bruken av området har satt få spor. Det er flere delvis nedfalte torvkøter i området. Men utover dette og enkelt spor etter tidligere tiders hogst er det få synlige spor etter menneskelig påvirkning.

I forvaltningsplanen for Lomsdal-Visten/Njaarke er det gitt retningslinjer for bruk av snøskuter til transport av varer og utstyr til hytter i nasjonalparken. Det åpnes opp for maks seks turer per år. Målet er at motorferdselen skal reduseres til et minimum. Vanligvis gis det ikke tillatelse til mer enn en snøskuter om gangen. Det er fordi det er det reelle behovet for transport av varer og utstyr som er avgjørende, ikke transport av personer. Det vil imidlertid i enkelte tilfeller være behov for/mer hensiktsmessig med to snøskutere og færre turer. Fordi det er knyttet høge verdier til fjellbjørkeskogen i området har Statskog tidligere fått avslag på

hogst av ved til hytta i nasjonalparken. All ved må derfor kjøres inn. Dette er derfor å regne som et forvaltningstiltak.

I Lomsdal-Visten er normen at tillatelser til transport på vinterføre gis til 15. april. Dette er for å unngå forstyrrelser på dyr- og fugler som forbereder seg til hekke- og ynglesessongen. Det er flere årsaker til at transporten ikke kunne gjennomføres i den perioden Statskog har hatt tillatelse (frem til 15. april), men forvalter regner dette som et enkelttilfelle og at det ikke kan regnes med å få en slik dispensasjon. Det vurderes også fra forvalter at dette er tidlig i sessongen.

Motorferdsel er i utgangspunktet forbudt i verneområdet da dette kan ha negative effekter for verneverdiene gjennom forstyrrelser, slitasje og støy, samt for fred og ro som grunnlag for utøvelse av friluftsliv. For å begrense støy og forstyrrelser er det mer hensiktsmessig at transporten skjer samlet på få enkeltdager enn at den er spredt over tid. For å gi søker en viss fleksibilitet, minimalisere og konsentrere motorferdselen og samtidig sikre at nødvendig transport kan gjennomføres gis tillatelse til bruk av inntil to snøskutere.

Med de kravene som er satt til aktsomhet vil kjøring i et slikt begrenset omfang vil ha liten negativ effekt på området i tiden frem til 20. april.

Naturmangfoldlovens §§ 11 og 12 er ikke relevante i denne saken og er derfor ikke vurdert.

Med hilsen

Bjørnar Aarstrand
Nasjonalparkforvalter

Dette brevet er godkjent elektronisk og har derfor ikke underskrift.

Kopi til:

JILLEN-NJAARKE	c/o leder Torstein Appfjell	8684	TROFORS
REINBEITEDISTRIKT	Haustrisvegen 98		
STATSFORVALTEREN I	Postboks 1405	8002	BODØ
NORDLAND			
GRANE KOMMUNE	Industriveien 2	8682	TROFORS
Statens Naturoppsyn Mosjøen		8656	MOSJØEN

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Lomsdal-Visten nasjonalparkstyret	19/26	30.04.2026

Uttalelse til høring - Utredning om organisering av verneområdeforvaltere fra Miljødirektoratet

Vedlegg:

- 1 Innspill - utredning av organisering av verneområdeforvaltere - Lomsdal-Visten nasjonalpark/ Njaarken vaarjelimmedajve - Utredning av organisering av verneområdeforvaltere

Høringsdokumenter ligger her: [Utredningsoppdrag om organisering av verneområdeforvaltere - miljødirektoratet.no](#)

Forvalters tilrådning

Nasjonalparkstyret delegerer saken til Arbeidsutvalget.

Arbeidsutvalget tar med seg de innspillene som kommer frem i styremøtet. Høringssvaret refereres for nasjonalparkstyret i neste møte.

Bakgrunn

Lomsdal-Visten nasjonalparkstyret har mottatt høring fra Miljødirektoratet med forslag til ny organisering av arbeidsgiveransvar for forvalterne. **Høringsfrist er den 22. mai 2026.**

Bakgrunnen for dette er at Klima- og miljødepartementet ønsker å se på hvordan verneområdeforvalterne bør være organisert for å sikre best mulig forvaltning av verneområdene, noe som igjen vil sette styrene i best mulig stand til helhetlig og kunnskapsbasert forvaltning. Miljødirektoratet fikk dette oppdraget i 2025, og har siden da jobbet frem forslaget som nå er sendt ut til høring.

Utredningen skulle vurdere fore hovedalternativer:

1. Beholde dagens ordning i all hovedsak, men ser på bedringspunkter i denne
2. Samling av arbeidsgiveransvaret hos et fåtall statsforvaltere

3. Samling av arbeidsgiveransvaret hos Miljødirektoratet
4. Opprette en egen organisasjon

De økonomiske konsekvensene av alternativet er ikke en del av oppdraget, og er derfor ikke vurdert i høringen.

Tidligere innspill fra nasjonalparkstyret i utredningen:

I felles informasjonsmøte med Miljødirektoratet den 21. januar 2025 gav nasjonalparkstyret innspill til utredningen. (Høringssvaret ligger vedlagt) Styret mente da at dagens organisering under Statsforvalteren i Nordland fungerte godt og at det ikke var aktuelt for nasjonalparkstyret å ta rollen som arbeidsgiver. I tillegg ble det påpekt at samarbeidet med besøkssenter kunne bli bedre og etterlyst arena for erfaringsutveksling mellom styrene (slik som nasjonalparkkonferanse).

Hva foreslås i høringsforslaget som har betydning for nasjonalparkstyret:

Med bakgrunn i prosess og utredning foreslår Miljødirektoratet i høringen å gå for **alternativ 2**. Det vil si at organisasjonstilknytning og arbeidsgiveransvaret for forvalter fortsatt skal ligge hos Statsforvalteren i Nordland. I tillegg er det foreslått at Statsforvalteren i Nordland skal overta arbeidsgiveransvar for noen forvaltere i Trøndelag. Det forutsettes da at det blir tilført midler til en seksjonslederstilling med personalansvar for forvalterne som også skal ha ansvar for faglig oppfølging og tilrettelegging for forvalterne.

Høringen anbefaler også en rekke tiltak som forutsettes innført for dette alternativet:

- Økt tildeling per forvalterstilling
- Synliggjøre øremerking av midler per forvalterstilling i Prop. 1S
- Klargjøring av roller knyttet til faglig oppfølging av forvalterne
- Klarere skille mellom arbeidsgiver og styret i dokumentforvaltning
- Gi arbeidsgiver økt fleksibilitet i bruk av forvalterressurser mellom styrer.
- Innføring av "Forvalterskolen"
- Forvaltersamlinger
- Gjennomgang av forvaltningsknutepunkter
- Formalisere samarbeidet med besøkssenter
- Legge til rette for SNOs tilgang til forvaltningsknutepunktene

Vurdering av saken

Høringsfristen er satt til 22. mai derfor foreslår forvalter at styret delegerer saken til Arbeidsutvalget. Forvalter forbereder da en sak for Arbeidsutvalget.

Innspill som kommer frem i styremøtet tas med videre og høringsuttalelsen refereres i førstkommende styremøte.

**Lomsdal-Visten
nasjonalparkstyre**

Postadresse
c/o Statsforvalteren i Nordland
Postboks 1405
8002 Bodø

Besøksadresse
Trofors jernbanestasjon
8680 Trofors

Kontakt
Sentralbord: +47 75 53 15 00
Direkte: +47 +4775547819
sfnopost@statsforvalteren.no
www.fylkesmannen.no/nordland

MILJØDIREKTORATET
Postboks 5672 Torgarden
7485 TRONDHEIM

Saksbehandler

Vår ref. 2024/8850

Deres ref.

Dato 29.01.2025

Innspill til utredning av organisering av verneområdeforvaltere - Lomsdal-Visten nasjonalpark/ Njaarken vaarjelimmiedajve

Det vises til møte med Miljødirektoratet og verneområdestyrer i Norge om organisering av forvalterstillinger den 21. januar 2025. Styret for Lomsdal-Visten nasjonalpark delte sine synspunkt muntlig i møtet. Under er punktene oppsummert.

- Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre har positiv erfaring med organiseringen slik den er i dag under Statsforvalteren. Dette skaper mulighet for både nettverk og faglig utvikling hos forvalter, og overlapping ved sykdom og vakanser i stillinger hos de ulike styrene i et fylket.
- Det er ikke et ønske fra Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre å ta rollen som arbeidsgiver.
- Samarbeidet med lokalt naturoppsyn (SNO) oppleves som godt. Oppsyn er invitert til møter med nasjonalparkstyret og prioriterer å møte.
- Samarbeid med besøkssenter kan bli bedre.
- Med bakgrunn i dette bør det heller være et hovedfokus på å ta tak i de områdene/styrene hvor det i dag er utfordringer enn å gjøre om på ordningen, som fungerer godt for mange.
- Det etterlyses også nasjonalparkkonferanse som arena for erfaringsutveksling mellom styrene.
- Styret for Lomsdal-Visten nasjonalpark stiller gjerne med ressurs for å sitte i en eventuell referansegruppe for det videre arbeidet.

Med hilsen

Ken-Richard Hansen
Leder for nasjonalparkstyret

Dette brevet er godkjent elektronisk og har derfor ikke underskrift.

Arkivsaksnr: 2013/3076-23

Saksbehandler: Bjørnar Aarstrand

Dato: 22.04.2026

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Lomsdal-Visten nasjonalparkstyret	20/26	30.04.2026

Søknad om dispensasjon fra verneforskrift for Lomsdal-Visten nasjonalpark for restaurering av kulturminne og motorferdsel til Gippegamma i Sørvasdalen - Helgeland museum

Vedlegg:

- 1 26-04-09 - Oppdatert Søknad om dispensasjon Lomsdal-Visten.pdf
- 2 26-04-09 - Tillatelse til felling av trær ved Njarkagammen.pdf
- 3 26-03-20 - Anbefaling om felling av trær.pdf

Forvalters tilrådning

Lomsdal-Visten nasjonalparkstyret svarer ut søknaden fra Helgeland museum i 3. deler.

Del 1 (Løyping av never og uttak av trevirke til restaurering)

Helgeland Museum, avd Vefsn, gis dispensasjon til løyping av never og uttak av bjørk for restaurering av sørsamisk derhvie-gåetie/husgamma i *Searvoesvuemie* i Lomsdal-Visten nasjonalpark/Njaarken vaarjelimmedajve. Dispensasjonen gis med hjemmel i naturmangfoldlovens § 48 og med følgende vilkår:

- Løyping av never skal skje slik at basten ikke blir skadet
- Trær til reparasjon av byggets konstruksjon skal felles ved bakken
- Arbeidet skal være avsluttet innen 1. oktober 2027.

Del 2 (Skjøtsel av kulturminne)

Helgeland Museum, avd Vefsn, gis dispensasjon til å fjerne trær i Lomsdal-Visten nasjonalpark/Njaarken vaarjelimmedajve. Dispensasjonen gis med hjemmel i verneforskriftens § 3.4.2 (skjøtsel av kulturminner) og med følgende vilkår:

- Uttaket gjennomføres som plukkhogst. Det tillates uttak av inntil 3 trær ved «buret» og inntil 10 trær sørvest for husgamma.
- Stokkene kan benyttes til ved og hogstavfall legges spredt ut i terrenget.
- Arbeidet skal være avsluttet innen 1. oktober 2027.

Del 3. (motorisert ferdsel)

Helgeland Museum, avd. Vefsn, får dispensasjon fra forbudet mot motorisert ferdsel, helikopter og snøskuter, i Lomsdal-Visten nasjonalpark/Njaarke vaarjelmiedajve til frakt av materialer og verktøy i forbindelse med restaurering av bygninger ved samisk boplass i Searvoesvuemie/Sørvasdalen i Vefsn. Dispensasjonen gis med hjemmel i verneforskriftens § 3, punkt 6.3, bokstav e, og med følgende vilkår:

- (Helikopter) Dispensasjonen gjelder for ett helikopter med inntil seks (6) landinger i periodene fra og med 4.mai – 31. desember 2026. Flygingen foregår fra Mosjøen lufthavn til Searvoesvuemie/Sørvasdalen.
- (Helikopter) Før flyging skal det gis beskjed til SNO, (Thomas Johansen på telefon 99 43 76 44) og Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt (Torstein Appfjell, distriktsleder telefon 905 07 332). SMS er tilstrekkelig.
- (Snøskuter) Dispensasjonen gjelder for én snøskuter med inntil seks turer i perioden 1. november 2026 – 15. april 2027. Kjøringa skal skje på snødekt og frossen mark.
- (Snøskuter) Dere skal registrere kjøringa før dere starter i tilsendt kjørebok (dato og signatur). Etter at dispensasjonen er utløpt skal kjøreboka sendes inn til nasjonalparkstyret. Dersom det søkes om videre dispensasjon skal kopi av kjøreboka vedlegges søknaden.
- (Felles) Dersom det er rein i området skal det tas hensyn til dette, det vil si at reinen skal få mulighet til å forflytte seg rolig før helikopteret går ned/snøskuteren passerer.
- (Felles) Dere skal ha med denne dispensasjon kjørebok og tillatelse fra Vefsn kommune på hver tur.
- Det er ikke tillatt å rydde unna vegetasjon for transporten.

I tillegg til dispensasjon fra nasjonalparkstyret må dere eventuelt ha egen dispensasjon for motorferdsel fra Vefsn kommune. Dette vedtaket blir videresendt til kommunen.

Søknaden

Helgeland Museum, avd Vefsn har søkt om motorisert ferdsel, mulighet for å ta ut trær ved husgamma og «buret» og å få løype never og ta ut bjørkeemner til restaurering av sørsamisk derhvie-gåetie/husgamme, fra før 1917 i Searvoesvuemie (Sørvasdal) i Vefsn kommune.

Arbeidene startet opp i 2025, men etter befaringer sammen med Sametinget ble det enighet om å fortsette arbeidet i 2026. Arbeidene har vist seg å være mer omfattende enn først antatt.

I søknaden er det ønske om å både få tillatelse til inntil 6 landinger med helikopter og dispensasjon for å kjøre snøskuter etter 17. april. Etter samtale med søker er ikke dispensasjonen for snøskuter aktuell nå på grunn av dårlige snøforhold, men tillatelsen gis med virkning fra 1. november (ved eventuelle snøforhold) og frem til 15. april 2027.

Helgeland museum presiserer i søknaden at uttaket av materialer og felling av trær vil foregå skånsomt for naturen og i tråd med den samiske tradisjonen i området.

Gippe og Gunnar Njarka satte på begynnelsen av 1900-tallet opp særegen husgamma ved Finnkotbekken i lia ovenfor Øvervatnet. Denne er antatt bygd i 1917 ut fra inskripsjon ved inngang. Til gammeplassen hørte det med ei tradisjonell *dearvie-gåetie* (torvgamme) og et *buvrie/boerne* (bur/oppbevaringssted) ved vatnet. Buret er antatt eldre enn husgamma, men noen sikker tidsangivelse finnes ikke. På slutten av 1990-tallet ble husgamma og buret restaurert av Vefsn Museum og Sijti Jarngje. Museet står som eier av byggene.

Naturmangfoldloven og verneforskrift

Lomsdal-Visten nasjonalpark/Njaarke vaarjelmiedajve ble opprettet ved kgl.res. av 29. mai 2009. Verneforskriften forvaltes av Lomsdal-Visten nasjonalparkstyret.

Formålet med Lomsdal-Visten nasjonalpark er å:

Bevare et stort, egenartet og tilnærmet urørt naturområde. Bevare det biologiske mangfoldet med økosystemer, arter og bestander, geologiske forekomster, og kulturminner. Sikre variasjonsbredden av naturtyper og store sammenhengende barskogområder i regionen. Sikre grotter og karstformer mot all skade og mot at det fjernes biologisk eller geologisk materiale fra dem. Bevare, sammen med landskapsvernområdet i Indre Visten, et variert kystlandskap fra fjord til fjell på Helgeland.

Allmennheten skal gis anledning til naturopplevelse gjennom utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging. Ivaretagelse av naturgrunnet innenfor nasjonalparken er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området brukes til reindrift.

Verneforskriftas § 3, punkt 4.1 sier at alle kulturminner skal beskyttes mot skade og ødeleggelse. Punkt 4.2 sier videre at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner. I punkt 1.2 slås det fast at vedlikehold av bygninger som ikke medfører bruksendring er tillatt uten søknad.

© Carl Norberg

Foto: Gippegamma i Sørvassdalen. Carl Norberg

For henvendelsen om uttak av trær som kan være til skade for kulturminnet tolker forvalter dette inn under forvaltningens mulighetsrom i overnevnte bestemmelse (§ 3.4.2). Når dette er faglig begrunnet fra kulturminnemyndigheten (her Sametinget)

All vegetasjon skal vernes mot skade og ødeleggelse etter verneforskriftens § 3, punkt 2.1. I forskriftas punkt 2.2, bokstavene e-g, slås det fast at dette likevel ikke er til hinder for uttak av materialer til tradisjonell samisk husflid, uttak av torv til vedlikehold av gammer og hytter i nasjonalparken eller reindriftas nødvendige uttak av bjørk for vedlikehold av lovlig oppsatte reingjerde og annet reindrifutstyr. Flere av disse bestemmelsene ligger nært opptil søknaden fra Helgeland Museum, men slik forskrifta tolkes er det ikke hjemmel for uttak av bjørk og løyping av never. Søknaden må derfor behandles etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i verneforskriftas § 48.

Naturmangfoldlovens § 48 sier at forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke påvirker verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig. Søknaden må vurderes etter vilkårene om at det ikke må stride mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig. Disse vilkårene er kumulative, det betyr at hvis begge vilkårene er oppfylt kan forvaltningsmyndigheten vurdere om det skal gis dispensasjon.

Motorferdsel på land, i ferskvann og i luften under 300 meter forbudt i nasjonalparken. Dette står i verneforskriftens § 3, punkt 6.1. Forvaltningsmyndigheten kan likevel gi tillatelse til bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av materialer til vedlikehold og byggearbeid på bygninger. Dette står i verneforskriftens § 3, punkt 6.3 bokstav e.

Alle saker som berører natur skal i tillegg vurderes ut fra naturmangfoldlovens §§ 8-12.

Vurdering av saken

Kulturminner er vernet i nasjonalparken. Samiske kulturminner eldre enn 100 år er dessuten automatisk vernet. Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU) ga i 2004 ut konsekvensanalyse for kulturminner og kulturmiljø (rapport 02/2004). I rapporten slås det fast at gammemiljøet i Sørvasdalen danner et viktig samisk kulturmiljø og at de er viktige å bevare.

Naturmangfoldlovens § 8 sier at alle vedtak som berører naturmangfoldet skal bygge på vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap om naturmangfoldet og virkningen på det.

Sørvasdalen er godt kartlagt i forbindelse med verneplan for Lomsdal-Visten (Miljøfaglig utredning, rapport 2004:3) og verneplan for barskog (NINA utredning 6: 1-91) og opplysningene om naturmangfoldet er i hovedsak hentet fra disse samt fra www.naturbase.no. Buret ligger ved Øvervatnet, det sørligste vatnet i Sørvasdalen. I tillegg til boplassen etter Gippe og Gunnar Njarka er det to private hytter ved Øvervatnet, ei ved Nervatnet og ei ved Langvatnet. Statskog Fjelltjenesten har ei oppsynshytte ved Nervatnet og Vefsn Jeger og fiskeforening har ei utleiehytte ved Lavatnet. Det ligger også ei delvis forfalt gamle ved Gardsjordet.

Sørvasdalen er et avsidesliggende dalføre som strekker seg fra nordgrensen av nasjonalparken og sørover mot Fagerjordfjellet. Den er et grunt innsenket dalføre med overveiende fattig berggrunn og nøysom vegetasjon. Det er glissen furuskog av røsslyng-blokkebærtypen i dalbunnen med hovedsakelig småbregne- og blåbærgranskog i liene.

Det er registrert få rødlistearter eller signalarter knyttet til gammelskog i dalføret. Området har lokal verdi på grunn av dominansen av fattig og glissen fjellskog. Området har en viss verdi som raste og hekkeområde for våtmarksfugl. Registreringer av storlom og tretåspett er av særlig verdi. Dette er arter som er kategorisert som nært truet i norsk rødliste. Norsk rødliste er en oversikt over arter som har risiko for å dø ut i Norge (for mer informasjon se <http://www.artsdatabanken.no/Rodliste>). Sørvasdalen er også registrert som hekkeområder for dverg- og jaktfalk. Jaktfalken er nært truet og i tilbakegang.

Sørvasdalen er et viktig beiteområde for rein.

Vi har stort sett god kunnskap om naturforholdene i Sørvasdalen. Naturmangfoldlovens § 9, «føre-var-prinsippet», skal derfor ikke brukes.

Naturmangfoldlovens § 10 sier at økosystemtilnærming og samlet belastning på et område skal vurderes. Det skal også vurderes om en dispensasjon kan skape presedens og på den måten bidra til en gradvis forringing av området og forvitring av verneforskriften. Til tross for flere hytter og tidligere kulturmark ved Gårdsgjordet oppleves Sørvasdalen som et lite påvirket område. Ut over hyttene og rester av gammel kulturmark, er det liten grad av synlig

menneskelig påvirkning i området. Man kan finne rester etter hogster, men ut over en beskjeden hogst av ved til hytter strekker disse seg langt tilbake i tid.

Motorferdsel er i utgangspunktet forbudt i verneområdet fordi det kan ha negative effekter for verneverdiene gjennom forstyrrelser, slitasje og støy, i tillegg til at det forstyrrer fred og ro som grunnlag for utøvelse av friluftsliv. Det er gitt dispensasjon til motorferdsel til de andre hyttene i Sørvasdalen. Det har i tillegg år om annet blitt gitt dispensasjon til frakt av utstyr med helikopter fordi lite snø har gjort transport med snøskuter vanskelig. De som jakter elg i Sørvasdalen har også en flerårig dispensasjon for utfrakting av felt elg med helikopter.

Kjøring på snødekt mark i et slikt begrenset omfang som beskrevet ovenfor vil ikke virke negativt på vegetasjonen i området eller dyreliv med de forbehold som er gitt.

Skjøtsel og istandsetting av kulturminner er innenfor forvaltningsmyndighetens myndighet i forskriftens §3.4.2. Her er kulturminnemyndigheten påkoblet og har kommet med gode innspill til arbeidene.

Forskrifta åpner, som vist ovenfor, for uttak av materialer til tradisjonell samisk husflid, uttak av torv til vedlikehold av gammer og hytter og reindriftas nødvendige uttak av bjørk for vedlikehold av lovlig oppsatte reingjerde og annet reindriftsutstyr.

Det samiske kulturmiljøet i Sørvasdalen er spesielt og unikt på Helgeland. At det blir bevart og skånsomt vedlikeholdt og restaurert har vært ønske fra nasjonalparkstyret i kontakt med Helgeland Museum. Rent isolert hadde man kunnet kjøpe never og hogge emner utenfor nasjonalparken. Kulturmiljøet er også en del av verneformålet. I tidligere tider har man naturligvis brukt material der man har bygget.

Løyping av never dreper ikke bjørka. Der man har løypt never vil bjørka få et «arr» av nydannet svart bark som beskytter sårflaten. Dette er et kulturspor som tidligere var vanlig i skogene på Helgeland, men som vi i dag sjelden ser.

Det har tidligere vært gardsdrift i Sørvasdalen, derav navnet Gardsjorda. Hyttene ved Sørvatnan har løyve til å hogge ved på den gamle innmarka, som er i ferd med å gro igjen av bjørk. Gammel kulturmark er en av de mest artsrike naturtypene vi har, og er generelt truet av gjengroing. Det er ikke gjort botaniske undersøkelser på den gamle innmarka, og siden det er såpass lang tid siden det ble slått, er det nok få typiske slåttearter på enga. Det å holde området åpent er likevel positivt for landskapet og kulturhistorisk for å vise på at området har blitt slått i tidligere tider. Det foreslås ikke å stille krav til hvor stokker skal hentes, da man ofte er avhengig av å ha riktig bue for å få stokkene til å passe inn med de eksisterende stokkene.

Uttak av material og løyping av never vil føre til synlige spor i landskapet. Dette er en type tradisjonell bruk som likevel ikke bedømmes å forringe området, snarere til å øke forståelsen av kulturhistorien og gammel tids bruks påvirkning på landskapsbildet. Rødlistede laver finner vi først og fremst på rikbarkstrær som osp og selje. Et begrenset uttak av bjørk vil ikke ha negativ innvirkning på skogen som habitat for fugl og jordboende sopp og det vil ikke gi en samla belastning som går ut over det området kan bære.

Tiltakene det søkes om dispensasjon for er viktige for bevaring av kulturminnet. Et av formålene til nasjonalparken er å ta vare på kulturminner (verneforskriften §2 punkt 2.). Dette samiske kulturminnet er unikt i regional sammenheng, og gjenspeiler godt deler av den rike samiske historien i området.

Forvalter mener at med de vilkårene som er satt vil det være mulig for søker å få gjort arbeidene som gjenstår på bygget. Samtidig blir de øvrige verneverdiene ivaretatt på en god måte. Vedtaket sendes med kopi til Vefsn kommune i forhold til motorferdselloven og til Sametinget som er kulturminnemyndighet.

Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre
v/ Bjørnar Aastrand
Trofors Jernbanestasjon
8680 Trofors

Mosjøen, 09.04.2026

Søknad om dispensjon for ferdsel med motorisert kjøretøy, uttak av materialer til restaurering av fredet kulturminne i Sørvasdalen, samt felling av trær rundt kulturminnene

Stiftelsen Helgeland Museum søker med dette om tillatelse til ferdsel med motorisert kjøretøy, uttak av materialer til restaurering av samisk husgamme og felling av trær rundt husgammen og et stabbur i Lomsdal-Visten Nasjonalpark, nærmere bestemt i Saervoesvuemie/Sørvasdalen. Helgeland Museum forvalter et fredet samisk kulturminne, en boplass bestående av flere bygg og kulturminner. De aktuelle kulturminnene for denne søknaden er en *Kåava-gåetie / Husgamme*, datert til 1917 eller tidligere, samt en *Buvrie gåetie / Stabbur gamme*.

Det er gitt tilskudd og tillatelse fra Sametinget og Riksantikvaren for å gjennomføre restaurering av husgammen. I 2022 og 2023 ble det gjennomført befaringer og utarbeidet en tilstandsrapport, som har avdekket behov for et større arbeid med å sette husgammen tilbake i stand og bevare den for ettertiden. I 2025 påbegynte man arbeidet, men etter en befaring av boplassen sammen med Seniorrådgiver Lars Børge Myklevold fra Sámediggi/Sametinget i oktober samme år ble man enige om å fortsette arbeidet i 2026. Dette ble gjort da arbeidet viste seg å være mer omfattende, og behovet for restaurering større, enn først antatt. Arbeidet skal i hovedsak skje sommeren 2026. Det vil utføres av håndverker Torbjørn Prytz, i samarbeid med håndverkere fra Helgeland Museums bygningsvernssenter.

Vi søker med dette dispensjon for å kunne gjennomføre i alt inntil seks landinger med helikopter ved Øvrevatnet i Sørvasdalen, i Lomsdal-Visten Nasjonalpark, i perioden 1. juni til 31. desember 2026. Vi søker også tillatelse til å ferdes med snøscooter i Lomsdal-Visten Nasjonalpark, i perioden 17. april til 31. desember 2026. Dette er for å frakte utstyr, materialer, varer og personell til og fra lokasjonen hvor arbeidet skal foregå.

Videre søker vi om tillatelse til å kunne løpe never og hente ut nødvendig tremateriale til bruk i restaureringen, samt felling av trær i umiddelbar nærhet til husgammen for å sikre bedre bevaringsforhold og lysinnslipp. Vi ønsker også å felle et par trær i den umiddelbare nærheten til stabburet som også er en del av boplassen da disse er i ferd med å dette over denne og derfor vil kunne forårsake stor skade.

Uttaket av materialer og felling av trær vil skje skånsomt for naturen og i tråd med den samiske tradisjonen i området. Det vil forsøkes å gjenbruke mest mulig materiale fra husgammen, slik at behovet for nytt materiale reduseres der det er mulig.

Vi imøteser deres behandling av saken. Med vennlig hilsen

Markus Winsents Sandvik

Konstituert avdelingsleder, Helgeland Museum, avdeling Vefsn

Kontakt

Tlf: 75 11 01 00
E-post: post@helsing.no
Org.nr.: 986 332 553

Postadresse

Helgeland Museum, avd. Vefsn
Sjøgata 23E
8656 Mosjøen

Besøksadresse

Politimestergården
Austerbygdvegen 3
8657 Mosjøen

E-poasta ● E-post

Geasa/Til: Markus Winsents Sandvik, maws@helmus.no, ,
Geas/Fra: Lars Børge Myklevold, +47 78 48 42 73
Min čuj./Vår ref: 26/2605 - 2
Beaivi/Dato: 09.04.2026

Tillatelse til felling av trær ved Njarkagammen

Tillatelse til felling av trær

Felling av enkelte trær omkring gammene i Sørvassdalen, Vefsn kommune, var et tema som ble diskutert på befaringen i oktober 2025. Det ville absolutt vært fordelaktig å minske fuktproblematikken ved at gammene får det luftigere omkring seg, og vindfall ville vært katastrofalt om det skulle treffe dem. Det vil derfor støttes fra et kulturminnevernhensyn.

Merk imidlertid at for tiltak nærmere enn fem meter fra fredet bygning skal det som et prinsipp søkes om tillatelse fra Sametinget. Sametinget er usikker på om enkelte av trærne står nærmere enn fem meter, men i alle tilfelle anser Sametinget at denne eposten fra Helgeland Museum er en slik søknad. Det blir derfor opprettet egen sak i vårt arkivsystem, der herværende korrespondanse lagres.

Søknad om tillatelse til felling av trær nærmere enn fem meter fra Kulturminne ID 296857-1 og ID 296857-4, er med dette innvilget.

Felling av andre trær anbefales av Sametinget, men må avklares med nasjonalparkmyndighetene.

Dearvvuođaguin/Med hilsen

Lars Børge Myklevold
seniorrådgiver

Mosjøen, 20.03.2026

Anbefaling om felling av trær i Sørvasdalen i forbindelse med pågående restaureringsarbeid på fredet kulturminne

Under restaureringsarbeider på det fredete kulturminnet «Husgammen» i Sørvasdalen sommeren 2025 observerte vi at vegetasjonen rundt husmannsplassen tettes til, da spesielt mot retning sør/vest.

Det er begrenset med lysinnslipp generelt siden bygget ligger i le for lys av fjellformasjonene, da spesielt imot retning sør/øst.

Dette medfører at selve bygget som er oppsatt rundt år 1917 i en simpel konstruksjon får problemer med å tørke opp etter våte perioder og snøsmelting.

Vi anbefaler å skånsomt ta ned noen trær i retning sør og vest for å bedre solforholdene på «husgammen». Det er vanskelig å si noe om antall tre som bør sages ned, men vi ser for oss plukkhogst av de rette trærne for å bedre forholdene, selvfølgelig minst mulig inngrep.

I tillegg til dette, anbefaler vi å plukke ned 2-3 trær rundt «Buret» nede ved vannet som er en del av husmannsplassen, disse trærne har en uheldig vekstretning over bygget, samt at det er påbegynt råte i minst ett av dem. Her er vi redd for at disse kan dette over buret og ødelegge kulturminnet. Avfallet kan man la ligge der det blir hugget, eller kappes opp til ved til den nærmeste hytten, dette bør avgjøres etter skjønn. Om ikke nasjonalpark-forvalteren har noen føringer for dette. Vi kan være behjelpelig i dette arbeidet, men vi har per nå ikke dette budsjettert inn i prosjektet. Det er mulig vi får det til samtidig, men vi må prioritere restaureringsarbeidet først.

Vi ser for oss at vi kanskje kunne fått til ett samarbeid med Statskog og Nasjonalparken på dette? Enten mens vi er der, eller ved en senere anledning, er det mulig?

Anbefalingen er skrevet av undertegnende på vegne av seg selv og tradisjons-handverker Torbjørn Prytz.

Med vennlig hilsen

Erlend Fossberg
Håndverker, Helgeland Museum, avdeling Bygningsvern

Arkivsaksnr: 2021/7424-26

Saksbehandler: Bjørnar Aarstrand

Dato: 23.04.2026

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre	21/26	30.04.2026

Forvaltningsplan for Stavasselva naturreservat til faglig gjennomgang

Vedlegg:

- 1 Utkast Forvaltningsplan for Stavasselva naturreservat (2026-2035)
- 2 Stavasselva - kart naturfaglige registreringer 2005.pdf

Forvalters tilrådning

Vedlagte forslag til forvaltningsplan for Stavasselva naturreservat godkjennes for oversending til Miljødirektoratet for faglig gjennomgang.

Forvaltningsplanen har et godt kunnskapsgrunnlag og er lokalt forankret gjennom rådgivende utvalg og innspillmøter med berørte interessenter og kommunene. Etter at forvaltningsplanen er faglig godkjent av Miljødirektoratet skal planen bearbeides og igjen styrebehandles av Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre, før den sendes ut på offentlig høring.

Bakgrunn og vurdering

Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre har forvaltningsansvar for 5. verneområder. Denne behandlingen tar for seg forslag til forvaltningsplan for Stavasselva naturreservat i Grane kommune, slik at planen kan sendes over til Miljødirektoratet for faglig godkjenning.

Stavasselva er det minste av disse områdene og har svært liten aktivitet. Verneområdet har tidligere ikke hatt forvaltningsplan. Det er likevel utarbeidet forvaltningsplan for verneområdet. Nasjonalparkstyret har leid inn konsulent, Multiconsult AS for å bistå planarbeidet og lage utkast til planer.

Prosjektet ligger etter den vedtatte fremdriftsplanplanen, men avhengig av tilbakemeldingene etter faglig gjennomgang er det mulig at planene kan legges ut til høring i løpet av høsten 2026 med endelig vedtak tidlig 2027. Oppstarts melding med prosjektplan for utarbeidelse av forvaltningsplan for alle verneområdene ble sendt til kommunene, fylkeskommune, andre statlige sektormyndigheter, grunneiere, og andre rettighetshavere og aktuelle brukergrupper 6.

september 2022. Det har blitt arrangert innspillmøter samt invitert til partsmøter med aktuelle interesser vår og sommer 2025.

Forvalter vil understreke at forvaltningsplanen sannsynlig vil bli justert etter at den er faglig godkjent av Miljødirektoratet. Deretter blir forslag til høringsutkast styrebehandlet av nasjonalparkstyret før de legges ut på offentlig høring.

Etter forvalters vurdering kan nasjonalparkstyret sende utkast til forvaltningsplan for Stavasselva naturreservat til faglig godkjenning hos Miljødirektoratet.

Forslag til Forvaltningsplan for Stavasselva naturreservat 2026-2035

Bilde fra Stavasselva naturreservat.

FORORD

Multiconsult har laget høringsutkast til forvaltningsplan for Stavasselva naturreservat. Oppdraget er gitt fra Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre.

Stavasselva naturreservat har ikke hatt forvaltningsplan tidligere. Plandokumentet har en innledende del med informasjon om verneområdet og verneverdier, og en forvaltningsdel med retningslinjer for saksbehandling og tiltaksplan for planperioden.

Multiconsult vil takke Statsforvalteren i Nordland for oppdraget, og nasjonalparkstyret ved forvalter Bjørnar Aarstrand som har tilrettelagt kunnskapsgrunnlag og samspilt med oss i utarbeidelse av forvaltningsplanen.

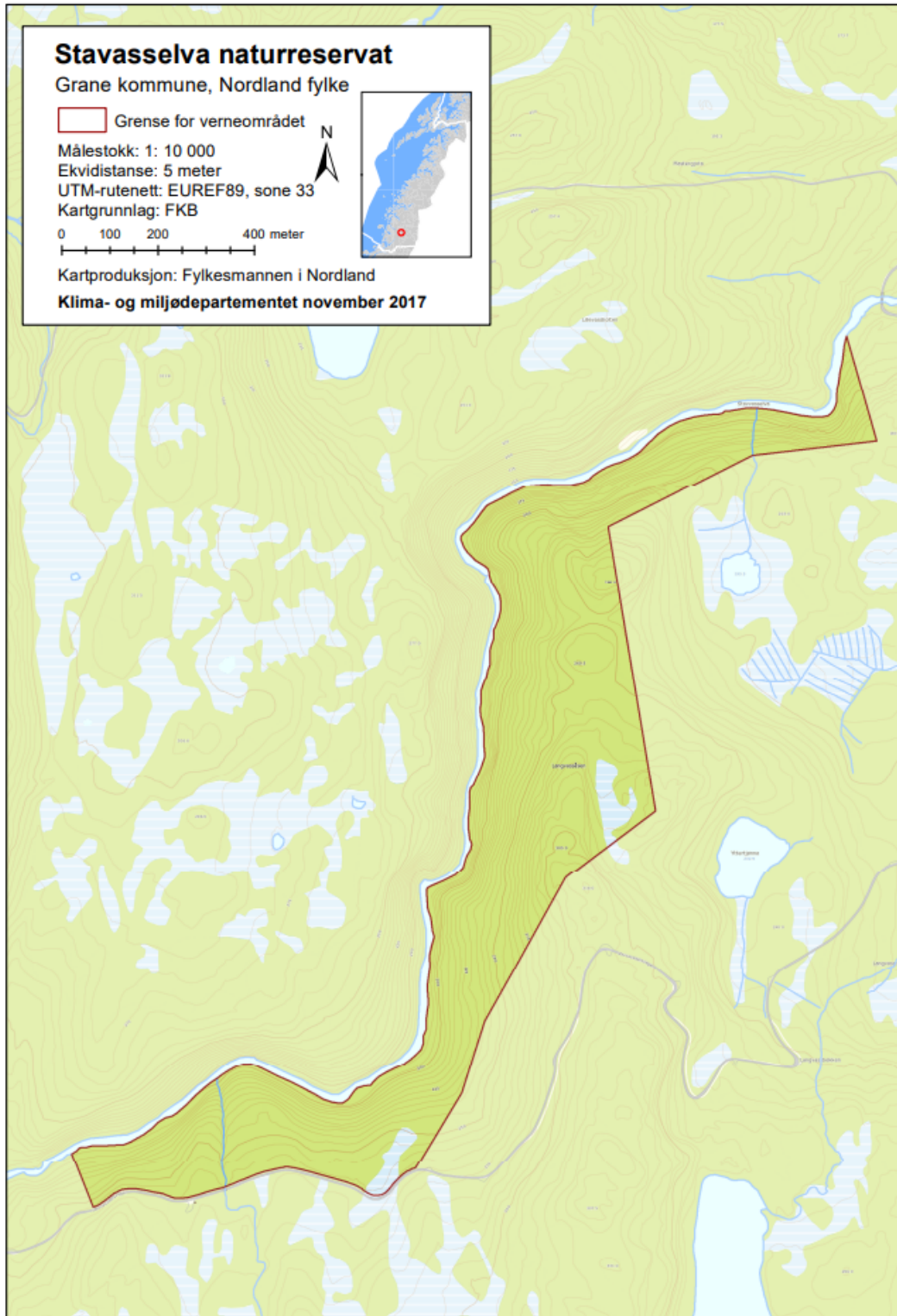

Innhold

Innhold	2
1 Innledning	3
1.1 Vernekart.....	3
1.2 Om forvaltningsplanen	5
1.3 Forvaltningsmyndighetens oppgave	5
1.4 Tilleggsopplysninger	5
2 Områdefakta	6
2.1 Internasjonale forpliktelser	6
2.2 IUCN	6
3 Natur	8
3.1 Beskrivelse.....	8
3.2 Naturtyper beskrivelse	8
3.3 Arter beskrivelse	8
3.4 Rødlisterarter beskrivelse.....	9
3.5 Geologi beskrivelse.....	9
3.6 Klimaendring	9
3.7 Annen negativ påvirkning	9
3.8 Tilleggsopplysninger	9
4 Bruk og historikk	10
4.1 Eierstruktur	10
4.2 Verneprosess	10
4.3 Restriksjonsområder	10
4.4 Skjønnsforutsetninger	10
4.5 Vernegrense.....	10
4.6 Brukshistorie	10
4.7 Landbruk	10
4.8 Reindrift	11
4.9 Friluftsliv	11
4.10 Jakt og Fiske	11
4.11 Kulturminner	11
4.12 Bygg og installasjoner	11
4.13 Motorferdsel	11
4.14 Tilleggsopplysninger	12
5 Forvaltning	13
5.1 Innledning.....	13
5.2 Tiltaksplaner	13
5.3 Skjøtselsplan.....	13
5.4 Besøksforvaltning.....	13
5.5 Forvaltningsutfordringer	13
5.6 Naturmangfoldloven	14
5.7 Verneforskrift.....	14
5.8 Sentrale føringer	14
5.9 Forvaltningsmyndighetens retningslinjer.....	15
5.10 Tilleggsopplysninger	18
6 Kunnskapsgrunnlag	19
7 Vedlegg	20
7.1 Filvedlegg.....	20
7.2 Kartvedlegg.....	20

1 Innledning

1.1 Vernekart

Figur 1 Kartet viser grensene til Stavasselva naturreservat. Kart: Fylkesmannen i Nordland/ Klima- og miljødepartementet, november 2017.

Stavasselva naturreservat (VV00003293)

Godkjent av	
Oppstartsdato	xx.xx.2025
Planlagt revisjon	
Sametingskonsultasjon	
Godkjent dato	
Høringsdato	

ephorte saksnummer	
Forvaltningsmyndighet	Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre/Njaarken vaarjelimmiedajveraerie
Forvaltningsmyndighetstype	Nasjonalparkstyre
Oppsyn	https://www.miljodirektoratet.no/om-oss/miljodirektoratets-organisasjon/statens-naturoppsyn/kontakt-statens-naturoppsyn/
Fylke	Nordland
Kommuner	Grane
Verneform	naturreservat
Verneplan	Skogvern
Vernet dato	10.11.2017

1.2 Om forvaltningsplanen

Stavasselva ble vernet ved kongelig resolusjon 10. november 2017. Naturreservatet dekker et areal på ca. 519 dekar og omfatter landareal og areal i vassdrag. Naturreservatet ligger i Grane kommune i Nordland. Alt areal er statsgrunn, eid av Statskog.

Etter verneforskriftens § 10 skal forvaltningsmyndigheten utarbeide en forvaltningsplan eller annen plan for verneområdet som inneholder retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel eller annet tiltak.

Verneforskriften med tilhørende vernekart gir rammen for utarbeidelse av forvaltningsplanen.

Forvaltningsplanen skal sikre en enhetlig forvaltning av verneområdet gjennom å konkretisere og utdype bestemmelsene i verneforskriften for Stavasselva naturreservat, og gi retningslinjer for saksbehandling og dispensasjonspraksis. Forvaltningsplanen inneholder føringer for hvordan verneforskriften skal forstås og brukes, og fastsetter konkrete mål og tiltak som skal styrke formålet med vernet. Forvaltningsplanen inneholder også en plan for tiltak i verneområdet.

Forvaltningsplanen skal sendes på høring til grunneiere og relevante parter. Miljødirektoratet skal ha forvaltningsplanen til faglig gjennomgang før høringen, og skal gi endelig godkjenning av planen.

1.3 Forvaltningsmyndighetens oppgave

Nasjonalparkstyret for Lomsdal-Visten er forvaltningsmyndighet i Stavasselva naturreservat. Styret har en forvalter som utfører det administrative arbeidet.

Nasjonalparkstyret har ansvar for å forvalte verneområdet i tråd med verneformålet, og sette i verk tiltak dersom verneverdiene trues.

Nasjonalparkstyret utøver myndighet etter verneforskriften, og skal bl.a. fatte vedtak om dispensasjon fra vernebestemmelsene, jf. naturmangfoldloven § 48, og stanse og pålegge retting av forhold som er i strid med vernevedtaket. Miljødirektoratet er klageinstans for vedtak fattet av nasjonalparkstyret.

For å styrke verneverdiene har nasjonalparkstyret ansvar for å utarbeide forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning og skjøtsel. Nasjonalparkstyret kan sette i gang naturoppsyn, overvåkning eller andre forvaltnings- eller skjøtselstiltak i området.

Nasjonalparkstyret har videre ansvar for å gi informasjon til grunneiere, rettighetshavere og allmennheten om verneverdiene og hvilke regler som gjelder for verneområdet.

1.4 Tilleggsopplysninger

Naturoppsyn

Statens naturoppsyn (SNO) er nasjonalparkstyrets feltapparat. SNO fører tilsyn med naturtilstanden og er tilsynsmyndighet ved å føre kontroll med at folk følger verneforskriften og overholder vilkår i tillatelser. Både veiledning og informasjon er en del av oppsynets oppgaver. Videre gjennomfører SNO oppgaver knyttet til naturregistrering og -overvåking, tiltak og skjøtsel på oppdrag fra nasjonalparkstyret.

2 Områdefakta

Landareal (daa)	519,2
Sjøareal (daa)	-
IUCN-status	IUCN IA
Ramsar-status	Nei
Emerald-status	Nei

2.1 Internasjonale forpliktelser

Norge har undertegnet en rekke internasjonale miljøavtaler. Opprettelsen av verneområder er viktige bidrag til at avtalene kan følges opp og gjennomføres i praksis. De mest sentrale er:

Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD) av 1992 har til formål å bevare det biologiske mangfoldet og sikre bærekraftig bruk av biologiske ressurser. Gjennom partsmøtene (COP) vedtas prioriteringer for å gjennomføre målene i konvensjonen. Det globale Kunming-Montreal-rammeverket for naturmangfold (Naturavtalen), ble vedtatt på partsmøtet COP15 i 2022. Naturavtalen setter mål for arbeidet med stanse tap av natur fram mot 2030 og 2050. Blant annet skal minst 30 % av land og hav bevares innen 2030. Målet innebærer at Norge må opprette flere marine verneområder eller iverksette andre effektive arealtiltak for å beskytte biologisk mangfold og økosystemer.

Stortingsmelding Meld. St. 35 (2023–2024) Bærekraftig bruk og bevaring av natur. Norsk handlingsplan for naturmangfold, er Norges oppfølging av Naturavtalen. Med meldingen ønsker Regjeringen å styrke forvaltningen av eksisterende verneområder, for å senke andelen verneområder der naturverdiene er truet.

2030-agendaen er verdens handlingsplan for bærekraftig utvikling, og er konkretisert gjennom FNs 17 bærekraftsmål. FNs bærekraftsmål er implementert i norsk forvaltning gjennom Melding. St. 40 (2020-2021) *Mål med mening. Norges handlingsplan for å nå bærekraftsmålene innen 2030*. Av FNs mål for bærekraftig utvikling, er disse de viktigste i verneforvaltningen av i Stavasselvea naturreservat:

Delmål 6.6: Innen 2020 verne og gjenopprette vannrelaterte økosystemer, inkludert fjell, skoger, våtmarker, elver, vannførende bergarter og innsjøer.

Delmål 15.1: Innen 2020 sikre bevaring, gjenoppretting og bærekraftig bruk av land- og ferskvannsbaserte økosystemer og deres tjenester, særlig skoger, våtmarker, fjell og tørre områder, i samsvar med forpliktelser i internasjonale avtaler.

2.2 IUCN

Norge er medlem i Verdens naturvernunion (IUCN). IUCN har som mål å bevare natur og biologisk mangfold. Under programmet for arbeid med verneområder, er det utarbeidet et eget system for klassifisering av verneområder bla. etter strenghet og formål i såkalte IUCN-kategorier. Kategoriene benyttes til å sammenlikne arbeidet med verneområder mellom land.

Stavasselvea naturreservat hører til under IUCN-kategorien IA («strict nature reserve»). Kategorien omfatter arealer som er strengt beskyttet for å ta vare på det biologiske mangfoldet og eventuelt

geologiske eller geomorfologiske verdier. Menneskelig ferdsel, bruk og aktivitet er strengt regulert og begrenset for å sikre vern av naturverdiene.

UTKAST

3 Natur

3.1 Beskrivelse

Stavassdalen ligger mellom fjellmassivet i Lomsdal-Visten nasjonalpark i sør og vest og Eiteråfjellet i nord og øst. Stavasselva kommer fra disse store fjellområdene på vestsiden av Svenningdalen, og renner ut i Vefsna/Svenningelva noen få kilometer sør for Trofors. Naturreseptatet ligger langs nedre deler av elva, rundt 4 kilometer sør-sørvest for Trofors.

3.2 Naturtyper beskrivelse

Dalbunnen i de høyereliggende delene av Stavassdalen er flat med store myrområder, mens dalen smalner av øst for Stavassgården. Her danner Stavasselva ei djup og trang bekkekløft i Stavasselva naturreseptat. Bekkekløfta har et stort innslag av gammel, fuktig granskog, men mangler rike vegetasjonstyper og fossesprøytsoner. Skogbildet varierer fra kompakt til mer åpent oppover i hellingene, med god sjikting og aldersspredning (1). Noen steder i bekkekløfta er skrentene ustabile og med grovsteinet ur. Her er vegetasjonen sparsom (2).

Skogressurskartet (SR16) viser at gran er det dominerende treslaget i verneområdet, med innslag av furu langs elva i sør, i elvesvingen i nord, og øst for Langvassåsen.

Granskogen er gammel. Her er både med gadd og læger. I forbindelse med Norsk institutt for naturforskning (NINA) kartlegging av naturverdier på Statskog SFs grunn i 2005 ble alder på trærne anslått til 200-250 år, enkelte trær opptil 300 år gamle (1).

Fordelingen av vegetasjonstyper er ganske typisk for denne typen fattige barskogskløfter, og blåbærgranskogen er dominerende. Nede i juvet vokser det mest granskog, mens det blir tørrere oppover i skråningene, med mer furu og blandingsskog. På ryggen mellom kløfta og Gåstjønna finnes partier med våt gransumpskog (2).

I rikere deler med storbregneskog i grunne søkk ned mot elva finnes arter som fjellfiol, fjellfrøstjerne, sumphaukeskjegg, ballblom, turt og tyrihjel. I nedre deler kryper furuskogen langt ned i skråningene, mens granskogen her er begrenset til et belte nede i bunnen langs elva (2). Furskogen i verneområdet er i hovedsak av røsslyng-blokkebærtype.

Botaniske områder av særlig interesse

Deler av bekkekløfta er kartlagt som kjerneområde, se kartvedlegg. Her er det spredte funn av gammelskogsarter, bl.a. en rik forekomst av rødlista huldrelav (nær truet – NT) og meldråpelav (sårbar - VU) (3).

Furskogen i elvesvingen i nord, rett før elva brekker 90° mot øst, er beskrevet som «*et sjeldent fint bærlyngfurskogbestand; produktiv og virkesrik skog med trær på 130-150 år, et par grove utbrente gadd, og noe liggende død furu*» (1). Dette skogsamfunnet er antakelig brannbetinget, og sjelden å finne så godt utviklet i denne regionen. (2).

3.3 Arter beskrivelse

Selv om artsmangfoldet er beskrevet som hverken særlig rikt eller spesielt (1), finnes flere vedboende sopp og lav i verneområdet (4). Av sopp finner tyrikjuke, svartsonekjuke, praktbarksopp, ullnettsopp, skorpegrankjuke, vasskjuke og gammelgranskål. Blant lav finnes sukkernål, sukkerdoggnapp, granbendellav og langnål.

Furskogen og myrene på Langvassåsen er spillplass for storfugl. Kongeørna jakter i området.

Både gaupe og jerv yngler i regionen. Begge artene, samt brunbjørn, observeres jevnlig i Stavassdalen (5) (6). Av hjortedyra har elgen faste bestander med tilhold i dalføret, mens hjorten er nær sin nordgrense og forekommer trolig kun sporadisk i verneområdet.

Artskart inneholder ingen registreringer av fremmede arter hverken i verneområdet eller i randområdene.

3.4 Rødlistearter beskrivelse

Norsk rødliste for arter 2021 er en oversikt over arter som har risiko for å dø ut fra Norge. Rødlista er utarbeidet av Artsdatabanken i samarbeid med fagekspertene.

I bekkekløfta vokser gammelskogartene huldrelav (NT) og meldråpelav (VU). Videre er det i Artsobservasjoner.no registrert funn av noen få rødlistede sopp- og lavarter; (VU) granbendellav (VU), tyrikjuka (NT), svartsonekjuka (NT) og sukkernål (NT).

3.5 Geologi beskrivelse

I Stavasselve naturreservat består berggrunnen av glimmerskifer og glimmergneis i sørvestre del, granittiske bergarter og kalkspatmarmor i nord og øst (7). Løsmassene er dårlig sorterte masser avsatt fra isbreene. Løsmasseavsetningen er usammenhengende og har stedvis tynt dekke over berggrunnen, sjelden mer enn 0,5 meter tykt, og med hyppige fjellblotninger. I øst finnes morenemateriale av større mektighet. Innslag av bart fjell med et tynt dekke av vegetasjon og delvis nedbrutte planterester (7) over Langvassåsen gjenspeiler seg i mer åpen skog og lavere trekronedekning.

3.6 Klimaendring

Klimaet har avgjørende betydning for forekomsten og utbredelsen av naturtyper og arter i økosystemene. Klimaframskrivninger viser at det blir varmere, vekstsesongen blir lengre, og nedbøren blir større i årene som ligger foran oss. Klimaprofil for Nordland viser at samfunnet må tilpasse seg til kraftig nedbør og endringer i flom og flomskred (8).

Mer av nedbøren vil komme som regn og i større mengder, noe som øker faren for flom. Økte temperaturer og lengre vekstsesong vil føre til at en del treslag, f.eks. osp, rogn og gråor, vil øke nordover og oppover i mer alpine områder. Ekstremvær i form av tørke, snøfall, brann og storm kan gi økt dødelighet blant de dominerende treslagene, og det er forventet at disse endringene blir mer fremtredende i siste halvdel av dette århundret (9). Klimaendringene vil også gi noe økning i de mest ekstreme vindene i fjellområdene (10) og kunne føre til vindfall i skogen. Om sommeren vil perioder med tørke kunne føre til skogbrann. Dermed vil skogens struktur og habitatene til artene som lever der påvirkes. Særlig rammes arter som er avhengige av gammel skog når leveområdene ødelegges og forringes (9). Samtidig har fleraldret skog, som gammelskogen i Stavasselve naturreservat, en større variasjon i struktur og arter enn det en mer ensartet skog har, og er derfor mer robust mot klimaendringene og hvor raskt klimaendringene får virkning.

Mer styrtregn og flommer vil øke erosjon og sedimenttransport i mange vassdrag, og flomvannets undergraving av løsmasseskråninger langs elveløpet vil føre til påfølgende utglidninger og skred (10). Dette vil også kunne påvirke skrenter med kantvegetasjon i bekkekløfta langs Stavasselve.

3.7 Annen negativ påvirkning

Det er ikke registrert forekomster av fremmede arter eller andre negative påvirkningsfaktorer i Stavasselve naturreservat.

3.8 Tilleggsopplysninger

Naturreservatet ligger i mellomboreal vegetasjonssone, svak oseanisk bioklimatisk seksjon. Landskapet er i NiN-landskapssystem beskrevet som et middels kupert ås- og fjellandskap under skoggrensen.

4 Bruk og historikk

4.1 Eierstruktur

Alt areal i naturreservatet ligger på statsgrunn (Statskog, gnr./bnr. 26/1 og 30/1) i Grane kommune. Naturreservatet grenser mot Statskogs eiendommer (gnr./bnr. 52/1 og 55/1) i sør, vest og øst. Eiendommen (gnr./bnr. 50/1) nord og vest for Stavasselva er privateid.

4.2 Verneprosess

Stavasselva naturreservat er vernet gjennom ordningen med frivillig skogvern. I 2002 vedtok Statskog SF å stille arealer til rådighet for vern. Kartlegging av verneverdige skogområder på Statskogs grunn ble gjennomført i 2005, og i 2008 varslet Fylkesmannen i Nordland oppstart av vern av 44 områder, inkludert vern av Stavasselva. Forslag til verneplan ble sendt på høring samme år. Fylkesmannen gjennomførte konsultasjoner med reinbeitedistriktet og gav sin tilråding til vern til Direktoratet for naturforvaltning i mai 2009. Tilråding fra Direktoratet for naturforvaltning til Miljøverndepartementet forelå innen utgangen av 2009.

I 2011 ble vernevedtaket utsatt i påvente av Regional plan for Vefsna, som skulle avklare forholdet mellom mulige vannkraftprosjekter og de foreslåtte skogvernområdene. Regional plan for Vefsna ble vedtatt i 2014, og Klima- og miljødepartementet gjennomførte deretter konsultasjoner med samiske interesser og Sametinget før endelig vernevedtak av Stavasselva naturreservat ble fastsatt ved kongelig resolusjon i 2017.

4.3 Restriksjonsområder

Det er start- og landingsforbud med luftfartøy i verneområdet hele året (1.1-31.12). Landingsforbudet gjelder også Forsvarets aktiviteter.

Forbudet gjelder ikke bruk av droner, se kap. 4.16. Droneflyging som fører til en unødig forstyrrelse av dyrelivet i naturreservatet, er alltid forbudt. Eksempler på unødig forstyrrelse er å skremme fugler i hekke-, raste- eller samlingsperioder.

4.4 Skjønnsforutsetninger

Det ligger ingen skjønnsforutsetninger til grunn for vernevedtaket.

4.5 Vernegrense

Naturreservatets grenser er gitt i vedtatt vernekart. Grensemerking av verneområdet er gjennomført, og rettsboka fra jordskiftesaken i Helgeland jordskifterett ble forkynt 18. desember 2018. Vedtatt vernegrense er gjengitt i Figur 1 og i det vedlagte grensekartet.

4.6 Brukshistorie

Stavassdalen har vært benyttet til samisk tamreindrift i lang tid, noe to samiske boplasser ikke langt fra Stavassgården vitner om. Stavassgården, som ligger ca. 2 km fra Stavasselva naturreservat, og Stavassætra var i drift i 200 år fra 1755 til 1948 (11).

Historisk har skogsområdene i Stavassdalen blitt utnyttet i ulik grad i til bl.a. skogsdrift, beite, jakt og friluftsliv. Trolig har skogen også i naturreservatet blitt benyttet til noe hogst av tømmer og ved, og til beite både for rein og husdyr.

4.7 Landbruk

Det er lite sau på utmarksbeite i området langs Stavasselva, og sau beiter bare sporadisk her da de beste beiteressursene finnes utenfor Stavasselva naturreservat. Hattfjelldal Sankelag har 32

medlemmer og slapp i 2024 nær 12 000 sau og lam på utmarksbeite i Stavssdalen og sørover i fjellområdene mot Storhjortskardet, Sarvejællannjueie og Gåsvatnet (12).

4.8 Reindrift

Stavassselva naturreservat ligger innenfor Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt. Innenfor verneområdet ligger både kalvingsland, lavereliggende deler av sommerbeite, høstbeite før brunsten starter og tidlig høst vinterbeite. Det er ingen trekkeier, flyttleier, gjerder eller anlegg for samling av rein innenfor reservatgrensene.

Bevaring av det samiske naturgrunnet er en del av verneformålet til Stavassselva naturreservat. Forvaltningen av verneområdet må skje på en slik måte at den sikrer bærekraftig reindrift, både økologisk, kulturelt og økonomisk.

4.9 Friluftsliv

Stavassselva naturreservat er ikke tilrettelagt for friluftsliv, og er heller ikke benyttet til dette i særlig grad. Unntaket er selve Stavassselva, som er noe brukt til elvepadling. Nord for Stavassselva er det etablert en mye brukt natur- og kultursti fra Laksvollen til Stavassgården. Langs stien er det satt opp flere skilt med informasjon om kulturhistorie og naturen i Stavassdalen. Her er det også tilrettelagt med utkikkspunkt mot bekkeløfta og naturreservatet på andre sida av elva. Sør for Stavassselva følger ferdselen Stavassdalsvegen like sør for naturreservatet.

All ferdsel skal skje skånsomt uten å skade vegetasjon, dyreliv eller kulturminner.

Det er ikke tillatt å bruke naturreservatet til større arrangementer. Det er heller ikke tillatt å ri, bruke sykkel eller å bruke hest og kjerre utenom eksisterende stier og veier.

Forskriften tillater sanking av bær og matsopp. Bålbrenning er forbudt hele året.

4.10 Jakt og Fiske

Området blir brukt til både storviltjakt og småviltjakt.

Jakt, fangst og fiske, og felling av jerv, gaupe, bjørn og ulv, er tillatt i verneområdet når dette skjer i tråd med enhver tids gjeldende regelverk og tillatelser fra myndighetene og representant for grunneierne.

Stavassdalen har jaktbare viltbestander, og det er åpnet for jakt på både elg og småvilt i Stavassdalen og i Stavassselva naturreservat. Statskog SF administrerer utleie av stor- og småviltjakt gjennom inatur.

4.11 Kulturminner

Det er ingen kjente kulturminner i verneområdet.

4.12 Bygg og installasjoner

Det er ingen bygg, installasjoner eller andre anlegg som reingjerder e.l. i naturreservatet. Det er heller ingen kjente ulovlige bygg eller anlegg i naturreservatet.

4.13 Motorferdsel

Det finnes ingen etablerte kjøretraséer eller veier i naturreservatet. Store deler av naturreservatet er bratt og ulendt og lite egnet for kjøring. Eventuell motorferdsel vil være knyttet til reindriftsutøvelsen og utfrakt av felt storvilt.

Motorferdsel, herunder start og landing med luftfartøy, i verneområdet er forbudt hele året. Forskriften gir noen unntak:

Utmarksbeite

Syke og skadde bufe kan fraktes ut. Bruk av motorisert kjøretøy må være nødvendig, og det kan bare benyttes kjøretøy som er skånsomt mot markoverflaten.

Motorferdselen skal meldes til ansvarlig naturoppsyn i forkant av kjøringen.

Reindrift

Nødvendig bruk av beltekjøretøy på snødekt mark i forbindelse med utøvelse av reindrift er tillatt. Dersom det benyttes leiekjørere for reineiere eller reindrifansvarlig, må disse medbringe skriftlig dokumentasjon på avtale med oppdragsgiver som kan fremvises til naturoppsynet.

Uttransport av storvilt

Uttransport av felt elg og hjort kan gjennomføres med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget. Eksisterende veier, kjøretraséer eller -spor skal benyttes så langt det er praktisk mulig. Det er ikke tillatt å benytte motorisert kjøretøy for å frakte jegere ut i jaktterrenget.

Militær aktivitet, politi, brann og redning mv.

Militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten er unntatt fra forbudet om motorisert ferdsel i verneområdet. Unntaket gjelder ikke øvingsvirksomhet.

Droner

Forbudet gjelder ikke bruk av droner. Droneflyging som fører til en unødig forstyrrelse av dyrelivet naturreservatet, er alltid forbudt. Eksempler på unødig forstyrrelse er å skremme fugler i hekke-, raste- eller samlingsperioder, eller rein i kalvingsperioden.

4.14 Tilleggsopplysninger

Stavasselva er del av Vefsnavassdraget som er varig vernet vassdrag gjennom verneplan IV i 1993 med utvidelse i 2009.

5 Forvaltning

5.1 Innledning

Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre er forvaltningsmyndighet for Stavassdalen naturreservat.

Nasjonalparkstyret er oppnevnt av Miljødirektoratet, etter innstilling fra de berørte kommunene, Nordland fylkesting og Sametinget. Nasjonalparkforvalteren er styrets sekretær og står for den daglige drifta av nasjonalparken. Styret består av sju representanter, en fra hver av de fire kommune, to fra Sametinget og en representant fra fylkeskommunen.

Nasjonalparkstyret har ansvar for informasjon og skjøtselstiltak, i tillegg til å behandle og avgjøre alle søknader. Klage på vedtak skal gå via nasjonalparkstyret og sluttbehandles av Miljødirektoratet.

5.2 Tiltaksplaner

Forslag til tiltak baserer seg på dagens forvaltningsutfordringer (se Tabell 1).

Tabell 1 Prioritering av tiltak for kartlegging, overvåkning, skjøtsel og informasjon i Stavassselva naturreservat.

ID_TILTA K	Pri	Beskrivelse	Kategori	Bevaring s-mål	Dato innlag t	Dato ferdig	Internt opphav
	1	Informasjon til publikum om Stavassselva naturreservat planlegges som del av utviklingen av innfallsporten til Lomsdal-Visten nasjonalpark i Stavassdalen i hht. besøksstrategien (se kapittel 7 Vedlegg).	Informasjon				

5.3 Skjøtselsplan

Det er ikke behov for skjøtselsplan.

5.4 Besøksforvaltning

Stavassdalen er den mest brukte innfallsporten til Lomsdal-Visten nasjonalpark, og det er utarbeidet en besøksstrategi med mål om å utvikle innfallsporten. Informasjon til besøkende om Stavassselva naturreservat skal være del av arbeidet med å utvikle og tilrettelegge innfallsporten i henhold til besøksstrategien for Lomsdal-Visten nasjonalpark.

5.5 Forvaltningsutfordringer

Økt satsning på reiseliv og besøksforvaltning i Lomsdal-Visten nasjonalpark vil føre til flere besøkende via innfallsporten ved Stavassgården. Dette er allerede den mest besøkte innfallsporten til nasjonalparken. Økt besøk vil føre til økt bruk også av randområdene og arealer langs bilveien inn til turparkeringen, med fare for slitasje og forsøpling. God informasjon om verneområdene og en bevisst besøksforvaltning er nødvendig for å vareta verneverdiene også i Stavassselva naturreservat.

5.6 Naturmangfoldloven

Formålet med naturmangfoldloven er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur.

Kapittel II inneholder lovens alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk. Kapittelet angir forvaltningsmål for naturtyper og økosystemer (§ 4) og for arter (§ 5), og har fastsatt miljørettslige prinsipper i §§ 8-12, som skal legges til grunn av forvaltningen i forbindelse med beslutninger eller vedtak om forvaltnings- og skjøtselstiltak, og ved behandling av søknader om dispensasjon fra vernebestemmelsene. Miljørettsprinsippene stiller krav til kunnskapsbasert forvaltning, økosystemtilnærming og vektlegging av samlet belastning, og vurdering av alternativer ved søknad om tiltak.

Lovens kapittel V (områdevern), kapittel VIII (myndighet etter loven, tilsyn mv.) og kapittel IX (håndheving og sanksjoner) inneholder bestemmelser om nasjonalparkstyrets forvaltning av verneområdet.

Vern av urfolks tradisjonelle landområder

Naturmangfoldloven slår fast at naturen skal tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også som grunnlag for samisk kultur. Myndighetene skal legge vekt på tradisjonell kunnskap som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet, og søknader og tiltak skal avveies mot samiske interesser.

Forholdet til annet lovverk

Forskrifter gitt med hjemmel i naturvernloven og naturmangfoldloven går som hovedregel foran andre lover eller forskrifter dersom det er motstrid mellom bestemmelsene. Det er viktig å merke seg at øvrig lovverk som f.eks. plan- og bygningsloven, motorferdselloven, friluftsløven eller fjelloven gjelder i tillegg til verneforskriftene i verneområdene, og at det derfor kan være nødvendig å få tillatelse fra andre myndigheter enn vernemyndigheten i f.eks. en byggesak eller en motorferdselssak. Vedtak i slike tilfeller skal først fattes etter verneforskriften, dersom ikke annet følger av forvaltningsmyndighetens samtykke.

5.7 Verneforskrift

<https://lovdata.no/dokument/LF/forskrift/2017-11-10-1754>

5.8 Sentrale føringer

Nasjonalparkforvaltningen har ansvaret for å vurdere henvendelser om aktiviteter eller tiltak i verneområdene, og avgjør om aktivitetene eller tiltakene er søknadspliktige etter verneforskriften.

Aktiviteter og tiltak som er direkte unntatt fra forbudene i forskriften kan gjennomføres uten søknad. Nasjonalparkforvaltningen plikter å vurdere om aktiviteten eller tiltaket er tillatt, og informere tiltakshaver om aktiviteten må omsøkes eller ikke.

Dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48

I de tilfellene hvor et tiltak eller en aktivitet ikke er omfattet av de spesifiserte dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriften, så må dette omsøkes etter naturmangfoldloven § 48. Bestemmelsen i naturmangfoldloven § 48 inneholder tre alternativer for dispensasjon fra vernevedtaket;

- dersom det ikke strider mot verneformålet og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig,
- dersom sikkerhetsmessige hensyn gjør det nødvendig, eller

- dersom hensynet til vesentlige samfunnsmessige hensyn gjør det nødvendig.

Dispensasjonsbestemmelsen i § 48 er en kan-regel, det vil si at selv om vilkårene for å gi dispensasjon er oppfylt, så er det ingen som har krav på dispensasjon. Det er nødvendig med en bredere vurdering av om det bør gis dispensasjon.

Bestemmelsen skal være en sikkerhetsventil for tiltak som ikke kunne forutsees, eller spesielle /særskilte tilfeller som ikke ble vurdert, på vernetidspunktet. Det innebærer at dispensasjonsbestemmelsen ikke kan benyttes for å utvide de rammene som er satt i vernevedtaket.

Dispensasjon etter første alternativ dekker tilfeller hvor verneformål og verneverdier tåler enkeltstående avvik fra vernebestemmelsene, og er i utgangspunktet ment for bagatellmessige inngrep eller forbigående forstyrrelser.

Skjøtsel etter naturmangfoldloven § 47

Forvaltningsmyndigheten kan gjennomføre skjøtselstiltak for å opprettholde eller oppnå natur- eller kulturtilstanden som er formålet med vernet, som fjerning av fremmede arter, kanalisering av ferdsel og restaurering. Skjøtsel kan utføres uten grunneiers samtykke, men berørte eiere eller rettighetshaveren så vidt mulig varsles på forhånd. Retten omfatter også nødvendig motorferdsel innenfor hele verneområdet uten grunneiers samtykke. Dersom det er nødvendig å passere eiendom utenfor verneområdet for å komme fram, gir naturmangfoldloven § 72 adgang til det. Økonomiske fordeler tilfaller grunneier. Tiltak som går utover § 47 krever avtale.

Utenforliggende virksomhet – naturmangfoldloven § 49

Virksomhet utenfor verneområdet som krever tillatelse etter annen lov, skal vurderes med hensyn til verneverdiene. Forvaltningsmyndigheten bør gi høringsuttalelse for å sikre at verneinteressene blir ivaretatt. Hensynet til verneverdiene skal tillegges vekt ved tillatelsesvurderingen.

5.9 Forvaltningsmyndighetens retningslinjer

Retningslinjer for forvaltning av verneforskriften er gitt i Tabell 2

Tabell 2 Retningslinjer til utvalgte bestemmelser i verneforskriften.

Id	Tema	Forskrifts-referanse	Forvaltningsmyndighetens retningslinje
1	Vegetasjon	§ 3 nr. 1	All vegetasjon i naturreservatet er fredet mot skade og ødeleggelse. Fredningen omfatter all vegetasjon; både levende og døde trær og busker. Det er ikke tillatt å fjerne planter, sopp og lav fra naturreservatet. Dette forbudet gjelder også innsamling til vitenskapelig formål (forskning, undervisning o.l.).
2	Landbruk	§ 3 nr. 3	Det er ikke tillatt med annen landbruksvirksomhet enn beiting. Det kan settes ut saltsteiner uten å måtte søke om tillatelse til dette, fortrinnsvis nært veien inn Stavassdalen for å unngå unødig motorisert ferdsel i verneområdet.
3	Fysiske trimposter	§ 3 nr. 3	Forvaltningsmyndigheten kan tillate fysiske trimposter i naturreservatet. Dersom det skal tillates trimposter innenfor naturreservatet, må stien tåle den ekstra slitasjen som følger av økt ferdsel. Bæresvake og lett eroderbare områder skal unngås og trimposter skal først og fremst legges utenfor naturreservatet.

Id	Tema	Forskrifts-referanse	Forvaltningsmyndighetens retningslinje
4	Friluftsliv - telting	§ 3 nr. 4	<p>Bruk av naturreservatet til større arrangementer, herunder friluftssamlinger, inklusive telteire, og idrettsarrangementer, er ikke tillatt. Friluftslovens regler kommer til anvendelse, men forvaltningsmyndigheten kan sette begrensninger i perioder dersom aktiviteten påvirker naturmiljøet negativt.</p> <p>Tradisjonell tur- og friluftaktivitet til fots, barnehager og skoleklasser på tur, trimturer og ekskursjoner i regi frivillige eller ideelle organisasjoner med inntil 20 deltakere regnes ikke som større arrangementer og er ikke omfattet av forbudet.</p> <p>I tvilstilfeller skal det tas kontakt med forvaltningsmyndigheten.</p>
5	Sanking av bær, sopp	§ 4 nr. 1	Det er tillatt å sanke bær og matsopp.
6	Jakt - rovvilt	§ 4 nr. 3	Bås eller felle skal som hovedregel plasseres utenfor vernet område. Det må søkes om tillatelse etter verneforskriften for utplassering av bås eller felle for levende fangst av vilt. Søknad må inneholde opplysninger om felle-/båstype, art, jakt- eller fellingsperiode, kart med koordinater som viser plassering, begrunnelse for hvorfor bås/felle ikke kan plasseres utenfor verneområdet, og opplysninger om ansvarlig jeger.
7	Jakt - storvilt	§ 4 nr. 4 og § 3 nr. 1	<p>Permanente jakttårn, jaktbuer eller jaktstiger er ikke tillatt i naturreservatet. Midlertidige jakttårn og jaktstiger i forbindelse med storviltjakt kan settes opp, men må fjernes ved endt jakt i det aktuelle jaktåret.</p> <p>Det er ikke tillatt å fjerne trær, busker, greiner eller kvist for å rydde jaktpost.</p>
8	Vedlikehold - anlegg og innretninger	§ 4 nr. 6	Med vedlikehold menes det som må til for å opprettholde tilstanden til anlegget eller innretningen. Oppgraderinger, utvidelser eller andre endringer må omsøkes.
9	Vedlikehold - veg	§ 4 nr. 7	<p>Veien inn Stavassdalen ligger i sin helhet utenfor naturreservatet, slik at vernebestemmelsene ikke gjelder for veien.</p> <p>Unntaket i verneforskriften er tatt inn for å sikre at vedlikehold og vegetasjonsrydding langs veien kan holde fram som før vernet. Dette innebærer at rydding av kantvegetasjon for å opprettholde sikt og unngå skade på veien unntaksvis vil kunne forekomme innenfor grensene til naturreservatet. I slike tilfeller skal det i god tid før arbeidene planlegges gjennomført, tas kontakt med forvaltningsmyndigheten for en avklaring av omfang.</p>
10	Samisk kulturarv	§ 4 nr. 8	<p>Verneforskriften er ikke til hinder for uttak av starr til skohøy i fottøy, ris til gammer eller materialer til duodji (tradisjonell samisk husflid, brukskunst og bruksgjenstander).</p> <p>Det er ikke tillatt å ta ut rødlista plantearter (i kategoriene NT, VU, EN og CR) eller særegne utvekster, som rirkuler/kåter, fra andre trær enn bjørk. Rødlista for arter finnes på Artsdatabankens nettsider.</p>
11	Motorferdsel	§ 5 nr. 1	<p>Motorferdsel, herunder start og landing med luftfartøy, i verneområdet er forbudt hele året.</p> <p>Bruk av droner er ikke regnet som motorferdsel etter motorferdselsloven, og er tillatt så lenge droneflyvningen ikke medfører unødvendig forstyrrelse av dyrelivet. Eksempler på unødige forstyrrelser er å skremme fugler på spillplass, i hekke, raste- eller samlingsperioder, eller hjortevilt i kalvingsperioden.</p>

Id	Tema	Forskrifts-referanse	Forvaltningsmyndighetens retningslinje
			El-sykkel regnes som motorisert ferdsel. Bruk av el-sykkel er forbudt i hele naturreservatet, se § 5 nr.2.
1 2	El-sykkel	§ 5 nr. 2	All ferdsel skal skje skånsomt med hensyn til vegetasjon og dyreliv. El-sykkel regnes som motorisert ferdsel og er forbudt også på stier.
1 3	Motorferdsel - brann, redning og militær operativ virksomhet	§ 6	All kjøring i forbindelse med øvelser skal primært foregå utenfor naturreservatets grenser. Dispensasjon for øvelser i regi av redningstjenesten på snødekt eller frossen mark kan vurderes etter søknad til forvaltningsmyndigheten. Retningslinjer om redningstjenestens bruk av snøskuter i utmark og i verneområder dat. 15. mai 2020 eller senere revisjoner legges til grunn. Dispensasjon kan vurderes for koordinerte og gode militære øvelsesopplegg av kort varighet på frossen og snødekt mark etter søknad til forvaltningsmyndigheten.
1 4	Motorferdsel - landbruk	§ 6 nr. 1	Syke og skadde bufe kan fraktes ut. Bruk av motoriserte kjøretøy må være nødvendig, og det kan bare benyttes kjøretøy som er har lavt marktrykk og som er skånsomme mot markoverflaten, f.eks. ATV med belter. Motorferdselen skal meldes til Statens naturoppsyn før kjøringen.
1 5	Motorferdsel - storviltjakt	§ 6 nr. 2	Uttransport av felt elg og hjort kan gjennomføres med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget. Dette kan være beltegående elgtrekk eller ATV med belter. Eksisterende veier, kjøretraséer eller -spor skal benyttes så langt det er praktisk mulig. Det er ikke tillatt å benytte motorisert kjøretøy for å frakte jegere ut i jaktterrenget.
1 6	Motorferdsel - reindrift	§ 6 nr. 3	Dersom det benyttes leiekjørere for reineiere eller reindrifansvarlig, må disse medbringe skriftlig dokumentasjon på avtale med oppdragsgiver som kan fremvises til Statens naturoppsyn.
1 7	Motorferdsel - vei	§ 6 nr. 4	Bilveien ligger utenfor verneområdet, så motorferdsel langs veien reguleres ikke av verneforskriften.
1 8	Arrangement t o.l.	§ 7 nr. 1	Teltleire eller arrangementer som krever utplassering av midlertidige konstruksjoner eller anlegg, tillates ikke. Se retningslinje til § 3 nr. 4.
1 9	Tiltak – jakt og fiske	§ 7 nr. 2	Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til tiltak som er nødvendige for forvaltning av vilt- og fiskebestandene. Aktuelle tiltak må være knyttet til kunnskapsinnhenting og overvåkningsordninger for viltarter, bl.a. gjennom hønsefugltakseringer. Det er ikke tillatt å sette ut dyr som ledd i viltstell- eller fiskekultiveringstiltak.
2 0	Gjerder - landbruk	§ 7 nr. 3	Det er ingen beiteinteresser (storfe, småfe) i naturreservatet som utløser behov for å etablere permanente gjerder eller samleanlegg for sau, geit eller storfe på utmarksbeite her. Det kan etter søknad gis tillatelse til midlertidige samleanlegg (flyttbare lettgrinder) til sanking av sau for ett år av gangen.
2 1	Gjerder - reindrift	§ 7 nr. 4	Det finnes ingen permanente reingjerder området. Vilkår for uttak av bjørk til vedlikehold av reingjerder må fastsettes i en eventuell tillatelse om oppsetting av midlertidige (§ 7 nr. 4) eller permanente reingjerder (§ 8 generelle dispensasjonsbestemmelser).
2 2	Motorferdsel - reindrift	§ 7 nr. 5 og nr. 6	Det kan etter søknad gis dispensasjon til nødvendig bruk av lett terrengkjøretøy på barmark. Med lett terrengkjøretøy menes moped, ATV (4- eller 6-hjulung) og lignende. Det forutsettes at

Id	Tema	Forskrifts-referanse	Forvaltningsmyndighetens retningslinje
			barmarkskjøringen skal begrenses mest mulig i reindriften og at det velges traséer som gir minst mulig terrengslitasje. Forvaltningsmyndighetene kan gi femårige tillatelser, som kan koordineres med og tas inn i distriktsplanen i henhold til reindriftsloven. Forvaltningsmyndigheten kan gi flerårige tillatelser i inntil fem år, for start og landing med helikopter i forbindelse med reindriften.
2 3	Midlertidige gjerder - reindrift	§ 7 nr. 7	Det kan gis tillatelse til oppføring av midlertidige gjerder og samleanlegg i regi av reinbeitedistriktet. Det skal foreligge uttalelse fra reindriftsmyndigheten på at tiltaket er nødvendig i forbindelse med utøvelse av reindriften.

5.10 Tilleggsopplysninger

Oppfølging ved brudd på verneforskriftene:

Veileder M 617/2016 (Oppfølging av ulovlige forhold i verneområder) ligger til grunn ved oppfølging av brudd på verneforskriftene.

For Stavasselva naturreservat vil følgende være førende for sanksjonering ved regelbrudd:

- Alvorlige brudd vil bli politianmeldt
- Mindre alvorlige brudd vil bli vurdert for overtredelsesgebyr
- Bagatellmessige forhold vil i første omgang bli løst ved veiledning og informasjon

6 Kunnskapsgrunnlag

1. Hofton, T.H. & Framstad, E. (red.), Gaarder, G., Brandrud, T.e., Klepsland, J., Reiso, S., Abel, K., Bendiksen, E., Heggland, A., Sverdrup-Thygeson, A., Svalastog, D., Fjeldstad, H., Hassel, K. & Blindheim, T. *Naturfaglige registreringer i forbindelse med vern av skog på Statskog SFs eiendommer. DEI2 Årsrapport for registreringer i Midt-Norge 2005. - NINA Rapport 151.* s.l. : Norsk institutt for naturforskning, 2006.
2. Hofton, T.H. *Stavasselva. Skogregisteringer på statsgrunn.* s.l. : Biofokus / <https://felles.naturbase.no/api/dokument/hent/10140728.PDF>, 2005.
3. Naturbase. Naturbase faktaark. *Stavasselva Ø BN00067654.* [Internett] Miljødirektoratet, 2005. <https://faktaark.naturbase.no/?id=BN00067654>.
4. Artsdatabanken. *Artskart.* s.l. : Artsdatabanken, 2025.
5. Miljødirektoratet. *Rovbase. Rovbase kartinnsyn.* [Internett] Miljødirektoratet, 6 11 2025. robase.no.
6. Rovdata. *Rovdata. Kart og figurer. Jerv. Brunbjørn.* [Internett] Norsk institutt for naturforskning, 6 11 2025. <https://rovdata.no/>.
7. Norges geologiske undersøkelse. *Geologisk arv. Geologisk arv med berggrunnsgeologi. Geologisk arv med løsmassegeologi.* [Internett] NGU, 07. 11. 2025. https://geo.ngu.no/kart/geologiskarv_mobil/.
8. Norsk klimaservicesenter. *Klimaprofil Nordland.* s.l. : <https://klimaservicesenter.no/kss/klimaprofiler/nordland>, 2025.
9. VKM, Kyrre Kausrud, Vigdis Vandvik, Daniel Flø, Sonya R. Geange, Stein J.Hegland, Jo S. Hermansen, Lars R. Hole, Rolf A. Ims, Håvard Kauserud, Lawrence R. Kirkendall, Jenni Nordén, Line Nybakken, Mikael Ohlson, Olav Skarpaas, Micael Wendell, m.fl. *Impacts of climate change on the boreal forest ecosystem. Scientific Opinion of the Panel on Alien Organisms and Trade in endangered species (CITES) of the Norwegian Scientific Committee for Food and Environment. VKM Report 2022:15.* Oslo : Norwegian Scientific Committee for Food and Environment (VKM), 2022.
10. Dyrddal, A.V., Bakke, S.J., Hanssen-Bauer, I., Mayer, S., Nilsen, I.B., Nilsen, J.E.Ø., Paasche, Ø., Saloranta, T. og Årthun, M. *Klima i Norge – Kunnskapsgrunnlag for klimatilpasning oppdatert i 2025. NCCSreport 01/2025.* s.l. : Norsk klimaservicesenter, 2025.
11. museum, Helgeland. *Helgeland museum Helgelaanten museume. Stavassgården: Gårds-, krigs- og samisk historie.* [Internett] <https://helgelandmuseum.no/stavassgarden-gards-krigs-og-samisk-historie/>.
12. Nibio. *Kilden. Arealinformasjon. Utmarksbeite, beitebruk.* [Internett] Norsk institutt for bioøkonomi, 4 11 2025. <https://kilden.nibio.no/>.
13. Nordland fylkeskommune. *Del III: Regional plan for Vefsna - panbestemmelse og retningslinjer.* 2014.
14. Klima- og miljødepartementet. *Verneplan for skog - vern av 10 skogområder i Nordland. Kongelig resolusjon 10. november 2017.* 2017. 14/2397.
15. Faugli, P.E. *Fluvialgeomorfologisk befaring i Vefsnas nedbørfelt. Rapport 76/05.* Oslo : Kontaktutvalget for vassdragsreguleringer. Universitetet i Oslo., 1976.

7 Vedlegg

7.1 Filvedlegg

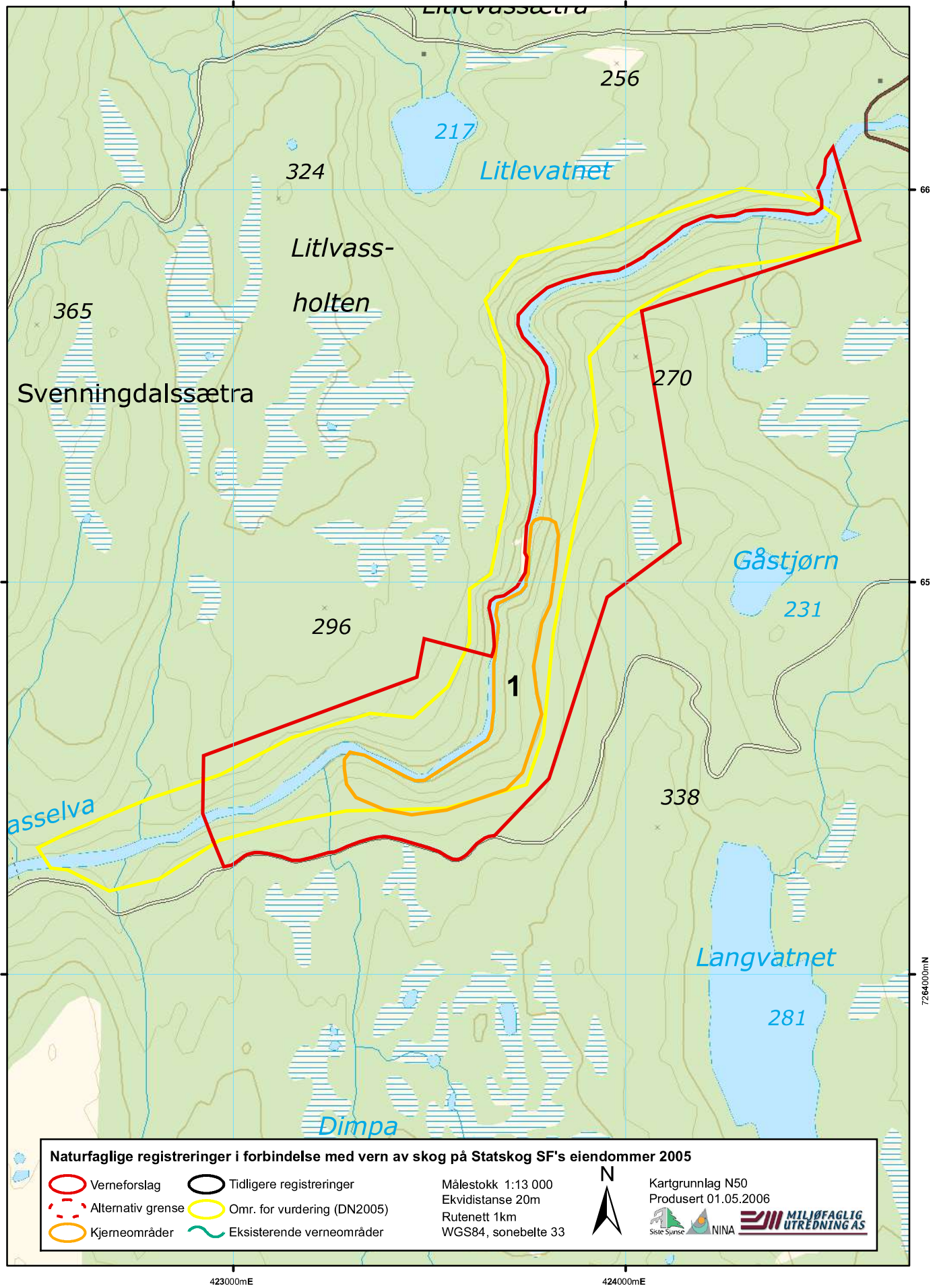
Type	Lagt til	Tema	Eksternt Opphav	Internt Opphav	Størrelse
Pdf		Besøksstrategi			
Pdf		Retningslinjer om redningstjenestens bruk av snøskuter i utmark og i verneområder, dat. 15. mai 2020	KLD		

7.2 Kartvedlegg

Type	Lagt til	Tema	Eksternt opphav	Internt opphav	Størrelse
Pdf		Vernekart for Stavassselva naturreservat	Klima- og miljødepartementet		
Pdf		Kart – naturfaglige registreringer 2005	NINA		

Stavasselva (Grane, Nordland).

Areal 742daa, verdi **

Naturfaglige registreringer i forbindelse med vern av skog på Statskog SF's eiendommer 2005

Verneforslag	Tidligere registreringer	Målestokk 1:13 000 Ekvidistanse 20m Ruteneett 1km WGS84, sonebelte 33	Kartgrunnlag N50 Produsert 01.05.2006 NINA
Alternativ grense	Omr. for vurdering (DN2005)		
Kjerneområder	Eksisterende verneområder		

423000mE

424000mE

Arkivsaksnr: 2021/7424-27

Saksbehandler: Bjørnar Aarstrand

Dato: 23.04.2026

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Lomsdal-Visten nasjonalparkstyret	22/26	30.04.2026

Forvaltningsplan for Sirijorda naturreservat til faglig gjennomgang

Vedlegg:

- 1 Sirijorda - kart naturfaglige registreringer 2005.pdf
- 2 Utkast - Forvaltningsplan for Sirijorda naturreservat (2026-2035)

Forvalters tilrådning

Vedlagte forslag til forvaltningsplan for Sirijorda naturreservat godkjennes for oversending til Miljødirektoratet for faglig gjennomgang.

Forvaltningsplanen har et godt kunnskapsgrunnlag og er lokalt forankret gjennom rådgivende utvalg og innspillmøter med berørte interessenter og kommunene. Etter at forvaltningsplanen er faglig godkjent av Miljødirektoratet skal planen bearbeides og igjen styrebehandles av Lomsdal-Visten nasjonalparkstyret, før den sendes ut på offentlig høring.

Bakgrunn og vurdering

Lomsdal-Visten nasjonalparkstyret har forvaltningsansvar for 5. verneområder. Denne behandlingen tar for seg forslag til forvaltningsplan for Sirijorda naturreservat i Vefsn kommune, slik at planen kan sendes over til Miljødirektoratet for faglig godkjenning.

Sirijorda er et skogreservat med begrenset aktivitet og inngrep. Verneområdet har tidligere ikke hatt forvaltningsplan. Nasjonalparkstyret har leid inn konsulent, Multiconsult AS for å bistå planarbeidet og lage utkast til plan.

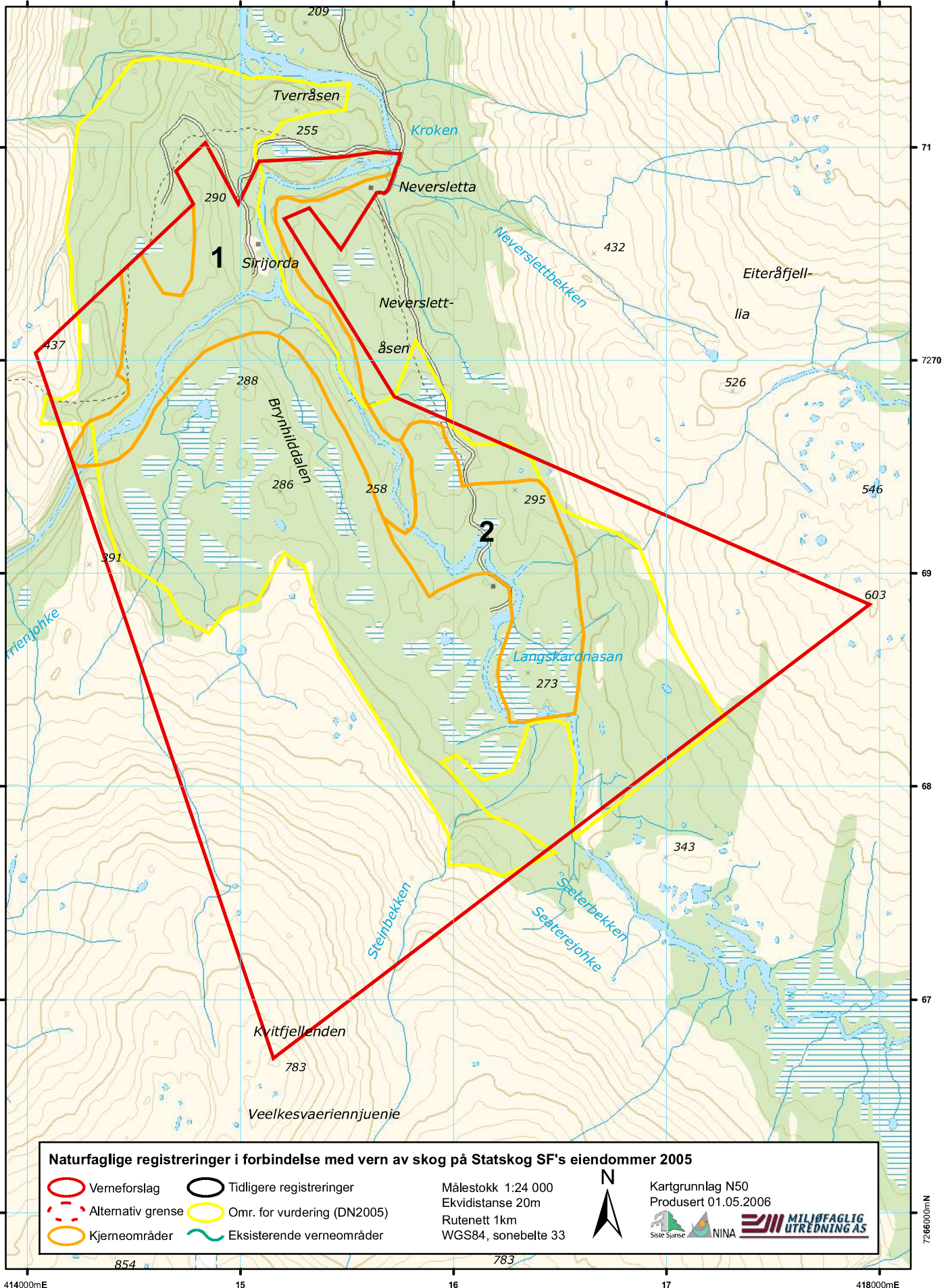
Prosjektet ligger etter den vedtatte fremdriftsplanplanen, men avhengig av tilbakemeldingene etter faglig gjennomgang er det mulig at planene kan legges ut til høring i løpet av høsten 2026 med endelig vedtak tidlig 2027. Oppstarts melding med prosjektplan for utarbeidelse av forvaltningsplan for alle verneområdene ble sendt til kommunene, fylkeskommune, andre statlige sektormyndigheter, grunneiere, og andre rettighetshavere og aktuelle brukergrupper 6. september 2022. Det har blitt arrangert innspillmøter samt invitert til partsmøter med aktuelle interesser vår og sommer 2025.

Forvalter vil understreke at forvaltningsplanen sannsynlig vil bli justert etter at den er faglig godkjent av Miljødirektoratet. Deretter blir forslag til høringsutkast styrebehandlet av nasjonalparkstyret før de legges ut på offentlig høring.

Etter forvalters vurdering kan nasjonalparkstyret sende utkast til forvaltningsplan for Sirijorda naturreservat til faglig godkjenning hos Miljødirektoratet.

Sirijorda (Vefsn, Nordland).

Areal 7.485daa, verdi ***

Forslag til Forvaltningsplan for Sirijorda naturreservat

Foto: Fra Sæterbekken i Sirijorda naturreservat

FORORD

Multiconsult har laget høringsutkast til forvaltningsplan for Sirijorda naturreservat. Oppdragsgiver er Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre.

Sirijorda naturreservat har ikke hatt forvaltningsplan tidligere.

Plandokumentet har en innledende del med informasjon om verneområdet og verneverdier, og en forvaltningsdel med retningslinjer for saksbehandling og tiltaksplan for planperioden.

Multiconsult vil takke nasjonalparkstyret ved forvalter Bjørnar Aarstrand som har tilrettelagt kunnskapsgrunnlag og samspilt med oss i utarbeidelse av forvaltningsplanen.

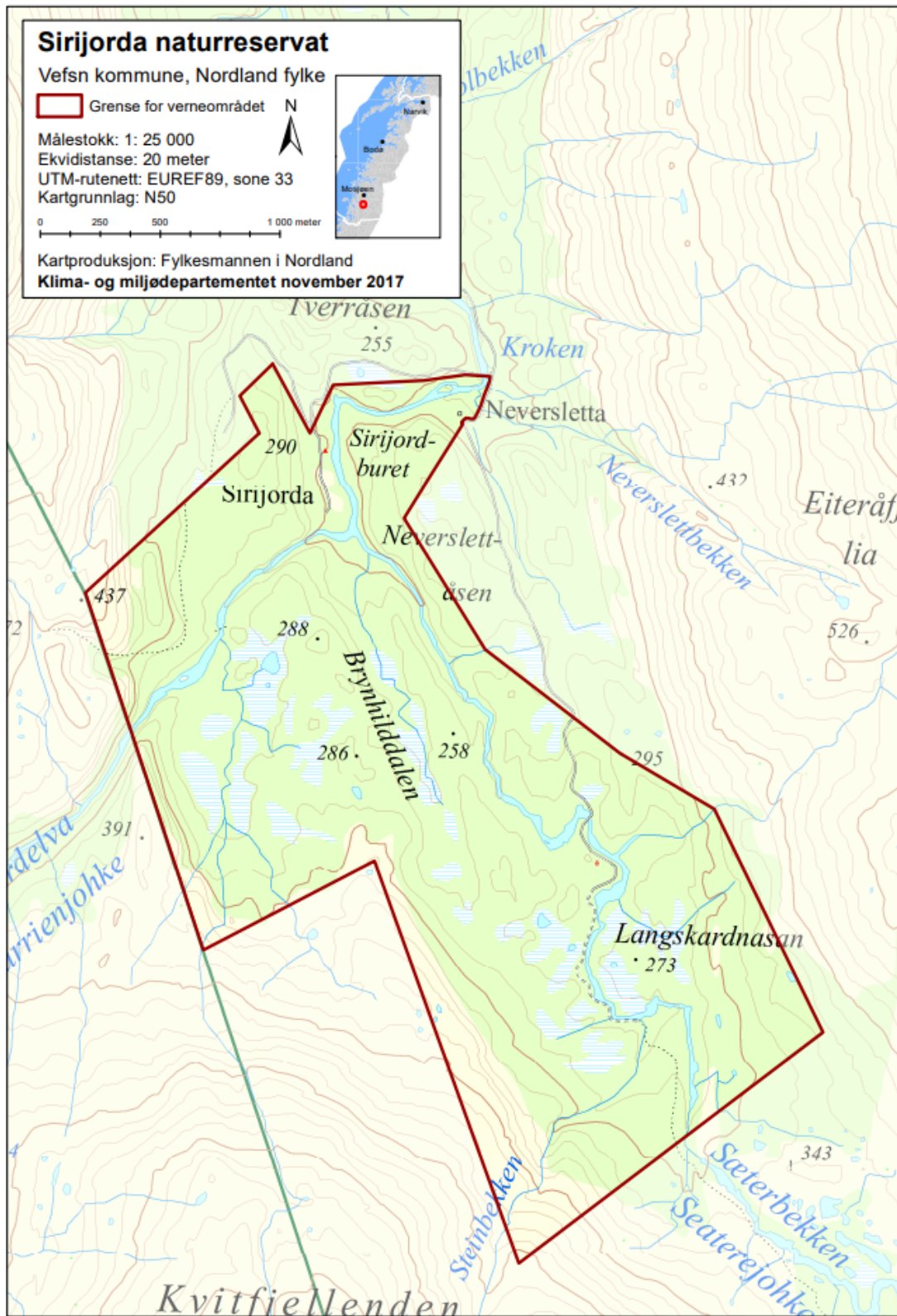
UTKAST

Innhold

Innhold	3
1 Innledning	4
1.1 Vernekart	4
1.2 Om forvaltningsplanen	5
1.3 Forvaltningsmyndighetens oppgave	5
1.4 Tilleggsopplysninger	6
2 Områdefakta	7
2.1 Internasjonale forpliktelser	7
2.2 IUCN	7
3 Natur	8
3.1 Beskrivelse	8
3.2 Naturtyper beskrivelse	8
3.3 Arter beskrivelse	8
3.4 Rødlistearter beskrivelse	9
3.5 Geologi beskrivelse	9
3.6 Klimaendring	9
3.7 Annen negativ påvirkning	10
4 Bruk og historikk	11
4.1 Eierstruktur	11
4.2 Verneprosess	11
4.3 Restriksjonsområder	11
4.4 Skjønnsforutsetninger	11
4.5 Vernegrense	11
4.6 Brukshistorie	11
4.7 Landbruk	12
4.8 Reindrift	12
4.9 Friluftsliv	12
4.10 Jakt og Fiske	12
4.11 Kulturminner	12
4.12 Bygg og installasjoner	13
4.13 Infrastruktur	13
4.14 Motorferdsel	13
4.15 Tilleggsopplysninger	14
5 Forvaltning	15
5.1 Innledning	15
5.2 Bevaringsmål	15
5.3 Tiltaksplaner	15
5.4 Skjøtselsplan	16
5.5 Besøksforvaltning	16
5.6 Forvaltningsutfordringer	16
5.7 Naturmangfoldloven	16
5.8 Verneforskrift URL	17
5.9 Sentrale føringer	17
5.10 Forvaltningsmyndighetens retningslinjer	18
5.11 Tilgrensende verneområder	21
5.12 Tilleggsopplysninger	21
6 Kunnskapsgrunnlag	22
7 Vedlegg	23
7.1 Filvedlegg	23
7.2 Kartvedlegg	23

1 Innledning

1.1 Vernekart

Figur 1 Kartet viser grensene til Sirijorda naturreservat. Kartet er hentet fra Naturbase.

Sirijorda naturreservat (VV00003295)

Godkjent av	
Oppstartsdato	xx.xx.2025
Planlagt revisjon	
Sametingskonsultasjon	
Godkjent dato	
Høringsdato	

Elements saksnummer	2021/7424
Forvaltningsmyndighet	Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre/Njaarken vaarjelimmiedajveraerie
Forvaltningsmyndighetstype	Nasjonalparkstyre
Oppsyn	https://www.miljodirektoratet.no/om-oss/miljodirektoratets-organisasjon/statens-naturopsyn/kontakt-statens-naturopsyn/
Fylke	Nordland
Kommuner	Vefsn
Verneform	Naturreservat
Verneplan	Ikke vurdert
Vernet dato	10.11.2017

1.2 Om forvaltningsplanen

Sirijorda ble vernet ved kongelig resolusjon 10. november 2017. Naturreservatet dekker et areal på 5138,8 dekar og omfatter landareal og areal i vassdrag, se figur 1. Naturreservatet ligger i Vefsn kommune i Nordland. Alt areal er statsgrunn, eid av Statskog.

Etter verneforskriftens § 10 skal forvaltningsmyndigheten utarbeide en forvaltningsplan eller annen plan for verneområdet som inneholder retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel eller annet tiltak.

Verneforskriften med tilhørende vernekart gir rammen for utarbeidelse av forvaltningsplanen.

Forvaltningsplanen skal sikre en enhetlig forvaltning av verneområdet gjennom å konkretisere og utdype bestemmelsene i verneforskriften for Sirijorda naturreservat, og gi retningslinjer for saksbehandling og dispensasjonspraksis. Forvaltningsplanen inneholder føringer for hvordan verneforskriften skal forstås og brukes, og fastsetter konkrete mål og tiltak som skal styrke formålet med vernet. Forvaltningsplanen inneholder også en plan for tiltak i verneområdet.

Forvaltningsplanen skal sendes på høring til grunneiere og relevante parter. Miljødirektoratet skal ha forvaltningsplanen til faglig gjennomgang før høringen, og skal gi endelig godkjenning av planen.

1.3 Forvaltningsmyndighetens oppgave

Nasjonalparkstyret for Lomsdal-Visten er forvaltningsmyndighet i Sirijorda naturreservat. Styret har en forvalter som utfører det administrative arbeidet.

Nasjonalparkstyret har ansvar for å forvalte verneområdet i tråd med verneformålet, og sette i verk tiltak dersom verneverdiene trues.

Nasjonalparkstyret utøver myndighet etter verneforskriften, og skal bl.a. fatte vedtak om dispensasjon fra vernebestemmelsene, jf. naturmangfoldloven § 48, og stanse og pålegge retting av

forhold som er i strid med vernevedtaket. Miljødirektoratet er klageinstans for vedtak fattet av nasjonalparkstyret.

For å styrke verneverdiene har nasjonalparkstyret ansvar for å utarbeide forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning og skjøtsel. Nasjonalparkstyret kan sette i gang naturoppsyn, overvåkning eller andre forvaltnings- eller skjøtselstiltak i området.

Nasjonalparkstyret har videre ansvar for å gi informasjon til grunneiere, rettighetshavere og allmennheten om verneverdiene og hvilke regler som gjelder for verneområdet.

1.4 Tilleggsopplysninger

Naturoppsyn

Statens naturoppsyn (SNO) er nasjonalparkstyrets feltapparat. SNO fører tilsyn med naturtilstanden og er tilsynsmyndighet ved å føre kontroll med at folk følger verneforskriften og overholder vilkår i tillatelser. Både veiledning og informasjon er en del av oppsynets oppgaver. Videre gjennomfører SNO oppgaver knyttet til naturregistrering og -overvåking, tiltak og skjøtsel på oppdrag fra nasjonalparkstyret.

UTKAST

2 Områdefakta

Landareal (daa)	5 138,8
Sjøareal (daa)	-
IUCN-status	IUCN IA
Ramsar-status	Nei
Emerald-status	Nei

2.1 Internasjonale forpliktelser

Norge har undertegnet en rekke internasjonale miljøavtaler. Opprettelsen av verneområder er viktige bidrag til at avtalene kan følges opp og gjennomføres i praksis. De mest sentrale er:

Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD) av 1992 har til formål å bevare det biologiske mangfoldet og sikre bærekraftig bruk av biologiske ressurser. Gjennom partsmøtene (COP) vedtas prioriteringer for å gjennomføre målene i konvensjonen. Det globale Kunming-Montreal-rammeverket for naturmangfold (Naturavtalen), ble vedtatt på partsmøtet COP15 i 2022. Naturavtalen setter mål for arbeidet med stanse tap av natur fram mot 2030 og 2050. Blant annet skal minst 30 % av land og hav bevares innen 2030. Målet innebærer at Norge må opprette flere marine verneområder eller iverksette andre effektive arealtiltak for å beskytte biologisk mangfold og økosystemer.

Stortingsmelding Meld. St. 35 (2023–2024) Bærekraftig bruk og bevaring av natur. *Norsk handlingsplan for naturmangfold*, er Norges oppfølging av Naturavtalen. Med meldingen ønsker Regjeringen å styrke forvaltningen av eksisterende verneområder, for å senke andelen verneområder der naturverdiene er truet.

2030-agendaen er verdens handlingsplan for bærekraftig utvikling, og er konkretisert gjennom FNs 17 bærekraftsmål. FNs bærekraftsmål er implementert i norsk forvaltning gjennom Meld. St. 40 (2020-2021) *Mål med mening. Norges handlingsplan for å nå bærekraftsmålene innen 2030*. Av FNs mål for bærekraftig utvikling, er disse de viktigste i verneforvaltningen av i Sirijorda naturreservat:

Delmål 6.6: Innen 2020 verne og gjenopprette vannrelaterte økosystemer, inkludert fjell, skoger, våtmarker, elver, vannførende bergarter og innsjøer.

Delmål 15.1: Innen 2020 sikre bevaring, gjenoppretting og bærekraftig bruk av land- og ferskvannsbaserte økosystemer og deres tjenester, særlig skoger, våtmarker, fjell og tørre områder, i samsvar med forpliktelser i internasjonale avtaler.

2.2 IUCN

Norge er medlem i Verdens naturvernunion (IUCN). IUCN har som mål å bevare natur og biologisk mangfold. Under programmet for arbeid med verneområder, er det utarbeidet et eget system for klassifisering av verneområder bla. etter strenghet og formål i såkalte IUCN-kategorier. Kategoriene benyttes til å sammenlikne arbeidet med verneområder mellom land.

Sirijorda naturreservat hører til under IUCN-kategorien IA («strict nature reserve»). Kategorien omfatter arealer som er strengt beskyttet for å ta vare på det biologiske mangfoldet og eventuelt geologiske eller geomorfologiske verdier. Menneskelig ferdsel, bruk og aktivitet er strengt regulert og begrenset for å sikre vern av naturverdiene.

3 Natur

3.1 Beskrivelse

Sirijorda naturreservat ligger lengst sørvest i Vefsn kommune, innerst i Eiterådalen, en trang sidedal som løper parallelt med Vefsna-dalføret på vestsiden.

Lokaliteten har store, varierte naturverdier. Spesielt er kombinasjonen av mye kalkgranskog, en del gammel naturskog og velutviklede bekkekløfter meget verdifullt. Det er sjeldent å finne slike kombinasjoner innen samme areal, og spesielt i såpass velutviklet form. Det er en betydelig styrke at kalkskogen også er av flere ulike utforminger. Biomangfoldmessig framstår området som en viktig hotspot av stor betydning for bevaring av biologisk mangfold, med mange rødliste- og signalarter påvist innen vidt ulike taksonomiske og økologiske grupper. Særlig virker mangfoldet av jordboende sopp rikt. På mer overordnet nivå er store kvaliteter knyttet til at området gir en naturlig og helhetlig avgrensning av hele naturmiljøet og landskapsrommet i indre Eiterådalen, med hele det store spennet fra kalkgranskog i kløftene til snaufjellet fanget opp. Samlet vurderes området som nasjonalt verneverdig.

3.2 Naturtyper beskrivelse

Et større areal (1400 daa) sentralt i området langs Sæterbekken fra sørøst og Velfjordskardelva fra sørvest, er gammel barskog. Lokaliteten inneholder elementer fra bekkekløfter, rikere sumpskog og kalkskog. Store arealer, særlig nede i de bratte skråningene, har rik og frodig granskog, mens det er mye høgstaueskog langs elvene og i større partier vest for Sirijorda. Tørre skråninger oppe i elveskråningene har lågurtskog, særlig karakterisert av hengeaks.

Nord i naturreservatet, under Pynten, finnes det er kalkrikt område med flere grotter og karstlandskap. Der marmorårer kommer opp, inngår også noe kalkskog. Utenfor de elvenære partiene, er det mye småbregneskog samt blåbærskog, spesielt på kollene i sørøst, øst for Sæterbekken. Her er det også enkelte partier røsslyng-blokkebær-furuskog. Søkk og slake skråninger har mye sumpskog av varierende rikhet.

Langs nedre del av Langskardelva i sørøst finnes ganske store arealer av rikere sumpskog. Gammel fuktig skog i aldersfase dominerer store arealer. Skogen er moderat flersjiktet, ofte med relativ sparsom foryngelse. Selv om virkelig gamle og grove trær mangler, er alders- og størrelsesfordelingen på trærne rimelig god. Alder på de eldste granene anslås til ca. 300 år.

Ved Langskardnesan og langs myrkanter sørøst i naturreservatet er det innslag av gammel furuskog. Denne har tilsynelatende ganske god kontinuitet i læger, selv om antall læger er relativt lav. Men til forskjell fra praktisk talt all annen furuskog i Lomsdal-Visten-området inngår også noen store kraftig nedbrutte furulæger. Det finnes også noe gadd.

I Brynhilddalen finnes en større intakt lavlandsmyr i innlandet (214 daa) med gjennomgående, meanderende bekker som drenerer nordover. Myrflatene har veksling mellom fattigmyr og intermedier myr. Generelt er det mye grasmyr. Langs bekkene er det frodig kantvegetasjon med høgstaudepreg, vierkratt og glissen, frodig bjørkeskog med mye høyvokst gras og en del høgstauder, men likevel ikke spesielt rikt.

3.3 Arter beskrivelse

Naturreservatet har partier med store mengder gubbeskjegg. Dette er særlig utpreget i nordvendte søkk med sumpskog. Det er funnet ti ulike rødlista lav- og sopparter i området, i tillegg til flere livskraftige arter.

Fuglefaunaen er dårlig undersøkt. Det er registrert to arter, tretåspett og båndkorsnebb, som begge er utpregede barskogfugler. Mens tretåspetten er antatt å være den vanligste spettearten i Nordland og hekker i gammel granskog nord til Saltfjellet, er båndkorsnebb en østlig art som enkelte år hekker i Norge, særlig etter store invasjon.

Både gaupe og jerv yngler i regionen. Begge artene, samt brunbjørn, observeres jevnlig i området. Av hjortedyra har elgen faste bestander med tilhold i Eiterådalen, mens hjorten er nær sin nordgrense og forekommer trolig kun sporadisk i verneområdet.

Artskart inneholder ingen registreringer av fremmede arter hverken i verneområdet eller i randområdene.

3.4 Rødlisterarter beskrivelse

Norsk rødliste for arter 2021 er en oversikt over arter som har risiko for å dø ut fra Norge. Tabell 1 gir en oversikt over registrerte rødlisterarter i Sirijorda naturreservat.

Tabell 1 Registrerte rødlisterarter i Sirijorda naturreservat. Kilder: Artskart (artsobservasjoner nedlastet 11.02.2026), Naturbase og Norsk rødliste for arter 2021 (Artsdatabanken).

Art	Vitenskapelig navn	Artsgruppe	Rødlisterkategori
Jerv	<i>Gulo gulo</i>	Pattedyr	EN
Båndkorsnebb	<i>Loxia leucoptera</i>	Fugler	VU
Tretåspett	<i>Picoides tridactylus</i>	Fugler	NT
	<i>Oligaphorura ursi</i>	Spretthaler	NT
Gubbeskjegg	<i>Alectoria sarmentosa</i>	Lav	NT
Huldrelav	<i>Gyalecta friesii</i>	Lav	NT
Hvithodenål	<i>Chaenotheca gracilentia</i>	Lav	NT
Taiganål	<i>Chaenotheca laevigata</i>	Lav	VU
Tyrikjuka	<i>Sidera lenis</i>	Sopper	NT
Svartsonekjuka	<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	Sopper	NT
Skorpepiggsopp	<i>Gloiodon strigosus</i>	Sopper	NT
Kjøttkjuka	<i>Leptoporus mollis</i>	Sopper	NT
Gullslørsopp	<i>Cortinarius aureofulvus</i>	Sopper	NT
Harekjuka	<i>Pelloporus leporinus</i>	Sopper	NT

Det vurderes at det er et potensiale for flere rødlisterarter knyttet til gammel skog som ennå ikke er kartlagt. Blant annet flere sopp- og lavararter og fugler, samt insekter knyttet til død ved av gran.

3.5 Geologi beskrivelse

Berggrunnen består hovedsakelig av massive granittiske bergarter. Mellom granittmassivene finnes kalkførende bergarter med marmorårer i nord-sørlig retning. Der marmorårene kommer opp i dagen danner de forutsetninger for kalkskog. Løsmassedekket består for det meste av forvittringsmateriale med gradvis overgang til underliggende fast fjell. Langs elvene finnes noe elve- og bekkeavsetninger. Organisk dekke består av torv og myr, stedvis dyp myr, men er ellers tynt med hyppige fjellblotninger.

3.6 Klimaendring

Klimaet har avgjørende betydning for forekomsten og utbredelsen av naturtyper og arter i økosystemene. Klimaframskrivninger viser at det blir varmere, vekstsesongen blir lengre, og nedbøren blir større i årene som ligger foran oss. Klimaprofil for Nordland viser at samfunnet må tilpasse seg til kraftig nedbør og endringer i flom og flomskred.

Mer av nedbøren vil komme som regn og i større mengder, noe som øker faren for flom. Økte temperaturer og lengre vekstsesong vil føre til at en del treslag, f.eks. osp, rogn og gråor, vil øke nordover og oppover i mer alpine områder. Ekstremvær i form av tørke, snøfall, brann og storm kan gi økt dødelighet blant de dominerende treslagene, og det er forventet at disse endringene blir mer fremtredende i siste halvdel av dette århundret. Klimaendringene vil også gi noe økning i de mest ekstreme vindene i fjellområdene og kunne føre til økt omfang av vindfall i skogen. Om sommeren vil perioder med tørke kunne føre til skogbrann. Dermed vil skogens struktur og habitatene til artene som lever der påvirkes. Særlig rammes arter som er avhengige av gammel skog når leveområdene ødelegges og forringes. Samtidig har fleraldret skog, som gammelskogen i Sirijorda naturreservat, en større variasjon i struktur og arter enn det en mer ensartet skog har, og er derfor mer robust mot klimaendringene og hvor raskt klimaendringene får virkning.

3.7 Annen negativ påvirkning

Det er ikke registrert forekomster av fremmede arter eller andre negative påvirkningsfaktorer i Sirijorda naturreservat.

UTKAST

4 Bruk og historikk

4.1 Eierstruktur

Alt areal i naturreservatet ligger på statsgrunn (Statskog, gnr./bnr. 30/1) i Vefsn kommune. Alt tilgrensende areal er eid av Statskog.

4.2 Verneprosess

Sirijorda naturreservat er vernet gjennom ordningen med frivillig skogvern. I 2002 vedtok Statskog SF å stille arealer til rådighet for vern. Kartlegging av verneverdige skogområder på Statskogs grunn ble gjennomført i 2005, og i 2008 varslet Fylkesmannen i Nordland oppstart av vern av 44 områder, inkludert vern av Sirijorda. Forslag til verneplan ble sendt på høring samme år. Fylkesmannen gjennomførte konsultasjoner med reinbeitedistriktet og gav sin tilråding til vern til Direktoratet for naturforvaltning i mai 2009. Tilråding fra Direktoratet for naturforvaltning til Miljøverndepartementet forelå senere samme år.

I 2011 ble vernevedtaket utsatt i påvente av Regional plan for Vefsna, som skulle avklare forholdet mellom mulige vannkraftprosjekter og de foreslåtte skogvernområdene. Regional plan for Vefsna ble vedtatt i 2014, og Klima- og miljødepartementet gjennomførte deretter konsultasjoner med samiske interesser og Sametinget, før endelig vernevedtak av Sirijorda naturreservat ble fattet ved kongelig resolusjon 10.11.2017.

4.3 Restriksjonsområder

Det er start- og landingsforbud med luftfartøy i verneområdet hele året (1.1-31.12). Landingsforbudet gjelder også Forsvarets aktiviteter.

Forbudet gjelder ikke bruk av droner. Droneflyging som fører til en unødig forstyrrelse av dyrelivet i verneområdet, er alltid forbudt. Eksempel på unødige forstyrrelser er å skremme fugler i hekke-, raste- eller samlingsperioder.

4.4 Skjønnsforutsetninger

Det ligger ingen skjønnsforutsetninger til grunn for vernevedtaket.

4.5 Vernegrense

Naturreservatets grenser er gitt i vedtatt vernekart. Grensemerking av verneområdet ble gjennomført sommeren 2019. Vedtatt vernegrense er gjengitt i Figur 1 og i det vedlagte grensekartet.

4.6 Brukshistorie

Historisk har området blitt utnyttet i ulik grad i til bl.a. skogsdrift, beite, jakt og friluftsliv. Eiterådalen og Stavassdalen har vært benyttet til samisk tamreindrift gjennom lang tid.

I perioden 1866-1885 gjorde Engelskbruket¹ store, omfattende gjennomhogster som påvirket det meste av skogen langs Vefsnas dalfører. Noen få restarealer ble stående igjen eller ble drevet svært intensivt, bl.a. skogsområdene innerst i Eiterådalen.

---

¹ The North of Europe Land & Mining Co., Ltd., kjent som 'Engelskbruket', var et britisk selskap som i stor skala drev tømmerhogst og sagbruk langs Vefsnassdraget i siste halvdel av 1800-tallet.

4.7 Landbruk

Området har vært viktig for skogbruket og skogindustrien på Helgeland, med betydelige barskogressurser og et godt utbygd nettverk av skogsveier. I naturreservatet er det kjørbare skogsbilveg inn til Langskardnesan og traktorveg til Sirijorda.

Det er lite husdyr på utmarksbeite i området. Det slippes noe sau i Eiterådalen, som sporadisk beiter innenfor grensene til naturreservatet.

4.8 Reindrift

Sirijorda naturreservat ligger innenfor Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt. Verneområdet er både kalvingsland, lavereliggende deler av sommerbeite, tidlig høstbeite og parringsland. Områdene sør og øst for naturreservatet benyttes som tidlig høstvinterbeite. Ei flyttlei går gjennom naturreservatet i sør, noe sør for Langskardnesan der det finnes et gjerdeanlegg (skillegjerde).

Bevaring av det samiske naturgrunnlaget er en del av verneformålet til Sirijorda naturreservat. Forvaltningen av verneområdet må skje på en slik måte at den sikrer bærekraftig reindrift, både økologisk, kulturelt og økonomisk.

4.9 Friluftsliv

Sirijorda ligger innenfor svært viktige friluftsområder med lite tilrettelegging, og er et startpunkt for turer inn i Lomsdal-Visten nasjonalpark. Det er mulig å parkere ved Pynten like utenfor vernegrensen, men det er ikke tilrettelagt for turparkering, informasjon, toaletter eller renovasjon her. Herfra går en tursti til Litskardvatnet via Måsskardet i nasjonalparken. På Langskardnesan har Statskog lagt til rette med benker, bord og bålplasser langs veien.

Statskog har et lite, lafta uthus, Sirijordburet, som ligger nær traktorvegen inn til Velfjordskardelva. Sirijordburet kan være egnet som dagsturmål/dagsturhytte, men det i så tilfelle behov for noe istandsetting. Fra Langskardnesan går det merket tursti vestover til Stavassetra og Stavassgården.

Nasjonalparkstyret har i de senere årene gitt tillatelse til å preparere skiløype (snøskuter med sporlegger) langs skogsbilvegen fra vernegrensen til Langskardnesan.

Det er tillatt å brenne bål så lenge dette foregår innenfor rammene av forskrift om brannforebygging. Det kan bare benyttes tørrkvist eller medbrakt ved. Felling av tørr gran og furu er forbudt. Forskriften tillater også sanking av bær og matsopp.

Det er ikke tillatt å bruke naturreservatet til større arrangementer. Det er heller ikke tillatt å ri, bruke sykkel eller å bruke hest og kjerre utenom eksisterende stier og veier.

4.10 Jakt og Fiske

Jakt, fangst og fiske, og felling av jerv, gaupe, bjørn og ulv, er tillatt i verneområdet når dette skjer i tråd med enhver tids gjeldende regelverk og tillatelser fra myndighetene og representant for grunneierne.

Området har jaktbare viltbestander, og det er åpnet for jakt på både elg og småvilt i Eiterådalen og i Sirijorda naturreservat. Statskog SF administrerer utleie av stor- og småviltjakta og salg av fiskekort (innlandsfiske) gjennom inatur.

4.11 Kulturminner

Det er ingen kjente kulturminner i naturreservatet. Kulturminnesøk viser at det tidligere har stått seks SEFRAK-bygg på Sirijorda og ett i Brynhilddalen, som alle er fjernet.

4.12 Bygg og installasjoner

Statskog har en enkel dagsturhytte, Sirijordburet, ved Sirijorda som er åpen for alle. Dagsturhytta er et lite lafta bur, trolig oppført på de gamle tuftene etter småbruket på Sirijorda en gang før andre verdenskrig, men står nå til forfalls.

På Langskardneset har Vefsn jeger- og fiskeforening ei lagshytte som er åpen for allmenheten. Hytta har fire sengeplasser, vedfyring og utedo.

Det er to gangbruere over Velfjordskardelva. Ei av bruene krysser elva på stien sørover til Brynhilddalen, og ei bru lengre oppe i vassdraget.

Sirijordbuet, Langskardneshytta og gangbruene kan vedlikeholdes.

Ulovlige bygg og anlegg

Et samlegjerde for tamrein ved Langskardnesan er ulovlig oppført. Saken er oversendt fra nasjonalparkstyret til Statsforvalteren i Nordland for oppfølging med pålegg om fjerning.

4.13 Infrastruktur

Det finnes en skogsbilveg til Langskardnesan og en traktorveg til Sirijorda innenfor verneområdet. Disse to vegene kan benyttes i forbindelse med skogbruksdrift, utøvelse av reindriftsnæringen og uttransport av felt storvilt. Eksisterende lunneplasser eller masseuttak langs vegene kan ikke benyttes til lagring eller mellomlagring av tømmer, skogbruksmaskiner, motorkjøretøy eller andre maskiner, utstyr og anlegg.

4.14 Motorferdsel

Det finnes ingen etablerte kjøretraséer utenom eksisterende skogsbilveger i naturreservatet. Eventuell motorferdsel vil være knyttet til reindriftsutøvelsen og utfrakt av felt storvilt.

Motorferdsel, herunder start og landing med luftfartøy, i verneområdet er forbudt hele året. Det er heller ikke tillatt med motorisert ferdsel langs skogsbilvegene. Forskriften gir noen unntak:

Utmarksbeite

Syke og skadde bufe kan fraktes ut. Bruk av motorisert kjøretøy må være nødvendig, og det kan bare benyttes kjøretøy som er skånsomt mot markoverflaten.

Motorferdselen skal meldes til ansvarlig naturoppsyn i forkant av kjøringen.

Reindrift

Nødvendig bruk av beltekjøretøy på snødekt mark i forbindelse med utøvelse av reindrift er tillatt. Dersom det benyttes leiekjører for reineiere eller reindriftsansvarlig, må disse medbringe skriftlig dokumentasjon på avtale med oppdragsgiver som kan fremvises til naturoppsynet.

Uttransport av storvilt

Uttransport av felt elg og hjort kan gjennomføres med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget. Eventuell kjøring med traktor for transport av felt elg og hjort skal kun foregå på etablert traktorvei inn til Brynhilddalen og inn til Steinbekken. Det er ikke tillatt å benytte motorisert kjøretøy for å frakte jegere..

Militær aktivitet, politi, brann og redning mv.

Militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten er unntatt fra forbudet om motorisert ferdsel i verneområdet. Unntaket gjelder ikke øvingsvirksomhet.

Droner

Forbudet mot motorferdsel gjelder ikke bruk av droner. Droneflyging som fører til en unødig forstyrrelse av dyrelivet naturreservatet, er imidlertid alltid forbudt etter verneforskriften § 3 andre ledd nr.2 og naturmangfoldloven § 15. Eksempler på unødig forstyrrelser er å skremme fugler i hekke-, raste- eller samlingsperioder, eller rein i kalvingsperioden.

4.15 Tilleggsopplysninger

Vassdragene innenfor Sirijorda naturreservat er del av Vefsnavassdraget som er varig vernet vassdrag gjennom verneplan IV i 1993 med utvidelse i 2009.

UTKAST

5 Forvaltning

5.1 Innledning

Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre er forvaltningsmyndighet for Sirijorda naturreservat. Naturreservatet forvaltes i tråd med verneforskriften.

Nasjonalparkstyret er oppnevnt av Miljødirektoratet, etter innstilling fra de berørte kommunene, Nordland fylkesting og Sametinget. Nasjonalparkforvalteren er styrets sekretær og står for den daglige drifta av nasjonalparken. Styret består av sju representanter, en fra hver av de fire kommuner, to fra Sametinget og en representant fra fylkeskommunen.

Nasjonalparkstyret har ansvaret for å ivareta verneverdiene og iverksette tiltak dersom verneverdiene blir truet. Styret har også ansvar for informasjon og skjøtselstiltak, i tillegg til å behandle og avgjøre alle søknader. Klage på vedtak skal gå via nasjonalparkstyret og sluttbehandles av Miljødirektoratet.

5.2 Bevaringsmål

Bevaringsmål etableres for å dokumentere hvordan en lokal påvirkning endrer naturtilstanden i verneområdet, og om man over tid oppnår ønsket effekt av skjøtselstiltak eller restaurering. Bevaringsmål er særlig aktuelt der verneområdet er utsatt for endringer, både naturlige endringer og endringer som er forårsaket av direkte eller indirekte menneskelig aktivitet.

Verneverdiene i Sirijorda naturreservat skal ikke ødelegges, men utvikle seg naturlig og få være mest mulig i fred fra forstyrrelser fra menneskelig ferdsel, støy og slitasje, se Tabell 1.

Tabell 1 Bevaringsmål og tilstandsovervåkning for Sirijorda NR.

Nr.	Bevaringsmåltekst	Tilstandsvariabel	Målt tilstand
1	Verdifulle naturtypelokaliteter og voksesteder for rødlistearter skal få utvikle seg fritt og uten uttak av trær/materiale større enn bestemmelsene og retningslinjene tilsier.	Naturskade ved inngrep, slitasje eller klimarelaterte endringer som påvirker bestandene av rødlistearter negativt.	• Gjenfunn av rødlistearter i minst samme omfang som ved vernevedtak, gitt samme kartleggingsinnsats.
2	Områdene skal ikke ha innslag av fremmedarter.	Fremmede plantearter etableres og spres i naturreservatet.	• Ingen forekomster av fremmedarter
3	Ingen reduksjon i naturkvalitet.	Naturskade ved inngrep, slitasje eller klimarelaterte endringer som påvirker naturtypekvalitet negativt.	• Ingen ulovlige hogster, bygg og installasjoner

5.3 Tiltaksplaner

Forslag til tiltak (Tabell 2) baserer seg på dagens forvaltningsutfordringer, eksisterende kunnskap og kunnskapsmangler, både om verneverdiene og om bruk.

Tabell 2 Prioritering av tiltak i Sirijorda NR.

Prioritet	Beskrivelse	Kategori	Bevaringsmål
-----------	-------------	----------	--------------

1	Følge opp ulovlig oppsatt samlegjerde med landbruks- og reindriftsavdelingen hos Statsforvalteren	Ulovlighetsoppfølging	3
2	Kartlegge rødlista sopp, lav og fugl. Etablere overvåkningsprogram for kartlegging av et utvalg indikatorarter/nøkkelarter i gammel granskog.	Kunnskapsgrunnlag	1
3	Overvåke om fremmede plantearter etablerer seg i naturreservatet, og iverksette bekjemping ved funn.	Skjøtsel	2

5.4 Skjøtselsplan

Det er ikke behov for skjøtselsplan.

5.5 Besøksforvaltning

Ingen plan.

5.6 Forvaltningsutfordringer

Det er få besøkende i Sirijorda naturreservat. De fleste tilreisende kommer på besøk om sommeren, mens det først og fremst er lokale som benytter områdene vinterstid. Økt satsning på reiseliv og besøksforvaltning i Lomsdal-Visten nasjonalpark vil føre til flere besøkende via innfallsportene, også i Eiterådalen. Ved Sandvikbakken er det tilrettelagt med god parkering, toaletter, bålpanner mm. God informasjon om verneområdene ved hovedinnfallsportene, for styring av ferdselen er nødvendig for å ivareta verneverdiene også i Sirijorda naturreservat.

Skogsbilveien inn Eiterådalen til Langskardnesan er ikke vinterbrøytet, og her kjøres det årlig opp skiløyper etter dispensasjon fra nasjonalparkstyret. I forbindelse med løypekjøring, fraktes det inn ved og annet nødvendig utstyr til NJFFs lagshytte. Dette er utstyr som primært bør fraktes inn når vegen er åpen i sommerhalvåret, for å unngå ekstrakjøring med snøscooter vinterstid.

5.7 Naturmangfoldloven

Formålet med naturmangfoldloven er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur.

Kapittel II inneholder lovens alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk. Kapitlet angir forvaltningsmål for naturtyper og økosystemer (§ 4) og for arter (§ 5), og har fastsatt miljørettslige prinsipper i §§ 8-12, som skal legges til grunn av forvaltningen i forbindelse med beslutninger eller vedtak om forvaltnings- og skjøtselstiltak, og ved behandling av søknader om dispensasjon fra vernebestemmelsene. Miljørettsprinsippene stiller krav til kunnskapsbasert forvaltning, økosystemtilnærming og vektlegging av samlet belastning, og vurdering av alternativer ved søknad om tiltak.

Lovens kapittel V (områdevern), kapittel VIII (myndighet etter loven, tilsyn mv.) og kapittel IX (håndheving og sanksjoner) inneholder bestemmelser om nasjonalparkstyrets forvaltning av verneområdet.

Vern av urfolks tradisjonelle landområder

Naturmangfoldloven slår fast at naturen skal tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også som grunnlag for samisk kultur. Myndighetene skal legge vekt på tradisjonell kunnskap som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet, og søknader og tiltak skal avveies mot samiske interesser.

Forholdet til annet lovverk

Forskrifter gitt med hjemmel i naturvernloven og naturmangfoldloven går som hovedregel foran andre lover eller forskrifter dersom det er motstrid mellom bestemmelsene. Det er viktig å merke seg at øvrig lovverk som f.eks. plan- og bygningsloven, motorferdselloven, friluftsløven eller fjelloven gjelder i tillegg til verneforskriftene i verneområdene, og at det derfor kan være nødvendig å få tillatelse fra andre myndigheter enn vernemyndigheten i f.eks. en byggesak eller en motorferdselssak. Vedtak i slike tilfeller skal først fattes etter verneforskriften, dersom ikke annet følger av forvaltningsmyndighetens samtykke.

5.8 Verneforskrift URL

<https://lovdata.no/forskrift/2004-02-20-390>

5.9 Sentrale føringer

Nasjonalparkforvaltningen har ansvaret for å vurdere henvendelser om aktiviteter eller tiltak i verneområdene, og avgjør om aktivitetene eller tiltakene er søknadspliktige etter verneforskriften.

Aktiviteter og tiltak som er direkte unntatt fra forbudene i forskriften kan gjennomføres uten søknad. Nasjonalparkforvaltningen plikter å vurdere om aktiviteten eller tiltaket er tillatt, og informere tiltakshaver om aktiviteten må omsøkes eller ikke.

Dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48

I de tilfellene hvor et tiltak eller en aktivitet ikke er omfattet av de spesifiserte dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriften, så må dette omsøkes etter naturmangfoldloven § 48. Bestemmelsen i naturmangfoldloven § 48 inneholder tre alternativer for dispensasjon fra vernevedtaket;

- dersom det ikke strider mot verneformålet og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig,
- dersom sikkerhetsmessige hensyn gjør det nødvendig, eller
- dersom hensynet til vesentlige samfunnsmessige hensyn gjør det nødvendig.

Dispensasjonsbestemmelsen i § 48 er en kan-regel, det vil si at selv om vilkårene for å gi dispensasjon er oppfylt, så er det ingen som har krav på dispensasjon. Det er nødvendig med en bredere vurdering av om det bør gis dispensasjon.

Bestemmelsen skal være en sikkerhetsventil for tiltak som ikke kunne forutsees, eller spesielle /særskilte tilfeller som ikke ble vurdert, på vernetidspunktet. Det innebærer at dispensasjonsbestemmelsen ikke kan benyttes for å utvide de rammene som er satt i vernevedtaket.

Dispensasjon etter første alternativ dekker tilfeller hvor verneformål og verneverdier tåler enkeltstående avvik fra vernebestemmelsene, og er i utgangspunktet ment for bagatellmessige inngrep eller forbigående forstyrrelser.

Skjøtsel etter naturmangfoldloven § 47

Forvaltningsmyndigheten kan gjennomføre skjøtselstiltak for å opprettholde eller oppnå natur- eller kulturtilstanden som er formålet med vernet, som fjerning av fremmede arter, kanalisering av ferdsel og restaurering. Skjøtsel kan utføres uten grunneiers samtykke, men berørte eiere eller rettighetshaveren skal så vidt mulig varsles på forhånd. Retten omfatter også nødvendig motorferdsel innenfor hele verneområdet uten grunneiers samtykke. Dersom det er nødvendig å passere eiendom utenfor verneområdet for å komme fram, gir naturmangfoldloven § 72 adgang til det. Økonomiske fordeler tilfaller grunneier. Tiltak som går utover § 47 krever avtale.

Utenforliggende virksomhet – naturmangfoldloven § 49

Virksomhet utenfor verneområdet som krever tillatelse etter annen lov, skal vurderes med hensyn til verneverdiene. Forvaltningsmyndigheten bør gi høringsuttalelse for å sikre at verneverdiene blir ivaretatt. Hensynet til verneverdiene skal tillegges vekt ved tillatelsesvurderingen.

5.10 Forvaltningsmyndighetens retningslinjer

Tabell 3 Retningslinjer til utvalgte bestemmelser i verneforskriften.

Id	Tema	Forskrifts-referanse	Forvaltningsmyndighetens retningslinje
1	Vegetasjon	§ 3 nr. 1	All vegetasjon i naturreservatet er fredet mot skade og ødeleggelse. Fredningen omfatter all vegetasjon; både levende og døde trær og busker. Det er ikke tillatt å fjerne planter, sopp og lav fra naturreservatet. Dette forbudet gjelder også innsamling til vitenskapelig formål (forskning, undervisning o.l.).
2	Fysiske trimposter	§ 3 nr. 3	Forvaltningsmyndigheten kan tillate fysiske trimposter i naturreservatet. Dersom det skal tillates trimposter innenfor naturreservatet, må stien tåle den ekstra slitasjen som følger av økt ferdsel. Bæresvake og lett eroderbare områder skal unngås og trimposter skal primært søkes lagt utenfor naturreservatet.
3	Friluftsliv - telting	§ 3 nr. 4	Bruk av naturreservatet til større arrangementer, herunder friluftssamlinger, inklusive teltleire, og idrettsarrangementer, er ikke tillatt. Friluftslovens regler kommer til anvendelse, men forvaltningsmyndigheten kan sette begrensninger i perioder dersom aktiviteten påvirker naturmiljøet negativt. Tradisjonell tur- og friluftaktivitet til fots, barnehager og skoleklasser på tur, trimturer og ekskursjoner i regi av frivillige organisasjoner med inntil 20 deltakere regnes ikke som større arrangementer og er ikke omfattet av forbudet. I tvilstilfeller skal det tas kontakt med forvaltningsmyndigheten.
4	Sanking av bær, sopp	§ 4 nr. 1	Det er tillatt å sanke bær og matsopp til privat bruk. Sanking til kommersiell bruk/salg er forbudt.
5	Jakt - rovvilt	§ 4 nr. 3	Bås eller felle skal som hovedregel plasseres utenfor vernet område. Det må søkes om tillatelse etter verneforskriften for utplassering av bås eller felle for levende fangst av vilt. Søknad må inneholde opplysninger om felle-/båstype, art, jakt- eller fellingsperiode, kart med koordinater som viser plassering, begrunnelse for hvorfor bås/felle ikke kan plasseres utenfor verneområdet, og opplysninger om ansvarlig jeger.
6	Jakt - storvilt	§ 4 nr. 4 og § 3 nr. 1	Permanente jakttårn, jaktbuer eller jaktstiger er ikke tillatt i naturreservatet. Midlertidige jakttårn og jaktstiger i forbindelse med storviltjakt kan settes opp, men må fjernes ved endt jakt i det aktuelle jaktåret. Oppføring av midlertidig jakttårn skal meldes til forvaltningsmyndigheten og inneholde kontaktinformasjon til ansvarlig jeger, kart som viser plassering i terrenget, og dato for når jakttårnet skal fjernes. Det er ikke tillatt å fjerne trær, busker, greiner eller kvist for å rydde jaktpost.
7	Bålbrenning	§ 4 nr. 6	Det er ikke tillatt å felle tørr gran og furu, eller å sage/brekke av tørre greiner på stående (eller liggende?) trær til ved. Det er tillatt å brenne bål med medbrakt ved eller med tørrkvist og smågreiner funnet på bakken.

Id	Tema	Forskrifts-referanse	Forvaltningsmyndighetens retningslinje
8	Vedlikehold - anlegg og innretninger	§ 4 nr. 7	Med vedlikehold menes det som må til for å opprettholde tilstanden til anlegget eller innretningen slik tilstanden var på vernetidspunktet. Oppgraderinger, utvidelser eller andre endringer må omsøkes.
9	Vedlikehold - hyttetomt	§ 4 nr. 8	Vegetasjon innenfor et areal på 1 dekar rundt lagshytta på Langskardnesan kan skjøttes; Det kan ikke brukes gressklipper eller beitepusser. Det er ikke tillatt å så frø eller plante ut planter som ikke har stedegent genetisk opphav. Enkelttrær som kan skade bygning kan felles, men det skal tas kontakt med verneområdeforvalter for godkjenning før hogst. Felling av flere trær og utsiktsrydding av tre- og buskvegetasjon må omsøkes.
10	Vedlikehold – veg og sti	§ 4 nr. 9	Unntaket i verneforskriften er tatt inn for å sikre at vedlikehold og vegetasjonsrydding langs veien kan holde fram som før vernet. Grøfterensk er tillatt. Ved påfyll av masser og vegetasjonsrydding langs veg, skal det i god tid før arbeidene planlegges gjennomført, tas kontakt med forvaltningsmyndigheten for en avklaring av omfang. Det kan gjøres punktutbedringer på stien til Stavassdalen og over Velskardet. Miljøvennlige materialer og naturvennlige metoder skal benyttes, se Stiskulen (SNO/Miljødirektoratet). Det kan ikke benyttes kreosot- eller trykkimpregnert materiale. Brukt trykkimpregnert materiale som skal skiftes ut, skal fraktes bort og leveres til godkjent mottak. Planer for vedlikehold og utbedring av stier og bruer (gang- og kjørebuer) skal avklares med forvaltningsmyndigheten før arbeidene starter opp.
11	Samisk kulturarv	§ 4 nr. 10	Verneforskriften er ikke til hinder for uttak av starr til skohøy i fottøy, ris til gammer eller materialer til duodji (tradisjonell samisk husflid, brukskunst og bruksgjenstander). Det er ikke tillatt å ta ut rødlista plantearter (i kategoriene NT, VU, EN og CR) eller særegne utvekster, som rirkuler/kåter, fra andre trær enn bjørk. Rødlista for arter finnes på Artsdatabankens nettsider.
12	Motorferdsel	§ 5 nr. 1	Motorferdsel, herunder start og landing med luftfartøy, i verneområdet er forbudt hele året. Bruk av droner er ikke regnet som motorferdsel etter motorferdselsloven, og er tillatt så lenge droneflyvningen ikke medfører unødvendig forstyrrelse av dyrelivet. Eksempler på unødige forstyrrelser er å skremme fugler på spillplass, i hekke, raste- eller samlingsperioder, eller hjortevilt i kalvingsperioden. El-sykkkel regnes som motorisert ferdsel. Bruk av el-sykkkel er forbudt i hele naturreservatet med unntak av på veg, se § 5 nr.2.
13	El-sykkkel	§ 5 nr. 2	All ferdsel skal skje skånsomt med hensyn til vegetasjon og dyreliv. El-sykkkel regnes som motorisert ferdsel og er forbudt på stier, men er tillatt på eksisterende skogsbilveg til Langskardnesan og traktorveg til Sirijorda.
14	Motorferdsel - brann, redning og militær operativ virksomhet	§ 6	All kjøring i forbindelse med øvelser skal primært foregå utenfor naturreservatets grenser. Dispensasjon for øvelser i regi av redningstjenesten på snødekt eller frossen mark kan vurderes etter søknad til forvaltningsmyndigheten. Retningslinjer om redningstjenestens bruk av snøskuter i utmark og i

Id	Tema	Forskrifts-referanse	Forvaltningsmyndighetens retningslinje
			<p>verneområder datert 15. mai 2020 eller senere revisjoner legges til grunn.</p> <p>Dispensasjon kan vurderes for militære øvelsesopplegg av kort varighet på frossen og snødekt mark etter søknad til forvaltningsmyndigheten.</p>
1 5	Motorferdsel - landbruk	§ 6 nr. 1	<p>Syke og skadde bufe kan fraktes ut av reservatet. Det må godtgjøres eksplisitt for at bruk av motorisert kjøretøy er nødvendig for å få dyret/dyrene ut, og det kan bare benyttes kjøretøy med lavt marktrykk og som er skånsomme mot markoverflaten, f.eks. ATV med belter. Motorferdselen skal meldes til Statens naturoppsyn før kjøringen.</p>
1 6	Motorferdsel - storviltjakt	§ 6 nr. 2 og 3	<p>Uttransport av felt elg og hjort kan gjennomføres med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget. Dette kan være beltegående elgtrekk eller ATV med belter.</p> <p>Eksisterende veier, kjøretraséer eller -spor skal benyttes så langt det er praktisk mulig. Felt elg og hjort kan fraktes ut med traktor på etablert traktorveg.</p> <p>Det er ikke tillatt å benytte motorisert kjøretøy for å frakte jegere i verneområdet.</p>
1 7	Motorferdsel - reindrift	§ 6 nr. 4	<p>Dersom det benyttes leiekjørere for reineiere eller reindrifansvarlig, må disse medbringe skriftlig dokumentasjon på avtale med oppdragsgiver som kan fremvises til Statens naturoppsyn.</p>
1 8	Motorferdsel - vei	§ 6 nr. 5	<p>Veg til Sirijorda og Langskardnesan skal ikke vinterbrøytes.</p>
1 9	Arrangemen t o.l.	§ 7 nr. 1	<p>Teltleire for mer enn 20 personer eller arrangementer som krever utplassering av midlertidige konstruksjoner eller anlegg, tillates ikke. Se retningslinje til § 3 nr. 4.</p>
2 0	Tiltak – jakt og fiske	§ 7 nr. 2	<p>Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til tiltak som er nødvendige for forvaltning av vilt- og fiskebestandene. Aktuelle tiltak må være knyttet til kunnskapsinnhenting og overvåkningsordninger for viltarter, bl.a. gjennom hønsefugltakseringer.</p> <p>Det er ikke tillatt å sette ut dyr, heller ikke som ledd i viltstell- eller fiskekultiveringstiltak.</p>
2 1	Gjerder - landbruk	§ 7 nr. 3	<p>Det er ingen beiteinteresser (storfe, småfe) i naturreservatet som utløser behov for å etablere permanente gjerder eller samleanlegg for sau, geit eller storfe på utmarksbeite her. Det kan etter søknad gis tillatelse til midlertidige samleanlegg (flyttbare lettgrinder) til sanking av sau for ett år av gangen.</p>
2 2	Brann og naturskade	§ 7 nr. 4	<p>Gjenoppføring av lagshytta på Langskardnesan og av Siriburet etter naturskade eller brann kan tillates. Plassering og utforming skal avklares nærmere ved søknad. Oppføringen skal skje i samsvar med lokal byggeskikk og tilpasses landskapet. Torv til taktekking skal hentes på stedet.</p>
2 3	Gjerder - reindrift	§ 7 nr. 5	<p>Det finnes ingen permanente reingjerder området. I en eventuell tillatelse om oppsetting av midlertidige (§ 7 nr. 4) eller permanente reingjerder (§ 8 generelle dispensasjonsbestemmelser) må det fastsettes eget vilkår for uttak av bjørk til vedlikehold av reingjerdene det gis tillatelse til.</p>
2 4	Motorferdsel - reindrift	§ 7 nr. 6 og nr. 7	<p>Det kan etter søknad gis dispensasjon til nødvendig bruk av lett terrengkjøretøy på barmark. Med lett terrengkjøretøy menes moped, ATV (4- eller 6-hjulig) og lignende. Det forutsettes at barmarkskjøringen skal begrenses mest mulig i reindriften og at det</p>

Id	Tema	Forskrifts-referanse	Forvaltningsmyndighetens retningslinje
			velges traséer som gir minst mulig terrengslitasje. Forvaltningsmyndighetene kan gi femårige tillatelser, som kan koordineres med, og tas inn i, distriktsplanen i henhold til reindriftsloven. Forvaltningsmyndigheten kan gi flerårige tillatelser i inntil fem år, for start og landing med helikopter i forbindelse med reindriften.
2 5	Midlertidige gjerder - reindrift	§ 7 nr. 8	Det kan gis tillatelse til oppføring av midlertidige gjerder og samleanlegg i regi av reinbeitedistriktet. Det skal foreligge uttalelse fra reindriftsmyndigheten på at tiltaket er nødvendig i forbindelse med utøvelse av reindriften.
2 6	Saltstein	§ 7 nr. 12 og 13 d.	Det kan etter søknad settes ut saltsteiner, fortrinnsvis langs skogsbilveien for å begrense behov for motorisert ferdsel i verneområdet.

5.11 Tilgrensende verneområder

Sirijorda naturreservat grenser i vest til Lomsdal-Visten nasjonalpark.

5.12 Tilleggsopplysninger

Oppfølging ved brudd på verneforskriftene:

Veileder M 617/2016 (Oppfølging av ulovlige forhold i verneområder) ligger til grunn ved oppfølging av brudd på verneforskriftene.

For Sirijorda naturreservat vil følgende være førende for sanksjonering ved regelbrudd:

- Alvorlige brudd vil bli politianmeldt.
- Mindre alvorlige brudd vil bli vurdert for overtredelsesgebyr.
- Bagatellmessige forhold vil i første omgang bli løst ved veiledning og informasjon.

6 Kunnskapsgrunnlag

Artsdatabanken. *Artskart*. s.l.: Artsdatabanken, 2025.

Artsdatabanken. Norsk rødliste for arter 2021.

<https://lister.artsdatabanken.no/rodlisteforarter/2021>

Dyrrdal, A.V., Bakke, S.J., Hanssen-Bauer, I., Mayer, S., Nilsen, I.B., Nilsen, J.E.Ø., Paasche, Ø., Saloranta, T. og Årthun, M. *Klima i Norge – Kunnskapsgrunnlag for klimatilpasning oppdatert i 2025*. NCCSreport 01/2025. s.l.: Norsk klimaservicesenter, 2025.

Helgeland jordskifterett. Jordskifteavgjørelse 02.03.2020. Sak: 18-079991RFA-JMOS Sirijorda naturreservat. Merking av grensene for Sirijorda naturreservat.

Hofton, T.H. & Framstad, E. (red.), Gaarder, G., Brandrud, T.e., Klepsland, J., Reiso, S., Abel, K., Bendiksen, E., Heggland, A., Sverdrup-Thygeson, A., Svalastog, D., Fjeldstad, H., Hassel, K. & Blindheim, T. *Naturfaglige registreringer i forbindelse med vern av skog på Statskog SFs eiendommer. DEI2 Årsrapport for registreringer i Midt-Norge 2005. - NINA Rapport 151*. s.l. : Norsk institutt for naturforskning, 2006.

Klima- og miljødepartementet. *Verneplan for skog - vern av 10 skogområder i Nordland. Kongelig resolusjon 10. november 2017*. 2017. 14/2397.

Lorås, J. *Kulturelle barrierer mot moderne lønnsarbeid på Helgeland ca. 1900*. Arbeiderhistorie. Årgang 35, nr. 1-2021, s. 60-79. Universitetsforlaget.

Miljødirektoratet. Naturbase faktaark. Sirijorda – Reinbellåsen.

<https://faktaark.naturbase.no/?id=BN00039177>

Miljødirektoratet. Naturbase faktaark. Velfjordskardelva-Sæterbekken.

<https://faktaark.naturbase.no/?id=BN00090496>

Miljødirektoratet. Naturbase faktaark. Brynhilddalen.

<https://faktaark.naturbase.no/?id=BN00090495>

Miljødirektoratet. Rovbase. Rovbase kartinnsyn. <https://www.rovbase.no/>

Nibio. Kilden. *Arealinformasjon. Utmarksbeite, beitebruk*. Norsk institutt for bioøkonomi.

<https://kilden.nibio.no/>.

Norsk klimaservicesenter. *Klimaprofil Nordland*. s.l.:

<https://klimaservicesenter.no/kss/klimaprofiler/nordland>, 2025.

VKM, Kyrre Kausrud, Vigdis Vandvik, Daniel Flø, Sonya R. Geange, Stein J.Hegland, Jo S. Hermansen, Lars R. Hole, Rolf A. Ims, Håvard Kauserud, Lawrence R. Kirkendall, Jenni Nordén, Line Nybakken, Mikael Ohlson, Olav Skarpaas, Micael Wendell, m.fl. *Impacts of climate change on the boreal forest ecosystem. Scientific Opinion of the Panel on Alien Organisms and Trade in endangered species (CITES) of the Norwegian Scientific Committee for Food and Environment. VKM Report 2022:15*. Oslo: Norwegian Scientific Committee for Food and Environment (VKM), 2022.

7 Vedlegg

7.1 Filvedlegg

Type	Lagt til	Tema	Eksternt Opphav	Internt Opphav	Størrelse
Pdf		Retningslinjer om redningstjenestens bruk av snøskuter i utmark og i verneområder, dat. 15. mai 2020	KLD		

7.2 Kartvedlegg

Type	Lagt til	Tema	Eksternt opphav	Internt opphav	Størrelse
Pdf		Vernekart for Sirijorda naturreservat: https://felles.naturbase.no/api/dokument/hent/40945.PDF	Klima- og miljødepartementet		
Pdf		Kart – naturfaglige registreringer 2005	Siste sjanse, NINA, Miljøfaglig utredning		

Arkivsaksnr: 2021/7424-28

Saksbehandler: Bjørnar Aarstrand

Dato: 23.04.2026

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre	23/26	30.04.2026

Forvaltningsplan for Innervisten marine verneområde til faglig gjennomgang

Vedlegg:

- 1 Utkast - Forvaltningsplan for Innervisten marine verneområde (2026-2035)

Forvalters tilrådning

Vedlagte forslag til forvaltningsplan for Innervisten marine verneområde godkjennes for oversending til Miljødirektoratet for faglig gjennomgang.

Forvaltningsplanen har et godt kunnskapsgrunnlag og er lokalt forankret gjennom rådgivende utvalg og innspillsmøter med berørte interessenter og kommunene. Etter at forvaltningsplanen er faglig godkjent av Miljødirektoratet skal planen bearbeides og igjen styrebehandles av Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre, før den sendes ut på offentlig høring.

Bakgrunn og vurdering

Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre har forvaltningsansvar for 5. verneområder. Denne behandlingen tar for seg forslag til forvaltningsplan for Innervisten marine verneområde i Vevelstad kommune, slik at planen kan sendes over til Miljødirektoratet for faglig godkjenning.

Innervisten marine verneområde er et marint verneområde hvor sjøbunn og vannsøyle er vernet. Verneområdet har tidligere ikke hatt forvaltningsplan. Det er utarbeidet forslag til forvaltningsplan for verneområdet. Nasjonalparkstyret har leid inn konsulent, Multiconsult AS for å bistå planarbeidet og lage utkast til planer.

Prosjektet ligger etter den vedtatte fremdriftsplanplanen, men avhengig av tilbakemeldingene etter faglig gjennomgang er det mulig at planene kan legges ut til høring i løpet av høsten 2026 med endelig vedtak tidlig 2027. Oppstarts melding med prosjektplan for utarbeidelse av forvaltningsplan for alle verneområdene ble sendt til kommunene, fylkeskommune, andre statlige sektormyndigheter, grunneiere, og andre rettighetshavere og aktuelle brukergrupper 6.

september 2022. Det har blitt arrangert innspillmøter samt invitert til partsmøter med aktuelle interesser vår og sommer 2025.

Forvalter vil understreke at forvaltningsplanen sannsynlig vil bli justert etter at den er faglig godkjent av Miljødirektoratet. Deretter blir forslag til høringsutkast styrebehandlet av nasjonalparkstyret før de legges ut på offentlig høring.

Etter forvalters vurdering kan nasjonalparkstyret sende utkast til forvaltningsplan for Innervisten marine verneområde til faglig godkjenning hos Miljødirektoratet.

Forslag til
**Forvaltningsplan for Innervisten marine
verneområde**
2026-2035

FORORD

Multiconsult har utarbeidet høringsutkast til forvaltningsplan for Innervisten marine verneområde. Oppdraget er gitt fra Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre.

Plandokumentet har en innledende del med informasjon om verneområdet og verneverdier, og en forvaltningsdel med retningslinjer for saksbehandling og tiltaksplan for planperioden.

Multiconsult vil takke Statsforvalteren i Nordland for oppdraget, og nasjonalparkstyret ved forvalter Bjørnar Aarstrand som har tilrettelagt kunnskapsgrunnlag og samspill med oss om planrevisjonen.

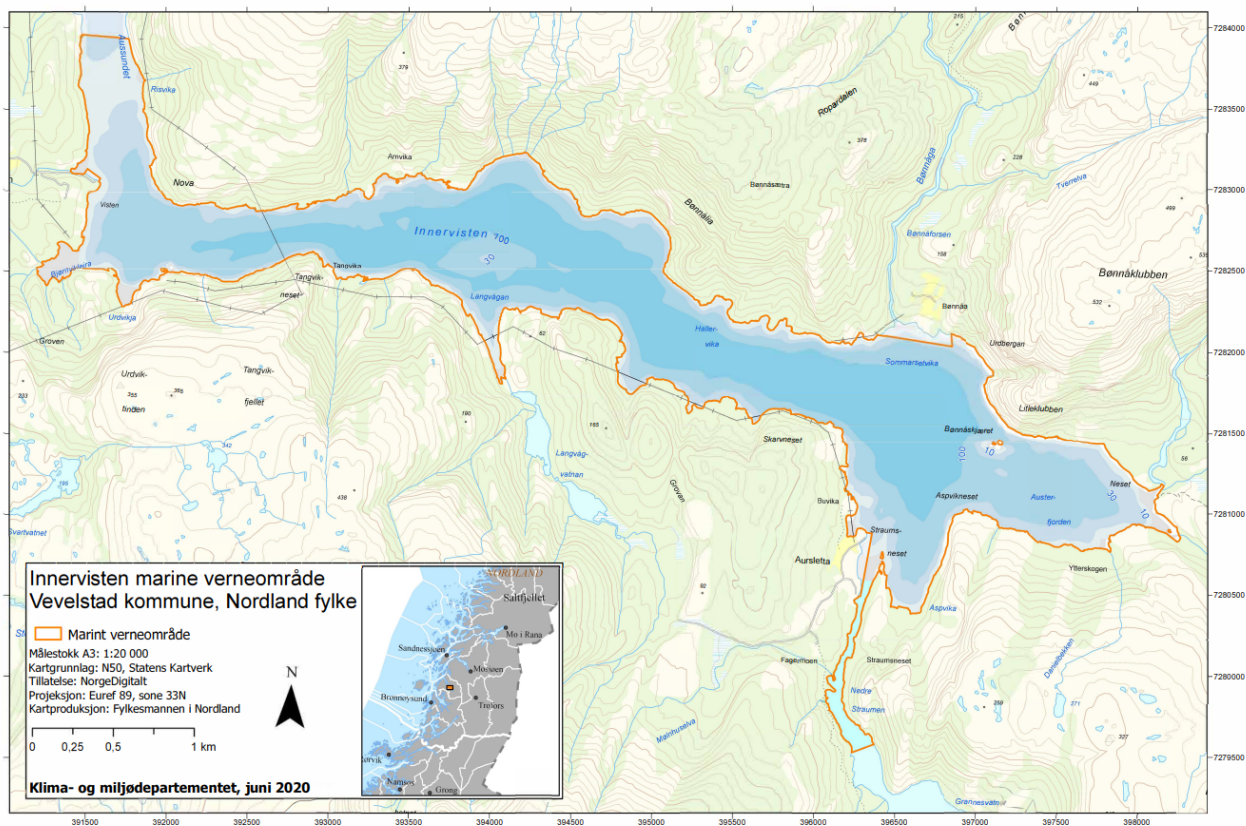

Innhold

1.1	Vernekart.....	3
1.2	Om forvaltningsplanen	4
1.3	Forvaltningsmyndighetens oppgave	4
1.4	Tilleggsopplysninger	4
2	Områdefakta	6
2.1	Internasjonale forpliktelser	6
2.2	Marint vern	6
3	Natur	8
3.1	Beskrivelse	8
3.2	Naturtyper beskrivelse	8
3.3	Arter beskrivelse	8
3.4	Rødlisterarter beskrivelse	9
3.5	Geologi beskrivelse	9
3.6	Klimaendring	9
4	Bruk og historikk	10
4.1	Eierstruktur	10
4.2	Verneprosess	10
4.3	Restriksjonsområder	10
4.4	Skjønnsforutsetninger	10
4.5	Vernegrense	10
4.6	Brukhistorie	10
4.7	Landbruk	10
4.8	Reindrift	10
4.9	Friluftsliv	11
4.10	Jakt og fiske	11
4.11	Reiseliv	11
4.12	Forskning og undervisning	11
4.13	Kulturminner	12
4.14	Bygg og Installasjoner	12
4.15	Infrastruktur	13
4.16	Motorferdsel	13
5	Forvaltning	14
5.1	Innledning	14
5.2	Bevaringsmål	14
5.3	Tiltaksplaner	14
5.4	Skjøtselsplan	15
5.5	Besøksforvaltning	15
5.6	Forvaltningsutfordringer	15
5.7	Naturmangfoldloven	16
5.8	Verneforskrift URL	16
5.9	Sentrale føringer	16
5.10	Forvaltningsmyndighetens retningslinjer	17
5.11	Tilgrensende verneområder	19
5.12	Tilleggsopplysninger	19
7	Vedlegg	22
7.1	Filvedlegg	22
7.2	Kartvedlegg	22

1 Innledning

1.1 Vernekart

Figur 1 Vernekart for Innervisten marine verneområde. Kart utarbeidet av Klima- og miljødepartementet, juni 2020.

Innervisten marine verneområde (VV00003635)

Godkjent av	
Oppstartsdato	xx.xx.202x
Planlagt revisjon	
Sametingskonsultasjon	xx.xx.xxxx
Godkjent dato	xx.xx.xxxx
Høringsdato	xx.xx.xxxx

Elements saksnummer	2021/7424
Forvaltningsmyndighet	Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre/ Njaaken vaarjelmiedajveraerie
Forvaltningsmyndighetstype	Nasjonalparkstyret
Oppsyn	Statens naturoppsyn i Nordland
Fylke	Nordland

Kommuner	Vevelstad (1816)
Verneform	Marint verneområde
Verneplan	Marin verneplan
Vernet dato	23.06.2020

1.2 Om forvaltningsplanen

Innervisten marine verneområde ble vernet ved kongelig resolusjon 23. juni 2020. Det marine verneområdet dekker et areal på ca. 5,1 km² der alt areal er sjøareal. Dette inkluderer landareal i tidevannssonen opp til normal flo (midlere høyvann). Verneområdet omfatter overflaten, vannsøylen og sjøbunnen. Hele verneområdet ligger i indre del av Vistenfjorden i Vevelstad kommune. Det er flere grunneiere som har eiendom med grense til sjø og som er omfattet av vernet.

Etter verneforskriften § 8 skal forvaltningsmyndigheten utarbeide en forvaltningsplan for verneområdet. Verneforskriften med tilhørende vernekart gir rammen for utarbeidelse av forvaltningsplanen.

Forvaltningsplanen skal sikre en enhetlig forvaltning av verneområdet gjennom å konkretisere og utdype bestemmelsene i verneforskriften, og gi retningslinjer for saksbehandling og dispensasjonspraksis. Forvaltningsplanen for Innervisten marine verneområde inneholder føringer for hvordan verneforskriften skal forstås og brukes, og fastsetter konkrete mål og tiltak som skal styrke formålet med vernet. Forvaltningsplanen inneholder også en plan for tiltak i verneområdet.

Forvaltningsplanen skal sendes på høring til grunneiere og relevante parter. Miljødirektoratet skal ha forvaltningsplan for Innervisten marine verneområde til faglig gjennomgang før høringen, og skal gi endelig godkjenning av planen.

1.3 Forvaltningsmyndighetens oppgave

Nasjonalparkstyret for Lomsdal-Visten er forvaltningsmyndighet for Innervisten marine verneområde. Styret har en forvalter som utfører det administrative arbeidet.

Nasjonalparkstyret har ansvar for å forvalte verneområdet i tråd med verneformålet, og sette i verk tiltak dersom verneverdiene trues.

Nasjonalparkstyret utøver myndighet etter verneforskriften, og skal bl.a. fatte vedtak om dispensasjon fra vernebestemmelsene, jf. naturmangfoldloven § 48, og stanse og pålegge retting av forhold som er i strid med vernevedtaket. Miljødirektoratet er klageinstans for vedtak fattet av nasjonalparkstyret.

For å styrke verneverdiene har nasjonalparkstyret ansvar for å utarbeide forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning og skjøtsel. Nasjonalparkstyret kan sette i gang naturoppsyn, overvåkning eller andre forvaltnings- eller skjøtselstiltak i området.

Nasjonalparkstyret har videre ansvar for å gi informasjon til grunneiere, rettighetshavere og allmennheten om verneverdiene og hvilke regler som gjelder for verneområdet.

1.4 Tilleggsopplysninger

Sametingskonsultasjon

Forvaltningsplanen inneholder ingen forslag til endringer i verneforskriften som direkte berører reindriftsnæringa og/eller naturgrunnet for samisk kultur.

Naturoppsyn

Statens naturoppsyn (SNO) er nasjonalparkstyrets feltapparat. SNO fører tilsyn med naturtilstanden og er tilsynsmyndighet ved å føre kontroll med at folk følger verneforskriften og overholder vilkår i tillatelser. Både veiledning og informasjon er en del av oppsynets oppgaver. Videre gjennomfører SNO oppgaver knyttet til naturregistrering og -overvåking, tiltak og skjøtsel på oppdrag fra nasjonalparkstyret.

UTKAST

2 Områdefakta

Landareal (daa)	0 daa
Sjøareal (daa)	5053,6 daa
IUCN-status	Ingen – ikke vurdert
Ramsar-status	Nei
Emerald-status	Nei

2.1 Internasjonale forpliktelser

Norge har undertegnet en rekke internasjonale miljøavtaler. Opprettelsen av verneområder er viktige bidrag til at avtalene kan følges opp og gjennomføres i praksis.

2.2 Marint vern

Vern av marine økosystemer og helhetlig forvaltning av havområdene er en viktig del av Norges miljøpolitikk. Norge har gjennom flere internasjonale avtaler forpliktet seg til bevaring av marin natur. De mest sentrale er:

- Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD) av 1992 har til formål å bevare det biologiske mangfoldet og sikre bærekraftig bruk av biologiske ressurser. Gjennom partsmøtene (COP) vedtas prioriteringer for å gjennomføre målene i konvensjonen. Det globale Kunming-Montreal-rammeverket for naturmangfold (Naturavtalen), ble vedtatt på partsmøtet COP15 i 2022. Naturavtalen setter mål for arbeidet med stanse tap av natur fram mot 2030 og 2050. Blant annet skal minst 30 % av land og hav bevares innen 2030. Målet innebærer at Norge må opprette flere marine verneområder eller iverksette andre effektive arealtiltak for å beskytte biologisk mangfold og økosystemer. Stortingsmelding Meld. St. 35 (2023–2024) Bærekraftig bruk og bevaring av natur. Norsk handlingsplan for naturmangfold, er Norges oppfølging av Naturavtalen.
- Oslo-Paris-konvensjonen (Ospar) er en regional havavtale om bevaring av det marine miljø i Nordøst-Atlanterhavet. Avtalepartene har en generell plikt til å ta hensyn til verneverdiene i områdene i egen forvaltning, og har plikter knyttet til bl.a. kunnskapsinnsamling, forskning, ny utvikling mv. Gjennom avtalen kan miljømål vedtatt i den globale konvensjonen om biologisk mangfold (CBD) oppfylles regionalt.
- FNs havrettskonvensjon av 1982 er det grunnleggende folkerettslige rammeverket for all maritim aktivitet, og inneholder blant annet både retter til bruk og klare plikter til å beskytte havmiljøet. Etablering av marine verneområder og andre effektive arealbaserte bevaringstiltak er blant virkemidlene.
- **2030-agendaen** er verdens handlingsplan for bærekraftig utvikling, og er konkretisert gjennom FNs 17 bærekraftsmål. FNs bærekraftsmål er implementert i norsk forvaltning gjennom Melding. St. 40 (2020-2021) *Mål med mening. Norges handlingsplan for å nå bærekraftsmålene innen 2030*. Av FNs mål for bærekraftig utvikling, er disse de viktigste i verneforvaltningen av i Innervisten marine verneområde:

Delmål 14.2: Innen 2020 forvalte og beskytte økosystemene i havet og langs kysten på en bærekraftig måte for å unngå betydelig skadevirkninger, blant annet ved å

styrke økosystemenes motstandsevne og ved å iverksette tiltak for å gjenoppbygge dem, slik at havene kan bli sunne og produktive.

Delmål 14.5: Innen 2020 bevare minst 10 prosent av kyst- og havområdene, i samsvar med nasjonal rett og folkeretten og på grunnlag av den beste vitenskapelige kunnskapen som er tilgjengelig

Delmål 12.2: Innen 2030 oppnå bærekraftig forvaltning og effektiv bruk av naturressurser.

Delmål 12.b: Utvikle og innføre metoder for å måle effekten av bærekraftig reiseliv som skaper arbeidsplasser og fremmer lokal kultur og lokale produkter.

UTKAST

3 Natur

3.1 Beskrivelse

Det marine verneområdet Innervisten utgjør en markant terskelpoll på 5,1 km² innerst i Vistenfjorden i Vevelstad kommune i Nordland fylke. Verneområdet omfatter overflaten, vannsøylen og sjøbunnen.

Det smale og grunne Aussundet, har en dypde på ca. 5 meter. Denne terskelen reduserer utskiftningen av vann, og det kan gå år mellom hver gang bunnvannet fornyes, noe som preger miljøforholdene i fjorden. I de indre delene området går fjorden over i innsjøer med ferskvann i øvre og saltvann i nedre vannlag (meromiktiske innsjøer), med forekomster av arktiske og nordlige kaldtvannarter. Det finnes også marine grotter i området. Marinbiologiske undersøkelser fra 1983 viste at bare 35 % av artene i bunnfaunaen er felles for ytre og indre fjord (1).

3.2 Naturtyper beskrivelse

Hele Vistenfjorden danner et spesielt dypt fjordområde, med særegne forhold knyttet til stagnerende gammelt sjøvann under ferskvann i Innervisten (2). Fra Aussundet til Storstraumen ved Lakselvatnet er det sterke tidevannsstrømmer (3). I terskelområdet i Aussundet går bratte fjellvegger over i mykere sedimenter uten vegetasjon. Det er ikke funnet verdifulle naturtyper her, slik som løstliggende kalkalger, ålegress eller tett tareskog (4).

Innerst i Vistenfjorden danner utløpet av elva fra søndre Austerfjordsvatnet et lite delta på grove masser som for det meste består av stein (5). Elvedeltaet er dårlig utviklet og har lokal verdi.

3.3 Arter beskrivelse

I Innervisten er ferskvannspåvirkningen større enn i ytre deler av Vistenfjorden, og utskifting av bunnvannet i de dypere delene av fjorden er svak. Dette påvirker artssammensetningen. Innervisten har også en spesiell fauna. Her finnes relikte populasjoner av nordlige og arktiske kaldtvannarter, som muslingene haneskjell (*Chlamys islandica*), *Ennucula delphinodonta* og *Thyasira gouldi*. De nordlige kaldtvannartene er en sentral del av vernegrunnlaget. Av bløtdyr ellers finnes bl.a. o-skjell, stripekamskjell, tigerskjell, sjustripeskjell, steinsnegl og hvitleddsnegl.

I 2022 undersøkte Akvaplan-niva (4) bunnfaunaen i Innervisten. Undersøkelser viser at på 200 meters dyp er det få synlige bunndyr. Sedimentene her har svært høyt organisk innhold, og lukter svakt av hydrogensulfid (H₂S) («råtne egg»). Det lave oksygeninnholdet er forårsaket av liten vannutskifting, noe som utelukker at makrofauna kan etablere seg på disse dypene i fjorden. I Urdvikja består bunnsedimentene (på 76 meters dyp) av grå sand med lavt organisk innhold. Urdvikja har en arts- og individrik bunnfauna. I alt ble det funnet 970 individer (større enn 1 mm) fordelt på 110 arter; 68 arter børstemark, 16 arter bløtdyr, 11 arter av krepsdyr, sju arter pigghuder og åtte andre arter.

Det er i Artskart (6) registrert flere ulike fiskearter i Innervisten; dvergulke, tangkutling, sandkutling, tangsprell, brisling, rognkjeks, lyr, torsk, hyse, hvitting, sei, tretrådet tangbrosme, smørflyndre, rødspette, kloskate og slimål. Austerfjorden, helt øst i Innervisten, er registrert som gytefelt for torsk og hyse.

Nedre Strauman i Lakselvassdraget er lakseførende strekning. Bestanden av sjøørret i Lakselvassdraget ble vurdert som god i 2021, selv om sjøørreten er utsatt for moderat påvirkning av lakselus (7).

Fiskendene siland og laksand, vadefugler som strandsnipe, tjeld (nær trua - NT) og rødstilk (NT), samt storskarv (NT) har tilhold i Innervisten (8) (9). Tjeld, rødstilk og strandsnipe er observert i hekketid i Nedre Strauman. Ansvarsarten svartbak hekker trolig i Innervisten.

Av pattedyr som har fjorden som del av sitt naturlige habitat, finner vi oter (10).

3.4 Rødlistearter beskrivelse

Vanlig uer, som er rødlista som sterkt trua (EN), lever i de dypere delene av Innervisten, fra 100-meters dyp i fjorden og nedover. Ål (EN) vandrer inn Innervisten fra gyteområdene i havet og går trolig opp vassdragene til de lavereliggende innsjøene.

Både makrellterne (EN) og fiskemåke (sårbar - VU) er observert i Innervisten. Dette er fiskespisende arter som henter føde fra fjorden. Aussundet er et viktig økologisk funksjonsområde for makrellterna, som benytter sundet til jakt på småfisk og andre byttedyr.

3.5 Geologi beskrivelse

Berggrunnen i området er dominert av granittiske bergarter, med lokale innslag av kalksilikatgneis, marmor og amfibolitt. Geologien i området er beskrevet av Sollid, L.M. & Sollid J.L. (11) i rapporten Vistenvassdraget i Helgeland.

Landskapet bærer preg av å ha vært nediset; her er blankskurte berg og sparsomt med løsmasser. Israndavsetningen, som danner Aussundet vest i verneområdet, er datert til 10 000 år +/- 200 år før nåtid (BP).

Det finnes jettegryter flere steder i Innervisten, bl.a. i Nedre Straumen. I Storstraumen i tilgrensende landskapsvernområde utgjør jettegrytene et system, og noen er særlig store, dannet av smeltevann fra nedsmeltingen av innlandsisen. Mange av jettegrytene ligger under havnivå, og også disse er dannet av smeltevann som fant veien ut mot havet under innlandsisen.

Midt i Innervisten, vest for Bønå, krysser et marmorfelt med kalksteinsganger over fjorden i nord-sørlig-retning. Her finnes flere grotter, og den største strekker seg ca. 30 meter innover i fjellet.

3.6 Klimaendring

Klimaet har avgjørende betydning for forekomsten og utbredelsen av naturtyper og arter i økosystemene. Høyere temperatur kan endre artssammensetningen, f.eks. gir økt temperatur i havet et surere hav og endrer livsbetingelsene for marine arter. Næringskjedene i havet påvirkes, og arter flytter seg og endrer adferdsmønster. Sørlige arter vil trekke nordover, og arter som trives i kaldere vann, får dårligere livs- og vekstvilkår. Videre ventes en økt oppblomstring av alger og bakterier som forårsaker sykdom hos marine arter. Påvekstalger (lurv) på makroalger vil også føre til at oppvekstområder for fiskeyngel som i dag er friske svekkes og forsvinner.

Med klimaendringene vil det oppstå perioder med mer ekstreme værhendelser som flom, tørke og storm og stormflo. Disse hendelsene kan føre til hyppigere skade på bygg og installasjoner og forlis av båter og oppdrettsanlegg. Konsekvensene kan være mer forsøpling og vrakdeler i verneområdet som krever opprydding, og rømming av fisk fra oppdrettsanlegg på kysten og i ytre deler av Vistenfjorden, som blander seg med villaks.

4 Bruk og historikk

4.1 Eierstruktur

Verneområdet omfatter et areal på totalt 5,1 km² i Vevelstad kommune (1816), der alt er privat grunn i fjæresonen. Følgende eiendommer er berørt (jfr. verneforskriften): gnr./bnr. 26/1, 26/2, 26/3, 26/6, 27/1, 28/1, 28/2, 28/3, 32/1, 32/2, 33/1, 34/1, 34/2 og 35/1. I tillegg har også eiendommene 26/9 på Osbergan og 26/10 på Saltbuodden grense mot sjøareal i verneområdet.

4.2 Verneprosess

Vistenfjorden var ett av 36 kandidatområder for marint vern som ble utpekt i tilrådingen fra Rådgivende utvalg for marin verneplan. Oppstart av marin verneplan i Nordland ble kunngjort i 2009. I 2015 fikk Fylkesmannen i Nordland i oppdrag av Miljødirektoratet å gjennomføre verneplanprosess for Vistenfjorden, og verneforslaget ble sent på høring i 2016. I prosessen ble arealet redusert ved at de ytre delene av Vistenfjorden ble tatt ut av verneforslaget. Innervisten marine verneområde ble vernet ved kongelig resolusjon 23. juni 2020 (1).

4.3 Restriksjonsområder

Det er ingen restriksjonsområder i Innervisten marine verneområde.

4.4 Skjønnsforutsetninger

Det ligger ingen skjønnsforutsetninger til grunn for vernevedtaket.

4.5 Vernegrense

I prosessen ble omfanget av det marine vernet i Vistenfjorden redusert til å kun omfatte de indre delene av fjorden. Det marine verneområdet omfatter sjøbunn og fjæresone opp til middel høyvann (normal flo). Grensene går fram av kart datert Klima- og miljødepartementet, juni 2020.

Verneområdet er skiltet med «løveskilt» ved inngangen i Aussundet og i grensa mot Strauman landskapsvernområde.

4.6 Brukshistorie

Innervisten marine verneområde er lite påvirket av menneskelig aktivitet. I århundrer har landskapet vært del av livsgrunnlaget for folk i Visten, der kombinasjonen av fiske, jordbruk, jakt og høsting har formet både arealbruk og bosetting. Det er ikke anlagt veier langs fjorden, så sjøveien har vært den viktigste ferdselsåren ut fjorden, for de spredte bosettingene i indre delene av Vistenfjorden.

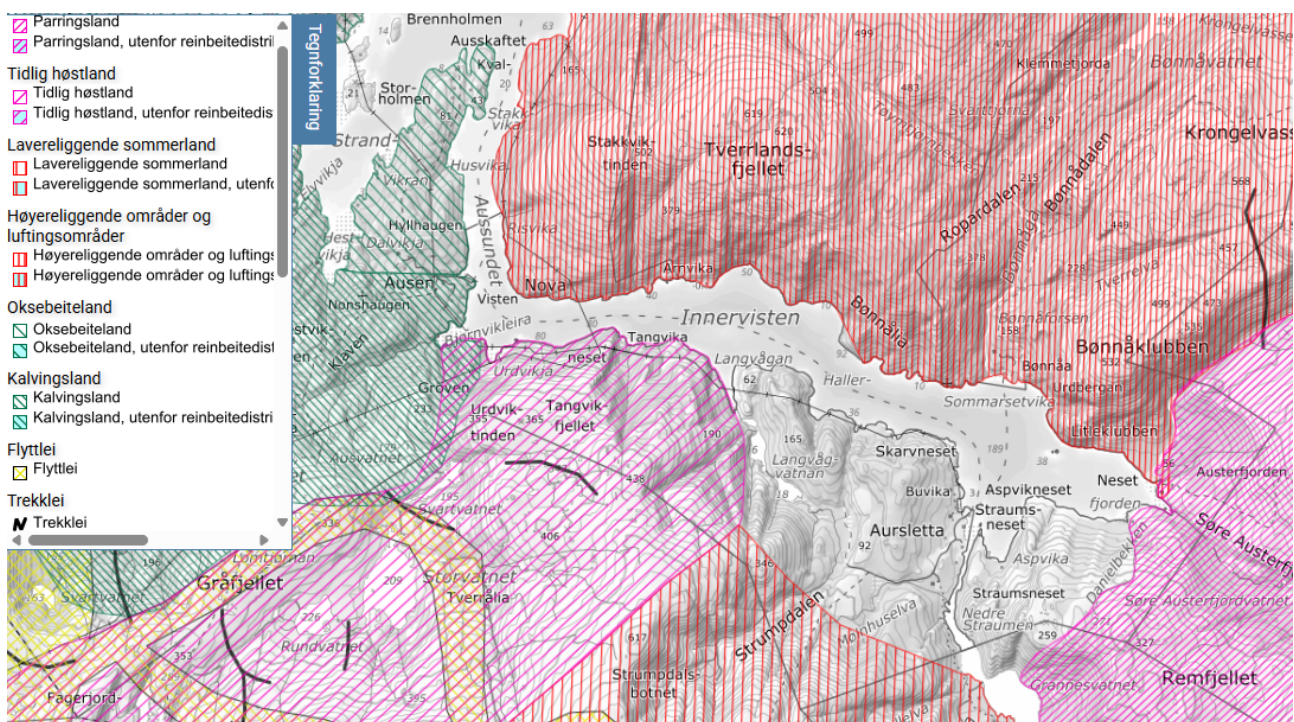
4.7 Landbruk

Det er ingen landbruksinteresser direkte knyttet til det marine verneområdet. Ytre Vevelstad beitelag har både sau og geiter på utmarksbeite i området Bønådalen og Ropardalen. I 2024 hadde beitelaget 12 medlemmer, og slapp 2237 sauer og lam og 62 geiter på utmarksbeite (12). Dyra blir fraktet med båt inn Innervisten, og sluppet og sanket i Sommersetvika.

4.8 Reindrift

Innervisten marine verneområde ligger innenfor Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt (13). I de vestlige områdene er det vårbeite og oksebeiteland, der okserein og fjorårskalver har tilhold i kalvingstida. I sørvest finnes høstbeiter som benyttes tidlig på høsten. Områdene i øst er høstbeite og parringsland, mens sommerbeite med høyereliggende områder og luftingsområder finnes i nord.

Det er ingen gjerder eller anlegg, flyttleier eller trekkveier som berører Innervisten marine verneområde.

Figur 2 Reindriftas arealbruk i områdene rundt Innervisten marine verneområde. Kartet er hentet fra NIBIOs Kilden.

4.9 Friluftsliv

Det er ingen registrerte friluftslivsområder eller friluftaktiviteter knyttet til Innervisten, men Innervisten ligger godt skjermet fra storhavet og er godt egnet for sjøbasert friluftsliv og bading.

Alminnelig ferdsel og bruk av fjæresonen til friluftsliv og mindre bål er tillatt. Bål som brennes på bart fjell eller svaberg kan føre til at berget sprekker opp og skades, og er ikke tillatt.

4.10 Jakt og fiske

Jakt, fangst og fiske som er i samsvar med viltloven, lakse- og innlandsfiskeloven og forskrifter gitt med hjemmel i disse er tillatt.

Innervisten har tradisjonelt blitt benyttet til låssetting av levendefisk. Her er låssettingsplasser for sei i Bjørnvikleira og i Langvågen, ved Straumsneset og i Austerfjorden. Låssetting av fisk kan skje i perioden juni – november. Verneforskriften åpner for at aktiviteten kan videreføres. Det er per 2025 ingen registrert fiskeriaktivitet i området (14).

Det er ikke tillatt med skjellskraping, bunntråling, reketråling eller andre redskaper som slepes under fisket og som kan berøre sjøbunnen.

4.11 Reiseliv

Innervisten er en av innfallsportene for besøkende til Lomsdal-Visten nasjonalpark. I Besøksstrategien for Lomsdal-Visten nasjonalpark er det ønskelig å legge til rette for padlere på fjorden, bl.a. for selvguiding i samarbeid friluftsråd, Trollfjell geopark og Vevelstad kommune. Andre tilretteleggingstiltak kan være padlehuker (på land) og flytebrygger for lettere ilandstigning.

4.12 Forskning og undervisning

Et av hensynene som ligger til grunn for marint vern av Innervisten er, at de naturvitenskaplige verdiene skal bestå uten større grad av ytre påvirkning. Verneområdet skal tjene som et

referanseområde for forskning og overvåking, og er etablert som referanseområde for reketråling. Forskning og undervisning som medfører inngrep, installasjoner eller prøvetaking krever særskilt tillatelse.

Forvaltningsmyndigheten ønsker å styrke kunnskapsgrunnlaget for Innervisten og legge til rette for kunnskapsdeling med nasjonalparken, Strauman landskapsvernområde og lokale aktører.

For å øke kunnskapen om hekkende sjøfugl, gjennomfører NINA i 2025 og 2026 kartlegging av stormåker og storskarv i Innervisten som del av den landsdekkende sjøfuglkartleggingen SEAPOP.

4.13 Kulturminner

Det er ingen kjente kulturminner i verneområdet.

4.14 Bygg og Installasjoner

Det er etablert noen bryggeanlegg og andre tiltak i sjø i Innervisten. En oversikt er gitt under.

- Det er to flytebrygger og flere båtutfar ved Saltbuodden. Disse er tilknyttet fritidsbebyggelsen i Ausa hyttefelt.
- I Osen (Ausa Gbnr 26/9) er det naust med båtstø. Her er det også en flytebrygge i privat eie.
- I tilknytning til det veiløse småbruket i Buvika (Gbnr 28/3) er det etablert flytebrygge og et båtutfar. Eiendommen blir i dag benyttet som fritidsbolig. Det er lagt ut sjøkabel (lavspent) fra denne eiendommen over til Bønå (Gbnr 33/1)
- I Grindvika (Aursletta Gbnr 28/1) er det naust med båtstø.
- I Nedre Straumen (Aursletta Gbnr 28/2) er det et naust og 2 båtstøer, samt båtstø på Straumsneset (Gbnr 32/2)
- I Asprika (Gbnr 32/2) er det båtstø og båtutfar tilknyttet fritidsbebyggelse.
- Ved Ytterskogen (Austerfjord Gbnr 32/1) er det naust, båtstø og båtutfar tilknyttet fritidsbebyggelse på Gbnr 32/5.
- I Austerfjorden Gbnr 32/1 er det naust, båtstø og flere fortøyningsbolter tilknyttet arrangementet Sjøbergmarsjen (minnesmarsj).
- På Nesset (Austefjord Gbnr 32/1) er det båtstø og båtutfar tilknyttet fritidsbebyggelse på Gbnr 32/3.
- I Sommersetvika (Gbnr 33/1) er det strømkabel til omformer/signalmast.
- I tilknytning til det veiløse småbruket i Arnvika (Gbnr 34/1) er det lagt ut ei flytebrygge.

Manuell rydding av eksisterende private båtstøer og båtutsett er tillatt uten søknad. Rydding av båtstø og båtutsett som avhenger av gravemaskin, sprengning eller støping, er ikke omfattet av de generelle unntaksbestemmelsene i verneforskriften § 4. Disse tiltakene skal omsøkes både etter verneforskriften og plan- og bygningsloven.

Det ligger flere sjøkabler på sjøbunnen, men det mangler en samlet oversikt over disse. Dette bør framskaffes. En slik oversikt er et viktig kunnskapsgrunnlag for nasjonalparkstyrets behandling av enkeltstående tiltak som berører sjøbunnen, og for å ha oppdatert kunnskap om samlet belastning på arter, naturtyper og det marine økosystemet. Også kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet på sjøbunnen i Innervisten er mangelfull. Det er derfor behov for kartlegging av marint naturmangfold for å få et oppdatert beslutningsgrunnlag når nasjonalparkstyret skal behandle søknader om nye installasjoner som berører sjøbunnen.

Drift og vedlikehold av eksisterende sjøkabler og nødvendig istandsetting ved akutt utfall er tillatt uten søknad. Nye kabler og ledninger er søknadspliktige etter verneforskriften, plan- og bygningsloven og havne- og farvannsloven, og legges primært i eksisterende traséer.

Et par kraftledninger krysser verneområdet i luftspenn på enkelte strekningen, men berører ikke verneområdet direkte. Dette gjelder en kraftledning på 22kV fra Straumsneset til Visten som krysser over verneområdet i luftspenn flere steder på sørsiden av fjorden, og en 132kV ledning som krysser fjorden fra Nova til Tangvikneset og Urdvikja i luftspenn.

4.15 Infrastruktur

Hurtigbåten MS Snøfjell i ruta mellom Tjøtta, Bønå og Forvik, anløper bosettingene i Innervisten en til to ganger daglig.

4.16 Motorferdsel

Det er tillatt med motorferdsel i verneområdet. Motorferdselen må skje på en måte som ikke skader eller ødelegger verneverdiene, bl.a. dyrelivet. Dette stiller krav til aktsomhet fra fører av motorisert farkost, slik at sjøpattedyr eller dykkende sjøfugl ikke unødige forstyrres, jages eller skades.

UTKAST

5 Forvaltning

5.1 Innledning

Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre er forvaltningsmyndighet for Innervisten marine verneområde.

Nasjonalparkstyret er oppnevnt av Miljødirektoratet, etter innstilling fra de berørte kommunene, Nordland fylkesting og Sametinget. Nasjonalparkforvalteren er styrets sekretær og står for den daglige drifta av nasjonalparken. Styret består av sju representanter, en fra hver av de fire kommune, to fra Sametinget og en representant fra fylkeskommunen.

Nasjonalparkstyret har ansvar for informasjon og skjøtselstiltak, i tillegg til å behandle og avgjøre alle søknader. Klage på vedtak skal gå via nasjonalparkstyret og sluttbehandles av Miljødirektoratet.

5.2 Bevaringsmål

Bevaringsmål etableres for å dokumentere hvordan en lokal påvirkning endrer naturtilstanden i verneområdet, og om man over tid oppnår ønsket effekt av skjøtselstiltak eller restaurering. Bevaringsmål er særlig aktuelt der verneområdet er utsatt for endringer, både naturlige endringer og endringer som er forårsaket av direkte eller indirekte menneskelig aktivitet.

Innervisten marine verneområde har få ytre påvirkningsfaktorer som er negative for verneverdiene. Forsøpling og klimaendringer (se kapittel 5.6) er identifisert å være de mest relevante påvirkningsfaktorene som det kan knyttes bevaringsmål til.

Tabell 1 Bevaringsmål og tilstandsovervåking for Innervisten MVO

ID	Bevaringsmåltekst	Tilstandsvariabel	Målt tilstand	Opprettet	Visningsfelt
1	Holde det marine miljøet og tidevannssonen fri for søppel og forurensning Marin forsøpling fra oppdrettsnæringen skal reduseres til 0.	Mengde (kg) marint avfall/strandsøppel ryddet per tilsynsrunde.	<i>Status:</i> Noe marin forsøpling fra oppdrettsnæringen. <i>Tilstand:</i> Det skal ikke forekomme marin forsøpling i verneområdet. <i>Overvåkningsmetode:</i> Registrering i forbindelse med annet naturoppsyn. Minimum hvert 2. år.		

5.3 Tiltaksplaner

Forslag til tiltak baserer seg på dagens forvaltningsutfordringer, eksisterende kunnskap og kunnskapsmangler, både om verneverdiene og om bruk.

Kunnskapen om naturtyper i Innervisten er mangelfull. Miljøtilstanden i fjorden er lite undersøkt og dokumentert. Etablering av et oppdatert kunnskapsgrunnlag og en overvåking av tilstanden, vil

derfor gi ny kunnskap om verneverdiene og om utviklingen over tid. Tilsvarende mangler en samlet oversikt over tiltak og inngrep i sjøbunn.

Omfanget av, og kilder til, marin forsøpling foreslås kartlagt, noe som skal gi grunnlag for oppfølging/ryddeaksjoner og overvåking av tilstand.

I tillegg til kartlegging, overvåking og skjøtsel foreslås det informasjonstiltak ved innfallsportene til Lomsdal-Visten nasjonalpark i Innervisten. Informasjon skal bedre bevisstheten om naturverdiene i Innervisten marine verneområde for besøkende.

Tabell 2 Prioritering av tiltak for kartlegging, overvåking, skjøtsel og informasjon i Innervisten MVO

ID_TILTAK	Pri	Beskrivelse	Kategori	Bevaringsmål	Dato innlagt	Dato ferdig	Internt opphav
	1	Kartlegging av marine naturtyper etter NiN-metodikken. Arbeide for å bli del av kartleggingen gjennom prosjekt Marine grunnkart i kystsonen.	Kartlegging				
	1	Skaffe oversikt (kart) over kabler og andre ledninger i sjø	Kartlegging				
	3	Kartfeste undersjøiske grotter og jettegryter	Kartlegging				
	1	Kartlegge og rydde strandsøppel	Skjøtsel	1			
	1	Informasjon om marint vern ved innfallsportene i Innervisten til Lomsdal-Visten nasjonalpark.	Informasjon				
	2	Overvåke økologisk tilstand i vannmiljø. Arbeide for at Innervisten MVO kan inngå som referanseområde i nasjonal økosystemovervåking i kystvann (Økokyst).	Overvåking				

5.4 Skjøtselsplan

Det er ikke utarbeidet skjøtselsplan for verneområdet.

5.5 Besøksforvaltning

Plan for besøksforvaltning for Lomsdal-Visten nasjonalpark er utarbeidet og ligger som vedlegg.

5.6 Forvaltningsutfordringer

Kunnskapsgrunnlaget om naturtyper på sjøbunnen og i fjæresonen i Innervisten er mangelfull. Tilstanden i fjorden er lite undersøkt og dokumentert. Det finnes per i dag ingen faste målestasjoner

eller nasjonal overvåking i Innervisten, og det er ikke etablert et overvåkingsprogram for marine verneområder. Etablering av et oppdatert kunnskapsgrunnlag og en overvåking av tilstanden, vil derfor gi ny kunnskap om verneverdiene og om utviklingen over tid. Formålet verneverdiene, er å framskaffe et nødvendig kunnskapsgrunnlag for forvaltningen, og for å iverksette eventuelle tiltak ved endringer i miljøtilstanden. Overvåkingen kan også bidra med referansedata for nasjonale kyst- og havprogrammer. Inntil denne kunnskapen er etablert, bør det stilles krav om kartlegging av marint naturmangfold ved søknader om tiltak som berører sjøbunnen eller vannsøylen.

Miljødirektoratet har i notat (14) til Klima- og miljødepartementet vurdert aktiviteter og faktorer som påvirker verneverdiene i marine verneområder negativt. For Innervisten er det vurdert at det er ingen kjente nye trusler i 2025.

Samtidig er det rapportert om mye søppel i strandsonen som kommer fra lakse- og blåskjeloppdrettsanleggene i Visten (15). Mengden søppel også fra andre kilder kan øke med hyppigere ekstremværhendelser. Et samarbeid med Handelens miljøfonds Rydd i tides ryddeprogram og akvakulturnæringen bør etableres.

Skogressursene i omkringliggende områder er store, og uttransport av tømmer vil måtte skje sjøveien. Denne transporten kan medføre behov for inngrep i strandsonen og fare for utslipp pga. økt ferdsel med store fartøy (15).

5.7 Naturmangfoldloven

Formålet med naturmangfoldloven er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur.

Kapittel II inneholder lovens alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk. Kapitlet angir forvaltningsmål for naturtyper og økosystemer (§ 4) og for arter (§ 5), og har fastsatt miljørettslige prinsipper i §§ 8-12, som skal legges til grunn av forvaltningen i forbindelse med beslutninger eller vedtak om forvaltnings- og skjøtselstiltak, og ved behandling av søknader om dispensasjon fra vernebestemmelsene. Miljørettsprinsippene stiller krav til kunnskapsbasert forvaltning, økosystemtilnærming og vektlegging av samlet belastning, og vurdering av alternativer ved søknad om tiltak.

Lovens kapittel V (områdevern), kapittel VIII (myndighet etter loven, tilsyn mv.) og kapittel IX (håndheving og sanksjoner) inneholder bestemmelser om nasjonalparkstyrets forvaltning av verneområdet.

Forholdet til annet lovverk

Forskrifter gitt med hjemmel i naturvernloven og naturmangfoldloven går som hovedregel foran andre lover eller forskrifter dersom det er motstrid mellom bestemmelsene. Det er viktig å merke seg at øvrig lovverk som f.eks. plan- og bygningsloven, motorferdselloven eller friluftsløven gjelder i tillegg til verneforskriften i verneområdet, og at det derfor kan være nødvendig å få tillatelse fra andre myndigheter enn vernemyndigheten i f.eks. en byggesak. Vedtak i slike tilfeller skal først fattes etter verneforskriften, dersom ikke annet følger av forvaltningsmyndighetens samtykke.

5.8 Verneforskrift URL

<https://lovdata.no/dokument/LF/forskrift/2020-06-23-1339>

5.9 Sentrale føringer

Nasjonalparkforvaltningen har ansvaret for å vurdere henvendelser om aktiviteter eller tiltak i verneområdene, og avgjør om aktivitetene eller tiltakene er søknadspliktige etter verneforskriften.

Aktiviteter og tiltak som er direkte unntatt fra forbudene i forskriften kan gjennomføres uten søknad. Nasjonalparkforvaltningen plikter å vurdere om aktiviteten eller tiltaket er tillatt, og informere tiltakshaver om aktiviteten må omsøkes eller ikke.

Dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48

Når det søkes om unntak fra verneforskriften for et verneområde, skal dette vurderes etter den generelle unntaksbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48. Bestemmelsen inneholder tre alternativer for dispensasjon fra vernevedtaket;

- dersom det ikke strider mot verneformålet og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig,
- dersom sikkerhetsmessige hensyn gjør det nødvendig, eller
- dersom hensynet til vesentlige samfunnsmessige hensyn gjør det nødvendig.

Dispensasjonsbestemmelsen i § 48 er en kan-regel, det vil si at selv om vilkårene for å gi dispensasjon er oppfylt, så er det ingen som har krav på dispensasjon. Det er nødvendig med en bredere vurdering av om det bør gis dispensasjon.

Bestemmelsen skal være en sikkerhetsventil for tiltak som ikke kunne forutsees, eller spesielle /særskilte tilfeller som ikke ble vurdert, på vernetidspunktet. Det innebærer at dispensasjonsbestemmelsen ikke kan benyttes for å utvide de rammene som er satt i vernevedtaket.

Dispensasjon etter første alternativ dekker tilfeller hvor verneformål og verneverdier tåler enkeltstående avvik fra vernebestemmelsene, og er i utgangspunktet ment for bagatellmessige inngrep eller forbigående forstyrrelser.

Skjøtsel etter naturmangfoldloven § 47

Forvaltningsmyndigheten kan gjennomføre skjøtselstiltak for å opprettholde eller oppnå natur- eller kulturtilstanden som er formålet med vernet, som fjerning av fremmede arter, kanalisering av ferdsel og restaurering. Skjøtsel kan utføres uten grunneiers samtykke, men berørte eiere eller rettighetshaveren så vidt mulig varsles på forhånd. Retten omfatter også nødvendig motorferdsel innenfor hele verneområdet uten grunneiers samtykke. Dersom det er nødvendig å passere eiendom utenfor verneområdet for å komme fram, gir naturmangfoldloven § 72 adgang til det. Økonomiske fordeler tilfaller grunneier. Tiltak som går utover § 47 krever avtale.

Utenforliggende virksomhet – naturmangfoldloven § 49

Virksomhet utenfor verneområdet som krever tillatelse etter annen lov, skal vurderes med hensyn til verneverdiene. Forvaltningsmyndigheten bør gi høringsuttalelse for å sikre at verneinteressene blir ivaretatt. Hensynet til verneverdiene skal tillegges vekt ved tillatelsesvurderingen.

5.10 Forvaltningsmyndighetens retningslinjer

Tabell 3 Retningslinjer til utvalgte bestemmelser i verneforskriften

Id	Tema	Forskrift s-referanse	Forvaltningsmyndighetens retningslinje
1	Friluftsliv - bålbrekking	§ 4 bokstav b.	Bål på bart fjell eller svaberg kan føre til at berget sprekker opp og skades, og er ikke tillatt.
2	Høsting - tang og tare	§ 4 bokstav e.	Verneforskriften åpner for tradisjonell sanking av tang og tare ned til laveste lavvann. Tradisjonelt har tang og tare blitt benyttet som gjødsel og som husdyrfôr. I dag blir den tradisjonelle bruken av tang og tare i noen grad videreført gjennom bruk til jordforbedring og som markdekke i åker. Grunneier og leirskolen kan sanke tang og tare til

Id	Tema	Forskrift s-referanse	Forvaltningsmyndighetens retningslinje
			eget bruk, men ikke til kommersielt formål. Høstingen skal skje spredt og i begrensede mengder (inntil 10 kg våtvekt). Leirskolens høsting skal begrenses til den mengden som er nødvendig for undervisningen. Det tillates ikke høsting med redskap som skraper bunnen.
3	Høsting - skjell	§ 4 bokstav f.	Verneforskriften gir åpning for plukking av skjell. Enhver kan sanke snegler og muslinger til eget bruk og konsum, men ikke i næringsøyemed. Høsting skal skje manuelt og uten bruk av redskaper som skraper bunnen.
4	Drift og vedlikehold - sjøkabler	§ 4 bokstav m.	Med vedlikehold menes tiltak for å reparere eksisterende sjøkabel. Reparasjoner som innebærer en oppgradering, endring av kabeltrasé eller utvidelse av anleggene faller utenfor bestemmelsen.
5	Installasjoner - sjøkabler	§ 4 bokstav n.	Verneforskriften åpner for oppgradering og fornyelse av eksisterende sjøkabler for heving av spenningsnivå og økning av linjetverrsnitt. Dette er tiltak som kan innebære at verneverdiene skades. Dersom tiltaket skader naturmangfoldet vil det være søknadspliktig. I disse sakene må det gjennomføres undersøkelser av marint biologisk mangfold i influensområdet til tiltaket. Kartleggingen skal gjennomføres av personell med kompetanse på marint naturmangfold. Resultatet fra undersøkelsene vil sammen med den tekniske beskrivelsen av tiltaket og gjennomføring av tiltaket vil danne grunnlag for forvaltningsmyndighetens vurdering av om tiltaket må omsøkes etter verneforskriften eller ikke.
6	Akvakultur	§ 5 bokstav b.	Oppdrett av laksefisk og hvitfisk tillates ikke, da slike anlegg innebærer en stor belastning på naturmangfoldet og store arealbeslag både i vannoverflaten og i vannsøylen. Havbeite beslaglegger store areal på sjøbunnen og tillates ikke. Akvakulturformer som ikke skader verneverdiene, vil kunne tillates etter søknad. Dette vil kunne være oppdrett av tunikater og makroalger i midlertidige, små anlegg. Det må dokumenteres at alternative lokaliseringer utenfor Innervisten MVO ikke finnes. Alle former for akvakultur i verneområdet må konsekvensutredes iht. forskrift om konsekvensutredninger.
7	Installasjoner - sjøkabler	§ 5 bokstav c. og d.	Verneforskriften åpner for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til legging av nye sjøkabler. Kunnskapsgrunnlaget om naturtyper på sjøbunnen og i fjæresonen i Innervisten er mangelfull. Det må i hver enkelt sak gjennomføres kartlegging av marint naturmangfold bl.a. ved bruk av undervannsdroner/ROV før søknader om tiltak som berører sjøbunnen behandles etter verneforskriften. Kartleggingen skal gjennomføres av personell med kompetanse på marint naturmangfold. Det må forventes at det stilles krav til vurdering av alternativer, og at det blir satt vilkår om trasévalg.
8	Bygg og anlegg – båtstøer, båtutsett	§ 5 bokstav e.	Rydding av nye båtstøer og båtutsett skal behandles som dispensasjon fra verneforskriften.
9	Vedlikeholdsmuring	§ 5 bokstav g.	Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til vedlikeholdsmuring av kaier, støer og forstøtningsmurer. Vedlikeholdsmuring tillates for å ta vare på eksisterende konstruksjoner og anlegg, men skal ikke føre til en oppgradering eller utvidelse av anleggene. Det må regnes med at det blir satt vilkår om metode og tidsrom på året for gjennomføring. Gjenoppbygging av sammenraste anlegg som ikke skyldes nylig (inntil to år) påført naturskade fra f.eks. stormflo og bølgepåvirkning regnes ikke som vedlikehold.

Id	Tema	Forskrift s-referanse	Forvaltningsmyndighetens retningslinje
10	Sanduttak	§ 5 bokstav h.	Grunneiere kan etter søknad gis tillatelse til uttak av mindre mengder sand fra fjæresonen til eget bruk. Med mindre uttak av sand menes inntil 5 m ³ per år. Behovet og bruksformål må beskrives i søknad. Eksisterende veg eller kjørespor skal benyttes der dette finnes.
11	Fremmede arter	§ 5 bokstav l.	Det skal være lav terskel for å tillate uttak av fremmede arter som er vurdert å utgjøre en økologisk risiko for naturmangfoldet i verneområdet (jf. Fremmedartslista).

5.11 Tilgrensende verneområder

Innervisten marine verneområde grenser til Strauman landskapsvernområde i sør. De to verneområdene har overlappende verneverdier knyttet til den sterke tidevannsstrømmen og de geologiske formasjonene i Strauman.

I nord grenser verneområdet til Lomsdal-Visten nasjonalpark.

5.12 Tilleggsopplysninger

Oppfølging ved brudd på verneforskriftene:

Veileder M-617/2016 (Oppfølging av ulovlige forhold i verneområder) eller nyere utgaver av veilederen, ligger til grunn ved oppfølging av brudd på verneforskriftene.

For Innervisten vil følgende være førende for sanksjonering ved regelbrudd:

- Alvorlige brudd vil bli politianmeldt
- Mindre alvorlige brudd vil bli vurdert for overtredelsesgebyr
- Bagatellmessige forhold vil i første omgang bli løst ved veiledning og informasjon

Rådgivende utvalg

Rådgivende utvalg for Lomsdal Visten består av representanter fra ulike interesseorganisasjoner, næringer og rettighetshavere. Per 2024 er rådgivende utvalg sammensatt av representanter fra grunneiere i Visten, grunneiere i Velfjord, hytteeiere i Sørvassdalen, Visto Grendelag, Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt, Vongelh-Njaarke reinbeitedistrikt, Sijti Jarngestyrer, øvrig beitenæring, Brurskanken turlag (DNT), DNT Sør-Helgeland, Naturvernforbundet, Helgeland museum, Statskog og Visit Helgeland.

6 Kunnskapsgrunnlag

1. Klima- og miljødepartementet. *Kongelig resolusjon. Forskrifter om vern av marine verneområder i Nordland og Troms og Finnmark fylke*. 2020.
2. Naturbase. Faktaark. *Vistenfjorden BM00014161*. [Internett] <https://faktaark.naturbase.no/?id=BM00014161>.
3. —. Faktaark. *Indre Visten BM00035721*. [Internett] <https://faktaark.naturbase.no/?id=BM00035721>.
4. Larsen, L-H. & Sperre, K.H. *Marinbiologiske undersøkelser i Innervisten marine verneområde høsten 2022. Rapport: 64150.01*. Tromsø : Akvaplan-niva AS, 2023.
5. Naturbase. Faktaark. *Austerfjorden BN00083454*. [Internett] <https://faktaark.naturbase.no/?id=BN00083454>.
6. Artsdatabanken. Artskart. *Fisk. Innervisten marine verneområde*. [Internett] 24 10 2025. <https://artskart.artsdatabanken.no/#map/394732,7281628/12/background/greyMap/filter/%7B%22Arealids%22%3A%5B38902%5D%2C%22TaxonGroupIds%22%3A%5B50%5D%2C%22IncludeSubTaxonIds%22%3Atrue%2C%22Found%22%3A%5B2%5D%2C%22NotRecovered%22%3A%5B2%5D%2C%22Blocked%22%3A>
7. Vitenskapelig råd for lakseforvaltning. *Vitenskapelig råd for lakseforvaltning 2022. Klassifisering av tilstanden til sjørret i 1279 vassdrag. Temarapport fra Vitenskapelig råd for lakseforvaltning nr 9*. 2022.
8. Artsdatabanken. Artskart. *Fugl. Innervisten marine verneområde*. [Internett] 24 10 2025. <https://artskart.artsdatabanken.no/#map/394732,7281628/12/background/greyMap/filter/%7B%22Arealids%22%3A%5B38902%5D%2C%22TaxonGroupIds%22%3A%5B8%5D%2C%22IncludeSubTaxonIds%22%3Atrue%2C%22Found%22%3A%5B2%5D%2C%22NotRecovered%22%3A%5B2%5D%2C%22Blocked%22%3A>
9. Naturbase. Naturbase kart. *Arter av nasjonal forvaltningsinteresse*. [Internett] 24 10 2025. <https://geocortex02.miljodirektoratet.no/vertigisstudio/web/?app=a3a09afee5c24c459c53a9a9ff0915f1>.
10. Artsdatabanken. Artskart. *Pattedyr. Innervisten marine verneområde*. [Internett] 24 10 2025. <https://artskart.artsdatabanken.no/#map/394732,7281628/12/background/greyMap/filter/%7B%22TaxonIds%22%3A%5B31207%5D%2C%22Arealids%22%3A%5B38902%5D%2C%22IncludeSubTaxonIds%22%3Atrue%2C%22Found%22%3A%5B2%5D%2C%22NotRecovered%22%3A%5B2%5D%2C%22Blocked%22%3A%5>
11. Sollid, L.M. & Sollid, J.L. *Vistenvassdraget i Helgeland. Kværtærgeologiske og geomorfologiske registeringer med verne vurderinger. Rapport 84/02*. 1984.
12. NIBIO. Kilden Arealinformasjon. *Utmarksbeite. Beitebruk*. [Internett] 02. 10. 2025. <https://kilden.nibio.no/?topic=arealinformasjon&zoom=0&x=284337.75&y=7219344&bgLayer=graatone>.
13. NIBIO, Kilden. Kilden. *Reindrif*. [Internett] 02. 10. 2025. <https://kilden.nibio.no/?topic=reindrif&zoom=0&x=284337.75&y=7219344&bgLayer=graatone>.
14. Miljødirektoratet. *Svar på oppdrag 22 innen resultatområde naturmangfold – Tildelingsbrev 2025*. . 2025.
15. Fylkesmannen i Nordland. *Sammendrag av høringsuttalelser med Fylkesmannen i Nordland sin tilrådning for opprettelse av fire marine verneområder i Nordland fylke*. 2017.
16. Erikstad, L., m.fl. *Delta, Landform. Norsk rødliste for naturtyper 2018*. Artsdatabanken, Trondheim. Trondheim : Artsdatabanken, 2018.

UTKAST

7 Vedlegg

7.1 Filvedlegg

Type	Lagt til	Tema	Eksternt Opphav	Internt Opphav	Størrelse
		Besøksstrategi Lomsdal-Visten nasjonalpark			

7.2 Kartvedlegg

Type	Lagt til	Tema	Eksternt opphav	Internt opphav	Størrelse
		Vernekart Innervisten marine verneområde			

UTKAST

Arkivsaksnr: 2021/7424-29

Saksbehandler: Bjørnar Aarstrand

Dato: 23.04.2026

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre	24/26	30.04.2026

Forvaltningsplan for Strauman landskapsvernområde til faglig gjennomgang

Vedlegg:

- 1 Utkast - Forvaltningsplan for Strauman landskapsvernområde (2026-2035)

Forvalters tilrådning

Vedlagte forslag til forvaltningsplan for Strauman landskapsvernområde godkjennes for oversending til Miljødirektoratet for faglig gjennomgang.

Forvaltningsplanen har et godt kunnskapsgrunnlag og er lokalt forankret gjennom rådgivende utvalg og innspillsmøter med berørte interessenter og kommunene. Etter at forvaltningsplanen er faglig godkjent av Miljødirektoratet skal planen bearbeides og igjen styrebehandles av Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre, før den sendes ut på offentlig høring.

Bakgrunn og vurdering

Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre har forvaltningsansvar for 5. verneområder. Denne behandlingen tar for seg forslag til forvaltningsplan for Strauman landskapsvernområde i Vevelstad kommune, slik at planen kan sendes over til Miljødirektoratet for faglig godkjenning.

Strauman landskapsvernområde har den mildeste verneformen av verneområdene som styret har forvaltningsansvar for. Verneområdet har tidligere hatt fellesforvaltningsplan med Lomsdal-Visten nasjonalpark. Nå er disse planene splittet, men forvaltningsplanen for Strauman landskapsvernområde viser til forvaltningsplanen for Lomsdal-Visten nasjonalpark flere steder hvor forvaltningstema er sammenfallene. Forvaltningsmålene for området er videreført fra eksisterende plan, og supplert for å passe til ny standard når planen skal innlemmes i Naturoppdrag. I forlengelsen av dette er arbeidet med bevaringsmål forankret i strategier for oppfølging av de overordna forvaltningsmålene, og koblet til konkrete tiltak til oppfølging i planperioden.

Nasjonalparkstyret har leid inn konsulent, Multiconsult AS for å bistå planarbeidet og lage utkast til planer.

Prosjektet ligger etter den vedtatte fremdriftsplanplanen, men avhengig av tilbakemeldingene etter faglig gjennomgang er det mulig at planene kan legges ut til høring i løpet av høsten 2026 med endelig vedtak tidlig 2027. Oppstarts melding med prosjektplan for utarbeidelse av forvaltningsplan for alle verneområdene ble sendt til kommunene, fylkeskommune, andre statlige sektormyndigheter, grunneiere, og andre rettighetshavere og aktuelle brukergrupper 6. september 2022. Det har blitt arrangert innspillmøter samt invitert til partsmøter med aktuelle interesser vår og sommer 2025.

Forvalter vil understreke at forvaltningsplanen sannsynlig vil bli justert etter at den er faglig godkjent av Miljødirektoratet. Deretter blir forslag til høringsutkast styrebehandlet av nasjonalparkstyret før de legges ut på offentlig høring.

Etter forvalters vurdering kan nasjonalparkstyret sende utkast til forvaltningsplan for Strauman landskapsvernområde til faglig godkjenning hos Miljødirektoratet.

Forslag til Forvaltningsplan for Strauman landskapsvernområde 2026-2035

SAMMENDRAG

Multiconsult har laget høringsutkast til forvaltningsplan for Strauman landskapsvernområde. Utkastet er laget etter en ny mal og avtale med Statsforvalteren i Nordland, og på oppdrag fra nasjonalparkstyret.

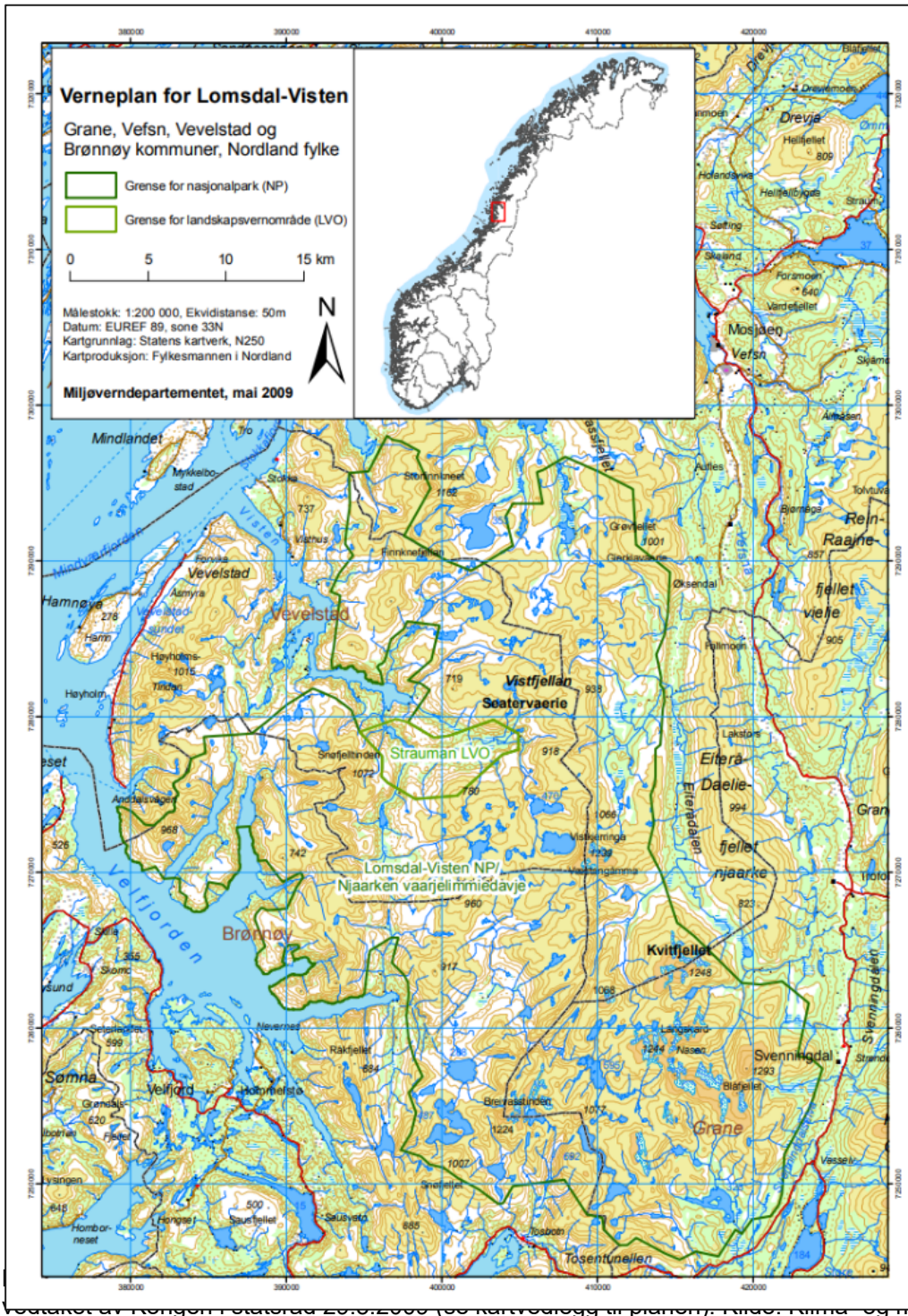
Plandokumentet har en innledende del med informasjon om forvaltningsplanen og verneområdet (kap. 1-2) med styrets forvaltningsmål og strategier for å nå disse, og bruks- og verneverdier (kap. 3-4). Forvaltningsmålene for området er videreført fra eksisterende plan, og supplert for å passe til ny standard når planen skal innlemmes i Naturoppdrag. I forlengelsen av dette er arbeidet med bevaringsmål forankret i strategier for oppfølging av de overordna forvaltningsmålene, og koblet til konkrete tiltak til oppfølging i planperioden. Kap. 5 er forvaltningsdelen med tiltaksplan, konkrete bevaringsmål, og retningslinjer for saksbehandling for den neste tiårsperioden. Kap. 6-7 gir oversikt over kunnskapsgrunnlaget og liste over grunnlagsdokumenter og kart.

Innhold

Innhold	2
1 Innledning	4
1.1 Vernekart	4
1.2 Om forvaltningsplanen	4
1.2.1 Verneformål	5
1.2.2 Forvaltningsmål	5
1.2.3 Strategier for å nå forvaltningsmålene	5
1.3 Forvaltningsmyndighetens oppgave	6
1.4 Tilleggsopplysninger	6
2 Områdefakta	7
2.1 Internasjonale forpliktelser	7
2.2 IUCN	7
2.3 Tilleggsopplysninger - vern av urfolks tradisjonelle landområder	8
2.3.1 Konsultasjonsplikt	9
3 Natur	10
3.1 Beskrivelse	10
3.2 Naturtyper	10
3.3 Arter	11
3.4 Rødlistearter	12
3.5 Geologi	13
3.6 Klimaendring	15
3.7 Annen negativ påvirkning	16
3.8 Tilleggsopplysninger	16
4 Bruk og historikk	17
4.1 Eierstruktur	17
4.2 Verneprosess	17
4.3 Restriksjonsområder	18
4.4 Skjønnsforutsetninger	18
4.5 Vernegrense	18
4.6 Brukshistorie	18
4.7 Landbruk	19
4.8 Reindrift	21
4.9 Friluftsliv	22
4.10 Jakt og Fiske	24
4.11 Reiseliv	24
4.12 Forskning og undervisning	24
4.13 Kulturminner	25
4.14 Bygg og Installasjoner	26
4.15 Infrastruktur	27
4.16 Motorferdsel	27
5 Forvaltning	29
5.1 Innledning	29
5.2 Tiltaksplaner	30
5.3 Bevaringsmål	35
5.4 Skjøtselsplan	37
5.5 Besøksforvaltning	37
5.6 Forvaltningsutfordringer	37
5.6.1 Kunnskapsbehov og overvåking	37
5.6.2 Klimaendringer	38
5.6.3 Behov for presiseringer i forskriften	38
5.6.4 Flyging med drone	39
5.7 Naturmangfoldloven	39
5.7.1 Forholdet til annet lovverk	40
5.8 Verneforskrift URL	40
5.9 Nasjonale og regionale rammer og føringer	40
5.10 Forvaltningsmyndighetens retningslinjer	41
5.10.1 Bestemmelsene i forskriften som peker til forvaltningsplanen	41
5.10.2 Retningslinjer for saksbehandling for hver enkeltbestemmelse i forskriften	42
5.10.3 Saksbehandling på tvers av flere bestemmelser i verneforskriften	52
5.10.4 Veiledning til saksbehandling etter naturmangfoldloven	52
5.10.5 Rutiner for samhandling med andre sektormyndigheter	52
5.11 Forvaltningssoner	52
5.12 Tilgrensende verneområder	53
5.13 Tilleggsopplysninger	53
5.14 Oppfølging ved brudd på verneforskriftene	53
6 Kunnskapsgrunnlag	54
7 Vedlegg	55

7.1 Filvedlegg.....	55
7.2 Kartvedlegg.....	55

Forsidebilde: Lakselvatnet, Sannan og innover Sæterdalen mot Sæterskardet (østover). Foto: Ansgar Aandahl

1 Innledning

Strauman landskapsvernområde (VV00002751)

Godkjent av	Miljødirektoratet
Oppstartsdato	17.3.2022 (oppstart av revisjonsarbeidet, styret vedtok prosjektplanen)
Planlagt revisjon	2026, 2035
Sametingskonsultasjon	
Høringsdato	
Godkjent dato	
Forvaltningsmyndighet	Nasjonalparkstyret for Lomsdal-Visten
Forvaltningsmyndighetstype	Nasjonalparkstyre
Oppsyn	Statens naturoppsyn - Nordland
Fylke	Nordland
Kommuner	Vevelstad
Verneform	Landskapsvernområde
Verneplan	Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge. St.meld. nr. 62 (1991-92), Innst. S. nr. 124 (1992-93)
Vernet dato	29.05.2009

1.1 Vernekart

Se figur 1 forrige side og *Kartvedlegg 1*.

1.2 Om forvaltningsplanen

Strauman landskapsvernområde (ca. 32,4 km²) er porten inn mot hjertet av Lomsdal-Visten – for den som kjenner tidevannstabellen og treffer på trygge strømforhold. Her møtes de særpregede tidevannsstrømmene, Lakselvvatnet og de skogkleddede dalførene Sæterdalen og Børjedalen, i et tett vev av natur- og kulturhistorie.

Dette er en revisjon av felles forvaltningsplanen for Lomsdal-Visten nasjonalpark og Strauman landskapsvernområde fra 2014, og skal gjelde de neste ti årene (2026-2035). Den er tilpasset til dagens rammer og praksis for forvaltning.

Forvaltningsplanen er et oppslagsverk for saksbehandlingen og forvaltningen av området. Den konkretiserer hvordan forskriften skal praktiseres i enkeltsaker, og den:

- fastsetter **forvaltningsmål** (kap. 1.2.2) og angir **strategier** (kap. 1.2.3) for å nå dem
- samler **kunnskapsgrunnlaget** og gir oversikt over **verneverdier** og **bruksinteresser** (kap. 2, 3 og 4)
- **prioriterer tiltak** (kap. 5.2) som nasjonalparkstyret vil gjennomføre for å følge opp strategiene
- definerer **bevaringsmål** (kap. 5.3) som gjør det mulig å måle effekten av tiltak
- tolker verneforskriften og gir tydelige **retningslinjer for saksbehandling** (kap. 5.10)
- bruker **sonering** (kap. 5.11) for å vise på kart hvor ulike hensyn og retningslinjer gjelder

Der forskriften uttrykkelig viser til «retningslinjer i forvaltningsplanen», er retningslinjene rettslig bindende ved forvaltning av verneområdet og førende for saksbehandlingen. For Strauman gjelder dette blant annet organisert ferdsel (§ 4.2), skogsdrift og uttak av ved (§ 2.3), samt bestemmelser om motorferdsel, herunder nødvendig motorferdsel ved slått av gammel kulturmark (§ 5.2 c), for barmarkskjøring og bruk av helikopter i reindriften (§ 5.3 a). Se kap. 5.10.1.

Da verneform for Strauman ble valgt ved opprettelsen i 2009, viste kgl.res. til at området også har betydelige naturverdier som i Lomsdal-Visten nasjonalpark, men at landskapsvern ble valgt av hensyn til næringsinteressene. Miljødirektoratet og Klima- og miljødepartementet støttet valget av landskapsvern og ikke nasjonalpark som verneform under forutsetning av at retningslinjene til skogsdrift i forvaltningsplanen, tar tilstrekkelig hensyn til de påviste verneverdiene.

1.2.1 Verneformål

Bestemmelsene i verneforskriften har som formål å opprettholde den tilstanden som området var i ved vernetidspunktet, og å fremme verneformålet (figur 2) som er gitt i [forskriftens § 2 Formål](#):

The screenshot shows the LOVDATA website interface. At the top, there is a red header with the LOVDATA logo, a hamburger menu icon, and a lock icon. Below the header, the title of the regulation is displayed: "Forskrift om Strauman landskapsvernområde, Vevelstad kommune, Nordl.". The main content area shows the heading "§ 2. Formål" followed by three paragraphs of text describing the purpose of the protection area.

Figur 2. Formålsparagrafen i verneforskriften for Strauman landskapsvernområde. Foto: Skjermdump fra <https://lovdata.no>.

1.2.2 Forvaltningsmål

Denne forvaltningsplanen er en revisjon av planen for Lomsdal-Visten nasjonalpark og Strauman landskapsvernområde fra 2014. Den tidligere planen formulerte overordnede **forvaltningsmål** som uttrykker ønsket utvikling, bruk og tilstand i samsvar med verneformålet. Disse målene er rettesnorer for styrets arbeid, er videreført og **videreutviklet til neste planperiode**. Forvaltningsmålene gjelder for alle styrets verneområder, herunder Strauman landskapsvernområde.

Se forvaltningsstrategier i Forvaltningsplan for Lomsdal-Visten nasjonalpark (kap. 1.2.2).

Forvaltningsmålene er grunnlag for utforming av *strategier* (kap. 1.2.3), *bevaringsmål* (kap. 5.2), *tiltak* (kap. 5.3) og *retningslinjene* (kap. 5.10). Miljødirektoratet arbeider for tiden med skisse og utvikling av teknisk løsning for å innlemme forvaltningsplaner i Naturoppdrag – den tekniske plattformen for arbeidet med verneområder for forvaltningsmyndighetene og naturoppsynet

1.2.3 Strategier for å nå forvaltningsmålene

Strategiene for Lomsdal-Visten, inkl. Strauman landskapsvernområde, skal overordnet hjelpe styret i arbeidet for å nå forvaltningsmålene og bidra til at tiltak og satsinger som ligger i hvert områdes forvaltningsplan er målrettet og i tråd med vernebestemmelsene og føringene. Overordnede forvaltningsmål kan ha flere strategier, og hver strategi kan også bidra til å nå flere av målene.

Se forvaltningsstrategier i Forvaltningsplan for Lomsdal-Visten nasjonalpark (kap. 1.2.3).

1.3 Forvaltningsmyndighetens oppgave

Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre (styret) er forvaltningsmyndighet for Lomsdal-Visten nasjonalpark, Strauman landskapsvernområde, Innervisten marine verneområde og naturreservatene Sirijorda og Stavasselva. Styret består av syv politisk oppnevnte personer, en fra hver berørt kommune, en fra Nordland fylkeskommune valgt av fylkestinget og to representanter oppnevnt av Sametinget. Styret ble opprettet etter konsultasjoner mellom staten og Sametinget.

Styret har ansvar for å ivareta verneformålet, forvalte området helhetlig fra fjord til fjell, og legge til rette for tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Styret behandler søknader om dispensasjon og tillatelser, følger opp tilsyn og skjøtsel, og samhandler med rettighetshavere, kommuner, offentlige myndigheter og reinbeitedistriktet. Det har også ansvar for å informere om verneverdier og regelverk, og for å registrere og dokumentere naturverdier i området.

Styrets myndighet følger av naturmangfoldloven og verneforskriften, som angir forbud, unntak og muligheter for dispensasjon. I tillegg har styret hjemmel til å gi dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48 (se kapittel 5.7 og 5.10.4).

1.4 Tilleggsopplysninger

Miljødirektoratet og **Klima- og miljødepartementet** har overordnet ansvar og myndighet for forvaltningen av naturvernområder i Norge, blant annet gjennom klagebehandling og fastsettelse av rammene for forvaltningen (som godkjenning av denne forvaltningsplanen).

Statens naturoppsyn (SNO) er styrets feltapparat. SNO har fast ansatt naturoppsyn som fører tilsyn med naturtilstanden og er tilsynsmyndighet overfor folks atferd i naturen. Veiledning og informasjon er også en del av oppgavene, og SNO gjør registrering, overvåking, tiltak og skjøtsel på oppdrag fra nasjonalparkstyret. SNO fører kontroll med at folk følger verneforskriften og overholder vilkår i tillatelser.

Fylkesdelplan for Lomsdal-Visten er opphevet av Nordland fylkeskommune. Parallelt med verneplanprosessen i 2003-2009 ble det utarbeidet en fylkesdelplan for Lomsdal-Visten som omfattet verneområdene og randsonen til disse, i alt 2238 km². Fylkesdelplanen var et regionalpolitisk dokument med føringer for arealplanlegging og saksbehandling etter plan- og bygningsloven i de fire berørte kommunene.

Fylkesdelplanen la vekt på utviklingsmuligheter i området og strategier for best mulig lokal forankring av areal- og ressursforvaltningen. Reindrift, havbruk, reiseliv og friluftsliv var de sentrale berørte interessene og satsingene. Planen ble senere opphevet av Nordland fylkeskommune.

2 Områdefakta

Landareal (daa)	32,4 km ²
Sjøareal (daa)	-
IUCN-status	IUCN V
Emerald-status	NO0000059

2.1 Internasjonale forpliktelser

Verneområdene i Lomsdal-Visten-komplekset (nasjonalpark, landskapsvernområder og marine verneområder) forvaltes innenfor en nasjonal og internasjonal ramme, der Norge gjennom **Agenda 2030** og **FNs 17 bærekraftsmål** har forpliktet seg til å bevare natur, stanse tap av biologisk mangfold og fremme bærekraftig bruk av naturressurser.

Forvaltningen av verneområdene bidrar direkte og indirekte til flere av bærekraftsmålene: Figur 3 viser de mest sentrale målene og hvordan Lomsdal-Visten-området bidrar til dem:

Figur 3. De mest sentrale bærekraftsmålene til FN som verneområdene i Lomsdal-Visten bidrar til.

Forvaltningen av Strauman landskapsvernområde skal bidra til at Norge oppfyller sine internasjonale forpliktelser knyttet til naturmangfold, landskapsvern og bærekraftig bruk av naturressurser. Dette inkluderer blant annet **konvensjonen om biologisk mangfold** (CBD) og **Bern-konvensjonen** om vern av europeisk natur og arter. Strauman inngår også i det globale klassifiseringssystemet for verneområder gjennom IUCN.

2.2 IUCN

Norge er medlem i **Den internasjonale naturvernunionen (IUCN)**, som arbeider for å bevare natur og biologisk mangfold gjennom kunnskapsbasert forvaltning og internasjonal sammenligning

av verne-områder. IUCN klassifiserer verneområder etter formål og strenghet i seks hovedkategorier (I–VI).

Strauman landskapsvernområde er klassifisert som **IUCN kategori V – Beskyttet landskap/seascape**. Dette innebærer vern av et område der samspillet mellom mennesker og natur over tid har skapt særpregede natur- og kulturverdier. Forvaltningen skal bevare landskapets karakter, naturmangfold, økologiske funksjoner og kulturspor, samtidig som tradisjonell bruk, naturopplevelse og lokal verdiskaping kan videreføres innenfor rammene av verneformålet.

Forvaltningen skal være restriktiv overfor inngrep som endrer landskapets preg, og legge vekt på å opprettholde naturens dynamikk, mangfold og stillhet. Spor etter bosetting, fiske, jordbruk og samisk bruk inngår som en del av områdets identitet. Tiltak for kunnskap, formidling og opplevelse kan gjennomføres når de skjer i samsvar med verneformålet. Forvaltningen skal derfor være:

- **Kunnskapsbasert:** bygd på oppdatert vitenskap og tradisjonell kunnskap
- **Helhetlig:** se sammenhengen mellom natur, kultur og landskap
- **Stedstilpasset:** utviklet i samarbeid med lokalsamfunn, grunneiere og reindrift
- **Langsiktig:** bidra til bærekraftig bruk og respekt for landskapets egenart og kulturhistorie

2.3 Tilleggsopplysninger - vern av urfolks tradisjonelle landområder

Forvaltningen av Lomsdal–Visten nasjonalpark skal bidra til å videreføre verneformålet og naturverdiene i området slik at det fortsatt kan brukes til bærekraftig reindrift, både økologisk, kulturelt og økonomisk. Reindriften er en sentral del av det materielle grunnlaget for samisk kultur, og inngår i det tradisjonelle samiske bruksområdet. Selv om verneforskriften ikke pålegger verneområdestyret å fremme reindrift eksplisitt, skal forvaltningen likevel skje i tråd med nasjonale og internasjonale forpliktelser knyttet til urfolks rettigheter, og saksbehandlingen følge forskriftens intensjoner.

Denne forvaltningsplanen bygger derfor også på statens forpliktelser overfor samene som urfolk, både når det gjelder prosess (konsultasjoner, medvirkning) og innhold (praktisk forvaltning, bruk og tiltak). Dette innebærer at samisk bruk og tradisjonell kunnskap skal tillegges vekt i saksbehandling, planlegging, skjøtsel og tiltak i verneområdet.

Rettighetsgrunnlag og føringer:

- **Grunnloven § 108:** Statens myndigheter skal legge forholdene til rette for at det samiske folk kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv. Reindrift er en sentral del av dette.
- **Naturmangfoldloven §§ 8 og 14:):** Naturen skal tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også som grunnlag for samisk kultur. Tradisjonell økologisk kunnskap skal tillegges vekt.
- **ILO-konvensjon nr. 169:** Samene har rett til å bevare og utvikle sin kultur, sitt språk og sine næringer. De skal konsulteres i saker som berører dem.
- **FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) art. 27:** Minoriteter har rett til å utøve sin kultur, inkludert reindrift som levevei.
- **UNDRIP (FNs erklæring om urfolks rettigheter):** Anerkjenner urfolks kollektive rettigheter til kultur, språk, arbeid og naturgrunnlag.
- **Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD):** Fremhever betydningen av urfolks tradisjonelle kunnskap og bruk av naturen for bevaring og bærekraftig bruk.

Nasjonalparkstyrene i **tradisjonelle samiske bruksområder og kulturlandskap** skal derfor:

- sikre reell medvirkning fra reindriftnæringen
- legge vekt på tradisjonell kunnskap i saksbehandling og tiltak
- vurdere hensynet til reindrift og samisk kulturgrunnlag i alle saker

2.3.1 Konsultasjonsplikt

Det er en avtale fra 31.01.2007 mellom Sametinget og Miljøverndepartementet om retningslinjer for verneplanarbeid i områder som berører samiske interesser. Avtalen åpnet for arbeidsutvalg som kunne bistå Fylkesmannen i planarbeid. I konsultasjonsprosessen for forvaltningsplan for Lomsdal-Visten nasjonalpark/Njaarken vaarjelimmiedajve og Strauman landskapsvernområde ønsket Sametinget et slikt utvalg. Nasjonalparkstyret for Lomsdal-Visten ble senere opprettet etter konsultasjoner mellom Klima- og miljødepartementet og Sametinget, og overtok arbeidsutvalgets rolle.

At styret ble etablert etter konsultasjoner fritar ikke for den **løpende konsultasjonsplikten** etter *sameloven kapittel 4*. Plikten er prosess- og saksbunden og gjelder i hver sak eller planprosess som kan påvirke samiske interesser direkte.

Styrets ansvar: Nasjonalparkstyret er forvaltningsmyndighet og skal gjennomføre konsultasjoner når vilkårene i sameloven er oppfylt. Dette gjelder blant annet revisjon av forvaltningsplan, besøksstrategi, endringer i dispensasjonspraksis, tilretteleggingstiltak og andre beslutninger som kan ha betydning for samisk kultur, næringsutøvelse eller bruk av området.

Konsultasjonsplikten etter sameloven innebærer:

- **Tidlig varsling** til Sametinget og berørte samiske interesser (§ 4-5)
- **Reell dialog** med gjensidig informasjonsdeling og mål om enighet (§ 4-6)
- **Protokollføring og dokumentasjon** av prosessen og eventuelle uenigheter (§ 4-7)

Miljødirektoratet har en rolle som godkjenningsmyndighet for forvaltningsplanen og kan kreve dokumentasjon på at konsultasjoner er gjennomført, men selve plikten ligger hos nasjonalparkstyret.

3 Natur

3.1 Beskrivelse

Strauman landskapsvernområde ligger innerst i Vistenfjorden, der hav møter ferskvann i et dramatisk tidevannslandskap – en portal mellom kyst og innland. Vannmassene strømmer gjennom trange sund og rolige poller, omgitt av avrundete fjellformer og skogkledde dalfører. Området har lav teknisk påvirkning og fremstår som urørt (jf. kartlegging av landskap, NIJOS 2004). Vernet skal bevare landskapsverdiene rundt Lakselvatnet og Sæterdalen, og naturgrunnet med kulturminner og tradisjonell bruk.

Området er en inngangsport og majestetisk forgård til det gjemte landet innenfor, preget av stillhet, urørthet og sterke naturopplevelser. Strauman pulserer som hjertet i Lomsdal-Visten og rommer både dramatik, frodighet og ro.

Terrengstiger fra strandsonen mot fjell som Middagsfjellet, Remfjellet og Kalvdalsfjellet, og danner et variert landskapsbilde med daler, åser og myrer. Elver og bekker som Lakselva og Sæterelva renner gjennom det 174 km² store nedbørsfeltet og munner ut i Lakselvatnet (vannløpenr. 127923 og vassdragsnr. 149.2A0 i NVEs innsjødatabase). Herfra strømmer vannet gjennom Storstraumen til Nedrevatnet (også kalt Grannesvatnet i grunnkartet og Lakselva i NVEs innsjødatabase (vannløpenr. 273297 og vassdragsnr. 149.2A0)). Videre gjennom Nedre Strauman (Nerstrauman) og ut i Vistenfjorden ved Aursletta.

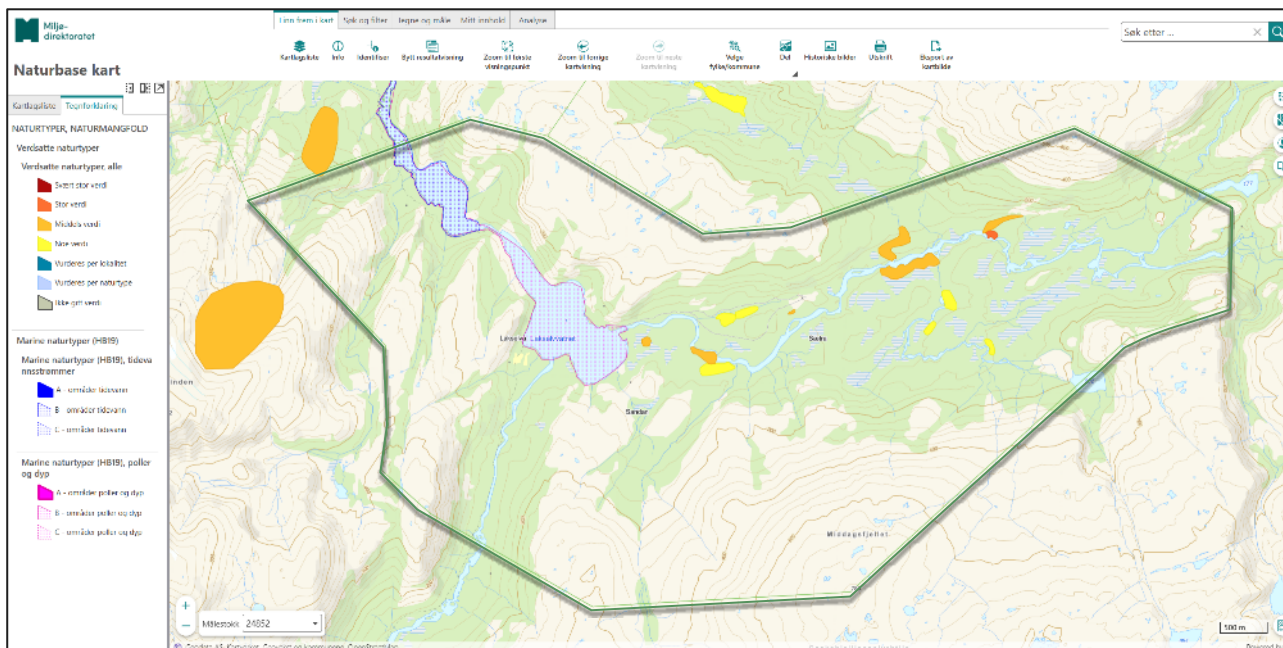
På flo sjø strømmer sjøvann inn i Nedrevatnet, der vannstanden normalt ligger like over middelvannstand i fjorden. Lakselvatnet ligger ca. 1 moh., og vanlig flo når så vidt inn. Dette innebærer at Vistenfjorden ved flo sjø i praksis forlenges med nesten fem kilometer – helt inn til Lakselvatnet – og kan trafikkeres med mindre båter. Ved lavvann dannes to strømmer: den nederste ved fjordutløpet og Storstraumen ved Lakselvatnet.

3.2 Naturtyper

Strauman ligger i landskapsregionene Fjordbygdene i lavlandet og Lågfjellet i høyden (jf. Kilden/NIBIO), med et økologisk og topografisk skille ved østenden av Lakselvatnet. Naturgrunnet i Strauman er sammensatt og variert, med tidevannspåvirket brakkevann, ferskvann og særegne økosystemer på land av høy verdi. Dette gir både fjord- og innlandspreg i samme område, og danner livsgrunnlag for et rikt mangfold av naturtyper og arter. Viktige naturtypelokaliteter i Strauman er vist på kartet i figur 4.

Straumene (Nedre Strauman, Nervatnet og Storstraumen) er avgrenset som marin naturtype og klassifisert som *Sterke tidevannsstraumer* etter Miljødirektoratets håndbok 19 (HB-19) for marine naturtyper.

Lakselvatnet er en avsnørt fjordarm med terskel i straumene, klassifisert som *brakkevannspoll* etter HB-19. Slike systemer har sirkulerende vannmasser i fysisk avgrensede saltvannforekomster, er tidevannspåvirket med blanding av ferskvann og saltvann, og tilføres regelmessig havvann ved flo sjø. Saltholdigheten er redusert på grunn av ferskvannstilførsel.

Figur 4. Naturtypelokaliteter etter DN-håndbok 13 og 19, registrert i Strauman landskapsvernomsråde.

Kilde: [Naturbase \(Miljødirektoratet\)](#)

I lavere deler på land dominerer rik blandingskog og bjørkeskog med innslag av gran og osp, særlig i dalførene ved Lakselvatnet og Sæterelva. Disse skogområdene har utviklet seg i fred over lang tid og inneholder mye død ved og gammel skog, som gir leveområder for lav, sopp og insekter – inkludert flere rødlistearter.

Langs vassdrag finnes flommarkskog og sumpskog med frodig vegetasjon og høy artsrikdom. Myrområder og høljer gir variasjon i hydrologi og øker naturmangfoldet. I dalbunnen har våtmarks- og myrpartier høy andel torvmoser og har viktig funksjon for karbonlagring og flomdemping. Over skoggrensa finnes fjellbjørkeskog, vierkratt og lyngheier, med spredt furu og lågfjellvegetasjon.

Strandenger og tidevannsflater gir viktige rasteplasser og beiteområder for fugl. Små bukter og poller har produktive gruntvannsområder med betydning for fisk og fugl.

Verneverdiene ligger også i helheten – samspillet mellom landskapsformer, naturtyper og kulturspor innenfor et sammensatt område.

3.3 Arter

Strauman landskapsvernomsråde har et rikt og variert artsmangfold som reflekterer overgangen mellom fjord, dal og fjell. Her møtes marine, ferskvanns- og skogøkosystemer, og hovedverdien ligger i helheten og i samspillet mellom intakte naturtyper og leveområder med lang kontinuitet.

Planter, sopp og lav.

Vegetasjonen er preget av rike blandingskoger i dalførene og bjørkeskog i høyden, med oseaniske innslag langs fjorden. Det er registrert flere rødlistearter knyttet til eldre og fuktige skogtyper, se kap. 3.4 og Filvedlegg 4. Disse artene indikerer lang økologisk kontinuitet, stabil fuktighet og lav grad av inngrep.

Skogbunnen varierer fra frodige høgstaudeenger i flommark og til skinnere rabber med lyng og mose. Myrene har høy andel torvmoser og bidrar til karbonlagring og flomdemping.

Fugl

Strauman har en variert og artsrik fuglefauna som reflekterer landskapets mosaikk av fjord, skog og myr. Området med Sæterdalen har særlig betydning som leveområde for spettefugler, og kartlegginger viser at seks av sju norske hakkespettarter er registrert, trolig alle med hekkende bestand. Dette inkluderer dvergspett (NT), som tidligere var mer utbredt, samt gråspett, flaggspett, tretåspett (NT), grønnspekk og svartspett. Mangfoldet gjenspeiler kontinuitet i eldre, flersjiktet skog med mye død ved i ulike nedbrytningsstadier og rik barkflora.

Også ugler og sangfugler knyttet til gammelskog er vanlig forekommende. I myr- og vannområdene er vadefugler som heilo (NT) og småspove (NT) registrert, og i tidevannssonen hekker fiskemåke (VU). Havørn sees regelmessig i området, og fiskeørn benytter vannsystemene til jakt. Kombinasjonen av variert og gammel skog, åpne dalbunner og tidevannsstrømmer gir variasjon i leveområder og høy økologisk verdi for fugl.

Pattedyr

Strauman benyttes av streifende gaupe (EN) og jerv (EN). Her finnes også rev, elg, røyskatt, mår, hare og smågnagere. Oter er regelmessig observert langs tidevannssonen. Reinens bruk av områdene omtales i kapittel 4.8.

Fisk

Tidevannssonen og pollene har en rik brakkvannsfauna. Lenger oppe er Lakselvassdraget leveområde for laks, ørret og røye, og fungerer som viktig gyte- og oppvekstområde. Elva og tilhørende våtmarker utgjør viktige leveområder for fisk, fugl og amfibier. Det er behov for å styrke kunnskapsgrunnlaget for fisk, blant annet med mer systematisk kartlegging av fiskebestander og økologisk tilstand for å understøtte treffsikker forvaltning.

Fremmede arter

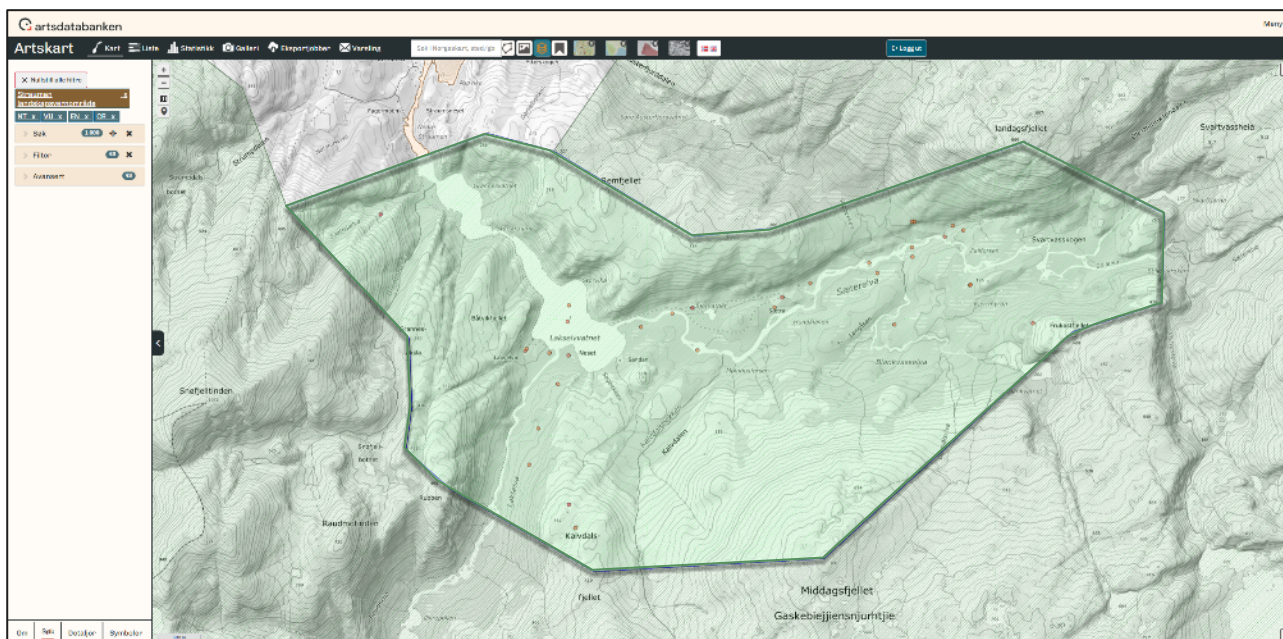
Det er ingen registreringer av fremmede plantearter fra Strauman landskapsvernområde.

3.4 Rødlistearter

Strauman har leveområder for en rekke rødlistede arter (figur 5), særlig knyttet til gammel skog, blandingsskog og tidevannslandskap. Det er gjort 43 registreringer fordelt på 22 arter. Registreringene viser et variert og sammenhengende økosystem, der kontinuitetsskog og våtmarksområder er særlig viktige.

Rødlistede planter i Strauman er nubbestarr (NT), hvitefjormose (NT), skogjamne (NT). Blant lav finnes huldrelav (NT) og gubbeskjegg (NT). Av vedboende sopper er svartsonekjuka (NT), storporet flammekjuka (NT) og flekkhvitkjuke (NT) registrert. Dvergspett (NT), tretåspett (NT), heilo (NT), småspove (NT), taksvale (NT) og gjøk (NT) er av rødlistede fugler som foreløpig er registrert. I tillegg er det streifobservasjoner av gaupe (EN), jerv (EN), fiskemåke (VU) og svartand (VU).

Full oversikt over registreringene finnes i filvedlegg 4 (Artsdatabanken per 25.09.2025) og til enhver tid oppdatert i <https://artskart.artsdatabanken.no>.

Figur 5. Forekomster av rødlistede arter i Strauman landskapsvernområde, rapportert til Artsdatabanken. Uttrekk: 25.9.2025. Se filvedlegg 1. Kart hentet fra: <https://artskart.artsdatabanken.no>

3.5 Geologi

Strauman landskapsvernområde har et geologisk mangfold som forteller om både dyp fjellkjededannelse og formende krefter fra istidene. Variasjonen i berggrunn og løsmasser gir landskapet særpreg med avrundede former, frodige dalførere og store naturvariasjon. Formet av is og tid gir området både høy naturopplevelse og pedagogisk verdi.

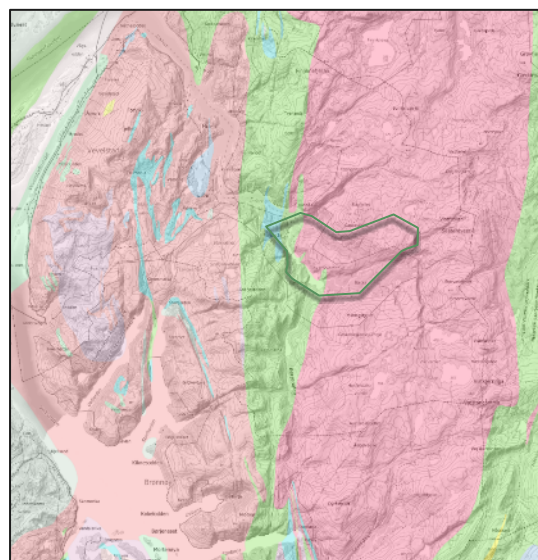
Berggrunn

Området ligger i den kaledonske fjellkjeden og består hovedsakelig av gneis, glimmerskifer og amfibolitt, se figur 6. Det er enkelte kalkrike soner (figur 8) som gir næringsgrunnlag for rik vegetasjon og muligheter for karstformer og grotter. Berggrunnen er sterkt omdannet og oppsprukket etter den kaledonske fjellkjedefoldingen. De avrundete landskapsformene er laget av ismassene som har slipt og jevnet overflaten gjennom flere istider.

Overgangen mellom næringsrike og sure bergarter skaper variasjon i vegetasjonen – fra urterik skog i dalførene til mer nøysomme lyng- og mosepartier høyere opp.

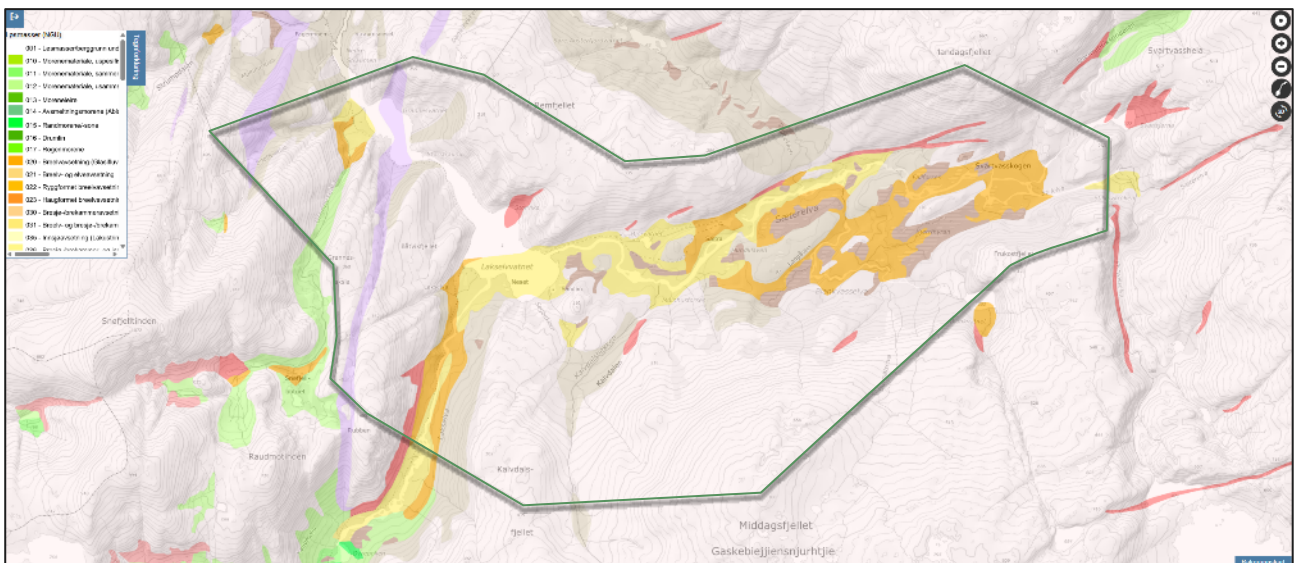
Løsavsetninger fra istidene

Under siste istid formet breer og smeltevann landskapet og la igjen morener, sand- og grusavsetninger. Etter isavsmeltinga ble lavtliggende områder oversvømt av havet, og det ble dannet marine strand- og deltaavsetninger langs Lakselvatnet og Sæterelva (figur 7).

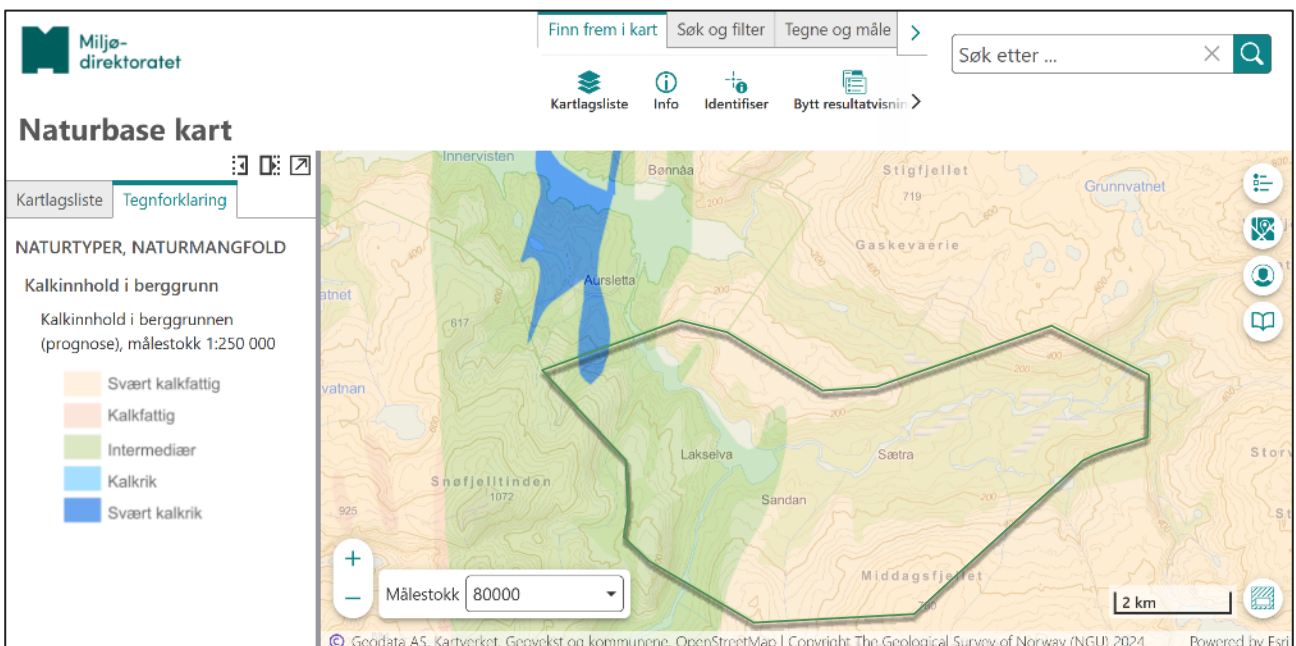

Figur 6. Regionalt kart over berggrunnsgeologi, kartdata fra Norges geologiske undersøkelser. Strauman ligger midt i kartet og har hovedbergartene glimmerskifer i vest (grønt område) og granitt i øst (lilla område). Se detaljer hos: <https://kilden.nibio.no>

I dalsenkninger finnes torv- og myravsetninger som lagrer karbon og vann, mens elvesletter og flommark gir grunnlag for frodig vegetasjon. De avrundete formene og glattskurte fjellsidene vitner om isens kraft og lang geologisk utvikling.

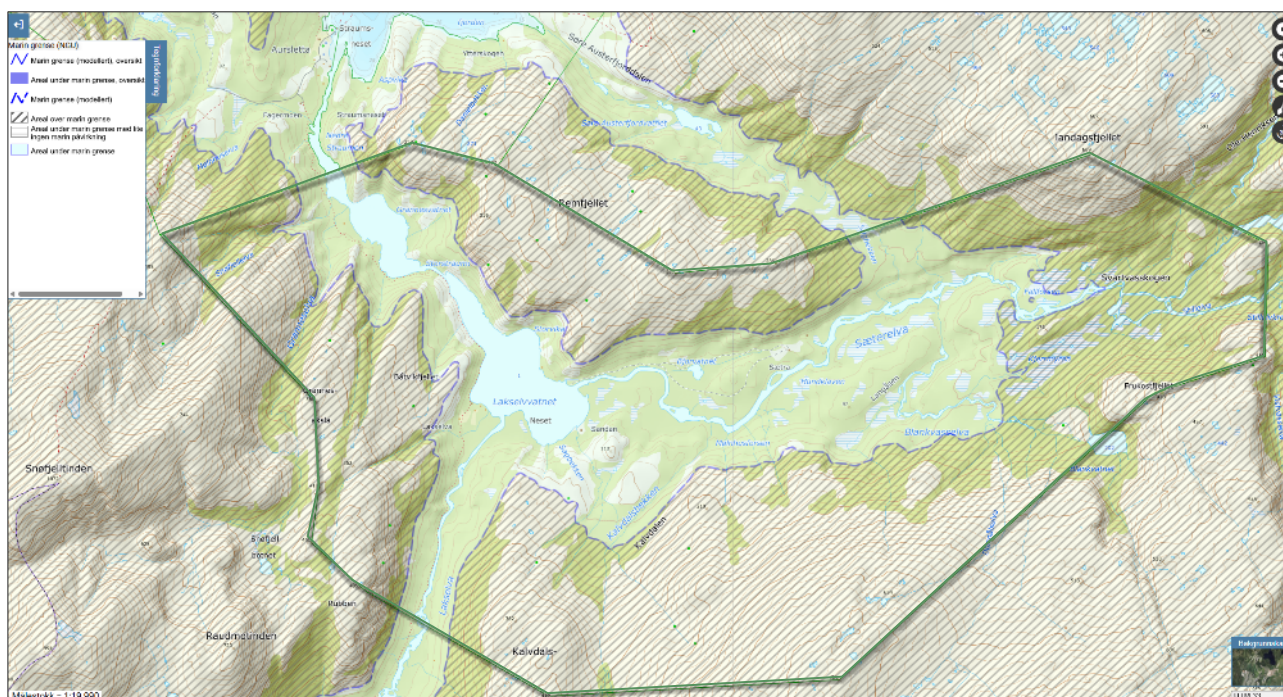

Figur 7. Løsmasser i Strauman landskapsvernområde, i kartdata fra Norges geologiske undersøkelser. Grå arealer er bart fjell, mens typer av løsmasser er gitt ulik farge. Se detaljer hos: <https://kilden.nibio.no>

Figur 8. Kalkinnhold i berggrunn i Strauman landskapsvernområde, i kartdata fra Norges geologiske undersøkelser (viser fordeling av ulike bergarter langs økoklinen kalkinnhold). Store deler av området har kalkfattig berggrunn, mens grønne (ikke lystgrønn som er skog) og blå områder sør og vest for Lakselvatnet, er middels kalkrike til kalkrike. Se detaljer i [Naturbase kart fra Miljødirektoratet](#).

midlertidig oversvømt, og det ble avsatt marin leire, sand og skjellsand. Dette forklarer forekomsten av næringsrike jordarter i enkelte dalsider og elvesletter, som igjen bidrar til frodig vegetasjon og høy biologisk produktivitet.

Figur 9. Marin grense i områdene illustrert med stiplet blå linje, slik det er modellert av Norges geologiske undersøkelser. Kilde: Kartverket på nett: <https://kilden.nibio.no>

Grotter og karstformer

Lomsdal–Visten kjennetegnes av et markert samspill mellom hardt fjell, kalksoner og formrik karst med grotter, doliner og underjordiske bekkeløp. Disse geologiske elementene er ikke fornybare og lagrer unik natur- og kulturhistorisk informasjon. De virker også sterkt på landskapets karakter og opplevelseskvalitet for de som har kunnskap om noe av dette. Flere karstlokalteter kan ha svært lav tåleevne for tråkk, berøring, bolting og prøvetaking, og små inngrep kan gi varig skade på former, sediment og eventuelle kulturspor. Grotter kan også inneholde sensitive biologiske forekomster (f.eks. flaggermus) og «klimadata» bevart i speleotemer og lagdelte sediment.

Det er lite dokumentasjon på karstformer i kalkrik berggrunn, men kjent at det finnes store jettegryter og også grotter i verneområdet. Siden kunnskapsgrunnlaget for grotter i Strauman er mangelfullt, vil styret være føre-var med vekt på kartlegging og dokumentasjon, samlet belastning og tydelige vilkår ved ev. tillatelser til ferdsel og aktiviteter.

3.6 Klimaendring

Klimaendringer gir allerede høyere temperatur, mer intens nedbør og kortere snøsesong i Lomsdal-Visten. Dette øker risikoen for flom, erosjon og skred, med konsekvenser for økosystemer, ferdsel og tradisjonell bruk av området, særlig reindrifta. Styret har Strauman med i vurderingene i en helhetlig **Klimatiltaksplan** (jf. forvaltningsplan for Lomsdal-Visten nasjonalpark, kap. 3.6).

3.7 Annen negativ påvirkning

Strauman landskapsvernområde er i liten grad påvirket av moderne inngrep. Den urørte karakteren og fraværet av tekniske installasjoner er sentrale verneverdier. Påvirkningsnivået i verneområdet er lavt. Styret vil ivareta lavt inngrepsnivå i tråd med verneformålet, sikre god besøksstyring og følge opp opprydding, vedlikehold og restaurering ved behov.

Faktorer som kan trenge oppfølging, og som gjenspeiles i planens bevaringsmål og tiltak (kap. 5.2-3):

- **Gjengroing** som følge av redusert beite og endret klima kan endre åpne kulturmarker og svekke natur- og kulturverdier (jf. kap. 4).
- **Lokal forsøpling** forekommer, som rester etter bygninger og landbruksdrift mv. Ellers kan det ligge igjen avfall fra båtliv eller gamle bygg, og fra ledninger og master som tidligere har knyttet gårdene til sivilisasjonen. Forvaltningen vil opprettholde området som rent og urørt, sørge for oppryddingstiltak/-pålegg dersom forsøpling oppstår/avdekkes, og vurdere behov for fjerning av gamle utrangerte båter. Styret vil be om ressurs fra Statens naturoppsyn til ev. behov for kartlegging og opprydding.
- **Forstyrrelser fra ferdsel** kan påvirke fugleliv i hekketiden, særlig i våtmarks- og tidevannsområder. Ferdsel bør styres til etablerte traseer. På samme måte gir mindre ferdsel utfordringer med å holde stiene åpne.

3.8 Tilleggsopplysninger

Strauman landskapsvernområde er et **økologisk viktig område** i kjernen av Lomsdal-Visten. Verneområdet er opprettet for å bevare et **særpreget fjord- og dalføre** med tidevannsstrømmer, myke fjellformer og stor variasjon i naturtyper. Det fungerer som **innfallsport** til nasjonalparken, med både landskapsmessige og økologiske forbindelser mellom fjord, dal og fjell.

Forvaltningen skal være helhetlig og samordnet med Lomsdal-Visten nasjonalpark og Innervisten marine verneområde, med vekt på økologiske sammenhenger og styrket kunnskapsgrunnlag om naturtyper, hydrologi og klimaeffekter.

4 Bruk og historikk

4.1 Eierstruktur

Strauman landskapsvernområde dekker et areal på ca. 32,4 km² og ligger i Vevelstad kommune. Hele området er **privat eid**, fordelt på flere eiendommer med ulik størrelse, brukshistorikk og rettighetsstruktur. Det finnes ingen statlig grunn eller bygdeallmenning innenfor vernegrensen. Eiendommene omfatter både lavere dal- og fjordområder samt høyere liggende skog- og fjellterreng.

Eiendomsstrukturen er sammensatt og gjenspeiler et tradisjonelt brukslandskap med lange historiske røtter. Flere eiendommer har kulturspor etter tidligere gårdsdrift, slått, fiske og ferdsel. Det er ikke registrert aktiv jordbruksdrift i dag, men enkelte eiendommer har fortsatt beiterettigheter og skogressurser.

Privat grunn og bruksretter

Rettighetsforholdene i verneområdet er regulert av verneforskriften og annet gjeldende lovverk. Forvaltningen skal ivareta både **eiendomsrett** og **bruksretter**, og sikre at disse utøves i tråd med verneformålet. Dette skjer gjennom veiledning, dialog med rettighetshavere og saksbehandling etter verneforskriften og naturmangfoldloven. Disse bruksrettene er knyttet til områdene i Strauman:

- **Jaktrett** tilhører grunneier. Det foregår småvilt- og storviltjakt innenfor området i tråd med lovverk og verneforskrift.
- **Fiskerett** gjelder både anadrom og innlandsfisk i Lakselvassdraget og tilknyttede vannsystemer.
- **Beiterett**: Enkelte eiendommer har beiterettigheter for husdyr, særlig i dalførene og skogsområdene. Disse skal ivaretas i tråd med verneformålet og relevant lovverk.
- **Reindrift**: Området brukes til reindrift, og rettighetene er nærmere omtalt i kapittel 4.8.
- **Allemannsretten**: Allmennheten har rett til ferdsel og høsting i samsvar med friluftsløven og verneforskriften.

4.2 Verneprosess

Strauman landskapsvernområde ble vernet ved Kongelig resolusjon 29.05.2009, som en del av *Verneplan og fylkesdelplan for Lomsdal-Visten*. Fylkesmannen i Nordland ledet arbeidet med verneplanen, i nært samarbeid med berørte kommuner, grunneiere, reindriftnæringsinteresser og friluftsløvsorganisasjoner. Nordland Fylkeskommune ledet styringsgruppa for arbeidet.

Målet med prosessen var å sikre et sammenhengende og representativt område som viser det store natur- og landskapsmangfoldet fra fjord til fjell. Strauman ble vurdert som en viktig del av helheten, med sitt særpregede tidevannslandskap og sterke økologiske og landskapsmessige forbindelser til Lomsdal-Visten nasjonalpark.

Under høringen kom det flere lokale innspill som la vekt på tradisjonell bruk, fiskerettigheter, ferdsel og tilknytningen til de gamle gårdsbrukene i området. Området ble derfor foreslått vernet som **landskapsvernområde**, en verneform som gir rom for bærekraftig bruk og videreføring av lokal kultur, og samtidig bevare natur- og landskapsverdiene. Tradisjonell bruk kan som regel fortsette som før.

Grensene for verneområdet ble justert i sluttfasen av prosessen for å ta hensyn til eksisterende bruk og eiendomsforhold. Forslaget ble deretter vedtatt av Kongen i statsråd (regjeringen).

4.3 Restriksjonsområder

Det er **landingsforbud for luftfartøy** hele året i Strauman, noe som også omfatter landing med drone (som regnes som luftfartøy etter luftfartsregelverket), men ingen restriksjoner på lavtflyging. Forskriften gir et forbud mot motorferdsel på land og i ferskvann (jf. § 3 punkt 5.1), men punkt 5.2 kun unntak for landing med luftfartøy i reindrifta, og ikke annen sivil luftfart. Det innebærer at **start/landing av drone** innenfor verneområdet er forbudt uten særskilt hjemmel i unntak (som lovlig reindrift) eller egen tillatelse. *Flyging i luftrommet* med drone er ellers ikke regulert i Strauman, dersom start/landing skjer utenfor verneområdet. (I Lomsdal-Visten nasjonalpark er det imidlertid et lavtflygingsforbud under 300 meter som også omfatter drone).

Det er **ikke fastsatt egne restriksjonsområder** i landskapsvernområdet med strengere regler enn resten av området/verneforskriften. Forvaltningen skjer etter **verneforskriften**, supplert av forvaltningsplanen for tolkning og praktisering.

4.4 Skjønnsforutsetninger

Strauman landskapsvernområde og Lomsdal-Visten nasjonalpark har lik bakgrunn og praksis – se derfor kap. 4.4 i *Forvaltningsplan for Lomsdal-Visten nasjonalpark* for mer om skjønnsforutsetninger.

4.5 Vernegrense

Grensen er vist på vernekart fastsatt ved Kgl. res. 29.05.2009 (kartvedlegg 1), og digitalt tilgjengelig gjennom Miljødirektoratets Naturbase. Knekkpunktene er markert i terrenget.

Avgrensningen bygger på faglige anbefalinger fra verneplanprosessen *Bruk og vern i Lomsdal-Visten* (2006) og tar utgangspunkt i naturlige landskapsformer, dal- og vassdragssystemer, samt eksisterende eiendomsgrenser der det var hensiktsmessig.

Grensen omfatter de sentrale delene av tidevannssystemet innerst i Vistenfjorden, inkludert Lakselvatnet, Sæterelva og tilgrensende skog- og fjellområder. Den er trukket slik at den dekker hele dalføret som danner overgangen mellom fjord og innland.

Mot øst og sør grenser verneområdet til Lomsdal-Visten nasjonalpark, og sammen utgjør de et økologisk helhetlig landskap fra fjord, elv, myr og skog til fjell. I vest følger grensen i hovedsak terrengformene rundt Vistenfjorden og naturlige barrierer som fjellrygger og vassdrag. Mot nord overlapper den delvis med Innervisten marine verneområde, der sjøbunn og vannsøyle er vernet.

4.6 Brukshistorie

Strauman landskapsvernområde har en lang brukshistorie, men fremstår i dag som et relativt urørt naturområde. I århundrer har landskapet vært del av livsgrunnlaget for folk i Visten, der kombinasjonen av fiske, jordbruk, jakt og høsting har formet både arealbruk og bosetting.

Området har fungert som ferdselsåre mellom fjord og innland. Dalførene ved Lakselvatnet, Sæterelva og Børjedalen har vært viktige gjennomgangsområder for mennesker og dyr, mens elver og tidevannssystemer ga tilgang til transport, fiske og fangst.

Langs vassdragene finnes kulturspor som tufter, slåtteeenger, rydningsrøyser og gamle klopper. Gårdene i randsonen – Aursletta, Bønå og Laksmarka – hadde tidligere innmark og utmarksslåtter i dalførene, og enkelte spor er fortsatt synlige. Lakselva og sidevassdragene var viktige fiskevassdrag for laks og sjørret, brukt både til matauk og handel.

Skogen ble utnyttet til ved og tømmer, men aldri underlagt omfattende drift, noe som har bevart eldre naturskog. I høyden ble områdene brukt som beite, og reindrift har lange tradisjoner (jf. kapittel

4.8). Samisk bruk omfatter flyttleier mellom kyst og innland, sesongbeite, jakt, fiske og midlertidige boplasser.

I dag er de viktigste brukerne samisk reindrift, beitenæringa, lokalbefolkningen og friluftslivet. Sporene etter tidligere tiders virksomhet gir området en tydelig kulturhistorisk dimensjon, og understreker samspillet mellom menneske og natur gjennom generasjoner. Strauman fremstår som en port mot villmarka – og et landskap formet av både natur og tradisjon.

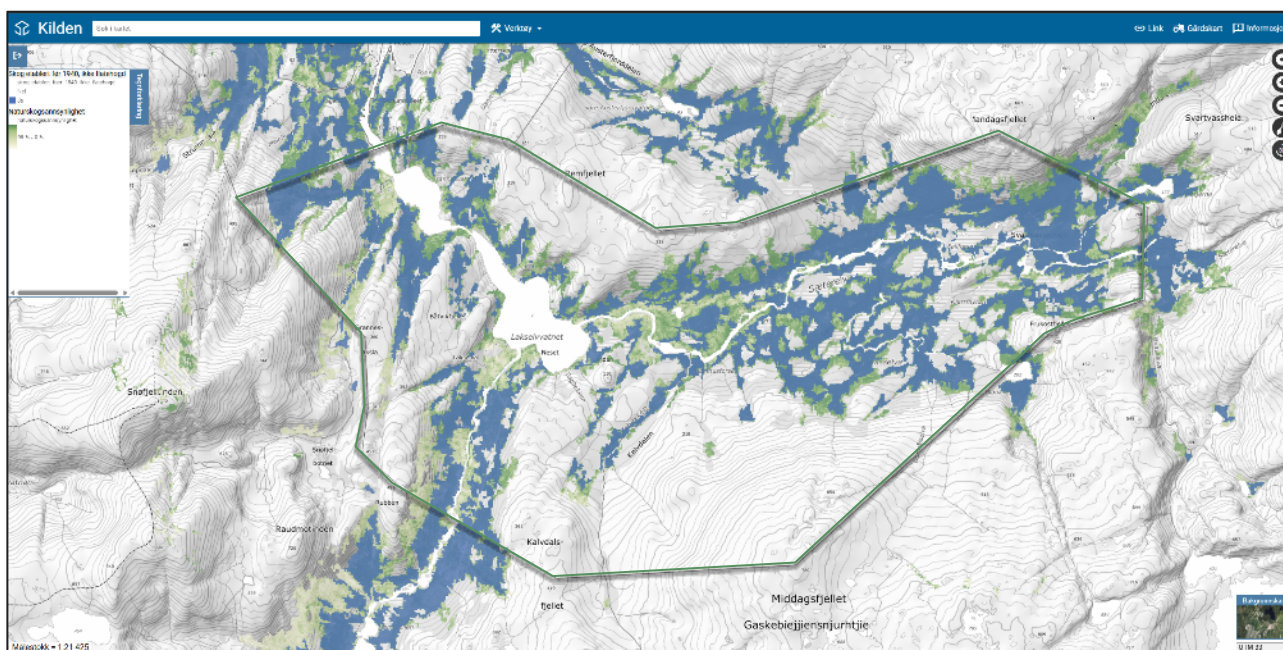
4.7 Landbruk

Skogbruk

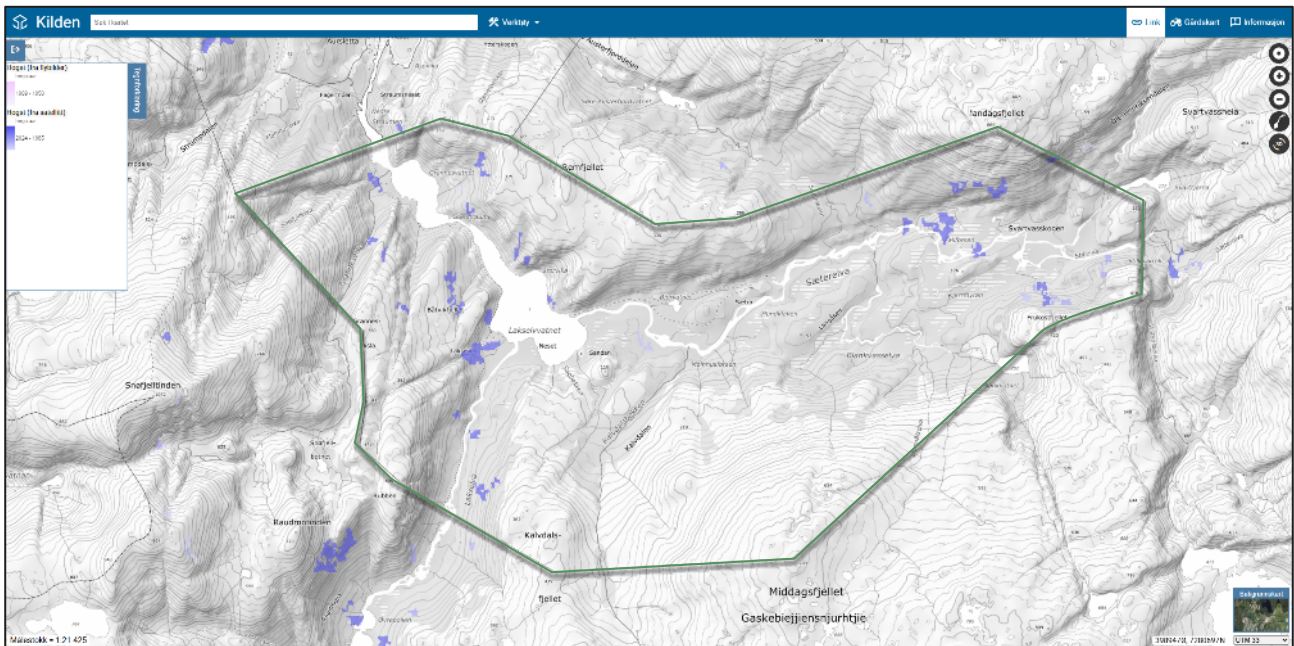
Skogsarealene i Strauman er i privat eie eller eid av Vevelstad kommune. Det er egne sagbruk utenfor verneområdet i Indre Visten. Det har tidligere vært mindre gårdssager flere steder i Vistenfjorden. Skogsdrifta innenfor det som har blitt verneområder i Lomsdal-Visten, har stort sett vært plukkhogst. Et unntak er en større skogsdrift i Strauman på 90-tallet. I dag tar grunneiere ut noe ved til eget bruk.

Det er store naturverdier knyttet til naturskog og arter knyttet til gammel skog. Forskriften gir åpning for skogsdrift, og myndighetene har ved Kgl.res. forutsatt at et mildere landskapsvern enn resten av nasjonalparken og muligheter for hogst, krever at forvaltningsplanen gir føringer for slik aktivitet som ivaretar de kjente verdiene knyttet til naturtyper i skog, skogtilstand og arter. Se modellert dekning av naturskog (figur 10) og påviste hogstflater (figur 11) i Strauman.

Retningslinjer for behandling av hogstsøknader er gitt i kap. 5.10 og beskytter mot hogst i verdifulle naturtypelokaliteter, naturskogsområder og ved viktige artsforekomster eller av viktige enkeltrær.

Figur 10. Kartet viser skog fra før 1940 som ikke er flatehogd (gråblå) og skog med naturskogsansynlighet (grønt). Kilde: kilden.nibio.no.

Figur 11. Kartet viser påviste hogstflater ved sammenlikning av satellittbilder (mørk blå) og flybilder (lilla) fra naturskogsdata (versjon 1). Kilde: kilden.nibio.no.

Naturressurser

I Strauman foregår det mindre uttak av naturressurser, hovedsakelig ved til eget bruk, beite og jakt- og fiskeaktiviteter. Skogen i området har større innslag av produktive arealer enn i nasjonalparken, og enkelte tiltak knyttet til vedlikehold av ferdselsrenna og bruk av motorbåt på Lakselvatnet inngår i den tradisjonelle bruken av området. Jakt og fiske følger samme rettighetsstruktur som ellers i regionen, med lokale grunneiere som forvaltere av ressursene. Det er mulig å ta ut mindre mengder sand til leget bruk. Bruken av naturressurser i Strauman er vurdert som lavintensiv, og aktiviteten er i tråd med tradisjonell bruk av området.

Jordbruk - beitedrift

I dag består jordbruksdriften i Strauman av utmarksbeite knyttet til ett gårdsbruk i Indre Visten. Dette bidrar positivt til å opprettholde kulturlandskapet noen steder, men området er likevel preget av gjengroing og reduksjon i kulturlandskap. I landskapsvernområdet er det bare mindre arealer som historisk har vært brukt til slått eller beite, ved gårdene Sætra, Sandan og Lakselva. Disse arealene har verdi som kulturspor og for naturmangfold, og aktiv jordbruksdrift er i dag svært begrenset.

Jordbruket har historisk vært småskala og ekstensivt, med kombinasjon av slått, beite og husdyrhold. Arealene har stor verdi for sine åpne landskapsrom med utsikt mot fjord og fjell, artsrike slåtteenger og beitemarker, og med kulturspor fra seterdrift, steingjerder i utmark og innmark, og eldre gårdstun.

Tidligere slåtteenger og beitemarker finnes spredt, men mange er i ferd med å gro igjen. Gjengroing er regnet som den største trusselen mot verneverdiene knyttet til kulturbetinga naturtyper og kulturlandskapet, og aktiv skjøtsel vil være avgjørende for å opprettholde kulturlandskapet. Jordbrukets rolle i Strauman fremover er nok mest knyttet til skjøtsel av kulturspor og opprettholdelse av åpne arealer – ikke produksjon – gitt dagens bosettingsmønster og rammer for samfunn og familier.

Verneforskriften tillater tradisjonell bruk som ikke endrer landskapets karakter, herunder skjøtsel av eksisterende slåtteenger og beitemarker. Nydyrking, drenering, gjødsling og oppdyrking av nye

arealer er forbudt. Oppføring av bygninger eller anlegg, terrenginngrep i tilknytning til jordbruk krever tillatelse.

Status per 2025 er at det ikke er en helhetlig og oppdatert kunnskap om kulturlandskap i gjengroing, skjøtselsbetingete arter, potensialet for fortsatt skjøtsel eller restaureringspotensiale av utvalgte kulturlandskapstyper (slåttemark, slåttemyr og naturbeitemark). Styret vil fremover kartlegge verdifulle kulturlandskap, lage skjøtselsplaner for disse, bidra til at grunneiere kan delta i et felles kulturlandskapsløft og aktivt formidle og stimulere til skjøtsel.

4.8 Reindrift

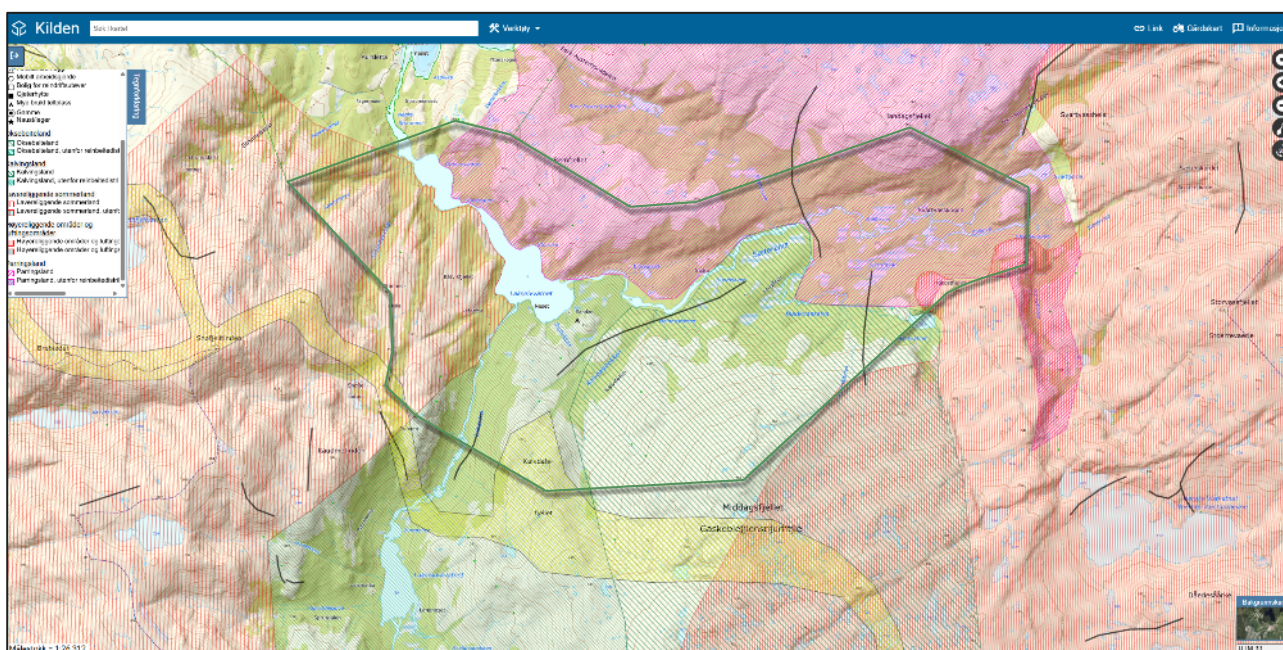
Strauman landskapsvernområde ligger sentralt i Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt, og utgjør et viktig område for vår- og høstflytting, samt kalving og beiting. Forvaltningen av området etter formålet med vern skal bidra til at området også i framtida kan brukes til reindrift, jf. forskriftens § 2, som slår fast at ivaretagelse av naturgrunnet er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse.

Reindriften er en del av området kulturhistorie og rettighetsbaserte bruk, forankret i reindriftsloven og ILO-konvensjon nr. 169. Forvaltningsmyndigheten skal sikre god dialog og konsultasjon med reinbeitedistriktet og Sametinget, slik at tiltak i verneområdet vurderes helhetlig og forutsigbart.

Bruksmønster og sårbare områder

Hele området Lomsdal-Visten er brukt til reindrift. Reinen som hører til **Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt**, bruker Strauman landskapsvernområde gjennom året (figur 12). Disse områdene er sårbare i kalvingsperioden (april–juni) og paringsperioden (september–oktober):

- **Vår:** Kalving sør og øst for **Lakselvatnet**, opp mot **Kalvdalsfjellet** og **Sandan**. Oksene beiter samtidig lenger øst, **mot Middagsfjellet** og **Sæterelva**.
- **Sommer:** Reinen trekker videre til beiter i **høyereliggende og østlige deler med Sæterdalen**.
- **Høst:** Paring og høstbeite ved **Remfjellet**, **Stigfjellet** og **nord for Lakselvatnet**.
- **Vinter:** Reinen trekker vestover til kystbeitene på **Vevelstadlandet**, **Brønnøy** og **Sømna**.
- **Flyttleier:** I sør, mellom **Okanhalvøya** og **Lomsdalen** – sårbare for inngrep og ferdsel.

Figur 12. Reindriften bruk av områdene i og rundt Strauman gjennom året, og mye brukt teltplass ved Sandan. Trekkruiter (svarte linjer), viktig flyttleie mellom Okanhalvøya og Lomsdalen (gul skravur). Kalving og

vårbeite (grønn skravur), sommerbeite (oransje skravur) og høstbeite og paringsområde i nord (lilla skravur). Kilde: Distriktsplan for Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt / Kilden (NIBIO, kart hentet fra <https://kilden.nibio.no>).

Vernebestemmelser knyttet til reindrift

Reindriftsloven § 62 gir rett til å sette i verk tiltak som er nødvendige for reindriftnæringen, så lenge disse ikke strider mot andre lover eller vernebestemmelser. I Strauman må tiltak vurderes etter både reindriftsloven og verneforskriften (naturmangfoldloven). Vernebestemmelsene i Strauman som omhandler reindrift (tabell 1 og 2) åpner for:

Tabell 1. Aktivitet og tiltak i reindriften som er **unntatt fra forbudene**, med aktuell bestemmelse:

Vedlikehold av bygninger, innretninger og anlegg	§ 3, pkt. 1.2 a
Midlertidige gjerder som skal stå én sesong	§ 3, pkt. 1.2 c
Reinbeiting	§ 3, pkt. 2.2
Motorferdsel (utdrag relevant for reindriftsformål): <ul style="list-style-type: none"> - Landing med luftfartøy, og bruk av beltekjøretøy på vinterføre og motorbåt - Ved oppsetting og vedlikehold av gjerder og anlegg - På vegen inn til Sætra - Transport av sykt/skadd bufe, der kjøretøyet er skånsomt mot marka og reindriftsutøver melder i forkant til Statens naturoppsyn	§ 3, pkt. 5.2 b § 3, pkt. 5.2 e § 3, pkt. 5.2 g § 3, pkt. 5.2 h

Tabell 2. Reindriftsaktiviteter som **krever søknad** og tillatelse fra nasjonalparkstyret, med bestemmelse:

Oppsetting og vedlikehold av permanente gjerder og anlegg for reindrift	§ 3, pkt. 1.3 e
Barmarkskjøring i tråd med forvaltningsplan og godkjent distriktsplan med bruksregler (se retningslinjer i kap. 5.10). Det kan gis flerårige tillatelser.	§ 3, pkt. 5.3 a

Søknader om andre typer tiltak og ferdslar enn reindrift, skal vurderes med hensyn til sårbarhet og behov for tidsbegrensninger. Det er **felles retningslinjer** for søknadsbehandling av reindriftsaker i Lomsdal-Visten og Strauman landskapsvernområde. Det er også felles retningslinjer for hensyn til reindrift ved vurdering av andre søknader om tiltak/aktivitet. (se kap. 5.10). Disse skal bidra til å ivareta verneformål og verneverdier, herunder naturgrunnlaget også for reindrift.

Bruk av droner i reindriften

Drone har blitt et nytt og effektivt verktøy for tilsyn og driving av rein, særlig i vanskelig terreng og som alternativ til helikopter. Det er ingen forbud mot støy fra modellfly (eller droner) i, og det er heller ikke egne vernerestriksjoner på luftfartøy utover reglene i luftfartsloven - slik det er i Lomsdal-Visten nasjonalpark. Bruk av droner er derfor ikke ytterligere regulert av vernet innenfor vernegrensene, utover de generelle reglene for flygning med drone i Norge (grunneiers tillatelse til landing og Luftfartstilsynets registreringsplikt, sertifikatkrav og bestemmelser for flygning).

4.9 Friluftsliv

Friluftsliv er en del av verneformålet både i Strauman og nasjonalparken rundt, og defineres her som *ferdsel til fots i naturen med formål rekreasjon og/eller jakt, fangst og fiske*. Men det er også båtutfart og padling i området som begge deler er båtfri friluftsliv. Verneforskriften for Strauman regulerer i liten grad bruken av utmarka i forbindelse med friluftsliv, sanking av bær og sopp og bålbrenning og har

ingen begrensninger på ferdselen til sjøs (annet enn forbudet mot unødvendig støy). Overnattingsmuligheter finnes i form av åpne hytter, utleiehytter og gammer. Kjente grotter i området brukes periodevis av skoler og turfølger.

Innerst i Vistenfjorden er det områdene rundt Bønå og Strauman som er mest brukt til friluftsliv. Laksmarkdalen er også et populært område for fiske. Tilgangen til Strauman har vært noe begrenset, og ferdselen er derfor generelt liten sammenliknet med de mest brukte delene av nasjonalparken. Det finnes likevel stier, noen spektakulære tilretteleggingselementer langs Nervatnet (gangbaner på stupbratte svaberg) og naturlige startpunkt for turer, med fjordnær beliggenhet og kort avstand til fiskemuligheter. Se turruter, skogsveien til Sætra og bygninger i figur 13 (s. 26).

Innfallsport til Lomsdal-Visten nasjonalpark

Straumane mellom Innervisten marine verneområde og Lakselvatnet, er en tydelig **innfallsport** i landskapet til Lomsdal-Visten nasjonalpark fra Indre Visten. Ferdselen inn i verneområdet skjer enten til sjøs eller til fots:

- **Fra Indre Visten i nordvest** kan man ferdes sjøveien opp og ned Strauman når tidevannsstrømmen ikke er for stri eller isforhold gjør det risikabelt. Båtturen ender ved bredden av Lakselvatnet i sør eller øst, der turruter fortsetter inn i nasjonalparken. Denne strekningen til fots følger ruta langs straumene og Lakselvatnet som er tilrettelagt med trapper og gangbaner på de bratteste partiene.
- **Etter lang vandring gjennom Lomsdal-Visten fra sør eller øst**, kan man nå Strauman som utløpet til sivilisasjonen – møte med folk, husvære og rutebåt ut til Vevelstad og Tjøtta.

Dette gjør landskapsvernområdet til et viktig bindeledd mellom bygdene i Indre Visten og villmarka innafor, både for fastboende, reindrift, lokalt friluftsliv og besøkende turfolk.

Gjennomgående ruter som starter/slutter i Strauman:

- 1) **Sjøbergmarsjen**: Den eneste rødmerka ruta i nasjonalparken, ca. 25 km lang fra Austerfjorden til Eiterådalen. Marsjen hedrer minnet om motstandsfolk under andre verdenskrig og kaptein Birger Sjøberg, og er et årlig arrangement med stor symbolverdi.
- 2) **Stien fra Aursletta til Laksmarka**, som følger Strauman og gir tilgang til åpne husvære.
- 3) **Ruta gjennom Laksmarka og Børjedalen over til Storbørja**, som også gir mulighet for videre vandring mot Lomsdalen og dypere inn i nasjonalparken.

Hytter åpne for allmennheten og videre tilrettelegging

Hytta ved Tøymvatnet og andre åpne husvære langs rutene i nasjonalparken, gir viktige stoppesteder for både turfolk og lokale, og styrker områdets rolle som bindeledd mellom fjordbygdene og villmarka.

Det ble i verneprosessen spilt inn en mulig bygging av hytte åpen for allmennheten på Sandan, og ev. gjenreising av gammel bygning på kommunens eiendom på Sætra, men ingen av disse har vært aktualisert til nå og er derfor ikke tatt med i planen.

Med tilrettelegging menes merking av stier, skilting av ruter, sikrings- og erosjonstiltak, bygging av bruer, legging av klopper eller liknende tiltak. Bestemmelser om tilrettelegging er lik for nasjonalparken og for landskapsvernområdet med noen mindre unntak.

For grotter og sårbare karstområder er det behov for samordnet praksis for undervisningsopplegg og små, styrte besøk. Det er videre behov for å se innfallsporene og overnattingstilbudet i

sammenheng, slik at lav tilrettelegging og sporløs ferdsel fortsatt er hovedlinjen, men at informasjon og vedlikehold konsentreres om etablerte ruter.

4.10 Jakt og Fiske

Jakt

Jakt er en del av den tradisjonelle bruken i Strauman og tillatt i samsvar med verneforskriften § 3 punkt 1.2 a. Jakten har foregått i liten skala og med lav intensitet, hovedsakelig som småvilt- og storviltjakt på hjortevilt, rype, hare og ender. Omfanget vurderes som bærekraftig og i tråd med verneformålet.

Områdets mosaikk av skog, myr og fjellterreng gir gode leveområder for både småvilt og storvilt. Jakten har også lokal betydning som friluftaktivitet og bidrar til å opprettholde tradisjonell bruk og høstingskultur.

Forvaltningsmyndigheten legger til grunn at jakt utøves med hensyn til dyreliv, ferdsel og sikkerhet, og i samsvar med gjeldende lover og forskrifter. Motorferdsel i forbindelse med jakt krever særskilt dispensasjon.

Fiske

Fiske har lange tradisjoner i Strauman, både som næringsvei og matauk. Lakselvvasdraget og sideelvene har vært sentrale fiskevassdrag, særlig for laks, sjørret og røye. Det foregår også innlandsfiske i mindre vatn og kulper.

Fisket er i dag regulert gjennom grunneierrettigheter og følger lakse- og innlandsfiskeloven. I tidevanns- og brakvannsområdene er fiske en del av allmennhetens rettigheter, så lenge det skjer uten inngrep eller forstyrrelser i strid med verneformålet.

Styret vil sørge for å oppdatere kartleggingen av fiskeforekomster og økologisk tilstand i Lakselvvasdraget, både for å sikre oppdatert kunnskap og for å forstå videre påvirkning fra klimaendringer.

4.11 Reiseliv

Strauman er et stille og lite tilrettelagt område, og reiselivet baserer seg i dag hovedsakelig på natur- og opplevelsesbasert bruk i liten skala. Aktiviteten er i hovedsak lokal og knyttet til friluftsliv, jakt, fiske, padling og båtturer, med noe besøk fra gårdsturisme på Bønå og Aursletta. Også Velfjordferie i Hommelstø (Brønnøy) har interesser i området og planer om å sette i stand Sætra og tilby utleie.

Området har høy opplevelsesverdi og fungerer som port og introduksjon til villmarksnaturen i Lomsdal-Visten nasjonalpark. Utvikling av reiseliv skal skje med respekt for verneformålet, stillheten og urørtheten, og med særlig hensyn til sårbare naturtyper, fugleliv, reindrift og friluftsopplevelse.

Forvaltningsmyndigheten ønsker å legge til rette for kunnskapsbasert og skånsom utvikling av naturbasert reiseliv, i samarbeid med lokale aktører, næringsliv og kommunen.

4.12 Forskning og undervisning

Strauman er et særpreget og lite påvirket område med høy verdi som referanseområde for forskning, kartlegging og formidling av Helgelandskystens natur og kulturhistorie. Det representerer typiske natur- og kulturpregede landskap i overgangen mellom kyst og innland, og har potensial for studier innen økologi, hydrologi, landskap, kulturhistorie og klima.

Tiltak som vil gi fysiske inngrep, installasjoner eller prøvetaking, krever særskilt tillatelse, og organisert ferdsel i grupper .

Forvaltningsmyndigheten ønsker å styrke kunnskapsgrunnlaget for Strauman og legge til rette for kunnskapsdeling på tvers av verneområder og med befolkningen og lokale aktører.

4.13 Kulturminner

Strauman landskapsvernområde har et rikt kulturhistorisk preg som vitner om langvarig og sammensatt bruk. Landskapet bærer spor etter både samisk og norsk bosetting, fangst, jordbruk, seterdrift, fiske og ferdsel. Kulturminnene gir området en viktig dimensjon utover de naturfaglige verdiene, og bidrar til å formidle historien om menneskers tilpasning og samspill med naturen.

Kulturminnene omfatter både faste strukturer, som tufter, rydningsrøyser og gamle slåtteeenger, og immaterielle elementer knyttet til tradisjonell bruk, ferdsel og fortellinger. Mange av sporene ligger i randsonene av dagens verneområde, men helheten må forstås i lys av områdets rolle som ferdselsåre og ressursområde mellom fjord og innland.

Forvaltningen skal legge til rette for bevaring, dokumentasjon og formidling av kulturminner, i samarbeid med grunneiere, Sametinget, reindriftsnæringen, Nordland fylkeskommune og lokale lag og foreninger. Tiltak som berører kulturminner, skal følge bestemmelsene i kulturminneloven og verneforskriften.

Samiske kulturminner

Strauman har lang tradisjon for samisk bruk. Området har inngått i flyttleier mellom kyst og innland, og har vært benyttet til sesongbeite, jakt, fiske og midlertidige boplasser. Spor etter eldre samisk bruk, som tufter, gammer, ildsteder og mulige offerplasser, kan forekomme særlig i tilknytning til Lakselvatnet, Sæterdalen og de indre dalførene.

Samiske kulturminner er en viktig del av landskapets identitet og skal ivaretas i dialog med Sametinget og reindriftsnæringen, jf. samelovens prinsipper om konsultasjon og medvirkning. Områdets samiske historie skal, der det er relevant, også løftes fram i formidling og skjøtselstiltak.

Automatisk fredede kulturminner (ikke samiske)

Innenfor Strauman finnes spor etter eldre jordbruks- og bosettingshistorie, blant annet tufter, rydningsrøyser, stier og gamle slåtteeenger. Disse vitner om en kombinasjonsnæring basert på fiske, jordbruk og utmarksslåtter, og viser hvordan folk i Visten gjennom tidene har utnyttet naturressursene på en bærekraftig måte.

Kulturminner eldre enn fra 1537 og samiske kulturminner eldre enn 100 år er automatisk fredet kulturminneloven, og tiltak som kan berøre slike lokaliteter krever samtykke fra kulturminne-myndigheten. Også kulturminner som en del av landskapet og historisk bruk/kulturopplevelse der, er vernet. Når kunnskapen er mangelfull om mulige kulturminner, eller områder ikke er undersøkt, skal styret be om registrering og faglig vurdering fra Nordland fylkeskommune, før tiltak i verneområdet kan tillates gjennomført.

Nyere tids kulturminner

Fra nyere tid finnes kulturspor knyttet til seterdrift, beitebruk og ferdsel, blant annet rester av slåtteeenger, stakkstenger, klopper, gamle båtstøer og ferdselsveger. Gårdene i randsonen til verneområdet (Aursletta, Bønå og Laksmarka), har hatt tilhørende utmarksslåtter og beiteområder i verneområdet.

Disse kulturminnene representerer en viktig del av Helgelandskystens bosettings- og ressursbrukshistorie, og bør synliggjøres gjennom skjøtsel, informasjon og formidling. Enkle tiltak som rydding av vegetasjon, skjøtsel av slåtteenger og skilting av gamle stier kan bidra til å bevare kunnskapen om tidligere bruk.

Bygninger og bygningsvern

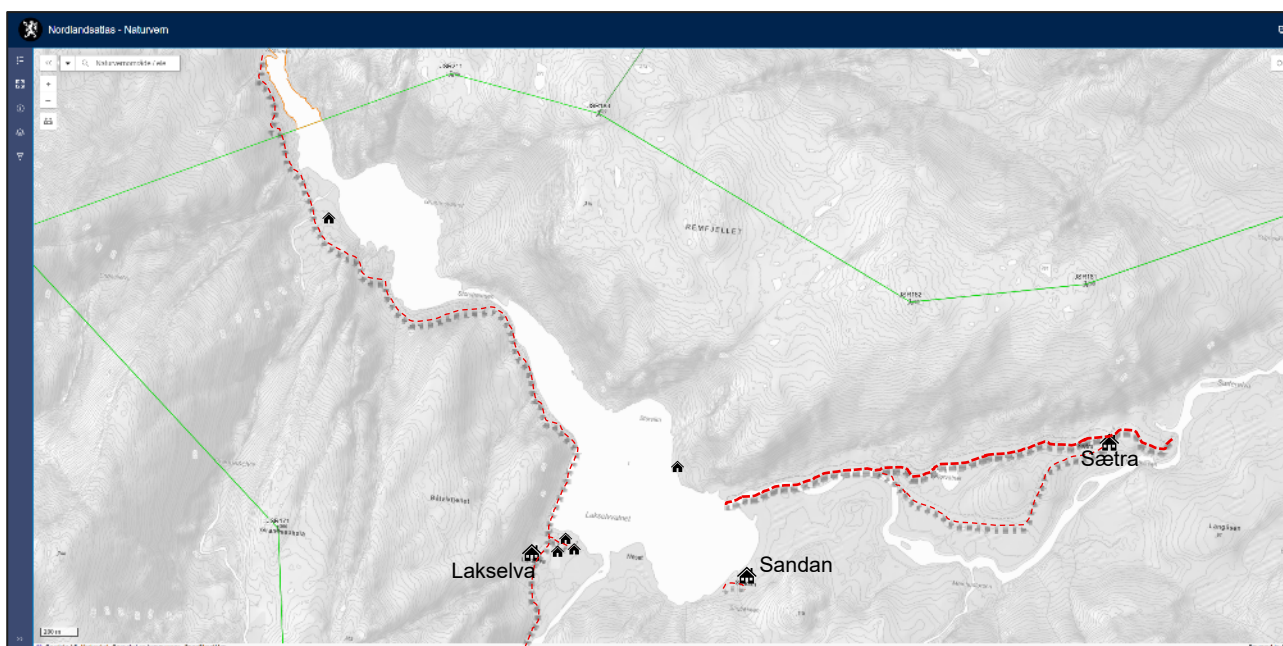
Innenfor verneområdet finnes enkelte bygninger og konstruksjoner som hytter, naust, båtfester og klopper, ofte knyttet til tidligere bruk. Noen av disse kan ha kulturhistorisk verdi og bør vurderes med tanke på bevaring.

Vedlikehold og istandsetting av bygninger skal skje i tråd med verneforskriftens bestemmelser og etter retningslinjer i forvaltningsplanen. Nye tiltak eller endringer skal godkjennes av forvaltningsmyndigheten. I vurderingen skal det legges vekt på opprinnelig byggeskikk, materialbruk og landskapstilpasning.

Forvaltningsmyndigheten skal i planperioden, i samarbeid med kulturminneforvaltningen og grunneiere, vurdere behovet for en oppdatert registrering av bygninger og kulturmiljø innenfor og i tilknytning til verneområdet.

4.14 Bygg og Installasjoner

Det finnes nesten ingen tekniske inngrep i Strauman. Kun noen få fraflytta småbruk står igjen med gjengroende kulturlandskap, og på Sætra er noen av bygningene på ett av gårdsbrukene falt ned. Området fremstår som ganske urørt og autentisk, med noe preg av levd liv og kulturspor fra en svunnen tid (tabell 3). Fravær av større landbruksdrift i nyere tid, bortsett fra noe hogst frem til 1990-tallet, gjør at området ellers har mye gammelskog over 100 år i de skogkledte dalene, særlig østover i Sæterdalen. Det står i dag bygninger igjen på de gamle gårdene Sætra, Sandan og Lakselva (figur 13). Tidligere saker har omhandlet mindre vedlikehold og utskifting av skilt. Det er ikke søkt om nye bygg.

Figur 13. Oversikt over eksisterende bygg/anlegg og installasjoner i Strauman landskapsvernområde.
Kilde: Nordlandsatlas.no. Kartgrunnlag: Geodata AS, Kartverket, Geovekst og kommunene, OpenStreetMap

Tabell 3. Oversikt over bygninger, innretninger og anlegg i Strauman landskapsvernområde.

Bygg/installasjon	Steder
Gamle gårdsbygninger (3)	Sætra, Sannan og Lakselva
Nyere hytter (6)	Skogkoie i Laksmarkdalen, Storvika, Granneset, Lakselva (3)
Andre bygg	Målestasjon Sæterelva, naust Sannan og Lakselva, uthus Sætra. Mindre uthus tilknyttet andre hytter.
Skogsvei (2)	Lakselvvatnet-Sætra (oppgradert 2025), og tidligere skogsvei til Lakselva.
Ferdelsrenne i straumene	Steinfylling i Storstraumen
Gangbaner og tretrapper (7)	Ruta Strauman-Laksmarka: Syv trapper og gangbaner i Naturoppdrag. Gangbanene er videreføringen av en historisk fascinerende sti/hestetråse delvis bolt- og sprengningssikret langs fjellsiden mot Lakselva.
Bruer (5)	Fem bruer spesifisert i Naturoppdrag.
Klopper (2)	To klopper langs Lakselva i Naturoppdrag.
Skilting av turruter	Pekere (piler ved stideler) på ruta Strauman-Laksmarka.

4.15 Infrastruktur

Strauman landskapsvernområde har svært begrenset infrastruktur, og det er ingen kommunaltekniske anlegg i verneområdet. Og selv om landskapet har uberørt preg, er det likevel både gamle gårdsbruk, nyere hytter, gammel og ny skogsvei og tilrettelagt turrute med gangbaner, trapper, bruer og klopper (tabell 3). Tilkomst skjer mest med båt eller til fots fra Indre Visten i nordvest (Vevelstad), eller til fots fra Børjedalen i sør (Brønnøy) eller ned Sæterdalen fra øst (Vefsn). Det er ingen offentlige brygger inne i verneområdet, men enkelte private fortøyningsløsninger for hyttene langs Lakselvvatnet.

På vernetidspunktet gikk det en høyspentlinje gjennom området fra nordvest og så sørover Børjedalen. Helgelandskraft fjernet denne i 2015-16 etter at det ble bygd ny overføringslinje fra Ausa via Andalsvågen til Tilrem. I dag er det nå ingen kraftforsyningsanlegg i verneområdet (transformator-stasjoner, master/stolper, luftlinjer eller sjøkabler). Siden kraftforsyningen på Sør-Helgeland nylig er oppgradert, virker tiltak på nettinfrastruktur i nasjonalparken ikke sannsynlig i fremtiden.

Turruta fra Aursletta og innover på sørsiden av Lakselvvatnet (figur 13), ble i 2012 tilrettelagt for å trygge ferdsel i bratte partier langs Lakselvvatnet. Det er bygd enkle trapper på skråfjell og gangbaner ved bratte flog. Ellers er det noen få enkle pekeskilt langs ruta og informasjonstavler i randsonen på hurtigbåtkaia på Aursletta.

4.16 Motorferdsel

Motorferdsel er forbudt etter forskriften, både til lands og til vanns, men med noen unntak i punkt 5.2, blant annet for reindrift og ved skjøtsel av kulturlandskap i tråd med denne forvaltningsplanen. Lokal kjøring med småbåt opp Strauman og Lakselvvatnet er vanlig, særlig i forbindelse med transport til hytter, friluftsliv og fiske. Andre unntak fra forbudet er frakt av slaktet storvilt og syke bufe med lett beltekjøretøy som ikke setter spor, motorferdsel i forbindelse med godkjent og lovlig skogsdrift og til oppsetting av gjerder og anlegg for husdyr og reindrift. I tillegg er motorferdsel tillatt for nødvendig tilsyn, skjøtsel, redning og militæroperasjoner (gjelder ikke øving).

Motorferdsel som trenger styrets tillatelse er hovedsakelig barmarkskjøring i reindriften i tråd med retningslinjer og vilkår gitt i denne forvaltningsplanen, snøskuter eller helikopter ved husdyrhold,

snøskuter eller helikopter for transport av varer og materialer til hytter og gammer, helikoptertransport av felt storvilt og øvingskjøring for nødetater og Forsvaret. Behovet for motorferdsel ellers må avklares fra sak til sak, etter retningslinjene gitt i kap. 5.10.

Barmarkskjøring

Det er etablert en traktorvei/gårdsvei fra Lakselvatnet til Sætra fra gammelt av. Skader på denne ble utbedret av grunneier på Sætra i 2025. Forskriften åpner for motorferdsel på denne veien, men er ellers forbudt på land i verneområdet.

Det er gamle traseer og kjørespor og fortsatt behov for transport av varer og utstyr også til de to andre eldre gårdsbrukene (Lakselva og Sannan). Slik kjøring er ikke omfattet av forskriften og må derfor behandles etter naturmangfoldloven § 48. Styret har tidligere vurdert at denne kjøringen kan gjennomføres på gitte vilkår, og vil fremover kunne fortsette å gi flerårige tillatelser så lenge vilkårene følges og det ikke gir skader i landskapet der. Figur 14 viser traseene dette gjelder:

Figur 14. Godkjente traseer for skånsom kjøring på barmark i Strauman landskapsvernområde: Fra bredden av Lakselvatnet og langs gammel trase til gårdene Sætra (jf. forskriftens § 3 pkt. 5.2 g) og etter naturmangfoldloven § 48 til Lakselva og Sannan.

Motorferdsel i reindriften er unntatt fra forbudet for både landing med helikopter og for bruk av snøskuter og motorbåt, mens reindriften må søke om kjøring på barmark og annen helikopterfrakt. Se egen omtale i kap. 4.8.

Flyging med drone er ikke regnet som motorferdsel og er omtalt under kap. 5.6.4.

5 Forvaltning

5.1 Innledning

Lomsdal-Visten nasjonalpark forvaltes av nasjonalparkstyret i tråd med verneforskriften, som er det rettslige grunnlaget for vernet. Forskriften regulerer hva som er tillatt, hva som er forbudt, og hvilke tiltak styret kan vurdere å gi dispensasjon til. **Søknader sendes til nasjonalparkstyret**, som behandler og avgjør alle saker etter forskriften og i tråd med forvaltningsplanen, naturmangfoldlovens prinsipper og verneformålet. **Klage** på vedtak tar styret opp til ny vurdering. Klager som ikke tas til følge, sender styret videre til **Miljødirektoratet som er klageinstans**. I særskilte tilfeller kan direktoratet oversende saken til **Klima- og miljødepartementet** for endelig behandling.

Styret har et særlig ansvar for å overvåke og beskytte natur- og verneverdier i Strauman, og for å iverksette nødvendige tiltak dersom disse blir truet eller forringet. Samtidig er naturgrunnlaget viktig for samisk reindrift og enkelt friluftsliv. Strauman landskapsvernområde skal dermed forvaltes i tråd med verneformålet og bestemmelsene i forskriften, som danner rammen for all bruk, tilrettelegging og skjøtsel i området.

Miljødirektoratet finansierer driften av nasjonalparkstyret og bevilger årlig penger til viktige tiltak etter søknad. Styret prioriterer tiltaksmidlene i samsvar med forvaltningsplanen og forvaltningsbehov.

Besøksforvaltning

Besøksstrategi for Lomsdal-Visten og Strauman er laget og ble endelig godkjent av Miljødirektoratet 2018 (Filvedlegg 2). Denne blir nå erstattet av strategiene for besøksforvaltning og *Tiltaksplan for Lomsdal-Visten* (jf. *Forvaltningsplan for Lomsdal-Visten* kap. 1.2.3 og Filvedlegg 5 i den samme plan). Forvaltningsplanen for nasjonalparken rommer dermed felles besøksstrategi for nasjonalparken og Strauman. Styret skal revidere besøksstrategien hvert 5. år.

Tilretteleggingsplanen som følger opp strategien for besøksforvaltning revideres årlig når nasjonalparkstyret søker om tiltaksmidler.

Skjøtselsplaner

Det pågår ingen aktiv skjøtsel av kulturlandskap, slåttemark eller bekjemping av fremmede skadelige planter i Strauman landskapsvernområde i dag. Men det er et mål å ivareta kulturspor i det åpne kulturlandskapet som er en del av landskapsinntrykket og opplevelsesverdien, og som vitner om historisk bruk og samhandling mellom folk og natur. Styret vil også forsøke å holde verneområdene fri for fremmedarter med potensielt høy (PH), høy (HI) og svært høy (SE) risiko etter [kategoriene til Artsdatabanken](#).

Kunnskapen er mangelfull for hvor stort areal av kulturlandskap som gror igjen i Strauman, hvilke skjøtelsbetingete arter som finnes, om det forekommer fremmede skadelige plantearter og hvordan potensialet for fortsatt skjøtsel eller restaurering er for slåttemark, slåttemyr og naturbeitemark.

Styret foreslår derfor å kartlegge, avgrense og verdisette kulturlandskap som er i gjengroing ved de gamle gårdene Sæteren, Sandan og Lakselvgården. Kartleggingen skal omfatte en (samtidig eller påfølgende) vurdering av restaureringspotensialet for slåttemark, slåttemyr eller naturbeitemark, og om det er behov for tiltak mot fremmedarter. Med dette grunnlaget, kan det lages skjøtelsplaner for prioriterte lokaliteter som grunnlag for å iverksette skjøtsel for å bedre økologisk tilstand og oppnå bevaringsmålene.

5.2 Tiltaksplaner

Tabell 4. Tiltaksplan for Strauman landskapsvernområde 2026-2035. Pri 1/2/3 betyr del av planperioden (2026-28, 29-31 og 32-35). Tema/fargekode: **Landskap**, **Naturmangfold og miljø**, **Kulturlandskap**, **Klima**, **Tilrettelegging**, **Annet**

ID_TILTAK	Pri	Beskrivelse av tiltaket	Kategori	Bevaringsmål	Kilde
TS-01 Landskap: Villmark	1	Revidere landskapsstatus (2027) i kartlagte landskaps-områder (NIJOS 2004) etter fjerning av høyspentlinje i Visten (se <i>Forvaltningsplan for Lomsdal-Visten</i> , TL-01).	Landskap: Villmark	BS-01	
TS-02 Bekjempe fremmedarter	1-3	Bekjemping av fremmede plantearter (løpende). Foreløpig ingen kjente forekomster i Strauman. Ved nye funn, følg fremgangsmåten i <i>Forvaltningsplan for Lomsdal-Visten</i> (TL-03). TS-02-1 (år): Lokaliteter bekjempes dersom slike blir påvist i Strauman.	Natur: ivareta verneverdier	BS-05	
TS-03 FORPROSJEKT Restaurere myr	1	TS-03 (2027-) Tilbakeføre opprinnelig myr/våtmark , dersom Strauman har slike områder (jf. forprosjektet i <i>Forvaltningsplan for Lomsdal-Visten</i> , TL-05).	Restaurering	BS-04	
TS-04 KARTLEGGE Vassdrag og naturmangfold	1	Kartlegge geologisk mangfold og økologisk tilstand i vann og på land. (For kulturlandskap, se TS-05)	Natur: Kunnskapsgrunnlag	BS-02, 04	
	1	TS-04-1 (2027) Kartlegge Lakselvassdraget: a. bestandsstatus for laksefisk og ål b. naturtyper i ferskvann og tidevannsstraumer b. dybdeforhold/batymetri: Lakselvvatnet/Nervatnet	Kartlegging	BS-02	
	1	TS-04-2 (2028) Kartlegge og dokumentere geologisk mangfold med grotter og karstformer under vann og på land (gjør gjerne samtidig med Innervisten), samt forekomster av flaggermus i grottene mht. friluftsbuk.	Kartlegging	BS-04-1	
	1	TS-04-3 (2028) Oppdatere kartlegging av fugl: Hakkespetter, våtmarksfugl og rovfugl.	Kartlegging	BS-02-5	
	1	TS-04-4 (2028) Supplere kartlegging av naturtyper og arter , særlig rundt Lakselvvatnet, i Laksmarkdalen og i kalkrike områder i fjellet.	Kartlegging	BS-02	
TS-05 OVERVÅKE Fjord og vassdrag	1	Etablere overvåking i vannsystemene TS-05-1 (2026) Strauman og Lakselvvatnet tas inn i overvåkningsprogrammet <i>Marine grunnkart</i>. Styret foreslår at <i>Lakselvvatnet</i> og <i>Innervisten</i> som et helhetlig fjord- og tidevannssystem med minimal påvirkning i Nordland, tas inn som pilotområde i programmet. Forslaget stiles til Statsforvalteren og Miljødirektoratet, med oppfordring om å spille det inn til neste fase av <i>Marine grunnkart</i> (2026–2028). TS-05-1 (2027) Etablere enkle lokale målinger av oksygen, saltholdighet og temperatur i dypvann (både Strauman og Innervisten) – inntil videre.	Kunnskap, overvåking	BS-02	

ID_TILTAK	Pri	Beskrivelse av tiltaket	Kategori	Bevaringsmål	Kilde
		Rapportere data til Vann-Nett og Miljødata.no for nasjonal bruk.			
TS-06 Fjerne avfall og etterlatenskaper	2	TS-06 (2028) Opprydding etter eldre bygninger og landbruksdrift på Sætra: Bygningsrester på kommunens eiendom på Sætra skjemmer og vil med tiden forurense. Avfallet skal samles, fraktes ut av området og leveres til godkjent mottak. Styret vil samarbeide med grunneier, om nødvendig gi pålegg.	Natur, miljø og landskap	BS-01,2,5	
TS-07 Skjøtsel kulturlandskap	1	Skjøtsel av prioriterte kulturlandskapslokaliteter (iht. skjøtelsesplaner, TS-02-2):	Kulturlandskap	BS-01,2,3	
	1	TS-07-1 (2028-): Ingen skjøtsel etablert foreløpig, se TS-08-3	Skjøtsel	BS-06-1	
	1	TS-07-2 (2028): Starte opp restaurering og samarbeid med grunneier og kommunen, og inngå skjøtelses-avtale(r). Bidra til koordinering mot andre off. tilskuddsordninger (SMIL, RMP, UN).	Restaurering	BS-06-1	
	2	TS-07-3 (2030): Slåttedag i Strauman hvert 4. år (2030, 2034 ...), går på omgang i kommunene, se <i>Forvaltningsplan for Lomsdal-Visten</i> (TL07-4).	Skjøtsel og formidling	BS-06-1	
	2	TS-07-4 (2028): Årlig tilsyn og overvåking startes opp, en enkel sjekk av status på utvalgte kulturlandskap og av et representativt utvalg kulturminner (både norske og samiske). SNO rapporterer i Naturoppdrag.	Tilsyn	BS-06-3	
TS-08 FORPROSJEKT Restaurerbart kulturlandskap	1	Stanse gjengroing og forvalte kulturlandskap aktivt og kunnskapsbasert. Nye tiltak for å restaurere og bevare verneverdige kulturlandskap og etablere jevnlig slått i <i>slåttemark og slåttemyr</i> , og årlig husdyrbeite i <i>naturbeitemark</i> , iht. godkjente skjøtelsesplaner.	Natur og kulturlandskap	BS-01,2,3,4,5,6	
	1	TS-08-1 (2026): Kartlegge kulturlandskap i gjengroing ved gamle gårder (etter NiN-metodikk, inkl. forekomst av fremmede arter), avgrense og evaluere lokaliteter, fastsette økologisk tilstand og skjøtelsesbehov, vurdere potensialet for å restaurere og gjenoppta slått/beite: a) Sætra (slåttemark/beite) b) Lakselva (slåttemark) c) Sandan (slåttemark)	Kunnskap	BS-06-2	
	1	TS-08-2 (2027): Lage skjøtelsesplaner - prioritere lokaliteter der gjengroing av kulturlandskapsverdiene krever tiltak. Søke tiltaksmidler.	Skjøtelsesplanlegging	BS-06-2	
TS-09 Klimatiltaksplan	1	Bedre kunnskap og planlegging for klimatilpasning Strauman vil inngå i en helhetlig klimatilaksplan, se beskrivelse i <i>Forvaltningsplan for Lomsdal-Visten</i> .	Kartlegge, planlegge og overvåke	BS-07	

ID_TILTAK	Pri	Beskrivelse av tiltaket	Kategori	Bevaringsmål	Kilde
TS-10 Klimatiltak	2	Skånsom tilrettelegging for endret klima Forebygge forringelse av verneverdier, slitasje på terreng og skader på bygg og installasjoner, se <i>Forvaltningsplan for Lomsdal-Visten</i> .	Tilrettelegge, informere og samarbeide	Flere	

TS-11 Tilrettelegge for publikum <i>Oppfølging av eksisterende tiltak og arbeid, og nye tiltak for besøksforvaltning.</i>	Tiltak for besøksforvaltning og info/ferdsel/bruk		Tilrettelegge	BS-08 mfl.	NP-styret
	1	TS-12-1: Etablere gapahuk og ev. ilandstigning ved Lakselvatnet (2028) , etter plan utarbeidet i TL-14 og iht. <i>Besøksstrategien</i> . Samordnes med TS-12-3.	Tilrettelegging og informasjon		
	2	TS-12-2: Montering av nytt formidlingsmateriell om kulturminner/kulturhistorie (2030) ved bygninger, andre kulturspor og startsteder. Baserer seg på materialet utviklet i TS-14 og TS 08-1,2,3).	Informasjon (merking)		
	1	TS-12-3: Montering av oppdatert helhetlig informasjonsmateriell om verneområdene ved innfallsport, hurtigbåtanløp og startsteder (Forvik, Stokkasjøen, Auslia, Bønå, Aursletta, og Lakselvatnet).	Informasjon		

TS-12 FORPROSJEKT Gapahuk og ilandstigning v/ Lakselvatnet		Ny(e) gapahuk(er) ved ilandstigning/venteplass ved Lakselvatnet. Både som ly for fiskere, venteplass ved avtalt transport ved ilandstigningssted, mulighet for hengekøyer og etter styrets standard utforming. Forprosjektet skal avklare en plan for lokalisering og funksjon/form, finansiering og gjennomføring, samt eierskap og drift.	Tilrettelegge for friluftsliv og transport	BS-08	MC
	1	TS-12-1 FORPROSJEKT (2027) . Gjennomføring: se TL-12-1.			
TS-13 FORPROSJEKT Nasjonalpark-arvinger	1	Nasjonalparkarvinger i Lomsdal-Visten Satsing på unge i nasjonalpark-bygdene, i samspill med prosjektet <i>Verdensarvinger på Vega</i> . Styret vil utrede muligheter for <i>nasjonalparkarvinger i Lomsdal-Visten</i> , kanskje også med andre nasjonalparkstyret på rundgang i Nordland. Kunnskap og eierskap til landskap, natur, historie og drift skal øke blant unge. Indre Visten er viktig for utvikling av prosjektet. Her er fast bosetning, barn og unge voksne, overnattings-tilbud, naturbasert reiseliv, steder for start/stopp av prioriterte gjennomgående ruter, rik kulturhistorie, fast rutebåt og portal inn til <i>Det gjemte landet</i> .	Næringsutvikling, tilhørighet, naturbasert reiseliv og giv/liv i bygdene.	Flere	MC
TS-14 UTVIKLING: Formidling av kulturminner	2	Formidlingspakke for historiefortelling (2029) ved bygninger, andre kulturspor og startsteder, utformes som del av en helhetlig formidlingsstrategi for hele Lomsdal-Visten: <ul style="list-style-type: none"> • Sætra i Sæterdalen, Lakselva/Lakselvatnet, Sandan, Storstraumen (langs gangbane) • I vernegrensa ved Storstraumen. langs turruten fra Aursletta, alt. direkte på loddrett fjellvegg ved gangbanen der Lakselvatnet vider seg ut. 	Formidling av kulturhistorie Samspill med reindrifta	BS-09	MC

ID_TILTAK	Pri	Beskrivelse av tiltaket	Kategori	Bevaringsmål	Kilde
TS-15 KARTLEGGE Bygg og anlegg	1	Kartlegge bygninger og anlegg og angi status for eierskap/ansvar, vedlikehold/stand og om de er åpne for allmenheten. Styret bestiller av SNO/eksterne, alle objekter registreres i Naturoppdrag med bilder fra 8 himmelretninger (sider og hjørner). Samkjøres med Lomsdal-Visten.	Kunnskap om inngrep	BS-01	MC
TS-16 UTVIKLING <i>Nasjonalpark-Camp</i>	1	Naturveiledningspakke for skoleklasser/lag: Lage undervisningsopplegg klasse-sett) og bistå med transport for at skoleklasser og lag/foreninger har et lett tilgjengelig opplegg for ei natt ute i Lomsdal-Visten nasjonalpark eller Strauman landskapsvernområde. Innholdet skal gjøre det spennende å se og lære, forestille seg livet i området før i tida, og høre historier fra livet i deres del av nasjonalparken. (Se TL-16).	Formidling av natur og kultur lokalt	BS-08	MC
TS-17 Øke bruken av merkevaren til Norges nasjonalparker		Merkevaren og portalen tas i bruk både i profilering av samarbeidspartnere, aktiviteter og produkter og tydelig i terrenget ved utvalgte steder (innfallsporter, startsteder og ev. utvalgte punkt inne i verneområdet).	Tilrettelegge, informere og profilere		MC
	1	TS-17-1: Profilere merkevaren ved ilandstigning. Tydelig merkevare og informasjon om verneområdene, herunder oppsett av portal i cortens-stål eller lokalt produsert i tre – for innsyn/utsyn ved kai på Aursletta og Bønå, og ev. ved Lakselvatnet.	Informasjon	BS-09	
	1	TS-17-2: Ta i bruk merkevaren sammen med næringslivet: Avtaler med reiselivsoperatører og lokale produsenter om profilering som nasjonalpark-partner og for merking av aktiviteter og produkter.	Profilering	BS-08	
TS-18 Samordning mellom myndigheter	1	Utvikle rutiner for saker med flere myndigheter Det skal lages rutiner i samråd med sektor-myndigheter, som sikrer at styrets vedtak også får blir behandlet etter annet regelverk og av riktig myndighet.	Riktig saksbehandling, relevant lovverk		
		TS-18-1: Norske og samiske kulturminner: Etablere en rutine med <u>Nordland fylkeskommune</u> , <u>Sjøfarts-museet</u> og <u>Sametinget</u> for at saker som kan berøre kulturminner også behandles etter kulturminneloven.			
		TS-18-2: Reindrift: Etablere rutine i samråd med <u>Statsforvalteren i Nordland - reindriftsavdelinga</u> , <u>reinbeitedistriktene</u> , <u>Nordland fylkeskommune</u> og <u>Sametinget</u> som sikrer at tiltak som kan berøre norske eller samiske kulturminner, også <i>blir behandlet av riktig myndighet etter reindriftslovgivningen.</i>			
TS-19 KARTLEGGE kulturminner	1	Tette kunnskapshull for kulturminner – kartlegge samiske og norske kulturminner Det finnes mange kulturminner i Lomsdal-Visten som ikke er registrert i Askeladden (den offentlige kulturminnebasen), også i Strauman. Det er ikke gjort noe særlig kartlegging de siste tiårene, og dokumentasjon på kulturminner er mangelfull.	Kunnskap		

ID_TILTAK	Pri	Beskrivelse av tiltaket	Kategori	Bevaringsmål	Kilde
		<p>TS-19-1: Kartlegge samiske kulturminner (2027) i hele området, inkludert samiske immaterielle kulturminner der de ev. fortsatt finnes.</p> <p>TS-19-2: Kartlegge norske kulturminner (2027) i hele området, inkludert verneverdige bygg som hører hjemme i SEFRAK-registeret.</p>			
TS-20 Nødvendige justeringer av forskriften	1	<p>Foreslå endringer i verneforskriften</p> <p>Nasjonalt parkstyret vil oppsummere behovet for justeringer i dagens forskrift og ber Statsforvalteren om å fremme dette for Miljødirektoratet/departementet.</p> <p>Hensikten er å rette opp i feil i noen bestemmelser og løse opp noen ressursutfordringer i behandlingen av saker som burde vært løst gjennom verneforskriften og ikke naturmangfoldloven § 48, og noen av disse kan også knyttes til forvaltningsplanen.</p> <p>Like bestemmelser som i Lomsdal-Visten nasjonalpark bør også være formulert på samme måte i Strauman.</p>	<p>Riktig restriksjonsnivå og korrekte bestemmelser for området.</p> <p>Aktuelle endringer:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kjøring til NVEs målestasjon Mølhusfossen i Sæterdalen - kjøring fra Lakselvatnet til gårdene Lakselva og Sannan (som Sætra) - presisere vern av hele vannsøylen og bunnen i Lakselvatnet - uttak av torv og never inkluderes i § 3 pkt. 2.3 etter forvaltningsplan. - etablere gapahuk for allmennheten ved Lakselvatnet (Sannan) - harmonisere hjemlene for bruer og klopper med Lomsdal-Visten - flyging med drone i reindrifta 		

5.3 Bevaringsmål

Tabell 5. Bevaringsmål for Strauman landskapsvernområde 2026-2035.
Fargekodet etter tema: **Landskap**, **Naturmangfold og miljø**, **Kulturlandskap**, **Klima**, **Annet**

ID	Bevaringsmål beskrivelse	Tilstandsvariabel	Målt tilstand
BS-01	<p>Landskap: Verdiene skal ikke reduseres.</p> <p>Nye/endrete tiltak – i eller utenfor verneområdet – skal ikke redusere landskaps-verdiene vesentlig ved negativ påvirkning på graden av urørthet eller landskapets opplevelsesverdi.</p> <p>Lik praksis, se forvaltningsplan for Lomsdal-Visten, kap. 5.10.4 og NML § 49.</p> <p>Området skal være fritt for avfall og etterlatenskaper, og lokale kilder til forurensning skal ryddes.</p>	<p>Tilstandsklasse/kategori for landskapsområdene – sammenlikning av status dokumentert av NIJOS (2004) med ev. endret påvirkning ved gjennomføring av tiltaket på:</p>	<p>Modellert støy og synlighet, og vurdering av ev. endring i kategori.</p>
		BS-01-1 Urørthetsklasse	<ul style="list-style-type: none"> • Kategori I-IV
		BS-01-2 Opplevelsesverdi (ref. NIJOS 2004)	<ul style="list-style-type: none"> • Landskapsklasse • Antall synlige tiltak
		BS-01-3 Det er ikke forsøpling og etterlatenskaper igjen i området, avfall leveres godkjent mottak.	<ul style="list-style-type: none"> • Området er ryddet og tilbakeført.
		a) Rester av bygninger på Sætra	<ul style="list-style-type: none"> • Ja/nei
BS-02	<p>Naturmangfoldet skal opprettholdes og være i god tilstand. Hogst skal ikke redusere verdiene eller grunnlaget for disse.</p>	BS-02-1 Bevare/styrke kjente naturtypelokaliteter.	<ul style="list-style-type: none"> • Hogst tillatt slike steder? (ja/nei)
		BS-02-1 Voksesteder for planter og hekkelokaliteter etc. for dyr er skjermet mot ødeleggelse/forstyrrelse	<ul style="list-style-type: none"> • Antall avslag på søknader eller vilkår i tillatelser
		BS-02-3 Bevare arealene med naturskog.	<ul style="list-style-type: none"> • Areal naturskog stabilt/økende
		BS-02-4 Oppdatert kunnskap om vann-økologi og bestander i Lakselvvasdraget	<ul style="list-style-type: none"> • Vassdraget er kartlagt
		BS-02-5 Oppdatert kunnskap om fugl og flaggermus	<ul style="list-style-type: none"> • Hele området kartlagt
BS-03	<p>Naturmangfold: Myrer og våtmarker skal være i god og opprinnelig tilstand. Restaurerte lokaliteter skal opprettholde sin gjenopprett tilstand.</p>	BS-03-1 God oversikt over tidligere myr/våtmark som er grøftet/drenert og tilplantet. Det er gjort kartlegging og vurdering av restaurerbar myr.	<ul style="list-style-type: none"> • Gjennomført? (ja/nei)
		BS-03-2 Arealet av myr med tilnærmet opprinnelig hydrologi og god tilstand etter myrrestaurering skal øke.	<ul style="list-style-type: none"> • Arealendring myr (da)
BS-04	<p>Geologisk mangfold: Ingen forringelse eller skader på verneverdige og sårbare grotter/jettegryter.</p> <p>Geologisk verneverdier skal ivaretas og sårbare forekomster skjermes. Vitenskapelig materiale skal sikres ved prøvetaking og kartlegging av de mest sårbare forekomstene.</p>	BS-04-1 God oversikt over jettegryter, karstformer og grotter over/under vann, inkl. sårbarhet.	<ul style="list-style-type: none"> • Kartlegging og sårbarhetsvurdering er gjennomført
		BS-04-2 God oppdatert informasjon om grottevevt og hensynsfull ferdsel.	<ul style="list-style-type: none"> • Info på nett og ved innfallsporter
		BS-04-3 Sårbare lokaliteter er skjermet	<ul style="list-style-type: none"> • Stengning eller kanalisering
BS-05	<p>Naturmangfold: Ingen forekomster av fremmede skadelige planter med potensiell høy (PH), høy (HI) eller svært høy (SE) risiko etter Artsdatabankens kategorier.</p> <p>Det er ingen kjente forekomster i dag. Dersom det oppdages nye, skal disse registreres, bekjempes raskt og overvåkes i tråd med beskrivelsen for bevaringsmålet i <i>Forvaltningsplanen for Lomsdal-Visten</i>.</p>		

ID	Bevaringsmål beskrivelse	Tilstandsvariabel	Målt tilstand
BS-06	<p>Kulturlandskapet skal ikke gro igjen, men bevares ved restaurering og aktiv skjøtsel av verneverdige arealer.</p> <p><i>Forutsetninger:</i> Oversikt over verneverdige kulturlandskap (slåtteeng, slåttemyr og naturbeitemark), faglig vurdert og anbefalt skjøtsel, midler til tiltak, og etablere overvåking.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kartlegging av potensielle områder • Restaurering og skjøtsel iverksatt i utvalgte naturtypelokaliteter • Naturtypelokalitetene er i god tilstand eller positiv utvikling • Bestander av kulturlandskapsarter er robuste eller i positiv utvikling. • Status for istandsetting/vedlikehold av bygninger åpne for allmennheten • Det er spennende info om kulturhistorien på hvert sted 	<ul style="list-style-type: none"> • Areal gjenværende kulturmarkstyper er i god hevd og tilstand. • Prioriterte bygg tas godt vare på og er tilgjengelige for allmennheten. • Tiltak for å formidle kulturlandskapet og historien er på hvert sted (plakater, rom)
	<p>BS-06-1: Restaurering og skjøtsel av kulturlandskapslokaliteter: Konkrete bevaringsmål for hver lokalitet (areal/type, antall arter/individer, ingen fremmedarter etc.).</p> <p>Prioriterte kulturlandskap for jevnlig skjøtsel:</p> <p>1) Ingen foreløpig (2025)</p>	<p>a) Verneverdige lokaliteter er prioritert for aktiv skjøtsel.</p> <p>b) Skjøtelsplaner for 50 % av de prioriterte lokalitetene.</p> <p>c) Skjøtsel pågår i 50 % av lokalitetene</p> <p>d) Areal slåttemark i hevd (da)</p> <p>e) Kulturlandskapet er i god tilstand</p> <p>f) Ant. skjøtelsbetinga arter øker</p>	<p>a) Prioritering: ja/nei (antall)</p> <p>b) x/y</p> <p>c) x/y</p> <p>d) Andel av total</p> <p>e) Andel/status</p> <p>f) telling/art, trend</p>
	<p>BS-06-2: Kulturlandskap – kartlegging og prioritering av kulturlandskap i gjengroing: Åpent og gjengroende kulturlandskap rundt gamle gårder skal kartlegges og vurderes for restaurering og skjøtsel. Overføring til BS-04-1 ved ferdige skjøtelsplaner og søknad om tilskudd. Kandidater: se TS-08-1.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kartlegge 3 kandidatområder. Arealberegne utvalgte naturtyper. • Prioritering av tiltak. • Skjøtelsplaner blir laget for restaurering og bevaring av kulturmarkstyper og -arter 	<ul style="list-style-type: none"> • x/3 kandidater er kartlagt • y/3 områder har fått skjøtelsplan • z/3 er restaurert, skjøtsel etter plan
	<p>BS-06-3: Overvåking av kulturlandskap og kulturminner: Ingen samiske eller norske kulturminner skal gå tapt eller ødelegges (jf. TS-07-4)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Området er godt kartlagt, av kompetanse på samiske kulturspor og andre kulturminner. • Alle kulturminnedata i Askeladden er tilgjengelig for styret. • Det er etablert overvåking av utvalgte lokaliteter (representativt utvalg) 	<ul style="list-style-type: none"> • Ny kartlegging er gjennomført, og er i Askeladden • Forvalter har bruker-tilgang (Askeladden) • Årlig tilsyn, skaderegistrering (ja/nei)
BS-07	<p>Klimatilpasning: Negative følger av klimaendringer skal møtes og forebygges for å ivareta verneformål og verneverdier, husvære, turruter, tilrettelegging for ferdsel (bruer og klopper), skilting og informasjon etc.</p>	<p>Kartlegging og Klimatiltaksplan for tilpasning, forebygging og overvåking. Se <i>Forvaltningsplan for Lomsdal-Visten</i> for detaljer. Arbeidet samordnes.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Klimatiltaksplan</i> er laget, tiltak settes inn, og utviklingen overvåkes.
BS-08	<p>Strauman er tilgjengelig og tilrettelagt: Området skal være skånsomt og hensiktsmessig tilrettelagt for besøkende, etter egen plan for gjennomgående turruter (Sti- og vardeplan). Indre Visten tilbyr turfolk det de trenger av informasjon, ly og transport. Besøkende er en ressurs for bosettingene.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Aursletta og Bønå (hurtigbåtkaier), og Lakselva (ilandstigning) har god informasjon til besøkende. • Sti- og vardeplanen er oppdatert, og turrutene er tydelige. • Nasjonalparkpartnere i Visten tilbyr husly, transport og lokale produkter. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ja/nei • Ja/nei • x/y aktive bedrifter
BS-09	<p>Informasjon om besøk til Strauman er lett å finne: Interesserte skal enkelt finne informasjon om verneområdet på nett og ha enkel tilgang for besøk og ferdsel i alle fire kommunene. Innfallsporter profilerer merkeveren og informerer om kulturhistorie, sårbare verneverdier og hensyn til reindrift.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Informasjon om turruter, verneverdier, hensyn og andre åpne miljø-data er tilrettelagt på internett og etablert på offentlig tilgjengelige digitale (ev. manuelle/trykka) kart. • Merkeveren profileres ved utplassert lokalprodusert portal i tre. 	<ul style="list-style-type: none"> • Turkart og info om turruter, transport og overnatting er tilgjengelig på nett • Etablert portal og infoplakater

ID	Bevaringsmål beskrivelse	Tilstandsvariabel	Målt tilstand
		<ul style="list-style-type: none"> • Informasjonsplakater er oppdatert og i god stand på utvalgte startsteder 	<ul style="list-style-type: none"> • x/y oppdaterte plakater på kaiene

5.4 Skjøtselsplan

Det er ikke laget skjøtselsplaner i Strauman, men det er foreslått bevaringsmål og vurdering av nødvendige skjøtselstiltak (slått og beite) for å opprettholde kulturlandskapet som del av verneverdiene. Dette forutsetter kartlegging av status for gjengroing og landskaps- og naturkvaliteter i de gjenværende kulturlandskapsarealene og skjøtselsplaner for de verneverdige lokalitetene. Det er i denne forvaltningsplanen lagt inn egne bevaringsmål for kulturlandskap og tilhørende tiltak for å nå disse målene (BS-06, TS-08)

5.5 Besøksforvaltning

Plan felles med Lomsdal-Visten nasjonalpark (jf. *Forvaltningsplan for Lomsdal-Visten* kap. 5.5)

5.6 Forvaltningsutfordringer

Utfordringene for forvaltningen av Strauman landskapsvernområder er å hindre tap av naturmangfold, kulturverdier og landskapsinntrykk. I tillegg skal naturgrunnlaget og landskapets urørte preg ivaretas slik at det fortsatt kan utøves samisk reindrift. De viktigste truslene kan deles i fire kategorier:

5.6.1 Kunnskapsbehov og overvåking

Da Lomsdal-Visten ble utredet for vern (2003-2006), ble det gjort registreringer også i området som ble landskapsvern. Men Strauman lå midt i utredningsområdet, og mye kartleggingsressurser ble brukt i ytterkant for å finne gode grenser for nasjonalparken. Det betyr at kunnskapsgrunnlaget i Strauman fortsatt er noe begrenset, særlig for **naturtyper i ferskvann og fiskebestander**. Det er også behov for oppdatert systematisk registrering av **grotter, fuglelivet i gammelskog og våtmark**, og av **slåttemark**.

Det er ikke gjort særlige kartlegginger av **Strauman som tidevannssystem** påvirket av både saltvann, ferskvann, strømforhold, spesielt dyre- og planteliv eller **geologiske forekomster under vann**. Verneområder på land går ned til laveste lavvann, men i ferskvann dekker det også vannsøylen og bunn. Hvordan er dette der Lakselvatnet ligger dypere enn lavvannsmålet, og hva vet vi egentlig om det skjulte mangfoldet og verneverdier som nasjonalparkstyret forvalter i dette verneområdet?

Kunnskapsgrunnlaget vil bygges gradvis opp gjennom åpne registreringer og målrettet feltverifisering, og oppdateres når ny informasjon foreligger.

Overvåking

Det finnes i dag ingen faste målepunkter eller nasjonal overvåking i Innervisten eller Strauman. Nasjonale programmer som ØKOKYST, MILKYS og MAREANO dekker i liten grad slike fjorder og tidevannssystemer. For et lukket og spesielt fjordsystem som Lakselvatnet og Strauman er, er det lite realistisk med regelmessig dekning fra nasjonale havprogrammer.

For å kunne sette gode bevaringsmål og følge utviklingen, trengs målrettet datainnsamling i et standardisert og fast program. Et oppdatert kunnskapsgrunnlag og overvåking av tilstanden vil gi ny innsikt i verneverdiene og utviklingen over tid. Formålet er å vurdere om bevaringsmålene er treffende og nås, samt gi grunnlag for forvaltning og tiltak ved endringer i miljøtilstanden.

Dersom Strauman og Innervisten inkluderes i det nasjonale overvåkingsprogrammet **Marine grunnkart i kystsonen** vil det utløse nødvendig kartlegging og et standardisert grunnlag for å følge utviklingen i miljødata i vannmasser, bunnfauna, naturtyper og grotter over tid. Strauman har unike forhold med saltvann i dybden og tidevannsstrømmer inn i Lakselvatnet, mens Innervisten er en fjordtype som mangler i dagens nasjonale kartgrunnlag og har høy verdi som referansefjord for nordnorske terskelfjorder. Styret ønsker også å etablere enkle lokale målinger inntil videre (oksygen, saltholdighet og temperatur i dypvann), og rapportere data til *Vann-Nett* og *Miljødata.no*.

5.6.2 Klimaendringer

Styret samordner arbeidet i verneområdene det forvalter, med å overvåke, håndtere og forebygge effekter av et våtere og villere klima. Tiltak i Strauman vil derfor være en del av et styrets helhetlige arbeid for klimatilpasning, jf. *Forvaltningsplan for Lomsdal-Visten nasjonalpark* kap. 3.6, 5.2 og 5.3.

For Strauman landskapsområde vil det handle om vedlikehold og ev. utvidet tilrettelegging for trygg ferdsel langs Lakselvassdraget (gangbaner, trapper etc.), annen tilrettelegging for trygge ruter over vassdrag, opprydding og utbedring av skader etter ekstremvær på bygninger og ev. veien til Sætra (sist utbedret i 2025 av grunneier).

Lite ferdsel og gjengroing – eller økt besøk og forstyrrelser?

Begrenset ferdsel til fots inn i området fra Aursletta gjør at ruta er mindre synlig i terrenget, særlig på sensommeren. Dersom dette fortsetter, vil det bli behov for flere skilt som peker retning og kanskje rydding av oppslag av trær i stien. Om besøk og aktivitet i stedet øker, vil styret forvalte besøk og ferdsel for å iverksette nødvendige tiltak som bidrar til å sikre verneverdier og fremme verneformålet, herunder friluftslivsopplevelser og hensyn til reindrift.

5.6.3 Behov for presiseringer i forskriften

Forskriften for Strauman landskapsvernområde omtaler vannøkologiske forhold i Lakselvatnet, men presiserer ikke vertikal avgrensning. Mangel på slik presisering medfører at verneformålet kan tolkes ulikt, spesielt hvis man sammenligner med Lomsdal-Visten nasjonalpark, der Okfjorden og deler av Storfjorden ikke har vannsøylen vernet slik Innervisten marine verneområde har. Siden Lakselvatnet og Nervatnet har saltvann i dypet og fungerer som en forlengelse av fjorden ved flo sjø, bør det avklares om vernet omfatter hele vannsøylen og bunnen på hele strekket fra grensa til Innervisten marine verneområde opp til og med Lakselvatnet. Dette er relevant for håndtering av fremtidig havnivåstigning og eventuelle fremtidige tiltakssøknader under vann. Mulige utfordringer er:

- **Havnivåstigning:** Kan øke saltvannspåvirkningen og gjøre Lakselvatnet mer fjordlikt.
- **Tiltakssøknader:** Hvis noen ønsker inngrep i dypvannssonen (f.eks. mudring, rørlegging), er det avgjørende for den juridiske vurderingen om bunnen og hele vannsøylen er omfattet.
- **Forvaltningspraksis:** Innervisten er marint vernet, men Strauman er et landskapsvernområde med formål knyttet til vassdragsnatur og tidevannsstraumer – ikke eksplisitt marint vern.

Styret ønsker også å spille inn behov for andre justeringer i forskriften, jf. tiltak TS-20 (kap. 5.2).

5.6.4 Flyging med drone

Droner er ikke regnet som motorferdsel etter motorferdselloven. Den samme fortolkningen legges til grunn etter naturmangfoldloven i verneområder. Flyging med drone rammes derfor ikke av forbudet forskriftens forbud mot motorferdsel (§ 3 punkt. 5.1). *Unødig forstyrrelse fra modellfly og liknende* er heller ikke særlig regulert i forskriften for Strauman, slik det er i nasjonalparken. Men Unødvendig støy skal unngås (§ 3 pkt. 6.2), og flyging med drone som forstyrrer dyreliv, friluftsopplevelse eller reindrifta er derfor ikke tillatt. Hensynsfull flyging med drone derimot, kan foregå hvis også tillatelse foreligger fra grunneier til å ta av og lande og Luftfartstilsynets regelverk ellers blir fulgt. For søknader om drone, er det lik praksis som i nasjonalparken, se *Forvaltningsplan for Lomsdal-Visten kap. 5.10.3, § 48*.

5.7 Naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven skal sørge for at vi tar vare på naturen, med alt sitt biologiske mangfold, landskap, geologi og økologiske prosesser. Dette skal skje gjennom **bærekraftig bruk og vern**, slik at naturen nå og i fremtiden, fortsatt gir grunnlag for vår aktivitet og næring, norsk og samisk kultur, helse og trivsel.

Veiledning for behandling av saker etter naturmangfoldlovens bestemmelser, se kap. 5.10.4.

Da naturmangfoldloven av 19. juni 2009 ble vedtatt med ikrafttredelse 1. juli 2009, ble naturvernloven opphevet. Selv om naturvernloven ble opphevet, gjelder verneforskrifter vedtatt i med hjemmel i naturvernloven inntil Kongen bestemmer noe annet, jf. naturmangfoldloven § 77.

De miljørettslige prinsippene §§ 8-12

Miljørettsprinsippene i naturmangfoldloven kapittel II skal ligge til grunn for all utøvelse av offentlig myndighet, og nasjonalparkstyret skal vurdere disse når den treffer vedtak etter verneforskriftene. De miljørettslige prinsippene er:

- kunnskapsgrunnlaget (§ 8)
- føre-var-prinsippet (§ 9)
- økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10)
- tiltakshaver bærer kostnadene ved miljøforringelse (§ 11)
- miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§ 12)

Prinsippene er ikke selvstendige vedtakshjemler, men skal legges til grunn som retningslinjer når det treffes beslutninger som berører naturmangfold etter andre bestemmelser. Prinsippene skal altså vurderes i alle vedtak om dispensasjon etter verneforskrifter og etter naturmangfoldloven § 48. Naturmangfoldloven § 7 sier at vedtaket skal forklare hvordan prinsippene er vurdert.

Dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48

Den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48 erstatter tilsvarende bestemmelser i eldre verneforskrifter. Dispensasjon kan gis i tre tilfeller:

1. Tiltaket strider ikke mot verneformålet og påvirker ikke verneverdiene nevneverdig.
2. Sikkerhetshensyn gjør tiltaket nødvendig.
3. Vesentlige samfunnsinteresser gjør tiltaket nødvendig.

Bestemmelsen er en «kan-regel», og det foreligger ingen rett til dispensasjon selv om vilkårene er oppfylt. Det kreves en bred vurdering, inkludert miljørettslige prinsipper (§§ 8–12), og tiltaket må vurderes opp mot verneformål og samlet belastning på naturen. Dispensasjon skal ikke uthule verneforskriften, og presedensvirkninger må vurderes nøye.

Skjøtsel etter naturmangfoldloven § 47

Denne skjøtelsesbestemmelsen gir forvaltningsmyndigheten hjemmel til å gjennomføre skjøtselstiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstanden som er formålet med vernet. Slike tiltak kan blant annet omfatte fjerning av fremmede arter, kanalisering av ferdsel og restaurering. Skjøtsel som forvaltningsmyndigheten igangsetter etter naturmangfoldloven § 47, forutsetter at tiltaket har utelukkende og samlet sett positiv virkning for naturmangfoldet, og at tiltaket er i samsvar med verneformålet.

I tilfeller der myndighetsutøvelsen klart gir positiv effekt for naturmangfoldet, er det ikke nødvendig å anvende de miljøretslige prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8–12. Dersom et skjøtselstiltak kan medføre negative virkninger for naturmangfold, landskap eller andre verneverdier, skal prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8–12 vurderes og legges til grunn for beslutningen.

Skjøtsel kan utføres uten grunneiers samtykke, men berørte eiere eller rettighetshavere skal så langt mulig varsles på forhånd. Adgangen til skjøtsel omfatter også nødvendig motorferdsel innenfor hele verneområdet uten grunneiers samtykke. Dersom det er nødvendig å passere eiendom utenfor verneområdet for å komme fram til tiltaket, gir naturmangfoldloven § 72 adgang til dette. Eventuelle økonomiske fordeler ved gjennomføring av skjøtselstiltak tilfaller grunneier. Tiltak som går utover rammen av § 47, krever avtale med grunneier.

5.7.1 Forholdet til annet lovverk

Forskrifter gitt med hjemmel i naturvernloven og naturmangfoldloven går som hovedregel foran andre lover eller forskrifter dersom det er motstrid mellom bestemmelsene. Det er viktig å merke seg at øvrig lovverk som f.eks. plan- og bygningsloven, motorferdselloven eller fjelloven gjelder i tillegg til verneforskriftene i verneområdene, og at det derfor kan være nødvendig å få tillatelse fra andre myndigheter enn vernemyndigheten i f.eks. en byggesak eller en motorferdselssak.

5.8 Verneforskrift URL

<https://lovdata.no/dokument/LF/forskrift/2009-05-29-552>

5.9 Nasjonale og regionale rammer og føringer

Disse nasjonale og regionale føringene styrer forvaltningen av Strauman og skal sikre at verneformålet ivaretas i all saksbehandling og tilrettelegging:

Nasjonale føringer

- **Naturmangfoldloven:** Miljørettsprinsippene skal ligge til grunn for alle vedtak (jf. kap. 5.7).
- **Verneforskriften:** Regulerer bruk og gir hjemmel for dispensasjoner.
- **Friluftsløvsloven:** Ivaretar allmennhetens rett til ferdsel, med hensyn til naturgrunnlaget.
- **Kulturminneloven:** Sikrer vern og skjøtsel av kulturminner.
- **Motorferdselloven:** Regulerer motorisert ferdsel i utmark og gir rammer for dispensasjoner.
- **Reindriftsloven:** Legger til rette for bærekraftig reindrift og sikrer reindriftsarealer.
- **Plan- og bygningsloven:** Bærekraftig utvikling og konsekvensutredning.
- **[Forvaltning av verneområder](#)** (Veileder, Miljødirektoratet 2014): Skjønnutøvelse, dokumentasjon og etterprøvbarehet, og samordning med nasjonale føringer og besøksstrategi.
- **[Besøksforvaltning i norske verneområder](#)** (Veileder, Miljødirektoratet): Tilrettelegging skal være enkel og skånsom. Informasjon skal fremme kunnskap og styre ferdsel.

Regionale føringer

- **[Besøksforvaltning for et bærekraftig reiseliv i Nordland](#)** (Nordland fylkeskommune): Helhetlig opplevelsesforvaltning og styring av ferdsel.
- **[Regional kulturminneplan for Sør-Helgeland](#):** Samarbeid om skjøtsel og formidling av kulturverdier, egen plan for utvalgte nasjonalt og regionalt utvalgte kulturminner.

Betydning for Strauman

- Tiltak og dispensasjoner skal vurderes opp mot verneformålet og disse føringene.
- Restriktiv tilrettelegging der det ikke medfører vesentlige inngrep.
- Informasjonstiltak skal samordnes med **nasjonal merkevareprofil**.
- Skjøtsel av kulturlandskap skal følge nasjonale prioriteringer og faglige anbefalinger.
- Reindriftens behov blir vurdert i behandlingen av saker om ferdsel og tiltak.

5.10 Forvaltningsmyndighetens retningslinjer

I dette kapitlet gis det utfyllende retningslinjer for styrets skjønnsutøvelse ved behandling av saker etter verneforskriften (tabell 7). For noen bestemmelser, er det også gitt anbefaling om vilkår som styret kan stille ved tillatelse som skal sikre både riktig gjennomføring, at tiltaket ikke får større virkninger eller påvirkning enn det styret aksepterer og verneformålet/verneverdier tåler. Dette skal også sikre at føringer for forvaltningen, styring av tidspunkt eller gjennomføring, og rapportering blir ivaretatt.

Skjønnsforutsetninger for verneområdet (kap. 4.4) skal ligge til grunn for all saksbehandling.

I forskriften for Strauman viser syv bestemmelser til avklaringer og føringer i forvaltningsplanen. Disse bestemmelsene er gjengitt i tabell 6, og er også markert med lys gul farge i tabell 7 (retningslinjene).

5.10.1 Bestemmelsene i forskriften som peker til forvaltningsplanen

Tabell 6. Forskriften viser til forvaltningsplan for disse temaene, som er nærmere beskrevet i tabell 7.

Tema	Regel	Type	Ordlyd i forskriften	Hva planen skal avklare
1. Vedlikehold av veier	§ 3 pkt. 1.2 d	Unntak	<i>Vedlikehold av eksisterende veier i samsvar med forvaltningsplan.</i>	Hva som regnes som vedlikehold, materialvalg og begrensninger
2. Skilt og stimerking	§ 3 pkt. 1.3 d	Må omsøkes	<i>Oppsetting av skilt og merking av stier i tråd med forvaltningsplan.</i>	Lokalisering, design og omfang
3. Nye hytter for allmennheten	§ 3 pkt. 1.3 f	Må omsøkes	<i>Oppføring av hytter for allmennheten etter retningslinjer i forvaltningsplan.</i>	Kriterier for hvilke hytter som ev. skal tillates, og vilkår
4. Skogsdrift og vedhogst	§ 3 pkt. 2.3	Unntak	<i>Skogsdrift og uttak av ved kan skje etter retningslinjer gitt i forvaltningsplanen.</i>	Omfang, metode og hensyn til naturverdier
5. Organisert ferdsel	§ 3 pkt. 4.2	Må omsøkes	<i>Organisert ferdsel – nærmere retningslinjer gis i forvaltningsplanen.</i>	Vilkår for grupper, sesongbegrensning og sårbare områder
6. Motorferdsel ved slått av kulturmark	§ 3 pkt. 5.2 c	Unntak	<i>Nødvendig motorferdsel ved slått av gammel kulturmark i tråd med forvaltningsplanen.</i>	Definisjon av 'nødvendig' og kriterier for hva som vil være lovlig kjøring
7. Motorferdsel i reindrift	§ 3 pkt. 5.3 a	Må omsøkes	<i>Barmarkskjøring i reindriften i tråd med forvaltningsplanen.</i>	Vilkår for kjøring, trasevalg og begrensninger
8. Generelt: Forvaltning, skjøtsel, tilrettelegging, informasjon mv.	§ 5	Må ofte omsøkes (sak 12/17)	<i>Det skal utarbeides en forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning, skjøtsel, tilrettelegging, informasjon mv. Forvaltningsplanen skal godkjennes av Miljødirektoratet.</i>	Skjøtselsformer og krav til planverk og gjennomføring. Graden av tilrettelegging (bruer, gangbaner, skilt, pekere, infotavler etc.) med standard vilkår (omfang, materialvalg og lokalisering av tiltak).

5.10.2 Retningslinjer for saksbehandling for hver enkeltbestemmelse i forskriften

Retningslinjer for saksbehandling etter vernebestemmelsene er gitt i tabell 7. Der forskriftene for Strauman landskapsvernområde og Lomsdal-Visten nasjonalpark er likelydende, og praktiseringen skal være den samme, henviser retningslinjene til *Forvaltningsplanen for Lomsdal-Visten nasjonalpark*. Retningslinjer gir utfyllende føringer til forskriften, men endrer ikke vernebestemmelsene. De skal bidra til forutsigbar praksis, og til at verneformålet (§ 2) og prinsippene i naturmangfoldloven (§§ 8–12) blir lagt til grunn i alle saker.

Tabell 7. Retningslinjer for saksbehandling og forvaltning av Strauman landskapsvernområde, med henvisning til Lomsdal-Visten nasjonalpark der retningslinjene og praktiseringen er lik. *Tekst i kursiv først under hver bestemmelse, er direkte gjengivelse av forskriftsteksten.* Gule bokser: forskriften viser til forvaltningsplanen.

Tema	Forskrifts-referanse	Vernebestemmelse (først i kursiv), så forvaltningsmyndighetens retningslinjer
Avgrensning	§ 1	Verneområdet er 32,4 km ² stort og berører ni private og en kommunal eiendom i Vevelstad. Teiggrensepunktene er avmerket i terrenget. Forskrift, vernekart og jordskiftekart oppbevares hos kommunen, Statsforvalteren og Miljødirektoratet.
Formål	§ 2	Formålene med verneområdet er: <ul style="list-style-type: none"> • Bevare et egenartet og stort skogkledt dalføre fra fjord til høyfjell med variert vassdragsnatur, særegne tidevannsstraumer og vannøkologi i Lakselvatnet, geologiske forekomster og kulturminner. • Sikre et helhetlig vern fra fjord til fjell på Helgeland, sammen med Lomsdal-Visten nasjonalpark/Njaarken vaarjelimmiedajve. • Gi allmennheten anledning til natur- og landskapsopplevelse gjennom utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging. • Ivaretagelse av naturgrunnet i landskapsvernområdet er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området brukes til reindrift

Vernebestemmelser § 3

Landskapet	§ 3 pkt. 1	Vern av landskapet
Forbud mot inngrep	§ 3 pkt. 1.1	<p><i>Vern mot inngrep i landskapet</i></p> <p><i>Området er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter. Med de unntak som følger av forskriften pkt. 1.2 og 1.3 er det forbud mot inngrep som vegbygging, oppføring og ombygging av varige eller midlertidige bygninger, anlegg og innretninger, bergverksdrift, vassdragsregulering, graving og påfylling av masse, sprenging og boring, bryting av stein, mineraler og fossiler og fjerning av større stein og blokker, drenering og annen form for tørrlegging, nydyrking, nyplanting, bakkeplanering, fremføring av luft- og jordledninger, bygging av bruer og klopper, oppsetting av skilt, opparbeiding og merking av stier, løyper o.l. Kulturminner skal beskyttes mot skade og ødeleggelse. Opplistingen er ikke uttømmende. Fylkesmannen avgjør i tvilstilfeller om et tiltak kan endre landskapets art eller karakter vesentlig.</i></p> <p>Forskriften lister opp eksempler på inngrep det er forbud mot, uten at den er endelig. Det innebærer blant annet at alle nye permanente og midlertidige tekniske inngrep i terrenget som utgangspunkt er forbudt (som bygg og anlegg, veier, brygger eller andre tekniske installasjoner).</p> <p>I motsetning til Lomsdal-Visten nasjonalpark, der vernet er strengere med et forbud mot inngrep av enhver art, har Strauman har et <i>landskapsvern</i>, der inngrep er forbudt dersom de vesentlig kan endre landskapets art eller karakter. Fylkesmannen (les: forvaltningsmyndigheten – i dag er dette nasjonalparkstyret) har skjønnsmyndighet.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nye inngrep som kan endre landskapets art eller karakter er ikke tillatt. Verneformålene med landskap, naturmangfold og kulturverdier er beskyttet. Verneverdiene i området skal ikke reduseres av anleggsvirksomhet eller etablering og drift av nye tiltak. Landskapsopplevelsen skal bevares. • Nye tiltak skal ikke redusere graden av urørthet eller kartlagte landskapsverdier, verken fra synlighet eller støy (muligheten til opplevelse av villmark og stillhet). • Ved tvil om tiltak kan endre landskapets art eller karakter vesentlig, er det styret som forvaltningsmyndighet som avgjør dette. styret be om avklaring. Da blir vurdering av ev. påvirkning på landskapsverdier viktig, og bør utredes/dokumenteres (ref. TS-01 og revisjon av NIJOS sin klassifisering av landskap fra 2004). • Ved planer om større tiltak utenfor verneområdet som kan påvirke verneverdier og verneformål <u>inne i verneområdet</u>, skal styret informere og fremme kunnskap om disse i planprosessen jf. natur-mangfoldloven § 49 (jf. <i>Forvaltningsplan for Lomsdal-Visten</i>, kap. 5.10, til sist tabellen.)

Tema	Forskrifts-referanse	Vernebestemmelse (først i kursiv), så forvaltningsmyndighetens retningslinjer
<p>Unntak</p> <p>Vedlikehold: Bygg og anlegg</p> <p>Vedlikehold: Tilrettelegging for friluftsliv</p> <p>Midlertidige gjerder i reindrifta</p> <p>Vedlikehold av veier</p> <p>Vedlikehold: Ferdsele renne opp Strauman</p>	<p>§ 3 pkt. 1.2</p> <p>§ 3 pkt. 1.2 a</p> <p>§ 3 pkt. 1.2 b</p> <p>§ 3 pkt. 1.2 c</p> <p>§ 3 pkt. 1.2 d</p> <p>§ 3 pkt. 1.2 e</p>	<p><i>Bestemmelsene i 1.1 er ikke til hinder for:</i> (Generelle unntak fra forbudet mot inngrep)</p> <p><i>Vedlikehold av bygninger, innretninger og anlegg. Vedlikehold skal skje i samsvar med lokal byggeskikk og tilpasset landskapet. Vedlikehold omfatter ikke ombygginger og utvidelser.</i> Lik praksis – se retningslinjer i forvaltningsplan for Lomsdal-Visten, kap. 5.10.</p> <p><i>Vedlikehold av eksisterende stier, bruer, skilt og liknende.</i> Lik praksis – se retningslinjer i forvaltningsplan for Lomsdal-Visten, kap. 5.10. I tillegg:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Midlertidige tiltak for friluftsliv</i> (f.eks. enkle landingsplasser for kajakk, utkikksplasser etc.) kan vurderes dersom det er reversibelt og ikke kan skade natur- eller landskapsverdier. Slike tiltak behandles som dispensasjonssak etter naturmangfoldloven § 48, da det ikke er listet i 1.3 som tiltak som forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til. <p><i>Midlertidige gjerder i reindrifta som skal stå en sesong</i> Lik praksis – se retningslinjer i forvaltningsplan for Lomsdal-Visten, kap. 5.10.</p> <p><i>Vedlikehold av eksisterende veier i samsvar med forvaltningsplan.</i> Det er kun en opparbeidet veistrekning i Strauman, den etablerte traktorveien fra Lakselvvatnet til Sætra. Traseen ble utbedret i 2025 (sak 28/2025). Forutsetninger for at tiltaket skal regnes som vedlikehold uten søknadsplikt og ikke som oppgradering er:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Med vedlikehold menes det som er nødvendig for å opprettholde tilstanden (jf. forvaltnings- og rettspraksis). Dette innebærer at selve vegkroppen med stikkrenne og grøfter kan holdes ved like slik de var på vernetidspunktet (bredde/dybde) uten nærmere tillatelse fra styret, men <u>ikke oppgraderes (bredde, påfylling masse mv.)</u>. • Rydding av vegetasjon langs veien kan utføres i traseens bredde (veggkroppen) uten særskilt tillatelse i nødvendig omfang for å sikre fremkommelighet og hindre skade og så lenge tiltaket ikke gir vesentlige inngrep i terrenget eller innebærer hogst av viktige trær (ref. § 3 pkt. 2.3, nr. 2). <p><i>Nødvendig vedlikehold av ferdsele renne opp straumene til Lakselvvatnet</i> Forutsetninger for at tiltak kan defineres som nødvendig vedlikehold:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Endringer i bunnforhold over tid har gjort at tradisjonell ferdsel med mindre motorbåter er blitt risikabel (grunnstøting eller skader på propell/motor/båt). - Renne ikke lages dypere eller bredere enn den tradisjonelt har vært. - Vedlikeholdsmudring krever likevel tillatelse fra Statsforvalteren. - Ved ønske/behov for en <i>bredere eller dypere ferdsele renne</i> (som kan gi økt trafikk med større båter/fartøy og bidra til å endre hydrologien i straumene), vil dette kreve tillatelse på forhånd (jf. naturmangfoldloven § 48). Slike tiltak vil kreve vurderinger av både trafikkpotensiale, påvirkning på vannutskifting, naturtyper/arter og de lagdelte saltvanns-ferskvannsforholdene i Nervatnet og Lakselvvatnet. I tillegg til tillatelse fra styret, må det også innhentes tillatelse fra andre myndigheter som kommunen (havne- og farvannsloven og plan- og bygningsloven) og Statsforvalteren (mudre- og dumpeforskriften).
<p>Søknadsplikt</p>	<p>§ 3 pkt. 1.3</p>	<p><i>Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:</i> Tiltak kan få tillatelse fra styret der det er tiltaksspesifikt dokumentert at inngrepet har klar og overveiende positiv virkning for verneformålet eller andre prioriterte verneverdier, og at tiltaket ikke er i strid med verneformålet. Dersom styret skal vurdere å gi tillatelse til nye tiltak – som også kan forringe landskapsverdier eller dyreliv – vil det være under forutsetning av at tiltaket har dokumentert og overveiende stor positiv virkning for andre prioriterte verneverdier og verneformålet.</p>

Tema	Forskrifts-referanse	Vernebestemmelse (først i kursiv), så forvaltningsmyndighetens retningslinjer
		Til sist sier denne bestemmelsen at "... <i>Ombygging, utvidelse og nybygg skal skje i samsvar med lokal byggeskikk og tilpasses landskapet.</i> ". Dette hensynet skal derfor også legges til grunn i alle relevante saker med endringer i eksisterende tiltak og dersom nye gis tillatelse.
Ombygging, tilbygg	§ 3 pkt.1.3 a	<i>Ombygging og mindre tilbygg til bygninger og anlegg.</i> Lik praksis – se retningslinjer i forvaltningsplan for Lomsdal-Visten, kap. 5.10.
Gjenoppføring etter brann/ naturskade	§ 3 pkt.1.3 b	<i>Gjenoppføring av bygninger, innretninger og anlegg som er ødelagt ved brann eller naturskade.</i> Lik praksis – se retningslinjer i forvaltningsplan for Lomsdal-Visten, kap. 5.10.
Friluftsliv: Bruer og klopper	§ 3 pkt.1.3 c	<i>Bygging av bruer og legging av klopper.</i> Lik praksis – se retningslinjer i forvaltningsplan for Lomsdal-Visten, kap. 5.10.
Friluftsliv: skilting og merking	§ 3 pkt.1.3 d	<i>Oppsetting av skilt og merking av stier i tråd med forvaltningsplanen.</i> Lik praksis – se retningslinjer i forvaltningsplan for Lomsdal-Visten, kap. 5.10 (inngår i § 3 pkt. 1.3 c).
Landbruk: gjerder og anlegg for tilsyn/gjeting	§ 3 pkt.1.3 e	<i>Oppsetting og vedlikehold av gjerder og anlegg for husdyr og reindrift.</i> Lik praksis – se retningslinjer i forvaltningsplan for Lomsdal-Visten, kap. 5.10 (inngår i § 3 pkt. 1.3 d).
Friluftsliv: Nye hytter for allmennheten	§ 3 pkt.1.3 f	<i>Nye hytter for allmennheten i tråd med forvaltningsplanen.</i> <ul style="list-style-type: none"> • Styret kjenner ikke til ønsker, innspill eller planer om nye hytter for allmennheten i Strauman. Dersom dette blir et tema i høringsprosessen eller det kommer søknad om slike, vil saksbehandlingen følge retningslinjene forvaltningsplan for Lomsdal-Visten (§ 3 pkt. 1.3 e). • Etablering av gapahuk/utkikkspunkt i standard utforming, kan vurderes dersom tiltaket er i tråd med en egen helhetlig plan for gapahuker/utkikksteder som skal lages for Lomsdal-Visten (se <i>Forvaltningsplan for Lomsdal-Visten TL-12-10</i>) • Vurder konsultasjon ved mulig påvirkning av samiske interesser.
Vintervei for transport av tømmer	§ 3 pkt.1.3 g	<i>Tilrettelegging for vinterveier til tømmertransport.</i> Tilrettelegging for vinterveier kan tillates som del av godkjent plan for skogsdrift eller for uttak av ved til eget bruk. Tiltaket skal gjennomføres på en måte som minimerer terrengslitasje og ivaretar naturmangfold, hydrologi og landskap. Ved behandling av søknader om vintertransport skal følgende skadereduserende tiltak vurderes: <ul style="list-style-type: none"> • Alternative transportformer, som taubane eller snøskutertransport, der dette kan redusere terrengbelastningen. • Bruk av bar (og ev. snø) i kjøretrasé, for å øke bæreevnen og redusere slitasje. • Kjøring kun på snødekt og frossen mark, slik at underlaget tåler belastning fra tunge kjøretøy. • Forhåndspakking av trasé med lett kjøretøy (snøskuter) før kjøring med tyngre maskiner, for å stabilisere traséen og redusere risiko for kjøreskader. Vilkår som er aktuelle ved tillatelser for å sikre skånsom gjennomføring: <ul style="list-style-type: none"> • Opprydding i kjøretrasé etter avsluttet drift, inkludert fjerning eller håndtering av bar-/kvistutlegging dersom dette ikke kan ligge igjen. • Sluttrapport med dokumentasjon av gjennomføring, inkludert kartfesting og bilder fra før og etter tiltak. • Istandsetting av terreng som har fått kjøreskader, så langt det er mulig uten nye terrengingrep.

Tema	Forskrifts-referanse	Vernebestemmelse (først i kursiv), så forvaltningsmyndighetens retningslinjer
Uttak av sand	§ 3 pkt.1.3 h	<p><i>Uttak av sand/skjellsand til eget bruk.</i></p> <p>Gjelder begrensa uttak av sand der det er sandstrand ved Lakselvvatnet, Nervatnet og Sæterelva:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Grunneiere kan etter søknad gis tillatelse til uttak av inntil 5 m³ per år fra fjæresonen til eget bruk på egen eiendom i verneområdet (jf. retningslinjene for Innervisten marine verneområde). • Eksisterende vei eller eksisterende kjørespor skal benyttes der dette finnes. • Kjøring i terrenget er ikke tillatt, unntatt på veien inn til Sætra. <ul style="list-style-type: none"> - All kjøring utenom eksisterende veitrasé krever derfor egen tillatelse til motorferdsel i landskapsvernområdet etter naturmangfoldloven § 48. • Søknaden skal inneholde: <ul style="list-style-type: none"> - mengden sand som ønskes tatt ut - formålet med uttaket - stedfesting av uttakssted (kartreferanse) - opplysninger om maskiner/kjøretoy som skal benyttes • Det kan i tillegg være nødvendig med tillatelse etter annet lovverk, avhengig av omfang og formål: <ul style="list-style-type: none"> - plan- og bygningsloven: ved uttak som kan medføre vesentlig terrenginngrep, uttak for salg eller uttak utenfor egen eiendom - motorferdselloven: ved behov for kjøring i utmark - landbrukslovgivningen: dersom uttaket overstiger mengder som regnes som husbehov eller påvirker jordbruksdrift
Transport av tømmer på barmark	§ 3 pkt.1.3 i	<p><i>Tilrettelegging for tømmertransport på barmark i tråd med godkjent plan for skogsdrift.</i></p> <p>Tilrettelegging for barmarkstransport kan tillates som del av godkjent plan for skogsdrift. Formålet er å muliggjøre skogsdrift som er forenlig med verneformålet, samtidig som terrengskader og inngrep i naturmiljøet begrenses mest mulig.</p> <p>Transport på barmark innebærer økt risiko for slitasje på vegetasjon, jordstruktur, hydrologi og landskapselementer, og det stilles derfor særskilte krav til planlegging, gjennomføring og dokumentasjon.</p> <p>Skogsdriften skal ha egen tillatelse etter verneforskriften § 3 pkt. 2.3 (plantelivet) og § 3 pkt. 5.2 e (motorferdsel), samt etter motorferdselloven. Plan for tømmertransport skal inngå som del av hogstplanen og godkjennes av nasjonalparkstyret.</p> <p>1. Overordna hensyn</p> <ul style="list-style-type: none"> • Naturmangfold og landskap: Trasévalg skal ivareta de samme hensyn som ved hogsten og være i tråd med retningslinjene for § 3 pkt. 2.3. • Trasé skal ikke legges gjennom områder med særskilt verdi, som bekkedaler, koller, naturskogslommer, rovfuglreir og skogsfuglleiker. • Hydrologi og klimaendringer: Søknaden skal beskrive hvordan tiltaket unngår terrengskader som erosjon, dreneringsendringer, vannmetning og skader som forsterkes av klimaendringer. Traséer over våtmark eller partier med svært svak bæreevne tillates ikke. • Fugl, rein og friluftsliv: Arbeid med tilrettelegging skal normalt ikke foregå i hekketid for fugl (1/3-15/7), kalvingstid for rein eller i perioder med stor friluftslivsbruk. • Vurder konsultasjon ved mulig påvirkning av samiske interesser. <p>2. Krav til trasé og gjennomføring</p> <ul style="list-style-type: none"> • Generelle krav: Tiltak i trasé skal utformes slik at terrengskade minimeres og varige spor unngås. • Tiltak som kan få tillatelse: <ul style="list-style-type: none"> - Selektiv hogst i trasé, forutsatt at viktige naturtyper og enkeltrær får stå

Tema	Forskrifts-referanse	Vernebestemmelse (først i kursiv), så forvaltningsmyndighetens retningslinjer
		<ul style="list-style-type: none"> - Utlegging av geonett eller bruk av hogstavfall (kvist og bar) på svake partier for å styrke bæreevnen og hindre slitasje/erosjon - Fjerning av løs stein og mindre punktvis justeringer av løst materiale. - Enkel terrengbearbeiding for å passere vanskelige punkt. (Dette omfatter ikke sprengning, masseforflytning, grøfting eller større planering.) <ul style="list-style-type: none"> • Tiltak som normalt ikke får tillatelse: <ul style="list-style-type: none"> - Sprengning, skjæringer, større planeringer eller masseforflytning. - Grøfting eller inngrep som endrer dreneringsforhold eller terrengform. - Arbeid som etterlater varige spor i terrenget. <p>3. Krav til søknad</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kartfestet forslag til trasé, med begrunnelse og eventuelle alternativer (inkl. vurdering av vintertransport/taubane). • Beskrivelse av naturverdier, hydrologi og svake marktyper. • Oversikt over planlagte tiltak i terrenget (geonett, kvistutlegging mv.). • Plan for opprydding og avbøtende tiltak etter avsluttet transport. <p>4. Aktuelle vilkår ved tillatelser</p> <ul style="list-style-type: none"> • Områder med slitasje etter transport, skal settes i stand så langt som mulig uten nye terrenginngrep. Skader på vegetasjon, jordstruktur eller hydrologi skal dokumenteres og istandsettes i samråd med forvaltningsmyndigheten. • Forvaltningsmyndigheten kan kreve etterkontroll. • Det skal leveres sluttrapport med dokumentasjon av gjennomføring og bilder før/etter tiltak.
	§ 3 pkt.1.3 j	<p><i>Riving av gamle bygninger, anlegg og innretninger og oppføring av nye med samme størrelse og for samme bruk.</i></p> <p>Lik praksis – se retningslinjer i forvaltningsplan for Lomsdal-Visten, kap. 5.10 (§ 3 pkt. 1.3 c).</p>

Plantelivet		§ 3 pkt. 2	Forutsetning: Uttak av naturressurser skal skje på en måte som ikke skader verneverdiene. Dette gjelder både hvordan det gjøres og mengder/omfang.
Beskytte vegetasjon	§ 3 pkt. 2.1	<p><i>Plantelivet skal beskyttes mot skade og ødeleggelse. Innføring av ikke stedeagne plantearter er forbudt.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Vegetasjon i veitraseen fra Lakselvatnet til Sætra kan fjernes hvis nødvendig for vedlikehold av veien, i tråd med retningslinjene til jf. § 3 pkt. 1.2 d. • Med restaurering av gammel kulturmark forstås beite, slått, hogst av løvtreoppslag og rydding, men ikke tilsåing, drenering eller jordbearbeiding/pløying. 	
Beiting	§3 pkt. 2.2	<p><i>Beiting er tillatt</i></p>	

Tema	Forskrifts-referanse	Vernebestemmelse (først i kursiv), så forvaltningsmyndighetens retningslinjer
		<ul style="list-style-type: none"> - kartfestet forslag til hogstområde(r) med beskrivelse av kjente naturverdier - feltbasert og faglig vurdering av om arealet er naturskog - hydrologi og svake marktyper - oversikt over tiltak i terrenget (geonett, kvistutlegging mv.) - plan for opprydding og avbøtende tiltak etter endt hogst. <p>3c. Aktuelle vilkår ved tillatelse til skogsdrift i Strauman:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Arbeidet bør foregå vinterstid på frossen og snødekt mark, og skal ikke foregå i perioder med kalving eller i hekketid for fugl (fra april tom. juni) • Krav til etterarbeid og gjenoppretting: Områder som viser tegn til slitasje etter drift og transport skal settes i stand så langt som mulig uten nye terrenginngrep. Skader på vegetasjon, jordstruktur eller hydrologi skal dokumenteres og istandsettes i samråd med forvaltningsmyndigheten. • Krav til opprydding av kvist og hogstavfall: Samle i hauger, brenne eller la ligge • Sluttrapport med dokumentasjon av gjennomføring og bilder før/etter tiltak. • Befaringer: Oppstartsbefaring i felt med grunneier og ev. entreprenør før i gang-setting. Etterkontroll og godkjenning av forvalter/SNO etter avsluttet arbeid.

Dyrelivet	§ 3 pkt. 3	Forutsetning: Uttak av naturressurser skal ikke skade verneverdiene og gjøres på en måte som ikke bryter med vernebestemmelsene.
Jakt/fangst	§ 3 pkt. 3.1	<i>Jakt og fangst er tillatt etter viltloven og jakt av sel etter saltvannsfiskeloven.</i>
Fiske	§ 3 pkt. 3.2	<i>Fiske er tillatt etter lakse- og innlandsfiskeloven og saltvannsfiskeloven.</i>

Ferdsel	§ 3 pkt. 4	
Hensynsfull ferdsel	§ 3 pkt. 4.1	<i>Generelt om ferdsel: All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.</i>
Organisert ferdsel	§ 3 pkt. 4.2	<p><i>Bestemmelsene i denne forskrift er ikke til hinder for organisert turvirksomhet til fots så lenge naturmiljøet ikke blir skadelidende.</i></p> <p><i>Organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten. Nærmere retningslinjer gis i forvaltningsplanen.</i></p> <p>Lik praksis – se retningslinjer i forvaltningsplan for Lomsdal-Visten, kap. 5.10 (inngår i § 3 pkt. 5.2).</p>
Regulert ferdsel	§ 3 pkt. 4.3	<p><i>Innenfor nærmere avgrensa områder kan Miljødirektoratet ved forskrift regulere ferdsel som kan true verneverdiene.</i></p> <p>Det er ikke vedtatt forskrift som regulerer ferdsel i Strauman landskapsvernområde. Dersom det i kartleggingen av karst og grotter blir avdekket sårbare forekomster som må skjermes, vil styret kunne spille inn behov for dette og en oppfordring til Miljødirektoratet om å regulere ferdselen.</p> <p>Lik praksis - se retningslinjer for grotter i Lomsdal-Visten (kap. 5.10.3, pkt. 2).</p>
Omlegge stier	§ 3 pkt. 4.4	<p><i>Av hensyn til naturmiljøet og kulturminner kan forvaltningsmyndigheten legge om eller kreve fjernet merking av stier og løyper.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Vurder konsultasjon ved mulig påvirkning av samiske interesser.
Generelle unntak	§ 3 pkt. 4.5	<i>Reglene i punkt 4 gjelder ikke ferdsel ved gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i samband med ambulans-, politi-, rednings-, brannvern- og oppsyns-virksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver bestemt av forvaltningsmyndigheten.</i>

Tema	Forskrifts-referanse	Vernebestemmelse (først i kursiv), så forvaltningsmyndighetens retningslinjer
Motorferdsel	§ 3 pkt. 5	
Forbud	§ 3 pkt. 5.1	<i>Motorferdsel er forbudt på land og i ferskvatn.</i>
Unntak	§ 3 pkt. 5.2	<i>Bestemmelsene i 1.1 er ikke til hinder for: (Generelle unntak fra forbudet mot forbudet mot motorferdsel)</i>
Militært, utrykning og skjøtsel (ikke øving)	§ 3 pkt. 5.2 a	<i>Motorferdsel ved gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i samband med ambulanse-, politi-, rednings-, brannvern- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtelses- og forvaltningsoppgaver bestemt av forvaltningsmyndigheten. Bestemmelsen gjelder ikke øvingskjøring. Øving krever tillatelse.</i>
Helikopter/ skuter i reindrifta	§ 3 pkt. 5.2 b	<i>Landing med luftfartøy og bruk av beltekjøretøy på vinterføre og motordrevet båt i forbindelse med utøvelse av reindrift.</i> Droner er ikke regnet som motorferdsel etter motorferdselloven, og den samme fortolkningen legges til grunn etter naturmangfoldloven i verneområder. Både landing (med grunneiers tillatelse) og flyging med drone er dermed tillatt i Strauman og rammes ikke av forbudet mot motorferdsel (§ 3 pt. 5.1).
Skjøtsel	§ 3 pkt. 5.2 c	<i>Nødvendig motorferdsel ved slått av gammel kulturmark i tråd med forvaltningsplanen.</i> <ul style="list-style-type: none"> • For at en slått skal regnes som å være i tråd med denne forvaltningsplanen, skal den være omfattet av tiltaksplanen i kap. 5.3 og ha en godkjent skjøtelsesplan. • Kun motorferdsel med ATV etter eksisterende skogsvei/kjørespor, omfattes av denne unntaksbestemmelsen. Kjøringen skal ikke sette varige spor i terrenget. • For at motorferdselen skal regnes som nødvendig, må den være direkte knyttet til slått og vesentlig for at slått skal kunne gjennomføres: <ul style="list-style-type: none"> - transport av utstyr (skjøtelsesmaskiner, redskaper e.l.) til/fra tiltaksområdet - transport/håndtering av vegetasjon (høy/gras, busker/trær) - godkjent markbearbeiding for utbedring/vedlikehold av slåtteearealet (jord/stein) - samtidig oppsetting av informasjonsskilt el. knyttet til tiltaket • Lufttransport (helikopter) må omsøkes og være godkjent på forhånd.
Elgtrekk e.l.	§ 3 pkt. 5.2 d	<i>Bruk av lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget for uttransport av felt elg og hjort.</i>
Landbruk	§ 3 pkt. 5.2 e	<i>Motorferdsel i forbindelse med skogsdrift som er tillatt iht. pkt. 2.3 og oppsetting og vedlikehold av gjerder og anlegg for husdyr og reindrift iht. pkt. 1.3 e.</i>
Motorbåt	§ 3 pkt. 5.2 f	<i>Bruk av motorbåt på Lakselvvatnet.</i>
Til Sætra	§ 3 pkt. 5.2 g	<i>Motorferdsel på vegen inn til Sætra.</i>
Bufe	§ 3 pkt. 5.2 h	<i>Transport av sykt og skadd bufe. Kjøretøy som brukes skal være skånsomt mot markoverflaten. Det skal gis melding til oppsynet i forkant av kjøring.</i>
Søknadsplik t	§ 3 pkt. 5.3	<i>Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:</i>
Barmarkskjøring i reindrifta	§ 3 pkt. 5.3 a	<i>Barmarkskjøring i reindrifta i tråd med forvaltningsplan.</i> <i>For reindriften kan det gis flerårige tillatelser for bruk av terrenggående barmarkskjøretøy ut fra reinbeitedistriktets bruksregler og distriktsplan i henhold til reindriftsloven.</i> Lik praksis – se retningslinjer i forvaltningsplan for Lomsdal-Visten, kap. 5.10 (§ 3 pkt. 6.3 b).

Tema		Forskrifts-referanse	Vernebestemmelse (først i kursiv), så forvaltningsmyndighetens retningslinjer
	Husdyr	§ 3 pkt. 5.3 b	<i>Bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy i forbindelse med husdyrhold.</i> • Vurder konsultasjon ved mulig påvirkning av samiske interesser.
	Skuter/ helikopter for frakt	§ 3 pkt. 5.3 c	<i>Bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av varer og materialer til hytter og gammer, vedlikehold av ferdselsveier o.l.</i> • Vurder konsultasjon ved mulig påvirkning av samiske interesser.
	Transport av jaktet storvilt	§ 3 pkt. 5.3 d	<i>Bruk av luftfartøy for uttransport av felt elg og hjort.</i>
	Øvingskjøring	§ 3 pkt. 5.3 e	<i>Øvingskjøring for formål nevnt i pkt. 5.2 a.</i> Lik praksis – se retningslinjer i forvaltningsplan for Lomsdal-Visten, kap. 5.10 (§ 3 pkt. 6.3 a).

Forurensning § 3 pkt. 6		
Forbud	§ 3 pkt. 6.1	<i>Forbud mot forurensning.</i> <i>Forurensning, forsøpling, henleggelse av avfall og bruk av kjemiske midler er forbudt.</i>
Støy	§ 3 pkt. 6.2	<i>Unødvendig støy skal unngås.</i> <i>Modellfly og liknende er ikke spesifikt nevnt i forskriften for Strauman slik det er i nasjonalparken. Men Unødvendig støy skal uansett unngås, og flyging med drone som forstyrrer dyreliv, friluftsopplevelse eller reindrifta er derfor ikke tillatt. Hensynsfull flyging med drone derimot, kan foregå hvis også tillatelse foreligger fra grunneier til å ta av og lande og Luftfartstilsynets regelverk ellers blir fulgt.</i> <i>Ellers er det lik praksis mht. unødig støy – se retningslinjer i forvaltningsplan for Lomsdal-Visten, kap. 5.10 (§ 3 pkt. 7.2).</i>

Generelle dispensasjonsbestemmelser	§ 4	<i>Forvaltningsmyndigheten kan gi dispensasjon fra bestemmelsene i denne forskrift når formålet med vernet krever det, for vitenskapelige undersøkelser og arbeid av vesentlig samfunnsmessig betydning, eller i andre særlige tilfeller når dette ikke strider mot formålet med vernet.</i> Lik praksis – se retningslinjer i forvaltningsplan for Lomsdal-Visten, kap. 5.10 (§ 4).
Forvaltningsplan	§ 5	<i>Det skal utarbeides en forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning, skjøtsel, tilrettelegging, informasjon mv. Forvaltningsplanen skal godkjennes av Miljødirektoratet.</i>
Skjøtsel	§ 6	<i>Forvaltningsmyndigheten eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan iverksette skjøtselstiltak for å fremme formålet med vernet.</i> Lik praksis – se retningslinjer i forvaltningsplan for Lomsdal-Visten, kap. 5.10 (§ 6).
Forvaltningsmyndighet	§ 7	<i>Miljødirektoratet fastsetter hvem som er forvaltningsmyndighet etter denne forskrift. Samiske interesser skal ivaretas i den forvaltningsordningen som etableres.</i> Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre/Njaarken vaarjelimmiedajveraerie ble første gang konstituert i 2011 (sak ST 1/2011), og Sametinget er representert i styret med to representanter fra reinbeitedistriktene. (Se kap. 1.3 og 2.3, samt Filvedlegg 5 med Vedtekter for nasjonalparkstyret 19.1.2024.)
Rådgivende utvalg	§ 8	<i>Det kan opprettes et rådgivende utvalg for forvaltningen av verneområdet.</i> Rådgivende utvalg for Lomsdal-Visten ble opprettet i 2011 (sak 06/2011) og ble sist endret i 2024 (sak ST 24/24). Sammensettingen i faglig rådgivende utvalg kan tas opp til vurdering og ev. endring hvert 4. år ved behov.

5.10.3 Saksbehandling på tvers av flere bestemmelser i verneforskriften

Retningslinjene for behandling av saker som omhandler flere bestemmelser samtidig og ofte er komplekse, har lik praksis med Lomsdal-Visten nasjonalpark. Dette gjelder særlig reindriftssaker, forskning og ferdsel i grotter. Se felles retningslinjer i *Forvaltningsplan for Lomsdal-Visten*, kap. 5.10.3.

5.10.4 Veiledning til saksbehandling etter naturmangfoldloven

Styret har myndighet og skal saksbehandle etter flere bestemmelser i naturmangfoldloven, blant annet for tilfeller forskriften ikke regulerer og for en del generelle bestemmelser som gjelder i alle saker. Det er blant annet krav til dokumentasjon (§7), miljørettsprinsippene (§§ 8-12), unntak fra vernebestemmelser (§ 48, for forskning, gapahuker, flyging med drone, kjøring på barmark, felling av raje til kjøttheng, og for flytebrygger), og ved tiltak utenfor vernegrensene som kan innvirke på verneverdiene i et verneområde. Lik praksis – se retningslinjer i forvaltningsplan for Lomsdal-Visten, kap. 5.10.4.

5.10.5 Rutiner for samhandling med andre sektormyndigheter

Det er felles retningslinjer for saksbehandling og rutiner for samhandling og samordning med andre myndigheter i saker som krever tillatelse etter flere lovverk.

Lik praksis – se retningslinjer i forvaltningsplan for Lomsdal-Visten, kap. 5.10.5.

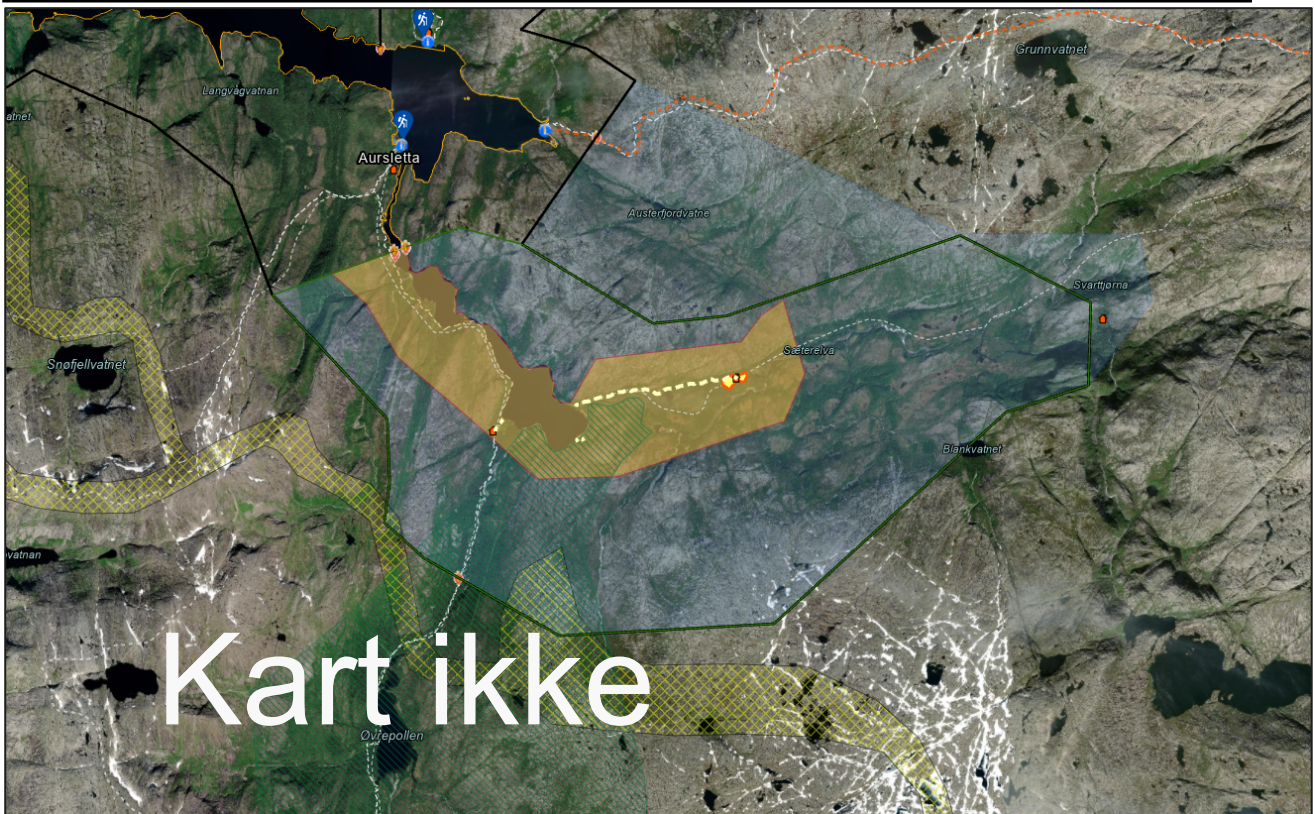
5.11 Forvaltningssoner

For å sikre forutsigbar og kunnskapsbasert saksbehandling er Strauman og resten av Lomsdal-Visten inndelt i tre hovedsoner med ulike forvaltningsnivåer: Vernesone (A), Brukssone (B) og Tiltakssone (C). Sonene angir graden av restriksjon og hvilke typer tiltak som kan vurderes i områdene. Soneringen (tabell 8, figur 15) bygger på kjente naturverdier, kulturmiljø, reindrift, landskap, ferdsel og sårbarhet.

Se systemet for sonering i *Forvaltningsplan for Lomsdal-Visten*, kap. 5.11.

Tabell 8. Forvaltningssoner i Strauman landskapsvernområde.

Vernesone (A)	
A1 Villmark	Naturskog (gammelskog og områder uten spor etter tidligere hogst)
A2 Naturverdier	Kantsoner til vassdrag, naturtypelokaliteter inkl. Mølhusfossen, kalkrik berggrunn.
A3 Reindrift	Kalvingsområde, vårbeite og del av flyttlei fra Lakselvatnet sørøst og sørover Laksmarkdalen.
A4 Grotter	Ingen kjente forekomster prioritert foreløpig.
Brukssone (B)	
B1 Friluftsliv	Turrutene Aursletta-Laksmarka, gammelveien til Sætra og ruta videre til Eiterådalen.
B2 Skjøtsel	Nærområdet rundt gamle gårdsbruk (Lakselva, Sannan).
B3 Fjordsoner	Mulig landingssted fra båt langs Lakselvatnet: Sørøstlige bredd ved Lakselva, ved Sannan og ved veien til Sætra/Sæterelva utløp.
B4 Fritidsboliger	Andre hytter og tilkomsten fra Lakselvatnet.
Tiltakssone (C)	
C1 Startsteder	Ligger utenfor verneområdet (Aursletta, Ausa, Visthus og Forvik).
C2 Leirplass	Ingen initiativ til leirplass eller sted for gapahuk fremmet.
C3 Kulturmiljø/gårdsbruk	Sætra og med bygningsmiljø og kulturlandskapet rundt.

Figur 15. Forvaltningssoner i Strauman landskapsvernområde, som er omsluttet av Lomsdal-Visten nasjonalpark og grenser til Innervisten marine verneområde i nordvest. Kartgrunnlag: Geonorge.no og Multiconsult

5.12 Tilgrensende verneområder

Lomsdal-Visten nasjonalpark omslutter nesten hele landskapsvernområdet, bortsett fra i nordvest. Her er bruksområdene på land i Indre Visten ikke båndlagt etter naturmangfoldloven. Men der Lakselvdassdraget etter hvert blir saltvannspåvirket av tidevann i Strauman, overtar **Innervisten marine verneområde** utover i fjorden.

5.13 Tilleggsopplysninger

Lik praksis – se forvaltningsplan for Lomsdal-Visten, kap. 5.13.

5.14 Oppfølging ved brudd på verneforskriftene

Lik praksis – se forvaltningsplan for Lomsdal-Visten, kap. 5.14.

6 Kunnskapsgrunnlag

Utgiver	År	Tittel	Forfatter
Konsekvensutredning (KU) for Lomsdal-Visten - fra verneplanprosessen (2004)			
Statsforvalteren, Nordland fylkeskomm.	2006	Bruk og vern i Lomsdal-Visten. Høring av konsekvensutredning, verneplan og fylkesdelplan	Pedersen, H.R. & Iversen, E.M.
Statsforvalteren	2004	KU – deltema landskap	Pedersen, H.R.
Siste sjanse (off. utg.)	2004	KU – deltema naturmiljø	Løvdal, I., Heggland, A. & Gaarder, G.
Statsforvalteren	2004	KU – deltema hytter	Nedrelo, E.
Statsforvalteren, NFKOM	2004	KU – deltema friluftsliv	Karlsen, J. & Iversen, E.M.
Planteforsk Tjøtta	2004	KU – deltema skogbruk	Midgaard, N.
NINA	2004	KU – deltema reindrift	Andersen, O., Nellemann, C., Eide, N. & Vistnes, I.
NIKU	2004	KU – deltema kulturhistorie	Svestad, A.
Multiconsult	2004	KU – deltema geologiske ressurser	Grepstad, G.
Miljøfaglig Utredning	2004	KU – deltema reiseliv	Melby, M.W.
Planteforsk Tjøtta	2004	KU – deltema jordbruk	Høberg, J. & Eilertsen, S.M.

Kartlegginger og sammenstillinger av eksisterende kunnskap for Lomsdal-Visten - fra verneplanprosessen			
NIJOS	2004	Kartlegging av landskap i Lomsdal-Visten	Puschmann, O. & Flemsæter, F.
Miljøfaglig Utredning	2004	Kartlegging av biologisk mangfold i Lomsdal-Visten	Heggland, A., Gaarder, G., Hofton, T.H. & Blindheim, T.
Miljøfaglig Utredning	2004	Biologisk mangfold og vilt – supplerende undersøkelser	Gaarder, G. & Stenberg, I.
Miljøfaglig Utredning	2004	Biologisk mangfold – lokalitetsbeskrivelser	Eksport fra database (Natur 2000)
Miljøfaglig Utredning	2004	Biologisk mangfold – innspill til viltkartet	Heggland, A.
Siste Sjanse	2004	Biologisk mangfold – verneverdier i skog i Eiterådalen og Svenningdalen	Hofton, T.H.
Statsforvalteren	2004	Fisk i Lomsdal-Visten	Vatne, T.
Statsforvalteren	2004	Fugl - Hakkespetter og viltlokaliteter i Indre Visten	Stenberg, I.
Multiconsult	2004	Verneverdige kvartær- og berggrunnsgeologiske forekomster	Grepstad, G.K.
Universitetet i Bergen	2004	Karstformer og grotter i Lomsdal-Visten	Lauritzen, S.R.
Statsforvalteren	2004	Kartlegging av friluftslivet i Lomsdal-Visten	Strømmen, A. (BOT)

Annet kunnskapsgrunnlag fra Lomsdal-Visten			
Nasjonalparkstyret i Lomsdal-Visten	2014	UTDATERT - Forvaltningsplan for Lomsdal-Visten og Strauman (2014, 1. generasjon)	Lamo, T.
Nasjonalparkstyret i Lomsdal-Visten	2018	UTDATERT - Besøksstrategi for Lomsdal-Visten nasjonalpark/ Njaarke vaarjelimmiedajve og Strauman landskapsvernområde	Lamo, T.
Distriktsstyret i Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt	2017	Distriktsplan Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt (2016-2021)	
Miljødirektoratet	2014	Rundskriv for forvaltning av verneområder. Veileder M106-2014	
Artsdatabanken	2021	Norsk rødliste for arter 2021	
Artsdatabanken	2025	Norsk rødliste for naturtyper i Norge	

Utgiver	År	Tittel	Forfatter
Norges vassdrags- og energidirektorat NVE	2025	Innsjødatabasen – NVE temakart	
Klima- og miljødepartementet	2016	Veileder om naturmangfoldloven kapittel II . Alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk	
Regjeringen	2020	FNs bærekraftsmål. Mål med mening. Norges handlingsplan for å nå bærekraftsmålene innen 2030 , Meld. St. 40 (2020-2021)	
Statsforvalteren i Nordland	2022	Vurdering og begrunnelse - Pålegg om etablering av siidaandel i Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt	Bruun-Jenssen, C., Paval, I-L & Stien, M.
Nordland fylkeskomm. & Aurland naturverkstad	2017	Landskapstyper i Nordland. Typeinndeling . Aurland Naturverkstad Rapport 5-2014, revidert 2017	Uttakleiv, L.A., Lykkja, H. Knagenhjelm, C. & Clemetsen, M
Nordland Fylkeskomm. & Aurland naturverkstad	2017	Sjeldne og typiske landskap i Nordland . Aurland Naturverkstad Rapport 6-2014, revidert 2017	Lykkja, H., Uttakleiv, L.A., Knagenhjelm, C. & Clemetsen, M

7 Vedlegg

Gule rader: Filvedlegg/kartvedlegg er ikke ferdig laget, men bør være klare til planen skal på høring.

7.1 Filvedlegg

Format	Tema	Opphav
PDF	Filvedlegg 1. Verneforskrift for Strauman landskapsvernområde	Lovdata (Klima- og miljødepartementet)
PDF	Filvedlegg 2. Naturmangfold i Lomsdal-Visten (kap. 3 som vedlegg – datert 17.4.2026)	NP-styret
PDF	Filvedlegg 3. Bruk og historikk i Lomsdal-Visten (kap. 4 som vedlegg – datert 17.4.2026)	NP-styret
PDF	Filvedlegg 4. Rødlisterarter i Strauman landskapsvernområde (registrert i Artsobservasjoner (25.09.2025))	Multiconsult
PDF	Filvedlegg 5. Standard kjørebok ved kjøring etter tillatelse med krav om dette.	NP-styret
PDF	Filvedlegg 6. Vedtekter for Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre (19.1.2024)	Miljødirektoratet
PDF	Kommer i planperioden: Plan for formidling av kulturhistorie (Tilrettelegging ved og informasjon om representativt utvalgte kulturminner i tid og rom)	NP-styret
PDF	Kommer i planperioden: Skjøtselsplan for kulturlandskap	NP-styret
PDF/web	Oversikt – Bedrifter innen naturbasert reiseliv i verneområdene i Lomsdal-Visten	NP-styret

7.2 Kartvedlegg

Type	Tema	Opphav
PDF	Kartvedlegg 1. Vernekart Lomsdal-Visten nasjonalpark og Strauman (2009)	Miljøverndepartementet
PDF	Landskapsområder – navn og type	NIJOS 2004, NP-styret
PDF	Landskapsområder – urørthet	NIJOS 2004, NP-styret
PDF	Landskapsområder – opplevelsesverdi	NIJOS 2004, NP-styret
PDF	Naturtyper	KU Naturmangfold
PDF	Kulturminner	KU Naturmangfold
PDF	Tilrettelegging for friluftsliv (ruter og åpne husvære)	KU Friluftsliv, NP-styret
PDF	Sårbare områder for reindrifta	KU Reindrift
PDF	Forvaltningssoner	NP-styret

Arkivsaksnr: 2021/7424-30

Saksbehandler: Bjørnar Aarstrand

Dato: 23.04.2026

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre	25/26	30.04.2026

Forvaltningsplan for Lomsdal-Visten nasjonalpark/Njaarken vaarjelimmiedajve til faglig gjennomgang

Vedlegg:

- 1 Utkast - Forvaltningsplan for Lomsdal-Visten nasjonalpark (2026-2035)

Forvalters tilrådning

Vedlagte forslag til forvaltningsplan for Lomsdal-Visten nasjonalpark/Njaarken vaarjelimmiedajve godkjennes for oversending til Miljødirektoratet for faglig gjennomgang.

Forvaltningsplanen har et godt kunnskapsgrunnlag og er lokalt forankret gjennom rådgivende utvalg og innspillsmøter med berørte interessenter og kommunene. Etter at forvaltningsplanen er faglig godkjent av Miljødirektoratet skal planen bearbeides og igjen styrebehandles av Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre, før den sendes ut på offentlig høring.

Bakgrunn og vurdering

Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre har forvaltningsansvar for 5. verneområder. Denne behandlingen tar for seg forslag til forvaltningsplan for Lomsdal-Visten nasjonalpark/Njaarken vaarjelimmiedajve, slik at planen kan sendes over til Miljødirektoratet for faglig godkjenning.

Lomsdal-Visten nasjonalpark/Njaarken vaarjelimmiedajve ble vernet ved kongelig resolusjon 29.mai 2009. Verneområdet har tidligere hatt felles forvaltningsplan med Strauman landskapsvernområde. Nå er disse planene splittet, men forvaltningsplanen for Strauman landskapsvernområde viser til forvaltningsplanen for Lomsdal-Visten nasjonalpark flere steder hvor forvaltningstema er sammenfallene. Forvaltningsmålene for området er videreført fra eksisterende plan, og supplert for å passe til ny standard når planen skal innlemmes i Naturoppdrag. I forlengelsen av dette er arbeidet med bevaringsmål forankret i strategier for oppfølging av de overordna forvaltningsmålene, og koblet til konkrete tiltak til oppfølging i planperioden.

Nasjonalparkstyret har leid inn konsulent, Multiconsult AS for å bistå planarbeidet og lage utkast til planer.

Prosjektet ligger etter den vedtatte fremdriftsplanplanen, men avhengig av tilbakemeldingene etter faglig gjennomgang er det mulig at planene kan legges ut til høring i løpet av høsten 2026 med endelig vedtak tidlig 2027. Oppstarts melding med prosjektplan for utarbeidelse av forvaltningsplan for alle verneområdene ble sendt til kommunene, fylkeskommune, andre statlige sektormyndigheter, grunneiere, og andre rettighetshavere og aktuelle brukergrupper 6. september 2022. Det har blitt arrangert innspillmøter samt invitert til partsmøter med aktuelle interesser vår og sommer 2025.

Forvalter vil understreke at forvaltningsplanen sannsynlig vil bli justert etter at den er faglig godkjent av Miljødirektoratet. Deretter blir forslag til høringsutkast styrebehandlet av nasjonalparkstyret før de legges ut på offentlig høring.

Etter forvalters vurdering kan nasjonalparkstyret sende utkast til forvaltningsplan for Lomsdal-Visten nasjonalpark/Njaarken vaarjelimmiedajve til faglig godkjenning hos Miljødirektoratet.

Lomsdal-Visten nasjonalpark

Offisielt navn:
Lomsdal-Visten nasjonalpark/Njaarken
vaarjelimmiedajve

Verneform: Nasjonalpark

Vernet fra: -

Areal: 1102 km²

Kommuner: Vefsn, Brønnøy, Vevelstad, Grane

[Verneforskrift](#)

[Faktaark](#)

Foto: Carl

Ta vare på et stort, egenartet og tilnærmet urørt naturområde, bevare det biologiske mangfoldet med økosystemer, arter og bestander, geologiske forekomster, og kulturminner, sikre variasjonsbredden av naturtyper og store sammenhengende barskogområder i regionen, sikre grotter og karstformer mot all skade og mot at det fjernes biologisk eller geologisk materiale fra dem, bevare, sammen med landskapsvernområdet i Indre Visten, et variert kystlandskap fra fjord til fjell på Helgeland. Allmennheten skal gis anledning til naturopplevelse gjennom utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging. Ivaretagelse av naturgrunnlaget innenfor nasjonalparken er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området brukes til reindrift.

Forslag til revidert forvaltningsplan for Lomsdal-Visten nasjonalpark / Njaarken vaarjelimiedajve 2026-2035

SAMMENDRAG

Multiconsult har revidert forvaltningsplan for Lomsdal-Visten/Njaarken vaarjelimiedajve for 2026-2035. Utkastet er laget på oppdrag fra nasjonalparkstyret og tilpasset Miljødirektoratets digitale løsning *nye Naturoppdrag*.

Planen beskriver hvordan nasjonalparken med et av Norges mest urørte og varierte villmarksområder, skal forvaltes, brukes og utvikles neste tiår - i tråd med verneformålet og med et 200 års-perspektiv. Den fastsetter forvaltningsmål, strategier, tiltak og indikatorer for effektmåling.

Hovedvekten i planen er på operativ og forutsigbar forvaltning, med tolkning av vernebestemmelsene, tydelige retningslinjer for saksbehandling etter verneforskriften og delegert myndighet etter naturmangfoldloven, og kvalitetssikring av søknadsbehandling. Planen tar i bruk kartfestet sonering, videreutvikler og integrerer besøksstrategien og sammenstiller dagens kunnskapsgrunnlag med tilhørende kartdata, vedlegg og temakart.

Planen er utarbeidet i samarbeid med nasjonalparkstyret ved forvalter Bjørnar Aarstrand.

Innhold

1	Innledning, mål og strategier	5
1.1	Vernekart (forrige side)	5
1.2	Om forvaltningsplanen	5
1.2.1	Verneformål	6
1.2.2	Forvaltningsmål	6
1.2.3	Strategier for å nå forvaltningsmålene	8
1.2.4	Sammenheng mellom mål og strategier (2026-2035)	9
1.3	Forvaltningsmyndighetens oppgave	10
1.4	Tilleggsopplysninger	11
2	Områdefakta	12
2.1	Internasjonale forpliktelser	12
2.2	IUCN	13
2.3	Bernkonvensjonen	13
2.4	Tilleggsopplysninger	13
2.4.1	Vern av urfolks tradisjonelle landområder	13
2.4.2	Konsultasjonsplikt	14
3	Natur og påvirkning	15
3.1	Beskrivelse	15
3.2	Naturtyper	15
3.3	Arter	16
3.4	Rødlistearter	16
3.5	Geologi	17
3.6	Klimaendringer	18
3.6.1	Klimatiltaksplan	19
3.7	Annen negativ påvirkning	20
4	Bruk og historikk	21
4.1	Eierstruktur	21
4.1.1	Bruksretter	21
4.2	Verneprosess	21
4.3	Restriksjonsområder	22
4.4	Skjønnsforutsetninger	23
4.4.1	Føringer fra Kgl. res. (2009) som grunnlag for skjønnsutøvelse	24
4.4.2	Videreførte skjønnsforutsetninger (2014) og praksis i enkeltsaker (2019-2025)	24
4.5	Vernegrense	26
4.6	Brukshistorie	26
4.7	Landbruk og naturressurser	27
4.7.1	Skogbruk	27
4.7.2	Jordbruk - beitedrift	27
4.7.3	Naturressurser	28
4.8	Reindrift	30
4.8.1	Vernebestemmelser knyttet til reindrift	33
4.8.2	Bruk av drone i reindriften	33
4.9	Friluftsliv	34
4.10	Jakt og Fiske	35
4.11	Reiseliv	35
4.11.1	Nasjonalparkpartnere	36
4.12	Forskning og undervisning	36
4.12.1	Prioriterte forskningstema, tillatelser og vilkår	37
4.13	Kulturminner	37
4.14	Bygg og Installasjoner	38
4.15	Infrastruktur	40
4.16	Motorferdsel	40
4.17	Tilleggsopplysninger	41
4.17.1	Bruk av droner	41
4.17.2	Utviklingstrekk etter vernetidspunktet	41
5	Forvaltning	43
5.1	Innledning	43
5.2	Tiltaksplan for Lomsdal-Visten nasjonalpark	44
5.3	Bevaringsmål for måling av effekten av tiltak	59
5.3.1	Bevaringsmål – indikatorer for forvaltningsmål, strategier og tiltak	66

5.4	Skjøtselsplaner.....	67
5.5	Besøksforvaltning.....	67
5.5.1	Besøksstrategien fra 2018 er videreført i denne planen.....	68
5.5.2	Villmarksporten Helgeland – et kunnskaps- og opplevelsessenter	68
5.6	Forvaltningsutfordringer	70
5.6.1	Det glemte landet – la villmark være villmark	70
5.6.2	Det glemte landet – hvordan inspirere og engasjere?	70
5.6.3	Klimaendringer.....	71
5.6.4	God nok tilgjengelighet – åpne hytter, gjennomgående ruter og dagsturmål	71
5.6.5	Aktivitet og ferdsel kan gi slitasje på vegetasjon og forstyrre dyreliv og tamrein.....	72
5.6.6	Fjernvirkninger fra tiltak utenfor verneområdet	72
5.6.7	Presedens og samlet belastning (samtidig eller over tid)	74
5.7	Naturmangfoldloven	74
5.8	Verneforskrift URL.....	76
5.9	Nasjonale og regionale rammer og føringer.....	76
5.10	Forvaltningsmyndighetens retningslinjer i Lomsdal-Visten nasjonalpark.....	77
5.10.1	Bestemmelsene i forskriften som peker til forvaltningsplanen.....	78
5.10.2	Retningslinjer for saksbehandling for hver enkeltbestemmelse i forskriften	78
5.10.3	Saksbehandling på tvers av flere bestemmelser i verneforskriften	104
5.10.4	Veiledning til saksbehandling etter naturmangfoldloven.....	109
5.10.5	Rutiner for samhandling med andre sektormyndigheter.....	116
5.10.6	Prosedyrer og kvalitetssikring ved behandling av utvalgte søknadstyper	117
5.11	Forvaltningssoner (kartfesting av retningslinjene).....	121
5.11.1	Kobling til tiltaksplan og besøksstrategi.....	121
5.11.2	Forvaltningssoner i Lomsdal-Visten/Njaarken	122
5.11.3	Soneringskart.....	123
5.12	Tilgrensende verneområder	123
5.13	Tilleggsopplysninger	124
5.13.1	Forholdet til annet lovverk.....	124
5.13.2	Politiets fullmakter (nødsituasjoner og redning).....	124
5.14	Oppfølging ved brudd på verneforskriftene:.....	124
6	Kunnskapsgrunnlag.....	125
7	Vedlegg	127
7.1	Filvedlegg.....	127
7.2	Kartvedlegg.....	128

Forsidebilde: Stillheten Lomsdalen. Foto: HRP/Multiconsult

Forvaltningsplanen i tall og stikkord

Planen rommer 10 forvaltningsmål (39 delmål), 9 strategier (40 delstrategier), 24 hovedtiltak med 94 deltiltak i tiltaksplanen, og 12 effektmål for oppfølging i planperioden 2026–2035. Arealet i nasjonalparken er inndelt i tre kategorier av forvaltningssoner som er kartfestet og delt i 12 undertyper, disse gir operative retningslinjer for forvaltning og inkluderer prosedyrer og sjekklister for kvalitets-sikring av søknads-behandlingen, 17 fagvedlegg og 16 kartvedlegg.

Kunnskapsgrunnlaget på ca. 1750 sider og 250 kartdatasett er systematisert og gjort tilgjengelig digitalt for nasjonalpark-styret. Besøksstrategien er integrert i planen og peker ut ambisjoner for langsiktig formidling,

istandsetting, og utvikling av merkevaren som grunnlag for større satsing i bygdene. Styret foreslår å utvikle en ordning med nasjonalpark-profiler: Lokale ambassadører, unge og voksne vertskap i bygdene, og et program for nasjonalparkarvinger.

Det er også foreslått friluftsliv- og kulturløfttiltak som "en natt på Nasjonalpark-camp" – med et leirsted i hver kommune, undervisningsopplegg for skolene og samarbeid om historiefortelling med historielag og andre kunnskapsbærere. "Villmarksporten Helgeland" er fremmet som idé til et nasjonalparksenter og et regionalt partnerskapsløft for friluftsliv, kultur og næringsliv. Her er det muligheter til å samle flere regionale og nasjonale fag- og formidlingsentre, som reindrift, skogbruk, villaks, grotter og naturoppsyn.

1 Innledning, mål og strategier

Lomsdal-Visten nasjonalpark (VV00002750)

Godkjent av	Nasjonalparkstyret for Lomsdal-Visten
Oppstartsdato	17.03.2022
Planlagt revisjon	2035
Sametingskonsultasjon	
Høringsdato	
Forvaltningsmyndighet	Nasjonalparkstyret for Lomsdal-Visten
Forvaltningsmyndighetstype	Nasjonalparkstyre
Oppsyn	Statens naturoppsyn - Nordland
Fylke	Nordland
Kommuner	Vefsn, Grane, Brønnøy, Vevelstad
Verneform	Nasjonalpark
Verneplan	Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge. St.meld. nr. 62 (1991-92), Innst. St. nr. 124 (1992-93)
Vernet dato	29.05.2009

1.1 Vernekart (forrige side)

1.2 Om forvaltningsplanen

Lomsdal-Visten nasjonalpark/Njaarken vaarjelimmiedajve er et av Norges mest urørte og utilgjengelige villmarksområder, der landskapet spenner fra smale fjordarmer og frodige daler til åpne høyfjellsplatåer og mektige fjellmassiv. Dype breforma daler, stupbratte og forrevne elvejuv, kalkrike fjellsoner og store sammenhengende skog- og steinurkompleks danner utgjør dette særegne og varierte stykket Norge med svært høye verneverdier. Området er preget av stillhet og lav teknisk påvirkning, med grotter, brusende elver og et mangfold av vann i alle former. Dette er et landskap som åpner seg gradvis for den som ferdes her – rått, stort og formet av naturkrefter som fortsatt er i arbeid.

Dette er en revisjon av felles forvaltningsplanen for Lomsdal-Visten nasjonalpark og Strauman landskapsvernområde fra 2014, og skal gjelde de neste ti årene (2026-2035). Den bygger på dagens rammer og praksis for forvaltning og Miljødirektoratets mal (FPNV), og er tilpasset *nye Naturoppdrag*.

Forvaltningsplanen er myndighetenes operative verktøy og bruksanvisning for hvordan verneforskriften skal praktiseres i daglig saksbehandling og langsiktig nasjonalparkforvaltning. Den skal sikre at verneformålet og verneverdiene blir ivaretatt, at brukerinteresser balanseres, og at beslutninger er kunnskapsbaserte, forutsigbare og målrettede. Forvaltningsplanen:

- fastsetter **forvaltningsmål** (kap. 1.2.2) og angir **strategier** (kap. 1.2.3) for å nå dem
- sammenstiller 1 750 siders **kunnskapsgrunnlag** (kap. 6) og 250 digitale **kartdatasett**
- gir oversikt over **verneverdier** og **bruksinteresser** (kap. 2, 3 og 4)
- **prioriterer tiltak** (kap. 5.2) som nasjonalparkstyret vil gjennomføre for å følge opp strategiene
- definerer **bevaringsmål** (kap. 5.3) som gjør det mulig å måle effekten av tiltak
- tolker verneforskriften og gir tydelige **retningslinjer for saksbehandling** (kap. 5.10)
- bruker **sonering** (kap. 5.11) for å vise hvor ulike hensyn og retningslinjer gjelder

Der forskriften viser til "retningslinjer i forvaltningsplanen", er retningslinjene rettslig bindende ved forvaltning av verneområdet og førende for saksbehandlingen (ref. Tabell , kap. 5.10.1).

1.2.1 Verneformål

Bestemmelsene i verneforskriften har som formål å opprettholde den tilstanden som området var i ved vernetidspunktet), og å fremme verneformålet (figur 2) som er gitt i [forskriftens § 2 Formål](#):

Figur 2. Formålsparagrafen i verneforskriften for Lomsdal-Visten nasjonalpark. Foto: Skjermdump fra <https://lovdata.no>.

I en faglig gjennomgang av verdigrunnet for norsk naturvern (Gardar 2024) fremheves Lomsdal-Visten som et område der særlig økosystemverdi, urørt natur, landskapets egenart, friluftslivskvaliteter, historisk bruk og urfolks kulturgrunnlag står sentralt. Disse verdiene ligger også til grunn for verneformålet og forvaltningen av nasjonalparken.

1.2.2 Forvaltningsmål

Denne forvaltningsplanen bygger videre på planen for Lomsdal-Visten nasjonalpark og Strauman landskapsvernområde fra 2014. Den tidligere planen formulerte overordnede **forvaltningsmål** som uttrykker ønsket utvikling, bruk og tilstand i samsvar med verneformålet. Disse målene er rettesnorer for styrets arbeid, **og er videreutviklet for en ny planperiode i opplistingen under.**

Forvaltningsmålene er grunnlag for utforming av *strategier* (kap. 1.2.3), *bevaringsmål* (kap. 5.2), *tiltak* (kap. 5.3) og *retningslinjene* (kap. 5.10). Miljødirektoratet arbeider for tiden med skisse og utvikling av teknisk løsning for å innlemme forvaltningsplaner i Naturoppdrag – den tekniske plattformen for arbeidet med verneområder for forvaltningsmyndighetene og naturoppsynet. I den nye løsningen i Naturoppdrag blir forvaltningsmål og strategier for å nå disse, koblet til tiltaksplan for gjennomføring og effektmåling (bevaringsmål/indikatorer). Styret har i revisjonsarbeidet bygd opp planene slik for å håndtere overgangen til *nye Naturoppdrag*.

Styret viderefører forvaltningsmålene fra 2014-planen og utvider med målsetninger for helheten av verneformålet. Dette sikrer langsiktighet, samtidig som planen tilpasses ny struktur og krav til kunnskapsbasert, målstyrt og tiltaksrettet forvaltning basert på åpenhet, likebehandling og forutsigbarhet. **Forvaltningsmålene** er videreutviklet for å favne helheten i verneformålet og -verdiene:

Forvaltningsmål for Lomsdal-Visten og Strauman (2026-2035):

M1. Sikre villmarkspreget og sårbare grotter

- M1.1: Urørt villmarkspreget, stillhet og nattemørke opprettholdes i hele nasjonalparken.
- M1.2: Landformer, geologiske forekomster og skjulte/sårbare grotter er intakte og uten skade.
- M1.3: Et utvalg grotter er tilgjengelige for skånsom bruk der dette ikke svekker verneverdiene, mens de mest sårbare grottene ikke eksponeres.

M2. Bevare naturmangfoldet og intakte økosystemer

- M2.1: Økosystemer, naturtyper og arter er i stabil eller bedret tilstand.
- M2.2: Hydrologi og spredningskorridorer fungerer og er uten hindringer for naturlige prosesser.
- M2.3: Rødlistearter og truet natur er kartlagt og ivaretatt.
- M2.4: Fremmede arter forekommer ikke i nasjonalparken.
- M2.5: Rovfugl kan hekke uten fortrenghet fra ferdsel eller aktivitet.

M3. Ivareta naturgrunnlaget for samisk kultur og næringsutnyttelse

- M3.1: Reindriftens helårsbruk av området opprettholdes uten at verneverdiene forringes.
- M3.2: Kalvingsområder, flyttleier og sentrale beiteområder har nødvendig ro i sårbare perioder.

M4. Ta vare på kulturminner og kulturlandskap

- M4.1: Kulturspor fra siste istid til i dag og kulturmiljøer er i stabil/bedret tilstand.
- M4.2: Et utvalg kulturmiljøer er i aktiv bruk som kunnskaps- og opplevelsesressurs.
- M4.3: Samiske kulturspor er integrert i kulturminneforvaltning og formidling.

M5. Bevare særpreget og fremme store opplevelsesverdier

- M5.1: Innfallsporter og utkikkspunkt har god kvalitet og styrer ferdsel til robuste områder.
- M5.2: Utvalgte startsteder i ytterkant er lett tilgjengelige og synliggjør nasjonalparkens særpreget.
- M5.3: Utkikkspunkt er lokalisert i utkanten og ikke i sårbare områder.
- M5.4: Friluftsliv med sporrøs ferdsel gir gode villmarksopplevelser og ivaretar vern og reindrift.
- M5.5: Et offisielt besøkssenter for Lomsdal-Visten og Børgefjell langs E6 er etablert og i drift, med høy kvalitet på utstillinger og vertskap som formidler verneverdiene og kanalisere ferdsel til robuste steder.

M6. Forvalte bygg og anlegg forsvarlig

- M6.1: Eksisterende bygg og anlegg har god tilstand og er i bruk der det er formålstjenlig.
- M6.2: Landingsplasser og startsteder i fjordene har god standard for de som kommer sjøveien.
- M6.3: Nye tekniske tiltak gjennomføres kun når de er hjemlet eller avklart ved Kgl.res. (2009). Der nye bygg/anlegg formidler kulturhistorie og naturbruk, eller gjelder sikringstiltak, skal de ikke redusere kulturminnenes lesbarhet eller ha negativ påvirkning på verneformålet.

M7. Begrense motorferdsel – nødvendig, hjemlet og skånsom

- M7.1: Motorferdsel er minimal, skjer kun når nødvendig og hjemlet, og svekker ikke verneverdier.
- M7.2: Barmarkskjøring setter ikke varige spor og skader ikke vegetasjon eller terreng.
- M7.3: Samlet belastning fra motorferdsel holdes lav og dokumenteres årlig (også egen/SNO).

M8. Kunnskapsbasert, åpen og forutsigbar saksbehandling

- M8.1: Forvaltningen er likebeholdende, konsekvent og føre-var.
- M8.2: Alle vedtak vurderes etter naturmangfoldloven §§ 8–12 (jf. kap. 5.7).
- M8.3: Presedens (og samlet belastning, jf. nml §10) vurderes eksplisitt i hvert vedtak.
- M8.4: Kunnskapsgrunnlaget (landskap, natur, kultur, ferdsel, klima) er oppdatert og offentlig tilgjengelig.
- M8.5: Informasjon om sensitive arter og sårbare grotter skjermes i saksdokumenter og formidling.
- M8.6: Tillatelser til tiltak, uttak, ferdsel og aktiviteter gis kun når det er hjemlet, dokumentert nødvendig og ikke skadelig for verneverdier eller samlet belastning.

M9. Håndtere klimaendringer og naturfarer

M9.1: Klimaendringer og naturfarer håndteres gjennom tilpasning og operativ beredskap uten å svekke verneverdiene og beskrives i årlig status.

M10. Styrke lokal tilhørighet og naturvennlig verdiskaping

- M10.1: Lokal tilknytning og stolthet er styrket gjennom aktiv deltakelse og medvirkning.
M10.2: Naturbasert verdiskaping skjer innenfor rammene av vernet og bidrar til levende bygder.
M10.3: Samarbeidet mellom reindrift, grunneiere, kommuner, reiseliv og forvaltning fungerer godt.

1.2.3 Strategier for å nå forvaltningsmålene

Strategiene under skal overordnet hjelpe styret i arbeidet for å nå målene og bidra til at tiltak og satsinger som ligger i planen er målrettet og i tråd med bestemmelsene og føringene. Overordnede forvaltningsmål kan ha flere strategier, og hver strategi kan også bidra til å nå flere av målene.

Forvaltningsstrategier for Lomsdal-Visten og Strauman 2026-2035

S1 Styrke styring, kvalitet og kunnskapsgrunnlag

- S1.1: Kunnskapsbasert forvaltning med årlig statusrapport (jf. S1.8).
S1.2: Føre-var-perspektiv med 200 års tidshorisont.
S1.3: Prioriterte kartlegginger av naturtyper/arter og bruk/ferdsel.
S1.4: Systematisert oversikt over kulturspor for hensyn og formidling.
S1.5: Skjerming av informasjon om sensitive arter og sårbare grotter.
S1.6: Fremmede arter oppdages tidlig og bekjempes effektivt.
S1.7: Standard mal for vurdering av NML §§ 8–12, presedens og samlet belastning i alle saker.
S1.8: Vedlikeholde mål–strategi–tiltak–bevaringsmål i Naturoppdrag (årlig rullering).
S1.9: Sikre forkant-vurdering av landskap, urørthet og stillhet for tiltak utenfor verneområdet.

S2 Bruke sonering og sesongregulering for sårbare verdier

- S2.1: Ulik bruk mellom robuste og sårbare områder, tidsbegrensning ved kalving/hekkesetid 1.3-15.7.
S2.2: Avgrense soner for sårbare verneverdier, ferdsel/aktiviteter/tilrettelegginger.
S2.3: Husdyrbeite som bidrar til å bevare åpne og halvåpne landskapstyper.

S3 Besøksstrategi som inviterer, inspirerer og styrer ferdselen

- S3.1: Videreutvikle innfallspor og startsteder for å styre ferdsel til robuste områder.
S3.2: Videreføre hovedinnfallsporene (Eiterådalen, Stavassdalen, Nevernes, Sarvejælla og Forvik).
S3.3: Formidle enkle og trygge besøksmål i ytterkantene av parken for turister på gjennomreise.
S3.4: Kanalisere ferdsel til ytterkanter av nasjonalparken og via vardete prioriterte ruter.
S3.5: Gjennomføre fysisk klimatilpasning der erosjon/samlet belastning kan reduseres.
S3.6: Vurdere selektiv/lavintensiv tilgang til robuste grotter, mens sårbare grotter skjermes.
S3.7: Målretta informasjon til turister, dagsbesøkende, langturgåere for riktig valg av ruter.
S3.8: Utrede og støtte etablering av *Villmarksporten Helgeland* (Laksvollen) – et besøkscenter med faglige partnerskap for formidling av bruk og vern, natur og mennesker.

S4 Utvikle partnerskap og medvirkning

- S4.1: Støtte alle fire kommunene med etablering og gevinstrealisering av status som *Nasjonalparkkommune*.
S4.2: Utvikle partnerskap med reiselivet, bygdene i randsona og alle nasjonalparkkommunene.
S4.3: Samhandle systematisk med reindrift, grunneiere, myndigheter, foreninger og reiseliv.

- S4.4: Styrke naturbasert reiseliv innenfor verneformålet og tilgjengeligheten for besøkende.
 S4.5: Utforske program som *Naturen som verdiskaper*.

S5 Satse på ungdom, læring og overføring av naturforståelse

- S5.1: Etablere og gjennomføre *Nasjonalparkarvinger og Unge nasjonalparkverter*.
 S5.2: Etablere en ordning for utnevning av *Nasjonalparkambassadører*.
 S5.3: Utvikle skoleopplegg som *En natt i nasjonalparken* for naturforståelse og lokal tilhørighet.

S6 Formidle og bruke merkevaren for naturvennlig lokal utvikling

- S6.1: Formidle særpreg og sårbare verdier uten detaljeksponering av sårbare grotter/arter.
 S6.2: Synliggjør nasjonalparken og nær-opplevelser langs E6, Fv.76, Kystriksveien og båtruter.
 S6.3: Utvikle samspill med partnere og formidling av nasjonalpark-merkevarene.

S7 Forvalte og videreutvikle bygg og anlegg innenfor verneformålet

- S7.1: Stimulere istandsetting, vedlikehold og bruk for allmennheten av eksisterende bygninger.
 S7.2: Oppgradere og utvikle landingssteder i fjordene, og rydde/fjerne avfall og utrangerte anlegg.

S8 Streng regulering av motorferdsel og samlet belastning

- S8.1: Tillate kun nødvendig og hjemlet ferdsel, og barmarkskjøring som ikke setter spor.
 S8.2: Utvikle effektive løsninger for varsling til reindrifta og rapportering etter gjennomført flyging.
 S8.3: Ha god oversikt over samlede virkninger av tillatelser og årlig evaluere samlet belastning.

S9 Undersøke sårbarhet og styrke klimaberedskap

- S9.1: Overvåke klimaendringer og naturtilstand.
 S9.2: Analysere risiko og sårbarhet av skred/flom/ekstremvær og lokal klimatilpasning.
 S9.3: Bidra til tverretatlige beredskapsøvelser ved innfallspor/ter/startsteder/turruter.
 S9.4: All fysisk tilrettelegging (klopper, bruer, stier, parkering/startsteder) prosjekteres med klima-robuste løsninger (drenering, forankring, materialvalg og trasevalg) som minimerer erosjon og behovet for vedlikehold og nye tiltak.

1.2.4 Sammenheng mellom mål og strategier (2026-2035)

Strategiene bidrar til å oppnå flere av forvaltningsmålene og motsatt. Tabell 1 viser de viktigste koblingene mellom forvaltningsstrategier og de forvaltningsmålene de skal bidra til å innfri. Tiltakene i kap. 5.2 er hvordan disse strategiene settes ut i livet for å nå forvaltningsmålene, og effektmålingen (jf. kap. 5.3) viser tilstand og status for indikatorer knyttet til planlagte tiltak.

Tabell 1. Sammenheng mellom forvaltningsmål (M1-10) og strategier (S1-9). Strategier i **fet skrift** er de viktigste "driverne" for måloppnåelsen, resten er eksempler på strategier som er støttende.

Forvaltningsmål	Strategier som bidrar (hoveddrivere i fet skrift)
M1 Sikre villmarkspreget og sårbare grotter	S2 sonering og sesongregulering S3.6 selektiv/lavintensiv grottegang – skjerming av sårbare grotter S3.4 kanalisering til robuste områder og prioriterte ruter) S1.9 vurdering av tiltak i forkant (landskap, synlighet, stillhet, nattemørke) S3.1-3 innfallspor, startsteder, trygge mål i ytterkant S1.5 skjerming av sensitiv naturinformasjon/artsdata S1.2-3 føre var, kartlegging (grotter/karst og naturgrunnlag)

Forvaltningsmål	Strategier som bidrar (hoveddrivere i fet skrift)
M2 Bevare naturmangfold og økosystemer	S1 kunnskapsgrunnlag, kartlegging, §§ 8–12, tiltak fremmede arter S2 sonering og sesongregulering for sårbare arter og naturtyper S3.4 kanalisering av ferdsel S8 sumvirkning og streng praksis for motorferdsel S3.5 fysisk klimatilpasning i terreng S9 klimaovervåking, risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS) og beredskap
M3 Ivareta reindriftas naturgrunnlag	S2 sesongregulering, ro i kalving og i flyttleier) S8.2 varsling til reindrift og rapportering ved andres flyging/motorferdsel S3.4 kanalisering av ferdsel mht. kalving og flyttleier S3.7 målrettet informasjon til besøkende S1.9 vurdering i forkant av tiltak utenfor nasjonalparken (synlighet, støy, lys) S4.1 systematisk samhandling med reindriften S3.8 besøkssenter som førstelinje for informasjon, rutevalg og hensyn
M4 Bevare kulturminner og kulturlandskap	S1.4 systematisert oversikt over kulturspor for hensyn og formidling S7 istandsetting, vedlikehold, rydding/fjerning – bygg og anlegg S6.1 formidle særpreg uten å eksponere sårbare lokaliteter S3.8 senterformidling av kultur og naturbruk
M5 Bevare særpreget og fremme store opplevelsesverdier	S3 innfallsporter, kanalisere turruter og overnatting, klimatiltak, informasjon S3.8 <i>Villmarksporten</i> (besøkssenter langs E6) S1.9 vurdering i forkant av tiltak som kan true urørthet, stillhet og nattemørke S6 merkevare og kommunikasjonskanaler S2 sonering og sesonghensyn S9.4 klimarobust utforming av tilrettelegging
M6 Forvalte bygg og anlegg forsvarlig	S7 istandsetting, vedlikehold, landingssteder i fjordene, rydding/fjerning S9.4 klimarobust prosjektering av klopper, bruer, stier og startsteder S1.8 årlig rullering i Naturoppdrag for mål–strategi–tiltak S3 krav til kvalitet på startsteder/utkikkspunkt gjennom besøksstrategien
M7 Begrense motorferdsel	S8 kun nødvendig og hjemlet ferdsel, varsling, rapportering, årlig sumvirkning S1.7 standard §§ 8–12 i alle saker S3.4 kanalisering kan redusere transportbehov
M8 Sikre kunnskapsbasert, åpen og forutsigbar saksbehandling	S1 statusrapport, kartlegginger, skjerming, årlig rullering S1.9 forkant-dokumentasjon for eksterne tiltak: Landskap, støy/lys, belastning S8.3 sumvirkningsoversikt for motorferdsel S3.8 besøkssenterdata inngår i kunnskapsgrunnlaget S9 ROS/klima integreres i vedtak
M9 Håndtere klimaendringer og naturfarer	S9 overvåking av klima/naturtilstand, ROS-analyser, øvelser S9.4 klimarobust tilrettelegging som forebygger erosjon og behov for nye tiltak S3.5 fysisk klimatilpasning i ferdselstraséer S7 oppgradering/forankring av bygg/anlegg S1.2 føre-var med lang tidshorison
M10 Styrke lokal tilhørighet og naturvennlig verdiskaping	S4 partnerskap/medvirkning og naturbasert reiseliv innenfor vernerammene S5 <i>Nasjonalparkarvinger, Unge nasjonalparkverter, Camp Lomsdal-Visten</i> (skoleopplegg for en natt i nasjonalparken) og <i>Nasjonalparkambassadører</i> S6 merkevare og avtaler med kommuner/bedrifter S3.8 besøkssenter som møteplass og førstelinje for vertskap

1.3 Forvaltningsmyndighetens oppgave

Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre (styret) samordner forvaltningen av Lomsdal-Visten nasjonalpark med Strauman landskapsvernområde, Innervisten marine verneområde og tilliggende skogvern som styret er myndighet for. Langsiktig planlegging og daglig oppfølging legger vekt på

økologiske sammenhenger, helhetlig og enhetlig saksbehandling, forutsigbarhet for brukerinteresser og et styrket kunnskapsgrunnlag om mangfold av natur, geologi og klimaeffekter.

Styret består av syv politisk oppnevnte personer, en fra hver berørt kommune, en fra Nordland fylkeskommune valgt av fylkestinget og to representanter oppnevnt av Sametinget. Styret ble opprettet etter konsultasjoner mellom staten og Sametinget.

Styret har ansvar for å ivareta verneformålet, forvalte området helhetlig fra fjord til fjell, og legge til rette for tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging. Miljødirektoratet har fastsatt vedtekter for styrets arbeid (19.1.2024, jf. Filvedlegg 17).

Styret behandler søknader om dispensasjon og tillatelser, følger opp tilsyn og skjøtsel, og samhandler med rettighetshavere, kommuner, offentlige myndigheter og reinbeitedistriktet. Det har også ansvar for å informere om verneverdier og regelverk, og for å registrere og dokumentere naturverdier i området.

Myndigheten til styret følger av naturmangfoldloven og verneforskriften, som angir forbud, unntak og muligheter for dispensasjon. I tillegg har styret hjemmel til å gi dispensasjon etter naturmangfoldloven (nml) § 48, se kapittel 5.9.

1.4 Tilleggsopplysninger

Lomsdal-Visten er en av de vanskeligst tilgjengelige nasjonalparkene i Norge, noe som har bidratt til at området er et av de mest undervurderte og minst besøkte av de norske nasjonalparkene. Det er selv om området ligger bare noen få kilometer fra E6 og Nordlandsbanen, og nært to Hurtigruteanløp, tre flyplasser og Kystriksveien langs Helgeland.

Miljødirektoratet og **klima- og miljødepartementet** har overordnet ansvar og myndighet for forvaltningen av naturvernområder i Norge, blant annet gjennom klagebehandling og fastsettelse av rammene for forvaltningen (som godkjenning av denne forvaltningsplanen).

Statens naturoppsyn (SNO) er styrets feltapparat. SNO har fast ansatt naturoppsyn som fører tilsyn med naturtilstanden og er tilsynsmyndighet overfor folks atferd i naturen. Veiledning og informasjon er også en del av oppgavene, og SNO gjør registrering, overvåking, tiltak og skjøtsel på oppdrag fra nasjonalparkstyret. SNO fører kontroll med at folk følger verneforskriften og overholder vilkår i tillatelser.

Fylkesdelplan for Lomsdal-Visten er opphevet av Nordland fylkeskommune, men tiltak og intensjonene er ivaretatt gjennom andre regionale planer. Parallelt med verneplanprosessen i 2003-2006 ble det utarbeidet en fylkesdelplan for Lomsdal-Visten som omfattet verneområdene og randsonen til disse, i alt 2 238 km². Fylkesdelplanen var et regionalpolitisk dokument med føringer for arealplanlegging og saksbehandling etter plan- og bygningsloven i de fire berørte kommunene. Planen la vekt på utviklingsmuligheter i randsonene til nasjonalparken og strategier for best mulig lokal forankring av areal- og ressursforvaltningen. Reindrift, havbruk, reiseliv og friluftsliv var de sentrale berørte interessene og satsingene.

2 Områdefakta

Landareal (daa)	1102 km ²
Sjøareal (daa)	6 km ² (Indre Storfjorden og Okfjorden i Brønnøy)
IUCN-status	IUCN II
Emerald-status	NO0000059

2.1 Internasjonale forpliktelser

Verneområdene i Lomsdal-Visten-komplekset (nasjonalpark, landskapsvernområder og marine verneområder) forvaltes innenfor en nasjonal og internasjonal ramme, der Norge gjennom **Agenda 2030** og **FNs 17 bærekraftsmål** har forpliktet seg til å bevare natur, stanse tap av biologisk mangfold og fremme bærekraftig bruk av naturressurser.

Forvaltningen av verneområdene bidrar direkte og indirekte til flere av bærekraftsmålene. De mest sentrale målene og hvordan Lomsdal-Visten-området bidrar til dem er vist i figur 3:

Figur 3. De viktigste av FNs bærekraftsmål som Forvaltningen av Lomsdal-Visten nasjonalpark og med tilgrensende verneområder bidrar til.

Forvaltningen av Lomsdal-Visten nasjonalpark skal bidra til at Norge oppfyller sine internasjonale forpliktelser knyttet til naturmangfold, landskapsvern og bærekraftig bruk av naturressurser. Dette inkluderer blant annet **konvensjonen om biologisk mangfold** (CBD) og **Bern-konvensjonen** om vern av europeisk natur og arter. Strauman inngår også i det globale klassifiseringssystemet for verneområder gjennom IUCN.

2.2 IUCN

Norge er medlem i **Den internasjonale naturvernunionen (IUCN)**, som arbeider for å bevare natur og biologisk mangfold gjennom kunnskapsbasert forvaltning og internasjonal sammenligning av verne-områder. IUCN klassifiserer verneområder etter formål og strenghet i seks hovedkategorier (I–VI).

Lomsdal-Visten nasjonalpark er klassifisert som IUCN kategori II – Nasjonalpark. Dette innebærer at området skal forvaltes som et større, sammenhengende økosystem med hovedformål å bevare økologiske prosesser, biologisk mangfold og landskapets urørthet. Samtidig skal parken gi rom for opplevelse, læring og friluftsliv i naturpregete omgivelser, der aktiviteten ikke reduserer verneverdiene. Nasjonalparker i IUCN-kategori II skal:

- sikre store, økologisk representative områder med minimal menneskelig påvirkning
- bevare naturtyper, arter og geologiske prosesser som en del av helhetlige økosystemer
- gi mulighet for friluftsliv, naturopplevelser, forskning og miljøovervåking
- bidra til kunnskap, respekt og forståelse for naturens egenverdi
- legge til rette for formidling av natur- og kulturarv og samarbeid med lokalsamfunn

Lomsdal-Visten nasjonalpark rommer et unikt landskap der fjord, dal og fjell møtes, med høy grad av villmarkspreget og økologisk variasjon. Forvaltningen skal være restriktiv overfor inngrep og varige installasjoner, og legge vekt på å opprettholde naturens dynamikk, mangfold og stillhet. Samtidig er nasjonalparken et møte mellom natur og kultur: spor etter tidligere bosetting, seterdrift, ferdsel og samisk bruk inngår som en del av landskapets identitet. I tråd med IUCN-kategori II kan tradisjonell bruk og tiltak for kunnskap og opplevelse videreføres når det skjer i samsvar med verneformålet og ikke reduserer naturverdiene. Forvaltningen skal derfor være:

- **Kunnskapsbasert** – bygd på oppdatert vitenskap og tradisjonell kunnskap
- **Helhetlig** – se sammenhengen mellom økologiske, kulturelle og sosiale verdier
- **Deltakende** – utviklet i samarbeid med lokalsamfunn, grunneiere, reindrift og frivillige
- **Langsiktig** – bidra til å opprettholde økologisk integritet og naturens egenverdi for framtida

2.3 Bernkonvensjonen

Lomsdal-Visten er en del av Emerald Network, Bern-konvensjonens europeiske nettverk for bevaring av arter og naturtyper av felles betydning. Nettverket er en viktig del av Europas innsats for å oppnå EUs naturmål, og bidrar til å ivareta økologisk sammenheng på tvers av landegrenser. (Les mer: <https://www.coe.int/en/web/bern-convention/emerald-network>)

2.4 Tilleggsopplysninger

2.4.1 Vern av urfolks tradisjonelle landområder

Forvaltningen av Lomsdal-Visten nasjonalpark skal sikre at verneformålet og naturverdiene bevares slik at området fortsatt kan brukes til bærekraftig reindrift – økologisk, kulturelt og økonomisk. Reindrift er en sentral del av det materielle grunnlaget for samisk kultur og inngår i det tradisjonelle samiske bruksområdet. Selv om verneforskriften ikke pålegger nasjonalparkstyret å fremme reindrift eksplisitt, skal forvaltningen gjennomføres i tråd med nasjonale og internasjonale forpliktelser om urfolks rettigheter, og i samsvar med forskriftens intensjoner.

Denne forvaltningsplanen bygger derfor på statens plikter overfor samene som urfolk – både i prosess (konsultasjoner og medvirkning) og i innhold (forvaltning, bruk og tiltak). Samisk bruk og tradisjonell kunnskap skal tillegges vekt i saksbehandling, planlegging, skjøtsel og tiltak i verneområdet.

Rettighetsgrunnlag og føringer:

- **Grunnloven § 108:** Statens myndigheter skal legge forholdene til rette for at det samiske folk kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv. Reindrift er en sentral del av dette.
- **Naturmangfoldloven §§ 8 og 14):** Naturen skal tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også som grunnlag for samisk kultur. Tradisjonell økologisk kunnskap skal tillegges vekt.
- **ILO-konvensjon nr. 169:** Samene har rett til å bevare og utvikle sin kultur, sitt språk og sine næringer. De skal konsulteres i saker som berører dem.
- **FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) art. 27:** Minoriteter har rett til å utøve sin kultur, inkludert reindrift som levevei.
- **UNDRIP (FNs erklæring om urfolks rettigheter):** Anerkjenner urfolks kollektive rettigheter til kultur, språk, arbeid og naturgrunnlag.
- **Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD):** Fremhever betydningen av urfolks tradisjonelle kunnskap og bruk av naturen for bevaring og bærekraftig bruk.

Nasjonalparkstyrene i tradisjonelle samiske bruksområder og kulturlandskap skal derfor:

- sikre reell medvirkning fra reindriftnæringen
- legge vekt på tradisjonell kunnskap i saksbehandling og tiltak
- vurdere hensynet til reindrift og samisk kulturgrunnlag i alle saker

2.4.2 Konsultasjonsplikt

Det ble i 2007 inngått en avtale mellom Sametinget og Miljøverndepartementet om retningslinjer for verneplanarbeid i områder som berører samiske interesser. Avtalen åpnet for arbeidsutvalg som kunne bistå Fylkesmannen i planarbeidet. Under konsultasjonene for forvaltningsplanen (2014) for Lomsdal-Visten nasjonalpark/Njaarken vaarjelmiedajve og Strauman landskapsvernområde, ønsket Sametinget et slikt utvalg. Nasjonalparkstyret ble opprettet etter konsultasjoner mellom Klima- og miljødepartementet og Sametinget, og overtok da også arbeidsutvalgets rolle.

At styret ble etablert gjennom konsultasjoner, opphever ikke den løpende konsultasjonsplikten etter sameloven kapittel 4. Plikten er både prosess- og saksbunden, og gjelder i hver sak eller planprosess som kan påvirke samiske interesser direkte.

Som forvaltningsmyndighet skal nasjonalparkstyret gjennomføre konsultasjoner når vilkårene i sameloven er oppfylt. Dette gjelder blant annet revisjon av forvaltningsplanen, besøksstrategi, endringer i dispensasjonspraksis, tilretteleggingstiltak og andre beslutninger som kan ha betydning for samisk kultur, næringsutøvelse eller bruk av området.

Konsultasjonsplikten etter sameloven innebærer:

- **Tidlig varsling** til Sametinget og berørte samiske interesser (§ 4-5)
- **Reell dialog** med gjensidig informasjonsdeling og mål om enighet (§ 4-6)
- **Protokollføring og dokumentasjon** av prosessen og eventuelle uenigheter (§ 4-7)

Miljødirektoratet har en rolle som godkjenningsmyndighet for forvaltningsplanen og kan kreve dokumentasjon på at konsultasjoner er gjennomført, men selve plikten ligger hos nasjonalparkstyret. Det er til sist i kap. 5.10.6 lagt inn sjekklister for konsultasjon og mal for protokollføring.

3 Natur og påvirkning

3.1 Beskrivelse

Lomsdal-Visten nasjonalpark (1102 km²) er et av Norges mest utilgjengelige og urørte villmarksområder. Landskapet spenner fra kyst og fjord til høgfjell, med Storklumpen i Grane som høyeste punkt (1293 moh.). Fra Vega i vest til Børgefjell i øst danner nasjonalparken en bred øst-vest-akse av sammenhengende villmark uten store tekniske inngrep. Dype daler, markerte U-daler, trange elvejuv og fjordarmer som strekker seg inn mot fjellmassivene gir landskapet en sterk romfølelse og stor variasjon.

Naturmangfoldet er rikt og sammensatt. Fuktige skoglier, kalkrike fjellsoner, åpne høydedrag, frodige bekkekløfter og større sammenhengende gammelskoger danner en mosaikk av ulike naturrom. Her finnes stille skogstjern, vidstrakte steinurer og canyon-lignende dalfører, samt et omfattende nett av bekker, elver, myrer og tjern. I de sørøstre delene finnes flere snø- og isfylte botner og ville vassdrag med store fosser. Området rommer også et av Norges viktigste karst- og grottesystemer.

Flere landskapsområder har nasjonal verdi, blant annet Lomsdalen, Grunnvassdalen og Okfjorden, samt Breidvasstinden, Jordbrudalen, Langskardet, Austerfjorddalen, Tasklivatnet, Vistvatnan og Krongelvatnet. Skjølrlægda og Innertjønnan er særpregete og ofte besøkte områder i Vefsn-delen av parken. Resten av parken har gjennomgående høye regionale landskapsverdier.

Landskapet åpner seg gradvis for den som ferdes her. Overgangen fra lune skogsdaler til nakne fjellvidder og mektige fjellpartier skaper store kontraster og en sterk villmarksopplevelse. Området er både lettgått og krevende, og gir natur- og stillhetsopplevelser av sjelden karakter. Samtidig finnes kulturspor etter samisk og norsk bruk gjennom årtusener, tett vevd sammen med naturverdiene.

3.2 Naturtyper

Nasjonalparken omfatter et bredt spekter av naturtyper, formet av møtet mellom oseanisk klima i vest, kontinentale dalfører i øst og store høydegradienter. Variasjonen omfatter kalkrike høgfjellsområder, rik edelløvskog, kalkskog, store sammenhengende barskoger, bekkekløfter og rikmyrer. Kalkberg og kalkrike fjellpartier er særlig viktige naturtyper og rommer sjeldne arter og karakteristiske vegetasjonssoner.

Skog-, hei- og fjellsoner er tydelig avgrenset. Granittområdene i vest og nord gir et markert og åpent fjellandskap med svært få tekniske inngrep. Rundt tidligere gårdsbosettinger, som Skjølrlægda, Lomsdalen og Klausmarka, finnes kulturpåvirkede naturtyper som slåttemarker og beiteenger. Disse har høye biologiske verdier, men trues av gjengroing.

Kartleggingen i verneplanprosessen identifiserte 19 svært viktige, 58 viktige og 45 lokalt viktige naturtypelokaliteter, der kalkrike fjellpartier, rik edelløvskog, gammel barskog og bekkekløfter utmerker seg. Senere kartlegging etter NiN-metode (inndeling av *Natur i Norge*) viser at områdene rundt Gåsvatnet har høye verdier, og sårbarhetsvurderinger i Skjølrlægda har dokumentert 17 naturtypelokaliteter langs rundløypa der.

Til tross for god kartlegging mangler det fortsatt kunnskap for flere artsgrupper og naturtyper. Dette gjelder særlig fiskefauna, insektgrupper, rovfugl og store rovdyr, samt flere artsgrupper som sopp, lav og moser som er lite undersøkt.

Mulige langsiktige endringer i vegetasjon og landskap

Det er lite lokal kunnskap om endringer i tregrensa i Lomsdal-Visten og på Sør-Helgeland. Generelt viser nasjonale studier at tregrensa stiger i Norge som følge av økende temperatur. I hvilken grad dette vil påvirke landskap, vegetasjon og økosystemer i Lomsdal-Visten over tid, er

usikkert. Eventuell overvåking gjennom planperioden og videre vil kunne gi et bedre kunnskapsgrunnlag for å vurdere langsiktige endringer og konsekvenser for verneverdiene.

3.3 Arter

Planter, sopp og lav.

Kalkrike områder og gammel barskog gjør parken rik på krevende sopper, lav og karplanter. Døde og gamle trær er viktige habitater for vedlevende arter, og forvaltningen legger vekt på å bevare slike strukturer. Skånsom sanking av bær, matsopp og nytteplanter er tillatt, og bruk av nedfallsved til bål regnes som akseptabelt. Gamle og stående døde trær skal bevares, ettersom de utgjør viktige substrater for et stort mangfold av arter.

Fugl

Fuglelivet er variert fra fjord til høgfjell. Rovfugl finnes i flere fjellområder, og hakkespetter er tallrike i eldre skog. Jaktfalk er en viktig symbolart for Lomsdal-Visten. Arten hadde kjente hekkelokaliteter i konsekvensutredningene, men nyere observasjoner mangler. Arten regnes som svært sårbar for forstyrrelser tidlig i hekkesesongen (fra 1. mars til 15. juli), og dette legges til grunn i vurdering av ferdsel. Planen legger opp til basiskartlegging av jaktfalk og overvåking hvert femte år. Kongeørn overvåkes kontinuerlig nasjonalt, og forvaltningsmyndigheten skal ha oversikt over hekkeområder for begge artene ved behandling av tiltak i parken.

Pattedyr

Elg forekommer i hele parken. Gaupe og jerv registreres jevnlig, og brunbjørn forekommer sporadisk. Smågnagere og andre småpattedyr er viktige deler av økosystemet og bestandsstørrelsene av disse påvirker forekomsten av flere predatorer.

Fisk

Ørret og røye finnes i flere vann og tjern, mens enkelte høytliggende vann er fisketomme og har særpregete bunndyrsfunn. Lomselva er den eneste elvestrekningen som de senere årene har vært åpnet for fiske etter anadrom laksefisk. Ny utsetting av fisk tillates bare der tidligere praksis kan dokumenteres og etter særskilt tillatelse. Se også kap. 4.10 (Jakt og fiske) for mer informasjon om Laksmarka.

Fremmede arter

Fremmede arter er en av de mest alvorlige truslene mot naturmangfoldet. De registrerte fremmede plantene omfatter bla. sitkagran, parkslirekne og platanlønn. Mink er registrert i nordlige deler av parken. Et bevaringsmål for nasjonalparken er at fremmede arter ikke skal forekomme. Det er gjennomført betydelig bekjempelse, blant annet fjerning av store mengder sitkagran i Lislbørja samt innsats mot platanlønn, parkslirekne og buskhyll. Det gjenstår nå forekomster innerst i Storfjorden, Klavesmarka og forvillete hageplanter i Strompdalen, og å overvåke og avslutte igangsatt bekjemping i Lislbørja, Børjeneset og Almlia. Arbeidet mot fremmedarter innebærer også oppfølging på de stedene arbeidet er startet i flere år med overvåking og gradvis utfasing av forekomstene.

Full oversikt over fremmedartene finnes i Filvedlegg 10 (Artsdatabanken per 25.09.2025) og til enhver tid i <https://artskart.artsdatabanken.no>.

3.4 Rødlistearter

Rødlista viser hvilke arter som har risiko for å forsvinne fra Norge. I verneplanutredningen ble 44 rødlistearter registrert i nasjonalparken, og nye funn har kommet til senere. Per 2025 var det registrert omtrent 500 observasjoner av 96 forskjellige arter og underarter (taksoner) i

nasjonalparken. Av disse var 43 karplanter, 23 lav, sopp og moser, 24 fuglearter og tre store rovdyr (jerv, gaupe og brunbjørn).

Rødlisteartene er særlig knyttet til kalkberg, rikmyrer og gammel skog. Mange arter er klassifisert som nær truet eller sårbar, som smalmarihånd, gubbeskjegg og flere vokssopper. Skjøtsels for ivaretagelse disse artene handler om å bevare leveområder, hindre slitasje og sikre kontinuitet i gammel skog. Sårbarhetsanalysen i Skjølrlægda viser at dagens ferdsel tåles godt, men enkelte myrpartier kan trenge klopplegging dersom bruken øker.

Full oversikt over registreringene finnes i Filvedlegg 9 (Artsdatabanken per 25.09.2025) og til enhver tid i <https://artskart.artsdatabanken.no>.

3.5 Geologi

Lomsdal-Visten ligger i et av de mest komplekse og geologisk varierte områdene på Helgeland. Landskapet er dominert av granittfjell som skaper store, steile fjellvegger, vidstrakte blokkmarker og et markert alpint preg i store deler av parken. Naturmangfold omfatter også geologisk mangfold.

Berggrunn

Berggrunnen i Lomsdal–Visten består hovedsakelig av massive granittiske bergarter, som danner de markerte fjellmassivene og store blokkmarkene som preger store deler av parken. Disse harde og motstandsdyktige bergartene er med på å forklare hvorfor området fremstår som et av de mest utilgjengelige og urørte fjellområdene på Helgeland. Granittene gir landskapet en robust og kantet form, med bratte fjellsider, vide steinurfelt og alpine høyfjellsområder som er svært lite påvirket av inngrep.

Inn mellom granittmassivene finnes kalkførende bergarter som går nord-sør (marmorårer og dolomitt), spesielt i Grane, Indre Visten, Storbørja, Lappskarddalen og Klavesmarka. Disse karbonatbergartene forvitrer lettere enn granitt og skaper både landskapsmessige kontraster og grunnlag for særpregede naturtyper. Kalksonene forklarer den høye konsentrasjonen av rikmyrer, edelløvsog og botaniske spesialiteter i deler av parken, og de danner også forutsetningen for karstlandskapet og grottesystemene som er blant de mest særegne verneverdiene her.

Løsavsetninger fra istidene

Landskapet i Lomsdal–Visten er i stor grad formet av breerosjon. Store U-daler, hengende sidedaler, brebotner og trange elvejuv viser tydelig hvordan ismassene har gravd seg gjennom fjellet gjennom flere istider. Sørfjorddalen, Austerfjorddalen og de fjordvendte dalsystemene rundt Indre Visten og Velfjorden er typiske eksempler på slike former, der isens kraftige erosjon og etterfølgende smeltevannprosesser har skapt et dramatisk og sterkt innskåret landskap.

Løsmasseavsetningene er ujevnt fordelt. Fjellområdene er i stor grad nakne, mens flere av dalbunnene har moreneavsetninger, breelvdeltaer, skredmasser og elveavsetninger som danner grunnlaget for myrkomplekser, flommarkskog og frodige bekkekløfter. I noen fjordnære områder finnes også spor av marin påvirkning etter at havet sto høyere etter siste istid. Disse løsmassene skaper viktige økologiske gradienter og legger til rette for artsrike naturtyper, særlig i tilknytning til vann, myr og bekker.

Karst og grotter

Karstlandskapet er et av de mest særpregede og verneverdige geologiske elementene i Lomsdal–Visten. Samspillet mellom hard granitt, innskutte kalksoner og stor hydrologisk dynamikk har skapt et rikt mangfold av karstformer som er uvanlig variert i norsk sammenheng. Parken inneholder doliner, karstkilder, oppløsningsformer i fjelloverflaten, underjordiske bekkeløp og et stort antall større og mindre grotter. De mest kjente forekomstene ligger i Jordbrudalen, Okfjorden, Breivassfjellet og flere fjellpartier i vest og sør, der oppløsningen av kalkstein har skapt komplekse kanaler og hulrom.

I tilknytning til kalkårene og i en del mindre kalkklommer, er det dannet mange spesielle grotter og karstformer. I forbindelse med verneplanen i 2004, ble det kartlagt flere nye og sårbare grotter som ikke var kjent i grottemiljøet fra før. Rapporten inneholdt sårbare opplysninger og ble unntatt offentlighet, men grotter var en del av grunnlaget for vernegrensa og bestemmelsene i nasjonalparken.

Typiske karstformer som forekommer her inkluderer doliner, korridor- og sprekkegrotter, speleotem-førende hulrom, underjordiske elveløp, karstkilder, mindre skorsteinsformede sjakter, og overflatekarst slik som riss, smågrotter og kalkriller. Variasjonen og tettheten gjør Lomsdal-Visten til et svært interessant karstfelt nasjonalt. Oppsyn og faglige befaringer har dokumentert skader i enkelte grotter, blant annet Invasjonsgrotta, der slitasje og etterlatt utstyr har utløst strakstiltak. Karstformene er ikke-fornybare, svært sensitive for tråkk, berøring, bolting og prøvetaking, og selv små inngrep kan gi varige skader på både geologiske strukturer og lagdelte sedimenter som kan inneholde unik natur- og klimahistorisk informasjon.

Styret forvalter etter en klar føre-var-tilnærming, med strenge begrensninger på ferdsel i grotter og vurdering av samlet belastning ved søknadspiktig aktivitet. Samtidig finnes mer robuste områder for formidling, som overflatekarst ved Kvannliryggen, der besøk kan styres uten å skade sårbare hulrom. Kunnskap om karst i parken er god i hovedtrekk. Deler av området ble nykartlagt i forbindelse med verneplanen i 2004, men flere lokaliteter er ikke detaljkartlagt og deler av området er ikke undersøkt.

Oppdatert kunnskap er en forutsetning for at styret skal vite om verneverdier kan bli skadelidende – som er et premiss for å kunne vurdere å tillate organisert ferdsel i grotter. Denne planen har derfor tiltak for å få mer kunnskap om geologiske verneverdier i Lomsdal-Visten, inkl. grotter på land og under vann i Strauman.

3.6 Klimaendringer

Klimaet i Lomsdal-Visten varierer fra oseanisk eller suboseanisk kystklima til kontinentale dalfører og alpint klima. Klimaendringer gir allerede økt temperatur, mer intens nedbør og kortere snøsesong (figur 4). Dette gir mer flom, erosjon og skred, og påvirker både økosystemer, ferdsel og tradisjonell bruk av området – særlig reindrifta. Større vannføring og lengre perioder med bløt grunn gjør stier mer utsatt for nedsliting og erosjon, spesielt langs elvedaler og myrområder.

For å bevare naturverdier, sikre trygg ferdsel og opprettholde tradisjonell bruk, kan tiltak for klimatilpasning bli nødvendige. Styret ønsker å være kunnskapsbasert og tilpassningsdyktig i forvaltningen av Lomsdal-Visten, og vil samarbeide med Vevelstad kommune, reindriftnæringen, Statsforvalteren, Miljødirektoratet, fylkeskommunen og lokale brukere.

Nasjonalparkstyret vil i planperioden jobbe videre med en **Klimatiltaksplan** (kap. 3.6.1) - for tilpasning til effekter av klimaendringer på alle verneområdene i Lomsdal-Visten. Planen skal omfatte både tidlige og langsiktige tiltak for å ivareta verneformål, verneverdier og fremtidig bruk av områdene. Arbeidet bygger på oppdatert kunnskap om klimaendringer på Helgeland og tilpasses forholdene i Lomsdal-Visten.

3.6.1 Klimatiltaksplan

Tiltakene i denne forvaltningsplanen av Lomsdal-Visten støtter opp under Norges forpliktelser i den globale naturavtalen (Kunming–Montreal), som krever økt vern og restaurering av natur, og under nasjonale strategier for klimatilpasning og bærekraftig bruk av verneområder. En *Klimatiltaksplan* for Lomsdal-Visten (jf. TLV-11, kap. 5.2) vil omfatte både nødvendige tidlige og langsiktige tiltak.

Foreslåtte tiltak i planperioden:

- **Kartlegge sårbare og utsatte steder** for erosjon og slitasje langs hovedrutene i samarbeid med brukere, reindrifta og kjentfolk. Utforme en **langsiktig vedlikeholdsplan**.
- **Utbedre stier og sikre mot erosjon**, med klopper, steinsetting og klimatilpasset drenering i utsatte områder. Tidlig innsats kan redusere vedlikeholdsbehov og kostnader, og forebygge belastning på sårbar natur.
- **Oppdatere informasjon og ferdslsråd**, med vurdering av ustabile elvekryssinger, oversvømte partier og sesongavhengige værutfordringer.
- **Dialog med reindrifta** om endringer i flyttleier og beitebruk som følge av senere snøsmelting, tilgroing og vanskelig tilgjengelighet.

Langsiktige og forskningsrettede tiltak:

- **Overvåking** av klimarelaterte endringer i vegetasjon, snøleier og lavdekte beiteområder, med vurdering av tilpasningstiltak over tid.
  - **Forskningsprogrammet Climapact (Nansensenteret)**: Styret meldte i 2024 Lomsdal-Visten inn til programmet og vil fortsette dialogen.
- **Samordning** med NVE og kommunen om kartlegging av **skred- og flomfare** og nødvendige tiltak ved innfallsporter og bruksområder.

SANNSYNLIG ØKNING	
 Ekstrem nedbør	Det forventes at episoder med kraftig nedbør øker vesentlig både i intensitet og hyppighet. Dette vil også føre til mer overvann
 Regnflom	Det forventes flere og større regnflommer, og i mindre bekker og elver må man forvente en økning i flomvannføringen
 Jord-, flom- og sørpeskred	Økt fare som følge av økte nedbørmengder
 Stormflo	Som følge av havnivåstigning forventes stormflonivået å øke
MULIG SANNSYNLIG ØKNING	
 Tørke	Til tross for mer sommernedbør, kan høyere temperaturer og økt fordampning gi økt fare for tørke om sommeren
 Isgang	Kortere isleggings sesong, hyppigere vinterisganger samt isganger høyere opp i vassdragene enn i dag
 Snøskred	Med et varmere og våtere klima vil det oftere regne på snødekt underlag. Dette kan redusere faren for tørrsnøskred og øke faren for våtsnøskred i skredutsatte områder
 Kvikkleireskred	Økt erosjon som følge av økt flom i elver og bekker, kan utløse flere kvikkleireskred
SANNSYNLIG UENDRET ELLER MINDRE	
 Snøsmelteflom	Snøsmelteflommene vil komme stadig tidligere på året og bli mindre mot slutten av århundret
USIKKERT	
 Sterk vind	Trolig liten endring
 Steinsprang og steinskred	Hyppigere episoder med kraftig nedbør vil kunne øke hyppigheten av disse skredtypene, men hovedsaklig for mindre steinspranghendelser
 Fjellskred	Det er ikke forventet at klimaendringene vil gi vesentlig økt fare for fjellskred

Figur 4. Nordlandstabellen: Forventede endringer i Nordland fra perioden 1971–2000 til 2071–2100 i klima, hydrologiske forhold og naturfarer, og som kan ha betydning for samfunnssikkerheten.
Kilde: www.klimaservicesenter.no

3.7 Annen negativ påvirkning

Lomsdal-Visten er preget av svært lav påvirkning og få tekniske inngrep, og urørthet er en av parkens viktigste kvaliteter. Påvirkningsnivået er generelt lavt, men enkelte forhold krever jevnlig oppfølging for å hindre gradvis forringelse av verneverdiene. Dette omfatter både:

- 1. Manglende vedlikehold av bygg, stier og eldre installasjoner:** Flere åpne husværer, klopper, bruer og varder er viktige for trygg ferdsel. Dersom vedlikehold uteblir kan det gi forsøpling, terrengslitasje og tap av kulturhistoriske verdier. Dette gjelder særlig eldre bygninger og strukturer i Skjølægda, Strompdalen, Lomsdalen, Lislbørja og Klausmarka.
- 2. Grotter og karst – sårbarhet og slitasje:** Karstformene i Lomsdal Visten er blant de mest sårbare i Nord Norge. Oppsynet har dokumentert skader i enkelte grotter, blant annet i Invasjonsgrotta. Selv små inngrep, som tråkk, berøring eller bolting, kan gi permanente skader på geologiske former og biologiske forekomster. Uten god styring kan organisert ferdsel føre til betydelig påvirkning, og forvaltningen følger føre var prinsippet og kan vurdere stenging. Styret vil kartlegge de mest sårbare grottene, vurdere om det er behov for å styrke vernet for å forebygge skader, og peke ut robuste "trekkplastre" som tåler at ferdselen kanaliseres til.
- 3. Ferdelsesrelatert slitasje i utsatte områder:** Selv om parken generelt har lite stislitasje, viser besøksstrategien at enkelte områder tåler økende bruk dårligere enn andre. Dette gjelder særlig Skjølægda, stien mot Sarvejællanjaevrie, Strompdalen og enkelte fjelltraseer fra Tosbotn. Sårbarhetsvurderinger viser at enkelte rikmyrer kan kreve klopplegging dersom bruken øker. Slitasje på eldre gårdstun skyldes også mangel på jevnlig skjøtsel.
- 4. Forstyrrelser av dyreliv og reindrift:** Flere arter er sårbare for ferdsel, spesielt rovfugl som jaktfalk og kongeørn i vårvinter og hekketid (1.3-15.7). Reindriften gjør at ferdsel, toppturaktivitet og løse hunder kan skape forstyrrelser i kalvings og flytteperioder. Konfliktpotensialet er størst i Stavassdalen, Skjølægda, Sarvejælla og enkelte fjelloverganger.
- 5. Fremmede arter:** Det finnes forekomster av blant annet sitkagran, platanlønn, parkslirekne og buskhyll, og dette gjelder særlig i Lislbørja, Klavesmarka, Storfjorden og Strompdalen. Disse utgjør en trussel for stedegen vegetasjon. Bekjempingstiltak er igangsatt, men krever kontinuerlig oppfølging og tidlig innsats ved nye funn.
- 6. Gamle tekniske inngrep og avfall:** Rester etter gamle gjeteranlegg, ev. gamle reingjerder og avfall fra tidligere bosettinger kan påvirke graden av urørthet lokalt. Oppdrettsanlegg (blåskjell) i Storfjorden/Lislbørja-området har ikke fungerende løsninger for oppdrift, og det er stort behov årlig for opprydding i blåser/plastkanner. Styret følger opp siste opprydding etter den gamle telegraflinja og ber næringen rydde i eget marint plastavfall og lage bedre løsninger for oppdrift på anleggene. Begge for å bevare området som rent og inngrepsfritt. Det kan også være behov for fjerning av gamle utrangerte båter og mindre installasjoner i fjordnære områder. Fjerning av gamle og utrangerte reingjerder skal koordineres med reinbeitedistriktet.
- 7. Motorferdsel:** Selv om motorferdsel er svært begrenset, kan gjentatt eller uregulert kjøring føre til terrengskader og forstyrrelser. Dette gjelder særlig i forbindelse med reindrift, elgjakt, transport til hytter og tidligere kraftlinjearbeid. Motorferdsel kan også redusere opplevelsen av stillhet, som er en viktig del av verneformålet.
- 8. Gjengroing av kulturmarker:** Mange av de historiske gårdene i parken har kulturmarker med høye natur- og kulturverdier. Redusert beite og manglende slått fører til gjengroing, tap av artsmangfold og at synlige kulturspor forsvinner. Prioriterte områder for skjøtsel er Fjellgården i Skjølægda, Lomsdalen, Strompdalen, Lislbørja, Klavesmarka og Sommarsetvika (i tillegg til Sætra i Strauman landskapsvernområde).

4 Bruk og historikk

4.1 Eierstruktur

I Lomsdal-Visten nasjonalpark er 54 prosent privat grunn, mens 46 prosent er statsgrunn. Den private grunnen er i vest i Brønnøy og Vevelstad, men her er også Miljødirektoratet eier på vegne av Staten i Laksmarka, Strompdalen og Lislbørja som alle ble kjøpt for skogvern. Disse eiendommene inngår i sin helhet i nasjonalparken.

Til sammen er det 105 eiendommer helt eller delvis i nasjonalparken (med arealfordeling):

- 66 i Brønnøy (92 % privat, 8 % Miljødirektoratet i Strompdalen og Lislbørja)
- 28 i Vevelstad (77 % privat, 23 % Miljødirektoratet i Laksmarka)
- 5 i Grane (100 % Statskog)
- 7 i Vefsn (100 % Statskog og Miljødirektoratet i Skjølrlægda)

4.1.1 Bruksretter

Lomsdal-Visten nasjonalpark omfatter flere eksisterende bruksretter som består uavhengig av vernet. Disse følger av lovverk, privatrettslige forhold og langvarig bruk i området. Verneforskriften regulerer hvordan rettighetene kan utøves, men endrer ikke de underliggende bruksrettene:

- **Reindrift** er en sentral og lovhjemlet bruksrett i hele området. Reindriftnæringen har rett til beite, trekk og bruk av naturmaterialer, og kan bruke beltekjøretøy, båt og luftfartøy der dette følger av forskriftens unntak for reindriftnæringens virksomhet.
- **Allemannsretten** gjelder i nasjonalparken. Ferdsel til fots, telting og høsting (bær og sopp) er tillatt så lenge det skjer varsomt og uten skade, jf. forskriftens krav til hensynsfull ferdsel.
- **Jakt og fangst** kan fortsatt utøves etter viltloven, og **fiske** kan skje etter lakse- og innlandsfiskloven, slik verneforskriften uttrykkelig åpner for.
- **Beiterett for bufe** er en privatrettslig bruksrett som vernet ikke endrer. Transport av sykt eller skadd bufe er særskilt unntatt fra motorferdselbudet i forskriften.
- **Tradisjonell samisk og lokal bruk av naturmaterialer** er tillatt, blant annet uttak av ris, skohøy, torv og naturmaterialer til tradisjonelle formål, som forskriften gir unntak for.
- **Bruksrett til eksisterende bygninger**, som hytter, gammer og innretninger, består. Vedlikehold er tillatt uten særskilt tillatelse så lenge det ikke gir bruksendring eller utvidelser.

4.2 Verneprosess

Verneplan for vassdrag, skogvern og ny landsplan for nasjonalparker

Verneprosessen for Lomsdal-Visten har en lang forhistorie som strekker seg tilbake til tidene på 1970- og 80-tallet da det var kamp om vannkraftutbygging og naturvern. I NOU 1986:13 *Ny landsplan for nasjonalparker* tilrådte Statens naturvernråd at vernespørsmålet for Lomsdalsområdet burde avklares i sammenheng med de planlagte, store vannkraftutbyggingene i Lomsdalsvassdraget og i Indre Visten.

Da Stortinget senere vedtok å verne disse vassdragene mot kraftutbygging gjennom *Verneplan I for vassdrag*, ble det startet et mer målrettet arbeid for å sikre naturverdiene i området. Det ble opprettet tre store barskogsreservater ved Kgl.res. 4. desember 1992: Laksmarkdalen i Vevelstad, Strompdalen i Brønnøy og Skjølrlægda i Vefsn.

Stortingets behandling av nasjonalparkplanen

Regjeringen tilrådte i St.meld. nr. 62 (1991–92) om ny landsplan for nasjonalparker at det ikke skulle tilrettelegges for vannkraftutbygging, men at området i stedet skulle utredes for vern. Stortinget sluttet seg til dette i behandlingen av Innst. S. nr. 123 (1992–93).

Nasjonalparkutredning

Statsforvalteren i Nordland fikk i oppdrag å utrede forslag til nasjonalpark i Lomsdal-Visten, og arbeidet startet i 2003. Prosessen var omfattende og ble gjennomført som en kombinert verneplanprosess, konsekvensutredning og fylkesdelplan, med Nordland fylkeskommunen som leder av styringsgruppa. Kommunene, grunneiere, samiske interesser, Fiskeridirektoratet og en lang rekke organisasjoner og faginstanser ble involvert.

Prosjektet hadde en særlig bred lokal medvirkning. Om lag 130 grunneiere og rettighetshavere, fire kommuner, fylkeskommunen, og rundt 40 etater, organisasjoner og bedrifter deltok i arbeidet. Det ble gjennomført over 100 møter i regionen. Aktørene hadde enten rettigheter, interesser eller forvaltningsansvar i det senere verneområdet eller i de tilgrensende landskapsvernområdene som ble utredet samtidig.

I 2006 ble et verneforslag med bred tilslutning sendt på høring. Den 29. mai 2009 ble Lomsdal-Visten nasjonalpark og Strauman landskapsvernområde opprettet ved kongelig resolusjon. Vernet etablerte tydelige og juridisk bindende rammer for bruk av området gjennom de tilhørende forskriftene.

I 2012 ble det etablert et lokalt politisk nasjonalparkstyre, som overtok forvaltningen av verneområdene i Lomsdal-Visten. I 2017 ble Innervisten marine verneområde opprettet, og i 2020 ble det etablert to nye skogreservater i Stavasselva og Sirijorda. Samlet sett forvalter styret nå fem verneområder, og det pågår supplerende frivillig skogvern på Statskogs eiendommer i Vefsn og Grane som vil kunne gi ytterligere skogvern rundt nasjonalparken.

Omfanget av kunnskap og utredninger

Før vassdragsvernet ble vedtatt, hadde regionen vært gjenstand for flere faglige vurderinger og konflikten mellom kraftutbygging og naturvern gjorde at kunnskapsbehovet var stort. I forbindelse med verneplanarbeidet 2003-2006 ble det derfor fremskaffet et omfattende kunnskapsgrunnlag om geologi, naturtyper, arter, kulturhistorie og bruksinteresser. Dette inkluderte både feltkartlegginger, innhenting av eksisterende data og større konsekvensutredninger.

Arbeidet med verneplanen var ressurskrevende, både faglig og økonomisk, og representerte en av de mest omfattende verneprosessene i Nordland på dette tidspunktet. Den brede deltakelsen, kartlegginger og tverrfaglig kunnskapsinnhenting, flere høringer og kravet om å avklare både bruk og vern i en helhetlig konsekvensutredning med tolv delutredninger på tvers av sektorer, gjorde prosessen tidkrevende. Verneplanutredningene var likevel en av de raskeste med under tre år fra oppstartsmelding til høring av verneforslag. Verneplanutredningen for Lomsdal-Visten krevde om lag 8,5 årsverk fra stat, fylkeskommune, kommune, områdegupper, faggrupper, medvirkningsprosesser, kartlegginger og eksterne konsulenter. Dette arbeidet la samtidig grunnlaget for god lokal forankring og et solid beslutningsgrunnlag.

4.3 Restriksjonsområder

I Lomsdal-Visten er det **landingsforbud for luftfartøy** hele året. Dette går frem av forskriftens § 3 punkt 6.1 som gir et forbud mot motorferdsel på land, i ferskvann og i lufta under 300 m. § 3 punkt 6.2 kun gir unntak for forsvarets nødvendige lavtflyging. All annen flyging og landing med luftfartøy både i reindrift og sivil luftfart, må ha tillatelse fra styret. Det betyr at start/landing og flyging med drone (som regnes som luftfartøy etter luftfartsregelverket) i nasjonalparken er forbudt uten egen tillatelse.

Det er ikke fastsatt andre restriksjonsområder i nasjonalparken (særsoner med strengere regler for ferdsel enn resten av området/verneforskriften). Dersom ferdsel truer eller skader naturmiljøet og, kan Miljødirektoratet innføre særlige restriksjoner i avgrensa områder hvis det skulle bli behov for å sikre svært sårbare verneverdiene, jf. § 3 pkt. 5.3.

Lenke til [kart over restriksjonsområder i Lomsdal-Visten i Naturbase](#) (Miljødirektoratet).

4.4 Skjønnsforutsetninger

Dette kapitlet oppsummerer forutsetninger for styrets utøvelse av skjønn i behandling av saker etter verneforskriften, som har vært lagt til grunn i forvaltningen av Lomsdal-Visten nasjonalpark til nå. Formålet med kapitlet er å vise de eksisterende skjønnsforutsetningene og forvaltningspraksisen de siste årene, slik at de er vurdert og videreført i nye tydelige retningslinjer i kapittel 5.10.

Det ble gitt en del føringer i Kongelig resolusjon (Kgl.res. 29.05.2009, verneplanvedtaket) fra opprettelsen av verneområdene. I forvaltningsplanen fra 2014, som var felles for Lomsdal-Visten og Strauman, ble det lagt føringer for behandlingen av saker. Disse har fungert som skjønnsforutsetninger i praktisk forvaltning, og er brukt til å tolke verneforskriften og sikre konsistent saksbehandling. Praksis i enkeltsaker fra styret de siste årene har også gitt visse føringer for saksbehandlingen i nye saker. Under er disse oppsummert.

Generelle skjønnsforutsetninger

Forvaltning av verneområder bygger på naturmangfoldloven, verneforskriften og avklaringer i verneplanprosessen fra Kgl. res. 29.05.2009, og nasjonale føringer for forvaltning av verneområder gitt av Miljødirektoratet. Vi kaller dette *generelle forutsetninger for utøvelsen av skjønn* (*skjønnsforutsetninger*) i behandling av saker etter verneforskriften:

1. **Verneformålet skal være styrende** for all skjønnsutøvelse. Tiltak som kan påvirke landskapets karakter, biologisk mangfold eller kulturhistoriske verdier negativt, skal vurderes restriktivt.
2. **Skjønnsutøvelse skal være dokumentert og etterprøvbart**, og med tydelige begrunnelser i saksframlegg og protokoll.
3. **Lokal bruk og tradisjoner skal tillegges vekt**, så lenge de ikke kommer i konflikt med verneformålet.
4. **Sårbarhet i tid og rom** skal vurderes, særlig med hensyn til fugl i hekketid (1.3-15.7) og sårbare naturtyper. All ferdsel og alle tiltak skal også vurderes med hensyn til risiko for forstyrrelse av sårbare områder og perioder for rein, særlig i kalvingsperioden og i flyttleier.
5. **Tiltak som medfører varige inngrep** krever særlig grundige vurderinger, det skal dokumenteres hvorfor tiltaket ikke kan legges utenfor verneområdene og hvorfor det anses som nødvendig og forenlig med verneformålet (i tråd med miljørettsprinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12).

4.4.1 Føringer fra Kgl. res. (2009) som grunnlag for skjønnsutøvelse

Kgl.res. (2009) la de overordnede føringer for hvordan verneforskriften for Lomsdal-Visten nasjonalpark og Strauman landskapsvernområde skal forstås og praktiseres. Resolusjonen avklarer rammene for avveining mellom vern og bruk, og presiserer hvordan hensyn til naturverdier, reindrift, skogsdrift, oppdrett, friluftsliv og tekniske inngrep skal vektas i forvaltningen:

Skjønnsforutsetninger fra Kgl.res.

- I verneprosessens slutfase konstaterte Miljøverndepartementet at verneplanen slik den ble vedtatt var **tilpasset næringsinteresser og samiske interesser** gjennom justeringer av grenser og forskrifter, og at **eventuelle nye konflikter skal løses innenfor rammene av verneformålet**. Drivverdige skogsområder ble bevisst holdt utenfor nasjonalparken, og **skogsdrift kan fortsette omtrent som før i Strauman landskapsvernområde**, forutsatt gode hensyn til naturverdiene.
- **Oppdrett og andre tekniske installasjoner i fjordsonen i Lomsdal-Visten nasjonalpark er uønsket**, og at vernegrensen ble justert for å forhindre framtidige konflikter med havbruksnæringen.
- **Reindriftens arealbruk** og etablerte rettigheter er gjennomgående lagt til grunn. Vernet skal ikke vanskeliggjøre reindrift, og konsultasjoner med Sametinget og reinbeitedistriktene er forutsetning for forvaltningen og forvaltningsplanarbeidet.
- Lokal **medvirkning, god informasjon og et sterkt lokalt forvaltningsapparat** er nødvendige forutsetninger for å lykkes med forvaltningen av området, og at utvikling av reiseliv må være bærekraftig og ikke komme i konflikt med verneverdiene.
- Resolusjonen gir føringer for håndtering av eksisterende og kommende tekniske inngrep, særlig krav om **skånsom riving av 132 kV-kraftlinjen gjennom områdene** (er nå fjernet), og krav til hvordan motorferdsel og tiltak skal styres for å minimere skade på natur og opplevelse.

En oppsummering av Kgl. res. (2009) med henvisning til sidetall er gitt i Filvedlegg 2. Hele Kgl. res (2009) ligger hos [Klima- og miljødepartementet](#).

4.4.2 Videreførte skjønnsforutsetninger (2014) og praksis i enkeltsaker (2019-2025)

Forvaltningsplanen fra 2014 bygget direkte på føringer fra Kgl.res. (2009) og operasjonaliserte dem. Det ble også lagt til grunn en rekke vurderinger som har fungert som skjønnsforutsetninger i den praktiske saksbehandlingen frem til nå. I denne reviderte forvaltningsplanen behandles derfor Kgl. res. og 2014-planen samlet som ett felles grunnlag for skjønnsutøvelse, som har bidratt til å tolke verneforskriften og sikre konsistent saksbehandling over tid. Praksis i saker fra styret de siste årene er også lagt til grunn.

Det er mange prinsipper og vurderinger som samlet sett utgjør dagens skjønnsforutsetninger for forvaltningen av Lomsdal-Visten og Strauman (tabell 2), basert på verneplanvedtaket i 2009, forvaltningsplanen fra 2014 og avklaringer i prinsipielle saker frem til nå.

Tabell 2. Skjønnsforutsetninger fra tidligere forvaltning fordelt på føringer fra Kgl. res. (2009, oppsummert i Filvedlegg 2), forrige forvaltningsplan (2014) og senere praksis i utvalgte saker vedtatt av styret (2019-2025).

<ul style="list-style-type: none"> - Kgl. res. (2009) og forvaltningsplanen (2014): Føringer, retningslinjer og prinsipper der skjønnsutøvelse direkte/indirekte (særlig i kap. 4 og 6) for vurderinger og tolkning av verneforskriften i konkrete saker: + Vedtak og saksbehandling i nasjonalparkstyret i perioden 2019–2026, der praksisbaserte skjønnsforutsetningene har utviklet seg i behandlingen av dispensasjoner, tiltak og tilrettelegging: 	
Generelle prinsipper	<ul style="list-style-type: none"> - All virksomhet, aktiviteter og tiltak vurderes etter verneforskriften til området. - Alle vedtak nasjonalparkstyret gjør skal være hjemlet i forskriften. - Verneforskriftene gir rom for skjønn, særlig i § 3. - Forvaltningsplanen utdyper forskriften der denne sier "...i tråd med godkjent forvaltningsplan". - Forvaltningsplanen skal konkretisere forskriftene og sikre lik praksis. - Ved motstrid mellom bruk og vern skal verneformålet veie tyngst. - Vernet er allerede tilpasset lokale brukerinteresser og reindrift gjennom justeringer før vernevedtaket – derfor skal eventuelle nye konflikter løses i favør av verneformålet. - Etablerte aktiviteter som ikke strider mot verneformålet, skal i minst mulig grad begrenses.
Dispensasjoner og tiltak	<ul style="list-style-type: none"> - Tiltak som ikke er forbudt eller vesentlig endrer landskapets art og karakter, kan vurderes. - Tradisjonell bruk skal videreføres, men ikke utvides ved økt belastning. - Tiltak som strider mot formålet om urørthet og landskapskarakter skal som hovedregel avslås. - Konfliktløsning skal vris mot vern fordi næringsinteresser allerede er hensyntatt i vernegrensene. - Oppdrett og større tekniske installasjoner i fjordsonen i nasjonalparken skal ikke tillates. + Forskning: Installasjoner i terrenget for å markere vegetasjonsflater (NML § 48, sak ST 19/25). + Forskning: Bruk av drone i forbindelse med kartlegging (NML § 48, sak ST 18/19) + Landbruk: Gjeterhytte for sauedrift (verneforskrift § 3.1.3 d, sak ST 14/21) + Landbruk: Beite- og samlegjerde for sau (verneforskrift § 3.1.3 d, sak ST 21/25)
Ferdsl og tilrettelegging	<ul style="list-style-type: none"> - Tilrettelegging for friluftsliv skal være enkel og med lav teknisk påvirkning. - Klopper, merking og informasjonsplakater kan vurderes ved slitasje. - Friluftstiltak tilpasses landskapets tåleevne og verneformål, skal ikke endre områdets urørthet. - Informasjon om sensitive arter, sårbare grotter og andre sårbare lokaliteter skjermes. - Formidling og merking utformes slik at risiko for forstyrrelser, slitasje eller skade ikke øker (unntak fra åpenhet gjelder for slik informasjon). - Tillatelser vurderes opp mot føringen om enkel og skånsom tilrettelegging som ikke bygger ned urørt preg i nasjonalparken og som ikke svekker landskapets karakter i landskapsvernområdet. + Organisert ferdsel: Organiserte turer med Geocacher – tillatelse (NML § 48, sak ST 20/25). + Organisert ferdsel: Løshundprøver på elg – avslag (sak ST 19/24).
Skogsdrift og vedhogst	<ul style="list-style-type: none"> - Skogsdrift i landskapsvernområdet skal kunne fortsette omtrent som før, med klare krav til skånsom drift uten store flatehogster bruk av stedeegne treslag ved tilplanting. - Uttak av ved (plukkhogst) til lokal/eget bruk er tillatt i landskapsvernområdet og kan tillates i nasjonalparken etter føringer som ikke skader verneverdier. - Tømmertransport på barmark kan vurderes i Strauman, krever tillatelse og skånsom metode. + Vedhogst: Tillatelse til å ta ut ved til hytte. (verneforskrift §3.2.3.a sak ST 2/25)
Reindrift og flyttleier	<ul style="list-style-type: none"> - Vernet er et positivt virkemiddel for å sikre naturgrunnlaget for samisk kultur. Reindriftens arealbruk, kulturutøvelse og anlegg skal ivaretas . - Tiltak som kan påvirke flyttleier/beiteområder/tilgjengelighet vurderes sammen med reindriften. - Sameksistens mellom reindrift og ferdsel sikres gjennom tilpasning og informasjon. + Tilrettelegging: Foreslått bru for reindrift (sak ST 37/24).

<ul style="list-style-type: none"> - Kgl. res. (2009) og forvaltningsplanen (2014): Føringer, retningslinjer og prinsipper der skjønnsutøvelse direkte/indirekte (særlig i kap. 4 og 6) for vurderinger og tolkning av verneforskriften i konkrete saker: + Vedtatt og saksbehandling i nasjonalparkstyret i perioden 2019–2026, der praksisbaserte skjønnsforutsetningene har utviklet seg i behandlingen av dispensasjoner. tiltak og tilretteleggning: 	
Motorferdsel	<ul style="list-style-type: none"> - Motorferdsel er strengt regulert og krever dispensasjon. - Vurderingene skal ta hensyn til formål, varighet, strekning påvirkning på naturverdier. - Transport til hytter og for vedhogst vurderes ved behov der det ikke strider mot verneformål. <div style="background-color: #fff9c4; padding: 5px;"> <ul style="list-style-type: none"> + Forskning/overvåkning: Dispensasjon til lavtflyging og landing for overvåkning av vannressurser (NML § 48, sak ST 17/19). + Restaurering av bygg: Tillatelse til ATV med belter. Dispensasjon til motorferdsel behandles strengt, men mildere praksis knyttet til de gamle gårdene i fjordene (NML § 48, sak 11/2023). + Filming: Bruk av helikopter og båt skal vurderes ut fra støy, hekkende fugl, reinbeite og landskapsopplevelse (NML § 48, sak ST 24/20). </div>
Skjøtsel og restaurering	<ul style="list-style-type: none"> - Aktiv skjøtsel er viktig for å ivareta verneverdier over tid. - Skjøtsel skal være målrettet og dokumentert. - Restaurering av inngrepsfrie områder skal prioriteres. (Kraftlinja sentralt gjennom nasjonalparken er allerede fjernet.) <div style="background-color: #fff9c4; padding: 5px;"> <ul style="list-style-type: none"> + Restaurering: restaurering av kjørespor (sak ST 47/25). + Skjøtsel av kulturminner skal skje i samarbeid med kulturminnemyndigheter og vurderes ut fra landskapets helhet (forskriften § 3.4.2, sak ST 14/26). </div>

Forvaltningsmyndighetens balansegang

Nasjonalparkstyret har utviklet en praksis der verneformålet er tydelig styrende og forvaltningsmålene fra 2014-planen lagt til grunn for skjønnsutøvelsen. Tiltak som kan gi varige inngrep eller risiko for forstyrrelser er vurdert restriktivt, og styret legger vekt på dokumentasjon og faglige anbefalinger. Sårbarhet i tid og rom, særlig knyttet til hekke- og yngletid, er gjennomgående vurdert i saker om motorferdsel og arrangementer. Lokal bruk og tradisjoner bli tillagt vekt, men er balansert mot naturmangfold og landskapsverdier.

4.5 Vernegrense

Vedtatt vernegrense er gjengitt i figur 1 og i Kartvedlegg 1.

4.6 Brukshistorie

Bruken av Lomsdal–Visten strekker seg tilbake til **tidlig steinalder**, og landskapet bærer fortsatt tydelige spor etter både **samisk og norsk ressursutnyttning**. De eldste sporene stammer fra jakt og fangst på rein ved Børjeneset i Velfjorden, der funn av flintredskaper viser at området ble brukt som sesongland allerede for rundt 8–9000 år siden.pdf). Sørsamisk bosetting og bruk har dype historiske røtter, og områdets mange gammetufter, hellere, teltplasser og reingjerder vitner om langvarig bruk til fangst, flytting og seinere tamreindrift. Stadige trekk mellom kyst og innland, kalvingsland i Sætermarka, Laksmarka og Sørvassdalen, og sommerbeiter i Vevelstadhalvøya og rundt Visttindan har preget landskapet over tid.

Fra middelalderen (særlig etter svartedauden i 1349) tok den norske bosettingen til å bre seg innover i fjordarmer og daler, ofte inn i områder som tidligere hadde vært brukt av samer. Gårder som Bønå, Aursletta, Storbørja, Okfjorden og bosettingene i Sørfjorden, Lomsdalen, Strompdalen og Stavassdalen ble ryddet og drevet som kombinerte fisker- og jordbruksbruk, med utmarksslått, seterdrift og aktiv bruk av skog og fjord som grunnlag for livsgrunnlaget.pdf). I flere av de mer marginale fjell- og skogdalførene oppsto små fjellgårder som i dag står igjen som viktige kulturminner og bærere av områdets identitet.

Fra midten av 1800-tallet fikk skogsdrifta økende betydning, særlig i Vefsn og Grane der den såkalte engelskbruktida skapte et intenst ressursuttak med opp mot 900 skogsarbeidere på det meste. Rester etter sagbruk, stuer, demninger og fløtingsanlegg finnes fortsatt i Stavassdalen, i Indre Visten og flere andre dalførere (pdf). Skogsdrift og planting, blant annet av gran og sitkagran i 1900-tallets første halvdel, har satt varige spor enkelte steder.

Området var også med i motstandsarbeidet **under andre verdenskrig**, med ruter for våpentransport mellom Visten/Børja og Vefsn/Grane. Mange av jakt- og fiskebuene ble brukt som skjulesteder. Hendelsene er fortsatt en viktig og dramatisk del av lokalhistorien og markeres gjennom den årlige Sjøbergmarsjen.

Etter 1950-tallet ble de fleste gårdsbrukene i fjordarmene, dalførene og fjellområdene **fraflyttet**.

I dag er det kun Bønå og Aursletta i Indre Visten som har fast bosetting. Fagerlia og Granheim i Velfjorden har hatt fast bosetting og noe drift ut på 2000-tallet. Store deler av tidligere innmark og kulturmark er i ferd med å gro igjen, mens enkelte steder holdes åpne gjennom beite og skjøtsel. Gamle fjordgårder, rydningsrøyser, steingjerder og stedsnavn representerer fortsatt en viktig kulturell landskapstradisjon, og danner sammen med spor etter samisk bruk et komplekst og lagdelt kulturlandskap.

I nyere tid har bruken av området vært preget av fritidsbruk, jakt, fiske og enkel ferdsel, og flere av de gamle gårdsbrukene brukes nå som hytter og fritidseiendommer. Lang avstand til vei og inn fjordene, lite tilrettelegging og store urørte områder gjør at området fortsatt har få tekniske inngrep og lav samlet belastning. Dette har også bidratt til å bevare områdets særpreg med høy grad av urørthet.

4.7 Landbruk og naturressurser

Landbruket i Lomsdal-Visten består hovedsakelig av sauebeite, mindre hogst og begrenset slått. Kulturmark finnes flere steder, men mange arealer gror igjen uten aktiv skjøtsel.

4.7.1 Skogbruk

Kgl. res. (2009) presiserte at viktige naturressurser – særlig større arealer med produktiv skog – i hovedsak ble lagt utenfor nasjonalparken for å ivareta lokale bruker- og næringsinteresser. I de tidligere og til dels store skogreservatene Strompdalen, Laksmarka og Skjørlægda var hogst allerede før nasjonalparken sterkt begrenset, og i disse det ble kun gjennomført mindre uttak til ved og rydding knyttet til den tidligere kraftlinjen i Laksmarka. I andre deler av nasjonalparken finnes enkelte plantefelt, men mesteparten av produktive skogarealer ligger utenfor vernegrensen.

Nasjonalparken omfatter store skogarealer på privat, kommunal og statlig grunn. Skogen er tradisjonelt drevet med plukkhogst, og plantet skog forekommer enkelte steder. Det meste av drivverdig skog ligger utenfor verneområdet. Statskog har pågående skogsdrift i nabodalførene på statsgrunn i Vefsn og Grane.

Miljødirektoratet eier arealer i Laksmarka, Strompdalen og Lislbørja som ble kjøpt for skogvern. Skogsbruket innenfor dagens vernegrenser stort sett vært plukkhogst, med enkelte unntak fra tiden før vernet. Aktiv skogsdrift foregår i dag i områder utenfor vernegrensen, mens skogressursene i nasjonalparken forvaltes som del av verneformålet og friluftsopplevelsen.

4.7.2 Jordbruk - beitedrift

Sauebeite foregår flere steder i parken, særlig i Grane og Vevelstad. Det har ikke vært aktive storfebeiter inne i parken de senere år, men storfe har brukt områder i randsonene, blant annet ved Storbørja og indre Visten. **Slått** forekommer i svært begrenset omfang. Den mest aktive bruken finnes på innmark rundt Fjellgården i Skjørlægda, der slått opprettholder åpent kulturlandskap. Mindre kulturmarksarealer holdes også åpne rundt enkelte hytter og gamle

bosettinger. Bygg og anlegg fra landbruksvirksomhet som står inne i nasjonalparken, er gjengitt i tabell 3.

Kulturmarksarealer i parken er sårbare for **gjengroing**, og flere områder – blant annet Strompdalsgården, Klausmarka, Lomsdalen og Skjørlægda – viser tydelige spor etter tidligere drift og bosetting. Beitedyr bidrar enkelte steder til å holde kulturlandskapet åpent, men mange tidligere brukte arealer er uten aktiv skjøtsel og gror igjen. Kulturmark i Straumanområdet har også behov for vedlikehold for å bevare åpent landskap.

Beitenæringa og reindriftsnæringa i området har utfordringer med tap til rovvilt. Rovviltforvaltningen reguleres ikke av verneforskriften. Men tiltak i rovviltforvaltningen inne i verneområdene, som for eksempel motorisert transport eller etablering av jervebåser mv., krever dispensasjon fra verneforskriften og særskilte vurderinger. Samtidig utgjør beitebruk og skjøtsel viktige bidrag for å bevare kulturmark, landskap og naturmangfold. Beite kan ha positive effekter, men kan også medføre slitasje, gjengroing eller press på enkelte naturtyper dersom bruksmønsteret endres. Jordbruksdrifta i parken er i dag relativt skånsom, men langsiktig god balanse mellom bruk og vern fordrer god dialog mellom grunneiere, næringsutøvere og forvaltningen.

Tabell 3. Oversikt over bygninger, innretninger og anlegg med tilknytning til aktivt landbruk.

Type anlegg	Sted	Tilknytning
Gjeterbu	Svenningskaret (ved setertuftene under Grønnfjellet)	Brukes i tilknytning til beite/husdyrdrift
Samlegjerde	Svenningskaret (samme område som over)	Aktive driftsformål
Lavvo (hele sommeren)	Svenningskaret ved Grønnfjellet	Tilknyttet aktiv beitebruk
Lavvo og bål plass	Stor Hjortskaret	Aktiv bruk knyttet til husdyrdrift
Lavvo	Litj Hjortskaret	Aktiv bruk

4.7.3 Naturressurser

Uttak og bruk av naturressurser i Lomsdal-Visten har et begrenset omfang og består hovedsakelig av vedhogst til hytter og gammer, bærplukking, jakt og fiske. Fisk er satt ut i mange vatn. Vedhogst i parken skjer i liten skala og gjelder i hovedsak lauvtrevirke ved noen hytter. Tradisjonell bruk av trevirke til husflid forekommer.

Bærplukking er en utbredt høstingsaktivitet i parken. Jaktressursene er også gode, og elgjakt er utbredt i store deler av området. Noe motorisert transport brukes i forbindelse med uttransport av felt elg, hovedsakelig helikopter og jernhest. Småviltjakt, særlig på rype, foregår i et stort område av nasjonalparken. Innsjøene og fjordene tilbyr gode fiskemuligheter, og både fritidsfiske og noe næringsfiske forekommer (selv om nasjonalparken ikke går ned i vannmassene under fjordflata. Kun Lomselva er åpen for fiske etter anadrom laksefisk. I mange vatn er det satt ut ørret og røye, men flere høyereliggende vatn er fisketomme, noe som gir særpreget bunndyr- og insektfauna særlig verdi. Se mer informasjon om fisket i Lomsdal-Visten nasjonalpark på <https://lomsdalvisten.no/fiske/>.

Bruk av naturressursene i parken skjer i hovedsak på en måte som ikke truer verneverdiene. Jakt og fiske følger ordinært regelverk, og bærplukking og skånsom bruk av dødt trevirke til bål er vanlig. Fjordområdene brukes mye til båtfiske og rekreasjon. Det er tradisjon for å felle en ung bjørk for oppheng av elgslakt i påvente av uttransport. Det foregår ingen uttak av berggrunn eller løsmasser, og andre former for ressursuttak er minimale. Naturressursbruken preges av meget lav intensitet, tradisjonell praksis og aktivitet styrt av lokale eiere og bruksrettigheter.

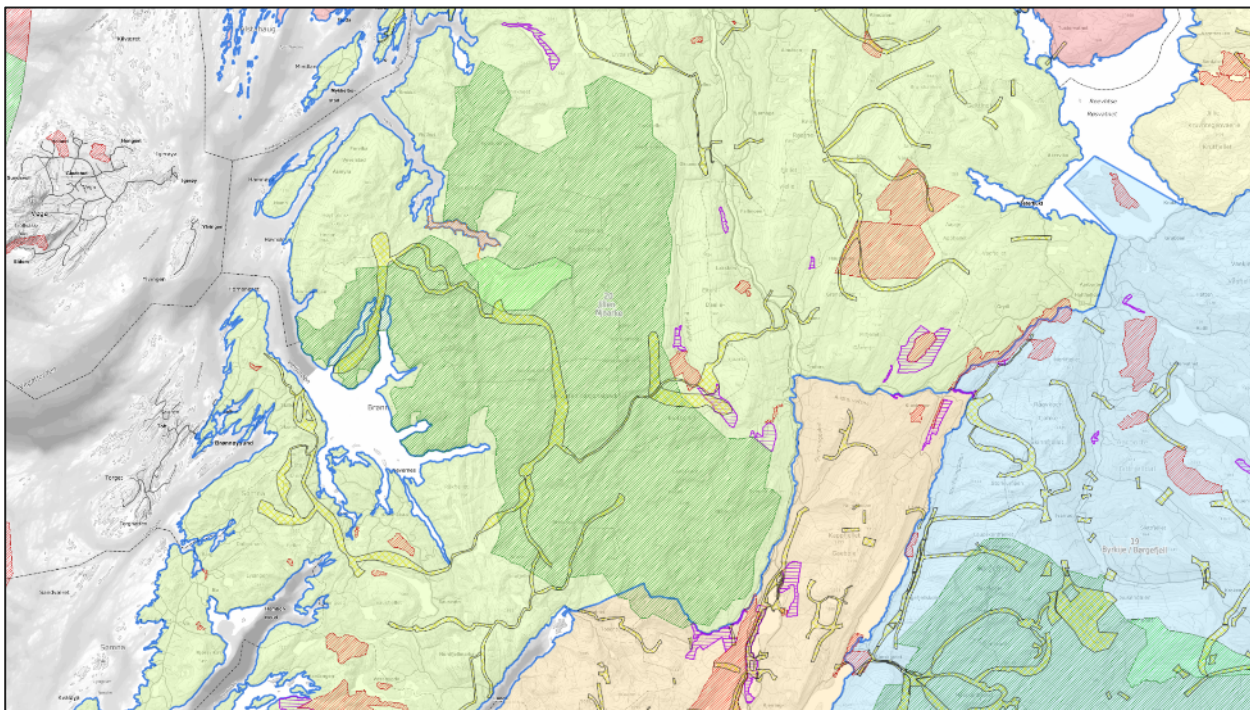
Kunnskapsbehov, sårbarheter og oppfølging

1. Det er behov for bedre oversikt over **status for kulturmark og gamle slåttemark**er i både Lomsdal-Visten og Strauman. Flere av disse områdene har høy biologisk verdi og er utsatt for gjengroing dersom aktiv hevd opphører. Dette tilsier behov for kartlegging, prioritering og vurdering av hvilke områder som bør inngå i videre skjøtsel.
2. Det er også behov for bedre oversikt over hvor det finnes **plantet skog og fremmede treslag**, og hvilken grad av spredning som foregår. Slike naturtyper kan påvirke verneverdier og bør følges opp systematisk. Skogstruktur, hogsthistorikk og tidligere bruk bør dokumenteres for å gi et mer helhetlig kunnskapsgrunnlag, også for planlegging av uttak og bekjemping.
3. Flere av de **kulturhistoriske sporene** etter tidligere landbruksdrift – blant annet gamle gårdstun, setervoller, slåttemark og stier – trenger vedlikehold og bruk for å sikre at de ikke går tapt ved vanskjøtsel. Dette er viktig for helheten i forvaltningen av kulturarven og historien i ulike deler av nasjonalparken og fra ulike epoker. Det er derfor et mål for styret å legge til rette for at eierne setter **de to eldre våningshusene i Klavesmarka og Lislbørja** i Brønnøy som står til forfall, i god stand og at de kan tas i jevnlig bruk av allmennheten til overnatting. Det er behov for opprusting på veg til Klavesmarka fra Storfjorden, og det vil være gunstig å kunne se disse restaureringsarbeidene i sammenheng.
4. **God dialog** mellom forvaltning, grunneiere, landbruksmyndigheter og næringsutøvere er viktig for å sikre at landbruksaktivitetene skjer på en måte som ivaretar naturverdier og kulturhistorie, samtidig som brukerne får forutsigbare rammer.
5. **Sårbarheter i nasjonalparken** knytter seg særlig til gjengroing, terrengslitasje, påvirkning på biologisk mangfold, landskapsvirkninger, noe motorisert ferdsel og behov for å ivareta åpne landskapsrom som del av verneformålet.
6. Det er behov for bedre kunnskap om **fiskebestander og fisketomme vatn** med spesielle bunndyrsamfunn i nasjonalparken. Kartlegging av kulturhistoriske rester etter tidligere bruk av naturressursene, slik som gamle hogstspor og tradisjonelle fiskeplasser, vil kunne gi et bedre grunnlag for å forstå området bruks- og naturhistorie.
7. Videre mangler en systematisk oversikt over hvilke områder som er særlig sårbare for slitasje knyttet til jakt, fiske, transport og bålrensning, samt omfanget av vedhogst ved hytter og gammer. Det bør også sikres god dialog mellom forvaltningen, grunneiere og rettighetshavere om fiskeforvaltning, viltressurser og motorisert transport som følge av jakt eller uttak.
8. Omfang og påvirkning av motorisert transport i jakta er et tema styret vil følge opp med rapportering etter gjennomføring, for å etablere en bedre oversikt over samlet belastning.

4.8 Reindrift

Reindrift er en grunnleggende og aktiv næring i Lomsdal-Visten, der landskapet fungerer som et helårsbeite i Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt. Området har viktige kalvingsland, sommerbeiter, høstbeiter og flyttleier, og det finnes tradisjonelle anlegg fra reindriften opp gjennom tidene. Reindriften bruker terrenget etter årstidsvariasjoner, og motorisert ferdsel inngår i driften når det er nødvendig.

Reindrift er en sentral og langvarig bruksform i Lomsdal-Visten nasjonalpark. Etter gjenetableringen av siidaandel i vestre siida i 2022, består Jillen Njaarke nå av to siidaandeler med ansvar for ulike deler av beiteområdene. Voengelh-Njaarke reinbeitedistrikt benytter i tillegg de aller sørligste delene av området (Figur 5.).

Figur 5. Kartet over reinbeitedistrikt i Lomsdal-Visten nasjonalpark (grønt område i senter) og reinbeite-distriktene med blå grense. Bare en liten del helt i sør hører til Voengelh-Njaarke reinbeitedistrikt (lys oransje sentralt i sør), mens resten ligger i Jillen-Njaarke (lys grønt). Flyttleier er markert med gule korridorer. Kilde: <https://kilden.nibio.no>

Dagens reindrift i Lomsdal-Visten

Bruken av nasjonalparken følger etablerte årstidsmønstre. Kalving skjer i lavereliggende fjellområder om våren, særlig i terrenget mellom Tettingsdalen og Bønåklumpen. Sommerbeite foregår i høyereliggende områder, blant annet på Vevelstadhalvøya og nordover mot Sørvasdalen og Visttindan. Om høsten trekker reinen ned i daler og lavere fjellterreng, og når snø og is gjør tilgangen til vegetasjonen vanskelig, trekker reinen ut til kysten langs Vevelstadlandet og sørover forbi Brønnøysund til Sømna for vinterbeite. Disse beitemønstrene kan variere mellom år avhengig av værforhold og tilgjengelighet på beite.

Samling og flytting for vinterbeite skjer i høst og forvinter, særlig viktig er oppsamling og flyttleier over Velfjorden fra Okanhalvøya og fra Eiterådalen og over Øyfjellet til Hundåla (må for en stor del skje via lastebil etter utbyggingen av vindkraftverket).

Det finnes flere tradisjonelle reindriftsanlegg i nasjonalparken, som merkegjerdar, samlegjerdar, slaktegjerdar, gjeterhytter og samlingsplasser. Se tabell 4 for en oversikt. Anleggene ligger i områder som har vært brukt gjennom generasjoner og inngår i et kulturpreget landskap og er etablert i pakt med landskapet og beite- og vandringsmønstre gjennom året etter hva områdene og klimaforhold tilbyr. **Flyttleiene** er dynamiske og kan skifte i tid og bredde fra år til år.

Reindriften gir dem særskilt vern. Enkelte eldre anlegg er under opprydding, mens reindriften ved behov kan sette opp midlertidige gjerder for drift.

Bruken av områdene til ulike tider av året er vist på kartene i reindriftoversikten i Filvedlegg 8 og i digitale kart på nett hos Nibio: <https://kilden.nibio.no>. Tabell 4 gir oversikt over bygg og anlegg som reindriften har i nasjonalparken.

Tabell 4. Reindriftsanlegg innenfor vernegrensa i Lomsdal-Visten nasjonalpark.

Type anlegg / funksjon	Steder
Merkegjerder	Melkarbakken, Fjellskardet
Slaktegjerder	Langskardnasan, Stavassdalen
Slakte- og skillegjerde	Gåsvasselve
Kalvemerkingsgjerde	Gåsvatn
Samlingsgjerde (mindre)	Svenningskardet, Fagerjorda
Gjeterhytter	Småvatnan (vest), Svanvatnet (vest), Stavassdalen (øst)
Gammer	Vestfjellskardet, Sørvassdalen
Samlingsplasser	Stavassdalen, Okanhalvøya
Transportrelaterte funksjoner	Båttransport over Velfjorden (Okneset/Okodden–Kjellsanden), flytteleier gjennom nasjonalparken, punktvis helikopterbruk

Oppdatert oversikt over reindriften behov: Det har vært endringer i siidainndeling og bruk av distriktet de siste årene, og noen anlegg er fjernet mens nye behov kommer opp. Det er viktig at både nasjonalparkstyret og reindriftsforvaltningen (Statsforvalteren) gjennom både forvaltningsplanene for Lomsdal-Visten og arbeidet med revidering av distriktsplanen for Jillen-Njaarke (2016-2021), får frem gjeldende bruk og behov i reindriften slik at de kan håndteres på en grundig og god måte.

Motorisert ferdsel benyttes ved drift, særlig snøskuter på vinterføre. Barmarkskjøring og bruk av helikopter forekommer når det er nødvendig av hensyn til drift eller dyrevelferd. Slik bruk skal begrenses til et minimum og gjennomføres på en måte som ivaretar naturgrunnlaget og respekterer sårbare perioder. Reinen er særlig sårbar for forstyrrelse i kalvingsperioden (april-juli).

Forvaltningen legger vekt på god dialog med reinbeitedistriktene. Distriktsplanene er et sentralt grunnlag for saksbehandling i nasjonalparken siden de viser aktuelle tiltak som er godkjent etter reindriftenloven når planene blir fastsatt. De gir også oversikt over bruksmønstre og behov, og bidrar til å identifisere sårbare områder og perioder. Begge distriktene har plass i Rådgivende utvalg som har årlige møter.

I verneplanprosessen ble det gjort en delutredning på reindriften (NINA, 2004), og hensynssoner for sårbare områder for reindriften var en del av fylkesdelplanen (ikke gjeldende plan lenger). Denne avgrenset de mest sårbare områdene etter tre nivåer av sårbarhet. Det ble lagt opp til at tiltak og ferdsel i de mest sårbare områdene skulle vurderes særskilt i kommunene, også med tanke på tidsbegrensning eller omlegging. NINA-utredningen viste til:

- **Svært sårbare områder** – Kalvingsland og vårbeiter i sørøst rundt Gåsvatnet og Stavassdalen i Grane, hvor ro og fravær av forstyrrelser i april–juni er avgjørende. Aktiviteter utenfor nasjonalparken forstyrrer og påvirker disse områdene.
- **Sårbare beiteområder** – Sommer- og høstbeiter rundt kalvingsland i indre Visten/Austerdalen og i fjellområdene mot Vevelstad og Mosjøen.
- **Sårbare flytt- og trekkleier** gjennom nasjonalparken mellom Okanhalvøya og Lomsdalen, og videre nord for Tosbotn, brukt under vår- og høstflytting.

Kunnskapsbehov, sårbarheter og oppfølging

Flere forhold knyttet til reindrift må ivaretas i den øvrige forvaltningen av Lomsdal-Visten:

1. Oppdaterte distriktsplaner som premiss

Det er stort behov for oppdaterte distriktsplaner som gir forutsigbarhet for drift og saksbehandling, og som gir grunnlag for behandling etter verneforskriften ved vurderinger av motorferdsel, anleggsbehov, flyttemønstre og plassering/standard på faste anlegg (f.eks. gjerder og bruløsninger). Dette er blitt enda viktigere når det nå er flere siidaandeler i Jillen-Njaarke etter en periode med bare én siida. Begge distriktene i Lomsdal-Visten skal oppdatere planen i nærmeste fremtid. Nye eller endrede permanente tiltak behandles først som del av oppdatert og godkjent distriktsplan etter reindriftsloven, deretter etter verneforskriften.

2. Kunnskapsgrunnlag for barmarkskjøring og sårbarhet

Det er behov for en oppdatert oversikt over kjørespor på barmark (strekninger med dronebilder) og sårbarhetsvurdering av vegetasjon for ulike former for ferdsel i lys av klimaendringer, endret ferdselstrykk og akkumulert historisk slitasje. Dette vil gi grunnlag for å:

- a) Evaluere effekter av dagens drift på verneformålet.
- b) Prioritere tiltak for å reparere og forebygge eksisterende skader.
- c) Vurdere behov for å styre ferdselen slik at miljøbelastningen reduseres.
- d) Ev. gi innspill til driftsplaner og revisjon av distriktsplanen.

Der traseer for barmarkskjøring er forankret i godkjent distriktsplan, kan styret bruke dette som grunnlag for forutsigbare flerårige tillatelser – kombinert med vilkår om restaurering/vedlikehold av spor og forebygging av ny slitasje.

3. Kulturhistoriske spor fra reindrift

Reindriften forvalter et rikt kulturhistorisk landskap, og det finnes spor etter tidligere bruk som bør inngå i kulturminneforvaltningen i parken. En oppdatert oversikt over slike spor vil gi bedre grunnlag for både hensyn og tiltak (jf. TLV-07 mfl.)

4. Dialog, konsultasjon og varslingsrutiner

For å sikre forutsigbarhet og redusere konflikter bør det etableres tydelige rutiner for dialog mellom reindriften og forvaltningsmyndigheten ved større tiltak, arrangementer eller aktivitetstopper i sårbare perioder, samt ved utsjekk om tiltak/aktiviteter som omsøkes kan ha betydning for reindriften og skal være gjenstand for konsultasjon. Rutine ved konsultasjon er beskrevet i retningslinjer for saksbehandling etter sameloven.

Styret innfører i tillegg et standard vilkår om varslingsplikt ved tillatelser til luftfartøy og for øvingskjøring (for andre enn reindriftsutøvere): Tiltakshaver skal på forhånd varsle berørte reindriftsutøvere (hvem, når, hvor, formål). Dette er særlig viktig i perioder med flytting og kalving, men gjelder alltid. Varslingsrutinen beskrives i retningslinjene (SMS/e-post/nytt elektronisk skjema/via Miljøvedtaksregisteret, jf. TLV-20-2 i tiltaksplanen, kap. 5.2). Manglende varslings blir regnet som brudd på vilkår og kan medføre tilbakekall av tillatelse og få betydning for senere søknader. I særlige tilfeller kan overtredelsesgebyr/anmeldelse bli vurdert (jf. kap. 5.14).

Det er vanskelig å dokumentere at reinen eller driften i sårbare perioder (kalving og flytting) ikke blir forstyrret av ferdsel og annen aktivitet. Men opplevde forstyrrelser kan meldes fra om. *Styret ønsker derfor at reindriftsutøvere og andre varsler til nasjonalparkforvalter eller Statsforvalteren om forstyrrelser i kalvingstida/ kalvingsområder eller ved flytting av rein.* Styret vil lage prosedyre for dette (ref. TLV-20-3).

5. Prinsipper for faste tiltak (bruer m.m.)

Ved behov for nye eller oppgraderte bruer og andre faste innretninger som også skal ivareta reindrift (f.eks. kryssing på snødekt mark) legges følgende til grunn: Tiltaket forankres i godkjent distriktsplan, og ved behandling etter verneforskriften vektlegges urørthet og stillhet,

sårbare natur- og kulturverdier, sikkerhet og oppsyn, samlet belastning på verneverdier/landskap og mulige avbøtende løsninger (herunder dimensjonering og utforming som effektiviserer drifta, øker oppsynsmuligheter eller reduserer behov for helikopter mv.).

Operative krav og saksbehandlingsrutiner følger egne retningslinjer for hver enkeltbestemmelse (jf. kap. 5.10.2) og generelt for behandling av alle reindriftssaker (jf. kap. 5.10.3).

4.8.1 Vernebestemmelser knyttet til reindrift

Reindriftsloven § 62 gir rett til å sette i verk tiltak som er nødvendige for reindriftsnæringen, så lenge disse ikke strider mot andre lover eller vernebestemmelser. I Lomsdal-Visten nasjonalpark må tiltak vurderes etter både reindriftsloven og verneforskriften (naturmangfoldloven). Vernebestemmelsene åpner for aktivitet og tiltak uten tillatelse (tabell 5) og med søknadsplikt (tabell 6):

Tabell 5. Aktivitet og tiltak i reindrifta som er unntatt fra forbudene i Lomsdal-Visten nasjonalpark, med aktuell bestemmelse.

Vedlikehold av bygninger, innretninger og anlegg	§ 3, pkt. 1.2.a
Midlertidige gjerder som skal stå én sesong	§ 3, pkt. 1.2.c
Reinbeiting og nødvendig uttak av trevirke (brensel) og bjørk (vedlikehold)	§ 3, pkt. 2.2 a, g
Motorferdsel (utdrag relevant for reindriftsformål): - Nødvendig bruk av beltekjøretøy på vinterføre og motorbåt - Bruk av beltekjøretøy på vinterføre i forbindelse med vedhogst etter pkt. 2.2 g - Transport av sykt/skadd bufe , der kjøretøyet er skånsomt mot marka og reindriftsutøver melder i forkant til Statens naturoppsyn	§ 3, pkt. 6.2.b § 3, pkt. 6.2.e § 3, pkt. 6.2.f

Tabell 6. Reindriftsaktiviteter som krever søknad og tillatelse fra nasjonalparkstyret, med bestemmelse.

Oppsetting og vedlikehold av nødvendige gjeterhytter, gjerder og anlegg	§ 3, pkt. 1.3.d
Uttak av ved til hytter og gammer i nasjonalparken	§ 3, pkt. 2.3
Barmarkskjøring i tråd med forvaltningsplan og godkjent distriktsplan med bruksregler (se retningslinjer i kap. 5.10). Det kan gis flerårige tillatelser.	§ 3, pkt. 6.3 b
Bruk av luftfartøy	§ 3, pkt. 6.3 c
Flerårig tillatelse for bruk av barmarkskjøretøy (ut fra godkjent distriktsplan)	§ 3, pkt. 6.3 #2

4.8.2 Bruk av drone i reindrifta

Det er forbud mot bruk av modellfly og dermed også bruk av drone i nasjonalparken, jf. § 3 pkt. 7.2 om unødvendig støy. Droner kan også bidra til å redusere støy, klimagassutslipp og forstyrrelse av både reinen, annet dyreliv og friluftsliv - dersom det reduserer flyging med helikopter og brukes ansvarlig.

Flyging med drone er ikke eksplisitt behandlet i forarbeidene til vernet, og er ikke nevnt som dispensasjonsgrunn i verneforskriften. Retningslinjene for behandling av søknader om bruk av luftfartøy og flyging med drone i reindrifta etter verneforskriftens § 3 punkt 6.3 c, er gitt i kap. 5.10.2. (Vurderingskriterier og retningslinjene for behandling av søknader om sivil flyging med drone etter naturmangfoldloven § 48 er gitt i kap. 5.10.4.)

Det vil kunne være positivt for verneformålet dersom helikopterflyging i reindrifta kan erstattes noe med droneflyging, særlig når reindriftsutøverne likevel er til stede i terrenget og ellers ville trengt helikopter for å få oversikt. Det vil redusere samlet miljøbelastning, grad av forstyrrelse for både reinen og øvrig fauna, utslipp, og konflikt med andre interesser. For reindrifta selv kan det bidra til reduserte kostnader.

Vernet søker å begrense unødvendig støy og forstyrrelser på dyreliv og opplevelsen av villmark og stillhet. Det vil vurderes som positivt om omsøkt droneflyging erstatter nødvendig bruk av helikopter. Droneflyging for rekreasjon og filming/formidling privat, og som ikke er anerkjent å fremme formålet med vernet, anses som en unødvendig forstyrrelse som styret ikke gir tillatelse til.

4.9 Friluftsliv

Friluftslivet i Lomsdal-Visten bygger på allemannsretten og tradisjon for enkel, sporløs ferdsel. De mest brukte områdene varierer mellom kommunene, med Sørvassdalen og Eiterådalen/Skjørlægda i Vefsn, innfartsområdene fra Stavassdalen og rundt Gåsvatnet i Grane, samt Strompdalen og Lomsdalen i Brønnøy. Tilgjengeligheten fra fjordene påvirker ferdselsmønsteret, og behov for båtskyss gjør at deler av nasjonalparken har relativt lite trafikk. I Vevelstad det områdene rundt Bønå og Strauman innerst i Vistenfjorden som er mest brukt i friluftslivssammenheng og som er utfartssted for friluftsliv inn i nasjonalparken. Strauman og Laksmarkdalen er også et populært område for fiske, men atkomsten til Strauman har til nå vært noe begrenset og ferdselen er liten.

Sti- og vardesystemet er i hovedsak tradisjonelt og sparsomt merket, med enkel varding der det trengs. Unntakene er Sjøbergmarsj-traseen mellom Skjørlægda og Austerfjorden, som er T-merket etter Merkehandboka (nasjonal standard) og vedlikeholdes i forbindelse med arrangementet. Det finnes i tillegg eldre merking på enkelte ruter, men disse har også blitt fjernet og hovedinntrykket er lite teknisk tilrettelegging. Ferdselen er og relativt lav, men har vært økende i randsonen siden vernet i 2009.

Overnattingstilbudet er variert og spredt, fra åpne hytter og gammer via låste utleiehytter til enkle hellere. Langs de mest brukte rutene er det som regel mulig å finne husly, men telt kan være nødvendig på enkelte strekk. Grotte- og karstområder i sør og ved fjordarmene benyttes periodevis, blant annet til skolebesøk, og sårbarheten for slitasje er dokumentert fra tidligere organiserte føringer. Ferdsel på fjordene er vanlig, og båt brukes både til innfart og fiske.

Med tilrettelegging menes merking av stier, skilting av ruter, sikrings- og erosjonstiltak, bygging av bruer, legging av klopper, gangbaner eller håndledere i/langs bratte partier eller liknende tiltak. Bestemmelser om tilrettelegging er lik for nasjonalparken og for landskapsvernområdet med noen mindre unntak.

Kunnskapsbehov, sårbarheter og oppfølging

- Det kan være nyttig med en oppdatert sammenstilling av ferdsels- og besøksstatistikk og bruken i ulike deler av nasjonalparken, dette ble sist gjort i 2003-2004 i forbindelse med verneplanen.
- **Forvaltningsutfordringer** for friluftsliv og ferdsel er knyttet til villmarkspreget (minimere teknisk tilrettelegging og ny visuell påvirkning fra Øyfjellet vindkraftverk), ferdsel og slitasje (stier, grotter og leirplasser), klimaendringer (sesonglengde, bæreevne i våte perioder), gjengroing av stier ved lav bruk, styring av ferdsel via informasjon/innfallsporter.
- For grotter og sårbare karstområder er det behov for samordnet praksis for undervisningsopplegg og små, styrte besøk. Det er videre behov for å se innfallsportene og overnattingstilbudet i sammenheng, slik at lav tilrettelegging og sporløs ferdsel fortsatt er hovedlinjen, og at ferdsel kanaliseres ellers til robuste innfallsporter og startsteder med

nærturer, dagsturer og etablerte turmål, og at informasjon og skånsomt vedlikehold ellers legges til gjennomgående ruter, kulturlandskap og åpne hytter.

- **Kryssende hensyn og vanskelige avveininger:** Når det oppstår ønsker om endringer i merking av stinettet, skilting eller andre tiltak i forbindelse med tilrettelegging og tilgjengelighet, kan dette påvirke verneverdiene og være kontroversielt i forhold til reindrifta, private interesser eller konkurrerende friluftinteresser. Dersom forvaltningsmyndigheten skal gi tillatelse til slike tiltak må det ikke stride mot verneformålet og det bør være en god prosess som kan bidra til avklaring mot andre interesser. Kommer det opp problemstillinger i planperioden som er vanskelige å avgjøre uten å se helhetlig på forvaltningen, kan det være aktuelt for styret å utsette behandlingen til neste revisjon av forvaltningsplanen. Det kan være viktig for å få gjort helhetlige vurderinger av nasjonalparken og landskapsvernområdet og for å unngå "bit-for-bit" forvaltning.

4.10 Jakt og Fiske

Jakt og fiske er tradisjonelle og viktige former for utmarksbruk i Lomsdal-Visten / Njaarken. Området har gode bestander av jaktbart vilt og gode fiskemuligheter i både ferskvann og sjø. Elgjakt foregår i store deler av verneområdet, og rypejakt utøves i store utstrekninger. Fritidsfiske er utbredt i fjordene. Enkelte vassdrag har anadrom laksefisk. Flere høyereliggende vann er fisketomme etter tidligere mislykkede utsetninger – disse har høy biologisk verdi som referanseområder for bunndyr- og insektfauna.

Alt dyreliv er i utgangspunktet fredet. Jakt etter villtloven og fiske etter lakse- og innlandsfiskeloven, med tilhørende forskrifter, er likevel tillatt. Verneforskriften for Lomsdal-Visten legger ikke særskilte begrensninger på den tradisjonelle utøvelsen av jakt og fiske. Utsetting av nye dyrearter er forbudt. Grunneier disponerer jakt- og fiskeretten og kan regulere kort, kvoter og tilgang. Kommunens myndighet i hjorteviltforvaltningen er uendret av vernet. Rovviltforvaltningen reguleres ikke av verneforskriften.

Ved storviltjakt kan motorisert uttransport av felt elg (for eksempel helikopter eller jernhest/elgtrekker) vurderes etter søknad. For å ivareta kjøttkvalitet kan felling av én raje av lauvtre for midlertidig kjøttheng aksepteres som nødvendig og begrenset påvirkning. Rydding av postplasser (vegetasjonsfjerning) kan ikke tillates, da vegetasjon er fredet. Jaktbuer i tilknytning til jakt kan ikke gis tillatelse etter verneforskriften. Jakttårn er ikke tillatt, i tråd med føringer fastsatt i kongelig resolusjon. Åpne hytter for allmennheten kan vurderes etter bestemmelsene for friluftsliv, der slike tiltak bidrar til ønsket besøksforvaltning.

Statskog SF forvalter store deler av jakt og fiske i Vefsn og Grane. Forvaltningen vektlegger samarbeid med grunneiere, kommuner, reindriften og rettighetshavere, samt god informasjon om regelverk og praktiske ordninger (kort, kvoter og sesonger).

Laksmarka ligger langs Lakselvvasdraget, som renner gjennom dalføret og munner ut i Strauman. Området har tradisjonelt vært kjent som et godt fiskeområde, særlig for laks, sjøørret og røye. Historisk ble elva brukt både til matauk og rekreasjon, og lokale familier hadde faste fiskeplasser og små båtนาust langs elva. Navnet Laksmarka gjenspeiler denne tilknytningen til laksefiske, som gjennom generasjoner har vært en del av naturbruken i Visten. I dag brukes området i hovedsak til friluftsliv og som ferdselsåre for turer mellom fjorden og innlandet. Bedre kartlegging av fiskebestandene er et tiltak i forvaltningsplanen for Strauman for mer kunnskap og for å støtte bærekraftig bruk.

4.11 Reiseliv

Reiselivet i og rundt Lomsdal–Visten er i hovedsak småskala og naturbasert, med vekt på ro, stillhet, kunnskap og opplevelser som bygger på lokal tradisjon og naturens tåleevne. Nasjonalparken er lite tilrettelagt, og dette er en del av områdetets særpreg og kvaliteter.

Reiselivsaktivitet skal derfor foregå med enkel bruk og sporløs ferdsel, og nye tiltak skal baseres på eksisterende infrastruktur og robuste områder.

Forvaltningsmyndigheten skal legge til rette for forutsigbar bruk gjennom kanaliserte innfallspor, god informasjon og dialog med reiselivsaktører i randsonene. Det er få aktører som opererer inne i selve nasjonalparken, men flere bedrifter tilbyr overnatting, guiding og fjordbaserte opplevelser i tilknytning til innfallsporene rundt parken. Oppdatert oversikt over transport, skyss og overnatting finnes på nasjonalparkens nettside: <https://lomsdalvisten.no/reise-og-overnatting/>.

Det finnes ikke et eget nasjonalparksenter for Lomsdal–Visten, men Nevernes Havn og Helgeland Museum formidler kunnskap om området. Nasjonalparkstyret har tidligere vurdert mulighetene for et styrket forvaltningsknutepunkt på Laksvollen ved Trofors i Grane, og foreslår en regional satsing på "*Villmarksporten Helgeland*" (jf. M5.5, S3.8, TLV-13-17 og kap. 5.5.2). Et slikt knutepunkt kan bidra til formidling, kunnskapsdeling og besøksforvaltning i tråd med forvaltningsmålene i denne planen.

Reiselivsaktiviteten følges gjennom oversikt over aktører som bruker området kommersielt. Dette gir grunnlag for dialog, veiledning og eventuelle vilkår for å kanalisere aktivitet til robuste områder og bort fra sårbare naturverdier, kulturmiljøer og viktige områder for reindrift.

4.11.1 Nasjonalparkpartnere

Det er et mål for norsk verneområdeforvaltning å støtte lokal, naturbasert og bærekraftig næringsutvikling i bygdene rundt nasjonalparkene. Styret kan inngå partnerskap med aktører som ønsker å bruke og profilere nasjonalparken på en måte som styrker både lokale verdier og verneformålet.

Nasjonalparkpartnerskap kan omfatte kriterier for kvalitet, lokal forankring og kunnskapsformidling. Den kan også inkludere vilkår knyttet til rapportering, bruk av merkevaren, og ansvar for å kanalisere ferdsel til egnede ruter og opplevelser. Slike partnerskap gir styret bedre oversikt over aktivitet i området, og bidrar til en helhetlig besøksforvaltning som ivaretar naturmangfold, kulturminner og reindrift. Det har vært et ønske i styret å utvikle retningslinjer for guiding og kommersiell aktivitet.

4.12 Forskning og undervisning

Lomsdal–Visten/Njaarken er et av Norges mest krevende, utilgjengelige og minst påvirkede villmarks-områder. Variasjonen i geologi, hydrologi, økologi, kulturhistorie og aktiv reindrift gjør området til et særlig verdifullt referanseområde for forskning, undervisning og overvåking. Nasjonalparken egner seg spesielt godt for studier av kontinuitet i store villmarkspregede økosystemer. økologiske prosesser, vassdragsdynamikk, karst og grotter, naturrestaurering, klimaeffekter, og historisk bruk fra småfangstkultur til krevende kombinasjonsbruk og sørsamisk nomadisk reindrift og veidekultur.

Parken har også en særskilt relevans for forskning på støy, fjernvirkning og tålegrenser knyttet til større tekniske inngrep. Øyfjellet vindkraftverk, som ligger tett på nasjonalparkens nordøstre grense, gir en unik mulighet til å studere hvordan støy, visuell påvirkning og tekniske installasjoner virker inn på naturmiljø, dyreliv, reindrift, friluftsliv og opplevelseskvalitet i et ellers urørt landskap.

Det har vært lite forskningsaktivitet i Lomsdal-Visten etter vernet ble opprettet. Per i dag er det få overvåkingsprogram som har aktivitet i området: Sállir natur AS har tillatelse fra 2023 og videreført i 2025, til å sette ut metallrør for fast markering av flater for å gjennomføre det nasjonale overvåkings-programmet "Arealrepresentativ naturovervåking". I tillegg har Norsk institutt for naturforskning NINA en landsdekkende sjøfuglkartlegging 2025-2026 som også foregår i Lomsdal-Visten. Begge disse tillatelsene er gitt med hjemmel i naturmangfoldloven § 48, siden verneforskriften ikke hjemler inngrep til vitenskapelige formål. I forskningssaker vil det stilles krav om at inngrep/ markeringer/måleutstyr skal fjernes når prosjektet er gjennomført, og ev. nødvendig motorferdsel og tilhørende organisert ferdsel krever også (egen) tillatelse.

4.12.1 Prioriterte forskningstema, tillatelser og vilkår

All forsknings- og undervisningsaktivitet som kan påvirke naturmangfold, kulturminner, ro og stillhet eller som innebærer installasjoner, motorferdsel eller prøvetaking, krever særskilt tillatelse etter verneforskriften. Retningslinjer for vurdering av søknader, styrets prioriterte forskningstema og vilkår for godkjent forskning er gitt i kap. 5.10.3. Større grupper kan også være søknadspliktige etter reglene for organisert ferdse, jf. retningslinjene for § 3 pkt. 5.2 i kap. 5.10.2.

4.13 Kulturminner

Lomsdal-Visten har et stort spenn av kulturminner. Her er forhistoriske spor fra eldre steinalder, samiske kulturminner og kulturminner fra nyere tids norske bosetting. De eldste sporene er 8–9000 år gamle. Samiske kulturminner finnes spredt i hele området og omfatter blant annet gammetufter, hellere, teltboplasser og reingjerder, særlig i fjelldaler og større dalfører under skoggrensen. Kulturminner fra norsk bosetting ligger hovedsakelig langs kysten, men finnes også innover i dalførene, med tyngde fra 1600–1700-tallet knyttet til fast bosetting, utmarksjordbruk, fôrsanking og skogsdrift.

I området finnes kulturminner fra motstandsarbeid under 2. verdenskrig, blant annet spor fra våpentransporten mellom Børja/Visten og Vefsn/Grane og ulike installasjoner/gjemmesteder i terrenget. Disse inngår i den samlede kulturhistorien i verneområdene og omfattes både av verneformål og kulturminnelovens fredningsregler der vilkårene er oppfylt. Krigsminnene har både dokumentasjonsverdi og opplevelsesverdi og ligger ofte i eller nær ferdselslinjer i kyst–fjord–dal-overganger. Kulturminner er en del av verneformålene og omfattes i tillegg av nasjonale og samiske fredningsbestemmelser.

Krigsminnene er kulturminner etter kulturminneloven, men er ikke automatisk fredet. Vernet følger derfor primært av verneforskriftenes formål, og ellers kulturminnelovens generelle bestemmelser.

På østre side av Laksmarkvatn er det også en heller der en same ved navn Oluf Bendiksen (Bentso) holdt til ei tid. Sistnevnte var kjent under navnet "Snåtten" og helleren som "Snåttholet" - et viktig kulturminne og sesongboplass i Laksmarka der eneboere og småbrukere har hatt tilhold. Det er mange slike egenarta steder i nasjonalparken, og de inngår i et landskap preget av kombinasjonsbruk, der jakt, fiske, slått og beite var de livnærende aktivitetene.

De forskjellige områdene har derfor en stor fortellingsverdi, med historier om personer og skjebner som har levd isolert eller i utkanten av det organiserte jordbrukssamfunnet. Disse minner oss om marginal bosetting, tilpasning til barske naturgitte forhold og et stort strev. De hvisker et vitnesbyrd om kvinners styrke, prøvelser og utholdenhet og mannens farefulle ferd på lofotfisket, som gir oss både kulturhistorisk og landskapsmessig opplevelsesverdi.

Lomsdal-Visten har mange dramatiske og utrolige historier, blant annet om bjørnejegeren Ol-Tomså som bodde under en annen heller, og en samisk noaide (sjaman) som etterlot seg runeomma si under en stein, med symboler av guder og ånder. Dette verktøyet hjalp med å gå i transe, hente kunnskap fra åndeverdenen, helbrede sykdommer og reise mentalt til andre verdener. Trommen reiste selv i tid en lang stund før den ble funnet ved en tilfeldighet av en vandrør, og som nå er å se på Velfjord bygdemuseum. De samiske tradisjonene og beretninger om nomadiske bosetting på vandring i takt med reinens årssyklus, trekker gjennom landskapet med livskraftig brus og gåtefullt sus. Styret har

flere viktige utfordringer å løse for å ivareta og formidle kulturhistorien for de som besøker området:

- **Kunnskaps- og kartleggingsbehov:** Kulturminnene er mangeartede og spredt i terrenget, noe som forutsetter oppdatert oversikt, stedfesting og beskrivende informasjon for forvaltning og formidling.
- **Samhandling og dialog:** Forvaltningen skjer i samspill mellom verneområdeforvaltningen og kulturminnemyndighetene (Sametinget for samiske kulturminner og fylkeskommunen for øvrige). Tydelige avklaringer av roller og kontaktpunkter er viktige for tiltak i felt.

- **Kulturminner som opplevelsesverdi:** Kulturminnene er en del av friluftsopplevelsen og trenger skjønnsom tilrettelegging og formidling for å bevare lesbarheten i landskapet.

4.14 Bygg og Installasjoner

Det er ingen fastboende i nasjonalparken i dag. I nasjonalparken og Strauman landskapsvernområde, er det rundt 150 bygninger. 50 av disse er hytter og fritidsboliger, ofte eldre hus knyttet til tidligere bosetting eller seterbruk. I tillegg er det noen andre anlegg, innretninger og mindre tilrettelegginger, mest for friluftsliv og trygg kryssing av flomstore elver langs tradisjonelle ruter over fjellet. Nybygg vurderes restriktivt og kun ved allmennyttige formål (åpne for allmennheten og mulighet for overnatting).

Langs gamle ferdselslinjer finnes noen tekniske etterlatenskaper, som rester av en tidligere telefonlinje mellom Eiterådalen, Sæterskardet, Lakselvatnet, Aursletta og Storbørja. Det meste er samlet og fjernet, men noe gjenstår. I kyst- og fjordsoner forekommer enkle fortøyningsløsninger.

Styret fører oppdatert oversikt i *Naturoppdrag* (Miljødirektoratets løsning for forvaltning av verneområder) over blant annet tilstand og bruk av eksisterende bygg og anlegg, registrerte tekniske etterlatenskaper og behov for opprydding (jf. tabell 7). Styret er opptatt av at avklaringsrutiner mot plan- og bygningsloven og samhandling ved behov må være tydelige. I tillegg ønsker styret at estetiske krav til utforming (plassering, farge, takvinkel/materiale, vinduer/dører) bør praktiseres konsekvent for et enhetlig landskapsuttrykk.

Tabell 7. Bygninger, innretninger og anlegg innenfor vernegrensa i Lomsdal-Visten nasjonalpark.

Bygg/installasjon	Steder		
Gamle gårdsbygninger og hytter, åpne for allmennheten (10)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nervatnet i Sørvassdalen (Statskog) 2. Eiteråfjellet/Fjellgården (Statskog) 3. Litjvasshytta (Skjølægda, Vefsn JFF) 4. Sæterskardhytta/Telegrafhytta i Skjølægda (Statskog) 5. Svartvasshytta/Telegrafhytta i Sæterdalen (privat) 6. Tøymvatnet (Miljødirektoratet) 7. Lomsdalen - tømmerkoie (privat) 8. Strompdalen (Miljødirektoratet) 9. Gåsvasshytta (Statskog) 10. Lislørja (Miljødirektoratet), og uthus. 11. Klavesmarka (Helgeland skogselskap) 		
Andre private hytter (20) Noen av disse kan også være til utleie)	<table border="0"> <tr> <td> <ol style="list-style-type: none"> 1. Storfjordbotn (Storfjorden) 2. Vassbugen (Okkfjorden) 3. Forneset (Storfjorden) 4. Vassengvatnet (Storfjorden) 5. Storengset (Storfjorden) 6. Storvika (Storfjorden) 7. Sørmarka (Storfjorden) 8. Storvatnet i Visten (Ausa) 9. Svartvatnet i Visten (Ausa) 10. Sukkertoppen (Vevelstad) </td> <td> <ol style="list-style-type: none"> 11. Øvervatn i Sørvassdalen 12. Nervatnet (Tverå) i Sørvassdalen 13. Langvatnet i Sørvassdalen 14. Lavasshytta i Sørvassdalen 15. Oladalshytta (Skjølægda) 16. Sørvatn, Mosheim i Sørvassdalen 17. Koie og naust i Lomsdalen 18. Vesterdalshytta i Børjedalen 19. Skogstue ved Vesterdalselva </td> </tr> </table>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Storfjordbotn (Storfjorden) 2. Vassbugen (Okkfjorden) 3. Forneset (Storfjorden) 4. Vassengvatnet (Storfjorden) 5. Storengset (Storfjorden) 6. Storvika (Storfjorden) 7. Sørmarka (Storfjorden) 8. Storvatnet i Visten (Ausa) 9. Svartvatnet i Visten (Ausa) 10. Sukkertoppen (Vevelstad) 	<ol style="list-style-type: none"> 11. Øvervatn i Sørvassdalen 12. Nervatnet (Tverå) i Sørvassdalen 13. Langvatnet i Sørvassdalen 14. Lavasshytta i Sørvassdalen 15. Oladalshytta (Skjølægda) 16. Sørvatn, Mosheim i Sørvassdalen 17. Koie og naust i Lomsdalen 18. Vesterdalshytta i Børjedalen 19. Skogstue ved Vesterdalselva
<ol style="list-style-type: none"> 1. Storfjordbotn (Storfjorden) 2. Vassbugen (Okkfjorden) 3. Forneset (Storfjorden) 4. Vassengvatnet (Storfjorden) 5. Storengset (Storfjorden) 6. Storvika (Storfjorden) 7. Sørmarka (Storfjorden) 8. Storvatnet i Visten (Ausa) 9. Svartvatnet i Visten (Ausa) 10. Sukkertoppen (Vevelstad) 	<ol style="list-style-type: none"> 11. Øvervatn i Sørvassdalen 12. Nervatnet (Tverå) i Sørvassdalen 13. Langvatnet i Sørvassdalen 14. Lavasshytta i Sørvassdalen 15. Oladalshytta (Skjølægda) 16. Sørvatn, Mosheim i Sørvassdalen 17. Koie og naust i Lomsdalen 18. Vesterdalshytta i Børjedalen 19. Skogstue ved Vesterdalselva 		
Gammer og kåter (7)	Sørvassdalen (5 stk.), Nedre Breivatn, Krongelvatnet		
Gjeterbuer (3)	Kvitfjellenden, Sukkertoppen, Svenningskardet		
Skogsveier	Storfjordbotn-Klavesmarka (dårlig stand, trenger oppgradering)		
Klopper ( )	Strompdalen Stavassdalen, Skjølægda og Gåsvatnet		
Rødmerka turruter (1)	Sjøbergmarsjen (fra Eiterådalen til Austerfjorden i Indre Visten)		
Andre prioriterte turruter (skilt og varding) (7)	8 gjennomgående ruter iht. <i>Sti- og vardeplanen</i> , består av kortere delstrekninger mellom krysningspunkt. Turen inn til Lomsdalen via Strompdalen er også lagt til prioriteringslista i denne planen.		
Bruer (12)	<ul style="list-style-type: none"> - Vefsn (4): Skjølægdelva, Fjellskardelva Storvasselv, Gardselva i Sørvassdalen - Grane (3): Feitskardelva, Gåsvatn, Enibekkskardet (traktorbru) - Brønnøy (5): Grunnvasselva/Gardsfossen i Lomsdalen, Breivasselv, Strompdalen (stokkebru), Børjedalen, Klavesmarka 		
Etterlatenskaper	Reingjerde i Lomsdalen		

Byggearbeider – definisjoner

Det skilles mellom nybygging, rekonstruksjon, vedlikehold, ombygging og utvidelse av hytter, og definisjonene etter plan- og bygningsloven legges til grunn og gjelder forvaltningen i Lomsdal-Visten:

- **Et nybygg** er et helt nytt byggverk eller konstruksjon som ikke har stått på stedet tidligere. Det innebærer etablering av et nytt fysisk volum og dermed et nytt tiltak i terrenget når bærende konstruksjon må skiftes. I verneområder regnes nybygg som tiltak som alltid krever særskilt vurdering eller dispensasjon, fordi det tilfører nye inngrep og endrer arealbruk.
- **Gjenreising/rekonstruksjon:** Tiltak der et tidligere bygg som er revet, forfalt eller tapt, føres opp igjen på de historiske tuftene eller opprinnelig plassering. Tiltaket innebærer etablering av et nytt fysisk volum, men basert på dokumentert historisk struktur og omfang.

I verneområder behandles rekonstruksjon som et eget tiltak som ikke regnes som nybygg i tradisjonell forstand, men som likevel utløser søknadsplikt og dispensasjonsvurdering, siden det tilfører et nytt volum i terrenget og må vurderes opp mot verneformålet.

- **Vedlikehold** omfatter arbeid som skal holde et eksisterende bygg eller anlegg i samme stand som tidligere, uten å endre funksjon, størrelse, fasade, materialbruk eller bruksmåte. I Lomsdal-Visten regnes vedlikehold som ikke endrende, og er tillatt siden verneforskriften åpner for det, fordi det ikke gir nye inngrep i naturen fordi de er mindre tiltak i slik teknisk og funksjonell opprusting. Vedlikehold kan også forstås som arbeid som ikke utløser søknadsplikt når ingen endringer skjer.
- **Ombygging** innebærer endring innenfor grunnflata til et eksisterende bygg slik at byggverket får annen funksjon, løsning, struktur eller vesentlige nye egenskaper. Dette kan omfatte endring av bærende konstruksjoner, fasade, romløsning eller tekniske installasjoner. I verneområder betraktes ombygging som et tiltak som kan endre byggets preg eller påvirkning på omgivelsene, og krever derfor normalt søknad og tillatelse før igangsetting. Dette gjelder i Lomsdal-Visten.
- **Utvidelse** betyr økning av et byggs størrelse, enten i grunnflate, høyde eller volum. Dette inkluderer tilbygg, påbygg eller andre fysiske utvidelser av eksisterende konstruksjoner, som veranda, plattning mv. I verneområdeforvaltningen regnes utvidelse som et nytt inngrep og dermed et tiltak som krever dispensasjon, fordi det øker arealbruk og visuelt/fysisk fotavtrykk.

Forsøpling fra oppdrettsanlegg

Særlig blåskjellanlegg inntil nasjonalparken i Velfjorden har dårlige løsninger for flyteelementer, og dette gjør at det hvert år løsner mange store plastblåser/plastkanner som driver i land, særlig i Lislbørja og Storfjorden. Styret ønsker at næringen setter søkelys på kvalitet på oppdriftsløsninger og utvikling av mer robuste og solide standard flyteelementer og festeanordninger, slik at plastforsøpling, spredning og oppryddingsbehov blir redusert til null, jf. TLV-25 (kap. 5.2).

4.15 Infrastruktur

Lomsdal-Visten nasjonalpark har svært begrenset infrastruktur, og det finnes ingen veier eller tyngre tekniske anlegg i verneområdet. Tilkomst skjer primært med båt fra Velfjorden i sørvest, eller til fots fra sør (Tosbotn og Tettingsdalen i Brønnøy), sørøst (Gåsvatnet og Stavassdalen i Grane), øst (Eiterådalen i Vefsn), nordøst (Hundålvatnet eller via Fjellskardet/Melkarbakken i Vefsn) eller i nordvest i Indre Visten. Fra Storfjordbotn til den gården Klavesmarka går det en gårdsvei/skogsvei som er i dårlig forfatning.

Det er ingen offentlige brygger inne i verneområdet, men enkelte private fortøyningsløsninger for hyttene langs Okfjorden/Storfjorden (Brønnøy). Det er ingen kommunaltekniske anlegg i verneområdet.

Etter at høyspentlinja gjennom Børjedalen ble fjernet i 2015-16 som følge av ny overføringslinje fra Visten via Andalsvågen til Tilrem, er det ingen kraftforsyningsanlegg i nasjonalparken (transformator-stasjoner, master/stolper, luftlinjer eller sjøkabler). Og siden kraftforsyningen på Sør-Helgeland med det er oppgradert, virker tiltak på nettinfrastruktur i nasjonalparken ikke sannsynlig i fremtiden.

4.16 Motorferdsel

Omfanget av motorisert ferdsel i nasjonalparken er generelt begrenset og regulert gjennom verneforskriftene. Reindrifta har størst behov og står for hoveddelen, med bruk av beltekjøretøy på vinterføre, barmarkskjøring og luftfartøy. I tillegg forekommer helikopterbruk knyttet til forvaltning av nasjonalparken, Statens naturoppsyn og inn- og uttransport i forbindelse med elgjakt.

Private hytter i Sørvasdalen forsynes vinterstid med snøskuter og sommerstid med helikopter, det samme kan gjelde Statskogs hytter i Vefsn og Grane. På sjø skjer motorferdsel med båt. Verneforskriften har et generelt forbud mot motorferdsel på land, i ferskvann og i luftrom under 300 meter, med enkelte unntak og ordninger for søknadspliktige tiltak. Motorferdselloven ligger i bunn med generelt forbud i utmark og særlige unntak.

Flyging i forbindelse med drift og vedlikehold av energianlegg er ikke så aktuelt lenger, siden høyspentlinja som gikk gjennom verneområdene på vernetidspunktet er fjernet (ref. kap. 4.17.1).

Behov fremover beskrevet i tiltaksplanen (kap. 5.2)

- **Kunnskaps- og kartleggingsbehov:** Det er behov for oppdatert oversikt over slitasje- og sårbarhetsområder for barmarkskjøring, inklusive trasévalg ved elgtransport, samt oversikt over reell bruk (antall turer, kjøretøytype) for ulike formål. Styret ønsker å dokumentere omfanget av slik motorferdsel for vurderinger av samlet belastning og foreslår å innføre en rapportering på utført transport som vilkår i gitte tillatelser etter forskriftens § 3 pkt. 6.3 h.
- **Samhandling og dialog:** Forvaltningsmyndigheten koordinerer med reinbeitedistriktene og kommunene om praktiske løsninger for nødvendig transport. Saksbehandling berører både verneforskrift, motorferdsellov og naturmangfoldloven.
- **Sårbarhet, ferdsel og arealbruk:** Barmarkskjøring kan gi terrengslitasje, særlig i våtmarker og områder med sårbar vegetasjon. Lufttransport kan redusere skader på barmark og tiden med forstyrrelse, men gir mer støy og utslipp.

4.17 Tilleggsopplysninger

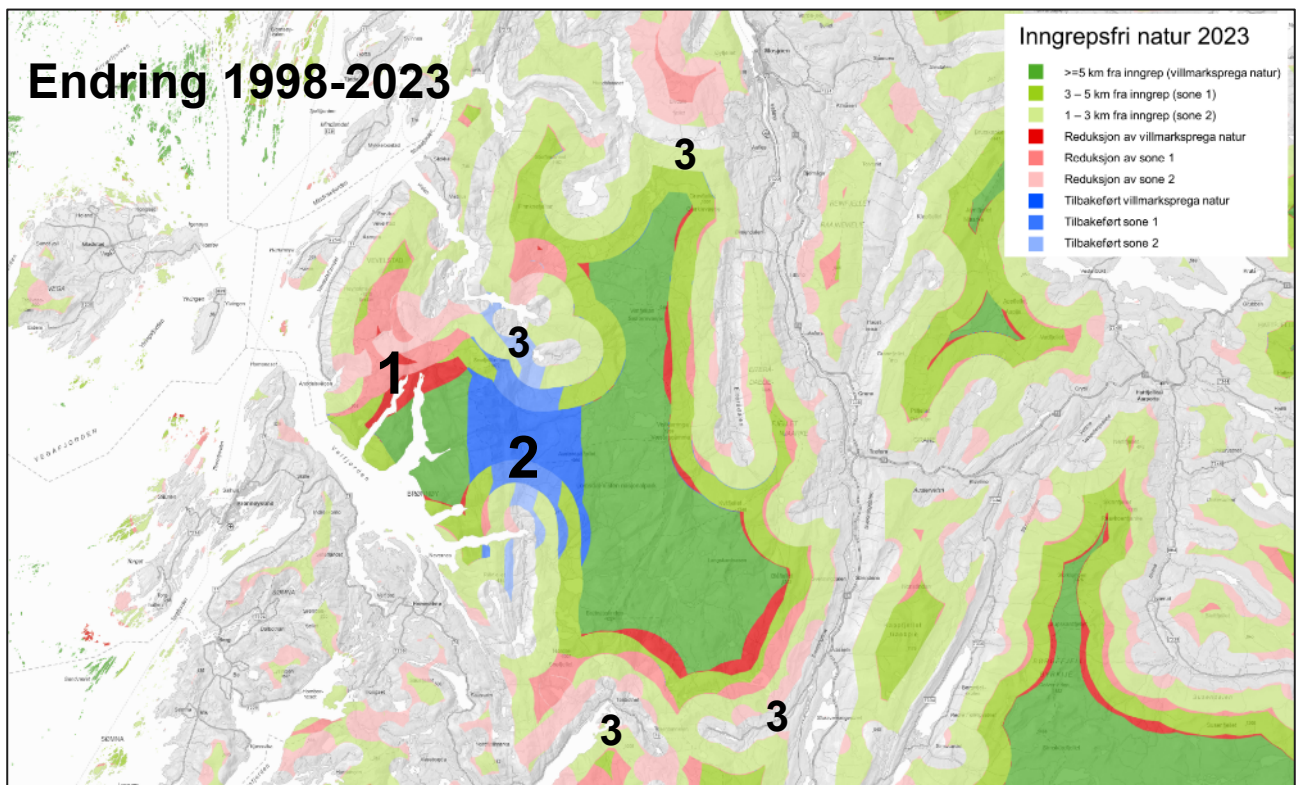
4.17.1 Bruk av droner

Flyging med droner har tatt av de siste årene, og i Lomsdal-Visten blir flyging med slike regulert av bestemmelsen om unødvendig støy og forbudet mot modellfly og liknende. Droner regnes som luftfartøy og er også regulert i luftfartsregelverket, men flygingen regnes ikke som motorferdsel etter motorferdselloven.

Flyging med droner i nasjonalparkene kan gis tillatelse med hjemmel i den særskilte unntaksbestemmelsen for verneområder i naturmangfoldloven § 48, men ikke etter verneforskriften. Praksisen er streng og skal vurderes mht. om filmingen kan bidra til bruk som styrker verneformålet eller reduserer flyging som ellers ville foregått med helikopter. Privat fritidsflyging vil ikke bli behandlet som nødvendig flygning, men som en unødvendig forstyrrelse, jf. retningslinjene i kap. 5.10.2 og 5.10.4, samt prosedyre og sjekklister i kap. 5.10.6.

4.17.2 Utviklingstrekk etter vernetidspunktet

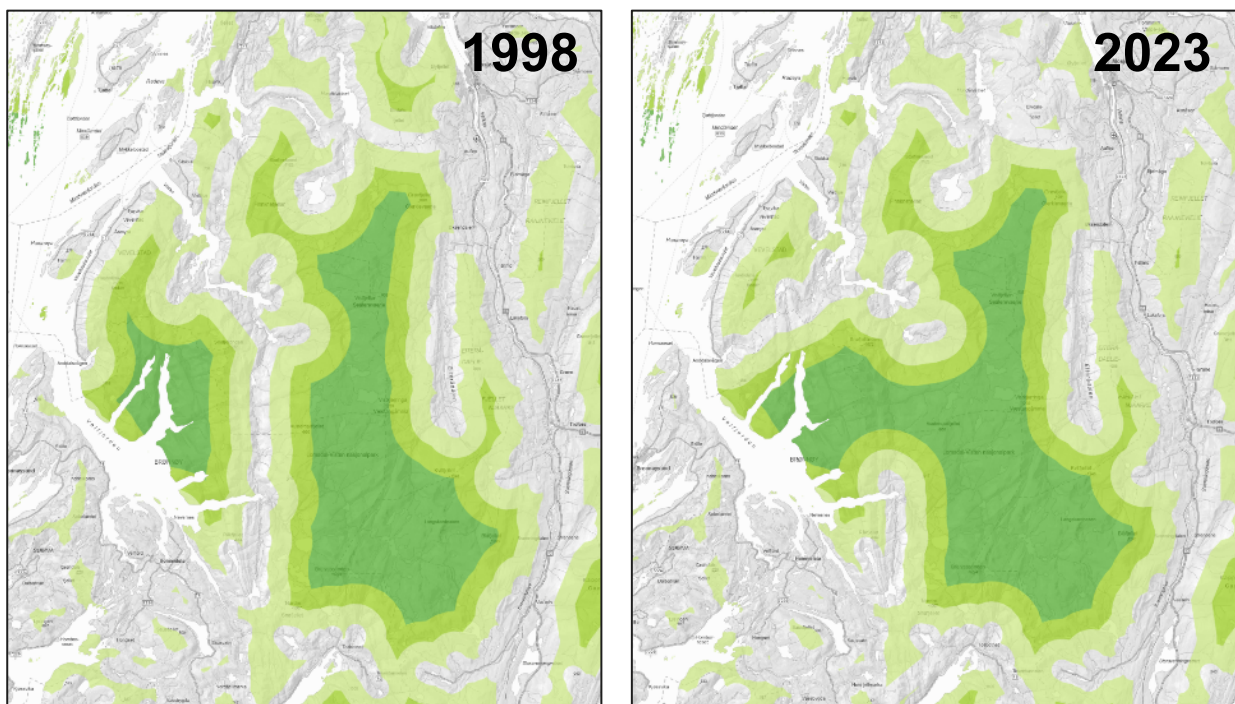
Lomsdal-Visten nasjonalpark rommer en av de tre største naturrestaureringene av villmark i Norge til nå (regnet etter areal gjenskapt villmarksprega natur iht. INON-metodikk) da Helgelandskraft fjernet høyspentledningen og ca. 200 mastepunkt gjennom Børjedalen fra Lakselvatnet i Indre Visten til Storbørja (Figur 6 og 7). Den nye kraftforsyningslinja reduserte villmarksprega områder nordvest i nasjonalparken (røde soner i kartfiguren), mens fjerningen av tekniske inngrep gjorde at inngrepsfri natur igjen kunne regnes som villmarksprega etter definisjonen (blå soner).

Figur 6. Kart over endringer i villmarkspreget natur mellom 1988-2023. Vi ser størst effekt av ny kraftforsynings-linje i vest mellom Visten og Velfjorden (1), restaurering av villmark ved fjerning av linja gjennom Børjedalen sentralt i nasjonalparken (2) og effekter av kraftutbygging, veier mv. i Tosbotn-Grane, Indre Visten og ved Øyfjellet vindkraftverk ved Mosjøen i nordøst (3). Netto endring (økning) i inngrepsfrie arealer er ikke beregnet.

Kartgrunnlag: Miljødirektoratets kartløsning for Inngrepsfrie Naturområder i Norge (INON):

<https://arcg.is/0bmSq1>.

Figur 7. Kart over inngrepsfrie naturområder i Lomsdal-Visten før vernet (2008) og ved siste analyse (2023). Kartgrunnlag: Miljødirektoratets løsning for Inngrepsfrie Naturområder i Norge (INON):

<https://arcg.is/0bmSq1>

5 Forvaltning

5.1 Innledning

Lomsdal-Visten nasjonalpark forvaltes av nasjonalparkstyret i tråd med verneforskriften, som er det rettslige grunnlaget for vernet. Styret er et lokalt og politisk sammensatt organ med delegert myndighet fra staten, og består av representanter fra berørte kommuner, fylkeskommunen og Sametinget. Nasjonalparkstyret forvalter nasjonalparken innenfor rammene av nasjonal naturforvaltning, og i tråd med verneforskriften, verneformålet og nasjonale føringer. Styret har blant annet ansvar for vedtak etter verneforskriften, oppfølging av forvaltningsplanen og prioritering av tiltak i nasjonalparken.

Forskriften regulerer hva som er tillatt, hva som er forbudt, og hvilke tiltak styret kan vurdere å gi dispensasjon til.

- Søknader sendes til nasjonalparkstyret, som behandler og avgjør alle saker etter forskriften og i tråd med forvaltningsplanen, naturmangfoldlovens prinsipper og verneformålet.
- Klage på vedtak tar styret opp til ny vurdering. Klager som ikke tas til følge, sender styret videre.
- Miljødirektoratet som er klageinstans. I særskilte tilfeller kan direktoratet oversende saken til klima- og miljødepartementet for endelig behandling.

Styret har et særlig ansvar for å overvåke og beskytte nasjonalparkens natur- og verneverdier, og for å iverksette nødvendige tiltak dersom disse blir truet eller forringet. Samtidig er naturgrunnlaget også viktig for samisk reindrift og enkelt friluftsliv. Lomsdal-Visten nasjonalpark skal dermed forvaltes i tråd med verneformålet og bestemmelsene i forskriften, som danner rammen for all bruk, tilrettelegging og skjøtsel i området.

Miljødirektoratet finansierer driften av nasjonalparkstyret og bevilger årlig penger til viktige tiltak etter søknad. Styret prioriterer tiltaksmidlene i samsvar med forvaltningsplanen og forvaltningsbehov.

Besøksforvaltning

Besøksstrategien ble endelig godkjent av Miljødirektoratet i 2018, jf. kap. 5.5.1. Denne revisjonen av forvaltningsplanen omfatter forvaltningsmål, strategier, tiltak og bevaringsmål/indikatorer for besøksforvaltning. Besøksstrategien er derfor med ved godkjenning av denne forvaltningsplanen. Tilretteleggingsplanen (TLV-13, jf. kap. 5.2)) og alle tiltak for bedre kunnskap og formidling/informasjon til besøksstrategien revideres ved behov midtveis i planperioden (ref. TLV-18) og evalueres hvert år ved søknad om tiltaksmidler.

Skjøtselsplaner

Det eksisterer to skjøtselsplaner for slåttemark i Lomsdal-Visten nasjonalpark:

1. Fjellgården i Eiterådalen, Vefsn (Miljøfaglig Utredning, 2024)
2. Strompdalsgården, Brønnøy (Statsforvalteren i Nordland, 2014)

Under tiltaksplaner i kap. 5.2 ligger en videreføring av denne skjøtselen og en kartlegging av andre steder i nasjonalparken med viktig kulturlandskap og potensiale for naturrestaurering og videre skjøtsel.

Landskapets funksjon som kulturbærer er viktig i Lomsdal-Visten, og det er fortsatt åpne kulturlandskap etter eldre drift ved gamle gårder i Velfjorden, men som er i delvis gjengroing. Ivaretagelse av innmarka generelt er en del av grunneiernes eget ansvar. Men der det ev. blir dokumentert verdifulle naturtypelokaliteter (slåttemark) og behov for skjøtsel, vil styret få laget skjøtselsplaner og søke om tiltaksmidler fra Miljødirektoratet for å sikre videreføring av aktiv skjøtsel og ivaretagelse av naturverdiene over tid.

5.2 Tiltaksplan for Lomsdal-Visten nasjonalpark

Tabell 8. Tiltaksplan for Lomsdal-Visten nasjonalpark 2026-2035. Pri 1/2/3 betyr del av planperioden (2027-29, 30-32 og 33-35). Fargekodet etter tema: **Landskap**, **Naturmangfold og miljø**, **Kulturlandskap**, **Klima**, **Tilrettelegging**, **Annet**

ID_TILTAK	Pri	Beskrivelse	Kategori	Bev.mål	Opphav
TLV-01 Landskap: Villmark	1	Revidere landskapsstatus (NIJOS 2004) etter fjerning av høyspentlinje og etablering av Øyfjellet vindpark.	Villmark	BLV-01 (BLV-06)	
Modellere stille- og støysoner		TLV-01-1: Støysonekart (villmarksopplevelse, 2027): Definere stillhet og modellere støy inn i nasjonalparken. Støysonekart (Lden>35) med 1dB-isofoner inn i NP/LVO (verste driftsdøgn, inkl. impuls-/tonal korreksjon). Viktigste veiledere som skal brukes: <ul style="list-style-type: none"> T-1442/2021 og M-2061: <i>Behandling av støy i areal-planlegging</i> med tabeller for støysonekart, friluftst-/stilleområder og impulsstøy (Miljødirektoratet). <i>Støy i planlegging av snøskuterløyper</i> – anbefaler grense på 40 dB i planlegging for friluftsområder, for "stillhet" i natur og turterreng (Miljødirektoratet). 	Stillhet/støy	BLV-01-1	
Modellere synlighet, urørthet og villmarkspreget		TLV-01-2: Synlighetskart (villmarksopplevelse, 2027): Modellere synlighetskart for Øyfjellet vindkraftverk – antall synlige turbiner pr. celle + siktlinjer fra definerte utsiktspunkt, ruter og innfallspor i verneområdet. <ul style="list-style-type: none"> M-1941, <i>Veileder for konsekvensutredninger av landskap</i>, med påvirkningstabell (Miljødirektoratet). 	Tekniske inngrep	BLV-01-2	
Revidere landskapsanalysen		TLV-01-3: Oppdatere landskapskartlegging (2027): Grunnlag: NIJOS (2004), TLV-01-1 og TLV-02-2 , vurdere endringer etter fjernet kraftlinje og ny Øyfjellet vindkraft-verk, iht. kriteriene for urørthet og landskapsverdi (NIJOS 2004) og etter M-1941 <i>Veileder for KU av landskap</i> (Miljødirektoratet).	Kunnskapsgrunnlag, overvåking GIS-data	BLV-01-1 BLV-01-2	
Offentlige kartdata		TLV-01-4: Publisere landskapsdata for nedlasting (2028): Publisere GIS-kartdata for landskapsområdene med urørthet og landskapsverdi – for vurdering av planer om nye tiltaks ev. påvirkning ved støy og synlighet (jf. TLV-19). Data produseres i TLV-01-3 .	Datadeling informasjon "tilrettelegging"	BLV-01-1 BLV-01-2	
Kjøreskader: Oversikt og tiltaksplan		TLV-01-5: Plan for kjøreskader i Gåsvassdalen (2028): Status, plan for tiltak og gjennomføring (SNO). Overvåking hvert 5. år (SNO).	Kunnskap, overvåking	BLV-06 BLV-11-1 BLV-11-2	
TLV-02 Landskap: inngrep utenfor vernegrensa	2	Lage rutine og maler for oppfølging av tiltak og planer i randsonen til nasjonalparken. Hensikt: Ivareta og formidle verneformålet, skape bevissthet rundt virkninger utenfra på landskapsverdiene (jf. NML §49).	Informasjon, prosess og innspill	BLV-01	
Informere og delta aktivt i planprosesser rundt nasjonalparken		TLV-02-1: Informere på nett (2026) om NML § 49 og styrets rolle, utforme standard innspill i slike plansaker	Formidling	BLV-01-1 BLV-01-2	
		TLV-02-2: Gi innspill til tiltaksplaner/planinitiativ og ved kommunale samfunns- og arealplanprosesser rundt nasjonalparken (iht. kap. 5.10.2):	Formidling og innspill i plansaker og planprosesser	BLV-01-1 BLV-01-2	

ID_TILTAK	Pri	Beskrivelse	Kategori	Bev.mål	Opphav
		<ul style="list-style-type: none"> • Tidlig muntlig orientering til utbygger og kommune om nasjonalparken og verneverdier/-formål (leder) • Skriftlig innspill ved oppstart/planinitiativ: Beskrive landskapsverdier og verneformål, <u>NML § 49</u>, og metode for <u>modellering av synlighet og støy</u>. • Skriftlig innspill ved høring av planene, med vurdering av konsekvenser for nasjonalparken • Ev. skriftlig henvendelse til Statsforvalteren om å reise innsigelse av hensyn til nasjonalparken. 			
TLV-03 Skjøtsel fremmede treslag	1	Tiltak mot fremmede treslag (sitkagran mfl.): Kunnskap og prioritert tiltaksplan mot plantet skog.	Forvaltning	BLV-03	
	1	TLV-03-1 Kartlegge forekomster av fremmede treslag i plantet skog, og registrere alle funn av fremmede planter i Artsobs og Naturoppdrag løpende. Vurdere skjøtelsesmetode og gjennomføring. Overføre til TLV-04.	Kartlegging (areal til Sone C)	BLV-03-1	
	1	TLV-03-2 Bekjempe fremmede treslag: Bestilles fra grunneier/SNO/eksterne.	Organisering	BLV-03-1	
	1-2	TLV-03-3 Overvåking: Etablere bevaringsmål i NatStat etter egnet metode etter gjennomført tiltak. Bestille overvåking i Naturoppdrag, rapporteres i NatReg.	Overvåking	BLV-03-1 BLV-03-2	
TLV-04 Bekjempe andre fremmede plantearter	1	Bekjemping av fremmede planter i Lomsdal-Visten skal for å ivareta stedegen vegetasjon i god tilstand. En kunnskaps-basert og detaljert skjøtelses-/bekjempingsplan for hver lokalitet vil ligge til grunn for bestilling av tiltak. Etter gjennomført skjøtsel, skal styret overvåke tilstanden og ev. sette i verk flere tiltak.	Skjøtsel, overvåking	BLV-03 BLV-04-1 <i>BLV-02-1</i> <i>(0 forekomster)</i>	NP-styret
	1	TLV-04-1: Lislbørja – sitkagran. Hogst og fjerning gjennomført i 2017-19. Overvåkes og tiltak hvert 5. år.	Skjøtsel og overvåking	BLV-03-1 BLV-04-1 BLV-05-3	
	1	TLV-04-2: Klavesmarka - parkslirekne, platanlønn. Kjempeturt (2017-24). Bekjemping ble gjennomført i 2013-15 (ringbarking, hogst og glyfosat, oppslag). Overvåkes hvert 5. år.	Skjøtsel og overvåking	BLV-03-1 BLV-04-1 BLV-05-3	
	1	TLV-04-3: Børjeneset – buskhyll og sitkagran. Luking av granplanter (2021-2024). Bekjemping av buskhyll (2024) er gjennomført. Overvåkes/tiltak hvert 5. år.	Skjøtsel og overvåking	BLV-03-1	
	1	TLV-04-4: Storfjorden – parkslirekne (2017-2024) og platanlønn (2016).	Overvåking	BLV-03-1	
	2	TLV-04-5: Strompdalen – hageplanter. Skjøtelsesplanen fra Statsforvalteren vurderes iverksatt.	Skjøtsel og overvåking	BLV-03-1, 04-1ii, 2	
	1-3	TLV-04-6: Almlia – parkslirekne (2017-2024), sprøyting/pensling.	Overvåking	BLV-03-1	

ID_TILTAK	Pri	Beskrivelse	Kategori	Bev.mål	Opphav
TLV-05 FORPROSJE KT Restaurere myr	1	Tilbakeføre opprinnelig myr/våtmark ved kartlegging, prioritering og restaurering.	Restaurering	BLV-02-5	
	1	TLV-05-1 (2027): Kartlegging (kombinert metodikk) a) GIS-analyse: Finne eldre myrområder som er blitt grøftet og tilplantet, ved bruk av nasjonale kartdata (drenngrøfter), DTM og skyggerelieff. b) Verifisere i felt: Avgrense, beskrive og vurdere tilbakeføring av opprinnelig hydrologi og tilstand. c) Prioritere kandidatområder for restaurering	Kunnskap	BLV-02-5	
	2	TLV-05-2 (2028): Prosjektere prioriterte lokaliteter. Søke tiltaksmidler. Vurdere behov for tiltaksplan.	Restaurering	BLV-02-5	
	2	TLV-05-3 (2029-): Myrrestaurering gjennomført.	Restaurering	BLV-02-5	
TLV-06 OVERVÅKE Natur- mangfold Grotteplan Geostrategi	1-3	Forvalte verneverdig naturmangfold aktivt og kunnskapsbasert, basert på tilstand og utvikling for kjente forekomster av arter og naturtyper av høy verdi. Supplere tidligere kartlegginger og etablere overvåking.	Kunnskap	BLV-02	
	2	TLV-06-1 (2029): Overvåking av de mest verdifulle naturtypelokalitetene og gjenfunn av rødlistearter Registreringene/verdisettingen oppdateres etter siste rødliste for naturtyper (2025) og arter (2028).	Kartlegging/ overvåking	BLV-02-1	
	2	TLV-06-2 (2027-30): Vern og bruk av grotter: a) Lage en grotte-/geostrategi (2027): Klassifisere kjente grotter/karst fra sårbar til robust - sone A+, A, B og C) etter anerkjent klassifisering, og anbefale forvaltningsregime og ev. supplerende kartlegging. b) Styrke vernet av grotter som ikke tåler besøk ved stenging, ferdselsforbud, skjerming, kanalisering informasjon ved innfallsporner og/eller ved grotter, og ev. vitenskapelige undersøkelser. Fagbistand. c) Velge ut 2-5 robuste "besøks-grotter" som tilrettelegges og pekes til, for dele kunnskap og opplevelser, avlaste de mest sårbare lokalitetene og tilby kunnskap for økt interesse for geologi. d) Lage formidlingspakke for skoler og vertskap/guidere/turledere i regionen, for å fremme sporløs ferdsel og hensynsfull grottevandring (til nett, startsteder og innfallsporner, besøksrom, åpne hytter, turkart mv.). Formidle sårbart geomangfold uten å avsløre posisjon, stedsnavn mv. e) Skjerm innsyn i saksbehandling og offentlige dokumenter med sårbare grotteopplysninger (skjermingsrutine i saks- og publiseringssystem). f) Overvåke slitasje på utvalgte lokaliteter (fotopunkt/"før-etter") og enkel hendelseslogg.	Kartlegging, dokumentasjon, plan/besøks- strategi	BLV-02-2	Innspill 2010 Norsk Grotte- forbund
	1	TLV-06-3 (2027-2028): Kartlegge territorier og reirlokalteter for jaktfalk og kongeørn. Status settes etter en innhenting av eksisterende kunnskap og ved nykartlegging av Fjelltjenesten/NINA. Dokumentere ungeproduksjon og hekkesuksess (ungeoverlevelse).	Kartlegging	BLV-02-3	KU 2004, plan 2014
	2-3	TLV-06-4 (2029, 2034 ...): Overvåke bestandsutviklingen for jaktfalk og kongeørn: Intensiv overvåking av kjente territorier og reirplasser, gjerne ved involvering av lokale (ref. TLV-08 Nasjonalparkarvinger). • Foreslå Lomsdal-Visten inn i TOV (terrestrisk naturovervåking (Mdir/NINA):	Overvåking	BLV-02-3	KU 2004, plan 2014

ID_TILTAK	Pri	Beskrivelse	Kategori	Bev.mål	Opphav
		<p>g) Styret fremmer ønske om at overvåking av jaktfalk og kongeørn i Lomsdal-Visten tas inn i TOV. – Som tillegg til dagens lokaliteter i Børgefjell og ved Åmotsdal/Møsvatn.</p> <p>h) <i>Metodikk jaktfalk: besøk i territorier og sjekk av potensielle hekkeplasser i april og i juni/juli, min. 4 t, alle kjente reirplasser undersøkes.</i></p> <p>i) Fjelltjenesten har utført i Børgefjell (10 territorier, 50 km radius), kan noe liknende vest for E6 innlemmes? Alternativ: Styret bestiller direkte fra Fjelltjenesten eller Birdlife.</p> <p>j) <i>Metodikk kongeørn: Lomsdal-Visten innføres i nasjonal overvåking i regi av SNO.</i></p>			
	2	TLV-06-5 (2028): Ferskvannsekologisk undersøkelse av mulige fisketomme vann, økologiske verdier og sårbarhet. Metoden inkluderer DNA-analyser (miljø-DNA/eDNA) som avklarer ev. fiskearter til stede. Studier av insektfauna og klassifisering av innsjøtyper, samt ev. dokumentasjon på artsforekomster (larvestadier) av øyestikkere og andre bunnlevende vanninsekter.	Kartlegging (overvåking på sikt)	BLV-02-4	
TLV-07 Kartlegge og formidle kulturspor	1	Supplerende kartlegging av samiske kulturspor, særlig kulturminner fra før 1917 (er automatisk fredet).	Dokumentasjon mfl.	BLV-04 BLV-05	2014-plan KU 2004 Kulturhistorie
	1	TLV-07-1: Registrere i Askeladden all kunnskap (fra KU 2004) om norske og samiske kulturminner. Vurdere behovet for supplerende kartlegging/registreringer, særlig kulturspor etter reindrift, og lage en plan for nye registreringer av kulturspor som også omfatter gamle fiskeplasser, hogstspor og tradisjonell ressursbruk).	Evaluere kunnskapsgrunnlaget	BLV-04	
	1(2)	TLV-07-2: Kartfeste og dokumentere tradisjonsvarding og andre kulturspor etter samisk reindrift. Samarbeid med Reinbeitedistriktet(ene), forvaltningen av samiske kulturminner og Sametinget. Lav terskel for registrering. Vurdere behov for suppleringsvarding og hvordan dette kan gjennomføres. Grunnlag for å sammenstille og utgi beskrivelse av reindriften i Lomsdal-Visten (TLV-07-4).	Kartlegging	BLV-04-3 BLV-04-4	
	2	TLV-07-3: PLAN/Strategi Bevarings- og formidlingsplan for et utvalgt kulturspor og samiske kulturminner, inkludert immaterielle kulturminner (hellige steder). Fysisk materiell til innfallsporter, besøksrom og skilt, og digitalt tilgjengelig for alle. Samarbeid med Helgeland museum om inkludering av de utvalgte kulturminnene i museets åpne kartløsning (https://helgelandmuseum.no/vi-tilbyr/digitale-opplevelser/kulturpunkt/) Tilrettelegging av prioriterte kulturspor i terrenget, som er egnet for tilrettelegging (pedagogiske, tilgjengelige og robuste nok til å tåle besøk): a) Det er overvekt av samiske kulturminner og Sametinget må involveres i vurderingen. Geografisk og tidsmessig representasjon er ønskelig. b) Aktuelle steder: Ved kulturlandskap og åpne hytter, spesielle spor langs gjennomgående ruter, Telegrafhytta, fangstanlegg for rein, steinalderboplass, spesielle hellere/huler etc.	Informasjon og formidling Fysisk tilrettelegging Kartløsning	BLV-04-1 BLV-04-2 BLV-04-3 BLV-05-1 BLV-05-6	

ID_TILTAK	Pri	Beskrivelse	Kategori	Bev.mål	Opphav
		c) Informasjonsplakater av ulik størrelse innendørs, utendørs, i eget utstillingsrom eller oppholdsrom, på utedo, oppgradert skilting og formidling utendørs, ved innfallsporter, startsteder og på rutebåt(er) i Vistenfjorden (ev. andre fergeruter).			
	2(3)	TLV-07-4: Skrift/utgivelse: Reindrift i Jillen-Njaarke – fra istid til nåtid. En sammenstilling og formidling av synlige og usynlige kulturspor etter samisk nomadisk reindrift i Lomsdal-Visten nasjonalpark og omegn. Samarbeid mellom bygdelag/historielag i kommunene, lokalhistoriker og kulturminnemyndighet? Podkast?	Informasjon og formidling	BLV-04-3 BLV-04-4	
	2(3)	TLV-07-5: Skrift/utgivelse: Faste bosettinger i Lomsdal-Visten – fra istid til nåtid. En sammenstilling av bosettingsmønster og befolkningsdata fra fjord og daler i Lomsdal-Visten nasjonalpark og Strauman landskapsvernområde. Beskrivelser av utvandring og tilflytting, nyrydding og kombinasjonsbruk (jord, husdyr, skog og fiske), handel med varer og utveksling av kultur og tradisjoner, samt om forholdet mellom nordmenn og samer, samkvem, konflikter og ulik utnyttelse av landet.	Informasjon og formidling	BLV-04-1 BLV-04-2	

ID_TILTAK	Pri	Beskrivelse	Kategori	Bev.mål	Opphav
TLV-08 Skjøtsel av kultur- landskap	1	Vurdere å gjenoppta skjøtsel i eldre kulturlandskap (iht. skjøtselsplaner, TLV-09-2). Fortsette etablert skjøtsel og igangsette overvåking i nye tiltaksområder og bidra til en årlig slåttedag for å formidle kunnskap og tradisjon:	Natur og kulturmark	BLV-04 BLV-01 BLV-02	KU 2004 jordbruk 2014- plan
	1	TLV-08-1: Fjellgården (pågår): Årlig slått iht. plan for skjøtsel fra 2024 (Filvedlegg). Slåttedag (TLV-08-04)	Skjøtsel	BLV-04-1i BLV-04-2	
	1	TLV-08-2: Strompdalen (2027): Revidere skjøtselsplan	Planlegging	BLV-04-1ii	
	2	TLV-08-3: Strompdalen (re-startes): Slått og fremmede arter iht. ny plan (ref. TLV-08-2, Filvedlegg 12).	Skjøtsel	BLV-04-1ii	
	1-3	TS-08-4: Årlig slåttedag (oppstart) i Lomsdal-Visten (iht. plan utarbeidet i TLV-09-3).	Skjøtsel og formidling	BLV-04-1 BLV-04-2	
	3	TLV-08-5 (2034): Overvåking av kulturlandskap. Hvert 10. år skal skjøtsel i de prioriterte kulturlandskapene og tilstand/utvikling for naturtypene/artene der evalueres.	Skjøtsel og overvåking	BLV-04	
	2-3	TLV-08-6.. (fra 2029): Gjenoppta skjøtsel i prioriterte eldre kulturlandskap som gror igjen: Restaurering og igangsetting av jevnlig slått iht. nye planer (jf. TLV-09-1).	Skjøtsel	BLV-04-1 (iii)	
TLV-09 FORPROSJE KT Restaurere og skjøtte kulturlandskap Kartlegge	1	Starte skjøtsel for å stanse gjengroing og forvalte kulturlandskap aktivt og kunnskapsbasert: Restaurere og bevare verneverdige kulturlandskap i ferd med å gro igjen. Hogst og krattrydding for å restaurere noen steder, og jevnlig skjøtsel ved slått i slåttemark/-myr og ev. husdyrbeite i naturbeitemark.	Natur: Kunnskaps- grunnlag etter NiN-metodikk	BLV-04-1 BLV-04-2	
	1	TLV-09-1 (2027): Kartlegge kulturlandskap i gjengroing ved gamle gårder og setre (etter NiN-metodikk, inkl. forekomst av fremmede arter), avgrense og evaluere lokalitetene, fastsette økologisk tilstand og skjøtselsbehov, ev. forekomster av fremmedarter, potensiale for å restaurere og gjenoppta slått/beite: a) Lomsdalen: slåttemark/beite b) Lislbørja: slåttemark/beite? og fremmedarter c) Almlia (Storfjorden): slåttemark/beite d) Storfjordbotn (Storfjorden): slåttemark/beite? og fremmedarter e) Forneset (Storfjorden): slåttemark/beite? f) Garnvika (Storfjorden): slåttemark/beite? g) Klavesmarka (Okfjorden): slåttemark/beite, fremmedarter h) Sommarsetvika og Bønålia (Vevelstad): slåttemark/beite? i) Laksmarka (Vevelstad): slåttemark?			
	1	TLV-09-2 (2028): Skjøtselsplaner og skjøtselsavtaler Utarbeide skjøtselsplaner for de prioriterte tiltakslokalitetene i TLV-08-2 (stedene der verdifulle kulturlandskap er i gjengroing) får skjøtselsplaner basert på kartleggingene. Søke tiltaksmidler og samordne med andre tilskuddsordninger (SMIL, RMP, UN) og ev. private bidragsytere. Inngå skjøtselsavtaler med grunneier/forening/andre, som også avklarer nødvendig motorferdsel, jf. retningslinjene til § 3 pkt. 6.2 d (kap. 5.10). Innlemme avklarte nye skjøtselsområder i TLV-08 (gjenoppta skjøtsel).			
	1-3	TLV-09-3 (2027-): Lage plan for årlig slåttedag i Lomsdal-Visten/Strauman, overføre til TLV-08-4. (Forslag: 2027: Fjellgården i Eiterådalen, 2028: Stavassdalen, 2029: Brønnøy/Velfjorden, 2030: Visten?)	Skjøtsel og formidling		
Planlegge, finansiere og avtale					

ID_TILTAK	Pri	Beskrivelse	Kategori	Bev.mål	Opphav
TLV-10 FORPROSJEKT og BYGGETILTA K: Hytter åpne for allmennheten	1-2	<p>Hytter åpne for allmennheten: Gjenreise våningshuset i Lomsdalen, og legge til rette for å sette i stand våningshusene i Klavesmarka og Lislørja.</p> <p>Styret vil bevare bygninger i nasjonalparken i tråd med vernevedtaket (Kgll.res.), og åpne for nye natur- og kulturoplevelser. Disse tre husværene vil øke tilgjengeligheten for folk og grupper med barn på tur og formidle bredden i tidligere bosetning og levevis - ved fjorden, på gårder i dalføre mellom fjord og fjell, for jakt/fiske og flerdagers vandreturer.</p> <p>Styret ønsker at bygningene skal tas godt vare på og være tilgjengelige som de andre åpne hyttene i nasjonalparken, og vil komplettere dagens begrensede tilbud for overnatting langs prioritert turrute i vest og til Lomsdalen.</p>	Tilrettelegging og formidling	BLV-05	
Forprosjekter:	1	TLV-10-1 (2026): FORPROSJEKT Plan for gjenreising av våningshuset i Lomsdalen (eier: Helgelandskraft, drift: Velfjord historielag?). Et tilretteleggingsløft for å føre opp en kopi av fjellgården i Lomsdalen med lokalt tømmer og så nøyaktig som mulig etter opprinnelig lafting og form. (kan supplere Fjellgården i Eiterådalen i øst). Historien på stedet kan formidles i et besøksrom/oppholdsrom. Utkast til avtale om drift og vedlikehold som gjør bygget tilgjengelig for allmennheten. Se i smh. med skjøtselsplan slåttemark og beite (TLV-08-1).	Planlegging	BLV-05-2	
	1	TLV-10-2 (2027): FORPROSJEKT Plan for istandsetting i Lislørja (eier: Miljødirektoratet): Tak på uthus og inngangsparti på våningshus må utbedres, i tillegg til andre reparasjoner og vedlikehold av tak og vinduer i våningshuset. Bør også omfatte istandsetting av båtøpptrekk, flytebrygge, kjøretrase mellom fjord og gårdsbygg, beitedyr (NoFence?) og historieformidling.	Planlegging	BLV-05-3	
Byggetiltak:	1	TLV-10-3 (2027): FORPROSJEKT Plan for istandsetting i Klavesmarka (eier: Helgelandskogselskap): Våningshuset må renoveres og repareres. Bør også omfatte vedlikehold av veien fra Storfjorden som er i dårlig stand og trenger reparasjoner, samt eventuelt ei flytebrygge for bedre atkomst og tilgang med båt. Informasjonsplakat ved fjorden og gården for formidling av historien og kvalitetene i området. Avtale for drift og vedlikehold som gir tilgang for allmennheten. Se i smh. med skjøtselsplan for kulturlandskap (TLV-08-1).	Planlegging	BLV-05-3	
	2	TLV-10-4 (2028-29): Gjenreise Lomsdalsgården Når forprosjekt i TLV-10-1 er gjennomført og avtaler, planer og tillatelser er på plass, kan arbeidet starte.	Gjenreising	BLV-05-2	
	2	TLV-10-5 (2027-28): Istandsette bygninger i Lislørja Når forprosjekt i TLV-10-2 er gjennomført og avtaler, planer og tillatelser er på plass, kan arbeidet starte.	Istandsetting	BLV-05-3	
	2	TLV-10-6 (2028): Istandsette bygning i Klavesmarka Når forprosjektet i TLV-10-3 er gjennomført og avtaler, planer og tillatelser er på plass, kan arbeidet starte.	Istandsetting	BLV-05-3	

ID_TILTAK	Pri	Beskrivelse	Kategori	Bev.mål	Opphav
TLV-11 UTVIKLING: Klimatiltaksplan <i>For mer kunnskap om effekter og bedre tilpasning til villere og våtere vær (jf. kap. 3.5.1)</i>	Bedre kunnskap og planlegging for klimatilpasning		Kunnskap	BLV-06	
	1	TLV-11-1: FORPROSJEKT Robuste turruter og barmarkstraséer – slitasje, erosjon og restaurering: a) Kartlegge slitasje og erosjonsutsatte vegetasjon langs gjennomgående turruter og behov for restaurering og tiltak mot erosjon ved våtere klima ved (2027-28). Lage plan for gjennomføring , med erosjonssikring og tiltak i våte områder (drenering, klopplegging, omlegging), ev. økt dimensjonering av bruer ved økt nedbør, snøsmelting og avrenning, informasjon og oppdatering av ferdselsråd. b) Oversikt over spor og slitasje i terrenget fra barmarkskjøring (2027-28), strekninger og fotodokumentasjon (drone), som kjøretrase til merkegjerdene ved Sarvejælla mfl.). Vurdere restaureringsbehov og -muligheter, forebygge at slitasjeskader forsterkes. Gjøres sammen med reindriftsutøvere/distriktet, ev. med bistand fra SNO. Ref. TLV-11-2 , iverksettes i TLV-12 og 13-3 .	Kartlegging, planlegging		
	1	TLV-11-2: Lage en langsiktig Klimatilpasningsplan (2028) (vedlikeholdsplan) med forslag til tiltak på sårbare steder og gjennomføring i tråd med funn i kartleggingen (TLV-11-1). Hvert tiltak skal i klimatiltaks-planen også kostnadsestimeres slik at den blir et fullgodt grunnlag for søknad om tiltaksmidler. Planen er utgangspunkt for TLV-12 .	Planlegge		Styret 2024?
	1	TLV-11-3: Delta i Climapact: Lomsdal-Visten har meldt interesse til forskningsprogrammet ved Nansen-senteret. Styret vil følge opp initiativet.	Kunnskap, overvåking, forskning		
	2	TLV-11-4: Kartlegge skred- og flomfare (2030) ved innfallspor i samråd med NVE og kommunene.	Kunnskap		
	2	TLV-11-5: Overvåke effekter av klimaendringer på landskapet (2030, 2040...), som tregrense, snødekke, hydrologi og vegetasjon (vekstsesong i snøleier og gjengroing i kulturlandskapet, foto på bestemte punkter i verneområdet hvert 10. år). Etablere transekt fra fjord til fjell for langsiktig overvåking.	Overvåking		Nasj. føring Mdir-veil.
TLV-12 Klimatiltak <i>Forebygging og tilpasning til endringer i klimaet</i>	Skånsom tilrettelegging for endret klima		Klima-tilpasning	BLV-06 BLV-08 BLV-01 BLV-11-1	
	Tidlig innsats på sårbare steder og anlegg vil forebygge skader i terrenget og redusere oppfølgingsbehovet over tid. God kunnskap om gjennomgående turruter, en plan for tilpasninger der det er behov, og dialog med besøkende om hvordan de bør forholde seg til fuktige og erosjonsutsatte partier, vil alle bidra til å redusere skadeomfang og vedlikeholdsbehovet fremover.				
	2-3	TLV-12-1: Tiltak for mer robuste og klimatilpassede turruter (2028–2030) ved sårbare steder, (f.eks. mot Sæterskardhytta), i tråd med TLV-13-3 .	Tilrettelegging (klima-tilpasning)	BLV-08 BLV-07-1	
	3	TLV-12-2: Oppdatere ferdselsråd om elvekryssinger og vær-/sesongutfordringer, info på nett og i terrenget.	Informasjon klimatilpasning	BLV-06	
1-3	TLV-12-3: Utbedre og forebygge kjørespor etter barmarkskjøring ved ev. restaurering av skader i terrenget (landskap, rikmyrer, verneformål), flytting av traseer, evaluering av sikringstiltak og vurdering av ny	Kunnskap, informasjon, samarbeid,	BLV-11-1 BLV-06 BLV-01 BLV-02-1		

ID_TILTAK	Pri	Beskrivelse	Kategori	Bev.mål	Opphav
		teknologi. Forutsetning er at tiltakene hindrer videre erosjon eller skade, og er basert på TLV-11-1 . Samarbeid og løpende dialog med reindriften om flyttemønster, beitebruk og behov for kjøring på barmark. God kontakt og informasjonsutveksling ved revisjon av drifts- og distriktsplaner. Nye Elektroniske løsninger for rask og dokumentert varsling (TLV-20-2,3).	restaurering, planlegging (klima-tilpasning)		

TLV-13 Tilrettelegge for ferdsel <i>Oppfølging av eksisterende tiltak og arbeid, og nye tiltak for besøksforvaltning.</i>	Tilretteleggingsplan – for ferdsel og besøksforvaltning Revideres hvert 5. år og evalueres/utvikles årlig ved søknad om tiltaksmidler. Planen dekker Lomsdal-Visten og Strauman siden rutenettet henger sammen, og gir oversikt over: <ol style="list-style-type: none"> Innfallsporter og startsteder – informasjon og turkart Sti- og vardeplanen (gjennomgående ruter) – skilting og merking Bruer og klopper, gangbaner og stiger Overnatting: Åpne hytter, utleiehytter og gammer langs prioriterte ruter Turmål og utkvikkssteder med gapahuk <p>I tillegg til innsatsen for åpne hytter for allmennheten i TLV-10 og klimatilpasning for robuste ruter i TLV-12-1, er tiltakene listet opp under aktuelle i planperioden for å videreføre og utvikle samlingen av prioriterte tilrettelegginger i Lomsdal-Visten:</p>	Tilrettelegging	BLV 07 BLV-08	NP-styret
	1	TLV-13-1: Formidlingssteder: Oppgradere og supplere informasjon i og ved innfallsporter, startsteder og informasjonspunkt i nasjonalparken langs hovedrutene (2026-2030), etter plan utarbeidet (TLV-15) og iht. S3. <i>Besøksstrategier</i> . Tosbotn og Eiterådalen styrkes som innfallsporter.	Informasjon	BLV-08-1 BLV-09
	1	TLV-13-2: Vedlikehold av merking Sjøbergmarsj-ruta (Eiterådalen-Austerfjorden). Vurdere behov og utføre vedlikeholdsmerking (rødmerking iht. <i>Merkehåndboka</i>), i forkant av gjennomføring av Sjøbergmarsjen (hvert 5. år så lenge arrangementet pågår).	Tilrettelegging (merking)	BLV-08-6
	2	TLV-13-3: Tiltak for robuste turruter (2028-30), iht. Klimatilpasningsplanen i TLV-11-1 . Erosjonssikring, klimatilpasset drenering, tiltak i våte områder (drenering, klopplegging, steinsetting), ev. omlegging av traseer der dagens ruter er sårbar, oppgradering eller utskifting av bruer, og forbedret skilting og informasjon. Tiltaket inkluderer særlig sårbare punkt og ruter som stiene fra Litvatnet og Fjellgården til Sæterskardhytta. Formål: Reparere og hindre slitasje og vannskader, øke sikkerhet og kvalitet ruta, klimatilpasse stier for fremtidig ferdsel, økt nedbør og våtere klima, og sikre langsiktig verneformål og naturhensyn.	Tilrettelegging (med klima-tilpasning)	BLV-06 BLV-08-1 BLV-08-2 BLV-08-4 BLV-08-5
	1	TLV-13-4: FORPROSJEKT: Utbedring bru over Tettingselva (2026): Vurdering plassering/utforming og anbefale løsninger (TLV-11-1). Prosjektene og innhente tilbud/bestille ressurs fra SNO eller Fjelltjenesten).	Tilrettelegging bruer	BLV-06 BLV-08-4
	1	TLV-13-5: Utbedring av bru over Tettingselva (2027): Nytt dekke, vurdere konstruksjonen og ev. utvidelse for mulighet til kjøring med ATV og skuter. Avtale eierskap, drift/vedlikehold og enighet med grunneier. Prosjektene og bestille, samhandle med Helgelandskraft og Brønnøy kommune, spleiselag?	Tilrettelegging bruer	BLV-06 BLV-08-2 BLV-08-4
Tilretteleggingsplan forts.				

ID_TILTAK	Pri	Beskrivelse	Kategori	Bev.mål	Opphav
	1	TLV-13-6: Utbedring av ilandstigning Storbørja og etablering av fortøyningsløsning (2027): Vurdere ilandstigningsplass, moring og dragtau, ev. flytebrygge med rutine for å legge ut og ta opp. Samspill med kommune og grunneiere. Se i smh. med TLV-13-07 .	Tilrettelegging startsted	BLV-08-1	
	1	TLV-13-7: Fortøyningsløsning Okfjorden og Storfjorden (2026): Vurdere ilandstigningsplass, moring og dragtau, ev. flytebrygge med rutine for å legge ut og ta opp. Samspill med Brønnøy kommune og grunneier. Vurderes sammen med TLV-13-06 .	Tilrettelegging startsted	BLV-08-1	
	1	TLV-13-8: Gamle Stavassveien (2027): P-plass, skilting og klopplegging. Portal?	Tilrettelegging startsted	BLV-08-1	
	1	TLV-13-9: Trase Tverdal-Bønå (2027): Plan for rydding, skilting og klopping. Bestille ressurs fra SNO.	Tilrettelegging trasé	BLV-08-2 BLV-08-5	
	2	TLV-13-10: Renovering av sør-samisk gamme ved Krongelvatnet (2029): Tilsvarende Nedre Breivatn i 2014.	Tilrettelegging gamme	BLV-04-4 BLV-08-3	
	2	TLV-13-11: FORPROSJEKT - Helhetlig plan for gapahuker/utkikkssteder (2030) felles for Lomsdal-Visten og Strauman. Tilrettelegge for tur inn/ut av området, nærturmål for kanalisering, ilandstigning/ventested ved båttransport og start/avslutning av turer gjennom området: Storbørja, Børjora, Lakselvatnet mfl.	Planlegging utkikkssteder	BLV-07-2 BLV-08-3	
	3	TLV-13-12: Etablering av gapahuker/utkikkspunkter (2031-33), iht. plan utarbeidet i TLV-13-11 over.	Tilrettelegging utkikkssteder	BLV-07-2	
	1-3	TLV-13-13: Stirydding fra innfallsporter og startsteder iht. <i>Sti- og vardeplanen</i> : P-plass, skilting og klopplegging.	Tilrettelegging startsteder	BLV-08-1,2 BLV-08-4	
	1-2	TLV-13-14: Nasjonalparkbåt – utvidelse av ordningen? (2028) Evaluere ordningen ved Gåsvatnet og vurdere behov andre steder. Avtale anskaffelse/drift av ev. nye.	Tilrettelegging båt	BLV-07-4	
	2	TLV-13-15: FORPROSJEKT - Mulighetsstudie av nye/utvidete arrangementer i robuste områder, som: <ul style="list-style-type: none"> • Sjøbergløpet – fjelløp (en vei, tur/retur?) ifm. Sjøbergmarsjen. Formidling (historie, landskap og vern) og økt deltakelse og aktivitet i Indre Visten. • Laksmarsjen (dagsmarsj) fra Aursletta til Laksmarka og tilbake. Formidle status for laks og vassdrag, og tidligere bosetting (ref. podkast i TLV 17-2). • Fjell-til-fjord-festival i Indre Visten, helgen i forb. med Sjøbergmarsjen: Marsj/ultraløp lørdag, overnatting og <i>Laksmarsjen</i> til Laksmarka med Unge nasjonalpark-verter og Nasjonalparkambassadør(er). 	Tilrettelegging	BLV-09 BLV-10 BLV-07-3? BLV-08-1 BLV-08-2 BLV-08-4 BLV-08-5 BLV-08-6	
	2-3	TLV-13-16: Oppdatere turkart over Lomsdal-Visten, (2030-35) med turruter og tilretteleggingstiltak inntegnet, god informasjon om områdets verneverdier av alle slag, reindriften, turmål og utkikkspunkter, og hvor man kan finne transport til startsteder i fjordene.	Tilrettelegging revidert turkart	BLV-02-2 BLV-04 BLV-05-1 BLV-08-1,2 BLV-09	
	1-3	TLV-13-17: Utrede Villmarksporten som kunnskaps- og opplevelsessenter ved Trofors, i samarbeid med kommuner, forvaltning og regionale aktører. Offisielt besøkssenter for nasjonalparkene, naturen, historisk bruk og dagens muligheter ved E6 i Grane. Forprosjekt for organisering, finansiering og realisering av pilot og	Besøksforvaltning Formidling Næringsutvikling Samarbeid		

ID_TILTAK	Pri	Beskrivelse	Kategori	Bev.mål	Opphav
		deretter permanent drift. Senteret kan bli en multifaglig og -funksjonell storsatsing, ref. kap. 5.5.2.			
	1(-3)	TLV-13-18: Forsøksordning med skyssrute for vandrere til Storbørja i sommersesongen (2027-2028). Minikonkurranse om en sommerrute med to turer i uka mellom Brønnøysund/Velfjord og Børjøyra (for eksempel i perioden 20. juni-20. august).	Besøksforvaltning Tilrettelegging Næringsutvikling Samarbeid		

ID_TILTAK	Pri	Beskrivelse	Kategori	Bev.mål	Opphav
TLV-14 UTVIKLING: Nasjonalpark -profiler	1	Samlet satsing på nasjonalparkprofiler for å styrke tilhørighet, kunnskap og naturvennlig verdiskaping i bygdene rundt Lomsdal-Visten. Arvinger og unge verter gir læring, arbeidserfaring og trygt møte med området. Ambassadørene mottar en hedersutnevning og fremmer kunnskap og bruk av nasjonalparken. Satsingen skal engasjere og bidra til levende bygder.	Sosial bærekraft	BLV-10	
	1-2	TLV-14-1: Nasjonalparkarvinger Satsing på unge i <i>nasjonalparkbygdene</i> , i samspill med prosjektet <i>Verdensarvinger</i> på Vega. Styret vil utvikle og gjennomføre et tilsvarende program for nasjonalpark-arvinger i Lomsdal-Visten, og vurdere samarbeid med andre styrer i Nordland om en årlig stafettordning. Tiltaket skal styrke unges kunnskap og eierskap til landskap, natur, historie og dagens bruk og drift. Tema for programmet første år: Utvikling av merkevaren.	Næringsutvikling, tilhørighet, naturbasert reiseliv, formidling, Nasjonalpark- camp og livskraftige bygder	BLV-09 BLV-10	
	1-3	TLV-14-2: Nasjonalparkambassadører Etablere en ordning med nasjonalparkambassadører lokalt, regionalt og nasjonalt. Ambassadørene skal være personer som over tid har bidratt til naturvennlig bruk, formidling, kunnskap, kulturhistorie eller lokal verdiskaping knyttet til Lomsdal-Visten. Ordningen er en hedersutnevning for innsats og engasjement, og ambassadørene løfter frem nasjonalparken på en måte som fremmer verneformålet, ivaretar verneverdiene, skaper oppmerksomhet, styrker tilhørighet og bygger forbindelser mellom nasjonalparken og folket, bygdene, besøkende, forvaltningen og frivilligheten. Tiltaket utvikles i samarbeid med kommunene, regionrådet for Helgeland, reindriften og Sametinget, Statskog, Trollfjell UNESCO Global Geopark, lokale lag og foreninger, reiselivet, kultur- og formidlingsmiljøer og næringsaktører.	Næringsutvikling lokal stolthet, naturvennlig reiseliv, formidling (camp), tradisjonsbæring	BLV-10	
	2-3	TLV-14-3: Unge nasjonalparkverter Utvikle og drifte en ordning for <i>unge nasjonalparkverter</i> i sommersesongen og ved utvalgte startsteder. De unge vertene skal gi enkel og trygg informasjon om ferdsel, sikkerhet, naturmangfold og kulturhistorie, og bidra til god besøksopplevelse og avlaste oppsynet der brukstrykket er størst. Ordningen gir ungdom læring, arbeidserfaring og naturveilederkompetanse, styrker lokal tilhørighet og kan bidra til framtidig rekruttering til naturfaglige yrker, naturbasert næring og bosetting.	Næringsutvikling, ungdomsarbeid, naturveiledning, lokalt vertskap, Nasjonalpark- camp	BLV-10	
	1	TLV-14-4: Nasjonalparkmerke fra Lomsdal-Visten Utvikle merkevaren og foreslå ny ordning for besøksmerker i Norges nasjonalparker for Miljødirektoratet (starte en nasjonal bevegelse).	Formidling, omdømme og engasjement		
TLV-15 UTVIKLING: Formidling av kulturminner	2	Formidlingsplan - ny informasjon og formidling ved steder/bygninger utformes som del av en helhetlig formidlingsstrategi og utplasseres i TLV-13-1 : <ul style="list-style-type: none"> • Strompdalsgården, Lomsdalsgården, Fjellgården i Skjørilægda, Lislbørja, Klavesmarka, Stavassetra og fløterdam/bru ved Stavvatnet, Sætra i Sæterdalen, • Boplass og fangstrestreker på Børjeneset, gammene i Sørvassdalen, Gippegamma i Vefsn, ved Krongelvatnet og Nedre Breivatn, Telegrafhytta i Sæterdalen, Sjøbergmarsjruta, Snåttholet i Laksmarka, hellere etc. 	Formidling av kulturhistorie, Samspill m/ Sametinget og NFK	BLV-05-4 BLV-05-6 BLV-04-3 BLV-04-4 BLV-09	

ID_TILTAK	Pri	Beskrivelse	Kategori	Bev.mål	Opphav
TLV-16-1 KARTLEGGING Bygg og anlegg	1	Kartlegge bygninger og anlegg og angi status for eierskap/ansvar, vedlikehold/stand og om de er åpne for allmenheten. Styret bestiller av SNO/eksterne, alle objekter registreres i Naturoppdrag med bilder fra 8 himmelretninger (sider og hjørner) for dokumentasjon på status. Samkjøres med Strauman.	Kunnskap om inngrep, dokumentere status	BLV-01 BLV-05	M6 S7
TLV-16-2 KARTLEGGING Omfang av motorferdsel	1	a) Kartlegge omfanget av motorisert ferdsel/år fordelt på reindrif, hyttebruk, turruter/åpne hytter for allmenheten, jakt (uttransport av felt elg) etc. b) Vurdere sårbare områders tåleevne mot omfanget av motorferdsel (type/årstid), og effekten av motorisert ferdsel på friluftsopplevelse, stillhet og villmarksprege.	Kartlegging og utredning av konsekvenser	BLV-11-2	
TLV-17 UTVIKLING: Camp Lomsdal-Visten	2	Forprosjekt: Nasjonalpark-camp. Naturveiledningspakke for skoleklasser/lag: Med formidlings-/undervisningsopplegg og bistand på transport, ønsker styret å hjelpe skoler/lærere i regionen med klasseturer og en Natt i nasjonalparken Lomsdal-Visten. Tiltaket vil støtte undervisning med et ferdig opplegg for ei natt ute i nasjonalparken. Innholdet skal gjøre det spennende å se og lære, forestille seg livet i området før i tida, og høre historier fra livet i deres del av nasjonalparken. En camp-site i hver kommune.	Formidling av natur og kultur lokalt	BLV-09 BLV-10	
		TLV-17-1: Undervisningsopplegg (klassesett) med naturveiledningsmateriale. Elever i hver kommune overnatter i Lomsdal-Visten eller Strauman. Skolene får et ferdig camp-kit til ei <i>natt i nasjonalparken</i> , med materiell som <i>natursti, kulturkveld, leirbål, nattevandring, innlest lokal historiefortelling, og natur- og kulturquiz neste dag</i> . Kan også brukes av lag og foreninger.	<i>Hver kommune kan gjerne satse på en camp-site med utgangspunkt i kommunens hovedinnfallsport og som følger etablert dagsturrute til et utkikkspunkt eller passelig turmål.</i>		
		TLV-17-2: Lomsdal-Visten-Podkast - Historielagene velger historier fra Arvid Svelis beretninger og andre fortellinger fra området, og leser inn podkast-episoder for nedlasting og avspilling ved leirbålet. Det vil gi formidling fra den eldre generasjon til ungdommen ved gjenfortelling av spennende og spektakulære historiene om folk og hendelser fra hver kommune.	Kandidater: <i>Bjørnejegeren, Ol-Tomså, Snåtten i Laksmarka, ordfører Knut fra Strompdalen, Kaptein Sjøberg og motstandskamp, brann og fødsel i Lomsdalen, reindrifas historie, fiskerbondekoner mfl.</i>		
TLV-18 REVIDERE PLAN Besøksforvaltning (hvert 5. år)	2	Revidere Besøksstrategien (2030, 2035 ...). <i>Besøksstrategien</i> (S3 i kap. 1.2.3) skal bidra til å nå forvaltningsmålene og opprettholde verneverdiene, og samtidig legge til rette for opplevelse og naturbasert reiseliv innenfor rammene av verneformålet.	Planlegging, besøksforvaltning	BLV-08-(1-6)	NP-styret
TLV-19 REVIDERE PLAN Til rettelegging (hvert 2. år)	1	Revidere Tilretteleggingsplanen (tiltaksplanen for besøksforvaltning) evalueres hvert i forbindelse med søknad om midler og revideres hvert 2-3. år. <i>Besøksstrategien</i> (2018) har vært felles for Lomsdal-Visten og Strauman og har bidratt til å etablere og opprettholde høy kvalitet på infomateriell, merking, skilting og en besøksforvaltning som tilrettelegger prioriterte ruter og steder. I denne reviderte forvaltningsplanen er tiltakene for besøksforvaltning tatt inn i tiltaksplanen (kap. 5.2), med effektmåling i bevaringsmålene. <i>Besøksstrategien</i> er eget punkt i kap. 1.2.3 Strategier: <i>S3: Besøksstrategi som inviterer, inspirerer og styrer ferdselen.</i>	Planlegging, informasjon og tilrettelegging	BLV-07 BLV-08	S3
Døgnåpen forvaltning – løsninger for åpne kartdata, elektronisk varsling og brukerscore/smilefjes			Datadeling informasjon		

ID_TILTAK	Pri	Beskrivelse	Kategori	Bev.mål	Opphav												
TLV-20 UTVIKLING: Digitalisering	1	TLV-20-1: Tilby digitale kartdata (landskapsområder med urørthet og landskapsverdi, jf. TLV-01-4 mfl.) til kommuner og tiltakshavere for arealplanlegging (2027). Flere datasett som styret forvalter, er viktige ved planlegging av <i>tiltak utenfor nasjonalparken</i> . Relevante kartdata i nedlastbart GIS-format (Nordlandsatlas e.l.).	Datadeling	BLV-01-1 BLV-01-2 BLV-11-2													
	1	TLV-20-2: Elektronisk varslingsskjema (2026) for å melde ifra om helikopterflyging eller øvingskjøring til reindriftsutøverne i forkant, med kopi til Statsforvalteren. Bekreftelse med lenke til rapportering .	Samhandling, dokumentasjon informasjon	BLV-11-2 BLV-12													
	1	TLV-20-3: Elektronisk varslingsskjema (2026) for å melde ifra til forvaltningen om mulige forstyrrelser av rein under kalving/flytting og på forhånd når det skal flys med drone iht. tillatelse. Meldingen går til Statsforvalteren og blir dokumentert (belastning fra ferdsel, aktivitet eller tiltak). Vurder ev. behov for å følge opp gitte tillatelser (info/veiledning). Inngår i årlig gjennomgang av samlet belastning og praksis.	Samhandling, dokumentasjon, informasjon, forvaltning	BLV-1 BLV-11-2 BLV-12													
	1-2	TLV-20-4: Brukertilbakemelding (smilefjes/QR) på innfallsporter++. Brukerundersøkelser i Naturoppdrag?	Evaluering, brukerundersøkelse	BLV-07 BLV-08													
TLV-21 UTVIKLING: Nasjonalpark-satsinger	1	<p>Utvikle og støtte partnerskap og lokal verdiskaping:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Konseptutvikling i regionen – bruk av merkevarer på Helgeland, i samarbeid med Vega og Børgefjell. • Aktivt rekruttere og støtte nasjonalparkpartnere. • Styrke næringsutvikling og synlighet – sosial og økonomisk bærekraft tuftet på økologisk bærekraft. • Publisere oversikt over merkevarene (varer og tjenester) som Lomsdal-Visten tilbyr besøkende • Formidle verdiskapingen som merkevarer genererer for bedrifter, bygdene og kommunene. • Utvikle Retningslinjer for guiding og kommersiell aktivitet. • Pilot på merkevarer fra reindriftsutøverne. • Stimulere til 4 nasjonalparkkommuner. • Etablere nasjonalparkbygder i Visten, Forvik, Hommelstø, Nevernes, Tosbotn og Trofors. • Satse på Nasjonalpark-profiler (jf. TLV-14) • Utrede Villmarksporten (jf. TLV-13-17) 	<p>Merkevare, naturbasert næringsutvikling, tilhørighet, verdiskaping, formidling og nybrott (reindrift)</p>	<p>BLV-01 BLV-09 BLV-10</p>													
<p>"Nasjonalpark-</p> <table> <tr> <td>-kommune"</td> <td>-senter"</td> </tr> <tr> <td>-bygd"</td> <td>-ambassadør</td> </tr> <tr> <td>-partner"</td> <td>"</td> </tr> <tr> <td>-opplevelse"</td> <td>-arving"</td> </tr> <tr> <td>-transport"</td> <td>-vertskap"</td> </tr> <tr> <td>-overnatting"</td> <td>-rute"</td> </tr> <tr> <td>-rein"</td> <td>-portal"</td> </tr> <tr> <td></td> <td>-kart"</td> </tr> </table> 		-kommune"	-senter"	-bygd"		-ambassadør	-partner"	"	-opplevelse"	-arving"	-transport"	-vertskap"	-overnatting"	-rute"	-rein"	-portal"	
-kommune"	-senter"																
-bygd"	-ambassadør																
-partner"	"																
-opplevelse"	-arving"																
-transport"	-vertskap"																
-overnatting"	-rute"																
-rein"	-portal"																
	-kart"																
TLV-22 (TS-13) Samordning mellom myndigheter	1	Utvikle rutiner for samhandling i saker med flere myndigheter og med grunneiere/rettighetshavere (2027) Det skal lages rutiner i samråd med sektor-myndigheter, som sikrer at styrets vedtak også får blir behandlet etter annet regelverk og av riktig myndighet.	Riktig saks-behandling, relevant lovverk														
		TLV-22-1: Samiske og norske kulturminner: Etablere en rutine med <u>Nordland fylkeskommune</u> , <u>Sjøfarts-museet</u> og <u>Sametinget</u> for at saker som kan berøre kulturminner også behandles etter kulturminneloven.	Informasjon, samspill	BLV-04-2 BLV-05-6													
		TLV-22-2: Reindrift: Etablere rutine med <u>Sametinget</u> , <u>Statsforvalteren i Nordland</u> , <u>reinbeitedistriktene</u> og <u>Nordland fylkeskommune</u> for konsultasjon og sikre at tiltak som kan berøre reindriften, også blir vurdert av riktig myndighet etter reindriftslovgivningen.	Konsultasjonsplikt, samspill, medvirkning, informasjon	BLV-04-3 BLV-04-4 BLV-05-6 BLV-11-2 BLV-12													

ID_TILTAK	Pri	Beskrivelse	Kategori	Bev.mål	Opphav
Dialog med grunneiere		TLV-22-3: Etablere møtepunkt/rutine med grunneiere for dialog rundt tilrettelegging (startsteder, ruter og anlegg), fiske- og jaktforvaltning mv (2026 - som del av høringa av planrevisjon).	Informasjon og samspill, medvirkning	BLV-05 BLV-07 BLV-08	
TLV-23 Rutine for å se alle saker sammen og mot kunnskapsgrunnlaget	1	<p>Vurdere presedens og sumvirkninger i alle saker Det skal lages en prosedyre med veiledning for å dokumentere vurderingene, og en frekvens og ordning for rapportering samlet til styret måloppnåelse.</p> <p>TLV-23-1: Etablere en prosedyre for vurdering av presedens og samlet belastning i alle saker, som del av og tillegg til miljørettsprinsippene etter naturmangfold-loven §§ 8-12.</p> <p>TLV-23-2: Rutine (tabell) for jevnlig rapportering til styret og føring av statistikk over fulgt prosedyre.</p> <p>a) Tabell med alle saker: <u>hjemmel</u> og omfang av tillatt aktivitet og som er vesentlig for <u>før-var</u>, <u>samlet belastning</u> og <u>rapportering</u> (ja/nei):</p> <ul style="list-style-type: none"> • motorferdsel barmark/flyging (reindrift/annen) • byggetiltak, tiltak i strandsona mv. • ev. begrensninger (soner, tidspunkt etc.) <p>b) Undersøke muligheter for å innlemme slike metadata i saksbehandlingssystemet, Miljøvedtaksregisteret eller Naturoppdrag.</p>	Riktig saksbehandling. Presedens og sumvirkninger	BLV-12	
TLV-24		Rydde søppel (håndtere forurensning og avfall)			
	1	<p>TLV-24-1: Samspill med oppdrettsnæringen for å få slutt på plastforsøplingen fra anlegg i Velfjorden.</p> <p>a) Problemstillingen løftes i felles møte:</p> <ul style="list-style-type: none"> • stratus de siste årene • forslag til løsninger og teknologiutvikling for standard oppdriftsløsning som er varig • finansiering via Handelens miljøfond? <p>b) Styret stiller skriftlig krav til</p> <ul style="list-style-type: none"> • årlig opprydding innen 1. juni • bedre tekniske løsninger som hindrer avdrift og forsøpling inn i nasjonalparken og reduserer ressursbehovet for oppfølging, i <p>a) Styret bestiller SNO-ressurs:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tilsyn med miljøtilstand langs fjordene i nasjonalparken (Okfjorden, Storfjorden, Lislbørja og Storbørja) • årlig overvåking (vår og høst, (før/etter rydding) 	Forurensning Samarbeid opprydding overvåking	BLV-07-5	
	1				
	2				
	2	TLV-24-2: Fjerne restene etter gammel telefonlinje	Etterlatenskaper	BLV-07-6	
TLV-25 Nødvendige justeringer av forskriften	1	<p>Foreslå endringer i verneforskriften Nasjonalparkstyret vil oppsummere behovet for justeringer i dagens forskrift og ber Statsforvalteren om å fremme dette for Miljødirektoratet/departementet.</p> <p>Hensikten er å rette opp i feil i noen bestemmelser og løse opp noen ressursutfordringer i behandlingen av saker som burde vært løst gjennom verneforskriften og ikke naturmangfoldloven § 48, og noen av disse kan også knyttes til forvaltningsplanen.</p>	Riktig restriksjonsnivå og korrekte bestemmelser for området. Aktuelle endringer:		
			<ul style="list-style-type: none"> - Flyging med drone i reindrifta - Avklart kjøring fra sjø til gårdstun - Etablere gapahuker for allmennheten - Uttak av never til gammer og hyttetak - Felling av bjørkeraje til kjøttheng i jakta - Seks punkter om energi foreldet - Mindre språklige feil 		

5.3 Bevaringsmål for måling av effekten av tiltak

Tabell 9. Forslag til 12 bevaringsmål med til sammen 35 indikatorsett for Lomsdal-Visten 2026-2035. Fargekode etter tema: **Landskap**, **Naturmangfold og miljø**, **Kulturlandskap**, **Klima**, **Tilrettelegging**, **Annet**

ID	Bevaringsmåltekst (indikatorer)	Tilstandsvariabel	Målt tilstand
BLV-01	Landskap: Villmarka i Det gjemte landet består: Ingen forringelse av <i>urørthet</i> eller <i>landskapets opplevelsesverdi</i> i landskapsområdene (NIJOS 2004) av nye/endrete tiltak i eller utenfor verneområdet. Nye tiltak som kan forringe villmarkspreget skal i så fall ha stor positiv virkning for verneverdier og verneformål.	Urørthetskategori og landskapsverdi i landskapsområdene	Vurdering av synlighet og støy, kriterier fra NIJOS (2004)
	BLV-01-1: STØY - stillhet og villmarksopplevelse består – nødvendig støy skal unngås. <ul style="list-style-type: none"> a) Det er ingen nye varige tiltak inne i verneområdet, som bryter stillheten og gir nødvendig støy. b) Det er ingen støyende virksomhet i nærområdene rundt verneområdet som bryter stillheten som har vært i områdene eller påvirker verneverdier eller verneformål: friluftsopplevelse, dyreliv i hekketid (1.3-15.7), jf. BLV-02-3. c) Det skal ikke etableres nye eller gjøres endringer på eksisterende tiltak som unødig forstyrrer reinen i sårbare tider/områder. 	a) Revisjon av NIJOS 2004 for stillhet og ro, etter Øyfjellet vindpark: 3D-modellerte støysoner > 35-40 dBA skal ikke redusere graden av urørthet eller fastsatt landskapsverdi i landskapsområdene. b) Utvikling av metode for støysonemodellering gjennom TLV-01-1, gir mulighet til å kvantifisere endringer fremover og reduksjon i nasjonalparkens stillhet, ro og villmarkspreget.	Stillheten brytes i vesentlige deler av landskapsområder med <i>urørthetsklasse IV</i> og <i>høye opplevelsesverdier</i> . Modellert redusert areal med stillhet (eks. rundt Øyfjellet vindkraftverk). Konsekvensgrad etter veileder KU (for landskap).
	BLV-01-2: SYNLIGHET - landskapsverdiene og urørt villmarkspreget opprettholdes – nye tekniske inngrep skal ikke redusere graden av urørthet eller villmarkspreget i nasjonalparken. Det skal ikke etableres nye større inngrep i eller i nærheten av Lomsdal-Visten nasjonalpark som er så store/synlige at de <i>mest verneverdige landskaps-områdene</i> får en redusert kvalitet (lavere urørthetsklasse eller opplevelsesverdi).	Revisjon av NIJOS (2004) for urørthet og opplevelsesverdi i landskapsområdene, etter fjerning av 132 kV-linje gjennom Børjedalen og etablering av Øyfjellet vindkraftverk. 3D-modellert synlighet skal vurderes opp mot status i landskapsområdene.	Reduksjon i a) urørthetsklasse b) landskapsverdi i landskapsområdene med urørthetsklasse III-IV og høye opplevelsesverdier. Konsekvensgrad etter veileder KU.
BLV-02	Naturmangfold: Verneverdiene skal ikke ødelegges, men utvikle seg naturlig og få være mest mulig i fred , med unntak av prioriterte kulturlandskap som skal ha jevnlig skjøtsel (BLV-04). Ingen reduksjon i areal av god kvalitet.	<ul style="list-style-type: none"> • Arter, naturtyper og naturlige økosystemer bevares for framtida uten forstyrrelse, slitasje eller ødeleggelse. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kunnskap om nye og kjente forekomster oppdateres jevnlig og er i god tilstand.
	BLV-02-1: Verdifulle naturtyperlokalteter og voksesteder for rødlisterarter skal få utvikle seg fritt og uten uttak av trær/materiale større enn bestemmelsene og retningslinjene tilsier. Områdene skal ikke ha innslag av fremmedarter.	<ul style="list-style-type: none"> • Null ødeleggelse ved inngrep, slitasje eller klimarelaterte endringer i viktige naturtype-lokalteter eller forekomsten av rødlisterarter. 	<ul style="list-style-type: none"> • Naturtypestatus • Gjenfunn av rødlisterarter • Forekomst av fremmedarter
	BLV-02-2: Grotter og sårbare geologiske formasjoner som jettegryter og andre karstformer, skal bevares uten forringelse eller nye skader. Forsiktede vitenskapelige undersøkelser for å sikre historiske data kan vurderes.	<ul style="list-style-type: none"> • 0 registrerte skader/ innsamlinger på prioriterte grotter/geoobjekter. • Det er laget en grottestrategi, og verneverdige forekomster er registrert og kartlagt. • Sårbare forekomster er prøvetatt og vitenskapelig dokumentert. • Utvalgte grotter profileres uten at verneverdier er svekket. 	<ul style="list-style-type: none"> • Registrerte skader (SNO årsrapport, tips/meldinger) • Ja/nei (strategi) • Antall (andel) undersøkte grotter (utstrekning og prøvetaking biologisk/kjemisk) • Tilrettelagte grotter med informasjon.

ID	Bevaringsmåltekst (indikatorer)	Tilstandsvariabel	Målt tilstand
	BLV-02-3: Jaktfalk og kongeørn skal overvåkes og Ingen nedgang i hekkebestandene av. Ivareta urørthet og begrenset ferdselstrykk som grunnlag for stabile bestander.	<ul style="list-style-type: none"> Status settes etter grundig oppdatering av kunnskap Overvåking hvert 5. år dokumenterer aktivitet i revir og reir (hekking) 	<ul style="list-style-type: none"> Antall hekkende par Hekkefrekvens og ungeproduksjon
	BLV-02-4: Fisketomme vann og deres økologiske særpreg og bunndyrsamfunn skal bevares. Kunnskapsgrunnlaget er godt (god oversikt over fisketomme vann med økologisk tilstand) Det skal ikke settes ut fisk i noen fisketomme vann.	<ul style="list-style-type: none"> Dokumenterte fisketomme vann er i god tilstand/bedring. Overvåking hvert 10. år dokumenterer ev. endring. 	<ul style="list-style-type: none"> Antall fisketomme vann dokumentert Overvåking etablert, endring i tilstand?
	BLV-02-5: Myr-/våtmarkslokaliteter som har vært drenert er i god tilstand etter restaurering.	<ul style="list-style-type: none"> Hydrologi gjenopprettet (grøfter og vannspeil tilbakeført) 	<ul style="list-style-type: none"> m gjenfylte grønner m² restaurert myr 0 nye grønner
BLV-03	Naturmangfold: Fremmede skadelige planter forekommer ikke , i kategori potensielt høy (PH), høy (HI) eller svært høy (SE) risiko for spredning, jf. Artsdatabankens kategorisering.	Registrerte forekomster av fremmede arter, bekjempings-tiltak og overvåket utvikling.	Forekomstene er bekjempet og fjernet.
	BLV-03-1: Bekjempe alle kjente forekomster (samlet oversikt). Levestedene er kartlagt, skjøtelsesplan er laget og bekjemping er iverksatt og bevaringsmål er etablert i NatStat. Bevaringsmålet gjelder hele verneområdet samlet.	<ul style="list-style-type: none"> a) Ingen forekomster b) Nye funn registrert i Artsobs c) Bekjempingstiltak startet d) Overvåking pågår (NatReg) e) Forekomster forsvinner 	<ul style="list-style-type: none"> a) Antall totalt b) ja/nei c) ja/nei (andel) d) Ja/nei (andel) e) ja/nei (antall)
	BLV-03-2: Forekomst er utryddet, god tilstand gjenopprettet. Bevaringsmål er etablert i NatStat. Bevaringsmålet gjelder for hver enkeltlokalitet: <ul style="list-style-type: none"> 1) Lislbørja (sitkagran) 2) Klavesmarka (platanlønn, parkslirekne, sitka) 3) Storfjordbotn/Almlia/Storenet parkslirekne 4) Børjeneset (buskhyll) 5) Strompdalsgården (div. hageplanter) 6) Almlia (parkslirekne) 7) Andre forekomster av sitkagran (fra TLV-03-1) 	<ul style="list-style-type: none"> a) Bekjempingsplan laget b) Bekjemping er gjennomført c) Overvåking pågår (NatReg) d) Forekomst forsvinner 	<ul style="list-style-type: none"> a) ja/nei (da) b) ja/nei (da) c) ja/nei d) Antall/ending
BLV-04	<ul style="list-style-type: none"> Ingen tap eller skade på kulturspor som følge av forvaltningstiltak. Kulturminner bevares intakte og lesbare, og som del av friluftsopplevelsen. Kunnskapen om kulturminner og kulturlandskap er oppdatert og dekker samiske kulturspor. Ingen prioriterte kulturlandskap går tapt. men bevares ved restaurering, aktiv skjøtsel, tiltak mot økt erosjon, nedbør og vegetasjonsendringer, og formidling av verneverdige arealer og brukshistorier som ivaretar lesbarheten av dem. 	All kunnskap om norske og samiske kulturminner er registrert i Riksantikvarens database Askeladden) og er tilgjengelig for styret. Tiltak for god tilstand og formidling av prioriterte steder er igangsatt.	Se under
	BLV-04-1: Restaurering og skjøtsel av prioriterte kulturlandskapslokaliteter: Ingen verneverdige kulturlandskap med restaureringspotensiale skal gro igjen. Skjøtelsesbetingete arter skal ha god tilstand. <i>Forutsetninger:</i> Samlet oversikt over verneverdige kulturlandskap (slåttemark, slåttemyr og naturbeitemark) basert på kartlegging og vurdering av gjengroingsgrad og potensiale for	Verneverdige kulturlandskap kartlegges og ivaretas ved: <ul style="list-style-type: none"> • Skjøtsel pågår i utvalgte kulturlandskapslokaliteter • Istandsetting og vedlikehold av bygninger åpne for allmennheten • Det er spennende info om kulturhistorien på hvert sted 	<ul style="list-style-type: none"> Areal gjenværende kulturmark er i god hevd og tilstand. Prioriterte bygg tas godt vare på og er tilgjengelige. Tiltak for å formidle kultur-landskapet

ID	Bevaringsmåltekst (indikatorer)	Tilstandsvariabel	Målt tilstand
	<p>tilbakeføring til tidligere tilstand. Lokalteter må overvåkes over tid.</p> <p>Skjøtsel etter plan og bevaringsmål for hver lokalitet (areal/type, arter/individer, fremmedarter mv.):</p> <ul style="list-style-type: none"> • BLV-04-1i) Fjellgården i Vefsn (Eiteråfjellet): Arealet holdes i hevd som tradisjonell slåttemark, opprettholde og ev. videreutvikle jevn struktur og det karakteristiske artsmangfoldet. • BLV-04-1ii) Strompdalen (Brønnøy): Det foreligger en eldre skjøtelsplan. Oppdatering av denne, bekjemping av fremmede arter, og restaurering og skjøtsel ved hogst, krattrydding tradisjonell slått iverksettes. • BLV-04-1iii) Skjøtsel etter godkjent skjøtelsplan iverksettes på flere prioriterte kulturlandskapslokaliteter (fra BLV-04-2). 		<p>og historien er etablert på hvert sted (plakater/rom inne/ute)</p>
	<p>BLV-04-2: Kulturlandskap – kartlegging og prioritering av lokaliteter i gjengroing: Åpent og gjengroende kulturlandskap rundt gamle gårder kartlegges og vurderes for restaurering og skjøtsel. Overføres til BLV-04-1 ved ferdige skjøtelsplaner og søknad om tilskudd.</p> <p><i>Områder som skal kartlegges, se TLV-07-1.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> a) Kandidatområder registrert, kartfestet og evaluert. Arealberegning av utvalgte naturtyper, prioritering av tiltak. b) Skjøtelsplan laget for restaurering og bevaring av kulturmarkstyper og -arter c) Skjøtsel av kulturlandskap pågår etter skjøtelsplan. 	<ul style="list-style-type: none"> a) x/9 kandidater er kartlagt b) y/9 områder har skjøtelsplan c) z/9 har skjøtsel etter plan
	<p>BLV-04-3: Kunnskapen om samiske kulturspor er oppdatert, kartlagt og systematisert. Ingen kjente samiske kulturspor forsvinner (med unntak av kjørespor i våtmark/myr og annen sårbar vegetasjon som i stedet skal restaureres).</p>	<p>Samiske kulturspor er kartfestet og dokumentert:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) alle registrerte samiske kulturspor er registrert i nasj. kulturminnedatabase. b) reindriftas historie fra stein-alder til nå er sammenstilt 	<ul style="list-style-type: none"> a) Antall registreringer i Askeladden b) Publikasjon ute (bok/rapport)
	<p>BLV-04-4: Samiske gammer er robuste mot klimaendringer og i god tilstand, etter en vedlikeholds- og bevaringsplan utarbeidet i samarbeid mellom samisk kulturminnefaglig kompetanse og reinbeitedistriktet, ev. med bistand fra styret. Historier om folk og bruk blir formidlet på stedet.</p>	<ul style="list-style-type: none"> a) Det er laget en plan for vedlikehold og ev. restaurering av samiske gammer. b) Tilstand på gammene c) Tilpasset formidling av kulturhistorien på stedet 	<ul style="list-style-type: none"> a) Ja/nei (vedlikeholdsplan for gammer) b) Tørre og tette c) Åpne/kan leies eller åpne dager
BLV-05	<p>Eldre gårder/bygninger tas vare på og er åpne for allmennheten. Bygningene er i god tilstand, og vandrere kan komme på dagsbesøk og overnatting. Historier om folk og drift skal formidles.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kvalitet på bygninger • Gode fasiliteter for matlaging, rent drikkevann og utedo. • Tilpasset formidling av kulturhistorien på stedet (rom, plakater og slåttedag mv.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Tette bygg • Fungerende system for drift og vedlikehold • Overnatting tilbys via iNatur el.

ID	Bevaringsmåltekst (indikatorer)	Tilstandsvariabel	Målt tilstand
	<p>BLV-05-1: Bygninger er åpne for allmennheten og formidler historien på stedet: Bevaringsmålet gjelder området samlet.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Strompdalsgården (Brønnøy) 2) Tøymvasshytta (Brønnøy, oppusset 2017) 3) Telegrafhytta/Svartvassdalen (Vefsn) 4) Stavassetra (Grane) 5) Fjellgården (Vefsn, istandsatt på 1970-tallet) 6) Statskog-hytte i Sæterskardet (Vefsn) 7) Statskog-hytte i Eiterådalen (Vefsn) 8) Statskog-hytte ved Gåsvatnet (Grane) 9) Flere utkvikkssteder/gapahuker og NP-båter (iht. BLV-07-4)? 	<p>Hytter og gamle gårdsbygninger som er åpne for allmennheten har gode ordninger for drift, vedlikehold overnatting (besøksforvaltning):</p> <ol style="list-style-type: none"> a) Avtaler om eierskap/drift b) Pålitelig tilgjengelighet c) Tiltak for sikring mot brann (bl.a. sikringshytte) d) Hyttene åpne for besøk e) Overnattingskapasitet f) Rapportert bruk g) Utkvikkssteder og båter 	<ol style="list-style-type: none"> a) ja/nei b) ja/nei c) ja/nei d) x/8 (andel) e) ant. senger f) gjestedøgn g) antall/antall
	<p>BLV-05-2: Lomsdalsgården er gjenreist og åpen for allmennheten. Kulturhistorien fra stedet formidles. Kulturlandskapet holdes i hevd. Området brukes til reindrift, og det er god sameksistens mellom friluftsfolk, reinsdyr og reindrifutsøver.</p>	<ol style="list-style-type: none"> a) FORPROSJEKT (TLV-10-1). b) Avtale om eierskap og drift c) Finansiering er avklart. d) Bygg er gjenreist og åpnet e) Hytta er i god bruk 	<ol style="list-style-type: none"> a) Ja/nei b) Ja/nei c) Ja/nei d) Ja/nei e) Ja/nei/besøkstall
	<p>BLV-05-3: Eldre gårdsbygg i forfall er satt i god stand og åpne for allmennheten. Muligheter for fortøyning av båt (flytebrygge/moring). Kulturspor bevares og kulturlandskapet holdes i hevd.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Lislbørja (Brønnøy) 2) Klavesmarka (Brønnøy) 	<ol style="list-style-type: none"> a) FORPROSJEKT (TLV-10-2/3) b) Avtale om drift/vedlikehold c) Finansiering er avklart d) Bygg renoverert og åpnet e) Fortøyning/brygge etablert f) Hytta er i god bruk 	<ol style="list-style-type: none"> a) Ja/nei b) Ja/nei c) Ja/nei d) Ja/nei e) Ja/nei f) Ja/nei/besøkstall
	<p>BLV-05-4: Prioriterte kulturminner består over tid, motstår klimaendringer og formidler historier om liv og virke på de gamle gårdene. Spennende tiltak i tråd med en kulturminnefaglig bevarings- og formidlingsplan (TLV-07-3) løfter oppmerksomheten og engasjementet rundt kulturspor og bevaring. Tiltak for istandsetting, bevaring og forsinkelse av forfall gjennomføres etter en helhetlig bevaring- og formidlingsplan.</p>	<ol style="list-style-type: none"> a) 0 prioriterte kulturspor tapt. b) Formidlingsmateriale er utviklet nytt for prioriterte lokaliteter, tilpasset og montert på hvert sted. c) Historier fra stedet er tilgjengelige (podkast el.) d) Brukerundersøkelse som evaluerer formidlingstiltak. 	<ol style="list-style-type: none"> a) Antall og tilstandsgrad b) Informasjonstiltak er installert og besøkes (ja/nei) c) Ja/nei (antall) d) God brukerscore
BLV-06	<p>Ekstremvær og negative følger av langsiktige klimaendringer skal ikke ødelegge husvære, turruter eller annen tilrettelegging (bruer, klopper, skilting eller informasjon)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kunnskap om sårbare steder/tilrettelegging og iverksetting av forebyggende tiltak prioriteres tidlig (Klimatilpasningsplan). • Tilretteleggingen for ferdsel, besøk og drift er tilpasset et stadig villere og våtere vær og føre. • Det skal ikke oppstå større slitasjeskader og mer erosjon på ruter fra innfallsporter og startsteder, installasjoner eller bygninger, som følge av langsomme klimaendringer. • Erosjon og terrengskader som skulle oppstå, håndteres straks for å unngå selvforsterking. • Endringer skal dokumenteres i området og underbygge igangsetting av tiltak. 	<ol style="list-style-type: none"> a. Oppdatert kunnskap om sårbare steder for erosjon og slitasje ved ferdsel, og utsatt infrastruktur for klima i endring, kartlegges og beskrives. b. Det lages en plan for klimatilpasning og forebygging av effekter. c. Det er etablert rutiner for jevnlig overvåking og rapportering av status. d. Søke midler årlig til klimatilpasning og forebygging. 	<ol style="list-style-type: none"> a. Kartlegging er gjennomført, inkl. tiltaksplan for ruter, bygg og tiltak/infrastruktur b. Klimatilpasningsplan er laget og revideres minimum en gang hver planperiode c. Status på erosjonsutsatte steder rapporteres jevnlig til NP-styret d. Iverksatte tiltak dokumenteres i Naturoppdrag og utviklingen overvåkes

ID	Bevaringsmåltekst (indikatorer)	Tilstandsvariabel	Målt tilstand
BLV-07	Tilrettelegging i randsoner og ved hovedinnfallsporter – området er tilgjengelig for besøkende med ulike forutsetninger og de som vil se nasjonalparken på avstand. Tilretteleggingen kanaliserte massene til informasjon, utkikkspunkter og ferdsel i randsonen til parken, der tilrettelegging og vegetasjonen tåler slitasjen og ferdselen. Gir også mulighet for videre naturopplevelse ved enkel atkomst eller god peking videre til områdets startsteder for gjennomgående ruter. Spesielle tiltak for besøkende er gjennomtenkte og blir fulgt opp med avtaler om ansvar for tilsyn og vedlikehold.		
	BLV-07-1: Hovedinnfallsportene er gode steder for en pause på gjennomfart og litt informasjon om området. Det er god plass for biler, en kort merket nærtur, mulighet for et dagstur mål eller to, en hyggelig og inkluderende rasteplass med innsikt/utsikt (viewpoint) til <i>Det gjemte landet</i> . Informasjon om kulturspor og naturmangfold på stedet er oppdatert, innbydende og inspirerende om natur og mennesker. Innfallsportene tilfredsstillende besøkende som skal starte på lengre turer (langtids-parkering, skilting/pekere og info om transport). QR-kode med	<ul style="list-style-type: none"> a) Hovedinnfallsporter i Lomsdal-Visten har profil, form og tiltak som nedfelt i Tilretteleggingsplanen (TLV-13) b) Området er rent og ryddig, med kapasitet til å ta imot aktuelle besøksmengder og får god evaluering av brukerne. c) Brukerscore/smilefjes på innfallsporter, startsteder og helheten (QR, TLV-20-4). 	<ul style="list-style-type: none"> a) Ja/nei b) Brukerscore er tilfredsstillende ved evalueringer (TLV-07-9) c) Brukerscore og antall tips
	BLV-07-2: Utkikksteder (gapahuk/benk/bål plass og/eller portal) er etablert ved startsteder og/eller turmål i hver kommune. Det er satt opp informasjonstavler og ev. portal for de som vil se nasjonalparken, vite litt om den og ha mulighet til en kort tur i nærområdet. Gjerne kombinert med fortøyning/landingsplass (ved fjorden), informasjon om kulturhistorien og veier videre i nasjonalparken.	<ul style="list-style-type: none"> a) Etablerte gapahuker iht. TLV-13-11 (Nevernes, Stavassdalen mfl.) b) Etablerte portaler ved utsikt inn i/ut av nasjonalparken c) Brukerscore/smilefjes på innfallsporter, startsteder og helheten (QR, TLV-20-4). 	<ul style="list-style-type: none"> a) Antall b) Antall c) Brukerscore/tips
	BLV-07-3: Nasjonalpark-utedoer (Helt Grønt/HAG vekst) i god drift i de mest besøkte områdene (f.eks. Stavassdalen, Tøymvasshytta og eventuelle nye etter behov). Utedoene har driftsavtale (med kommunen?), er i bruk, i god teknisk stand, bidrar til at terrenget omkring holdes fritt for avføring og forsøpling og etableres med minimale inngrep. Skade, hærverk og forsøpling skal hindres.	<ul style="list-style-type: none"> a) Etablerte doer satt i drift b) Tilstandsvurdering (teknisk stand), utbedringsbehov c) Bruksgrad d) Tilfeller av hærverk, forsøpling eller terrengslitasje i nærområdet e) Brukerscore/smilefjes på innfallsporter, startsteder og helheten (QR, TLV-20-4). 	<ul style="list-style-type: none"> a) Antall (eks.: 1 i Stavassdalen) b) Reg. behov for utbedring (ja/nei + type) c) Overvåket bruksgrad d) ja/nei, beskrive e) Brukerscore/tips
	BLV-07-4: Nasjonalparkbåter til allmenn bruk. Det er tilgjengelig åpen nasjonalparkbåt (robåt) ved prioritert(e) fiskevann/hytte(r) for allmennheten, med avtale for tilsyn, vedlikehold og vinteropplag. Ordningen utvides etter behov.	<ul style="list-style-type: none"> a) Etablert(e) nasjonalparkbåt(er) operative og i bruk b) Tilstandsvurdering c) Bruksgrad f) Tilfeller av hærverk g) Brukerscore/smilefjes på innfallsporter, startsteder og helheten (QR, TLV-20-4). 	<ul style="list-style-type: none"> a) Antall (eks. 1 ved Gåsvatnet) b) Reg. behov for utbedring/ny c) Rapportert bruk f) Ja/nei g) Brukerscore/tips
	BLV-07-5: Det skal ikke være rester av oppdrettsaktivitet i fjæra i nasjonalparken. - Nye blåser og tauverk/fortøyning fjernes innen 1. juni årlig av næringen selv. - Oppfølging er avtalt med næringen og SNO.	<ul style="list-style-type: none"> a) Ilanddrevne plastkanner etc. i fjæra b) Avtale om opprydding med anleggseierne c) Avtale med næringen, og bestilt SNO-ressurs årlig. 	<ul style="list-style-type: none"> a) Ja/nei (antall) telles årlig av SNO b) Ja/nei c) Ja/nei
	BLV-07-6: Det er ingen etterlatenskaper etter gammel telefonlinje liggende i nasjonalparken (strekningen Eiterådalen-Børjedalen-Aursletta).	<ul style="list-style-type: none"> d) Siste rester er kartlagt, samlet og fjernet (flydd ut). 	<ul style="list-style-type: none"> d) Ja/nei

ID	Bevaringsmåltekst (indikatorer)	Tilstandsvariabel	Målt tilstand
BLV-08	<p>Lomsdal-Visten er skånsomt og godt tilrettelagt, om området oppleves tilgjengelig for langtur-gåere fra alle sider (kommuner og startsteder) med kanalisierende informasjon og bruk av merkevaren og portal iht. egen Tilretteleggingsplan (jf. TLV-13):</p> <p>Området er skånsomt og hensiktsmessig tilrettelagt for besøkende, etter egne planer for innfallsporter og startsteder, overnatting (Plan for åpne husvære) og de gjennomgående turrutene (Sti- og vardeplan) og bruker/klopper (Plan for elvekryssing og klopplegging) i alle deler av nasjonalparken. med høy kvalitet på tiltak for rettledning og trygg ferdsel/passering på utsatte steder.</p> <p>Tilretteleggingsplanen består av flere delplaner for hovedtyper av tilrettelegging. Planen utvikles ved årlige statusoppdateringer (Naturopdrag).</p>	<p>a) Tilretteleggingsplan er oppdatert og blir brukt for alle tema under (08 1-6).</p> <p>b) Nasjonalparkpartnere tilbyr husly, transport og lokalproduserte varer.</p> <p>c) Styret har løpende oversikt over status: GIS/Naturopdrag med god visning av tilstand for alle kartfestede objekter.</p> <p>d) Brukerscore/smilefjes på innfallsporter, startsteder og helheten (QR, TLV-20-4).</p>	<p>a) Ja/nei (status på innfallsporter ajourføres årlig i Naturopdrag)</p> <p>b) Oversikt over partnere er ajour på Internett.</p> <p>c) Ja/nei (andel)</p> <p>d) Status (snitt), antall svar og tips til forbedring</p>
	BLV-08-1: Startsteder for gjennomgående ruter er i god stand med hensiktsmessige fysiske tiltak og formidling. Det omfatter landingssteder ved fjordene og startsteder for gjennomgående ruter.	a) Alle innfallsporter og startsteder er i tråd med ambisjonene i Tilretteleggingsplanen	a) Ja/nei (andel årlig) <i>Avvik registreres og følges opp via Naturopdrag</i>
	BLV-08-2: Gjennomgående ruter er godt holdt vedlike, og vardet etter standard for området i tråd med tradisjonsvarding og Merkeåndboka (nasjonal standard). Rutene er synlige for turfolk i ulikt vær.	a) Sti- og vardeplanen er oppdatert og følges opp. b) Gjennomgående ruter er synlige, farbare og i god stand.	a) Ja/nei (hvert 2. år) b) Ja/nei. <i>Avvik på rutene registreres i Naturopdrag</i>
	BLV-08-3: Overnatting for allmennheten er tilgjengelig ved åpne husvære, gammer og hellere langs gjennomgående ruter i hele området etter egen plan. Merkevareordning/partnerskap? Forvaltningen er støttespiller for lag, foreninger og andre som ønsker å jobbe aktivt med ivaretagelse av eksisterende bygninger for at disse blir åpne for allmennheten.	a) Plan for åpne husvære er oppdatert og følges opp (vedtatt fremdrift og tiltak) b) Avtaler om bygg som skal ivaretas og være åpne for allmennheten er på plass, med ansvarsfordeling på finansiering, drift og vedlikehold.	a) Ja/nei (årlig) b) x/y <i>Avvik ved eksisterende bygninger registreres i Naturopdrag.</i>
	BLV-08-4: Bruer og klopper er i god teknisk stand og dimensjonert for aktuell ferdsel og for å tåle belastning fra snø og is. Prioriterte gjennomgående ruter skal ha trygge og dimensjonerte bruer for sikker elvekryssing på utfordrende steder, og nødvendig klopplegging av våte partier i sårbare områder for tråkk begrensere og motvirker slitasje og skade fra tidligere og fremtidig ferdsel.	a) Plan for bruer og klopper er oppdatert, iht. <i>Klimatiltaksplanen</i> og følges opp. b) Jevnlig tilsyn av bruer med nødvendig kompetanse gjennomføres etter plan. Utbredninger blir prioritert for søknad om midler og gjennomført.	a) Ja/nei (hvert 2-3. år) b) x/y <i>Avvik ved bruer og klopper registreres i Naturopdrag.</i>
	BLV-08-5: Skilt og pekere er i god stand og følger nasjonal standard for nasjonalparker. De bidrar til å lette vandring på gjennomgående ruter og informere om avstander, stedsnavn og retning ved uoversiktlige punkt.	a) Skiltplanen er oppdatert og følges opp. b) Retningsvisning (skilt) og varding av ruter er skånsom men tilstrekkelig.	a) Ja/nei (hvert 3. år) b) Ja/nei <i>Avvik ved skilting og pekere registreres i Naturopdrag.</i>
	BLV-08-6: Rødmerking av Sjøbergmarsjen følger den etablerte traseen og er i god stand. Oppmerking med maling følger Merkeåndboka	a) Avtale med ansvar og frekvens på re-merking etter Merkeåndboka. b) Oppfrisking av rødmerking blir	a) Ja/nei b) Ja/nei

ID	Bevaringsmåltekst (indikatorer)	Tilstandsvariabel	Målt tilstand
	(nasjonal standard) og er friskes opp jevnlig ved behov.	rapportert og dokumentert.	<i>Avvik og rapporter legges i Naturoppdrag</i>
BLV-09	Informasjon om besøk til Lomsdal-Visten er lett å finne: Interesserte skal enkelt finne informasjon om verneområdet på nett og ha enkel tilgang for besøk og ferdsel med startsted fra alle fire kommunene. Innfallsporter profilerer merkevaren og informerer om aktuelle turruter, kulturhistorie og sårbare verneverdier.	<ul style="list-style-type: none"> • Informasjon om turruter, hensyn og åpne miljødata er tilrettelagt på nett og kart. • Portaler er satt opp på prioriterte steder. • Informasjonsplakater er oppdatert og i god stand på utvalgte startsteder 	<ul style="list-style-type: none"> • Ja/nei • x/y • x/y <i>Årlig rapport fra Naturoppdrag</i>
BLV-10	Partnerskap og tilhørighet – bruk av merkevaren/logo: Forvaltningen skal bidra til småskala naturbasert reiseliv og annen næringsutvikling i kommunene og bygdene nærmest nasjonalparken. Kommunene og styret støtter satsingen og tar i bruk merkevaren for å utnytte muligheter. Kriterier for nasjonalparkpartnere og produkter for ulike næringer er fastsatt og oppdatert. <i>Egen ordning for partnerskap og merkevarebruk på hytter åpne for allmennheten.</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Inngåtte avtaler med nasjonalparkpartnere • Tilhørighetsloge i bruk i salg av tjenester og produkter (skyss, guiding, overnatting, produkter) • Nasjonalparkkommuner • Satsing: <i>Nasjonalparkbygder</i> • <i>Åpne hytter for allmennheten med avtaler om merkevare</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • x/y partnere/ aktive bedrifter • antall merkevarer • x/y (nå: 2/4) • x/y etablert • x/y
BLV-11	Lomsdal-Visten forvaltes på en måte som også ivaretar naturgrunnet for reindriftsnæringen, samtidig som verneverdiene skjermes og ikke blir nevneverdig negativt påvirket av motorferdsel, driftsmønster eller nødvendige tiltak fra reindriften selv.	<ul style="list-style-type: none"> • Det er aktiv reindrift i siidaene • Dokumenterte tilfeller av forstyrrelser av rein i sårbare områder eller perioder. • Klagesaker fra reindriften/forvaltningen/Sametinget. 	<ul style="list-style-type: none"> • x/3 • Antall hendelser meldt/rapportert - Antall saker • Antall klagesaker
	BLV-11-1: Terrenginngrep og kjørespor forekommer ikke i nye områder og reduseres der de er dokumentert. Ødelagte traseer blir reparert og gror til. I sårbare perioder (kalving og flytting) dokumenteres at ferdsel og aktivitet ikke forstyrrer prioriterte sårbare områder.	<ul style="list-style-type: none"> • Kjørespor er kartlagt og dokumentert (strekninger med dronebilder): TLV-11-1 • Tiltak for restaurering og forebygging er gjort (TLV-12-3) • Sårbare områder har god tilstand, ingen nye kjørespor. • 0 rapporterte nye kjørespor 	<ul style="list-style-type: none"> • Ja/nei • x/y • x/y (ev. skala med et mål) • Ja/nei, antall
	BLV-11-2: Tillatt motorferdsel og annen ferdsel/tiltak/aktivitet truer ikke verneformål eller verneverdier. Omfanget samlet på sårbare steder og tidsrom må ikke overstige områdets tåleevne og true verneverdier. Ved usikkerhet skal man legge stor vekt på føre var.	<ul style="list-style-type: none"> • Omfanget av motorferdsel er kjent, både den som er unntatt forbud og den som skal ha tillatelse. • Sårbarhetsvurdering av Lomsdal-Visten mht. aktuell påvirkning fra motorferdsel. • Varsling for helikopterbruk til reindriftnyttøvere – system er etablert og blir brukt. • Varslingsrutine for forstyrrelse av kalving/flytting blir brukt 	<ul style="list-style-type: none"> • Omfang i reindrift og annen aktivitet (flyging, kjøring etc.) • Evaluering av data fra brukere og saksbehandling. • Ja/nei, antall meldinger og antall rapporter. • Ja/nei, antall meldinger.
BLV-12	a) Ingen vedtak (0) fra styret bidrar til uheldig presedens eller en samlet belastning som truer verneverdier. Alle saksfremlegg er etterprøvbare, likebehandlende og føre-var ved manglende kunnskap b) Alle vedtak (100 %) bygger på et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag og vurderer NML §§ 8–12 eksplisitt (kunnskap, føre-var, samlet belastning, kostnadsansvar og miljøforsvarlige metoder). Presedens og omfang av tillatt aktivitet for føres for en helhetlig belastningsoversikt. Dokumenterer vurderingene i hver sak, og skjerner sensitiv info.	<ul style="list-style-type: none"> • Egen vurdering av presedens i alle saker • Saker med presedens • Alle saker vurderer §§ 8-12 • Styret rapporterer samlet omfanget av tillatt belastning (motorferdsel, tiltak, organisert ferdsel mv. for delområde og sesong. Statusrapport/tabell i årsrapport) 	<ul style="list-style-type: none"> • x/y (mål: 100 %) • Antall • x/y (mål: 100 %) • Ja/nei

5.3.1 Bevaringsmål – indikatorer for forvaltningsmål, strategier og tiltak

Tabell 10. Oversikt over sammenhengen mellom bevaringsmålene (BLV) og hvilke tiltak, strategier og forvaltningsmål de kan være indikatorer for.

Bevaringsmål/ indikator	Måler effekten av tiltak (TLV)	Iverksetter strategiene (S)	Bidrar til forvaltningsmål (M)
BLV-01-1	TLV-01, TLV-02, TLV-16, TLV-20	S1, S2, S3, S4, S8, S9	M1, M3, M7, M8
BLV-01-2	TLV-01, TLV-02, TLV-16, TLV-20	S1, S2, S3, S4, S8, S9	M1, M3, M7, M8
BLV-02-1	TLV-06	S1, S2, S3, S8, S9	M1, M2
BLV-02-2	TLV-06	S1, S2, S3, S8, S9	M1, M2
BLV-02-3	TLV-06	S1, S2, S3, S8, S9	M1, M2
BLV-02-4	TLV-06	S1, S2, S3, S8, S9	M1, M2
BLV-02-5	TLV-05	S1, S2, S3, S8, S9	M2
BLV-03-1	TLV-03	S1, S2, S3, S8, S9	M2
BLV-03-2	TLV-04	S1, S2, S3, S8, S9	M2
BLV-04-1	TLV-07, TLV-08	S1, S3, S6, S7	M4
BLV-04-2	TLV-07, TLV-08, TLV-09	S1, S3, S6, S7	M4
BLV-04-3	TLV-07	S1, S3, S6, S7	M4
BLV-04-4	TLV-07	S1, S3, S6, S7	M4
BLV-05-1	TLV-16-1	S1, S2, S3, S4, S6, S7, S8, S9	M3, M4, M5, M6, M7, M8
BLV-05-2	TLV-10	S1, S2, S3, S6, S7, S9	M4, M5, M6
BLV-05-3	TLV-10	S1, S2, S3, S6, S7, S9	M4, M5, M6
BLV-05-4	TLV-10	S1, S2, S3, S6, S7, S9	M4, M5, M6
BLV-06	TLV-11, TLV-12	S1, S2, S3, S4, S7, S8, S9	M3, M9
BLV-07-1	TLV-13	S1, S2, S3, S4, S5, S6, S7, S9	M1, M10, M5, M6, M9
BLV-07-2	TLV-13	S1, S2, S3, S4, S5, S6, S7, S9	M1, M10, M5, M6, M9
BLV-07-3	TLV-13	S1, S2, S3, S4, S5, S6, S7, S9	M1, M10, M5, M6, M9
BLV-07-4	TLV-13	S1, S2, S3, S4, S5, S6, S7, S9	M1, M10, M5, M6, M9
BLV-07-5	TLV-24-1	S7	M1, M2
BLV-07-6	TLV-24-2	S7	M1, M2
BLV-08-1	TLV-13, TLV-19	S1, S2, S3, S4, S5, S6, S7, S9	M1, M10, M5, M6, M9
BLV-08-2	TLV-13, TLV-19	S1, S2, S3, S4, S5, S6, S7, S9	M1, M10, M5, M6, M9
BLV-08-3	TLV-12, TLV-13, TLV-19	S1, S2, S3, S4, S5, S6, S7, S8, S9	M1, M10, M3, M5, M6, M9
BLV-08-4	TLV-13, TLV-19	S1, S2, S3, S4, S5, S6, S7, S9	M1, M10, M5, M6, M9
BLV-08-5	TLV-12, TLV-13, TLV-19	S1, S2, S3, S4, S5, S6, S7, S8, S9	M1, M10, M3, M5, M6, M9
BLV-08-6	TLV-13, TLV-19	S1, S2, S3, S4, S5, S6, S7, S9	M1, M10, M5, M6, M9
BLV-09	TLV-21	S1, S2, S3, S4, S5, S6, S9	M10, M5
BLV-10	TLV-14, TLV-21	S1, S2, S3, S4, S5, S6, S9	M10, M5
BLV-11-1	TLV-12	S1, S2, S3, S4, S7, S8, S9	M3, M9
BLV-11-2	TLV-16, TLV-20	S1, S2, S3, S4, S7, S8, S9	M1, M3, M6, M7, M8
BLV-12	TLV-23	S1, S3, S8, S9	M7, M8

5.4 Skjøtselsplaner

Planer utarbeidet og ligger på [nasjonalparkstyrets nettsider](#), se også kap. 6.

5.5 Besøksforvaltning

Tabell 11. Målsetning og de tre hovedsatsingene i Besøksstrategien fra 2018. Strategidokumentet (Filvedlegg 16) har formet styrets besøksforvaltning til nå og blir videreført i denne forvaltningsplanen.

Besøksforvaltningen skal ivareta naturverdiene, gi bedre opplevelser for brukerne og øke muligheten for lokal verdiskaping rundt verneområdene. Besøksstrategien skal vise hvilke tiltak (informasjon, fysisk tilrettelegging, soneinndeling, oppsyn, overvåking etc.) som er nødvendig for å oppnå dette.

1. Styre ferdselen og satse på innfallsporter

- Kanalisere ferdsel til ytterkantene av nasjonalparken via innfallsporter.
- Informasjon ved E6, Kystriksveien og Fv. 76 (for profilering og besøksstyring).
- Legge klopper mot slitasje ved økt bruk (f.eks. rikmyrer på turen Sæterskardhytta–Litlvatnet).
- Styrking av Skjørlægda som hovedinnfallsport i Vefsn, stiene tåler moderat økning i bruk.
- Sarvejælla: avbøtende tiltak på kjøretrasé til merkegjerdet, styrke formidling av samisk bruk og historie.
- Stavassdalen: Utvikle enkle besøksmål, inkludert utkikkspunkt langs Stavassvegen.
- Nevernes og Forvik: Utvikle tilbud som peker mot nasjonalparken, som utkikkspunkt/natursti ved Velfjorden (gjennomført) og selvguiding på hurtigbåten til Visten.
- Børjeøra-Strompdalen: opprettholde klopplegging og forberede omlegging/bearbeiding av stien i Seterdalen nord for Strompdalen ved behov (erosjon).
- Tosbotn: Etablere informasjon og parkering som del av videre utvikling av startstedet, og legge til rette for økt bruk på de robuste rutene mot Breivatnan og Breidvasstind.

2. Informasjon

- Sikre at riktig informasjon når riktig brukergruppe, med et tydelig brukerperspektiv.
- Styrke nettinformasjon, slik at besøkende lettere finner turer tilpasset ferdighetsnivå.
- Forbedre informasjon ved startsteder, laget spesielt for hver plass.

Til turister på gjennomreise:

- Informasjonspunkt langs hovedferdselsårer (Forvik, Horn, Tosen-krysset, Tosfjellet, Mosjøen camping, Laksforsen, Nord-Norge-porten og turistkontorer).
- Anbefalinger til enkle, trygge besøksmål som ikke leder inn i sårbare områder.
- Informasjon som styrker lokal reiselivsutvikling, heller enn økt ferdsel i nasjonalparken.

Til dagsbesøkende (lokale og tilreisende):

- Utvikle brukerrettet og målgruppeorientert informasjon (toppturer, familieturer, utsiktspunkt).
- Bedre informasjonstavler og temaplakater på startsteder.
- Prioritere tilrettelegging og informasjon ved startsteder i ytterkant og randsone (Strauman LVO, Bønådalen, Visthus–Kvannlivatnan, Nevernes, Stavassdalen, Skjørlægda)
- Tydeliggjøre hvilke turer som er enkle, middels og krevende, og hvem turene passer for.

Til langturgåere:

- Ressurs på nett: Transport/logistikk, rutevalg, overnatting, sesongdata, snøforhold, og vannføring.
- Oppdaterte langturråd uten fysiske tiltak i terrenget (ønsker ikke ekstra tilrettelegging).
- Pålitelig og sikkerhetsrelevant informasjon før tur (vannføring, vær og risikofaktorer).

3. Bidra til lokal verdiskaping

Nasjonalparkstyret skal også framover bidra aktivt til lokal verdiskaping ved å utvikle en god besøksinfrastruktur basert på relevant informasjon og attraktive, bærekraftige besøksmål. Forvalteren skal videre legge til rette for høy kvalitet i møte med besøkende gjennom å bidra til/arrangere vertskapskurs og tilby opplæring for turistverter og andre aktører i reiselivet. Tabell 12 viser attraksjoner i Lomsdal-Visten fra 2018-planen som bidrar til og kan gi ytterligere verdiskaping lokalt.

Tabell 12. Attraksjoner i Lomsdal-Visten. Kilde: *Besøksstrategien (2018, tabell s. 19)*.

Attraksjon	Kommentar
------------	-----------

Storklumpen (Blåfjellet)	Høyeste fjell i NP, krevende topptur, lett tilgjengelig utkikkspunkt (Stavassdal).
Vistenfjorden	Norges reneste fjord, daglig hurtigbåt, mulighet for selvguiding.
Strauman, tidevannsstrøm	Spektakulær tur langs tilrettelagt sti fra Aursletta, eller tilgjengelig med båt.
Fossefall	Jordbrufossen, Breivasfossen, Granåsforsen, Klavesmarkforsen, Fallforsen, Medheiforsen m.fl. Skarforsen ses fra E6 og er et unntak med en kort tur.
Visttindan	Toppturmål, ikoniske fjellformasjoner.
Breidvasstind	Toppturmål. Høyeste fjell i Brønnøy.
Finnknean	Toppturmål. Ikonisk fjellformasjon. Gammelt seilingsmerke.
Fjordene i Velfjorden	Storslåtte landskap, bosettingshistorie, krever egen båt/skyss for å besøke.
Fjellgårdene Auslia og Eiteråfjellet	Fjellgårder. Åpne husvære, dagsturer.
Strompdalen og Lomsdalen	Tidligere fjellgårder der innmarka fremdeles er synlig/holdes åpen. Viktige steder for historiefremføring.
Andalshatten	Markant topp, geohistorie, mulig «selfiespot» fra Horn og Andalsvågen.
Nevernes havn	Kystkultursenter, enkel utstilling om NP.
Karstområder	Behov for tilrettelegging for selvguiding/informasjon.
Grotter	Bør ikke tilrettelegges pga. sårbarhet og fare for ødeleggelse, med mindre det er avklart vitenskapelig og ferdselen kanaliseres til grotter som er robuste og allerede betydelig besøkt/kjent/påvirket.
Stavassgården	Rekonstruert tun, åpent/utleie av husvære, lavterskel turmål (familievennlig).
Samiske kulturspor	Ofte små og unnselig, krever formidling.
Samisk reindrift	I liten grad tilgjengelig i dag. Mulighet for formidlingsutvikling.
Kulturspor og bosetningshistorie	Kulturlandskap og bygg/synlige rester etter bosetting fra år 1600-1900.
Kulturminner fra eldre steinalder	Bør ikke tilrettelegges pga. sårbarhet og fare for ødeleggelse.

5.5.1 Besøksstrategien fra 2018 er videreført i denne planen

Besøksstrategien skal øke kvaliteten på besøksforvaltningen i verneområdene i Lomsdal-Visten. Delmål og strategier fra 2018 er i sin helhet tatt inn i forvaltningsmålene og strategiene (særlig S3) i denne forvaltningsplanen (hhv. kap. 1.2.2 og 1.2.3). Resten er tatt inn i Tilretteleggingsplanen (TLV-13) og andre deler av tiltaksplanen i kap. 5.2. Denne reviderte forvaltningsplanen rommer og viderefører dermed styrets besøksstrategi for planperioden 2026-2035.

5.5.2 Villmarksporten Helgeland – et kunnskaps- og opplevelsessenter

Styret peker på at Helgeland mangler et offisielt nasjonalparksenter. Selv om Vega verdensarvsenter og Nordland nasjonalparksenter i Saltdal holder høy kvalitet, er avstanden for stor til at de kan fylle rollen som formidlingsarena for Lomsdal-Visten og Børgefjell for besøkende på Helgeland. Regionen går dermed glipp av viktige synergier knyttet til tilhørighet, stolthet, næringsutvikling, arbeidsplasser og et naturlig samlingspunkt for både lokalbefolkning og tilreisende.

Åpne villmarka – der den tåler det – er et bærende prinsipp for satsingen.

Satsingen er forankret i prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8–12, ved at kunnskapsgrunnlaget styrkes, føre-var-prinsippet legges til grunn, og samlet belastning på naturen reduseres gjennom målrettet besøksforvaltning.

Helgelands villmarksbelte er blant de mest sammenhengende naturområdene uten tekniske inngrep igjen i Norge. Med Lomsdal-Visten og Børgefjell som kjerneområder er regionen i en særstilling til å løfte fram samspeillet mellom bruk av landskapet og naturarven. Samtidig mangler

det i dag en arena som binder dette sammen og formidler naturverdiene fra fjell, skog, jord og fjord for besøkende.

Styret vil utvikle Villmarksporten som et autorisert nasjonalparksenter for villmarkspreg i nasjonalparkene på Helgeland, med særlig ansvar for formidling, forvaltning og besøksstyring knyttet til Lomsdal–Visten og Børgefjell nasjonalparker, med en tett kobling til naturbruk, folk og historie.

Senteret lokaliseres på Laksvollen langs E6 på Trofors i Grane, med et betydelig besøksgrunnlag og en strategisk plassering mellom nasjonalparkene og langs hovedtransportåren gjennom landsdelen. Det vil ligge i tilknytning til et nasjonalt laksevassdrag og midt i tradisjonsrike skogbruks- og reindriftsområder. Beliggenheten nær attraksjonen Laksforsen og knutepunktet mellom kyst og innland på Trofors er allerede et naturlig stoppested og en inngangsport til villmarka. Her passerer også Nordlandsbanen, og det er kort vei til flyforbindelse og Hurtigruteanløp.

Villmarksporten skal være mer enn et bygg – det skal være en inngangsport til læring, undring og opplevelse, og en samlingsplass for natur, kultur og mennesker. Her kan historiene om samisk reindrift, skogvern og Engelskbruket, villaksens vandringer, grotter og karstlandskap, jakt og fiske og friluftsliv sommer og vinter formidles med sterk faglig forankring, lokal kunnskap og mestring.

Senteret vil bidra til å kanalisere besøkende til robuste ruter og startsteder, styrke forståelsen for verneverdiene og redusere presset på sårbare områder - i tråd med prinsippet om å åpne villmarka der den tåler det.

Faglige og operative funksjoner

Villmarksporten skal bli et samlet kraftsenter for forvaltning, oppsyn og formidling, og kan også romme:

- et autorisert besøks- og opplevelsessenter, tilpasset krav til nasjonalparksentre og besøkstall
- kontor- og møtefasiliteter for nasjonalparkstyrene og samarbeid på tvers av kommuner og regioner
- en tilført ny forvalterressurs (50/50) til nasjonalparkstyrene for Børgefjell og Lomsdal-Visten
- kontor og lager for en ny felles oppsynsstilling (Statens naturoppsyn)
- to naturveiledere med ansvar for utstillinger, formidling, undervisning og besøksforvaltning

I sum gir dette en styrking av forvaltning, oppsyn og formidling – tre sentrale elementer i moderne besøksforvaltning. I tillegg er det store muligheter for å tilby areal og fellesdrift for andre satsinger med tilleggsopplevelser rundt nasjonale natur- og kulturressurser som:

- villaks i Vefsna (norsk villakssenter)
- sørsamisk reindrift og kulturutøvelse (Njaarken nasjonale reindriftssenter)
- grotter og forvaltning av grottedata (kunnskapssenter for grotter i Norge)
- skogvern og skogbruk – urskog og Engelskbruket (nasjonalt senter for skogbruk og skogvern)
- nasjonalt formidlingssenter for natur og miljø (miljødesign, naturbasert næringsutvikling i verneområder, natur- og kulturinnovasjon, og destinasjonsutvikling)

Samarbeid og realisering

Styret vil ta initiativ til en forpliktende samarbeidsprosess der Miljødirektoratet, Klima- og miljødepartementet, Nordland fylkeskommune, Helgeland regionråd, berørte kommuner, reindriften og sentrale aktører innen forvaltning, kultur, kunnskap og næringsliv inviteres inn.

Ambisjonen er en satsing som krever en betydelig investering, tuftet på regionens muligheter og forvaltningens behov, og utviklet i bredt samspill med nasjonale, regionale og lokale utviklingsaktører.

Villmarksporten vil samle funksjoner og ressurser i Grane og kunne legge til rette for én ny tilført forvalterstilling, én oppsynsressurs og to naturveiledere knyttet til et autorisert nasjonalparksenter. Dette gir økt kapasitet, bedre samhandling og styrket tilstedeværelse i to av landets mest krevende og verdifulle villmarks-nasjonalparker med begrenset tilstedeværelse i dag. Det vil også bidra i lokal verdiskaping i randsonen mellom nasjonalparkene, uten å svekke verneverdiene.

Betydning for region og forvaltning

Villmarksporten Helgeland vil styrke grunnlaget for kunnskapsbasert forvaltning, bidra til bærekraftig besøksutvikling og skape ringvirkninger i lokalt næringsliv. Senteret vil samtidig fungere som en samlende arena for regionens natur- og kulturarv.

Villmarksporten skal åpne villmarka – der den tåler det – og gjøre knutepunktet ved E6 og Vefsna til en minneverdig og inspirerende pause – og en inngang til forståelse av Helgelands villmark.

5.6 Forvaltningsutfordringer

Utfordringer for forvaltningen av Lomsdal-Visten nasjonalpark er å ivareta villmarkspreget, hindre tap av naturmangfold (naturtyper, arter og geologisk mangfold) og kulturverdier i en verden der klimaet endrer seg (jf. kap. 3.6 og 5.6.3) og fordi arealforvaltning lokalt, regionalt og nasjonalt kan gi et betydelig press på verneområdene utenfra (jf. kap. 5.6.6). Naturgrunnlaget skal også ivaretas slik at området fortsatt er godt egnet til samisk reindrift, samtidig med lokal bruk og friluftsferdsl. Viktige utfordringer i planperioden er omtalt i dette kapitlet.

Styrets forvaltningsmål og strategier (ref. kap. 1.2), tiltaksplan (kap. 5.2), og føringer og retningslinjer for skjønnsutøvelse ved saksbehandling (kap. 5.10), er viktige verktøy for forvaltningen av området de neste ti årene. Styret vil søke midler og samarbeid for å iverksette og innfri planen år for år.

5.6.1 Det gjemte landet – la villmark være villmark

Villmarkspreget i Lomsdal-Visten har vært truet av planer om store vannkraftutbygginger i flere perioder (jf. historikken i kap. 4.2). Kraftforsyningsnettet på Helgeland har også satt sitt preg på området, men er nå redusert for nasjonalparkens del med omleggingen som ble gjort i 2015-16. Vassdragsvernet, vernevedtaket og fjerning av den gamle høyspentlinja midt i området, har med tidligere tiders bruk av områdene ivaretatt stor grad av urørthet i et landskap med store opplevelsesverdier. Eventuelle nye tekniske inngrep som havbruk og vindkraft, kan gi betydelig påvirkning på landskapet både innenfor nasjonalparken og i parkens randsoner, også inne i fjordene og oppe i høyfjellet.

5.6.2 Det glemte landet – hvordan inspirere og engasjere?

Lomsdal-Visten er et av de mest egenartede og utligjengelige villmarksområdene i Norge. Vi vil at Lomsdal-Visten fortsatt skal være det gjemte, men ikke bli «det glemte landet». Vi ønsker levende lokalt vertskap, engasjerte ambassadører og god formidling av kunnskapen om området, slik at nye generasjoner kjenner, forstår og tar vare på nasjonalparken. Vi skal ikke øke trykket inn i sårbar natur, men bygge tilhørighet, kunnskap og stolthet i bygdene, styrke trygt og naturvennlig vertskap, og løfte fram tradisjonsbærere og nye generasjoner som ambassadører for verneverdiene. Slik blir nasjonalparken mer tydelig for befolkningen, mer forstått av besøkende – og bedre ivaretatt for framtida.

Nasjonalparkprofiler i Lomsdal-Visten er en samlet satsing for å styrke tilhørighet, kunnskap, stolthet og naturvennlig verdiskaping i bygdene rundt Lomsdal-Visten. Tiltakene retter seg både mot unge og voksne, og bygger broer mellom naturforvaltning, lokal kultur, naturbasert reiseliv, samfunnsutvikling og generasjoner.

Nasjonalparkarvinger, Unge nasjonalparkverter og Nasjonalparkambassadører (ref. TLV-kap. 5.2) kan utvikle et helhetlig lokalt vertskap – fra barn og ungdom til erfarne tradisjonsbærere og

kunnskapsressurser. Arvingene og vertene bidrar til læring, arbeidserfaring, naturforståelse og trygt møte med nasjonalparken for besøkende. Ambassadørene fungerer som en hedersutnevning for personer som over tid har gjort betydelig innsats for natur, kultur og lokalsamfunn, og som inspirerer og kan løfte fram nasjonalparken på en måte som engasjerer lokalbefolkningen og fremmer verneformålet.

Satsingen skal styrke rekruttering, lokal medvirkning og naturvennlige verdikjeder, og samtidig bidra til levende bygder og økt eierskap til nasjonalparken som felles verdigrunnlag. Figur 8 viser mulige merker/pins for utdeling til ildsjeler i de forskjellige funksjonene.

Figur 8. Skisser for mulige hedersmerker for utdeling til verdige ildsjeler og lokale **nasjonalparkprofiler** i programmet, og for nasjonalparkpartnere i arbeidet for verdiskaping. Styret foreslår også å etablere en ordning for kjøp av merker ved besøk i norske nasjonalparker, enten som pins eller tøymerker. Foto: Multiconsult ©

5.6.3 Klimaendringer

Klimaendringer kan påvirke naturtyper, arter, landskap og ferdselsmønstre i nasjonalparken. Forvaltningen må derfor følge utviklingen og tilpasse tiltak og kunnskapsgrunnlag i planperioden. Nasjonalparkstyret har begrensede muligheter til å påvirke klimaendringene i seg selv, men vil følge med på hvordan endringene påvirker området og være i forkant med kunnskap om sårbare deler av landskapet der aktiv forvaltning og tilpasning kan redusere negative konsekvenser for verneverdier og verneformål. Endrede nedbørsforhold, avrenning, vekstsesong og slitasje kan gjøre dagens og framtidig bruk mer krevende å håndtere. Overvåking og målrettet tilpasning er derfor viktige virkemidler og er integrert i forvaltningsmål, strategier, tiltak og bevaringsmål (i kapitlene 1.2, 1.3, 5.2 og 5.3).

Klimaendringer kan også gi langsiktige endringer i vegetasjon og landskap, herunder mulig forskyvning av tregrensa (se kap. 3.2). Mer om klimaendringers påvirkning og klimatilpasningsplan i kap. 3.6.

5.6.4 God nok tilgjengelighet – åpne hytter, gjennomgående ruter og dagsturmål

Forvaltningen skal legge til rette for enkelt friluftsliv og opplevelse av nasjonalparken gjennom åpne husvære, vedlikehold av ruter og skånsom tilrettelegging, samtidig som sårbare natur og verneverdier ivaretas.

Allerede nå er noen ruter i ferd med å gro til. Årsaken til gjengroingen antas i første rekke å være noe redusert ferdselstrykk, men det er også tenkelig at utviklingen forsterkes av økt nitrogentilførsel med luft og varmere klima som sammen gir frodigere vegetasjon.

Styret vil ivareta muligheten til opplevelse ved enkelt friluftsliv gjennom positive vedtak for tiltak som åpner bygg for allmennheten og sikrer viktig historiefremføring. Vi vil også sørge for nødvendig skjøtsel, nok pekeskilt og eventuelt supplerende og skånsom varding på utvalgte gjennomgående ruter som er prioritert i forvaltningsplanen. Derfor er **Tilretteleggingsplanen** (Filvedlegg 35) med **Sti- og vardeplanen for Lomsdal-Visten** og innsats for tilgjengelig overnatting, ivaretagelse av kulturlandskap, fremføring og samhandling med reindrifta, viktig og førende for en del av tilretteleggingen og besøksforvaltningen i områdene.

5.6.5 Aktivitet og ferdsel kan gi slitasje på vegetasjon og forstyrre dyreliv og tamrein

Økt ferdsel og aktivitet kan gi slitasje på natur og forstyrrelse av dyreliv og reindrift, og besøksforvaltningen må derfor styre ferdsel og tilrettelegging slik at verneverdiene ivaretas.

Om trenden snur, og det blir en betydelig økning i ferdsel og besøk i deler av nasjonalparken, kan mer aktivitet gi økt forstyrrelse av dyreliv og opplevelse. I kombinasjon med klimaendringer kan det også skape nye utfordringer med slitasje og behov for tiltak der fuktige områder blir for tråkkbelastet. Styret vil bruke besøksstrategien i forvaltningen av ferdsel og iverksette nødvendige tiltak i tråd med denne for å sikre verneverdier, friluftsliv og hensyn til reindrift som alle er del av verneformålet.

Tilretteleggingsplanen er en samlet plan for besøksforvaltning i tråd med besøksstrategien og gir oversikt over behov og plan for tiltak for tilrettelegging av gjennomgående ruter, åpne husvære, bruer og klopper, skilt og varding/merking, informasjon og satsing på innfallsporter og startsteder.

5.6.6 Fjernvirkninger fra tiltak utenfor verneområdet

Tiltak og virksomhet utenfor verneområdet kan påvirke verneverdier og opplevelseskvaliteter i nasjonalparken gjennom såkalte fjernvirkninger, i form av synlighet, støy eller lys. Slike virkninger er særlig relevante ved større tekniske inngrep i randsonen rundt nasjonalparken, som vindkraftanlegg, kraftlinjer, veganlegg, havbruksanlegg og annen infrastruktur.

Opplevelsen av villmark, stillhet og urørthet i Lomsdal-Visten (og Strauman) er sårbar for uønsket teknisk lyd, synlige installasjoner og andre påvirkninger utenfra. Dette gjelder både i anleggsfase og driftsfase. Styret skal derfor ha oppmerksomhet rettet mot fjernvirkninger i sin saksbehandling og i høringer om planer og tiltak utenfor verneområdet som kan påvirke verneformål og verneverdier. I slike vurderinger legges naturmangfoldloven § 49, Miljødirektoratets retningslinjer for støy i arealplanlegging (T-1442/2021) og relevant veiledning for konsekvensutredning av landskap til grunn.

Styret vil arbeide for at planer og tiltak utenfor verneområdet som kan gi fjernvirkninger, blir utredet tidlig i planprosessen. Dette innebærer at støy- og siktanalyser som dokumenterer mulig innvirkning på verneverdier og opplevelseskvaliteter, bør inngå i planprogram, utredningsprogram eller annet kunnskapsgrunnlag før saken er tilstrekkelig utredet. Slike analyser kan også være relevante som grunnlag for styrets egne vurderinger av eksisterende påvirkning fra inngrep utenfor verneområdet.

Synlighet og visuelle fjernvirkninger

Synlighet innebærer visuell eksponering av tiltak som kan oppleves fra eller i tilknytning til nasjonalparken, som bygninger, tekniske installasjoner, veier, kraftlinjer og annen infrastruktur som bryter med landskapets naturlige karakter og kan redusere opplevelsen av urørthet og

villmarkspreg. Synlighet påvirkes både av hvor mye av tiltaket som er eksponert, og av hvordan det fremtrer i terrenget, sett i sammenheng med avstand, retning, topografi, årstid og lysforhold.

Ved vurdering av synlighet legges Miljødirektoratets metode for konsekvensutredning av landskap (M-1941) til grunn. For tiltak som kan berøre nasjonalparken, bør vurderingen bygge på siktanalyser, landskapskarakter og tiltakets visuelle fremtoning i landskapet. Landskapet i Lomsdal-Visten er kartlagt i landskapsområder med verdisetting og urørthetskategori (NIJOS 2004), og dette kunnskapsgrunnlaget skal inngå i vurderingen av mulige virkninger på landskapsverdier og verneformål.

Støy og lydpåvirkning

Støy er uønsket lyd og regnes som forurensning etter forurensningsloven ([Miljødirektoratet](#)). Stillhet og ro er sentrale kvaliteter i Lomsdal-Visten, og en vesentlig del av opplevelsen i det tilnærmet urørte naturområdet. Vurdering av støy må derfor ta hensyn til hvordan lydpåvirkning kan svekke opplevelsen av urørthet, villmarkspreg og kvaliteten på friluftslivet, i tillegg til eventuell påvirkning på arter, reindrift og andre verneverdier.

I arealplanlegging og konsekvensutredninger benyttes Lden som standard måleenhet for støy. Miljødirektoratets retningslinje T-1442/2021 angir Lden 45 dBA som grenseverdi for støy fra vindkraftverk, og anbefaler Lden under 40 dBA for stille områder utenfor tettsteder. I urørte naturområder med høy opplevelsesverdi kan nivåer i intervallet 35–40 dBA brukes som faglig referanse ved vurdering av mulig bryting av stillhet inn i nasjonalparken. For industripreget impulsstøy og andre særlig forstyrrende lydtyper kan det være behov for strengere vurderinger.

Ved vurdering av støy er det viktig å skille mellom anleggsfase og driftsfase. Anleggsfasen er tidsavgrenset, men kan gi intensive og omfattende påvirkninger fra rigg, transport og maskinbruk, mens driftsfasen kan gi mer langvarig eller permanent lydpåvirkning.

Vindkraft og andre større tekniske inngrep

Større tekniske inngrep i nærområdet som vindkraftanlegg, kan gi fjernvirkninger i form av synlighet, støy og lys som berører verneverdier og opplevelseskvaliteter over store avstander inne i nasjonalparken. Øyfjellet vindpark er et inngrep utenfor verneområdet som har slike virkninger. Det er rapportert om hørbar støy i deler av Sørvassdalen og videre sørover inn i nasjonalparken, og turbinene er synlige fra flere høyereliggende områder og fjelltopper, både i dagslys og lysmarkeringer i mørke.

Styret ønsker å bygge opp et bedre faglig grunnlag for å vurdere hvordan slike inngrep påvirker urørthet, landskapsopplevelse og stillhet, både for vurderingen av eksisterende påvirkning og som referansegrunnlag i nye plan- og utbyggingssaker.

Styret som høringspart – tiltak utenfor verneområdet

Styret ønsker å være en aktiv høringspart i saker som kan påvirke verneformål og verneverdier i og rundt nasjonalparken. Dette gjelder særlig større tekniske inngrep og annen virksomhet som kan gi fjernvirkninger i form av synlighet, støy eller lys.

Ved behov skal styret gi høringsinnspill om krav til utredning, behov for avbøtende tiltak, tidsbegrensninger, alternativ lokalisering eller andre tilpasninger. Dersom tiltak kan få vesentlige negative virkninger for nasjonalparken, kan styret be Statsforvalteren vurdere innsigelse i tråd med naturmangfoldloven § 49 og gjeldende rundskriv for miljøforvaltningens innsigelsespraksis. Styrets videre oppfølging av slike saker er beskrevet i kapittel 5.10.4.

5.6.7 Presedens og samlet belastning (samtidig eller over tid)

Forvaltningen må vurdere hvordan enkeltvedtak samlet kan påvirke verneverdiene over tid, og sikre at presedens og sumvirkninger ikke gradvis svekker verneformålet.

Håndtering av presedens og samlet belastning er en av de mest krevende utfordringene i verneområdeforvaltningen. Hver enkelt tillatelse kan virke ubetydelig isolert sett, men når mange små inngrep eller aktiviteter legges oppå hverandre – enten samtidig eller over tid – kan de samlet gi en betydelig negativ effekt på verneverdiene (som landskap, arter og naturtyper) og verneformålene (naturopplevelse, grunnlag for reindrift etc.), og kan også tenkes å gi kumulativ effekt – dvs. at påvirkningsfaktorene forsterker hverandre slik at sumvirkningen blir større enn summen av den enkelte påvirkning.

Dersom forvaltningen ikke vurderer sumvirkningene helhetlig, risikerer man langsomt å svekke verneformålet uten at det fanges opp i enkeltsaksbehandlingen. Samtidig skaper prinsippet om presedens utfordringer: ett vedtak kan åpne døren for forventninger om tilsvarende tillatelser senere eller andre steder, noe som kan bidra til økt samlet belastning, og dette gjør behovet for konsekvent og kunnskapsbasert praksis enda viktigere.

Reell mulighet for vurdering av samlet belastning, forutsetter at styret har oppdatert oversikt over:

- tiltak og aktiviteter i området i dag
- sårbare og hensynskrevende forekomster av verneverdier og deres følsomhet
- bruksinteresser og aktiviteter som foregår
- en samlet oversikt over tillatte tiltak, aktiviteter og (motor)ferdsel/forstyrrelser som styret har tillatt over tid (inkl. flerårige tillatelser)

For å kunne dokumentere og gjøre god vurderinger av samlet belastning, har planen tiltak og prosedyrer som skal gi bedre kunnskap, sikre helhetlige vurderinger i saksbehandlingen, bedre kommunikasjon (varslinger) og en måte å systematisere og dokumentere varsling om og rapportering etter f.eks. tillatt helikopterflyging (jf. TLV-23 1 og 2)

Retningslinjer for håndtering av presedens og sumvirkninger i saksbehandlingen er gitt i kap. 5.10.4. Les mer om miljøretningsprinsippene med bla. samlet belastning i kap. 5.7.

5.7 Naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven skal sikre at naturen tas vare på med sitt biologiske mangfold, landskap, geologi og økologiske prosesser. Dette skal skje gjennom bærekraftig bruk og vern, slik at naturen – både nå og i fremtiden – fortsatt gir grunnlag for aktivitet og næring, norsk og samisk kultur, helse og trivsel.

Forvaltningen av Lomsdal-Visten nasjonalpark skjer innenfor rammene av naturmangfoldloven, verneforskriften og annet relevant lovverk. Ved behandling av saker i verneområdet skal nasjonalparkstyret legge til grunn både verneformålet, bestemmelsene i verneforskriften og de miljøretslige prinsippene i naturmangfoldloven.

Dette kapitlet gir en kort gjennomgang av de viktigste bestemmelsene i naturmangfoldloven som er relevante for forvaltningen av verneområdet, herunder de miljøretslige prinsippene (§§ 8–12), dispensasjonsbestemmelsen (§ 48), regler om skjøtsel (§ 47) og håndtering av tiltak utenfor verneområdet (§ 49).

Gjennomgangen skal bidra til en felles forståelse av det rettslige grunnlaget for forvaltningen og hvordan disse bestemmelsene skal brukes i styrets saksbehandling. Operative retningslinjer for saksbehandlingen er gitt i kap. 5.10.

De miljørettslige prinsippene (§§ 8-12)

De miljørettslige prinsippene i naturmangfoldloven (§§ 8–12) skal legges til grunn for all utøvelse av offentlig myndighet som berører naturmangfold. Nasjonalparkstyret skal derfor alltid vurdere disse prinsippene når det treffes vedtak etter verneforskriften, når ikke tiltaket er utelukkende positivt for naturmangfold.

Prinsippene er:

- kunnskapsgrunnlaget (§ 8)
- føre-var-prinsippet (§ 9)
- økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10)
- kostnadene ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver (§ 11)
- miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§ 12)

Prinsippene er ikke selvstendige vedtakshjemler, men skal legges til grunn som retningslinjer når det treffes beslutninger etter andre bestemmelser som berører naturmangfold. De skal derfor vurderes i alle vedtak om dispensasjon etter verneforskriften og etter naturmangfoldloven § 48. Naturmangfoldloven § 7 stiller krav om at det skal framgå av vedtaket hvordan prinsippene er vurdert.

I denne planen er det gitt operative retningslinjer for innholdet i saksfremlegg og vedtak for å sikre en enhetlig praksis i saksbehandlingen (jf. kap. 5.10.4).

Dispensasjon (§ 48)

Den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48 erstatter tilsvarende bestemmelser i eldre verneforskrifter. Dispensasjon kan gis i tre tilfeller:

- Tiltaket strider ikke mot verneformålet og påvirker ikke verneverdiene nevneverdig.
- Sikkerhetshensyn gjør tiltaket nødvendig.
- Vesentlige samfunnsinteresser gjør tiltaket nødvendig.

Bestemmelsen er en «kan-regel», og det foreligger ingen rett til dispensasjon selv om vilkårene er oppfylt. Det må foretas en bred vurdering der tiltaket vurderes opp mot verneformålet, naturmangfoldet og samlet belastning på området. De miljørettslige prinsippene (§§ 8–12) skal inngå i denne vurderingen.

Dispensasjon skal ikke føre til en gradvis uthuling av verneforskriften, og presedensvirkninger må vurderes nøye. Nærmere retningslinjer for dispensasjonsvurderingen er gitt i kap. 5.10.4.

Skjøtsel (§ 47)

Forvaltningsmyndigheten kan gjennomføre skjøtselstiltak for å opprettholde eller oppnå natur- eller kulturtilstanden som er formålet med vernet. Dette kan for eksempel være fjerning av fremmede arter, restaurering av natur eller kanalisering av ferdsel.

Slike tiltak kan gjennomføres uten grunneiers samtykke, men berørte eiere eller rettighetshavere skal så langt mulig varsles på forhånd. Skjøtsel kan også omfatte nødvendig motorferdsel innenfor verneområdet. Dersom det er nødvendig å passere eiendom utenfor verneområdet for å komme fram til tiltaket, gir naturmangfoldloven § 72 adgang til dette.

Eventuelle økonomiske fordeler ved skjøtselstiltak tilfaller grunneier dersom ikke annet er avtalt. Tiltak som går utover rammen av § 47 krever avtale med grunneier.

Utenforliggende virksomhet (§ 49)

Virksomhet utenfor verneområdet som krever tillatelse etter annen lov, skal vurderes med hensyn til mulige virkninger for verneverdiene i verneområdet. Forvaltningsmyndigheten bør derfor gi høringsuttalelse i slike saker for å sikre at verneinteressene blir hensyntatt.

Styret vil følge opp slike saker særlig der større tiltak utenfor verneområdene kan gi fjernvirkninger inn i nasjonalparken, for eksempel gjennom synlighet, støy eller annen påvirkning på verneverdier og opplevelseskvaliteter. Se nærmere retningslinjer i kap. 5.10.4.

Forholdet til annet lovverk

Forskrifter gitt med hjemmel i naturvernloven og naturmangfoldloven går som hovedregel foran andre lover eller forskrifter dersom det oppstår motstrid mellom bestemmelsene.

Samtidig gjelder annet relevant lovverk parallelt med verneforskriftene, blant annet plan- og bygningsloven, motorferdselloven, reindriftsloven, friluftsløven, naturmangfoldloven og fjelloven. I enkelte saker kan det derfor være nødvendig å innhente tillatelse fra andre myndigheter i tillegg til vernemyndigheten, for eksempel i byggesaker eller ved motorferdsel.

5.8 Verneforskrift URL

<https://lovdata.no/forskrift/2004-02-20-390>

5.9 Nasjonale og regionale rammer og føringer

Kapittelet beskriver nasjonale og regionale føringer som styrer forvaltningen av Lomsdal-Visten. Disse føringene skal sikre at verneformålet ivaretas i all saksbehandling og tilrettelegging.

Nasjonale føringer

- **Naturmangfoldloven:** Miljørettsprinsippene skal ligge til grunn for alle vedtak (jf. kap. 5.7).
- **Verneforskriften:** Regulerer bruk og gir hjemmel for dispensasjoner (jf. kap. 5.10).
- **Friluftsløven:** Ivaretar allmennhetens rett til ferdsel, med hensyn til naturgrunnet.
- **Kulturminneloven:** Sikrer vern og skjøtsel av kulturminner.
- **Motorferdselloven:** Regulerer motorisert ferdsel i utmark og gir rammer for dispensasjoner.
- **Reindriftsloven:** Legger til rette for bærekraftig reindrift og sikrer reindriftsarealer.
- **Plan- og bygningsloven:** Bærekraftig utvikling og konsekvensutredning.
- **Veileder:** [Forvaltning av verneområder](#) (Miljødirektoratet): Gir prinsipper for skjønnsutøvelse, dokumentasjon og etterprøvnbarhet. Vektlegger samordning med nasjonale føringer og besøksstrategi.
- **Veileder:** [Besøksforvaltning i norske verneområder](#) (Miljødirektoratet): Tilrettelegging skal være enkel og skånsom. Informasjon skal fremme kunnskap og styre ferdsel.

Regionale føringer

- [Regional kulturminneplan for Sør-Helgeland](#) (Nordland fylkeskommune): Samarbeid om skjøtsel og formidling av kulturverdier, plan for prioriterte nasjonalt og regionalt utvalgte kulturminner.
- [Besøksforvaltning for et bærekraftig reiseliv i Nordland](#) (Nordland fylkeskommune): Helhetlig opplevelsesforvaltning og styring av ferdsel.

Betydning for Lomsdal-Visten

Det er forskjell i restriksjonsnivå og noen bestemmelser mellom nasjonalparken og verneområdene rundt (Innervisten, Strauman og skogreservatene). For Lomsdal-Visten, som har IUCN-kategori II og et tydelig villmarkspreg, skal styret vektlegge restriktiv og planmessig tilrettelegging, hensynet til urørt natur og opprettholdelse av økologiske sammenhenger, samisk bruk og kulturminner som del av landskapets identitet og god oppfølging av og oppsyn med miljøkriminalitet og bevaringsmål.

Dette gjør styret ved å følge retningslinjene for saksbehandling og skjønnsutøvelse i kap. 5.10 og ved en del av tiltakene (kap. 5.2 og måle på indikatorer i bevaringsmålene (kap. 5.3). Samlet sikrer det at:

- **Tiltak og dispensasjoner** vurderes opp mot verneformålet og disse føringene.
- **Tilrettelegging** er restriktiv, skal bidra til å fremme verneformålet og redusere slitasje/skade, og kan tillates der det ikke er i strid med verneverdiene i landskapet.
- **Informasjonstiltak** er samordnet med **nasjonal merkevareprofil** og fremmer kunnskap om naturens egenverdi.
- **Skjøtsel av kulturlandskap** og naturtyper følger nasjonale prioriteringer og faglige anbefalinger.
- **Reindriften blir hensyntatt** ved vurdering av søknader om ferdsel og tiltak (jf. kap. 5.10.3).

5.10 Forvaltningsmyndighetens retningslinjer i Lomsdal-Visten nasjonalpark

Verneforskriften er juridisk bindende, mens forvaltningsplanen er retningsgivende for praktiseringen av forskriften og gjennomføringen av tiltak i verneområdene. Flere bestemmelser i verneforskriften viser direkte til forvaltningsplanen (jf. kap. 5.10.1) og angir at planen skal gi anvisninger på hva som kan tillates eller ikke. I disse tilfellene er forvaltningsplanen førende.

Hovedformålet med retningslinjene er å ivareta naturverdiene, opprettholde naturtilstanden og sikre verneområdene mot nye inngrep og forstyrrelser. Forvaltningen skal ha et langsiktig perspektiv, med en tidshorisont på minst 200 år.

Retningslinjene bygger også på praksis fra behandlingen av liknende saker og vilkår gitt i tillatelser siden opprettelsen av nasjonalparken i 2009. Gjennom revisjoner av forvaltningsplanen blir retningslinjene gradvis mer konkrete og forutsigbare som bruksanvisning for tolkning av vernebestemmelsene og utøvelse av skjønn, basert på økende erfaring og kunnskap om området.

Avgrensning og ansvar i saksbehandlingen

Saksbehandlingen i Lomsdal-Visten nasjonalpark bygger på verneforskriften som rettslig hovedgrunnlag, supplert av naturmangfoldloven og annet relevant sektorregelverk. Forvaltningsplanen samler ikke alle rettslige og saksbehandlingsmessige avklaringer på ett sted, men fordeler dem tematisk der de er mest operative. Kapittel 5.10 gir de samlede retningslinjene for saksbehandling, mens forholdet til annet lovverk, skjønnsutøvelse, dispensasjonshjemler, prosedyrer, sjekklister og krav til dokumentasjon, konsultasjon og kvalitet er behandlet i tilknyttede kapitler, slik det er vist i tabell 13.

Tabell 13. Hvor de sentrale elementene i saksbehandling er behandlet i planen.

Tema	Behandlet i planen
Verneforskriften som rettslig hovedgrunnlag	Kap. 1, 4, 5.9 og 5.10
Forholdet til annet lovverk (motorferdselloven m.fl.)	Kap. 5.7.5
Dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48 (særskilt behandling)	Kap. 5.7 og 5.10.4
Hjemmel, nasjonale føringer, binding og rettslig betydning av forvaltningsplanen	Kap. 4.4, 5.9 og 5.10(.1)

Retningslinjer og prosedyrer for saksbehandling (inkl. sjekklister)	Kap. 5.10.2–5.10.6
Samhandling med andre sektormyndigheter	Kap. 5.10.5
Konsultasjon, dokumentasjon, varsling og kvalitet	Kap. 4 og 5.10.(6)
Oppfølging ved brudd på vilkår og verneforskrift	Kap. 5.14

5.10.1 Bestemmelsene i forskriften som peker til forvaltningsplanen

Tabell 14. Bestemmelser i forskriften som henviser direkte til forvaltningsplanen:

Paragraf	Tema (ordlyd i forskriften)	Type	Hva planen skal avklare	Styresaker (eksempel)	Vilkår gitt i tidligere saker
§ 3 pkt. 1.2 b	Vedlikehold av stier, bruer, skilt og liknende i samsvar med forvaltningsplanen.	Unntak	Hva som regnes som vedlikehold, materialkrav og begrensninger	ST 15/21 (vedlikehold av sti)	- naturtilpasset materialvalg - minimale inngrep
§ 3 pkt. 1.3 c	Nye skilt og merking av stier i tråd med forvaltningsplanen.	Søknad	Lokalisering, design og omfang	ST 09/20 (skilting ved innfallsport)	- diskre design - plassering i randsoner
§ 3 pkt. 1.3 e	Nye hytter for allmennheten i tråd med forvaltningsplanen.	Søknad	Hvilke tiltak skal tillates, vilkår for plassering		
§ 3 pkt. 5.2	Organisert ferdsel og ferdsels-former som kan skade natur-miljøet. Nærmere retningslinjer gis i forvaltningsplanen.	Søknad	Vilkår for grupper, sesongbegrensning og sårbare områder	ST 04/18 (guidet tur med kajakk)	- maks gruppestørrelse - tidsbegrensning
§ 3 pkt. 6.2 d	Nødvendig motorferdsel ved slått av gammel kulturmark i tråd med forvaltningsplanen.	Unntak	Definisjon av 'nødvendig' og tidsrom for kjøring	ST 11/22 (slått ved gammel seter)	- kun ATV - kjøring på eksisterende spor
§ 3 pkt. 6.3 b	Barmarkskjøring i reindrifta i tråd med forvaltningsplanen.	Søknad	Vilkår for kjøring, valg av trasé og begrensninger	ST 08/23 (transport)	- begrenset til godkjente traseer

5.10.2 Retningslinjer for saksbehandling for hver enkeltbestemmelse i forskriften

Dette kapittelet utdyper verneforskriftens bestemmelser og samler forvaltningsmyndighetens retningslinjer for praktisering av regelverket i Lomsdal-Visten nasjonalpark, tabell 15.

Retningslinjene er utformet for å sikre enhetlig, forutsigbar og etterprøvbart skjønnutøvelse, og skal brukes som grunnlag ved saksbehandling og vurdering av søknader etter forskriftens § 4.

Nesten alle bestemmelser i verneforskriften har retningslinjer, og temainndelingen er etter forskriftsteksten. Retningslinjer gir utfyllende føringer til forskriften, men endrer ikke vernebestemmelsene. De skal bidra til forutsigbar praksis, og til at verneformålet (§ 2) og prinsippene i naturmangfoldloven (§§ 8–12) blir lagt til grunn i alle saker.

For mange av retningslinjene er det først noen generelle føringer, så noen vurderingspunkter med forutsetninger, hensyn og kriterier for skjønnutøvelsen til den spesifikke bestemmelsen og som legges til grunn i saksbehandlingen. Til slutt kan det være listet opp vilkår - krav som kan stilles ved tillatelse, og som må oppfylles for at tiltaket skal kunne gjennomføres.

Tabell 15. Retningslinjer for saksbehandling og forvaltning etter hver enkelt bestemmelse i forskriften for Lomsdal-Visten nasjonalpark. *Tekst i kursiv er direkte gjengivelse av forskriftsteksten.* → Retningslinjer. Gule bokser: Vernebestemmelsen viser til forvaltningsplanen, og retningslinjene er juridisk bindende (jf. Kap. 5.10.1).

Tema	Forskrifts-referanse	Vernebestemmelse (først i kursiv), så forvaltningsmyndighetens retningslinjer
Avgrensning	§ 1	→ Kort oppsummering: Verneområdet er 1 102 km ² stort og berører ca. 100 private eiendommer i Vevelstad og Brønnøy, og stort sett statsgrunn i Grane og

Tema	Forskriftsreferanse	Vernebestemmelse (først i kursiv), så forvaltningsmyndighetens retningslinjer
		Vefsn. Teiggrensepunktene er avmerket i terrenget. Forskrift, vernekart og jordskiftekart oppbevares hos kommunene, Statsforvalteren og Miljødirektoratet.
Formål	§ 2	→ Formålene med verneområdet er gjengitt i kap. 1.2.1.
Vernebestemmelser	§ 3	
Landskapet	§ 3 pkt. 1	
Forbud mot inngrep	§ 3 pkt. 1.1	<p><i>Vern mot inngrep i landskapet</i></p> <p><i>Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder oppføring av varige eller midlertidige bygninger, anlegg og innretninger, hensetting av campingvogner, bobiler og maskiner, etablering av oppdrettsanlegg, gjerder, vegbygging, bergverksdrift, vassdragsregulering, fjerning eller ødeleggelse av interiøret i grotter, graving, utfylling og henleggelse av masse, sprenging og boring, bryting av stein, mineraler og fossiler og fjerning av større stein og blokker, mineraler eller fossiler, drenering og annen form for tørrlegging, nydyrking, bakkeplanering, fremføring av luft- og jordledninger, bygging av bruer og klopper, oppsetting av skilt, merking og opparbeiding av stier, løyper o.l.</i></p> <p>→ Forskriften lister opp eksempler på inngrep det er forbud mot, uten at den er endelig. Det innebærer blant annet at alle nye permanente og midlertidige tekniske inngrep i terrenget er forbudt (som bygg og anlegg, veier, brygger eller andre tekniske installasjoner). Listen over forbud er bred og konkret, men formuleringen gjør at alle typer inngrep i praksis er forbudt med mindre det er eksplisitt tillatt i unntakene (§ 3 pkt. 1.2 og 1.3). Nasjonalparken er dermed strengere vernet med forbud mot inngrep av enhver art, enn Strauman landskapsvernområde.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inngrep er ikke tillatt. Verneformålene med landskap, naturmangfold og kulturverdier er beskyttet. Verneverdiene i området skal ikke reduseres av anleggsvirksomhet eller etablering og drift av nye tiltak. Opplevelse av landskapets urørthet og stillhet skal bevares. • Det er et mål å begrense nybygging til et minimum. • Søknader som strider mot verneformålet, må regne med avslag. • Nye tiltak skal ikke redusere graden av urørthet eller opplevelsesverdien i landskapsområdene (NIJOS 2004), verken fra synlighet eller støy - muligheten til opplevelse av villmark og stillhet. • <u>Ved tvil om tiltak kan endre landskapets art eller karakter</u> vesentlig, er det styret som forvaltningsmyndighet som avgjør dette. Da blir vurdering av ev. påvirkning på landskapsverdier viktig, og bør utredes/dokumenteres (ref. TLV-01-3 og revisjon av NIJOS sin klassifisering av landskap fra 2004). Miljødirektoratets veileder for vurdering av påvirkning. • Ved planer om større tiltak utenfor verneområdet som kan påvirke verneverdier og verneformål <u>inne i verneområdet</u>, skal styret informere og fremme kunnskap om disse i planprosessen jf. naturmangfoldloven § 49. (Se egne retningslinjer til sist i dette kapitlet.) • Alle tiltak og all aktivitet og ferdsel, skal vurderes med hensyn til risiko for forstyrrelse av rein, særlig i kalvingsperioden og i flyttleier (https://kilden.nibio.no) og sårbare områder avgrenset delutredning Reindrift fra 2004 (se kunnskapsgrunnlaget i kap. 6). • Konsultasjon: Når tiltak eller aktivitet kan påvirke samiske interesser direkte, skal forvaltningsmyndigheten gjennomføre konsultasjon i tråd med sameloven §§ 44–47 og sjekkliste/protokollmal til sist i dette kapitlet. Dette gjelder både planprosesser (forvaltningsplan, besøksstrategi) og enkeltsaker (tiltak, dispensasjoner, tilrettelegging, motorferdsel mv.).
Unntak	§ 3 pkt. 1.2	<i>Bestemmelsene i 1.1 er ikke til hinder for:</i> (Generelle unntak fra forbudet mot inngrep)
Vedlikehold: Bygg og anlegg	§ 3 pkt. 1.2 a	<p><i>Vedlikehold av bygninger, anlegg og innretninger som ikke fører til bruksendring. Vedlikehold omfatter ikke ombygginger og utvidelser. Vedlikehold skal skje i samsvar med lokal byggeskikk og tilpasses landskapet.</i></p> <p>→ Vedlikehold av bygg, innretninger og anlegg er tillatt uten søknad dersom det:</p> <ul style="list-style-type: none"> • følger lokal byggeskikk og er tilpasset landskapet

Tema	Forskriftsreferanse	Vernebestemmelse (først i kursiv), så forvaltningsmyndighetens retningslinjer
Vedlikehold: Tilrettelegging for friluftsliv		<ul style="list-style-type: none"> • ikke er en ombygging eller utvidelser av eksisterende bygg/innretninger/anlegg • ikke innebærer riving og erstatning av noen eksisterende bygg • ikke endrer byggets karakter vesentlig (fasadeendring). Innvendige endringer er ikke søknadspliktige, så lenge det ikke kan gi bruksendring (se pkt. 5). <ul style="list-style-type: none"> - Tiltak som vurderes som fasadeendring er søknadsplikt etter § 3 pkt. 1.3 a, som solcelleanlegg, flaggstang, parabolantenne, endret vindusareal etc., kan alle økt/endret refleksjon og/eller synlighet. - Fasadeendringer uten tillatelse vil bli fulgt opp iht. kap. 5.14. • ikke gir eller kan gi en bruksendring (skal ha tillatelse etter § 3 pkt. 1.3.f) • ikke gir økt bruk som kan skade natur- eller landskapsverdier • Ved tvil vil forvalter svare på om tiltaket krever søknad etter § 3 pkt. 1.3. • Vegetasjonsrydding rundt hytter (1 daa stort samlet areal) kan inngå i vedlikehold/vegetasjonsrydding for å motvirke skader fra vindfelling og opprettholde lys, luft og åpent landskap, og vurderes som tillatt vedlikehold uten søknad. Hogst og rydding av vegetasjon utover dette skal ha egen tillatelse. Brudd på hogstforbudet vil bli fulgt opp av nasjonalparkstyret.
	§ 3 pkt. 1.2 b	<p><i>Vedlikehold av stier, bruer, skilt og liknende i samsvar med forvaltningsplan.</i></p> <p>→ Vedlikehold betyr nødvendig re-merking av eksisterende turruter og stier og omfatter utskifting eller oppgradering av eksisterende skilt og bruer, rydding av busker og kratt i stien og fjerning av nedfallstrær.</p> <p>Forskjeller mellom vedlikehold og nye tiltak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dersom utskiftninger er så store at tiltaket kan framstå som et nytt tiltak, må det behandles som nybygging (jf. § 3 pkt. 1.3 c). Det gjelder også om tiltak flyttes eller en sti legges om. • Bestemmelsen sikrer at det bare gjøres tilretteleggingsarbeid og tiltak på avklarte og prioriterte traséer i forvaltningsplanen. • Vedlikeholdet kan foregå så lenge: <ul style="list-style-type: none"> - Tillatelse fra grunneiere og rettighetshavere er innhentet <u>før</u> arbeidet med vedlikeholdsmerking eller vedlikehold av stier settes i gang, <u>og</u>: - Tiltaket ikke krever søknad etter § 3 pkt. 1.3, momentene under er innfridd og uklarheter er sjekket ut med forvalter på forhånd. - Tiltaket er i sone B eller C (som gjennomgående turruter) og i tråd med <i>Tilretteleggingsplanen</i> (omfatter <i>Sti- og vardeplanen</i> og <i>plan for bruer og klopper</i>, og <i>Plan for skilting/merking</i>). - SNO eller godkjente aktører utfører arbeidet, og det er dialog med grunneier, reindrift og kulturminnemyndighet ved både ny- og vedlikeholdsmerking. - Sjøbergmarsjen: Vedlikehold av rødmerking av Sjøbergmarsjruta følger <i>Merkehåndboka</i> (nasjonal standard) og så lenge marsjen blir arrangert. - Eldre rødmerking fra Okneset til Andalshatten fjernes og skal ikke merkes på nytt. Rødmerkinga mellom Bønå–Krongelvatnet–Sørvassdal og Visthus–Finnknean skal <u>ikke</u> vedlikeholdes/re merkes. - Skilting følger skiltplan mht. utforming som gjelder for nasjonalparken (naturtilpasset materialvalg) og gjøres med minimale terrengingrep. - Varding eller merking av stier gjøres av personer/foreninger godkjent av forvaltningsmyndigheten. Ved eventuell nymerking/nyvarding kreves dialog med grunneier, reindrifta og kulturminnemyndighetene. - Tradisjonell vardemerking bevares og supplering utføres i samsvar med <i>Tilretteleggingsplanen/Sti- og vardeplanen</i>. - Utbedringer ikke innebærer riving og gjenoppbygging av eksisterende større tiltak som bruer og klopper (skilting og skiltstolper er mindre tiltak og er unntatt) – da må tiltaket omsøkes (jf. § 3 pkt. 1.3 b og j). • Konsultasjon ved mulig påvirkning av samiske interesser skal vurderes i samråd med forvalter. • <i>Midlertidige tiltak for friluftsliv</i> (f.eks. enkel landingsplass for kajakk, utkikksplass etc.) kan vurderes dersom det er reversibelt og ikke kan skade natur- eller landskaps-verdier. Slike tiltak behandles som dispensasjonssak

Tema	Forskriftsreferanse	Vernebestemmelse (først i kursiv), så forvaltningsmyndighetens retningslinjer
Midlertidige gjerder i reindrifta Drift og vedlikehold: Energi og kraftanlegg Oppgradering: kraftanlegg og kraftlinjer		etter naturmangfoldloven § 48, da det ikke er listet i 1.3 som tiltak forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til.
	§ 3 pkt. 1.2 c	<i>Midlertidige gjerder i reindrifta som skal stå en sesong.</i> → Oppsetting av midlertidige gjerder i reindrifta for en sesong er unntatt fra forbudet mot tekniske inngrep i både Strauman landskapsvernområde og Lomsdal-Visten nasjonalpark. Dette er i tråd med reindriftsloven kap. 3 § 24. Alt materiell fra slike midlertidige gjerder skal fjernes etter sesongen eller før når behovet opphører. • Dersom gjerdingen ikke er planlagt tatt ned samme år eller det er fare for at den kan bli stående over flere sesonger, er det søknadspliktig etter § 3 pkt. 1.3 d.
	§ 3 pkt. 1.2 d	<i>Vedlikehold av eksisterende steinvoll for dosering av vanntilførsel i Heimbekken ved Granheim.</i> → Vedlikehold er tillatt, utvidelse eller vesentlig endring er søknadspliktig.
	§ 3 pkt. 1.2 e	<i>Drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg.</i> → Det er ikke slike anlegg i området lenger etter at den gamle linja ble fjernet.
	§ 3 pkt. 1.2 f	<i>Nødvendig istandsetting av energianlegg ved akutt utfall.</i> → Det er ikke slike anlegg i området lenger etter at den gamle linja ble fjernet.
	§ 3 pkt. 1.2 g	<i>Oppgradering/fornyelse av kraftanlegg og kraftlinjer for heving av spenningsnivå og øking av linjetvernsnitt når dette ikke fører til vesentlige fysiske endringer i forhold til verneformålet.</i> → Det er ikke slike anlegg i området lenger etter at den gamle linja ble fjernet.
Søknadsplikt	§ 3 pkt. 1.3	<i>Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:</i> → Det er ikke slike anlegg i området lenger etter at den gamle linja ble fjernet. Det er en rekke formål/tiltak som kan få tillatelse etter en vurdering av styret. Dersom styret skal vurdere å gi tillatelse til nye tiltak som også kan forringe landskapsverdier eller dyreliv, er det kun under forutsetning av at tiltaket samtidig vil ha dokumentert og overveiende stor positiv virkning for verneverdier eller verneformålet. Til sist sier denne bestemmelsen at "... Ombygging, utvidelse og nybygg skal skje i samsvar med lokal byggeskikk og tilpasses landskapet.". Dette hensynet skal derfor også legges til grunn i alle relevante saker med endringer i eksisterende tiltak og dersom nye gis tillatelse. • Når tiltak eller aktivitet kan påvirke samiske interesser direkte, skal forvaltningsmyndigheten gjennomføre konsultasjon i tråd med sameloven §§ 44–47. Det er laget sjekklister og en mal for protokollføring til sist i kap. 5.10.5 som skal sikre at alle vesentlige momenter ved konsultasjon blir ivaretatt. Kravet til konsultasjon gjelder planprosesser (forvaltningsplan, besøksstrategi, tiltaks-planer, skjøtselsplaner) og i enkeltsaker (tiltak, dispensasjoner, tilrettelegging, motorferdsel mv.).
Ombygging, tilbygg, nybygg Gjenoppføring etter brann/naturskade	§ 3 pkt.1.3 a	<i>Ombygging og mindre tilbygg til bygninger og anlegg.</i> → Det vil være en restriktiv holdning til utvidelser av bygninger: • Ombygging, utvidelse og nybygg som får tillatelse, skal skje på gitte vilkår og være i samsvar med lokal byggeskikk og tilpasses landskapet. • Søknader skal beskrive plassering, farge, takvinkel/materiale, vinduer/dører • I vurderingen av søknader, vil mørke, matte farger og skånsom terrengtilpasning vektlegges. Styret anbefaler miljøvennlige materialer ved ombygging/tilbygg. • Ombygging med bruksendring behandles svært restriktiv og må regne med avslag. • Vurder konsultasjon ved mulig påvirkning av samiske interesser.
	§ 3 pkt.1.3 b	<i>Gjenoppføring av bygninger, innretninger og anlegg som er ødelagt ved brann eller naturskade.</i> → Behandles normalt positivt, men ligger under søknadsplikt for å kunne sette vilkår for utforming og plassering. • Vurder konsultasjon ved mulig påvirkning av samiske interesser.

Tema	Forskrifts-referanse	Vernebestemmelse (først i kursiv), så forvaltningsmyndighetens retningslinjer
<p>Tilrettelegge turruter – Bruer, klopper, skilt og merking (=varding)</p>	<p>§ 3 pkt.1.3 c</p>	<p><i>Bygging av bruer, legging av klopper, oppsetting av skilt og merking av stier i tråd med forvaltningsplanen.</i></p> <p>→ Ønsker om tiltak eller endret merking/skilting kan være kontroversielle (reindrift/ private/andre interessekonflikter). Styret kan utsette avgjørelser til neste revisjon av <i>Tilretteleggingsplanen</i> eller forvaltningsplanen for å unngå bit for bit forvaltning og få tilbakemelding fra ulike interesser på forslag gjennom høringsprosessen.</p> <p>Vurder konsultasjon ved mulig påvirkning av samiske interesser.</p> <p>1. Bruer og klopper</p> <ul style="list-style-type: none"> • Motorisert ferdsel ifm. tilrettelegging krever egen søknad (jf. § 3 pkt. 6.3 e). • Nye bruer, klopper, skilt og merking kan vurderes langs de prioriterte rutene iht. <i>Sti- og vardeplanen</i> (del av <i>Tilretteleggingsplanen</i>, ref. TLV-13). • Bruer og klopper skal være så lite synlige som mulig og følge lokal byggeskikk, og ellers tilpasses landskapet, verneverdier og reindrifta. • Bruer skal ved utbedring/utskifting og ev. nybygging også vurderes for en minimumsbredde 1,5 m av hensyn til klimarobusthet og kombinert bruk i reindrift og for naturoppsyn. • Vurderingskriterier: <ul style="list-style-type: none"> - samsvar med <i>Tilretteleggingsplanen</i>, og del av gjennomgående ruter - sikringstiltak nødvendig mot erosjon og selvforsterking av tråkk/slitasje - sårbarhet i vegetasjon/landskapets (tåleevne mht. synlighet og urørthet) - bruksmønster og sameksistens (reindrift, ferdsel og stier) - utforming og materialvalg: Diskret i design, mest mulig reversibelt og miljøtilpasset (forankring, naturtilpasset materialvalg som kjerneved av furu er foretrukket fremfor impregnert treverk) - Ved etablering av nye bruer, skal ev. hensynet til behov til bruk av oppsyn og i reindrift vurderes mht. dimensjonering (bæreevne, bredde og atkomst), på kritiske steder for kryssing av vassdrag. - Kloppegging er egnet for kanalisering i våte områder og skjerming av sårbar vegetasjon. Det er generelt positivt med kloppegging for å redusere slitasje og tråkkskader, og det er ønskelig at materialbruken er mest mulig miljøvennlig. • Ny bru over Velfjordskardelva er spilt inn av reindrifta som et mulig tiltak for å lette øst-vest-forbindelsen og bedre sikkerheten i området. Tiltaket berører et område med svært høy landskapsverdi og urørthet, i et kjerneområde av den villmarkspregede delen av nasjonalparken, der ferdselen i dag er begrenset. <p>Etablering av bru reiser flere prinsipielle spørsmål knyttet til vern, herunder risiko for økt ferdsel og samlet belastning, virkninger for landskapsverdier og villmarksprege, samt forholdet til verneformål og andre brukerinteresser. Tiltaket er per i dag ikke innarbeidet i en revidert og godkjent distriktsplan, som er en forutsetning for vurdering av nye reindriftstiltak i nasjonalparken.</p> <p>Avklaring av ny bru over Velfjordskardelva skjer derfor ikke gjennom denne forvaltningsplanen. Det er opp til reinbeitedistriktet å vurdere om tiltaket er riktig og prioritert å ta inn i revisjon av distriktsplanen etter reindriftslovgivningen. Dersom tiltaket blir innarbeidet og godkjent der, og det fortsatt er et gjennomførbart og ønsket tiltak i regi av reinbeitedistriktet, kan saken behandles av nasjonalparkstyret etter søknad. Styret stiller seg i utgangspunktet positivt til tiltak som ivaretar reindriftas behov, men vil foreta en konkret og helhetlig vurdering i tråd med miljørettsprinsippene i naturmangfoldloven §§ 8–12 og virkninger for verneformål og verneverdier.</p> <p>2. Oppsetting av nye skilt og nymerking av stier/ruter:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sone C (randsone og innfallspor): Informasjonsskilt, pekeskilt, varding og merking av ruter skal skje iht. <i>Sti- og vardeplan</i> og kun skje der det er nødvendig for å finne stiene/rutene i terrenget, kanalisering besøkende eller for stedsinformasjon. Utforming og plassering skal tilpasses hvert sted og synlighet i landskapet, være diskret i design med naturtilpasset materialvalg,

Tema	Forskrifts-referanse	Vernebestemmelse (først i kursiv), så forvaltningsmyndighetens retningslinjer
<p>Landbruk: Hytter, gjerder, anlegg</p> <p>Bygg og anlegg - hytter/buer for tilsyn/ gjeting</p> <p>Friluftsliv: Nye hytter for allmennheten</p>		<p>følge <i>Merkehåndboka</i> (nasjonal standard) og utformingen lokalt for Lomsdal-Visten.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sone B (gjennomgående turruter): Merking, varding og skilting/peking skal være i tråd med <i>Sti- og vardeplanen</i>, <i>Merkehåndboka</i> (nasjonal standard) og følge utformingen lokalt. (Bortsett fra Sjøbergmarsjruta, skal ingen turruter i Lomsdal-Visten merkes med rødming). • Sone A (vernesone) skal ikke ha tilrettelagte stier/ruter annet enn ved tradisjonsvarding. • Vilkår for gjennomføringen: SNO eller andre aktører styret godkjenner, utfører arbeidet. Det skal være dialog med grunneier, reindrift og kulturminnemyndighet ved både ny- og vedlikeholdsmerking.
	§ 3 pkt.1.3 d	<p><i>Oppsetting og vedlikehold av gjerder og anlegg for husdyr og reindrift.</i></p> <p>→ Generelle retningslinjer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nye gjeterhytter og andre nødvendige reindriftnlegg kan tillates når de er forankret i distriktsplan og vurdert mot verneformål. Reindriftnlegg skal involveres i søknader, og tiltak krever også tillatelse etter reindriftnloven. • Søknad om oppføring kan sendes av brukere/rettighetshavere i beitelag eller reinbeitedistrikt, og behovene skal være beskrevet i næringens egne planer. Tiltak i reindriftn skal være i tråd med godkjent distriktsplan. • Det skal foreligge uttalelse fra landbruks-/reindriftnmyndigheten på at tiltaket er nødvendig i forbindelse med utøvelse av landbruksnæring/reindrift. Ifølge reindriftnlovens § 24 må gjerder også ha tillatelse fra Landbruks- og matdept. • Ved vurdering av tiltak skal kommunen som landbruksmyndighet involveres. • Felles samlegjerder er også omfattet av bestemmelsen (ref. Kgl.res.). • For gjerder og anlegg (inkl. gjeterhytter) i husdyrdrift, skal konsultasjon vurderes ved mulig påvirkning av samiske interesser. <p>Vilkår: Gjerder og anlegg skal være i god stand, bli vedlikeholdt og ikke være skjæmmende eller til skade for dyrelivet. Ødelagt materiell skal fjernes.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gjerder, bygg og anlegg som ikke lenger er i bruk, skal fjernes. Se punkt om bruksendring under. • Fjerning av gamle og ubrukte reingjerder koordineres med reinbeitedistriktet. <p>For bygninger (anlegg):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det skal være svært streng praksis på å ikke tillate oppføring av nye bygninger i forvaltningszone A etter denne planen. • Gjeterhytter skal behovsprøves og være tilpasset landskapet og formål. • Gjeterhytter og andre bygg begrenses til 25 m² BYA, målt utvendig vegg. • Søknader om utvidelser skal møtes med en restriktiv praksis. • Det kan ikke senere søkes om <u>bruksendring</u>, slik søknad vil bli avslått (ref. retningslinjene til § 3 pkt.1.3 f). <p>Vilkår:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det skal settes konkrete fysiske vilkår og mål i tillatelser (plassering, størrelse, byggeskikk, tilpasning til landskapet og formål, fargevalg og bruksregler). • Bygg skal fjernes når de ikke lenger er nødvendig i driften, som hvis bruken til tilsyn/gjeting opphører (dersom husdyrdrifta/reindriftn legges ned e.l.). Det skal også presiseres at en fremtidig søknad om bruksendring vil bli avslått.
	§ 3 pkt. 1.3 e	<p><i>Nye hytter for allmennheten i tråd med forvaltningsplanen.</i></p> <p>→ Med hytter for allmennheten menes bygg som er tilgjengelige for fri eller lik adgang for alle brukere, uten krav om medlemskap eller privat bruksrett, og som ikke kan reserveres til eksklusiv bruk.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Generell føring: Nye hytter for allmenheten skal kun tillates der det er avklart gjennom verneplanprosessen (Kgl.res.), har kulturhistorisk betydning der det er reelle behov og muligheter og i tråd med soneringen (sone C),

Tema	Forskrifts-referanse	Vernebestemmelse (først i kursiv), så forvaltningsmyndighetens retningslinjer
<p>Friluftsliv: Nye hytter for allmennheten forts.</p>	<p>§ 3 pkt. 1.3 e forts.</p>	<p>fortrinnsvis ved et reelt behov for overnattingskapasitet/-tilbud og i tilknytning til gjennomgående ruter eller gamle gårder i fjordene.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det skal ikke etableres nye hytter for allmennheten: <ul style="list-style-type: none"> - i strid med verneformålet eller i forvaltningssone A - på steder det ikke har vært bygninger tidligere - som ikke kan ha en sikringsfunksjon på gjennomgående turruter - som ikke har stor kulturhistorisk eller formidlingsverdi - som ikke er avklart gjennom verneplanprosessen (jf. Kgl.res. kap. 8.1.2.3) <p>1. Styret støtter denne etableringen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gjenreisning av våningshuset i Lomsdalen (Brønnøy, avklart i verneplanprosessen/Kgl.res.), dersom avtale om drift og vedlikehold, ordning for åpenhet og avtale også med grunneier Helgelandskraft kommer på plass, og Brønnøy kommune gir byggetillatelse, se TLV-10-1. <p>Føringer for vurdering og avklaringer:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) Ved søknad, vil styret på hensynskrevende vilkår være positiv til etablering av "hytte" åpen for allmennheten (i tråd med forvaltningsmålene M4 og M6, strategi S7 og jf. bevaringsmål i BLV-05). b) Nybygg skal som utgangspunkt ikke overstige 50 m², inklusive utedo, vedbod og naust. De skal tilpasses lokal byggeskikk og ha mørke, matte farger og lokal byggeskikk. Der hvor det har en kulturhistorisk verdi eller er snakk om rekonstruksjon, kan det gjøres unntak slik at nytt og historisk bygg samsvarer. Dette må kunne dokumenteres med foto eller tegninger. c) Behov eller krav til sikringsbu skal vurderes samtidig. Ved ev. tillatelse til dette, kan arealkravet over justeres med inntil arealet av sikringsbu. Plassering bør i så fall søke en tradisjonell plassering av historisk bygning som også er hevet over sannsynlig flomnivå i området. d) Tiltakene forutsetter også tillatelse fra kommunene, avtale med grunneier og at alle nødvendige tillatelser etter annet lovverk kommer på plass. I tillegg skal det være en solid finansieringsplan og robuste ordninger for drift, vedlikehold og at bygget holdes åpent for allmennheten. e) Nasjonalparkstyret vil ikke selv stå som ansvarlig eller tiltakshaver, men vil behandle en ev. søknad fra initiativtaker dersom finansiering, avtale med grunneier, plan for drift og tilsyn/vedlikehold og utsjekk med andre myndigheter er vurdert/avklart. f) Tillatelse vil kunne gis som et ledd i ivaretagelse av kulturlandskap og -historie, og fremme forståelse og opplevelse av tidligere tiders liv og strev, og for å gi bedre tilgang til områder som for mange kan være vanskelig tilgjengelige for flerdagsturer, særlig barnefamilier og eldre. Det vil også kunne gi noe mer bruk av gjennomgående ruter. g) Søknader vurderes individuelt opp mot naturmangfoldloven §§ 8–12. Sikkerhetsaspekter kan tale for ulåste hytter med enkel betalingsordning. h) Strategi: I denne forvaltningsperioden har planen fokus på å ta vare på bygninger som sto på vernetidspunktet og satsing på gjenreisning, restaurering, istandsetting og forfallsforsinkende tiltak. Dette vil også gi allmennheten tilgang til overnatting på turer med utgangspunkt i alle fjordbotner, noe som også øker muligheten for å kunne krysse gjennom nasjonalparken og binde bygdene i sammen mellom Velfjorden og Visten, og øst-vest fra Grane og Vefsn. Det igjen vil tilgjengeliggjøre områdene for flere vandrere og kunne bidra til en (begrenset) vekst i lokalt naturbasert reiseliv både på transport, overnatting, guiding og opplevelser. i) Nye bygninger for reiselivsformål kan ikke etableres i verneområdene, med mindre de er hytter åpne for allmennheten og i tråd med forvaltningsplanen j) Styret vil oppfordre historielag, venneforeninger eller bedrifter til å søke samarbeid med grunneiere, reindrifta, kommunen, Statskog, kulturminne-myndigheter og turlag om forprosjekt som vil klargjøre forutsetningene

Tema	Forskriftsreferanse	Vernebestemmelse (først i kursiv), så forvaltningsmyndighetens retningslinjer
		<p>for tiltaket. Styret vil også undersøke muligheter for å bidra til slike forprosjekt ved søknad til Miljødirektoratet om midler til tiltak i verneområder</p> <p>k) Styret vil ved eventuelle søknader, gjøre en samlet vurdering av aktuelle vilkår for bygging/restaurering, drift og vedlikehold, tilgjengeliggjøring og formidling av historisk bruk og hensyn til verneverdier, landskapet og reindrift. Bygningene skal fremstå så autentiske som mulig, og arbeidet skal ikke etterlate varige spor i terrenget. Målet er at stedene kan fremstå som før forfallet tok tak i bygningsmassen og kulturmarka rundt grodde igjen.</p> <p>l) Ved nybygging vil det stilles krav om at hyttene er åpne for allmennheten, og avtale om dette skal tinglyses eller klausuleres på eiendommen.</p> <p>m) Dersom det er næringsinteresser i tråd med verneformålet som har reelle behov for sambruk, kan en (mindre) del av hytta holdes låst under forutsetning av at dette er nedfelt i tinglyst avtale og i tråd med distriktsplan.</p> <p>n) Vurder konsultasjon ved mulig påvirkning av samiske interesser.</p> <p>2. Planen støtter ikke disse etableringene (også avklart i verneplanprosessen):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppsetting av hytte ved Bjønnstokkvatn. • Bygging av jakttårn. • Gapahuk ved Nord-Norges tykkeste gran nær vernegrensen (ble i Kgl.res. avklart at heller skulle legges utenfor nasjonalparken). <p>3. Etablering av utkvikkssteder etter designmanualen (Nevernes) eller enklere tradisjonell utforming, skal som hovedregel legges utenfor verneområdet, men kan vurderes for dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48 dersom:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. det er i tråd med en egen plan for gapahuker/utkvikkssteder i Lomsdal-Visten (se TLV-12-10, tiltaksplanen i kap. 5.2), eller 2. det samsvarer med tiltak i Tilretteleggingsplanen (Filvedlegg 5).
Bruksendring bygg	§ 3 pkt.1.3 f	<p><i>Bruksendring av eksisterende bygninger.</i></p> <p>→ Bruksendring av bygg i nasjonalparken (fritidsboliger og andre mindre åpne hytter, gjeterhytter, gammer, tømmerkojer, gapahuker, utedoer og naust) krever tillatelse.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bruksendring tillates normalt ikke der det medfører ombygging som endrer karakter eller bruk (jf. pkt. 1.3 a). • Bruksendring etter istandsetting i Klavesmarka og Lislbørja for allmennhetens bruk, vil få en positiv behandling hvis det er nødvendig for å få satt i gang istandsettingen (ref. § 3 pkt. 1.3 e). Tiltakene må også ha bruksendring godkjent etter annet lovverk, som plan- og bygningsloven (kommunen). • Bruksendring på eksisterende bygninger brukt i forbindelse med reindrift og husdyrbeite, eller andre bygninger, og som skader verneverdiene, vil ikke bli gitt. Årsaken er at formålet da vil endre seg bort fra den bruken som har hatt utvidete rettigheter etter sektorlovverket knyttet til drifta (reindrift eller landbruk). Når disse ikke lenger gjelder dersom drifte er opphørt, vil en bruksendring til fritidsbruk måtte behandles som en søknad om ny fritidshytte, noe forskriften og retningslinjene i forvaltningsplanen ikke gir åpning for. Styret vil i slike tilfeller pålegge fjerning/tilbakeføring. • Vurder konsultasjon ved mulig påvirkning av samiske interesser.
Riving og gjenreising: bygg og anlegg	§ 3 pkt.1.3 g	<p><i>Riving av gamle bygninger, anlegg og innretninger og oppføring av nye med samme størrelse og for samme bruk.</i></p> <p>→ Søknader om gjenreising skal først behandles av verneområdestyret og deretter av kommunen etter plan- og bygningsloven (ref. kap. 5.10.5).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Et premiss i ordlyden, er at erstatningsbygget er i lik størrelse og til samme bruk.

Tema	Forskrifts-referanse	Vernebestemmelse (først i kursiv), så forvaltningsmyndighetens retningslinjer
		<ul style="list-style-type: none"> • Estetikk, lokal byggeskikk og landskaps vektlegges ved utforming og plassering. • Vurder konsultasjon ved mulig påvirkning av samiske interesser.
	§ 3 pkt.1.3 h	<p><i>Montering av nødvendige nye fortøyningsbolter for båter og fiskeredskaper.</i></p> <p>→ Denne bestemmelsen gjelder søknadsplikt for etablering av nye og store bolter som krever boring i fjell eller støp. Små, midlertidige håndplasserte bolter/kiler i naturlige sprekker trenger ikke å søke.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fortøyningsbolter i fjell kan tillates der det er nødvendig for friluftsbredning (båt/fiske), med vilkår om diskret utforming og plassering for å ivareta landskap/verneformål. • Havbruksanlegg er ikke for tradisjonelt fiskeredskap å regne, og landfester til slike bør ligge under laveste lavvann (vannsøylen og sjøbunn er ikke en del av vernet). Behov for plassering av større innfestinger i fjæra eller i fjell på land, skal behandles etter naturmangfoldloven § 48. • Denne bestemmelsen hjemler også tillatelse til fortøyning av flytebrygger og ledetau til moring fra land. Det er også aktuelt å vurdere landingsplattform eller enkle flytebrygger ved gamle gårder og hytter langs fjordene, og de skal i så fall også behandles etter naturmangfoldloven § 48 (jf. kap. 5.10.4).
	§ 3 pkt.1.3 i	<p><i>Etablering av anlegg for Kystverket.</i></p> <p>→ Kystverkstiltak inne i verneområdet vurderes etter behovsbegrunnelse, vurderte alternativer utenfor nasjonalparken, landskapstilpasning og synlighet. Det må ved søknad dokumenteres et klart behov for plassering inne i nasjonalparken.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utformingen skal ta hensyn til landskapet og nasjonalpark/verneformål. • Dersom anlegget kan plasseres utenfor vernegrensa, skal søknaden avslås. • Tiltak for sikker ferdsel langs fjordene vil likevel i spesielle tilfeller kunne tillates.
	§ 3 pkt.1.3 j	<p><i>Oppgradering/fornyelse av kraftanlegg og kraftlinjer som ikke faller inn under 1.2 g.</i></p> <p>→ Etter at høyspentlinja gjennom Børjedalen ble fjernet etter ny overføringslinje fra Visten via Andalsvågen til Tilrem kom, er det nå ingen kraftforsyningsanlegg i nasjonalparken (transformatorstasjoner, master/stolper, luftlinjer eller sjøkabler). Siden kraftforsyningen på Sør-Helgeland nylig er oppgradert, virker tiltak på nettinfrastruktur i nasjonalparken ikke sannsynlig i fremtiden.</p>

Tema	Forskrifts-referanse	Vernebestemmelse (først i kursiv), så forvaltningsmyndighetens retningslinjer
Plantelivet	§ 3 pkt. 2	
Plantelivet er fredet	§ 3 pkt. 2.1	<p><i>Vegetasjon, herunder døde busker og trær, skal vernes mot all skade og ødelegging. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.</i></p> <p>→ Det er en generell plantelivsfredning i Lomsdal-Visten, med en del unntak for tradisjonell bruk (plukking av sopp og bær) og bålbrenning av tørrkvist. Hyttefolk kan få tillatelse på vilkår til hogst av ved, men ellers er hogst og skogsdrift forbudt hvis den ikke er uttak av plantet skog</p> <ul style="list-style-type: none"> Vegetasjon i veitraseen fra Lakselvatnet til Sætra kan fjernes hvis nødvendig for vedlikehold av veien, i tråd med retningslinjene til jf. § 3 pkt. 1.2 d.
Unntak	§ 3 pkt. 2.2	<p><i>Bestemmelsen er ikke til hinder for:</i></p> <p>→ Forutsetning: Uttak av naturressurser (trevirke og materialer) til tradisjonelle formål skal være og skånsomt og småskalapreget (ikke utover det nødvendige), og skje på en måte som ikke skader verneverdiene.</p>
Beiting	§ 3 pkt. 2.2 a	<i>Beiting</i>
Bål	§ 3 pkt. 2.2 b	<p><i>Skånsom bruk av trevirke til bålbrenning.</i></p> <p>→ Se generell forutsetning over (til 2.2).</p> <ul style="list-style-type: none"> Presisering (fra 2014-planen): Skånsom bruk av trevirke betyr at døde kvister og greiner kan brukes til bålved. Større døde trær og greiner, særlig stående (tørrgadd), men også liggende, har svært viktige funksjoner for biologisk mangfold og skal få stå urørte. Store, gamle eller dekorative trær skal få stå helt i fred. <i>Felling av en (1 stk.) raje av bjørk (ungt tre) per felte dyr til kjøttheng under lovlig utøvelse av elgjakt</i> er vurdert til ikke å skade verneverdiene og kan gjøres som tradisjonelt i området ved behov.
Sanke bær og sopp	§ 3 pkt. 2.2 c	<p><i>Plukking av bær, matsopp og tradisjonelle mat- og medisinerplanter.</i></p> <p>→ Se generell forutsetning over (til 2.2).</p>
Fjerne gran	§ 3 pkt. 2.2 d	<p><i>Tynning og uttak av eksisterende plantet gran og ikke stedeagne treslag.</i></p> <p>→ Se generell forutsetning over (til 2.2). Bekjemping av fremmedarter er ønskelig.</p>
Samisk tradisjonell bruk	§ 3 pkt. 2.2 e	<p><i>Skjæring av skohøy, uttak av ris til gammer og uttak av materialer til tradisjonell samisk husflid og tradisjonelle samiske bruksgjenstander.</i></p> <p>→ Se generell forutsetning over (til 2.2).</p> <ul style="list-style-type: none"> Uttak av virke og materialer til tradisjonell samisk bruk, skal være og skånsomt og småskalapreget (ikke utover det nødvendige). Store, gamle eller dekorative trær skal få stå helt i fred, og uttak av rikuler fra slike trær bør ikke skje.
Torv	§ 3 pkt. 2.2 f	<p><i>Uttak av torv til vedlikehold av gammer og hytter i nasjonalparken</i></p> <p>→ Se generell forutsetning over (til 2.2).</p>
Ved og trevirke i tradisjonell reindrift	§ 3 pkt. 2.2 g	<p><i>Reindriftns nødvendige uttak av trevirke til brensel og bjørk for vedlikehold av lovlig oppsatte reingjerder og annet reindrifutstyr.</i></p> <p>→ Se generell forutsetning over (til 2.2).</p> <ul style="list-style-type: none"> Uttak av virke og materialer til tradisjonell samisk bruk, skal være og skånsomt og småskalapreget (ikke utover det nødvendige). Store, gamle eller dekorative trær skal få stå helt i fred.
Skjøtsel av kulturmark	§ 3 pkt. 2.2 h	<p><i>Restaurering, slått og skjøtsel av gammel kulturmark.</i></p> <p>→ Skjøtsel av gammel kulturmark skal skje etter <u>skjøtelsesplan</u> godkjent av styret.</p> <ul style="list-style-type: none"> Skjøtsel kan gjennomføres av den som har en <u>skjøtelsavtale</u> med styret, på oppdrag/bestilling fra styret (som Statens naturoppsyn eller innleid hjelp). Prioriterte områder for skjøtsel av kulturlandskap skal følge tiltaksplanen, jf. TLV-08 og TLV-09.

Tema	Forskrifts-referanse	Vernebestemmelse (først i kursiv), så forvaltningsmyndighetens retningslinjer
		<ul style="list-style-type: none"> Vegetasjonsrydding rundt hytter (nærmeste daa rundt bygning) kan inngå i vedlikehold/vegetasjonsrydding for å motvirke skader og opprettholde åpent landskap. Hogst og rydding av vegetasjon utover dette er ikke tillatt og skal ha egen tillatelse. Brudd på hogstforbudet vil bli fulgt opp av nasjonalparkstyret.
Søknadsplikt	§ 3 pkt. 2.3	<i>Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:</i>
Vedhogst	§ 3 pkt. 2.3 a	<p><i>Uttak av ved til hytter og gammer i nasjonalparken.</i></p> <p>→ Se generell forutsetning over (til 2.2) – uttak av ved skal ikke ødelegge verneverdier.</p> <ul style="list-style-type: none"> Hytteeiere kan få avsatt et areal i nærheten til skånsom felling ved plukkhogst av lauvtre for uttak av ved til eget bruk. For hytter som ennå ikke har et slik areal avtegnet, vil denne <u>hogstsonen (sone B2)</u> fastsettes ved neste søknadsbehandling For noen hytter er ikke alltid vedskogen i nærheten, og det er behov for at søknad og tillatelse også omhandler nødvendig motorferdsel for transport frem til hytta. Eldre, større og dekorative trær skal få stå, og det skal ikke åpnes større flater. Skånsomt uttak av never til torvteking av tak på tradisjonelle bygg (hytter og gammer), vil behandles på lik måte etter denne bestemmelsen - dersom det gjøres samtidig med uttak av ved. Never til bruk i samisk husflid og tradisjonelle bruksgjenstander er unntatt og trenger ikke omsøkes, jf. § 3 pkt. 2.2.e. Hvis det skal skjæres never fra stående levende trær og det ikke er en del av tradisjonell samisk husflid og bruksgjenstander (iht. pkt. 2.2.e over), skal søknaden behandles etter naturmangfoldloven § 48. Det kan gis flerårige tillatelser (eks. for inntil 4 år – en styreperiode). Det skal i tråd med ønske fra Statskog vurderes et tilstrekkelig og egnet areal for plukkhogst i bjørkeskog (særlig for hyttene Sæterskardet, Fjellgården og Stavassetra) og om det samtidig kan gis tillatelse til motorferdsel snøskuter i forbindelse med hogst og transport til hytta. For hytter som ikke har fått tillatelse og avsatt et hogstareal, vil dette bli gjort ved neste søknad. <p>Vilkår ved tillatelser (standard, veiledende):</p> <ul style="list-style-type: none"> Vedhogst skal gjennomføres på området som er tegnet inn på vedlagt kart. Hogsten skal skje som plukkhogst og trærne skal kappes ved bakken. Det kan hogges bjørk og gran. Det skal ikke hogges i randsonen langs vann og vassdrag. Gamle døende og døde trær skal stå urørt. Eventuelle vindfall ved hytte/sti kan også tas. Kvist/hogstavfall spres i terrenget, det skal ikke blokkere stier, bekker og elver. Hogst kan skje i perioden fram til 15. april og etter 15. juli (det er altså ikke tillatt å hogge i perioden 15. april-15. juli). Grunneier må også gi tillatelse til hogst.

Tema	Forskrifts-referanse	Vernebestemmelse (først i kursiv), så forvaltningsmyndighetens retningslinjer
Dyrelivet § 3 pkt. 3		
Vern av dyrelivet	§ 3 pkt. 3.1	<i>Dyrelivet, herunder hi, reir, hekke-, yngle- og gyteplasser er vernet mot skade og unødvendig forstyrrelse. Utsetting av dyr på land og i vatn er forbudt.</i>
Unntak	§ 3 pkt. 3.2	<i>Bestemmelsen er ikke til hinder for:</i> → Forutsetning: Uttak av naturressurser skal ikke skade verneverdiene og gjøres på en måte som ikke bryter med vernebestemmelsene. Dette er også en selvfølge av andre bestemmelser i forskriften.
Jakt og fangst	§ 3 pkt. 3.2 a	<i>Jakt og fangst etter villloven.</i>
Fiske	§ 3 pkt. 3.2 b	<i>Fiske og fangst etter lakse- og innlandsfiskloven og saltvannsfiskeoven.</i>
Søknadsplikt	§ 3 pkt. 3.3	<i>Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:</i>
Utsetting av fisk	§ 3 pkt. 3.3 a	<i>Utsetting av fisk fra lokale fiskestammer hvor dette er gjort tidligere.</i> → All fiskekultivering i Lomsdal-Visten skal ha tillatelse på forhånd. Utsetting av fisk er strengt regulert i Norge. <ul style="list-style-type: none"> - Utsetting av fisk i fisketomme vann og annen fiskekultivering, som bygging av laksetrapp, vil ikke tillates. Det ble avklart i verneplanprosessen (Kgl.res.). - Utsetting av fisk kan vurderes der det er dokumentert tidligere praksis. <ul style="list-style-type: none"> - Tillatelser gis fortrinnsvis i henhold til godkjente kultiveringsplaner. - Tillatelsen gis for en bestemt lokalitet og skal inneholde vilkår om hvilke fiskestammer som kan brukes, antall fisk, og tidspunkt for utsetting. <ul style="list-style-type: none"> • Andre lovkrav: <ul style="list-style-type: none"> - Utsetting av innlandsfisk (ikke-anadrom fisk) krever samtidig at det gis tillatelse fra Nordland fylkeskommune - Utsetting av anadrom fisk (laks/sjørørret) reguleres av annet regelverk og skal ha tillatelse fra Statsforvalteren. - Transport av levende fisk for utsetting skal også være godkjent av Mattilsynet.
Kulturminner § 3 pkt. 4		
Vern av kulturminner	§ 3 pkt. 4.1	<i>Kulturminner skal beskyttes mot skade og ødeleggelse. Løse kulturminner skal ikke flyttes eller fjernes.</i> → Lomsdal Visten og Strauman har et rikt kulturhistorisk landskap med forhistoriske, samiske og nyere norske kulturminner, inkludert spor fra 2. verdenskrig. Alle kulturminnene inngår i <u>verneformålene</u> og omfattes av forskriften uavhengig av alder. Alle kulturminner i nasjonalparken er vernet i kulturminneloven, selv om de er yngre enn 1537 og ikke har en automatisk fredning. Det gjelder også krigsminner. Dette gir et overgripende vern i tillegg til § pkt. 3.4 i verneforskriftene.
Søknadsplikt	§ 3 pkt. 4.2	<i>Forvaltningsmyndighetene kan gi tillatelse til: Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner.</i> → Vurder konsultasjon ved mulig påvirkning av samiske interesser.

Tema	Forskrifts-referanse	Vernebestemmelse (først i kursiv), så forvaltningsmyndighetens retningslinjer
Ferdsel § 3 pkt. 5		
Hensynsfull ferdsel	§ 3 pkt. 5.1	<p><i>Generelt om ferdsel: All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.</i></p> <p>→ All ferdsel skal vurderes med hensyn til risiko for forstyrrelse av dyreliv, grotter, friluftsliv og rein i kalvingsperioden og i flyttleier (https://kilden.nibio.no).</p>
Organisert ferdsel	§ 3 pkt. 5.2	<p><i>Bestemmelsene i denne forskrift er ikke til hinder for organisert turvirksomhet til fots så lenge naturmiljøet ikke blir skadelidende.</i></p> <p><i>Organisert ferdsel og ferdseformer som kan skade naturmiljøet må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten. Nærmere retningslinjer gis i forv.planen.</i></p> <p>Hvem → Organisert ferdsel som ikke skader naturmiljøet <u>trenger ikke søke</u> om tillatelse. I praksis betyr dette at tradisjonelle turer til fots i regi av turistforeninger, skoler, barnehager, ideelle lag og foreninger ikke reguleres av verneforskriften og kan arrangeres og gjennomføres uten søknad.</p> <p>Hva Uorganisert ferdsel med ferdseformer eller fremferd <u>som kan skade naturmiljøet</u>, må ha søkt og fått tillatelse fra styret før aktiviteten kan gjennomføres lovlig.</p> <p>Hvorfor Organisert ferdsel skjer gjerne i regi av en arrangør eller virksomhet, ofte gjentatt eller med større grupper, og kan derfor ha større potensial for forstyrrelser eller slitasje på et bestemt turmål eller en verneverdi.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Også andre ferdseformer som <u>kan</u> true naturmiljøet, skal ha tillatelse før aktiviteten blir gjennomført, se pkt. 2 under. • Tidlig kontakt med styret/forvalter vil kunne gi rask avklaring og god veiledning. <p>1. Definisjon</p> <ul style="list-style-type: none"> • Organisert ferdsel: Ferdslen eller aktivitet som er planlagt, koordinert, ledet eller tilrettelagt av en arrangør, organisasjon, bedrift, institusjon eller annen virksomhet, og som går ut over vanlig individuell ferdslen. Begrepet omfatter ferdslen som: <ul style="list-style-type: none"> - involverer flere deltakere enn et vanlig turfølge, og der omfang, varighet eller gjentakelse innebærer en organisert aktivitet, og/eller - har et bestemt formål utover vanlig tur- og friluftsliv, som undervisning, guiding, trening, kurs, konkurranser eller kommersielle turer, og/eller - inngår i gjentakende virksomhet eller er kunngjort på forhånd. • Eksempler: Arrangerte turer for å se på plante- og dyreliv (fuglekikking), jaktprøver og idrettsarrangementer, organisert trening uansett arrangør, eller utsetting av poster for turorientering, topptrim og lignende. • Ferdslen som ikke er organisert, er den spontane, individuelle turbruken av området, f.eks. en familie eller vennegjeng på vandretur. Allemannsretten gjelder i nasjonalparkene, og i Lomsdal-Visten er det heller ingen restriksjoner på folks egne turer og vandring, men kan innføres, jf. § 3 pkt. 5.3 (under). • Grupperes samlede tilstedeværelse kan påvirke natur, dyreliv og opplevelseskvaliteter mer enn individuell ferdslen, blant annet gjennom større synlighet og mer støy, tråkk, slitasje, lukt og forstyrrelser. Derfor skal styret – som kjenner og forvalter området – ha oversikt over og kunne stille krav til organiserte turer. • Krav til godkjenning: <i>Dersom naturmiljøet kan bli skadelidende</i>, skal både organisert aktivitet og andre ferdseformer ha tillatelse. Styret vil da vurdere søknaden og sette vilkår som sikrer at en ev. gjennomføring ivaretar verneformålet og tar nødvendige forholdsregler. • Avslag: Dersom virkningene av ferdslen er betydelig, forekomstene for sårbare, eller avbøtende tiltak ikke er nok til å håndtere konsekvensene for naturmiljøet, vil styret avslå søknaden. Behandlingen av alle saker blir grundig vurdert etter miljørettsprinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 som også ivaretar usikkerhet og ev. bruk av føre var (jf. kap. 5.7 og kap. 5.10.4) • Usikkerhet er for eksempel for lite kunnskap om naturforholdene/forekomster, om effektene av ferdslen på naturmiljøet
Organisert ferdslen forts...	§ 3 pkt. 5.2 forts.	

Tema	Forskrifts-referanse	Vernebestemmelse (først i kursiv), så forvaltningsmyndighetens retningslinjer
<p>Organisert ferdse forts...</p>	<p>Eksempler:</p> <p>Hvem skal søke?</p> <p>§ 3 pkt. 5.2 forts.</p>	<p>hvor/når/hvordan aktiviteten er tenkt, gjennomført, eller hvilke faktiske konsekvenser den kan ha for verne-verdiene. Usikkerhet øker når flere tiltak virker sammen (sted/tid).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Føre-var? Ved usikkerhet om mulig negativ påvirkning på verneverdier og -formål vil styret kunne gi avslag. Alternativt kan styret sette vilkår for gjennomføringen (tid, sted og omfang) hvis dette reduserer usikkerheten/konsekvensene tilstrekkelig. <p>2. Andre ferdseformer som kan skade naturmiljøet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bestemmelsen omhandler også andre ferdseformer som kan skade naturmiljøet enn de som er organisert. Det betyr både at enhver ferdsel skal være varsom, sporløs og hensynsfull for ikke å skade eller ødelegge naturmiljøet, og at andre ferdseformer også må sjekke ut om opplegget krever tillatelse fra styret. • Denne formuleringen gir styret myndighet til å kreve søknad, stille vilkår eller avvise enhver ferdselsform som kan skade eller ødelegge naturmiljøet. • Organisert ferdsel som <i>ikke skader</i> naturmiljøet trenger ikke særskilt tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Det gjelder det meste av vanlig friluftsliv. • Avklaringer (veiledende – forvaltningsmyndigheten gjør en konkret vurdering etter verneforskriften, områdets sårbarhet og samlet belastning): <ul style="list-style-type: none"> - Tradisjonelle turer til fots i regi av turistforeninger, skoler, barnehager, ideelle lag og foreninger kan arrangeres og gjennomføres <u>uten søknad</u>. - <u>Varsling om turprogram</u>: Styret ønsker at lag og foreninger og ev. private initiativ kan informere om årets turprogram i forkant av tursesongen. - <u>Guidet kajakkstur</u>, betalende deltakere: Søknadspliktig organisert ferdsel - <u>Årlig mosjonsløp > 50 deltakere</u>: Må ha tillatelse (arrangement). - Fast ukentlig turgruppe i sårbart område/periode: Vurderes særskilt, kan kreve søknad og/eller vilkår (tid, rute og gruppestørrelse). - Grottevandring: Dersom ferdsel i grotter også oppfyller kriteriene for organisert ferdsel, gjelder retningslinjene i dette kapitlet i tillegg til særskilte regler for grotter (jf. kap. 5.10.3). <p>3. Vurderingskriterier for søknadsplikt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Omfang og hyppighet</u> – antall deltakere, varighet og gjentakelser/frekvens. • <u>Hvor og når</u> – årstid, sårbare naturtyper og arter (reirplasser), kalvingsro og flyttleier, og mulig forstyrrelser og ødeleggelse i helt urørte grotter. • Sone A rommer de mest urørte delene av nasjonalparken, trua og svært sårbare naturverdier og grotter, eller særlig sårbare områder for reindrift. Organisert ferdsel og andre ferdseformer som kan påvirke naturverdiene skal derfor søke om tillatelse dersom aktiviteten skal foregå i sone A, og kriteriene og vilkår for å få en tillatelse er også strengere. • Forskningsgrupper kan stå i en særstilling, men kan også være søknadspliktig. Ferdsel i sårbare områder skal styres/unngås, med mindre forskningsaktiviteten er knyttet til de sårbare egenskapene. • Sone B er de prioriterte gjennomgående rutene og områder for spesielle tiltak. Disse ligger ofte i friluftsområder, og terskelen for søknadsplikt er derfor høyere enn i sone C, men lavere enn i sone A. • Om <u>kunnskapsgrunnlaget</u> er godt dokumentert, eller om det er usikkerhet knyttet til om tilstedeværelse kan true verneverdier. • <u>Formål og tilpasning</u> – om aktiviteten bidrar til formidling/naturforståelse, eller øker samlet belastning på natur, dyreliv, opplevelseskvalitet og urørthet. • Om dokumenterte <u>avbøtende tiltak</u> kan redusere konsekvens eller usikkerhet. • Behov for fysisk <u>tilrettelegging</u> eller bruk av <u>motorferdsel</u> for logistikk? • <u>Presedens</u> og <u>samlet belastning</u>. • <u>Føre-var</u> skal vektlegges i sårbare perioder/områder. <u>Sonering</u> og <u>sesonghensyn</u> brukes aktivt i vilkårssetting (tid, trase, gruppestørrelse, metode og veiledning). • Vurder konsultasjon ved mulig påvirkning av samiske interesser.

Tema	Forskrifts-referanse	Vernebestemmelse (først i kursiv), så forvaltningsmyndighetens retningslinjer
Organisert ferdsl fort.	Forhåndsdialog	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Ved tvil om ferdsl er organisert eller kan skade naturmiljøet, og er søknadspliktig, oppfordrer styret initiativtakere til å avklare med forvalter på forhånd.</i> <p>4. Vilkår og oppfølging (ved ev. tillatelse):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tidsrom og sesong (unngå kalving og hekketid 1.3-15.7, andre sårbare perioder). • Trasé/område (sonering, kalvingsområder og flyttleier). • Gruppestørrelse (maks antall) og frekvens/omfang (ganger per uke eller sesong). • Metode og avbøtende tiltak (reduere støy, sporløs ferdsl og veiledning). • Transport/ logistikk (samkjøring, alternativer til helikopter/barmarkskjøring). • Sporløs ferdsl • Rapportering (f.eks. deltakertall, ev. hendelser, observasjoner av sårbar natur). • Flerårige tillatelser: Tillatelse kan gis for inntil tre år av gangen. • Turoperatører som driver aktiviteter i verneområdet, skal være godkjent av styret som nasjonalparkpartner i Lomsdal-Visten og tilknyttet merkevaren. • I behandlingen av søknader om organisert ferdsl, vil styret kreve at kriteriene nedfelt for merkevarepartnere er tilfredsstillt og at turoperatør reviderer disse jevnlig for at tillatelsen skal være gyldig. Styret vil også kreve rapportering/ årsrapport fra operatør for å ha kunnskap om omfang av aktiviteten og til egen oversikt over samlet belastning. <p>5. Forhåndsdialog ved arrangementer/tiltak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Forhåndsdialog mellom arrangør og forvalter anbefales ved arrangementer og tiltak som kan påvirke verneverdiene. Dialogen skal avklare søknadsplikt, behov for tilpasninger og hensyn til sårbar natur, men gir ikke forhåndsgodkjenning. • Prinsipper til grunn for prosessen: Dialog erstatter ikke søknadsplikt, ulike arrangører behandles likt, miljørettsprinsippene legges til grunn (føre-var, samlet belastning mv.), forutsigbarhet for brukere og at hensynet til verneverdiene er overordnet. • Formålet med forhåndsdialog er å: <ul style="list-style-type: none"> - avklare om tiltaket kan gjennomføres uten søknadsplikt - identifisere eventuelle sårbare verdier og behov for tilpasninger - gi arrangør forutsigbarhet og bidra til god kvalitet på eventuelle søknader - redusere risiko for uønsket påvirkning på verneverdiene (og avslag) - informere om ev. retningslinjer for guiding og kommersiell aktivitet dersom slike blir utviklet. • Forhåndsdialog anbefales ved: <ul style="list-style-type: none"> - arrangementer, aktiviteter eller tiltak som kan øke ferdsl, støy eller slitasje - nye eller endrede arrangementer sammenlignet med tidligere praksis - tiltak i hekke- og yngletid (1/3-15/4) eller andre sårbare perioder - tiltak med mange deltakere, organisert ferdsl eller teknisk tilrettelegging
	Rutine i forkant	<p>6. Rutine for forhåndsdialog ved arrangementer (med ansvarsfordeling):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Arrangør tar kontakt med nasjonalparkforvalter i god tid før planlagt gjennomføring (normalt minimum 4–8 uker). Henvendelsen bør kort beskrive: Type arrangement/tiltak, sted(er) og tidsrom, antall deltakere og behov for tilrettelegging (merking, båt, drone, lyd, bygg eller utstyr). 2. Forvalter gjør en innledende vurdering av om tiltaket er tillatt etter verneforskriften, om tiltaket er søknadspliktig og behov for justeringer, avbøtende tiltak eller alternativ lokalisering/tidspunkt. Resultatet formidles skriftlig til arrangør (e-post som journalføres). 3. Dialog og tilpasning: Ved behov gjennomføres dialog (telefon/møte) som: <ul style="list-style-type: none"> - Avklarer ev. sårbare natur- eller kulturverdier - Ev. justerer tidspunkt, traseer, omfang eller gjennomføring - Identifiserer behov for vilkår eller begrensninger

Tema	Forskriftsreferanse	Vernebestemmelse (først i kursiv), så forvaltningsmyndighetens retningslinjer
		<ul style="list-style-type: none"> - avklarer om tiltaket kan gjennomføres uten søknad om tillatelse <p>4. Forvalter avklarer videre prosess og gir en tydelig tilbakemelding om:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tiltaket kan gjennomføres uten søknad, innenfor gitte rammer - tiltaket krever søknad og eventuell dispensasjon - hvilke forhold som må dokumenteres i en søknad - forhåndsdialog gir ikke forhåndstilsagn om vedtak <p>5. Dokumentasjon: Hovedpunkter fra forhåndsdialogen dokumenteres kort i styrets arkiv, som dato for dialog, hovedtema og avklaringer, og eventuelle anbefalinger eller forutsetninger.</p> <p>6. Krav til søknad og sjekklister: se kap. 5.10.6.</p>
Regulert ferdse	§ 3 pkt. 5.3	<p><i>Innenfor nærmere avgrensa deler av nasjonalparken, kan Miljødirektoratet ved særskilt forskrift regulere eller forby ferdse som kan skade naturmiljøet.</i></p> <p>→ Det er ikke vedtatt forskrift som regulerer ferdse i Lomsdal-Visten nasjonalpark. Denne muligheten til å regulere ferdse er svært sjelden benyttet og kun i helt spesielle tilfeller. Dersom det i videre arbeid for å bevare karst og grotter blir avdekket sårbare forekomster som må skjermes, vil styret kunne spille inn behov for dette.</p> <p>Se retningslinjer for grotter i Lomsdal-Visten (kap. 6.1.1).</p>
Omlegge stier	§ 3 pkt. 5.4	<p><i>Av hensyn til naturmiljøet og kulturminner kan forvaltningsmyndigheten legge om eller kreve fjernet merking av stier og løyper.</i></p> <p>→ Styret kan legge om eller fjerne merking hvis det oppstår konflikt med natur eller kulturverdier og der ferdselen langs merket rute truer verneverdiene.</p> <p>Vurder konsultasjon ved mulig påvirkning av samiske interesser.</p>
Generelle unntak	§ 3 pkt. 5.5	<p><i>Reglene i punkt 5 gjelder ikke ferdse ved gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i samband med ambulans-, politi-, rednings-, brannvern- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver bestemt av forvaltningsmyndigheten.</i></p> <p>→ Vurder konsultasjon ved mulig påvirkning av samiske interesser.</p>

Motorferdse § 3 pkt. 6		
Forbud	§ 3 pkt. 6.1	<p><i>Motorferdse på land, i ferskvatn og i lufta under 300 meter fra bakken er forbudt.</i></p> <p>→ Utgangspunktet for all saksbehandling er at motorferdse er forbudt, og dispensasjon skal praktiseres strengt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stillhet, naturens egne lyder og fravær av støy er vesentlige verneverdier, og skal vektlegges i vurderingen av alle søknader. • Sporløs ferdse er et mål i nasjonalparken, og tiltak som kan skape spor eller terrengslitasje skal vurderes særlig restriktivt. • Alle tiltak må vurderes etter transportbehov – styret skal alltid gjøre en konkret nødvendighetsvurdering. • Styret må vurdere om alternative løsninger kan redusere belastningen (f.eks. bæring, annen trasé, lufttransport eller annen teknologi). • Det skal vurderes bruk av drone der forskriften gir åpning for bruk av helikopter. • Tillatelser skal ha vilkår om å unngå unødvendig støy (rute, tid, antall turer etc.) • Krav til søknad og sjekklister: se kap. 5.10.6.
Unntak	§ 3 pkt. 6.2	<p><i>Bestemmelsene i 1.1 er ikke til hinder for:</i> (Generelle unntak fra forbudet mot motorferdse)</p> <p>→ Landing med helikopter krever også tillatelse fra grunneier, og fra kommunen etter lov om motorferdse i utmark og vassdrag (motorferdselloven).</p>

Tema	Forskrifts-referanse	Vernebestemmelse (først i kursiv), så forvaltningsmyndighetens retningslinjer
Militært, utrykning og forvaltning (ikke øving)	§ 3 pkt. 6.2 a	<p><i>Motorferdsel ved gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i samband med ambulanse-, politi-, rednings-, brannvern- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver bestemt av forvaltningsmyndigheten. Bestemmelsen gjelder ikke øvingskjøring.</i></p> <p>→ Redningsoperasjoner, akutte helseoppdrag og politiaksjoner gjennomføres i tråd med politiets fullmakter etter politiloven § 7 og strl. § 17.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Motorferdsel som er nødvendig for redningsaksjoner skal ikke hindres. Ansvarlig for redningsaksjonen skal varsle styret så snart det er praktisk mulig. • Det er et skarpt skille mellom operative oppdrag (tillatt) og øvingskjøring som ikke er unntatt og har søknadspliktig). • Ved tvil om et tiltak er «operativt», skal styret vurdere om formålet faller innenfor egendefinisjonen av militær operativ virksomhet (planlegging, beredskap, overvåking og redning). • Motorferdsel i naturoppsyn og kontroll skal være begrenset til nødvendige skjøtsels- og forvaltningsoppgaver.
Snøskuter og båt i reindrifta	§ 3 pkt. 6.2 b	<p><i>Nødvendig bruk av beltekjøretøy på vinterføre og motordrevet båt i forbindelse med utøvelse av reindrift. Leiekjører for reineier eller reindriftsansvarlig må medbringe skriftlig dokumentasjon/avtale med oppdragsgiver.</i></p> <p>→ Reindrifta trenger ikke tillatelse for nødvendig kjøring med snøskuter eller båt under utøvelse av lovlig reindrift (i tråd med godkjent distriktsplan).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Motorisert ferdsel skal være begrenset til det som er nødvendig for driften. • "Nødvendig" tolkes i lys av reindriftras faktiske driftsbehov, ikke bekvemmelighet. • Snøskuter og beltekjøretøy skal brukes skånsomt og på hensiktsmessige traseer. • Det stilles vilkår om at leiekjører for reineier eller reindriftsansvarlig skal medbringe skriftlig dokumentasjon på avtale med oppdragsgiver om kjøring.
Forsvars-flyging	§ 3 pkt. 6.2 c	<p><i>Forsvarets nødvendige lavtflyging.</i></p> <p>→ Lavtflyging som er nødvendig for operative behov er direkte tillatt, og styret skal ikke kreve søknad.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktiviteten skal ikke tolkes som hjemmel for annen flyvning, for eksempel øvelser som må søkes om under 6.3 a.
Skjøtsel	§ 3 pkt. 6.2 d	<p><i>Nødvendig motorferdsel ved slått av gammel kulturmark i tråd med forvaltningsplanen.</i></p> <p>→ Unntaket gjelder kun motorferdsel knyttet til selve skjøtselen, ikke transport av personer, varer eller utstyr inn/ut av området.</p> <ul style="list-style-type: none"> • "Nødvendig" skal tolkes i lys av konkrete driftsbehov og naturhensyn. • For at motorferdselen skal være nødvendig, skal den være direkte knyttet til slått og være vesentlig for at slått skal kunne gjennomføres: <ul style="list-style-type: none"> - transport av utstyr (skjøtselsmaskiner, redskaper e.l.) til/fra tiltaksområdet - transport/håndtering av vegetasjon (høy/gras, busker/trær) - godkjent markbearbeiding for utbedring av slåttearealet (jord/stein) - samtidig oppsetting av informasjonsskilt el. knyttet til tiltaket • Kun motorferdsel med ATV etter eksisterende skogsvei/kjørespor, omfattes av denne unntaksbestemmelsen. Kjøringen skal ikke sette varige spor i terrenget. • Lufttransport skal omsøkes og være godkjent på forhånd. • Persontransport regnes ikke som nødvendig motorferdsel for gjennomføringen av slått ved gammel slåttemark langs fjordene, og skal foregå til fots. Nødvendig transport av slåttemannskap til slåttemark lenger unna (Eiteråfjellet, Klaves-marka og Lomsdalen/Strompdalen), vil i så fall kreve egen tillatelse på forhånd. • Godkjente slåtter i tråd med denne forvaltningsplanen, skal være omfattet av tiltaksplanen (TLV-09-2 i kap. 5.2), ha en godkjent skjøtselsplan og inngått skjøtselsavtale. • Flerårige tillatelser kan gis når skjøtselsplan foreligger og skjøtsel er igangsatt. • Vurder konsultasjon ved mulig påvirkning av samiske interesser.

Tema	Forskriftsreferanse	Vernebestemmelse (først i kursiv), så forvaltningsmyndighetens retningslinjer
Skuter ved tynning og vedhogst	§ 3 pkt. 6.2 e	<i>Bruk av beltekjøretøy på vinterføre i forbindelse med vedhogst etter 2.2 d, g og 2.3 a.</i> → Gjelder tillatt tynning/uttak plantet gran og fremmede treslag (2.2 d), reindriftas nødvendige uttak av trevirke (2.2 g), og tillatt uttak av ved til hytter og gammer (2.3 a). <ul style="list-style-type: none"> • Motorferdsel er unntatt søknadsplikt når det gjelder nødvendige turer som følger av andre bestemmelser (2.2 d, 2.2 g, 2.3 a). • "Nødvendig" tolkes strengt. • Flerårige tillatelser kan gis når distriktsplan og bruksregler foreligger.
Landbruk	§ 3 pkt. 6.2 f	<i>Transport av sykt eller skadd bufe. Kjøretøy som brukes skal være skånsomt mot markoverflaten. Det skal gis melding til oppsynet i forkant av kjøringen.</i> → Kjøring som er nødvendig for dyrevelferd skal kunne gjennomføres umiddelbart. <ul style="list-style-type: none"> • Det skal gis melding til Statens naturoppsyn i forkant av kjøringen. • Kjøretøy som brukes skal være skånsomt mot markoverflaten.
Kraftanlegg	§ 3 pkt. 6.2 g	<i>Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter nevnt i punkt 1.2 e og 1.2 f.</i> → Dette gjelder ved drift, vedlikehold og akutt utfall ved energi- og kraftanlegg. Det er ingen slike igjen i Lomsdal-Visten i dag, og kjøring anses derfor uaktuelt.
Søknadsplikt	§ 3 pkt. 6.3	<i>Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:</i> → Generelle krav for all motorferdsel som må ha tillatelse: <ol style="list-style-type: none"> 1. Krav til søknad og sjekklister: se kap. 5.10.6. <ul style="list-style-type: none"> - Tiltakshaver skal i søknader og varslinger redegjøre for behov og støyreducerende valg (metode, teknologi, logistikk, tidsrom og ute). 2. Sone A: Styret er restriktiv med å gi tillatelse til motorferdsel 3. Vilkår: <ul style="list-style-type: none"> - Det skal settes begrensninger på antall turer og kjøretøy, hvem tillatelsen gjelder for, varighet, tidsrom, type kjøretøy og utfyllt kjørebok. - Ved vilkårssetting skal sårbar vegetasjon, fuktighet og urørthet vektlegges (jf. naturmangfoldloven §§ 8–12). - Varsel om gjennomføring av tillatt helikopterflyging, skal søker sende til reindriftsutøver i forkant av flygingen. - Tillatelser til motorferdsel skal ledsages av et kart med angitte traséer for kjøringen, for å forenkle tilsynet med lovlig aktivitet. - Ved barmarkskjøring skal trasévalg ta hensyn til våtmark, erosjonsfare og løsmasser. GPS-logg (.gpx) kan kreves ved dispensasjoner for kontroll. - Kjørebok: I Lomsdal-Visten er det ved tillatelser etter denne bestemmelsen en ordning med standard kjørebok (jf. Filvedlegg 15) som alltid skal fylles ut før kjøring og rapporteres etter sesongen. Styret sender ut kjørebok for ett år av gangen, sammen med tillatelsen. - Kjøreboka skal alltid være med under kjøring sammen med dispensasjonen, og kunne vises ved kontroll. - Kjøreboka returneres etter hver endt sesong eller snarest etter at oppdraget er utført, og senest 1. juni etter endt vintersesong. For sommer er fristen senest 31. desember etter endt sesong. Kopi/bilde av kjøreboka sendes til styret (på e-post til sfnopost@statsforvalteren.no), ev. pr. post. - Kjøreboka skal returneres uavhengig om dispensasjonen blir nyttet eller ei. - Ved flerårig dispensasjon får man ikke tilgang på ny kjørebok før forrige sesongs kjørebok er levert. 4. Avslag er aktuelt når søker ikke kan dokumentere at mindre støyende alternativer er uforholdsmessige, når samlet belastning er for stor eller usikkerhet gir behov for å være føre-var. 5. Ved gjentatte brudd på støyvilkår kan tillatelsen innskjerpes eller trekkes tilbake.

Tema	Forskriftsreferanse	Vernebestemmelse (først i kursiv), så forvaltningsmyndighetens retningslinjer
Øvingskjøring	§ 3 pkt. 6.3 a	<p><i>Øvingskjøring for formål nevnt i pkt. 6.2 a.</i></p> <p>→ All øvingskjøring er søknadspliktig og skal knyttes til en øvingsplan (se under).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kjøring i forbindelse med øvelser skal hovedsakelig foregå utenfor verneområdet. Hvis kjøringen må foregå innenfor vernegrensene, skal søknaden begrunne dette. • Styret er svært restriktiv med å gi tillatelse til motorferdsel i Sone A. • Øvingskjøring i forbindelse med militær operativ virksomhet, søk, brann og redning, oppsyn og ved godkjent skjøtsel, krever alle egen tillatelse. • Øvingskjøring i tråd med forsvarrets øvingsplan er ikke godkjent som unntak fra forbudet etter ordlyden i forskriften og skal også søke om egen tillatelse. • Øvingskjøring skal kun tillates når det er nødvendig for å opprettholde redningsberedskap. Øvingskjøring skal begrenses til det strengt nødvendige. • Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse ved søknad og stille vilkår som setter rammer for kjøringen. Forutsetninger for tillatelse kan være: <ul style="list-style-type: none"> - aktiviteten vil ikke ha nevneverdige virkninger på verneformål og -verdier - den setter ikke varige spor i terrenget og foregår kun i mindre deler av området og til tider som ikke forstyrrer dyreliv, friluftsliv eller reindrift. • Øvingsplan: Styret behandler kun søknader om øvingskjøring der det foreligger en øvingsplan. Styret skal forsikre seg om at den oppfyller kravene beskrevet i brev av 15.5.2020 (Filvedlegg 14) og at den angir område, omfang, tidsrom, kjøretøytype og avbøtende tiltak. Planen skal vise hvordan kjøringen begrenses til det nødvendige med minst mulig omfang og utenfor sårbare perioder. • Flerårige tillatelser kan gis bare når øvingsplanen er forankret nasjonalt. • Motorferdsel skal som hovedregel ikke tillates og i/nær kalvingsområder for rein i kalvingstida (kart: https://kilden.nibio.no). • Styret vil vektlegge hvor den omsøkte øvingskjøringen er tenkt å foregå, hensikten, omfanget og tidspunkt for aktiviteten. Styret vil legge dette til grunn for en helhetlig vurdering av mulig påvirkning på verneformål og verneverdier opp mot hensikten og utbyttet for søker og belastningen av støy og ferdse. • Vilkår ved tillatelser: <ul style="list-style-type: none"> - Krav om bruk av standard kjørebok (ref. pkt. 6.3 over), at denne skal utfylles på forhånd og er med ved all motorferdsel for kontroll over omfanget av øvingskjøringen. - Kjørebok skal returneres innen fristen etter endt oppdrag, sammen med en skriftlig rapport for omfanget av gjennomført kjøring og ev. hendelser. - Varsle reindrifta ved helikopterflyging: Tiltakshaver skal varsle berørt reinbeitedistrikt før flyging gjennomføres. Varslingen skal skje i rimelig tid og inneholde informasjon om område, dato og tidsrom, samt formålet med flygingen. Dokumentasjon på varsling skal foreligge. - Varsling skal sikre god informasjonsdeling, dialog og forutsigbarhet for reindriftsutøvere – særlig i nærheten av viktige beite- og samlingsområder, og ved flyttleier i perioder med flytting. • Reinbeitedistriktet og SNO skal ha kopi av alle vedtak om øvingskjøring. • Vurder konsultasjon ved mulig påvirkning av samiske interesser.
Barmarkskjøring i reindrifta	§ 3 pkt. 6.3 b	<p><i>Barmarkskjøring i reindrifta i tråd med forvaltningsplan.</i></p> <p><i>For reindriften kan det gis flerårige tillatelser for bruk av terrenggående barmarkskjøretøy ut fra reinbeitedistriktets bruksregler og distriktsplan i henhold til reindriftsloven.</i></p> <p>→ Av hensyn til verneverdiene og friluftsjøring er det viktig at reindrifta begrenser motorisert ferdsel i nasjonalparken til det absolutt nødvendige. Særlig barmarkskjøring i nasjonalparken kan få svært negative konsekvenser for blant annet vegetasjon, myrer og geologi, og for opplevelsen av urørt landskap.</p> <p>Reindrifta kan ikke bruke barmarkskjøretøy lovlig i nasjonalparken uten tillatelse.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Barmarkskjøring skal baseres på dokumentert behov og vurdering av sårbare områder. Styret vurderer tiltak i tråd med reindriftras distriktsplan og bruksregler.
Barmarkskjøring i reindrifta forts.		

Tema	Forskrifts-referanse	Vernebestemmelse (først i kursiv), så forvaltningsmyndighetens retningslinjer
		<ul style="list-style-type: none"> Styret vil også vurdere om det finnes alternativer som gir mindre terrengslitasje (f.eks. lufttransport), og om dette er beskrevet i søknaden. Barmarkskjøring etter distriktets bruksregler og i tråd med godkjent distriktsplan etter reindriftsloven (faglig grunnlag), kan få flerårig tillatelse på vilkår som ivaretar verneformål og verneverdier, og styrets behov for oversikt over omfang og kontroll. Styret skal vurdere landskap, vegetasjon, naturtyper (f.eks. rikmyrer) fuktighet, etablerte traseer, robusthet og urørthet etter naturmangfoldloven §§ 8–12, og se samlet belastning over tid. Tillatelser i kalvingsperioden skal normalt ikke gis i eller i nært kalvingsområder. <p>Godkjente kjøretøy og traseer for barmarkskjøring fra tillatelsen (2020-2023)</p> <ul style="list-style-type: none"> <u>Inntil fire sekshjulinger</u> kan benyttes langs følgende traseer: <ul style="list-style-type: none"> Fra skogsbilveg langs eksisterende kjørespor forbi Sarvejællanjaevrie (Gåsvatnet) til Bijjiejaevrie (Øver Gåsvatnet) Fra Dempa (Stöövesvuemie/Stavassdal) til merkegerde i Svenningskardet Fra Stöövesvuemie (Stavassdal) langs sti til Buejtiesdurrie (Feitskardet) Fra Langskardneset opp Sapmedurrie (Måsskardet) <u>Inntil fire tohjuls terrengsykler</u> kan benyttes i følgende områder: <ul style="list-style-type: none"> Fra skogsbilveg langs eksisterende kjørespor forbi Sarvejællanjaevrie (Gåsvatnet) til Bijjiejaevrie (Øver Gåsvatnet) og videre til Sarvejællan Åarjelguevtele og Elgviddevatnet Fra Langskardneset opp Sapmedurrie (Måsskardet) og videre til Sarvejællan Åarjelguevtele og Elgviddevatnet Langs Håalmanvaerie (Holmfjellet) samt opp Fjellskardet (Skjørlegda) Fra Sarvejællanjaevrie (Gåsvatnet) til Dempa via Raandurrie (Hjortskardene) og Svenningskardet <p>Vilkår for kjøring, trasevalg og begrensninger:</p> <ul style="list-style-type: none"> Motorisert ferdsel skal være begrenset til det som er helt nødvendig for driften. Kjøretøy skal brukes skånsomt ved barmarkskjøring, og det skal foretas sårbarhetsvurderinger underveis av reindriftsutøver ansvarlig for kjøringen. Faste og hensiktsmessige traseer bør brukes, og kjøring skal ikke sette nye kjørespor i terrenget. Dersom det oppdages at kjøringen setter nye kjørespor, skal dette meldes fra om til styret umiddelbart, for å vurdere aktuelle avbøtende tiltak.
Helikopter i reindriften	§ 3 pkt. 6.3 c	<p><i>Bruk av luftfartøy i forbindelse med utøvelse av reindrift.</i></p> <p>→ Av hensyn til verneverdiene og friluftinteressene er det viktig at reindriften begrenser motorisert ferdsel i nasjonalparken til det absolutt nødvendige, også bruk av luftfartøy (helikopter og drone).</p> <ul style="list-style-type: none"> Reindriften kan ikke bruke luftfartøy lovlig i nasjonalparken uten tillatelse. Flyging skal begrenses til det som er absolutt nødvendig. Styret skal vurdere støy, dyreliv og forstyrrelsesfare i tillegg til nødvendighet. All flyging i denne perioden skal koordineres på forhånd med reinbeitedistriktet og vurderes særskilt etter verneformål. Distriktsplan skal brukes som faglig grunnlag, og må være oppdatert og godkjent. Flerårige tillatelser kan gis når distriktsplan og bruksregler foreligger, men inntil revidert og godkjent distriktsplan foreligger vil det kun bli gitt årlige tillatelser. Søknader om drone, se også retningslinjer i kap. 5.10.4 og prosedyre i kap. 5.10.6. <p>Vilkår ved tillatelser til luftfartøy i reindrift:</p> <ul style="list-style-type: none"> Styret kan stille krav til flyrute/trase flyhøyde (over 300 m) Tidsbegrensning for å skjerme dyreliv og friluftsliv (eks. hekketid 1.3-15.7) Ved søknader om flyging med drone, se flere vilkår i kap. 5.10.4.

Tema	Forskrifts-referanse	Vernebestemmelse (først i kursiv), så forvaltningsmyndighetens retningslinjer
Helikopter i husdyrdrift	§ 3 pkt. 6.3 d	<p><i>Bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy i forbindelse med husdyrhold.</i></p> <p>→ Styret skal vurdere støy, dyreliv og forstyrrelsesfare i tillegg til nødvendighet. "Nødvendig" tolkes i lys av dyrevelferdshensyn, men med restriktiv praksis.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kjøringen skal vurderes opp mot naturmangfoldloven §§ 8–12, særlig sumvirkninger og føre var. • Bruk av helikopter skal som hovedregel ikke tillates i perioden 15. april – 20. juni, med mindre det foreligger dokumentert driftsmessig nødvendighet, dyrevelferdshensyn eller sikkerhetsbehov. • Motorferdsel i kalvingstida for reinsdyr skal ikke tillates i/nær kalvingsområdene (https://kilden.nibio.no), unntak kun ut fra dyrevelferdshensyn eller sikkerhet. • Flerårige tillatelser kan gis når beiteplan/driftsplan og bruksregler foreligger. • Reinbeitedistriktet skal ha kopi av slike vedtak. • Søknader om drone, se også retningslinjer i kap. 5.10.4 og prosedyre i kap. 5.10.6. • Vurder konsultasjon ved mulig påvirkning av samiske interesser. <p>Vilkår ved tillatelser til luftfartøy i husdyrhold:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Styret kan stille krav til flyrute/trase flyhøyde (over 300 m) • Varsle reindriften ved helikopterflyging: Tiltakshaver skal varsle berørt reinbeitedistrikt før flyging gjennomføres. Varslingen skal skje i rimelig tid og inneholde informasjon om område, dato og tidsrom, samt formålet med flygingen. Dokumentasjon på varsling skal foreligge. • Varsling skal sikre god informasjonsdeling, dialog og forutsigbarhet for reindriftsutøvere – særlig i nærheten av viktige beite- og samlingsområder, og ved flyttleier i perioder med flytting. • Ved søknader om flyging med drone, se flere vilkår i kap. 5.10.4.
Skuter/ helikopter for frakt materialer	§ 3 pkt. 6.3 e	<p><i>Bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av materialer til vedlikehold og byggearbeid på bygninger, anlegg og innretninger.</i></p> <p>→ Søknader skal vurdere reelt behov og hensyn til verneverdiene. Styret skal vurdere antall turer, kjøretøytype, tidsrom og trasé.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Motorferdsel i kalvingstida for reinsdyr skal som hovedregel ikke tillates i/nær kalvingsområder (kart: https://kilden.nibio.no). • Reinbeitedistriktet skal ha kopi av slike vedtak. • Vurder konsultasjon ved mulig påvirkning av samiske interesser. • Bruk av helikopter skal som hovedregel ikke tillates i perioden 15. april – 20. juni, med mindre det foreligger dokumentert driftsmessig nødvendighet, dyrevelferdshensyn eller sikkerhetsbehov. <p>Vilkår ved tillatelser til helikopterflyging</p> <ul style="list-style-type: none"> • Varsle reindriften ved helikopterflyging: Tiltakshaver skal varsle berørt reinbeitedistrikt før flyging gjennomføres. Varslingen skal skje i rimelig tid og inneholde informasjon om område, dato og tidsrom, samt formålet med flygingen. Dokumentasjon på varsling skal foreligge. • Varsling skal sikre god informasjonsdeling, dialog og forutsigbarhet for reindriftsutøvere – særlig i nærheten av viktige beite- og samlingsområder, og ved flyttleier i perioder med flytting. • Krav til å bruk færrest mulige løft, legg flyging til kort vindu utenom sårbare perioder (kalving, hekketid 1.3-15.7, flytting og tursesong), fastsett inn-/utflygingsruter utenom populære dalfører og minste høyde 300 m, og legg lastesamling unna stille soner.
Frakt av varer og utstyr	§ 3 pkt. 6.3 f	<p><i>Bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av varer og utstyr til hytter og gammer.</i></p> <p>→ Vurderinger og vilkår likt med § 3 pkt. 6.3 e over, men i tillegg:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vurder konsultasjon ved mulig påvirkning av samiske interesser. • Tillatelse for frakt av varer og utstyr til hytter og gammer settes etter reelt behov, maks seks turer per hytte per år. • Hver hytte behandles som én enhet uavhengig av antall eiere.

Tema	Forskriftsreferanse	Vernebestemmelse (først i kursiv), så forvaltningsmyndighetens retningslinjer
Snøskuter		<ul style="list-style-type: none"> • Helikopter og snøskutersøknader skal vurderes i sammenheng for å unngå dobbel belastning. • Varig funksjonshemmede kan dokumentert få inntil to ekstra turer per vintersesong. Det kreves dokumentasjon på funksjonsnedsettelsen for behandling av slike søknader. • Reinbeitedistriktet skal ha kopi av alle vedtak (rutinen er etablert). • Vilkår ved tillatelser til helikopterflyging <ul style="list-style-type: none"> - Varsle reindrifta ved helikopterflyging: Tiltakshaver skal varsle berørt reinbeitedistrikt før flyging gjennomføres. Varslingen skal skje i rimelig tid og inneholde informasjon om område, dato og tidsrom, samt formålet med flygingen. Dokumentasjon på varsling skal foreligge. - Varsling skal sikre god informasjonsdeling, dialog og forutsigbarhet for reindriftsutøverne – særlig i nærheten av viktige beite- og samlingsområder, og ved flyttleier i perioder med flytting.
	§ 3 pkt. 6.3 g	<p><i>Bruk av beltekjøretøy på vinterføre.</i></p> <p>→ Vurder konsultasjon ved mulig påvirkning av samiske interesser.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Motorferdsel i kalvingstida for reinsdyr skal ikke tillates i/nær kalvingsområder (https://kilden.nibio.no), unntak kun ut fra dyrevelferdshensyn eller sikkerhet. • Styret skal også vurdere terrengforhold som vinterføre og bæreevne, men det er søker og den som kjører som har alt ansvaret for egen/andres sikkerhet ved kjøring og at den foregår iht. tillatelse. • Tillatelser skal være tidsavgrenset til perioder med stabilt snødekke.
Transport av jaktet storvilt	§ 3 pkt. 6.3 h	<p><i>Bruk av lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget eller luftfartøy for uttransport av felt elg og hjort.</i></p> <p>→ Som "lett beltekjøretøy" regnes elgtrekker eller jernhest. Vurder lett beltekjøretøy der det gir minst samlet belastning (støy vs. kjøreskader).</p> <p>Generelle retningslinjer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Praksis skal være mer restriktiv i våtmarker/sårbare områder. Det bør gjøres sårbarhetsanalyse for å styre praksis. • Tillatelser knyttes alltid til skjønnsvurdering i tråd med verneformålet og miljørettsprinsippene (NML §§ 8-12) for beltekjøretøy, en sårbarhetsanalyse av: <ul style="list-style-type: none"> - Robusthet, vegetasjon og fuktighetsforhold (myr, våtmark, elvedelta mv.). - områder med god bæreevne (mindre restriktivt) og våtmarker/sårbare områder (restriktivt). - Risiko for varige spor, erosjon eller terrengslitasje. - Bruk av helikopter vurderes for å unngå terrengslitasje, selv om det gir støy. <ul style="list-style-type: none"> - Antall turer skal begrenses og beskrives i søknad og vedtak. • Styret skal skille mellom områder med god bæreevne (mindre restriktivt) og våtmarker/sårbare områder (restriktivt). • Styret vil normalt tillate beltegående elgtrekk og skuter på frossen, snødekt mark. • Tillatelser avgrenses i tid, strekning og antall turer, med krav om kjørebok med på turen og en rapport uansett mengde kjøring (/rapport). • Det kan gis flerårige tillatelser (inntil fire år, en styreperiode) og for inntil to (2) turer per jaktlag hvis det har en kvote på flere dyr. • Reinbeitedistriktet og SNO skal ha kopi av vedtak om uttransport med helikopter.
	Barmark	<p>Vilkår ved søknad om barmarkskjøring:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kjøring i sårbare naturtyper skal unngås (myr, våtmark, erosjonsutsatte partier mv.). Kjøring skal følge faste traseer eller «allerede påvirkede» traseer der det er mulig, med inn-/utkjøring i samme spor og minst mulig spredning. - Tillatelsen gjelder kun for elgtrekk/jernhest og for angitt formål, og tillatelsen og kan ikke overføres til andre. - Kjøringen skal varsles oppsyn i forkant slik at kontroll er mulig. - Ev. skader på terreng skal utbedres etter forvaltningsmyndighetens krav.

Tema	Forskrifts-referanse	Vernebestemmelse (først i kursiv), så forvaltningsmyndighetens retningslinjer
Drift av energianlegg Gjeterhytter og anlegg i reindrift og husdyrdrift	Helikopter	<ul style="list-style-type: none"> - Kjøring skal avsluttes dersom føre blir slik at terrengskade kan oppstå. - Det er søkers ansvar at kjøring og rutevalg er forsvarlig: Kjøringen skal være tilpasset lokalt terreng, føre og sårbarhet. Dersom det likevel setter spor, er kjøringen ulovlig og skal stanses/følge annen mer robust trase. - Styret kan kreve rapport om gjennomføring og eventuelle spor eller skader. - (Kjøring rapporteres til forvalter i etterkant - til dokumentasjon av omfang) <p>Vilkår ved helikoptertransport:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Flyging skal ikke være unødvendig, korteste rute og hensyn til reinsdyr, minste-høyde 300 m utenom landingssted, samling av oppdrag, og tidsavgrensning. - Varsle reindrifta ved helikopterflyging: Tiltakshaver skal varsle berørt reinbeitedistrikt før flyging gjennomføres. Varslingen skal skje i rimelig tid og inneholde informasjon om område, dato og tidsrom, samt formålet med flygingen. Dokumentasjon på varsling skal foreligge. - Varsling skal sikre god informasjonsdeling, dialog og forutsigbarhet for reindrifutsutøverne – særlig i nærheten av viktige beite- og samlingsområder, og ved flyttleier i perioder med flytting. - Det skal brukes standard kjørebok (Filvedlegg 15, ref. pkt. 6.3 over). <ul style="list-style-type: none"> - Kjørebok skal utfylles på forhånd og skal være med under transporten. - Kjørebok skal returneres etter endt oppdrag/sesong, senest innen 31. desember, som rapport for gjennomført kjøring og styrets oversikt over samlet omfang. Manglende rapportering: Kan ikke regne med nye tillatelse. - Kjøring rapporteres til styret i etterkant, til dokumentasjon av samlet belastning.
	§ 3 pkt. 6.3 i	<p><i>Motorferdsel i forbindelse med drift, vedlikehold og oppgradering/fornyelse av eksisterende energi- og kraftanlegg.</i></p> <p>→ Ikke særlig aktuell lenger da tidligere høyspentlinje er fjernet.</p>
	§ 3 pkt. 6.3 j	<p><i>Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter under pkt. 1.3 d.</i></p> <p>→ (1.3 d gjelder oppsetting og vedlikehold av nødvendige gjeterhytter, gjerder og anlegg for reindrift og husdyrdrift.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Helikopter kan vurderes der det gir mindre terrengslitasje, selv om det gir støy. • Nødvendighet skal dokumenteres. • Flerårige tillatelser kan gis når distriktsplan og bruksregler foreligger, for eksempel til årlig vedlikehold og tilsyn av gjeterhytter, permanente gjerder og anlegg for reindrift og husdyrhold. • Motorferdsel for husdyrdrift skal i kalvingstida for reinsdyr unngås i/nær kalvings-områder (https://kilden.nibio.no). Unntak kun ut fra dyrevelferd eller sikkerhet. • Varsle reindrifta ved helikopterflyging: Tiltakshaver skal varsle berørt reinbeitedistrikt før flyging gjennomføres. Varslingen skal skje i rimelig tid og inneholde informasjon om område, dato og tidsrom, samt formålet med flygingen. Dokumentasjon på varsling skal foreligge. • Varsling skal sikre god informasjonsdeling, dialog og forutsigbarhet for reindrifutsutøverne – særlig i nærheten av viktige beite- og samlingsområder, og ved flyttleier i perioder med flytting. • Vurder konsultasjon ved mulig påvirkning av samiske interesser (husdyrhold).

Forurensning § 3 pkt. 7		
Forbud	§ 3 pkt. 7.1	<i>Forbud mot forurensning.</i>

Tema	Forskriftsreferanse	Vernebestemmelse (først i kursiv), så forvaltningsmyndighetens retningslinjer
		<p><i>Forurensning, forsøpling, henleggelse av avfall og bruk av kjemiske midler er forbudt.</i></p> <p>→ Styret kan pålegge opprydding etter verneforskriften, ev. gjennomføre tiltaket på eiers regning. Dette er relevant for plastkanner/blåser rundt Velfjorden (oppdrett).</p> <ul style="list-style-type: none"> Eier av etterlatenskaper er ansvarlig for opprydding med transport av avfall til godkjent mottak. Dersom eier ikke er kjent, er det grunneier som har ansvar. Der grunneier ikke ordner opp, kan kommunen som lokal forurensningsmyndighet iverksette tiltak etter bestemmelsene i forurensningsloven. Fjerning av ev. gamle og ubrukte reingjerder skal koordineres med reinbeitedistriktet, og vurder konsultasjon ved mulig påvirkning av samiske interesser.
Støy	<p>§ 3 pkt. 7.2</p> <p>Vurdering av støy i alle saker</p> <p>§ 3 pkt. 7.2 forts.</p>	<p><i>Unødvendig støy er forbudt. Bruk av motordrevet modellfly og lignende er forbudt.</i></p> <p>→ Denne retningslinjen skal sikre at unødvendig støy ikke oppstår i verneområdet ved bruk, tilrettelegging eller midlertidige/varige tiltak. Den gjelder for alle saker og aktiviteter som kan medføre merkbar støy, inkl. (men ikke begrenset til) motorisert ferdsel, helikopterbruk, organisert ferdsel/arrangementer, vedlikehold/arbeid i felt, og bruk av aggregat.</p> <p>Støy er uønsket lyd, og regnes som forurensning etter forurensningsloven (Miljødirektoratet) og kan påvirke helse, trivsel og naturopplevelse. Unødvendig støy er lyd fra aktivitet som ikke er lovlig og uønsket lyd som kan påvirke helse, trivsel og naturopplevelse.</p> <p>Støy er ikke generelt forbudt etter forskriften, men unødvendig støy skal unngås – når den ikke er strengt nødvendig for å oppnå et lovlig, tillatt formål. Eller når formålet kan oppnås med mindre, kortere, sjeldnere eller teknisk stillere løsninger, og hvis aktivitet kan legges til andre tider eller steder slik at forstyrrelsen reduseres. I praksis betyr det en plikt til å forebygge og minimere støy i planlagte aktiviteter.</p> <p>Forvalter skal vurdere konkret om formålet kan oppnås med mindre støy (valg av teknisk løsning, alternativer, tid/sted, varighet/frekvens, avstand til sårbare områder, og samlet belastning).</p> <p>Bruk av droner og modellfly er forbudt uten tillatelse fra styret. Det er ingen bestemmelser om unntak eller forhold som kan omsøkes. Søknader om flyging med drone skal derfor vurderes etter naturmangfoldloven § 48 (jf. kap. 5.10.4).</p> <p>1. Vurderingskriterier som skal vektlegges i alle støyrelevante enkeltsaker om helikopter, annen transport, drone og støyende arbeid/arrangementer:</p> <ol style="list-style-type: none"> Nødvendighet og alternativer: <ul style="list-style-type: none"> Er aktiviteten nødvendig, og finnes stillere alternativer (metode/trasé)? Kan aktiviteten slås sammen, kortes ned eller gjennomføres sjeldnere? Tid og varighet: <ul style="list-style-type: none"> Kan støy legges til kortere tidsvinduer, utenom sårbare perioder (f.eks. kalving/hekkesetid 1.3-15.7) og/eller utenom høysesong for friluftsliv? Kan arbeidsdager/klokkeslett begrenses? Sted og avstand: <ul style="list-style-type: none"> Kan rute/trasé og oppholdssted justeres for større avstand til sårbare natur-typer, kulturminner, reindriftens bruk og populære opplevelsesområder? Kan ankomst/avgangspunkt for luftfartøy flyttes slik at overflyging av stille områder unngås eller minimeres? Intensitet og teknologi: Valg av utstyr/kjøretøy/rotortype/propell/aggregat med lavere støynivå der det er praktisk mulig. Begrens effekt/turtall og unngå unødig tomgang.: <ul style="list-style-type: none"> Finnes det andre samtidige aktiviteter i området? Vurder samlet belastning. Opplevelsesverdier og villmarkspreget: <ul style="list-style-type: none"> Støy som reduserer stillhet og naturopplevelse skal begrenses særlig i områder med mye friluftsliv og langs etablerte hovedruter.
Støy forts.:		

Tema	Forskrifts-referanse	Vernebestemmelse (først i kursiv), så forvaltningsmyndighetens retningslinjer
		<p>2. Standard vilkår i vedtak (bruk det som passer)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Metodevalg: Det skal benyttes mest støysvak praktisk metode/utstyr. • Tidsrom: Aktiviteten skal utføres innenfor angitte klokkeslett og utenom sårbare perioder (f.eks. kalving/hekkeslett 1.3-15.7) der det er relevant. • Maks antall operasjoner/turer og/eller maks samlet varighet per dag/uke. • Trasé/rute: Fastlagt rute/trasé som begrenser støy i stille soner, overflyging av prioriterte opplevelsesområder unngås der mulig. • Tidsvinduer, avskjerming og støysvakt utstyr. Ingen tomgang unødvendig. • Samordning: Aktøren skal samordne gjennomføring med andre tiltak for å redusere kumulativ støy. • Teknisk krav: Tomgang forbudt utover nødvendig sikkerhets- og driftsbehov; krav om vedlikehold for å hindre unødig mekanisk støy. • Rapportering: Etter aktivitet (dato, klokkeslett, varighet og eventuelle avvik). • Informasjon: Ved planlagte, kortvarige, støyende arbeider kan varsling (f.eks. oppslag ved innfallsporter) pålegges for å ivareta friluftsopplevelse. <p>Merk: Dersom støyen det søkes om følger av motorisert ferdsel, skal saken også oppfylle vilkår for tillatelse til motorferdselen (§ 3 pkt. 6 - forbud/unntak/tillatelse). Luftfartøy reguleres etter de samme prinsippene, og i Lomsdal Visten gjelder i tillegg forbudet i luftrom < 300 m der ikke annet er unntatt/tillatt.</p> <p>Ved behandling av søknader om bruk av drone inngår vurderinger knyttet til forstyrrelse av dyreliv, hensyn til stillhet og friluftsliv, formål og nytte, samlet belastning, presedens og forholdet til besøksstrategien, jf. retningslinjene i kap. 5.10.2–5.10.4.</p> <p>Karv til søknader og prosedyre for behandling ligger i kap. 5.10.6-B.</p>

Tema	Forskrifts-referanse	Vernebestemmelse (først i kursiv), så forvaltningsmyndighetens retningslinjer
Generelle dispensasjonsbestemmelser	§ 4	<p><i>Forvaltningsmyndigheten kan gi dispensasjon fra bestemmelsene i denne forskrift når formålet med vernet krever det, for vitenskapelige undersøkelser og arbeid av vesentlig samfunnsmessig betydning, eller i andre særlige tilfeller når dette ikke strider mot formålet med vernet.</i></p> <p>→ Vurder konsultasjon ved mulig påvirkning av samiske interesser.</p> <p>Verneforskriften for Lomsdal-Visten nasjonalpark inneholder egne dispensasjonsbestemmelser som gjelder typiske brukerinteresser og tiltak som var forutsatt ved opprettelsen av verneområdet, for eksempel vedlikehold av eksisterende vei, tradisjonell beitebruk, merking av stier eller søknadspliktig motorferdsel som styret kan gi tillatelse til (§ 3 pkt. 5.3). Disse bestemmelsene gir da styret mulighet til å behandle søknader som ligger innenfor forskriftens rammer.</p> <p>Naturmangfoldloven § 48 gir til å gjøre unntak fra verneforskriften når tiltaket ikke strider mot verneformålet og ikke påvirker verneverdiene nevneverdig, eller når sikkerhetshensyn eller vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig. Denne bestemmelsen er en mulighet i saker som ikke er omtalt i forskriften, men hvor dispensasjon er forsvarlig/positivt for vernet (ref. kap. 5.10.5). I praksis:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Forskriften</i> brukes for mindre tiltak som ble forutsatt i vernevedtaket og beskrevet i som unntak styret kan gi tillatelse til. § 4 er da hjemmelen for å gi dispensasjon, men naturmangfoldlovens miljøretningsprinsipper skal også vurderes i alle saker. • Da naturmangfoldloven kom kort tid etter vernevedtaket i 2009, skulle <i>naturmangfoldloven § 48</i> brukes for nye (droneflyging) eller uforutsette tiltak, større inngrep eller saker med samfunnsinteresser, (som nødnett, rassikring eller etablering av infrastruktur for beredskap). Vurderingen etter § 48 krever en helhetlig vurdering etter naturmangfoldlovens miljøretningsprinsipper (§§ 8–12), inkludert kunnskapsgrunnlag, føre-var-prinsippet og samlet belastning. <p>Eksempel: Etablering av en ny mast for nødnett i Storfjorden vil normalt ikke være regulert i forskriften, men kan behandles etter § 48 dersom tiltaket er nødvendig av hensyn til sikkerhet og kan gjennomføres uten vesentlig skade på verneverdiene.</p>
Forvaltningsplan	§ 5	<p><i>Det skal utarbeides en forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning, skjøtsel, tilrettelegging, informasjon osv. Forvaltningsplanen skal godkjennes av Miljødirektoratet.</i></p>
Skjøtsel	§ 6	<p><i>Forvaltningsmyndigheten eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan iverksette skjøtselstiltak for å fremme formålet med vernet.</i></p> <p>→ Skjøtselstiltak for å ivareta verneverdier, skal være basert på kunnskap om forekomstene (kartlegginger), akutt oppståtte eller dokumentert langsomme skader/trusler/endringer, og faglige anbefalinger i en skjøtelses- eller tiltaksplan.</p> <p>Aktuelle skjøtselstiltak er restaurering og drift av kulturlandskap i gjengroing, våtmark eller andre naturtyper, bevaring av bygninger, tiltak for å berge arters overlevelse, restaurering eller fristilling av kulturminner, eller reparere og istandsette skader etter flom/vind/nedbør etc.</p>
Forvaltningsmyndighet	§ 7	<p><i>Miljødirektoratet fastsetter hvem som er forvaltningsmyndighet etter denne forskrift. Samiske interesser skal ivaretas i den forvaltningsordningen som etableres.</i></p> <p>→ Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre/Njaarken vaarjelimmiedajveraerie ble første gang konstituert i 2011 (sak ST 1/2011), og Sametinget er representert i styret med to representanter fra reinbeitedistriktene. (Se kap. 1.3 og 2.3, samt Filvedlegg 17 Vedtekter for nasjonalparkstyret 19.1.2024).</p>
Rådgivende utvalg	§ 8	<p><i>Det kan opprettes et rådgivende utvalg for forvaltningen av verneområdet.</i></p> <p>→ Rådgivende utvalg for Lomsdal-Visten ble opprettet i 2011 (sak 06/2011), diskuterte egen struktur sist i sak RU 01/2024, og ble sist endret i 2024 (sak ST 24/24). Sammensettingen i faglig rådgivende utvalg kan tas opp til vurdering og ev. endring hvert 4. år ved behov.</p>

5.10.3 Saksbehandling på tvers av flere bestemmelser i verneforskriften

En rekke tiltak og aktiviteter i Lomsdal-Visten nasjonalpark kan berøre flere bestemmelser i verneforskriften samtidig, og krever derfor en helhetlig vurdering der samlet belastning, presedens og forholdet mellom ulike hensyn inngår. Dette gjelder særlig saker som omfatter ferdsel, organisert aktivitet, motorferdsel, sårbare naturverdier eller reindrift i samme tiltak eller tidsrom. Kapitlet beskriver hvordan slike saker behandles på tvers av bestemmelser, med utgangspunkt i prinsippene i naturmangfoldloven og retningslinjene i kapittel 5.10. En oversikt over typiske kombinasjoner av bestemmelser og tilhørende vurderingstema er gitt i tabell 16.

Tabell 16. Fem utvalgte tema som berører flere bestemmelser samtidig, ofte har høy sårbarhet og behov for helhetlig vurdering (Lomsdal-Visten og Strauman).

Tema	Bestemmelse	Veiledning til styrets vurderinger
Saksbehandling på tvers av flere bestemmelser og/eller samlet for Lomsdal-Visten og Strauman		
1. Reindrift	<p>Lomsdal-Visten: § 3 pkt. 1.2 a, c 1.3 e 2.2 6.2 b, e, f, g, h 6.3 a</p> <p>Strauman: § 3 pkt. 1.2 a, c 1.3 e 2.2 5.2 b, e, g, h 5.3 a</p>	<p><i>Retningslinjene bygger på føringer og vurderinger i kapittel 4.8.2 om reindrift i Lomsdal-Visten.</i></p> <p>1. Felles retningslinjer for behandling av reindriftssaker</p> <ul style="list-style-type: none"> Retningslinjene bygger på praksis og føringer fra forvaltningsplanen for Lomsdal-Visten nasjonalpark og Strauman landskapsvernområde (2014). Det er et mål at ikke annen aktivitet, enkeltvis eller samlet, skal rokke ved naturgrunnlaget for og muligheten til utøvelse av reindrift som tradisjonell samisk bruk i områdene. Ved konflikt mellom vern og bruk av området skal verneformålet legges til grunn. <p>2. Grunnleggende vurderinger av hensyn til reindrift i alle saker</p> <ul style="list-style-type: none"> Alle saker til nasjonalparkstyret skal vurderes både mot verneverdiene og mulige konsekvenser for reindrift i Lomsdal-Visten og Strauman. Naturgrunnlaget for reindrift skal som utgangspunkt ikke forringes av tiltak eller samlet belastning som styret tillater. Dersom aktivitet eller tiltak er nødvendig for ivaretagelse av verneverdier eller andre klart definerte verneformål, skal hensyn til vernet veie tyngst (Kgl.res.). <p>3. Reindriftas søknader - forholdet til verneformålet og verneverdiene</p> <ul style="list-style-type: none"> Alle reindriftssøknader skal vurderes for om tiltaket kan stride mot verneformålet eller påvirke verneverdiene nevneverdig. Dette er en forutsetning for dispensasjon etter verneforskriften og naturmangfoldloven § 48. Sårbarhets-vurdering skal ligge til grunn ved behandling av søknader om barmarkskjøring Søknader som strider mot eller svekker verneformålet må regne med avslag. <p>4. Distriktsplaner og flerårige tillatelser</p> <ul style="list-style-type: none"> Distriktsplanene for Jillen-Njaarke og Voengelh-Njaarke reinbeitedistrikter skal brukes som grunnlagsdokument i behandlingen av søknader fra reindriftsnæringen når de er oppdaterte og godkjente, og tiltaket er i tråd med planens brukskart, årssyklus og dokumenterte behov. Flerårige tillatelser kan gis når det foreligger godkjent og gyldig distriktsplan og når samlet belastning ikke strider mot verneformålet eller verneverdiene. Da er aktiviteten eller tiltaket avklart etter reindriftslovgivningen. Inntil slik ny plan foreligger i Lomsdal-Visten, vil tillatelser til reindriftstiltak gjelde for ett år av gangen (gjerder etc.). <p>5. Hensyn til sårbare områder for reindrift</p> <ul style="list-style-type: none"> Reindriftas bruk varierer mellom år og følger vær, føre og reinens behov. Styret skal vurdere hensyn til sårbare områder og perioder for reindrift, i behandling av søknader om motorferdsel, tiltak og aktivitet.
Reindrift forts		

Tema	Bestemmelse	Veiledning til styrets vurderinger
		<ul style="list-style-type: none"> • <u>Kalvingsområder og vårbeiter</u> skal ha særlig vern i kalvingsperioden (april–juli), og flyttleier i aktive flytteperioder. Dispensasjoner for motorferdsel skal normalt ikke gis i denne perioden nær disse (https://kilden.nibio.no). • Det må ikke planlegges eller tilrettelegges for tiltak som kan forstyrre flyttveier. <p>6. Varsling om all helikopterflyging sendes til reindriftsutøverne</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ved tillatelser til helikopterflyging skal tiltakshaver varsle berørte reinbeitedistrikter før flygingen gjennomføres. Varslingen skal skje i rimelig tid og inneholde informasjon om <u>område</u>, <u>dato og tidsrom</u> og <u>formål med flygingen</u>. • Dokumentasjon på varsling skal foreligge. • Reinbeitedistriktet skal ha kopi av slike vedtak. • Styret vil se på muligheten for et standard elektronisk skjema. • Manglende varsling anses som brudd på tillatelsen og kan gi reaksjoner, som vurdering av overtredelsesgebyr i samråd med Miljødirektoratet eller anmeldelse i alvorlige tilfeller. Det kan også føre til at tillatelse trekkes tilbake og/eller påvirke muligheten for nye tillatelser. Denne praksisen er en direkte følge av at forvaltningen av området skal ivareta naturgrunnlaget og ikke ødelegge for reindriften, med mindre hensynet til verneformålet eller verneverdiene veier tyngre og er bakgrunn for flygingen/forstyrrelsen. • Flygingen skal begrenses i omfang og gjennomføres på en måte som ikke forstyrrer reindriften bruk unødvendig. <p>7. Konsultasjoner</p> <ul style="list-style-type: none"> • Konsultasjon med Sametinget skal vurderes i alle saker hvor tiltak kan påvirke samiske interesser. Dette følger av konsultasjonsavtalen, sameloven § 4 og 2014-planens føringer om samiske interesser og medvirkning i forvaltningen. • Prosedyre for vurdering og gjennomføring av konsultasjoner er i kap. 5.10.3.
<p>2. Forskning</p>	<ul style="list-style-type: none"> - § 3, punkt 5.2 (organisert ferdse) - § 3, punkt 7.1 og 7.2 (forstyrrelse, støy, ro og stillhet) - § 3, punkt 1 (inngrep) - § 4 (disp.) - NML §§ 8–12 (miljørettsprinsipper) 	<p>1. Vurderingspunkter ved behandling av forskningsaktivitet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • minimere påvirkning på natur, kulturmiljø og reindrift • krav om skånsom logistikk og sikre transportløsninger • krav om tydelig metodikk og avgrenset omfang • vurdering av plan for datainnsamling, formidling, åpen deling av resultater • vurdering av naturmangfoldloven §§ 8-12, inkl. samlet belastning og presedens • krav om rapportering og dataleveranser • krav om samarbeid med reindriften og fagmiljøer • styrker kunnskapsgrunnlaget for forvaltnings- og bevaringsmålene <p>2. Styret ønsker forskning særlig innen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • fjernvirkninger fra større tekniske inngrep (støy, lys og synlighet) • slitasje og ferdse (inkl. ferdsestrykk/besøk) • samiske kulturmiljø og tradisjonell bruk • effekter av klimaendringer • grotter og karstsystemer • naturrestaurering <p>3. Vilkår for godkjent forskning: Forskningssøknader som får tillatelse, skal levere resultater i formater som kan brukes direkte i forvaltningen, herunder:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rapporter, kartdata (GIS), artsdata til nasjonale databaser og anbefalinger som kan støtte skjøtsel, overvåking, tiltaksplan og bevaringsmål. <p>4. Samarbeid: Styret vektlegger samarbeid med reindriften, fagmiljøer, universiteter, frivillige aktører og lokalbefolkning. Nasjonalparken skal videreutvikles som en kunnskapsarena for villmark, naturprosesser, kulturhistorie og påvirkningsstudier med høy samfunnsrelevans i en tid med klimaendringer, naturtap og økende arealpress.</p>

Tema	Bestemmelse	Veiledning til styrets vurderinger
<p data-bbox="188 271 300 327">3. Grotter og karst</p> <p data-bbox="188 1917 312 1995">Grotter og karstformer forts.</p>	<p data-bbox="357 271 517 383">- §§ 2, 3 og 4 - NML §§ 8–12 (miljørettsprinsipper)</p>	<p data-bbox="560 208 1289 237">Krav til søknad og sjekklister for saksbehandling: Se kap. 5.10.6.</p> <p data-bbox="560 271 1187 300">Retningslinjer for forvaltning av grotter og karstformer</p> <p data-bbox="560 311 1461 495">Grotter og karstformer er blant de mest sårbare naturforekomstene i Lomsdal-Visten nasjonalpark. Små inngrep, berøring eller forurensning kan gi varige skader og føre til tap av dokumentasjonsverdi for geologiske og biologiske prosesser. Retningslinjene bygger på praksis i norsk grotteforvaltning, aktsomhets- og føre-var-prinsipper, natur-mangfoldloven §§ 8–12 og rutiner for å skjerme sensitive geologiske og biologiske data.</p> <p data-bbox="560 510 1426 595">Vurderingen av om ferdsel i grotter faller innenfor rammene av organisert ferdsel, og eventuelt er søknadspliktig, følger definisjonene og retningslinjene i kapittel 5.10.2</p> <p data-bbox="560 602 1289 631">(§ 3 pkt. 5.2). Ved tvil om dette, skal forvalter kontaktes for avklaring.</p> <p data-bbox="560 638 1442 822">Samtidig kan ikke-organisert grottevandring likevel være søknadspliktig, hvis den vil foregå i sårbare eller ukjente grotter i Lomsdal-Visten. Retningslinjene her skal bidra til å løse denne forvaltningsutfordringen, som både handler om å tilrettelegge utvalgte robuste grotter, forklare brukere når de må ta hensyn og avstå fra besøk, og i enkelte tilfeller avslå søknader eller anbefale stengning basert på manglende kunnskap og føre-var.</p> <p data-bbox="560 837 999 866">1. Overordnede forvaltningsprinsipper</p> <ul data-bbox="580 871 1442 1182" style="list-style-type: none"> • Styret vil føre en restriktiv praksis ved ferdsel og aktivitet i grotter og karstformer. Erfaringer fra regionen viser at økt og gjentatt ferdsel i kjente grotter kan gi betydelig slitasje. Samtidig ønsker styret å legge til rette for kunnskapsoppbygging, forskning og pedagogisk bruk innenfor tydelige rammer der grottenes tåleevne tilsier dette. • Styret vil samarbeide med skoler, fagmiljøer og organisasjoner for å avklare et begrenset utvalg grotter som vurderes å tåle besøk til undervisningsformål. Slike grotter kan, etter nærmere avklaring, omtales i informasjonstiltak og turkart, forutsatt at dette ikke øker risikoen for slitasje eller skade. <p data-bbox="560 1198 983 1227">2. Hvem må søke om ferdsel i grotter</p> <ul data-bbox="580 1232 1442 1630" style="list-style-type: none"> • Grottevandring defineres her som ferdsel inn i grotter lenger enn dagslyset rekker. Aktiviteten kan skade naturmiljøet fordi grotter er sårbare for slitasje og skade/ødeleggelse er varig. Alle som går inn i grotter skal derfor kjenne til grottemiljøets sårbarhet og vise nødvendig aktsomhet. • Disse må ha tillatelse til ferdsel i grotter (og ev. også for organisert ferdsel): <ul data-bbox="635 1391 1442 1630" style="list-style-type: none"> A. <u>Grottevandring > 5 deltakere</u>: Søknadspliktig, for en vurdering av opplegg, grotteførers kompetanse og sårbarhet til grottene som er tenkt besøkt. B. <u>Dykking i grotter</u> skal også søke om tillatelse, også for en vurdering av om området og objektene kan tåle eventuelle redningsoperasjoner. C. <u>Utforsking i svært sårbare registrerte grotter</u>, og som kan inneholde verdifulle tidskapsler (urørt overflate og bunn med spor fra før flere istider), vil kun få tillatelse for vitenskapelige undersøkelser og formål. <p data-bbox="560 1646 1023 1675">3. Kommersiell og guidet grottevandring</p> <ul data-bbox="580 1680 1442 1854" style="list-style-type: none"> • Styret er per i dag ikke kjent med kommersiell grottebruk i nasjonalparken. Dersom slik virksomhet blir aktuelt, vil dette innebære økt og gjentatt belastning på aktuelle grotter. • Slike tiltak vil derfor kreve tillatelse, og styret vil vurdere søknader opp mot eksisterende kunnskap og føre-var, grottenes tåleevne, samlet belastning og behov for skjerming av informasjon om sårbare lokaliteter. <p data-bbox="560 1870 1043 1899">4. Vurderingskriterier i saksbehandlingen:</p> <ul data-bbox="580 1904 1442 2051" style="list-style-type: none"> • tilgjengelig kunnskap om grottene, og om føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9 kommer til anvendelse (jf. kap. 5.10.4) • grottenes sårbarhet (speleotemer, kalkavleiringer, løse sedimenter, trange passasjer, fare for slamoppvirvling) og kompetanse hos søker/organisator • natur- og kulturverdier, herunder dyreliv og kulturspor ved innganger

Tema	Bestemmelse	Veiledning til styrets vurderinger
		<ul style="list-style-type: none"> • sesong- og tidsmessige forhold, herunder overvintring og kolonitid for flaggermus og hekketid for fugl (1.3–15.7) • samlet belastning over tid, inkludert omfang, frekvens og rutevalg • metodebruk og risiko (berøring, bolting, prøvetaking, lys, støy, mat og avfall) • behov for konsultasjon ved mulig påvirkning av samiske interesser <p>4. Kunnskapsgrunnlag</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppdatert kunnskap om geologiske og biologiske verdier er en forutsetning for forsvarlig forvaltning av grotter og karstformer. Forvaltningsplanen inneholder derfor tiltak for å styrke kunnskapsgrunnlaget, herunder kartlegging og dokumentasjon av grotter på land og under vann, også i Strauman-området. <p>5. Vilkår ved tillatelser</p> <ul style="list-style-type: none"> • tidspunkt, trasévalg, gruppestørrelse og besøksfrekvens • sesong- og tidsavgrensninger av hensyn til sårbar fauna • krav til kvalifisert turleder og sikkerhetsopplegg • forbud mot bolting, fast innfesting og prøvetaking uten særskilt tillatelse • spise-, avfalls- og sanitærforbud inne i grotter • rapportering til forvaltningsmyndigheten etter gjennomført aktivitet. <ul style="list-style-type: none"> - De som organiserer flere turer i året, sender inn årlig rapport innen 15.11 med loggføring av besøksdato, ruter, antall deltakere og ev. hendelser. • <i>Grottevettreglene</i> (se nedenfor) skal være standard i alle tillatelser til aktivitet i grotter, og kan også brukes i informasjonstiltak. <p>Tilleggsvilkår ved guidete (kommersielle) grottevandring</p> <ul style="list-style-type: none"> • maksimalt antall deltakere per guide og totalt • begrensninger i hyppighet og antall turer per år • eventuelle periodevise restriksjoner av hensyn til naturverdier, sikkerhet eller samlet belastning <p>Skoleklasser har besøkt noen grotter i perioder. Styret skal derfor i samarbeid med skolene bli enige om hvilke grotter som ev. kan brukes i undervisningen, som er i tråd med grotteplanen som også er del av tiltaksplanen. Når det er blitt enighet om hvilke grotter/deler av grotter skolene kan benytte vil de kunne benytte disse uten foregående søknad så lenge det er en del av det pedagogiske opplegget ved skolen.</p> <p>5. Grottevettreglene skal være standardvilkår i alle tillatelser til aktivitet i grotter (og kan også brukes i informasjonstiltak):</p> <ul style="list-style-type: none"> • "No-touch" i soner med grotteformasjoner (kalkavleiringer/speleotemer) og urørt grottebunn (sedimenter) – hudfett, berøring og tråkk gir varig skade. • Tråkk varsomt – unngå løse sedimenter; ikke lag nye spor eller flytt stein. • Ingen bolting/innfesting eller merker/tauforankringer uten særskilt vedtak. • Ingen prøvetaking (stein, jord/sand, biologisk materiale) uten særskilt tillatelse. • Ingen avfall, matlukt eller åpen flamme – ikke spis i grotter - alt tas med ut igjen. • Stillhet og dempet lys – minimer støy/lysbruk; ingen sterk belysning mot fauna. • Små grupper, én leder – hold sammen. • Ta hensyn til andre og snu ved sårbarhet/fare. • Sesonghensyn – ingen ferdsel ved overvintring/kolonitid for flaggermus og ved sårbar hekketid 1.3-15.7 for fugl nær innganger. • Rapporter til forvalter: Avvik som skader, løse masser eller faunaobservasjoner.
4. Bruk av helikopter	§ 3 okt. 5.2 a, b § 3 pkt. 7.2 § 4	<p>Helikopterbruk – støy, synlighet og samlet belastning</p> <p>Bruk av helikopter er som hovedregel forbudt i Lomsdal-Visten nasjonalpark, men er tillatt uten søknad når det inngår som en nødvendig del av skjøtsel- og</p>

Tema	Bestemmelse	Veiledning til styrets vurderinger
Bruk av helikopter forts.		<p>forvaltningsoppgaver bestemt av forvaltningsmyndigheten, jf. verneforskriftens unntaksbestemmelser for motorferdsel og landing med luftfartøy (§ 3 pkt. 5.2 a). Unntaket omfatter også helikopterbruk ved gjennomføring av tiltak som er fastsatt i forvaltningsplan, tiltaksplan eller godkjent skjøtselsplan. Det samme gjelder bruk av helikopter i forbindelse med utøvelse av reindrift (§ 3 pkt. 5.2 b).</p> <p>All annen helikopterbruk som ikke omfattes av disse direkte unntakene, behandles som søknadspiktig tiltak etter verneforskriften § 4 og vurderes etter naturmangfoldloven § 48. Uavhengig av hjemmel gjelder bestemmelsen om at unødvendig støy skal unngås (§ 3 pkt. 7.2).</p> <p>Helikopterbruk er en særlig inngripende form for motorferdsel som kan gi vesentlig forstyrrelse av dyreliv, reindrift og opplevelsen av stillhet og urørhet, og vurderes derfor restriktivt i nasjonalparken. Ved behandling av søknader om helikopterbruk skal det legges særlig vekt på:</p> <ul style="list-style-type: none"> • støy og fjernvirkninger, herunder utbredelse, varighet og gjentakelse • synlighet og visuell påvirkning i landskapet, særlig i kjerneområder og viktige opplevelsesområder • hensyn til reindrift, inkludert kalvings-, flytte- og samlingsperioder • påvirkning på dyreliv, særlig i sårbare perioder • samlet belastning og presedensvirkninger • om formålet kan løses med mindre belastende metoder, herunder bruk av bakketransport eller drone <p>Tillatelser til helikopterbruk gis som hovedregel restriktivt og for kortvarige, avgrensede oppdrag. Det skal vurderes behov for vilkår knyttet til blant annet tidsrom, trasé, varsling til reindrift, hensyn til hekketid 1.3-15.7, rapportering etter gjennomført flyging og eventuelle avbøtende tiltak. Helikopterbruk inngår i vurderingen av samlet motorferdsel i verneområdet.</p> <p>Krav til søknad og saksbehandling for helikopterbruk: Se kap. 5.10.6.</p>
5. Organisert ferdsel	§ 3 pkt. 5.2	<p>Organisert ferdsel og arrangement – belastning, sesong og samlet virkning</p> <p>Organisert ferdsel, herunder turer, kurs, guiding, arrangementer og andre sammenkomster i regi av lag, foreninger, institusjoner eller kommersielle aktører, kan gi økt belastning på naturmiljø, friluftslivsopplevelse og reindrift. Slike aktiviteter vurderes derfor i et tverrgående perspektiv med særlig vekt på omfang, sesong og samlet belastning, jf. verneformålet og forskriftens bestemmelser.</p> <p>Vurdering etter verneforskriften § 3 pkt. 5.2 tar utgangspunkt i om ferdselen framstår som organisert sammenliknet med alminnelig ferdsel, og om aktiviteten kan medføre økt slitasje, forstyrrelser eller presedensvirkning. Aktivitet som i realiteten utgjør arrangement, konkurranse eller markedsføringstiltak vurderes restriktivt.</p> <p><i>Vurderingen av om ferdsel faller innenfor rammene av organisert ferdsel, herunder hvilke typer grupper og aktiviteter som omfattes, følger kriteriene og definisjonene i kapittel 5.10.2 (§ 3 pkt. 5.2). I saker der organisert ferdsel samtidig berører flere hensyn eller bestemmelser, skal søknaden vurderes helhetlig i tråd med prinsippene for samlet belastning, presedens og sårbarhet slik dette kapittelet beskriver.</i></p> <p>Aktivitet som kan styres bort fra sårbare områder og over til randsoner eller robuste soner, skal som hovedregel kanaliseres dit.</p> <p>Krav til søknader og sjekklister for saksbehandling: Se kap. 5.10.6.</p>

5.10.4 Veiledning til saksbehandling etter naturmangfoldloven

Tema	Bestemmelse	Veiledning til styrets vurderinger etter naturmangfoldloven <i>Lovtekst står først og i kursiv. → Veiledningstekst starter med en pil.</i>
Saksbehandling etter naturmangfoldloven (der styret har delegert myndighet)		
Krav til dokumentasjon	§ 7	<p><i>Prinsipper for offentlig beslutningstaking i §§ 8 til 12</i></p> <p><i>Prinsippene i §§ 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, herunder når et forvaltningsorgan tildeler tilskudd, og ved forvaltning av fast eiendom. Vurderingen etter første punktum skal fremgå av beslutningen.</i></p> <p>→ Vurderingene styret gjør av miljørettsprinsippene i §§ 8–12 skal komme frem av beslutningen/saksfremlegget/vedtaket (dokumentasjonskrav).</p>
Miljørettsprinsippene	§§ 8-12	<p>→ Generelt: Alle saksframlegg og vedtak fra styret skal inneholde en kort og tydelig vurdering av miljørettsprinsippene i naturmangfoldloven §§ 8–12, tilpasset den enkelte sak. Dette gjøres ved bruk av en standard tekstmal som alltid omfatter:</p> <ul style="list-style-type: none"> - § 8: Kunnskapsgrunnlaget - § 9: Føre-var-prinsippet - § 10: Økosystemtilnærming og samlet belastning - § 11: Kostnadene ved miljøforringelse - § 12: Miljøforsvarlige teknikker <ul style="list-style-type: none"> • Styret skal spesielt utdype føre-var (§ 9) og samlet belastning (§ 10), forholdsmessig til sakens risiko, da disse er sentrale for vernets langsiktige formål. Vurderingene skal vise hvordan prinsippene er vektlagt, jf. dokumentasjonskravet (§ 7). • Dokumentasjonen skal sikre at alle tiltak, uttak, ferdselsformer og aktiviteter er vurdert etter miljørettsprinsippene, at utfall i enkeltsaker ses i sammenheng, og at styret til enhver tid har oversikt over total påvirkning fra godkjente tiltak, motorferdsel, organisert ferdsel, reiseliv og forskning. • Sammen med oppdatert besøkskartlegging, målinger av ferdselstrykk, resultater fra kartlegging og overvåking, og ny kunnskap om klimaendringer, danner dette grunnlaget for en helhetlig og bærekraftig forvaltning av verneverdiene.
Kunnskapsgrunnlaget	§ 8	<p><i>Vurdere kunnskapsstatus og eventuelle mangler</i></p> <p><i>Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.</i></p> <p><i>Myndighetene skal videre legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder slik samisk bruk, og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet.</i></p> <p>→ § 8 krever at vedtak som gjelder naturmangfoldet skal bygge på vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap om naturmangfoldet og påvirkningen på det. Det innebærer også en vurdering av kunnskapsstatus og eventuelle mangler, som i este omgang kan utløse føre-var-prinsippet i § 9 eller et pålegg til tiltakshaver om å bekoste nødvendig kunnskapsinnhenting for avklaringer rundt omsøkte tiltak.</p>
føre-var-prinsippet	§ 9	<p><i>Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.</i></p> <p>→ Særlig vurdering av usikkerhet og risiko for skade</p> <ul style="list-style-type: none"> • § 9 krever tydelig vurdering av føre-var ved kunnskapsmangel eller usikkerhet.

Tema	Bestemmelse	Veiledning til styrets vurderinger etter naturmangfoldloven <i>Lovtekst står først og i kursiv. → Veiledningstekst starter med en pil.</i>
		<ul style="list-style-type: none"> • Ved konflikt mellom verneverdier og bruk, eller dersom kunnskapsmangel gjør dette usikkert, skal føre var legges til grunn og verneverdiene ha forrang. • Manglende kunnskapsgrunnlag for grottene kan gi grunnlag for at § 9 kan komme til anvendelse dersom det ikke innhentes ny, relevant kunnskap.
Økosystem-tilnærming og samlet belastning	§ 10	<p>→ Vurdere eksisterende påvirkninger, tidligere vedtak og nye virkninger i tid og rom</p> <ul style="list-style-type: none"> • § 10 krever vurdering av samlet belastning av alle påvirkninger i tid og rom. • Eksempler på samlet belastning kan være fysiske utbyggingstiltak i et dalføre over lang tid (antall hytter over flere tiår) eller ulike aktiviteter som har tillatelse samtidig i et sårbart område (hogst/skogsdrift, flyging og organisert turfølge nært en hekkelokalitet for Kongeørn eller et kalvingsområde for rein). • Vurderingen krever oversikt over hva som finnes i området, hvilke sårbarheter og aktiviteter ulike interesser har, og omfanget av enkelttillatelser og flerårige tillatelser som styret har gitt og som kan gi flere forstyrrelser på samme sted. <p>Sumvirkninger: Vurdering av samlet belastning på verneverdiene når tiltaket ses i sammenheng med andre tillatelser/aktiviteter/påvirkninger (tid og sted).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sak: Alle søknads- og vedtakssaker som behandles av forvaltningsmyndigheten i perioden (inkl. dispensasjoner, godkjenninger, avslag og endringer/forlengelser). • Krav: Eget avsnitt for Presedens og sumvirkninger i alle saksframlegg/vedtak. • Metode: <ul style="list-style-type: none"> - sammenlignbare vedtak (1–3), likheter/forskjeller, konklusjon - oppstilling av andre vedtak/aktiviteter (12–48 mnd.) - vurdering tid/sted/varighet/intensitet og sone/sesong, ev. vilkår, konklusjon • Form: Bruk standard tekstblokk (se under), og kryssfelt i saksmodul eller i intern oversiktstabell. <p>Presedensvurdering: Kortfattet vurdering av om utfallet kan skape uønsket praksis for framtidige, tilsvarende saker (med begrunnelse). En vurdering av omfanget dette ev. kan ha er også relevant i sammenheng med sumvirkningsbeskrivelsen. Ingen enkeltvedtak skal skape presedens som svekker verneformålet.</p>
tiltakshaver bærer kostnadene	§ 11	<p><i>Kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver</i></p> <p><i>Tiltakshaveren skal dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter.</i></p> <p>→ § 11 krever at kostnader ved manglende kunnskapsgrunnlag kan pålegges tiltakshaver.</p>
Miljø-forsvarlige teknikker og driftsmetoder (mest miljø-vennlige metoder/teknologi)	§ 12	<p>→ Vurdering av om metoder og gjennomføring gir lavest mulig belastning</p> <ul style="list-style-type: none"> • § 12 krever miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder. • Styret skal vurdere om foreslåtte metoder eller teknologi kan redusere forstyrrelser og samlet belastning på verneverdier og verneformål ved behandling av søknader om aktivitet og tiltak. • Dersom søker dokumenterer at en ny metode eller teknologi gir mindre påvirkning enn tradisjonelle løsninger, skal dette vektlegges i vurderingen om tillatelse. • Styret skal fremme slike løsninger som demper belastningen på verneformålet gjennom mest mulig miljøvennlige metoder. • Vurder konsultasjon ved mulig påvirkning av samiske interesser. <p>Bakgrunn for retningslinjen er å stimulere til bruk av metoder som gir lavere miljøbelastning og bedre ivaretagelse av verneformålet.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Miljørettsprinsippene i §§ 8–12 gir føringer om kunnskaps-grunnlag, samlet belastning og bruk av beste tilgjengelige teknologi. Ved å prioritere

Tema	Bestemmelse	Veiledning til styrets vurderinger etter naturmangfoldloven <i>Lovtekst står først og i kursiv. → Veiledningstekst starter med en pil.</i>
		<p>løsninger som reduserer støy, slitasje eller visuell påvirkning, ivaretar styret verneformålet med minst mulig inngrep og forstyrrelser.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Naturmangfoldloven § 12 Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder: <i>For å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet skal det tas utgangspunkt i slike driftsmetoder og slik teknikk og lokalisering som, ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og fremtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultater.</i> <p>Eksempler:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Droner med kamera og sensorer til vegetasjonskartlegging, tilsyn med beitedyr og i reindrifta, overvåking av naturmangfold og ferdsel, og tilstandsvurdering av stier og veier. Droner støyer mye mindre, bruker mindre energi og har lavere risiko for forstyrrelser av dyreliv sammenlignet med helikopter og annen tilstedeværelse. • Undervannsdroner med sensorer for kartlegging og overvåking. • Satelittfjernmåling og digitale kart for overvåking av vegetasjonsendringer og klimaeffekter på skog og våtmark. • Elektriske kjøretøy og maskiner
Generell hjemmel for unntak i verneområder (når forskriften ikke har hjemmel)	§ 48	<p><i>Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.</i> (...) <i>Trenger et tiltak tillatelse både etter verneforskriften og etter annet lovverk, kan tiltakshaver velge å søke om tillatelse parallelt. Vedtak skal i slike tilfeller først fattes etter verneforskriften, dersom ikke annet følger av verneforskriften eller forvaltningsmyndighetens samtykke.</i></p> <p>Søknad om dispensasjon etter første ledd skal inneholde nødvendig dokumentasjon om tiltakets virkning på verneverdiene. I dispensasjon etter første ledd skal begrunnelsen for vedtaket vise hvordan forvaltningsmyndigheten har vurdert virkningene som dispensasjonen kan få for verneverdiene, og hvilken vekt det er lagt på dette.</p> <p>→ Denne bestemmelsen gir styret anledning til å gjøre unntak fra verneforskriften og likevel tillate virksomhet dersom verken er i strid med verneformålet, og samtidig ikke kan påvirke verneverdiene i vesentlig. Søknaden må vurderes etter begge disse, og styret kan vurdere å gi tillatelse dersom begge er oppfylt. Det er også anledning til å gi unntak dersom trygghetsvurderinger eller hensyn til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.</p>
§ 48 forts.	Forskning	<p>→ Landskapet er vernet mot alle inngrep i naturen. Dette står i verneforskriften § 3, punkt 1.1. De er ingen hjemmel i verneforskriften for å gi tillatelse for inngrep som er nødvendige for gjennomføring av naturvitenskapelige undersøkelser. Søknader for etablering av installasjoner eller måleutstyr i forskning eller overvåking må derfor vurderes etter den generelle dispensasjonshjemmelen i § 48. Søknader som blir vurdert til å ikke være i strid med vernet, og med de hensyn som er satt blir tiltaket heller ikke vurdert til å påvirke verneverdiene i nevneverdig stor grad vil styret vurdere å innvilge. Vitenskapelige undersøkelser som kartlegger naturmangfold, vegetasjon, dyreliv og påvirkninger fra ferdsel, annen aktivitet og klimaendringer i verneområdene, eller overvåker utviklingen over tid, vil bidra til mer kunnskap og et bedre grunnlag for forvaltningen (ref. kap. 10.6 pkt. D)</p>
	Gapahuker for alle	<p>→ Gapahuker regnes ikke som "hytte" åpne for allmennheten (selv om de fysisk er åpne på en side :-), og har derfor ingen dispensasjonshjemmel i verneforskriften. Søknader om oppsetting av gapahuk i verneområdet vil derfor måtte behandles etter naturmangfoldloven § 48 <i>Dispensasjon fra vernevedtak</i>. Etablering av gapahuk/utkikkssted i standard utforming, kan vurderes dersom:</p>

	Tema	Bestemmelse	Veiledning til styrets vurderinger etter naturmangfoldloven <i>Lovtekst står først og i kursiv. → Veiledningstekst starter med en pil.</i>
§ 48 forts.			<p>a) det er i tråd med en egen helhetlig plan for gapahuger/utkvikkssteder i Lomsdal-Visten (ref. TL 12-10), eller</p> <p>b) det samsvarer med tiltak i besøksstrategien</p>
	Drone i reindrifta	<p>3. Drone</p>	<p>→ Flyging med drone er ikke nevnt som en mulighet for tillatelse i verneforskriften og er omfattet av forbudet mot unødvendig støy og bruk av modellfly i § 3 pkt. 7.2 (jf. kap. 5.10.2). Flyging med drone må derfor ha tillatelse før man kan fly lovlig, og styret behandler søknader som dispensasjonssak etter § 48.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Reglene skiller ikke mellom rekreasjon/hobby og kommersiell bruk av drone.</u> • Flyging med drone regnes ikke som motorferdsel, men dronen er et luftfartøy. • I vurdering av fjernvirkninger, se prinsippene til slutt i kap. 5.10.3. • Krav til søknad og saksbehandling er gitt i kap. 5.10.6 <p>1. Forvalter har fått delegert myndighet [dato, referanse] til å fatte vedtak i saker om bruk av drone til:</p> <p>2. Drone i reindrift og husdyrhold som alternativ til helikopter vil med tiden kunne erstatte dagens nødvendige bruk av helikopter og snøskuter i rekognosering av reinflokkene/beitedyr, tellinger og kanskje også under flytting. Drone vil da kunne bli den <i>minst miljøbelastende metoden</i> i fremtiden (ref. naturmangfoldloven § 12). Forskriften for Lomsdal-Visten åpner i dag for bruk av snøskuter i reindrifta uten behov for tillatelse (unntak i § 3 pkt. 6.2 b), og for styret å gi tillatelse til helikopter (etter søknad i § 3 pkt. 6.3 c, snøskuter er tillatt i reindrift). Men forskriften gir i dag ikke styret myndighet til å tillate drone i reindrifta i stedet, det må styret behandle etter naturmangfoldloven. Styret ønsker at drone vurderes på lik linje med helikopter i reindrifta (jf. TLV-23).</p> <p>Vilkår ved tillatelser til bruk av drone i reindrift:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bruken skal være nødvendig og i tråd med godkjent distrikts-/driftsplan. - Flyging skal meldes til forvaltningsmyndigheten på forhånd (elektronisk skjema, for oversikt over omfang og vurdering av samlet belastning). - Lav flyhøyde og kort varighet for å redusere forstyrrelser. - Bruk av drone skal som hovedregel ikke foregå i hekketida 1.3-15.7. - Bruken av drone skal erstatte alternativ flyging med helikopter, og motsatt (kan erstattes av helikopter ved spesielle behov/forhold), etter søknad. <p>3. Annen privat droneflyging (ikke reindrift): Nødvendig flyging i reindrifta med drone i stedet for helikopter, vil redusere støy og utslipp i betydelig. Privat bruk av drone vil derimot tilføre en <u>unødvendige forstyrrelser og tilleggsbelastning</u> i nasjonalparken. Ferdsel skal være mest mulig sporløs og på en måte som ikke forstyrrer folk eller dyreliv. Søknader om flyging til private formål vil derfor bli avslått med hjemmel i forskriftens § 3 pkt. 7.2.</p> <p>4. Drone til bruk i formidling: Styret vil vurdere søknader som bidrar til å fremme kunnskap og opplevelse av området for allmennheten og som ikke er for privatpersoners rekreasjon og publiseringer i private kanaler på sosiale medier.</p> <p>Vurderingskriterier:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Formål med prosjektet/satsingen og målgrupper. - Mediet og format (TV-serie, film eller dokumentar). - Ev. bruk i sosiale medier og rettigheter til bruk.
	Unntak for noen formål	<p>Kjøring på barmark til hytter/</p>	<p>→ Motorisert ferdsel på barmark til gamle gårder: Det kan gis (flerårig) tillatelse etter naturmangfoldloven § 48 til kjøring med traktor, ATV eller snøskuter mellom</p>

	Tema	Bestemmelse	Veiledning til styrets vurderinger etter naturmangfoldloven <i>Lovtekst står først og i kursiv. → Veiledningstekst starter med en pil.</i>
§ 48 forts.		gårdstun langs fjordene (ATV, traktor eller skuter)	<p>fjorden og gårdstun ved eldre gårdsbruk i Velfjorden, dersom kjøring ikke er i strid med verneformålet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kjøring skjer etter gårdsvei eller senere fast etablert trase mellom stranda og gårdstun/hytte som er avklart under (og terrenget (kartfigur i første tillatelse), for transport av varer, materialer, bagasje og annet utstyr. • Atkomst fra fjorden til de gamle gårdene skal kartlegges i perioden. Kjøring rundt på eiendommen i andre traseer eller hensikter, er ikke tillatt. • Gjeldende traseer skal gå frem av tillatelsen og i Kartvedlegg 15. • Vilkår ved tillatelser til barmarkskjøring til gårdstun skal beskrive krav til: <ul style="list-style-type: none"> - Kjørebok og vedtak medbrakt i tilfelle kontroll, og årlig rapportering (bilde på av kjørebok på e-post til Statsforvalteren). - Kartfigur med inntegnet trase som tillatelsen gjelder for. - Beskrivelse av årstid, markforhold, kjøretøytype, strekning og omfang - Krav om at ev. kjørespor skal utbedres årlig. - Hvilken type transport som er omfattet (Ikke for persontransport).
		Raje til kjøttheng ved lovlig elgjakt – generell godkjenning	<p>→ Felling av én (1) raje av ung bjørk per felte dyr til kjøttheng under lovlig utøvelse av elgjakt er vurdert til ikke å skade verneverdiene og kan tillates slik det tradisjonelt har vært gjort i området ved behov.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bakgrunn: Kjøttheng blir brukt for å henge opp og skjerme dyreskrotten i påvente av uttransport (ofte med helikopter, jf. § 3 pkt. 6.3 h). Verneforskriften har ikke en formulering som gir åpning for slik felling eller for styret å kunne gi tillatelse etter § 4. Tiltaket anses som ubetydelig (svært lite tiltak, se under), og styret kan derfor overse eller behandle søknader etter naturmangfoldloven § 48 som vil være nødvendig ressurskrevende. 2. Vurdering: Dette er en årviss foreteelse, ganske stabilt og minimalt i omfang. Styret mener det ikke vil påvirke verneverdiene i nevneverdig grad. Over år kan det bli noen hundre småtrær ut av det, men tilveksten er generelt stor og uttaket ubetydelig. Det vil være hensiktsmessig å anse dette på lik linje med <i>skånsom bruk av trevirke til bålrensning</i> (§ 3 pkt. 2.2 b, unntak fra vernet av planteliv) og mindre enn <i>reindriftas behov for virke til gjerder og brensel</i> (§ 3 pkt. 2.2 g, unntatt). Det er i omfang ikke sammenliknbart med <i>uttak av ved til hytter og gammer</i> (§ 3 pkt. 2.3 a) som er søknadspliktig og kan gis tillatelse til etter forskriftens § 4. Fjerning av en raje noen steder i jakta, og selv om det gjentar seg hvert år, vil etter styrets vurdering ikke påvirke artsforekomster eller naturtypelokaliteter. 3. Ikke behov for å søke – avklart godkjenning: Styret anser dette som en holdbar forvaltningsvurdering som også kan meddeles muntlig. – Det er ikke nødvendig å belaste forvaltningen med saksbehandling så lenge denne vurderingen kommer frem av forvaltningsplanen.
		Flytebrygger	<p>→ I Velfjorden og Vistenfjorden finnes det fritidsboliger og eldre bruk langs kysten mot fjordene og ved Lakselvatnet. Etablering av små flytebrygger kan noen steder være nødvendig for sikker atkomst, særlig der båtanløp på land ikke er mulig. Slike brygger kan bidra til sikker ferdsel og bruk, men må utformes slik at de ikke skader naturmangfold, landskap eller verneverdier. Tiltakene vurderes individuelt og kan tillates når de er nødvendige, skånsomme, ikke medfører store inngrep i strandsona - og ellers er forenlige med verneformålet.</p> <p>Forvaltningsmyndigheten ønsker å sikre at slike tiltak kan vurderes på en enhetlig måte, slik at verneformålet ivaretas og at installasjonene ikke skader sårbare marine naturtyper eller forringer opplevelsesverdiene i verneområdet.</p> <p>Søknad og saksbehandling Søknad skal inneholde kartfesting (målestokk 1:5000 eller bedre), bilde/skisse med dimensjoner og beskrivelse av utforming og materialvalg, forankring og rutiner for vedlikehold og vinteropplag. Tillatelse kan gis for inntil 10 år ved eksisterende bebyggelse og kun en per eiendom. Tillatelsen skal inneholde standardvilkår med krav til utforming og vinteropptak.</p>

Tema	Bestemmelse	Veiledning til styrets vurderinger etter naturmangfoldloven <i>Lovtekst står først og i kursiv. → Veiledningstekst starter med en pil.</i>
		<ul style="list-style-type: none"> • Etablering av fortøyning og flytebrygger i strandsona skal også ha tillatelse fra kommunen etter plan- og bygningsloven og ev. etter havne- og farvannsloven. <p>Standardvilkår for etablering av flytebrygger:</p> <p>1. Lokalisering og naturhensyn</p> <ol style="list-style-type: none"> a) Gjelder kun til eksisterende fritidsbolig, når dette ikke strider mot verneformål, følger vilkår under, og er begrunnet i behov for sikker atkomst. b) Tiltaket skal lokaliseres slik at bunnpåvirkning og skyggeeffekter blir minst mulig. Brygger skal plasseres slik at risiko for skade på ålegras, skjellsand og sårbar bunnfauna er minimal. c) Brygge skal være flytende og ikke fast forankret med pæler eller fyllinger. Enkel landingsplattform (fastmontert bryggekant el. inntil 2 m² i tre som kan tas bort med enkle midler), og med tilhørende bøye på moring og taudrag, kan vurderes alternativt der forholdene for flytebrygge er ekstra utfordrende. d) Flytebrygger skal som utgangspunkt ikke plasseres i elveos, tidevannsstrømmer eller gruntvannsområder med høy biologisk produksjon. e) Brygger skal ikke være til hinder for allmenn ferdsel til sjøs eller lands, eller tradisjonell bruk. f) Styret kan kreve flytebrygger i konflikt med verneformålet fjernet. <p>2. Utforming og materialvalg</p> <ol style="list-style-type: none"> a) Brygger skal være flytende, reversible og små i omfang, utformet som lett konstruksjon og uten faste påler eller betongfundamenter. b) Maksimal størrelse bør normalt ikke overstige samlet areal på 15–20 m² eller en bredde over 3 meter, med mindre særlige hensyn tilsier annet. c) Forankring skal være miljøskånsom (med moring, ikke påler). d) Materialer skal ha minimal synlighet (være dempede og lite reflekterende, ikke blanke metallflater). <p>3. Drift og vedlikehold</p> <ol style="list-style-type: none"> a) Brygger skal som hovedregel tas opp om vinteren (1. november – 1. april), eller sikres slik at de ikke kan drive av gårde. Unntak skal begrunnes. b) Eier har ansvar for å sette hele anlegget tilbake på plass eller fjerne det dersom det løsner. Brygger som ikke er i bruk skal fjernes og avhendes til godkjent mottak. c) Tillatelse kan tidsbegrenses eller tilbakekalles dersom ny kunnskap viser negative effekter.
Tiltak utenfor nasjonalparken	NML § 49	<p><i>Kan virksomhet som trenger tillatelse etter annen lov, innvirke på verneverdiene i et verneområde, skal hensynet til disse verneverdiene tillegges vekt ved avgjørelsen av om tillatelse bør gis, og ved fastsetting av vilkår. For annen virksomhet gjelder aktsomhetsplikten etter § 6.</i></p> <p>→ Tiltak utenfor nasjonalparken: For tiltak utenfor verneområdet som kan påvirke verneverdier, verneformål eller opplevelseskvaliteter i Lomsdal-Visten nasjonalpark, skal forvaltningsmyndigheten bruke naturmangfoldloven § 49 aktivt i saksbehandlingen.</p> <p>Innspill til enkeltsaker/-planer: Ved oppstart av planarbeid, planinitiativ, planprogram eller annet utredningsarbeid skal styret vurdere om tiltaket kan gi fjernvirkninger inn i nasjonalparken, særlig gjennom synlighet, støy eller lys. Dersom dette er relevant, skal styret be om at tiltakshaver dokumenterer slike virkninger i planprosessen gjennom et tilstrekkelig faglig kunnskapsgrunnlag.</p> <p>Innspill til revisjon av kommuneplaner: Plan- og bygningsloven åpner for å etablere en buffersone utenfor verneområder i kommuneplanens arealdel med tilhørende bestemmelser. Styret vil vurdere å spille inn forslag om slik buffer i rulleringer av kommunenes arealplaner (e.l.).</p> <p>Dokumentasjonen må være tilpasset tiltakets art og omfang og bør omfatte:</p>

Tema	Bestemmelse	Veiledning til styrets vurderinger etter naturmangfoldloven <i>Lovtekst står først og i kursiv. → Veiledningstekst starter med en pil.</i>
		<ul style="list-style-type: none"> • <u>synlighetskart</u> og siktanalyser basert på digitale terrengmodeller • <u>visualiseringer</u> av tiltakets fremtoning i landskapet fra viktige utsiktspunkt, ruter, innfallspor og oppholdsområder • <u>støysonekart</u> etter anerkjent metodikk (f.eks. Lden), med tydelig angivelse av lydbredelse inn i nasjonalparken, og forholdet til stillhet og opplevelse • vurdering av påvirkning i både <u>anleggsfase</u> og <u>driftsfase</u> • vurdering av <u>sesongvariasjoner</u>, <u>lysforhold</u> og andre forhold som kan påvirke synlighet eller lydbredelse • vurdering av <u>samlet belastning</u>, med eksisterende inngrep og aktivitet i området <p>I vurderingen skal styret særlig legge vekt på:</p> <ul style="list-style-type: none"> • påvirkning på urørthet, landskapsopplevelse og stillhet • påvirkning på viktige landskapsområder, ruter, innfallspor og opplevelse • påvirkning på naturmangfold, reindrift og andre hensyn i verneformålet • om tiltaket kan gi varig eller gjentatt forringelse av verneverdier eller opplevelse • om det finnes avbøtende tiltak, alternative lokaliseringer eller tidsbegrensninger som kan redusere påvirkningen <p>Styret skal gi innspill tidlig i planprosessen dersom slike analyser ikke er foreslått eller ikke er tilstrekkelig dekkende. Ved høring av planforslag skal styret vurdere om dokumentasjonen er tilstrekkelig og om tiltaket kan aksepteres, eventuelt med krav om avbøtende tiltak eller andre tilpasninger. Dersom tiltaket kan få vesentlige negative virkninger for nasjonalparken, skal styret vurdere å anmode Statsforvalteren om å fremme innsigelse etter naturmangfoldloven § 49.</p>
Revisjoner (planer, strategier og kunnskapsgrunnlag)	Naturmangfoldloven og verneforskrift	<p>→ Planarbeid med krav til samhandling og høringsprosess:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Forvaltningsplanen revideres hvert 10. år (neste gang i 2035, 2045 ...). Planen godkjennes av Miljødirektoratet etter en lokal høringsprosess organisert av styret • Besøksstrategien (jf. S3, kap. 1.2.3) er nå en del av forvaltningsplanen og revideres sammen med denne (hvert 10. år) - eller ved behov. • Tilretteleggingsplanen (jf. TLV-13, kap. 5.2) er tiltaksplanen for besøksstrategien (inneholder sti- og vardeplan, bruer og klopper, åpne hytter, informasjon og formidling). Sammen med behov for innhenting av mer kunnskap og for overvåking, <u>evaluerer</u> styret denne hvert år ved prioritering av tiltak til søknad om tiltaksmidler. Tilretteleggingsplanen kan <u>revideres etter 5 år (midt i planperioden)</u> ved behov. • Skjøtselsplaner godkjennes av styret og revideres ved behov og etter resultater fra overvåking. Involvering av grunneier og reindriften er viktig i prosessen.

5.10.5 Rutiner for samhandling med andre sektormyndigheter

Tema	Annet lovverk	Veiledning til styrets forvaltning i Lomsdal-Visten														
Samtidig saksbehandling etter annet lovverk																
Revisjon av distriktsplan	Reindriftsloven	<ul style="list-style-type: none"> • Reindriftskart: Ved revisjon av distriktsplanen for Jillen-Njaarke i fremtiden, skal sonering og retningslinjer i denne forvaltningsplanen for Lomsdal-Visten tas opp til vurdering og nødvendig justering for å harmonere med reindrifts behov og godkjent drift etter reindriftsloven. Der det ev. er konflikt mellom bruk og vern, har vernet forrang. Det blir viktig at styret har god dialog med begge siidaer som nå er etablert, (jf. vedtak fra Statsforvalteren 21.03.2022). Styret ønsker å bli involvert i arbeidet til reinbeitedistriktet og reindriftsforvaltningen med ny distriktsplan. 														
Konsultasjon	Sameloven kap. 4 Sjekkliste (alle relevante saker)	<ul style="list-style-type: none"> • Styret har konsultasjonsplikt og ansvar for gjennomføring i planlegging og i alle saker etter verneforskriften som kan påvirke samiske interesser direkte. • Det gjelder også tiltak og dispensasjoner etter § 3, saker som gjelder motorferdsel, skogsdrift, tilretteleggingstiltak, organisert ferdsel, og planprosesser etter § 5 (forvaltningsplan, besøksstrategi mv. – både ved revisjon av planene og ved bruk/iverksetting av planene). • Forhåndsdialog: For tiltak, arrangementer, større turgrupper eller aktivitetstopper i sårbare perioder skal det gjennomføres forhåndsdialog mellom tiltakshaver, forvaltningen og reinbeitedistriktet. Dialogen skal avklare tidsvindu, eventuelle tilpasninger og avbøtende tiltak for å unngå unødig forstyrrelse. • Når vilkårene foreligger, skal saken tidlig varsles, behandles i reell dialog med mål om enighet, og protokollføres i tråd med sameloven §§ 44–47. • Konsultasjon skal være gjennomført før vedtak fattes. • Styret skal følge sjekkliste og protokollmal under for å sikre at plikten er oppfylt: <table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 80%;">1. Vurder plikt: Kan saken påvirke samiske interesser direkte?</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> <tr> <td>2. Identifiser parter: Sametinget og berørte reinbeitedistrikt/siida.</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> <tr> <td>3. Varsle skriftlig tidlig med beskrivelse av saken og foreslått prosess.</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> <tr> <td>4. Planlegg møter: Avtal tidlig dialog, og minst ett konsultasjonsmøte.</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> <tr> <td>5. Gjennomfør konsultasjon: Prinsipp om god tro og mål om enighet.</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> <tr> <td>6. Protokoll: Noter deltakere, hovedpunkter og enighet/uenighet.</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> <tr> <td>7. Dokumentasjon: Protokoll og vurdering legges i saksframlegg og arkiv.</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> </table> <p>Mal for konsultasjonsprotokoll (for å dokumentere gjennomført konsultasjon):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sak.: [xx/2x - Tittel på saken] • Dato: [dd.mm.åååå] • Parter: [Sametinget, reinbeitedistrikt, nasjonalparkstyret] • Hovedpunkter: [Kort oppsummering av drøftinger] • Resultat: [Enighet/uenighet og eventuelle merknader] • Signaturer: [Representanter fra alle parter] <p>Det gode samspillet i styret fortsetter, med dialog og involvering med reinbeitedistriktene og reindriftutøverne i alle saker som kan berøre drift, arealer og tiltak, fra sak til sak og i styrearbeidet. Reindriften skal ha kopi av alle vedtak om helikopterflyging. Utøverne skal også få informasjon om søknader til styret om arrangementer, tiltak og annet som kan ha betydning for utøvelsen av reindrift på forhånd, og kopi av saksavgjørelsen.</p> <p>På samme vis er det nyttig for styret og for SNO å være informert når større flytteoperasjoner inn/ut av nasjonalparken skal foregå, og i tilfeller der kalvingsområder eller flyttleier blir forstyrret i sårbare perioder. Styret vil jobbe for å lage gode løsninger og rutiner for slik kontakt og formidling begge veier (TLV-20-3).</p>	1. Vurder plikt: Kan saken påvirke samiske interesser direkte?	☐	2. Identifiser parter: Sametinget og berørte reinbeitedistrikt/siida.	☐	3. Varsle skriftlig tidlig med beskrivelse av saken og foreslått prosess.	☐	4. Planlegg møter: Avtal tidlig dialog, og minst ett konsultasjonsmøte.	☐	5. Gjennomfør konsultasjon: Prinsipp om god tro og mål om enighet.	☐	6. Protokoll: Noter deltakere, hovedpunkter og enighet/uenighet.	☐	7. Dokumentasjon: Protokoll og vurdering legges i saksframlegg og arkiv.	☐
1. Vurder plikt: Kan saken påvirke samiske interesser direkte?	☐															
2. Identifiser parter: Sametinget og berørte reinbeitedistrikt/siida.	☐															
3. Varsle skriftlig tidlig med beskrivelse av saken og foreslått prosess.	☐															
4. Planlegg møter: Avtal tidlig dialog, og minst ett konsultasjonsmøte.	☐															
5. Gjennomfør konsultasjon: Prinsipp om god tro og mål om enighet.	☐															
6. Protokoll: Noter deltakere, hovedpunkter og enighet/uenighet.	☐															
7. Dokumentasjon: Protokoll og vurdering legges i saksframlegg og arkiv.	☐															
Saksbehandling (Nordland fylkeskommune og Sametinget)	Kulturminneloven	Tiltak som kan berøre norske eller samiske kulturminner, skal behandles både av nasjonalparkstyret etter verneforskriften og av riktig myndighet etter kulturminneloven (Sametinget, Nordland fylkeskommune eller Sjøfartsmuseet).														

Tema	Annet lovverk	Veiledning til styrets forvaltning i Lomsdal-Visten
		<p>Forvalter etablerer et fast kontaktpunkt og rutine for avklaringer med Sametinget og Nordland fylkeskommune ved kulturminnesaker (herunder krigsminner).</p> <p>Prosedyre:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ved planlagte tiltak i eller nær registrerte/antatt kulturminner skal det innhentes uttalelse fra relevant kulturminnemyndighet før søknadsbehandling fullføres. Dette kommer i tillegg til en egen behandling etter kulturminneloven, men kan bidra til samhandling. Graving, fundamentering, spettestikk, stolpesetting, mur/steinsetting o.l. innenfor områder med kjent kulturhistorie skal unngås; der tiltak vurderes, settes vilkår om arkeologisk klarering/tilsyn. Tiltak som skilting, restaurering og/eller rydding ved kulturminner skal gjennomføres i dialog med kulturminnemyndighetene. Sametinget er myndighet for samiske kulturminner, fylkeskommunen for øvrige.
Saksbehandling i kommunen	Landbrukslovgivningen	<p>Ved behandling av søknader om tiltak knyttet til landbruk, skal styret kontakte kommunen som landbruksmyndighet og be om deres vurdering.</p> <p>Prosedyre:</p> <ul style="list-style-type: none"> Styret skal opplyse i vedtak at søker også må innhente nødvendig tillatelse fra landbruksmyndigheten.
Saksbehandling i kommunen	Plan- og bygningsloven	<p>Tiltak som er søknadspliktige etter plan- og bygningsloven, skal ha vært vurdert av styret og fått tillatelse etter verneforskriften, før det så søkes om godkjenning etter plan- og bygningsloven i den aktuelle kommunen.</p> <p>Prosedyre:</p> <ul style="list-style-type: none"> Styret skal opplyse i vedtak at søker også må innhente nødvendig tillatelse fra andre myndigheter (jf. plan- og bygningsloven) og grunneier.
Saksbehandling i kommunen (Statsforvalteren)	Forurensningsloven	<p>Tiltak som skal ha tillatelse av forurensningsmyndigheten, skal ha vært vurdert av styret og fått tillatelse etter verneforskriften, før det så søkes om godkjenning etter forurensningsloven med forskrifter i aktuell kommune. Er det snakk om mudring i sjø fra båt, skal søknaden sendes til Statsforvalteren. I Strauman skal ev. vedlikeholdsmudring av ferdseisrenne også omsøkes.</p> <p>Prosedyre:</p> <ul style="list-style-type: none"> Styret skal opplyse i vedtak at søker også må innhente nødvendig tillatelse fra andre myndigheter (jf. forurensningsloven) og grunneier.
Saksbehandling i kommunen	Motorferdselloven	<p>Motorferdselloven setter rammene for hva slags motorferdsel som tillates generelt og gjelder i tillegg til verneforskriften. <u>Styret kan ikke gi tillatelser etter vernebestemmelsen utover det også motorferdselloven åpner for.</u></p> <p>Prosedyre:</p> <ul style="list-style-type: none"> Styret kan sjekke lovligheten av omsøkt motorferdsel med kommunen. Styret skal opplyse i vedtak at søker også må innhente nødvendig tillatelse fra andre myndigheter (jf. motorferdselloven fra kommunen mfl.) og grunneier. Det gjelder for eksempel ved start/landing med helikopter, kjøring med snøskuter etc.
Nødsituasjoner og redning	Politielloven, straffelloven (nødrett)	<p>Nødsituasjoner, redning og politiets fullmakter</p> <p>Redningsoperasjoner, akutte helseoppdrag og politiaksjoner gjennomføres i tråd med politiets fullmakter etter politielloven § 7 og straffelloven § 17. Forvaltningsmyndigheten skal varsles så snart det er praktisk mulig.</p> <ul style="list-style-type: none"> Politiet kan i samsvar med politielloven § 7 og redningstjenestens ledelsesansvar treffe nødvendige tiltak for å verne liv, helse og sikkerhet, også dersom slike tiltak innebærer midlertidig å fravike vernebestemmelser. Dette gjelder kun politiet, som leder den norske redningstjenesten. Andre aktører i redningstjenesten (hjelpekorps, frivillige, helsepersonell, brannvesen, alpin redningsgruppe mv.) kan kun fravike vernebestemmelsene når dette skjer etter beslutning/godkjenning fra politiet. Utover dette gjelder den alminnelige nødrettsregelen i straffelloven § 17, som kan gi adgang til å handle i strid med vernebestemmelser når dette er nødvendig for å redde liv, helse eller avverge vesentlig skade, og hvor handlingen står i rimelig forhold til faren.

5.10.6 Prosedyrer og kvalitetssikring ved behandling av utvalgte søknadstyper

Kapittelet gir prosedyrer, sjekklister og krav til kvalitetssikring for utvalgte søknadstyper, innenfor de overordnede rammene for saksbehandling, hjemmel og forholdet til annet regelverk slik dette er fastlagt i

kapittel 5.7, 5.9 og 5.10. Det er ment som et støtteverktøy for å sikre tilstrekkelig beslutningsgrunnlag, systematisk vurdering og lik praksis i saksbehandlingen.

Disse søknadstypene er inkludert (kan utvides):

- A. Motorferdsel**
- B. Organisert ferdse**
- C. Bruk av drone**
- D. Forskning/undervisning.**

Søknadene kategorisert over, omfatter ofte flere bestemmelser i verneforskriften og/eller berører mange viktige hensyn (støy, synlighet, naturmangfold, reindrift og samlet belastning mv.). I tabell 17 er det angitt hvilke opplysninger søknader om disse tiltakene som hovedregel skal inneholde, samt sjekklister til støtte for saksbehandlingen. Sjekklisene skal bidra til systematisk og lik vurdering av sakene.

Tabell 17. Krav til innhold i søknader på utvalgte søknadstyper og sjekklister for saksbehandling, med vurderings-punkter som skal dokumenteres i saksbehandlingen etter verneforskriften og / eller naturmangfoldloven.

Type søknad og krav til kvalitetssikring	Sjekkliste for saksbehandling	
<p>A. Motorferdsel (generelt)</p> <p>Søknader om motorferdsel skal ha tilstrekkelig informasjon og dokumentasjon til at tiltaket kan vurderes mot verneformålet, naturmangfoldloven §§ 8–12 inkl. samlet belastning, og presedens.</p> <p>Krav til opplysninger i søknad:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Søker og formål med motorferdselen, tydelig avgrenset i tid og rom (tydelig kartfesting) • Type kjøretøy/luftfartøy, inkludert antall turer • Kart med trasé, landingsplasser og områder • Tidsrom og sesong, inkludert vurdering av sårbarhet (kalving, hekking, våtmark m.m.) • Begrunnelse for nødvendighet, herunder vurdering av alternative løsninger • Vurdering av mulige forstyrrelser på dyreliv, friluftsliv og reindrift • Dokumentasjon på grunneiers samtykke, der dette er relevant <p><i>Retningslinjer for motorferdsel følger av verneforskriften § 3 pkt. 6 og § 4, jf. retningslinjer i kap. 5.10.2. Vurderingene skal suppleres med tverrgående hensyn til samlet belastning, støy/synlighet og reindrift, jf. kap. 5.10.3. Der motorferdselen ikke har hjemmel i forskriften, kan den behandles som dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48, jf. veiledning i kap. 5.10.4.</i></p>	Kontrollpunkt – motorferdsel	Utført
	1. Søknaden er fullstendig og kartfestet (sted/trasé/område)	☐
	2. Tiltaket har hjemmel i forskriften eller vurderes etter NML § 48	☐
	3. Vurdering etter naturmangfoldloven §§ 8–12 er gjennomført	☐
	4. Hensyn til dyreliv/sårbare perioder (hekketid 1.3-15.7 mv.) er vurdert	☐
	5. Hensyn til reindrift er vurdert, inkl. evt. varslingsplikt	☐
	6. Alternativer uten motorferdsel er vurdert (i søknad eller av forvalter)	☐
	7. Presedens er vurdert, og samlet belastning lagt til styrers oversikt	☐
	8. Vilkår for gjennomføring er fastsatt (tidsrom, sted/kart og rapportering)	☐
C. Organisert ferdse	Kontrollpunkt – organisert ferdse	Utført

Type søknad og krav til kvalitetssikring	Sjekkliste for saksbehandling	
<p>Søknader om organisert ferdsel, arrangementer, turer, kurs, guiding og annen ferdsel i regi av lag, foreninger, institusjoner eller kommersielle aktører, skal inneholde tilstrekkelig informasjon til at tiltaket kan vurderes opp mot verneformålet, naturmangfoldloven §§ 8–12 og presedens.</p> <p>Krav til opplysninger i søknaden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Arrangør/søker og ansvarlig kontaktperson • Type aktivitet og formål, herunder om tiltaket er kommersielt • Omfang, inkludert antall deltakere og varighet • Tidsrom og sesong, inkludert vurdering av sårbare perioder • Kart som viser trasé, oppholdsområder og eventuelle samlings- eller leirplasser • Vurdering av mulig påvirkning på naturmiljø, friluftsliv og reindrift • Opplysninger om eventuell motorferdsel, dronebruk eller teknisk tilrettelegging knyttet til tiltaket • Forslag til avbøtende tiltak, der dette er relevant <p><i>Retningslinjer for organisert ferdsel og arrangement følger av verneforskriften § 3 pkt. 5.2, jf. kap. 5.10.2. Der tiltaket ikke har direkte hjemmel i forskriften, behandles søknaden som dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48. Vurderingene skal suppleres med tverrgående hensyn til samlet belastning, presedens, reindrift og besøksstrategi, jf. kap. 5.10.3.</i></p>	1. Søknaden er fullstendig og aktivitet/ rute kartfestet (sted/trasé/område)	☐
	2. Tiltaket faller inn under organisert ferdsel etter verneforskriften	☐
	3. Vurdert omfang, varighet og sesong.	☐
	4. Hensyn til sårbare naturverdier og perioder er vurdert (som dyreliv, grotter, naturtyper og rødlistearter)	☐
	5. Hensyn til reindrift er vurdert, inkl. evt. behov for varsling/konsultasjon	☐
	6. Forholdet til besøksstrategi vurdert	☐
	7. Presedens er vurdert, og samlet belastning lagt til styrets oversikt	☐
	8. Vurdering etter naturmangfoldloven §§ 8–12 er gjennomført	☐
	9. Behov for vilkår (begrensninger på deltakere, trasé, tidsrom) er vurdert	☐
	10. Vedtak blir fattet på riktig nivå (delegert myndighet eller styre)	☐

B. Bruk av drone	Kontrollpunkt – drone	Utført
<p>Søknader om bruk av drone i Lomsdal-Visten nasjonalpark skal ha tilstrekkelig dokumentasjon til at tiltaket kan vurderes opp mot verneformålet og prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8–12.</p> <p>Krav til opplysninger i søknaden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Søker og ansvarlig dronepilot, herunder dokumentasjon på registrering hos Luftfartstilsynet • Formål med flygingen, begrunnet opp mot verneformålet • Kart som viser flyområde og start/landing, samt høyde og trasé der dette er relevant • Tidsrom og omfang, inkludert antall flyginger • Type drone, inkludert vurdering av støy/lydnivå • Vurdering av mulig forstyrrelser på dyreliv, friluftsliv og reindrift • Dokumentasjon på grunneiers samtykke, der det er relevant (grunneieravtale) • Opplysninger om andre nødvendige tillatelser, eller bekreftelse på at disse er søkt <p><i>Bruk av drone reguleres av verneforskriften § 3 pkt. 7.2 og § 4, jf. retningslinjer i kap. 5.10.2. Søknad om dispensasjon behandles etter forskriften § 3 pkt. 6.3 c og d, jf. kap. 5.10.2 (reindrift og husdyrhold), eller for andre formål etter naturmangfoldloven § 48, jf. kap. 5.10.4. Vurderingen skal suppleres med tverrgående hensyn til støy, synlighet, reindrift og samlet belastning, jf. kap. 5.10.3.</i></p>	1. Søknaden er fullstendig opplyst (jf. krav) og kartfestet (flyområde)	☐
	2. Tiltaket er hjemlet i verneforskriften eller vurderes etter NML § 48	☐
	3. Vurdering etter naturmangfoldloven §§ 8–12 er gjennomført	☐
	4. Hensyn til dyreliv/sårbare perioder (hekketid 1.3-15.7 mv.) er vurdert	☐
	5. Hensyn til reindrift er vurdert, inkl. evt. varslingsplikt	☐
	6. Støy, synlighet og fjernvirkninger er vurdert (friluftsliv/annen ferdsel)	☐
	7. Presedens er vurdert, og samlet belastning lagt til styrets oversikt	☐
	8. Vilkår for gjennomføring er fastsatt (tid, omfang, publisering og rapport)	☐
	9. Vedtak fattet på riktig nivå (delegert myndighet/styre)	☐

Type søknad og krav til kvalitetssikring	Sjekkliste for saksbehandling
<p>D. Forskning og undervisning</p> <p>Søknader om forskning og undervisning i verneområdet skal inneholde tilstrekkelig informasjon til at tiltaket kan vurderes opp mot verneformålet og naturmangfoldloven §§ 8–12. Det skal særlig legges vekt på at tiltaket er faglig begrunnet, tidsavgrenset og gjennomføres med minst mulig påvirkning på verneverdiene.</p> <p>Disse opplysningene skal som hovedregel inngå i søknaden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tiltakshaver og faglig ansvarlig institusjon/person • Formål og tematikk, inkludert relevans for forvaltning, kunnskapsoppbygging eller undervisning • Metode og omfang, herunder bruk av utstyr, prøvetaking eller etablering av installasjoner • Tidsrom og varighet, inkludert vurdering av sårbare perioder • Kart som viser lokalitet(er) for tiltaket • Vurdering av mulig påvirkning på naturmangfold, friluftsliv og reindrift • Opplysninger om behov for motorferdsel, drone eller andre dispensasjonspliktige tiltak, dersom relevant • Plan for fjerning av utstyr og etterlatenskaper, der dette er aktuelt <p><i>Forskning og undervisning kan etter omstendighetene gis tillatelse etter verneforskriften § 4, jf. kap. 5.10.2, eller behandles som dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48. Vurderingen skal baseres på prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8–12 og suppleres med tverrgående hensyn til naturmangfold, sårbare perioder, reindrift og samlet belastning, jf. kap. 5.10.3.</i></p>	<p>Kontrollpunkt - forskningssøknader</p> <p>Søknader om forskning og undervisning er ikke rutinepreget, men kjennetegnes av stor variasjon i formål, metoder og omfang. Sakene er prosjekt- og metodeavhengige, og temaet har derfor ikke egen sjekkliste.</p> <p>Forskning og undervisning vil ofte omfatte elementer som organisert ferdsel, motorferdsel og bruk av drone i luft eller vann. Slike forhold håndteres gjennom sjekklister ovenfor i dette kapittelet.</p> <p>Kravene til innhold i søknaden skal sikre at styret får de nødvendige nøkkelopplysningene for saksbehandlingen, slik at vurderinger etter naturmangfoldloven §§ 8–12, samlet belastning og behov for vilkår kan dokumenteres, som tidsavgrensning, metodevalg og fjerning av utstyr.</p>

5.11 Forvaltningssoner (kartfesting av retningslinjene)

For å sikre forutsigbar og kunnskapsbasert saksbehandling er Lomsdal-Visten nasjonalpark og Strauman landskapsvernområde inndelt i tre hovedsoner med ulike forvaltningsnivåer: **Vernesone (A)**, **Brukssone (B)** og **Tiltakssone (C)**. Sonene angir graden av restriksjon og hvilke typer tiltak som kan vurderes i områdene. Soneringen bygger på kartfestede naturverdier, kulturmiljø, reindrift, landskap, ferdselsmønster og sårbarhet.

A. Vernesone – strengest beskyttelse

- **A1 Villmark:** Områder der urørthet og landskapsopplevelse er hovedverdi.
- **A2 Naturverdier:** Særlig sårbare naturtyper, arter eller økosystemer.
- **A3 Reindrift:** Kalvingsområder, trekkei og viktige beiteområder.
- **A4 Grotter:** Områder med karst og grotter med svært lav tåleevne.

Områder med særlig sårbare naturverdier, villmarkspreget, grotter, reindriftshensyn eller grottelandskap med svært lav tåleevne. Nye tiltak tillates normalt ikke. Dispensasjon vurderes kun på strenge vilkår og når tiltaket er nødvendig for sikkerhet, nødtilfeller, eller i særlige tilfeller som støtter et klart definert forvaltningsmål. Organisert ferdsel kan begrenses etter behov (stanse negativ påvirkning eller føre-vår).

B. Brukssone – skånsom tilrettelegging

- **B1 Friluftsliv:** Viktige turruter, innarbeidet ferdsel og enkelte bruer/klopper.
- **B2 Skjøtsel:** Kulturmarker, gamle slåttemark og prioriterte kulturlandskap.
- **B3 Fjordsone:** Områder knyttet til båtankerpunkt og etablerte ilandstigningsplasser.
- **B4 Hytter/Fritid:** Eksisterende hytter med streng regulering av bruk og vedlikehold.

Områder der ferdsel og friluftsliv skal kanaliseres og der skjøtsel av natur- og kulturmark kan forekomme. Tiltak kan vurderes når de er små og skånsomme, forbedrer sikkerheten, reduserer slitasje og er i tråd med forvaltningsmål og tilretteleggingsplanen. Organisert ferdsel kan tillates med vilkår.

C. Tiltakssone – spesielle tiltak og utvikling

- **C1 Innfallspor:** Startsteder for ferdsel, parkering, informasjon og eventuelt toalett.
- **C2 Formidlingspunkt:** Utsiktspunkt, informasjonstiltak eller lavgradig tilrettelegging.
- **C3 Kulturmiljø:** Gamle gårdsanlegg, bygninger og prioriterte kulturmiljø under skjøtsel.
- **C4 Annet:** Arealer med tidligere inngrep som tåler tekniske løsninger i liten skala.

Områder med eksisterende inngrep eller særlig robust natur hvor tilrettelegging, formidling eller andre tiltak kan vurderes når det støtter forvaltningsmål og besøksstrategi. I soner C1–C4 er det lagt opp til gjennomføring i tråd med prioriterte tiltak som følger planen og som styrker kunnskap, formidling, naturvennlig ferdsel eller kulturlandskap/skjøtsel.

Uavhengig av sonering, skal alle beslutninger vurderes etter naturmangfoldlovens §§ 8–12.

5.11.1 Kobling til tiltaksplan og besøksstrategi

Sonene bestemmer hvor tiltak kan vurderes, Tiltaksplanen (kap. 5.2) og besøksstrategiene (S3 i kap. 1.2.3) angir hvilke tiltak som skal gjennomføres og prioriteres.

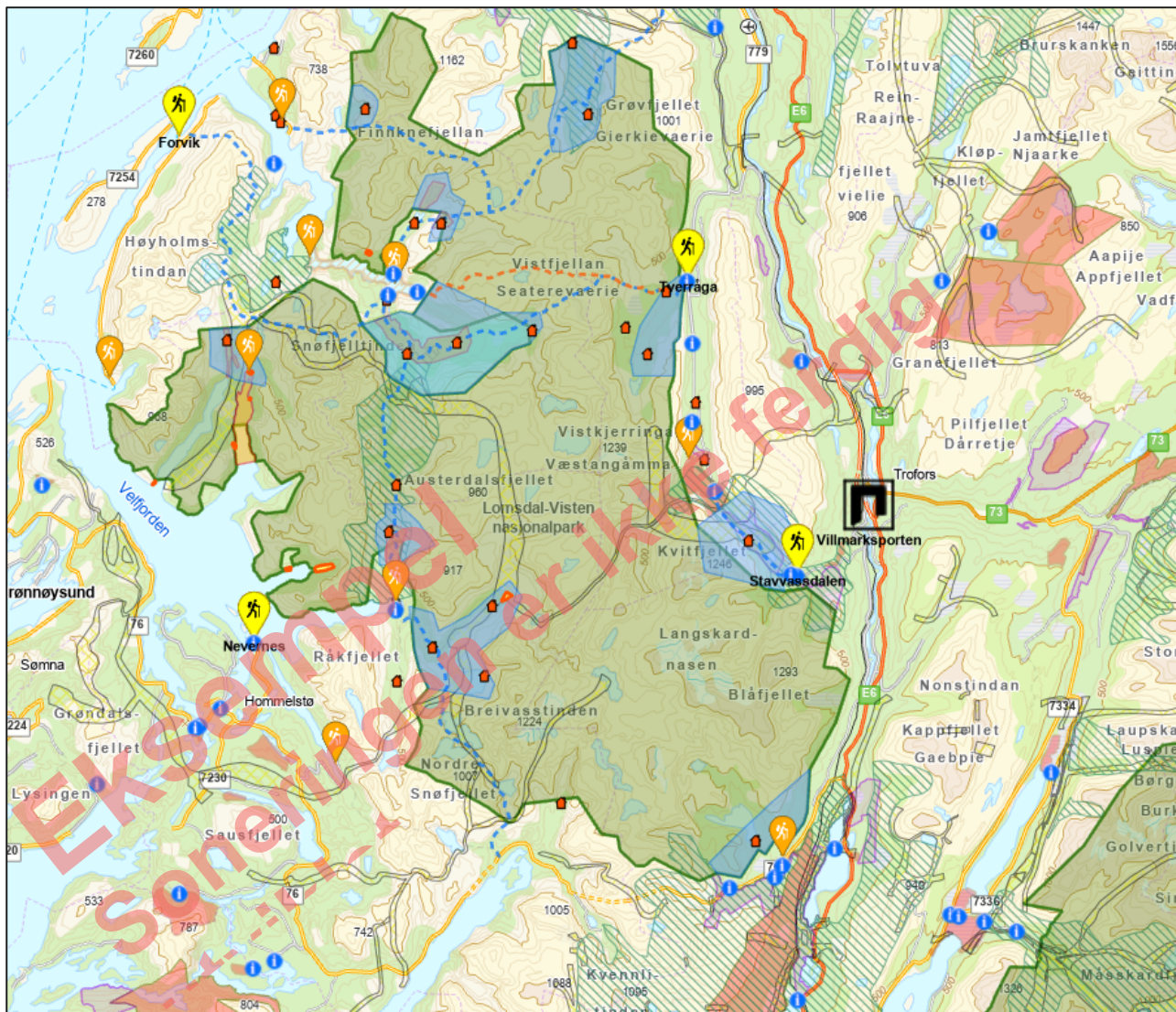
5.11.2 Forvaltningssoner i Lomsdal-Visten/Njaarken

Sone	Formål	Kjennetegn	Tiltak/bruk
A Vernesone	Bevare villmarkspreget, natur og stillheten, sårbare verneverdier og områder som også brukes i reindrift.	Urørt, stille og sårbar natur; sårbare forekomster, viktige kalvingsområder og flyttleier for reindrifta.	Minst mulig tilrettelegging og tiltak, sporløs ferdsel, nødvendig vedlikehold (av eksisterende små inngrep), kartlegging, forskning og overvåking.
A1 Villmark	Beskytte store inngrepsfrie landskap med villmarkspreget.	Urørte, stille landskapsområder med stor opplevelsesverdi.	Ingen tilrettelegging, sporløs ferdsel, villmarksopplevelse og reindrift.
A2 Naturverdier	Skjerme de største og mest sårbare arter, naturtyper og grotter.	Dokumentert sårbar natur med naturfaglig høy verdi og som tåler lite forstyrrelser.	Streng forvaltning, ferdsel kanaliseres utenom i sårbare perioder (hekketid 1.3-15.7), skjerming av opplysninger.
A3 Reindrift	Ivareta sårbare funksjonsområder for reindrift.	Kalvingsland, flyttleier og beitekorridorer.	Unngå forstyrrelser, midlertidige ferdselsrestriksjoner i sårbare perioder.
A4 Grotter	Verne sårbare grotter fra slitasje, forstyrrelser og skade, og sikre naturfaglige og vitenskapelige verdier.	Grotter med svært høy verdi og sårbarhet (type, lengde, dannelse, dryppsteiner, lagvise tidsarkiv i sand/støv etc.)	Egen grotteplan med klassifisering, besøksregler og overvåking. Restriksjoner som sikrer aller mest sårbare grottene (som stengning, kanalisering, skilting, skjerming av data, informasjon og veiledning).
B Brukssone	Tilrettelegge for skånsomt friluftsliv og aktiv skjøtsel av kulturmark.	Overnattingssteder, prioriterte gjennomgående turruter, kulturlandskap og fjordsoner ved gamle gårdsbruk og hytter.	Moderat tilrettelegging som er godt vedlikeholdt (trygge bruer, åpne hytter og god skilting). Robuste startsteder langs fjordene med oppdaterte informasjonstavler og skjøtsel.
B1 Friluftsliv	Sikre trygg, kanalisert og sporløs ferdsel med store villmarksopplevelser for alle.	Hovedruter gamle ferdselsårer med tradisjonell varding, få inngrep og store landskapsverdier, med noen få hytter og gammer.	Merking/varding av prioriterte ruter, sikring av bygninger, enkel tilrettelegging og tydelig formidling av oppdatert informasjon.
B2 Skjøtsel	Bevare kulturmark og kulturhistoriske spor.	Gamle gårdstun med jordbruksareal og kulturspor rundt.	Slått, beite, vegetasjonsrydding; restaurering av kulturmark.
B3 Fjordsoner	Legge til rette for tilkomst fra sjø på robuste steder.	Landingsplasser og egnede fjordstrekninger.	Flytebrygger og enkle landingsløsninger; tydelig informasjon.
B4 Fritidsboliger	Forvalte fritidsboliger og eldre gårdsbruk på en forutsigbar, lik og ressursbesparende måte.	Sone for bruk, skjøtsel og vedlikehold, samt areal godkjent for vedhogst og avklart trase for motorferdsel.	Vedlikehold rundt fritidsboliger/gamle gårder (1 da), fortøyning/landingssted ved sjøen, ev. trase for transport av varer/utstyr langs tidligere gårdsveier.
C Tiltakssone	Legge til rette for større tiltak, formidling og utvikling på steder som tåler økt bruk.	Hovedinnfallspor utenfor nasjonalparken, startsteder i randsonen, eksisterende kultur- og naturmiljøer og robust natur.	Brygger/landingsplasser; portaler/informasjon; utsiktspunkt; gjenbruk/ombruk av bygg; småskala reiseliv (på forvaltningsvilkår).
C1 Innfallspor og startsteder	Velkommen til Villmarka! Samle tiltak: Tilrettelegging, kanalisering og informasjon.	Parkeringsnære startpunkt og landingssteder langs fjordene. Godt egna for alle.	Tilrettelegge for besøkende (oppdatert informasjon, merket nærtur og dagstur). Skilting videre for flerdagsturer.
C2 Formidlings- og utsiktspunkt	Tilrettelegge for leirplasser og besøksmål på prioriterte og robuste steder.	Turmål i dagsturavstand fra startsteder, i robust terreng med fin utsikt, stillhet uten synlige inngrep.	Utsiktsplattform, gapahuk, opparbeidet bålpluss, informasjonstavler og innretninger.
C3 Kulturmiljø og gårdsbruk	Istandsette og rekonstruere eldre forfalte våningshus for allmennheten. Restaurere kulturlandskap og fjerne fremmede planter.	Eldre forfalte gårdsbruk fra fjord til fjell, langs prioriterte turruter. Overnatting for alle på kulturhistoriske steder, flerdagsturer nå i alle fjordene og alle kommunene.	Rekonstruksjon/istandsetting av utvalgte forfalte våningshus (Lomsdalen, Lislbørja, Klavesmarka og Sætra), restaurering og skjøtsel av kulturlandskapet rundt. Opprusting av skogsveien til Klavesmarka.
C4 Annet	For andre nødvendige tiltak og nye problemstillinger.	Plantefelt med sitkagran og andre treslag/fremmedarter.	Hogst og bekjemping av fremmedarter.

5.11.3 Soneringskart

Kartet med avgrensning av soner (Figur 9) er, sammen med retningslinjene for saksbehandling (kap. 5.10), styrende for skjønnsutøvelse og bruk av bestemmelsene. Soneringen viser hvor tiltak normalt ikke kan tillates (A-soner), hvor skånsom tilrettelegging kan vurderes (B-soner), og hvor særskilte tiltak og innfallsporter kan lokaliseres (C-soner).

Turruter, ferdselsårer og enkelte funksjoner kan krysse flere soner. Dette er et resultat av målrettet prioritering av enkelte ruter og steder, mens andre steder ikke er egnet for merking eller tilrettelegging. Temakartet for sonering er vist i Kartvedlegg 2.

Figur 9. Forvaltningssoner i Lomsdal–Visten som grunnlag for praktisk forvaltning og saksbehandling.

5.12 Tilgrensende verneområder

Lomsdal-Visten grenser inntil Strauman landskapsvernområde, Innervisten marine verneområde og de to skogreservatene i Grane (Sirijorda og Stavasselva). Langsiktig planlegging og daglig oppfølging legger vekt på økologiske sammenhenger, helhetlig og enhetlig saksbehandling, forutsigbarhet for brukerinteresser og et styrket kunnskapsgrunnlag om verneverdier, bruksinteresser og klimaeffekter.

Som et belte på Sør-Helgeland, der Norge er på sitt smaleste, ligger Lomsdal-Visten midt mellom verdensarven på Vegaøyene i vest, og Børgefjell nasjonalpark ligger mot øst inntil svenskegrensa.

5.13 Tilleggsopplysninger

5.13.1 Forholdet til annet lovverk

Verneforskriftene ligger over regler etter annet lovverk og virker i tillegg til disse. Forhold som ikke er regulert i verneforskriftene reguleres av og behandles etter gjeldende lovverk. Annet lovverk vil fortsatt være gjeldende, men med de begrensninger verneforskriften gir:

- Lakse- og innlandsfiskeoven, viltloven og saltvannsfiskeoven regulerer jakt, fangst og fiske.
- Skogbruksloven regulerer forvaltningen av skogressursene
- Motorferdselloven regulerer bruk av motorisert kjøretøy i verneområdene.
- Plan- og bygningsloven angir detaljer om utførelse, byggetekniske forhold mv.
- Vannressursloven regulerer forvaltningen av vassdrag og grunnvann
- Kulturminneloven gir virkemidler for å bevare kulturminner.
- Forurensingsloven og brannvernloven angir pålegg i forbindelse med tiltak.

Tiltak behandles først etter verneforskriften, deretter av andre myndigheter etter øvrig lovverk. Det betyr blant annet at saker skal behandles av styret før behandling i kommunen.

5.13.2 Politiets fullmakter (nødsituasjoner og redning)

Politiet kan i akutte situasjoner sette til side verneforskriften etter politiloven § 7. Andre redningsaktører kan kun gjøre det etter politiets beslutning. I tillegg gjelder alminnelig nødrett (straffeloven § 17). Politiet skal varsle styret raskt. Se retningslinjer og forklaring nederst i tabellen i kap. 5.10.5.

5.14 Oppfølging ved brudd på verneforskriftene:

Nasjonalparkstyret legger *Veileder M 2692 Oppfølging av ulovlige forhold i verneområder* fra Miljødirektoratet til grunn. Styret vil samarbeide med Statens naturoppsyn om oppfølging av saker som styret eller oppsynet måtte få kjennskap til. Som hovedregel, skal den som oppdager lovbrudd også være den som ev. skriver anmeldelse til politiet. Dersom styret/forvalter og oppsyn oppdager lovbrudd i felt sammen, tar primærmyndigheten saken videre (oftest forvaltningsmyndigheten).

For Lomsdal-Visten nasjonalpark og Strauman landskapsvernområde er dette føringene for sanksjonering ved regelbrudd:

- **Politianmeldelse:** Alvorlige brudd på vernebestemmelsene, naturmangfoldloven mfl.
- Brudd kan også følges opp gjennom naturmangfoldloven §§ 69-73 (retting, direkte gjennomføring eller tvangsmulkt.
- **Overtredelsesgebyr:** Mindre alvorlige brudd, vil bli vurdert i samråd med Miljødirektoratet.
- **Varsel til kommunen** som plan- og forurensningsmyndighet: Ulovlige byggetiltak, fasadeendringer, tiltak i grunnen, forsøpling, forurensning og andre overtredelser av plan- og bygningsloven, forurensningsloven etc.
- **Varsling til andre sektormyndigheter** ved brudd på vernebestemmelser som også berører annen lovverk, som fylkeskommunen (kulturminner mv.), Statsforvalteren (reindrift, fiskeforvaltning), Mattilsynet (dyrevelferd etc.), Fiskeridirektoratet (havbruksvirksomhet, fiskeri), Kystverket (tiltak i sjø) mfl.
- **Veiledning og informasjon:** Bagatellmessige forhold, dersom disse lar seg løse med det.

6 Kunnskapsgrunnlag

Utgiver	År	Tittel	Forfatter
---------	----	--------	-----------

Konsekvensutredning (KU) for Lomsdal-Visten - fra verneplanprosessen (2004)			
Statsforvalteren, NFKOM (Nordland fylkeskommune)	2006	Bruk og vern i Lomsdal-Visten. Høring av konsekvensutredning, verneplan og fylkesdelplan	Pedersen, H.R. & Iversen, E.M.
Statsforvalteren	2004	KU – deltema landskap	Pedersen, H.R.
Siste sjanse (off. utg.)	2004	KU – deltema naturmiljø	Løvdal, I., Heggland, A. & Gaarder, G.
Statsforvalteren	2004	KU – deltema hytter	Nedrelo, E.
Statsforvalteren, NFKOM	2004	KU – deltema friluftsliv	Karlsen, J. & Iversen, E.M.
Planteforsk Tjøtta	2004	KU – deltema skogbruk	Midgaard, N.
NINA	2004	KU – deltema reindrift	Andersen, O., Nellemann, C., Eide, N. & Vistnes, I.
NIKU	2004	KU – deltema kulturhistorie	Svestad, A.
Multiconsult	2004	KU – deltema geologiske ressurser	Grepstad, G.
Akvaplan-Niva	2004	KU – deltema havbruk	Sæther, K., Palerud, R., Guneriussen, A. & Larsen, L.H.
Miljøfaglig Utredning	2004	KU – deltema reiseliv	Melby, M.W.
Planteforsk Tjøtta	2004	KU – deltema jordbruk	Høberg, J. & Eilertsen, S.M.
Miljøfaglig Utredning	2004	KU – deltema kraftressurser	Melby, M.W.

Kartlegginger og sammenstillinger av eksisterende kunnskap for Lomsdal-Visten - fra verneplanprosessen			
NIJOS	2004	Kartlegging av landskap i Lomsdal-Visten	Puschmann, O. & Flemsæter, F.
Miljøfaglig Utredning	2004	Kartlegging av biologisk mangfold i Lomsdal-Visten	Heggland, A., Gaarder, G., Hofton, T.H. & Blindheim, T.
Miljøfaglig Utredning	2004	Biologisk mangfold og vilt – supplerende undersøkelser	Gaarder, G. & Stenberg, I.
Miljøfaglig Utredning	2004	Biologisk mangfold – lokalitetsbeskrivelser	Eksport fra database (Natur 2000)
Miljøfaglig Utredning	2004	Biologisk mangfold – innspill til viltkartet	Heggland, A.
Siste Sjansje	2004	Biologisk mangfold – verneverdier i skog i Eiterådalen og Svenningdalen	Hofton, T.H.
Statsforvalteren	2004	Fisk i Lomsdal-Visten	Vatne, T.
Statsforvalteren	2004	Fugl - Hakkespetter og villlokaliteter i Indre Visten	Stenberg, I.
Multiconsult	2004	Verneverdige kvartær- og berggrunnsgeologiske forekomster	Grepstad, G.K.
Universitetet i Bergen	2004	Karstformer og grotter i Lomsdal-Visten	Lauritzen, S.R.
Statsforvalteren	2004	Kartlegging av friluftslivet i Lomsdal-Visten	Strømmen, A. (BOT)

Annet kunnskapsgrunnlag fra Lomsdal-Visten			
Nasjonalparkstyret i Lomsdal-Visten	2014	UTDATERT - Forvaltningsplan for Lomsdal-Visten og Strauman (2014, 1. generasjon)	Lamo, T.
Nasjonalparkstyret i Lomsdal-Visten	2018	Besøksstrategi for Lomsdal-Visten nasjonalpark/ Njaarken vaarjelimmiedajve og Strauman landskapsvernområde	Lamo, T.
Miljøverndepartementet (Nå: Klima og miljødepartementet)	2009	Kongelig resolusjon (Kgl.res.) 29.05.2009 – Verneplan for Lomsdal-Visten i Brønnøy, Grane, Vefsn og Vevelstad kommuner i Nordland fylke	Statsråd: Erik Solheim
Distriktsstyret i Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt	2017	Distriktsplan Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt (2016-2021)	
Distriktsstyret i Voengelh-Njaarke reinbeitedistrikt	2015	UTDATERT Distriktsplan Voengelh-Njaarke reinbeitedistrikt (2015-2019)	
Miljødirektoratet	2014	Rundskriv for forvaltning av verneområder. Veileder M106-2014	
Miljødirektoratet	2019	Bruk av droner i verneområder – Miljødirektoratets brev til forvaltningsmyndighetene 06.03.2019	
Artsdatabanken	2021	Norsk rødliste for arter 2021	

Utgiver	År	Tittel	Forfatter
Artsdatabanken	2023	Fremmedartslista 2023	
Artsdatabanken	2025	Norsk rødliste for naturtyper i Norge	
Klima- og miljødepartementet	2016	Veileder om naturmangfoldloven kapittel II . Alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk	
Regjeringen	2020	FNs bærekraftsmål. Mål med mening. Norges handlingsplan for å nå bærekraftsmålene innen 2030 , Meld. St. 40 (2020-2021)	
Norges vassdrags- og energidirektorat NVE	2025	Innsjødatabasen – NVE temakart	
Nasjonalt kontakt-utvalg for vassdragsreguleringer	1985	Naturvitenskapelige verdier og vassdragsvern. Nordland fylke . Rapport nr. 6	Prestrud, P. & Faugli, P.E.
Miljøfaglig Utredning	2018	Sårbarhetsvurdering og naturtype-kartlegging i Skjørlægda, Lomsdal-Visten nasjonalpark (rapport 2018-20)	Tellnes, S., Alvereng, P. & Gaarder, G.
Miljøfaglig Utredning	2024	Skjotselsplan – Eiteråfjellet i Skjørlægda	Nyjordet, S.M.G.
Statsforvalteren i Nordland	2013	Kartlegging av kulturlandskapet og arter ved Strompdalsgården	Gabrielsen, I.
Statsforvalteren i Nordland	2022	Vurdering og begrunnelse - Pålegg om etablering av siidaandel i Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt	Bruun-Jenssen, C., Paval, I-L & Stien, M.
Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)	2025	Øyfjellet vindkraftverk (dokumenter i konsesjonssaken)	NVE
Wikipedia	2025	Øyfjellet vindpark. (3. september 2025). <i>Wikipedia</i> . Hentet 6. mars 2026 kl. 13:40 fra https://w.wiki/JCf6	Wikipedia-brukere
Universitetet i Bergen	2020	Karst i Elgfjellet, Lomsdal-Visten nasjonalpark: Paleohydrologi og sedimenter i grotter på Gråryggen	Jensen, L. Masteroppgave i geovitenskap
Universitetet i Bergen	2020	Karst i Elgfjellet, Lomsdal-Visten nasjonalpark: Strukturgeologi og grottearkitektur i Gråryggen	Bukholm, L.E. Masteroppgave i geovitenskap
Universitetet i Bergen	2020	Karst i Elgfjellet, Lomsdal-Visten nasjonalpark: Strukturgeologi og grottearkitektur i Gulryggen	Remmen, T. Masteroppgave i geovitenskap
Universitetet i Bergen	2020	Karst i Elgfjellet, Lomsdal-Visten nasjonalpark: Paleohydrologi og speleokronologi på Gulryggen	Torstad, M. Masteroppgave i geovitenskap
Universitetet i Bergen.	2020	Karst i Elgfjellet, Lomsdal-Visten nasjonalpark: Glasiokarst-morfologi på Elgfjellet	Krossøy, T. Masteroppgave i geovitenskap
Universitetet i Bergen	2024	Verdigrunnlaget for det norske naturvernet	Gardar, J.H. (Juridisk master)
Norsk Grotteforbund	2009	Gjensyn med Elgfjellet . Norsk Grotteblad (53)	Faulkner, T.
Norsk grotteforbund	2011	Gjensyn med Jordbruella . Norsk Grotteblad (56) 16-30, 32	Faulkner, T.
Statens naturoppsyn	2024	Rapport om marin forsøpling i Velfjorden og Innervisten	Johansen, T.
Statsforvalteren i Nordland	2022	Vurdering og begrunnelse - Pålegg om etablering av siidaandel i Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt	Bruun-Jenssen, C., Paval, I-L & Stien, M.
Nordland fylkeskommune & Aurland naturverkstad	2017	Landskapstyper i Nordland. Typeinndeling . Aurland Naturverkstad Rapport 5-2014, revidert 2017	Uttakleiv, L.A., Lykkja, H. Knagenhjelm, C. & Clemetsen, M
Nordland fylkeskommune & Aurland naturverkstad	2017	Sjeldne og typiske landskap i Nordland . Aurland Naturverkstad Rapport 6-2014, revidert 2017	Lykkja, H., Uttakleiv, L.A., Knagenhjelm, C. & Clemetsen, M

7 Vedlegg

Gule rader: Filvedlegg/kartvedlegg er ikke ferdig laget, men bør være med til planen skal på høring.

7.1 Filvedlegg

Type	Tema	Opphav
PDF	Filvedlegg 1. Verneforskrift for Lomsdal-Visten nasjonalpark/Njaarke vaarjelimmiedajve	Klima- og miljødep.
PDF	Filvedlegg 2. Kgl.res. 29.05.2009 – oppsummering av skjønnsforutsetninger	Multiconsult
PDF	Filvedlegg 3. Naturmangfold i Lomsdal-Visten (kap. 3 lagt som vedlegg)	Multiconsult
PDF	Filvedlegg 4. Bruk og historikk i Lomsdal-Visten (kap. 4 lagt som vedlegg)	Multiconsult
PDF/ Excel	Filvedlegg 5. Tilretteleggingsplan for Lomsdal-Visten: Innfallsporter og startsteder, sti- og vardeplan, overnatting, bruer og klopper, skilting og merking, informasjon og formidling	NP-styret
PDF	Filvedlegg 6. Mandat for arbeidsutvalget og Rådgivende utvalg	NP-styret
PDF	Filvedlegg 7. Sammensetning av faglig rådgivende utvalg og administrativt utvalg (2025)	NP-styret
PDF	Filvedlegg 8. Reinens bruk av Lomsdal-Visten gjennom året (Jillen-Njaarke)	Multiconsult
PDF	Filvedlegg 9. Rødlisterarter i nasjonalparken registrert i Artsobservasjoner (2025)	Multiconsult
PDF	Filvedlegg 10. Fremmedarter i nasjonalparken registrert i Artsobservasjoner (2025)	Multiconsult
PDF	Filvedlegg 11. Skjøtselsplan for Fjellgården (Eiteråfjellet) i Vefsn (2024)	Miljøfaglig utredning
PDF	Filvedlegg 12. Skjøtselsplan for Strompdalsgården (2014)	Statsforvalteren
PDF	Filvedlegg 14. Retningslinjer - redningstjenestens bruk av snøskuter i verneområder (2020)	Klima- og miljødep.
PDF	Filvedlegg 15. Standard kjørebook for tillatt motorferdsel i Lomsdal-Visten	Multiconsult
PDF	Filvedlegg 16. Besøksstrategi for Lomsdal-Visten og Strauman (2018)	NP-styret
PDF	Filvedlegg 17. Vedtekter for Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre (19.1.2024)	Miljødirektoratet
Web	Lomsdal-Visten: Forvaltning og tiltak i Lomsdal-Visten 2009-19 2020-29 2030-39	NP-styret
Web	Lomsdal-Visten: På tur - turbeskrivelser med GPS-spor for nedlasting	NP-styret
Web	Lomsdal-Visten: Reise- og overnattingstilbud	NP-styret
Web	Nasjonalparkpartner – Kriterier for bruk av <i>merkevaren Lomsdal-Visten nasjonalpark</i>	NP-styret
Web	Nasjonalparkpartnere i Lomsdal-Visten innen turisme og reiseliv (<i>oppdateres løpende</i>)	NP-styret
PDF	Kommer i planperioden: Revisjon av landskapsanalyse (NIJOS 2004): endringer og status	NP-styret
PDF	Kommer i planperioden: Plan for formidling ved innfallsporter	NP-styret
PDF	Kommer i planperioden: Plan for formidling av kulturhistorie ved utvalgte kulturminner	NP-styret
PDF	Kommer i planperioden: Nye skjøtselsplaner for kulturlandskap (prioriterte kulturlandskapslokalteter kartlegges og får skjøtselsanbefalinger)	NP-styret
PDF	Kommer i planperioden: Klimatilpasningsplan (kartlegging av sårbare steder og en plan for prioriterte tiltak)	NP-styret
PDF	Kommer i planperioden: Bekjempingsplan mot fremmede arter (Forekomster og plan for skjøtsel, bevaringsmål og overvåking)	NP-styret
PDF	Kommer i planperioden: Nasjonalparkarvinger (Forprosjekt med anbefalinger i en prosjekt- og gjennomføringsplan)	NP-styret
PDF	Kommer i planperioden: Camp Lomsdal-Visten - en natt i nasjonalparken (formidlingspakke: Natursti, ressuroversikt utvalgte steder, quiz, innleste fortellinger mv.)	NP-styret
PDF	Kommer i planperioden: Villmarksporten Helgeland - prosjektbeskrivelse og pilot	Samarbeid

Type	Tema	Opphav
PDF	Kommer i planperioden: Nasjonalparkambassadører - Innstifting og statutter	NP-styret

7.2 Kartvedlegg

Format	Tema	Opphav
PDF	Kartvedlegg 1. Vernekart Lomsdal-Visten nasjonalpark/Njaarken vaarjelimmiedajve og Strauman landskapsvernområde (2009)	Klima- og miljødept.
PDF	Kartvedlegg 2. Sonering i forvaltningen av Lomsdal-Visten	NP-styret
PDF	Kartvedlegg 3. Landskapsområder: a) inndeling, b) urørthet, c) verdi (2004)	NIJOS
Web	Kartvedlegg 4. Inngrepsfrie naturområder (INON 2023) endringer og revidert status	Miljødirektoratet
PDF	Kartvedlegg 5. Tilretteleggingsplanen for friluftsliv og opplevelse i Lomsdal-Visten a) Innfallsporter, startsteder og informasjonspunkter b) gjennomgående turruter med bruer, klopper og nasjonalparkbåt c) åpne husvære, gammer og gapahuker/utkikksteder for allmennheten	NP-styret
Web/GIS	Kartvedlegg 6. Turruter i Lomsdal-Visten (.gpx-format)	NP-styret
PDF	Kartvedlegg 7. Naturmangfold – samlet verdi	NP-styret
PDF	Kartvedlegg 8. Sårbare områder for reindrift (kalvingsområder, flyttveier og samling)	NP-styret
Web	Kartvedlegg 9. Reindriftskart – Jillen-Njaarke og Voengelh-Njaarke reinbeitedistrikt	Kilden.no
PDF	Kartvedlegg 10. Bygninger, innretninger og anlegg i reindrift	NP-styret
PDF	Kartvedlegg 11. Bygninger, innretninger og anlegg i landbruket (husdyrbeite)	NP-styret
Web	Kartvedlegg 12. Reiselivsbedrifter og overnattingstilbud i Lomsdal-Visten	NP-styret
PDF	Kartvedlegg 13. Øyfjellet vindpark – Synlighet for Lomsdal-Visten og omegn	
PDF	Kartvedlegg 14. Øyfjellet vindpark – Støysonekart for Lomsdal-Visten og omegn	
PDF	Kartvedlegg 15. Godkjente traseer for barmarkskjøring til gårdstun langs fjordene	
PDF	Kartvedlegg 16. Godkjente traseer for barmarkskjøring i reindriften	
PDF	Kommer i planperioden: Erosjonsutsatte og sårbare steder ved klimaendringer	NP-styret
PDF	Kommer i planperioden: Klimatiltaksplan	NP-styret
PDF	Kommer i planperioden: Restaurerbar natur – myr	NP-styret
PDF	Kommer i planperioden: Restaurerbar natur – kulturlandskap	NP-styret
PDF	Kommer i planperioden: Landskapsområder – urørthet (revidert)	NP-styret
PDF	Kommer i planperioden: Landskapsområder - opplevelsesverdi (revidert)	NP-styret
GIS	Kommer i planperioden: Landskapsområder – kartdata for nedlasting	NP-styret

ST 26/26 Eventuelt